

resegottgörelse åt föreståndaren vara nödvändiga, resegottgörelsen dock med ett, i anslutning till vad lantbruksstyrelsen föreslagit, nedsatt belopp. Tillika synes lämpligt mindre anslag till avkastningskontroll med lokala undersökningar samt laboratoriekostnader och analyser m. m. väl påkallat. För övriga begärda ökningar torde kunna medgivas allenast ett väsentligt begränsat belopp. Även med en dylik mindre höjning av statsanslaget synes föreningen under iakttagande av största försiktighet i sin ekonomi samt genom verksamhetens praktiska anordnande kunna på ett effektivt sätt fullfölja sitt ändamål. Härutinnan vill jag, i anslutning till min företrädares erinran i föregående års statsverksproposition, framhålla nödvändigheten av försöksverksamhetens begränsande till uppgifter, som icke lämpligen kunna utföras vid centralanstalten för jordbruksförsök. Vad särskilt angår den i föreningens förslagsstat upptagna posten å 2,000 kronor för avlönande av en extra ängsmästare, motsvaras denna utgift visserligen av en bland inkomsterna förefintlig post gåvomedel å samma belopp. Understrykas må dock, att den omständigheten att nämnda nya befattning finnes uppförd i föreningens stat, vilken i statsverkspropositionen åberopas allenast för anslagets beräkning och icke sedermera är föremål för Kungl. Maj:ts fastställelse, icke må utgöra motiv för befattningens bibehållande även för det fall, att framdeles gåvomedel för sådant ändamål icke skulle stå till förfogande.

Jag anser sålunda, att föreningen med hänsyn till den ökade omfattningen av dess verksamhet bör för budgetåret 1927—1928 erhålla ett ökat statsbidrag men att denna ökning, särskilt med hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget, ej kan sättas till det av föreningen eller lantbruksstyrelsen föreslagna beloppet. Utan att närmare ingå på de i statförslaget upptagna särskilda utgiftsposterna, får jag tillstyrka, att statsbidraget till föreningen ökas med ett belopp av 6,600 kronor eller till 56,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för uppehållande av svenska betes- och vallföreningens verksamhet anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra anslag* av kronor 56,000.

[83.] 24. Sveriges pomologiska förening. Sedan Kungl. Maj:t under flera år av för Kungl. Maj:t tillgängliga medel beviljat Sveriges pomologiska förening statsunderstöd, uppfördes från och med 1922 å riksstaten ett särskilt anslag för ändamålet, vilket för innevarande budgetår upptagits såsom extra anslag med 12,000 kronor och avses till understöd åt föreningen för dess verksamhet under kalenderåret 1926.

[83.]

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 27 augusti 1926 överlämnad ansöknings har nämnda förening med bifogande av förslag till stat för kalenderåret 1927 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes för budgetåret 1927—1928 åt föreningen utverka ett anslag av 12,500 kronor.

[83.] Posterna i statförslaget samt de vid beräkning av anslaget för 1926 godkända posterna upptagas i följande tablå:

<i>Inkomster.</i>		
	Föreningens statförslag för 1927	Godkänd stat för 1926
Årsavgifter	7,500	8,000
Övriga inkomster	2,330	2,100
Statsanslag	12,500	12,000
summa kronor	22,330	22,100.

<i>Utgifter.</i>		
Avlöningar:		
Sekreterar- och skattmästararvode	2,500	2,000
Lokalhyra jämte ljus och städning	1,000	—
Försöksverksamheten	6,500	6,500
Årsskriften	6,500	6,500
Broschyrer	—	500
Frukthandelns ordnande	2,500	2,500
Avbetalning å köpeskillingen för Örtengrenska biblioteket	1,000	1,000
Förvaltningsutskottets resor	900	900
Postporto och skrivmateriel m. m.	1,130	1,500
Diverse utgifter:		
Revision, lokalhyra vid sammanträden, kommittéarbeten m. m.	300	700
summa kronor	22,330	22,100.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt ett understöd åt föreningen för dess verksamhet under 1927 med samma belopp som för 1926 eller 12,000 kronor. Härutinnan har lantbruksstyrelsen anfört följande.

Ökningen av posten avlöningar från 2,000 kronor till 2,500 kronor samt tillkomsten av posten »lokalhyra jämte ljus och städning» funne lantbruksstyrelsen nödvändig med hänsyn till vissa företagna ändringar beträffande föreningens inre arbetssätt. Sedan 1921 hade föreningen av ekonomiska skäl måst sköta sin verksamhet från Experimentalfältet, där lokal hos förutvarande sekreterare upplåtits kostnadsfritt. Föreningens förutvarande sekreterare kunde emellertid i egenskap av tjänsteman vid lantbruksakademiens trädgårdsskola ej ägna nödig tid åt föreningens arbetsuppgifter, vilket haft till följd, att föreningens styrelse funnit lämpligt att från och med den 1 januari 1926 på förordnande anställa en yngre person, vilken som huvudsaklig syssla skulle ägna sig åt sekreterartjänsten. Denna enligt lantbruksstyrelsens förmenande ändamålsenliga åtgärd hade nödvändiggjort den ringa höjningen av avlöningsposten såväl som den nya utgiften för lokal. Mot storleken härav såväl som mot övriga beräknade utgifter hade lantbruksstyrelsen intet att erinra.

Till täckande av utgifterna borde i första hand anlitas föreningens egna inkomster. Enligt företedd revisionsberättelse utgjorde föreningens huvudinkomst (årsavgifter) för 1925 något över 8,000 kronor, vilket belopp borde

läggas till grund för beräkning av motvarande inkomst även 1927. Sålunda borde posten »årsavgifter» ökas med 500 kronor och begärt statsanslag av 12,500 kronor minskas med motsvarande belopp.

[83.]

Jag finner intet vara att erinra mot statförslaget sådant detsamma av lantbruksstyrelsen förordats och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till understöd åt Sveriges pomologiska förening för dess verksamhet under kalenderåret 1927 anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra anslag* av kronor 12,000.

[84.] 25. **Befrämjande av linodling.** Till åtgärder för främjande av linodling och linberedning har riksdagen anvisat medel å extra stat alltsedan 1920. Medelsbehovet beräknades ursprungligen till 16,000 kronor, varav 10,000 kronor för linodling och 6,000 kronor för linberedning.

[84.]

Den för linberedning avsedda delen av anslaget användes till anställande under kommerskollegii inseende av en statens instruktör för linberedning. Sedan emellertid denna befattning med utgången av budgetåret 1923—1924 indragits (se IX. H. T. 1924 p. 79), har för tiden därefter anvisade anslag avsett allenast linodling. För täckande av medelsbehovet för 1925 resp. 1926 har för vardera budgetåren 1925—1926 och 1926—1927 anvisats 8,000 kronor.

Anslaget för linodling användes till statsbidrag åt hushållningssällskap. Enligt kungörelse i ämnet den 22 december 1919 (nr 784) med däri genom kungörelsen nr 569/1922 gjord ändring utgår statsbidrag till premiering av linodling, fröodling eller utsädesfrö, anskaffande och utdelande av utsädesfrö till mindre jordbrukare, åtgärder för uppköp, rensning och spridning av utsädesfrö eller för försök, undersökningar eller upplysningsverksamhet, avseende att främja en rationell linodling.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 27 augusti 1926 anmält, att för budgetåret 1927—1928 torde till linodlingens befrämjande erfordras ett till 10,000 kronor förhöjt anslag, och har styrelsen till stöd för en ökning av anslaget anfört, att de av olika hushållningssällskap för ifrågavarande ändamål för åren 1924—1926 begärda statsunderstöden uppgått till ett sammanlagt belopp av respektive 12,400, 9,950 och 11,850 kronor.

I detta sammanhang anhåller jag att få anmäla uppkommen fråga om ersättning till vissa hushållningssällskap för förluster å statslån, beviljade från lånefonden för mindre linberedningsanstalter.

Avskrivning
av lån från
lånefonden för
mindre lin-
berednings-
anstalter.

Omförmälda lånefond, som har till uppgift att underlätta anläggandet av mindre linberedningsanstalter, har tillkommit genom beslut av 1919 års lagtima riksdag. Såsom kapitalökning till fonden anvisades av samma riksdag 300,000 kronor. Någon ökning av fonden har sedermera icke ägt rum och icke heller varit av behovet påkallad. För fonden gällande bestämmelser

[84.] äro meddelade i kungörelse den 1 augusti 1919 (nr 471) angående allmänna bestämmelser för lån från lånefonden för mindre linberedningsanstalter med däri genom kungörelse den 22 februari 1924 (nr 18) vidtagen ändring.

Lånerörelsen försiggår med hushållningssällskapen såsom låneförmedlare. Kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt bevilja hushållningssällskapen på ansökning statslån för att därav utlämna linberedningslån till förening, bolag eller enskild för anläggande av mindre linberedningsanstalter med inredning och utrustning. Låneräntan är 5 procent och lånetiden 17 år, därav de två första åren amorteringsfria. Vid utgången av vart och ett av de därpå följande femton åren skall lån enligt 1924 års ändrade bestämmelser återbetalas med lika annuitet. Statslånen utlämnas till hushållningssällskapen mot sällskapens förskrivning därå. Någon föreskrift rörande den säkerhet, som låneförmedlaren-hushållningssällskapet äger afordra sina låntagare, finnes icke. Förvaltningsbidrag utgår icke för låneförmedlingen, och några bestämmelser rörande gottgörelse för av låneförmedlaren genom förmedlingen gjorda förluster finnas icke heller.

Till Kungl. Maj:t hava av nedannämnda hushållningssällskap ingivits ansökningar om avskrivning av följande lånebelopp, nämligen dels av ett den 29 december 1919 *Kalmar läns norra hushållningssällskap* beviljat statslån å 25,000 kronor, vilket utlämnats såsom linberedningslån till Kalmar läns linodlingsförening u. p. a., dels ock av ogulden del av ett *Kopparbergs läns hushållningssällskap* samma dag beviljat statslån å 11,250 kronor, av vilket utlämnats linberedningslån å 10,000 kronor till Södra Dalarnas linberedningsförening u. p. a. i Hedemora och 1,250 kronor till Rönndalens linskäkt i Enviken. I infordrat utlåtande den 5 november 1926 över sagda ansökningar hava *kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* anført bland annat följande.

Såsom motivering för de begärda avskrivningarna hade av de båda hushållningssällskapen åberopats, att anstalterna icke kunde upprätthålla sin verksamhet, om de ej erhöles det kraftiga stöd från statsmakterna, som en avskrivning innebure.

Lånefonden för mindre linberedningsanstalter hade tillkommit under kristiden. I samband med fondens inrättande och därefter hade jämväl anvisats mindre anslag till linodlingens främjande. Ifrågavarande åtgärder hade för- anletts av det dåvarande behovet att i någon mån avhjälpa den av kristiden förorsakade bristen på lin. Emellertid upphörde världskrigets verkningar på ifrågavarande område, innan linhanteringen här i landet, såsom man hoppats, ånyo kommit att bliva inarbetad som en naturlig del i lantushållningen och innan de under högkonjunkturen tillkomna linberedningsanstalterna kunnat vinna erforderlig ekonomisk stadga för att efter fredstidens och lågkonjunkturens inträde kunna fullfölja sin verksamhet. Enligt ämbetsverkens åsikt vore det ej ägnat att förvåna, att vissa linberedningsanstalter nu råkat i trångmål.

Med hänsyn bland annat till önskvärdheten av att landet åtminstone i någon mån måtte sörja för tillgång inom landet av en så viktig råvara som lin, ansåge ämbetsverken det visserligen beklagligt, om vissa av de med bidrag av statsmedel inrättade linberedningsanstalterna måste på grund av de iråkade ekonomiska svårigheterna nedläggas, men kunde likväl ej biträda

de av omförmälda hushållningssällskap nu gjorda framställningarna om avskrivning av respektive lån. Ställningen syntes dock böra bliva en annan, därest hushållningssällskapen skulle åsamkas *förlust* på grund av sin förevarande låneförmedling, något som med stöd av den förebragta utredningen syntes antagligt. Den ersättning, som sålunda, enligt ämbetsverkens förmenande, borde tillkomma hushållningssällskap, torde göras beroende på prövning i varje särskilt fall, sedan förlust blivit på vederbörligt sätt konstaterad. Denna prövning syntes, efter av riksdagen därom givet bemyndigande, lämpligen böra överlämnas till Kungl. Maj:t, ehuru lånen ifråga beviljats av ämbetsverken gemensamt. Ämbetsverken ville framhålla, att ett liknande förfarande för närvarande tillämpades beträffande statslån från dräneringsfonden (kungörelse den 20 juni 1918, nr 461, angående villkoren för lån från dräneringsfonden m. m.) samt från täckdikningslånefonden (kungörelse den 22 juni 1920, nr 332, angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden).

Att döma av den av ämbetsverken införskaffade utredningen, skulle staten ej genom ett dylikt bemyndigande kunna komma att åsamkas några större förluster.

I händelse av bifall till ämbetsverkens förslag torde de nu föreliggande framställningarna från Kalmar läns norra och Kopparbergs läns hushållningssällskap ej för närvarande böra föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Under återopande härav hava ämbetsverken hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att, där å statslån, som från lånefonden för mindre linberedningsanstalter utlämnats av hushållningssällskap, uppkommit förlust, Kungl. Maj:t måtte äga att, på framställning av hushållningssällskapet och efter prövning av de i varje fall förekommande omständigheter, av fondens medel anvisa hushållningssällskapet gottgörelse för den lidna förlusten med skäligt belopp.

Jämväl från *Kristianstads läns hushållningssällskap* har inkommit en liknande framställning. Denna avser medgivande till avskrivning av återstående delen, 5,500 kronor, av ett tidigare beviljat lån å 7,500 kronor, som numera innehaves av föreningen Linslöjden, Kristianstads läns linodlingsförening u. p. a. Häröver hava *kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* den 12 november 1926 avgivit utlåtande, varvid ämbetsverken hänvisat till förut återopade yttrande i motsvarande ämne.

I utlåtande den 26 november 1926 har *statskontoret* uttalat sin anslutning till det av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen framlagda förslaget.

Enligt vad den verkställda utredningen utvisar, hava lån från ifrågavarande lånefond utlämnats, förutom till förutnämnda tre hushållningssällskap, jämväl till följande hushållningssällskap, nämligen: Stockholms, Uppsala, Jönköpings och Kronobergs läns, Kalmar läns södra, Blekinge, Hallands, Västmanlands, Gävleborgs och Jämtlands läns hushållningssällskap. De för dessa hushållningssällskap utestående lånebeloppen, uppgående tillhopa till 95,690 kronor, växla mellan omkring 1,800—11,300 kronor. I de allra flesta fall kan, enligt vad kommerskollegium och lantbruksstyrelsen vitsordat, den hushållningssällskapen lämnade säkerheten anses god. Samtliga anstalter äro i drift med undantag av den inom Kronobergs län; i flera fall före-

- [84.] ligga dock svårigheter för ett fortsatt uppehållande av verksamheten, åtminstone i full omfattning.

Departements-
chefen.

Enär tillräcklig anledning knappast synes föreligga för en ökning av anslaget till linodlingens befrämjande får jag föreslå, att detsamma upptages med oförändrat belopp.

Vad därefter angår det ifrågasatta bemyndigandet för Kungl. Maj:t att lämna ersättning till hushållningssällskapen för uppkommen förlust på grund av utlämnade linberedningslån, kan visserligen ur strängt budgetmässig synpunkt viss tvekan råda om lämpligheten av att härför taga lånefondens medel i anspråk. I betraktande av de jämförelsevis mindre belopp, varom här kan bli fråga, vill jag dock tillstyrka, att — i anslutning till vad som tidigare beträffande andra liknande lånefonder ägt rum — medgivande äskas av riksdagen om rätt för Kungl. Maj:t att från lånefonden för mindre linberedningsanstalter bereda ersättning för dylika förluster i den omfattning och på sätt, de i ärendet hörda myndigheterna förordnat. Vid den utredning, som chefen för finansdepartementet — enligt vad han vid anmälan denna dag av frågor rörande utgifter för kapitalökning (s. 6) anfört — har för avsikt att i anslutning till uttalande av 1926 års riksdag (skr. nr 28) igångsätta, torde i övrigt tagas under övervägande i vad mån för dylika i fondens räkenskaper gjorda avskrivningar gottgörelse bör beredas genom anslag å riksstaten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till åtgärder under 1927 för befrämjande av linodling anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 8,000;

b) medgiva att, där å statslån, som från lånefonden för mindre linberedningsanstalter utlämnats av hushållningssällskap, uppkommit förlust, Kungl. Maj:t må äga att, på framställning av hushållningssällskapet och efter prövning av de i varje fall förekommande omständigheter, av fondens medel anvisa hushållningssällskapet gottgörelse för den lidna förlusten med skäligt belopp.

- [85.] [85. 26. **Lindring av fraktkostnaderna för kalk m. m.** För tiden från och med 1908 har riksdagen anvisat anslag för lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och mörgel för jordbrukets behov. Anslaget har för budgetåret 1926—1927 uppförts med 600,000 kronor. För användningen av anslaget, vilket har karaktär av extra förslagsanslag, har redogörelse lämnats under punkten 90 av nionde huvudtiteln, 1925 års statsverksproposition.

I skrivelse den 31 maj 1924, nr 228, anhöll riksdagen i anledning av en inom riksdagen väckt motion (I: 109), att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning på vad sätt de i landets olika delar befintliga kalktillgångar måtte kunna på bästa sätt tillgodogöras det svenska jordbruket. Genom beslut den 13 juni 1924 anbefallde Kungl. Maj:t därefter lantbruksstyrelsen att i sam-

råd med Sveriges geologiska undersökning verkställa den i riksdagsskrivelsen omförmälda utredningen och därmed ävensom med det förslag i ämnet, vartill utredningen kunde giva anledning, till Kungl. Maj:t inkomma.

Enär förberörda undersökning, som närmast handhaves av Sveriges geologiska undersökning, ännu icke hunnit avslutas, anser sig *lantbruksstyrelsen* — enligt anmälan i skrivelse den 27 augusti 1926 — böra föreslå, att för budgetåret 1927—1928 måtte tillämpas enahanda bestämmelser för statsbidrags utgående för ifrågavarande ändamål, som för budgetåren 1924—1925 till och med 1926—1927 gälla enligt Kungl. Maj:ts brev den 27 juni 1924 (Sv. förf. saml. nr 314). Enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat har medelsbehovet för budgetåren 1924—1925 och 1925—1926 uppgått till i runt tal 600,000 kronor för vardera året. För budgetåret 1927—1928 anser styrelsen skäligen ett lika stort belopp böra beräknas.

Med biträdande av lantbruksstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen *chefen.*

att till lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och mörgel för jordbrukets behov anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 600,000.

[86.] 27. **Ogräsens bekämpande.** På framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen för anordnande genom centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet av uppvisningsfält angående metoder för bekämpandet av ogräs från och med 1921 ställt särskilda medel till Kungl. Maj:ts förfogande.

För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor, därvid hänsyn tagits till att å tidigare anslag för ändamålet kvarstode en behållning av 500 kronor. Genom brev den 19 mars 1926 har Kungl. Maj:t ställt ifrågavarande anslag jämte nämnda behållning till centralanstaltens förfogande, att till tio lantbruks- och lantmannaskolor, som under 1926 vid eller i omedelbar närhet av skolan med elevernas biträde under närmaste ledning av skolans lärare och i överensstämmelse med av centralanstalten uppgjord plan anordnat och demonstrerat ett uppvisningsfält angående metoder för bekämpande av ogräs, utbetalas med 400 kronor till varje skola, sedan vederbörande genom intyg från centralanstaltens underavdelning för växtodling styrkt, att uppvisningsfältet blivit anlagt och skött i enlighet med från underavdelningen lämnade föreskrifter.

Under återopande av vad *styrelsen för centralanstalten* tidigare anfört till stöd för medelsanvisning för ifrågavarande ändamål (se IX H. T. 1926 p. 83), har styrelsen hemställt om ett anslag å 4,000 kronor för budgetåret 1927—1928.

- [86.] Jag tillstyrker, att understöd för verksamheten utgår i samma utsträckning som för innevarande budgetår, samt hemställer fördenskull och enär, enligt vad jag inhämtat, någon behållning å ifrågavarande anslag icke med säkerhet är att påräkna den 1 juli 1927, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för bekämpande av ogräs anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 4,000.

- [87.] [87.] **Berberisbuskens utrotande.** Sedan Kungl. Maj:t med riksdagen utfärdat lag den 20 juni 1918 (nr 400) om utrotande av berberisbuskar å viss mark, har riksdagen till bestridande av kostnaderna för berberisbuskens utrotande i de trakter av landet, där den förekommer i större mängd, å extra stat för vart och ett av åren 1919—1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor. Närmare redogörelse för anslagets användning har lämnats under punkten 95 i nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag. Av skäl, som där anförts, ansågs att med äskande av anslag för 1923 kunde anstå till samma års riksdag. I riksstaten för budgetåret 1923—1924 uppfördes anslaget såsom extra reservationsanslag med 10,000 kronor.

Med hänsyn till en inom lantbruksstyrelsen pågående utredning angående omfattningen och effektiviteten av företagna utrotningsåtgärder, rörande vilken utredning närmare upplysningar meddelats i 1926 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkt 84, samt enär reservation å anslaget förefunnits, har icke under åren 1924—1926 av riksdagen anvisats ytterligare medel för ändamålet.

- Departements- Av nyss anförda skäl, vilka fortfarande äga sin giltighet, synes anslag chefen. för berberisbuskens utrotande icke påkallat för budgetåret 1927—1928. Jag har emellertid här velat redogöra för anslagsfrågans läge, för att densamma må bringas till riksdagens kännedom.

- [88.] [88.] **28. Lantbruksmöte.** Allmänna lantbruksmöten hava tidigare hållits vart femte år, men torde numera efter omständigheterna komma att anordnas efter något längre tidsperioder. De båda sista mötena höllös i Örebro 1911 och i Göteborg 1923. Anslag till dylika möten har årligen, med undantag för vissa år under kristiden, pläгат beviljas å extra stat och det sålunda samlade beloppet ställas till vederbörande mötesbestyrelsens förfogande.

Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för nästa möte, som enligt beslut den 9 april och den 21 juni 1923 av kommitterade för allmänna svenska lantbruksmötet är avsett att 1930 anordnas i Stockholm, har riksdagen för ett vart av budgetåren 1924—1925 t. o. m. 1926—1927 såsom extra reservationsanslag anvisat 25,000 kronor, varav för vardera budgetåret såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för mötet 7,500 kronor och till prisbelöningar vid mötet 17,500 kronor.

För ifrågavarande lantbruksmöten äro stadgar fastställda genom kungörelse den 27 september 1924 (nr 446).

Då jämväl av 1927 års riksdag torde böra begäras ett bidrag av 25,000 kronor till nästkommande lantbruksmöte, hemställer jag i överensstämmelse med därom av *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 27 augusti 1926 gjord framställning, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[88.]
Departements-
chefen.

att för budgetåret 1927—1928 såsom *extra reservations-
anslag* anvisa

dels såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för
allmänt svenskt lantbruksmöte kronor 7,500,

dels ock till prisbelöningar vid sådant

möte » 17,500

eller tillhopa » 25,000.

[89.] 29. **Lantbrukskonsulenter i London, Berlin och Riga.** Alltsedan 1897 hava medel varit av riksdagen anvisade å extra stat till befrämjande av avsättningen i främmande länder av alster av svensk industri och svenska näringar. Från och med 1910 har beträffande dessa anslag skett den förändring, att — med undantag för år 1922, då, av skäl som framgår av nionde huvudtiteln till 1923 års riksdag sid. 204, anslaget uppfördes under tredje huvudtiteln — under nionde huvudtiteln anvisats å extra stat särskilt anslag till befrämjande av avsättning i främmande länder av alster utav svenska lantbruket och dess binäringar samt fiskerinäringen.

[89.]

Anslaget har till och med utgången av budgetåret 1923—1924 använts till upphållande av en konsulentbefattning i Berlin för tillvaratagande av svenska lantbrukets och fiskerinäringens intressen samt en lantbrukskonsulentbefattning i London. Anslagets belopp utgjorde för sistnämnda budgetår 33,000 kronor.

Under punkt 85 i nionde huvudtiteln till 1924 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till uppehållande av en mejeri- och lantbrukskonsulentbefattning i London samt en konsulentbefattning i Riga för tillvaratagande av det svenska lantbrukets och därmed sammanhängande intressen i Estland, Lettland, Litauen och Polen anvisa för budgetåret 1924—1925 ett extra anslag av 33,000 kronor. Detta förslag innebar sålunda, att den dittillsvarande konsulentbefattningen i Berlin utbyttes mot en dylik befattning i Riga. I sitt anförande under nämnda punkt yttrade dåvarande departementschefen, som fann förslaget om inrättande av en lantbrukskonsulent i Riga förtjänt av synnerlig uppmärksamhet, att han av sparsamhetsskäl ej ansåg sig kunna förorda ett utökande av antalet redan inrättade sådana befattningar. Däremot fann han det böra tagas under övervägande, huruvida icke någon av dessa sistnämnda befattningar skulle kunna utbytas mot den föreslagna nya befattningen samt yttrade härom vidare följande.

»Härvid lär lantbrukskonsulentbefattningen i London — vilken alltjämt är av stor betydelse för avsättningen i England av svenska lantmannaprodukter, enkannerligen smör — kunna lämnas ur räkningen. Vad åter motsvarande befattning i Berlin vidkommer äro förhållandena väsentligt

[89.] olika. Vid den tid, då denna befattning inrättades, voro förbindelserna med Tyskland livliga och var jämväl en svensk export dit av lantmannaprodukter i uppgång. Därvarande lantbrukskonsulents verksamhet har ock sedermera, så länge Tyskland var en avnämare av våra produkter i större skala, varit av ej ringa betydelse för det svenska jordbruket. I och med den efter världskriget alltmer fortskridande ekonomiska upplösningen i Tyskland har emellertid betydelsen av sagda del av konsulentens verksamhet blivit mindre, och torde jämväl den av konsulenten bedrivna informationsverksamheten under nu rådande förhållanden icke vara av tillnärmelsevis samma vikt som före kristidens inträdande. Någon ändring härutinnan lär ej vara att förvänta åtminstone inom den närmaste framtiden.

I betraktande härav och då å andra sidan Sveriges handelsförbindelser med Estland, Lettland, Littaun och Polen, ehuru ännu av jämförelsevis ringa omfattning, synas stadda i tillväxt, särskilt vad angår vissa jordbruksprodukter, tvekar jag ej att tillstyrka, att lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin från och med ingången av nästa budgetår tillsvidare utbytes mot en dylik befattning med nämnda länder såsom verksamhetsområde.»

Jordbruksutskottet, till vilket Kungl. Maj:ts framställning remitterades, yttrade i sitt utlåtande nr 1 punkt 86 efter att hava konstaterat behovet av att sådana åtgärder snarast möjligt vidtoges, som kunde vara ägnade att på ett verksamt sätt främja avsättningen i de baltiska staterna och Polen av särskilt svenska lantbrukets produkter och svenska lantbruksmaskiner, följande.

»Det av Kungl. Maj:t framställda förslaget om inrättande av en konsulentbefattning i Riga synes utskottet ock vara ett led i de föranstaltningar, som böra träffas i ovannämnda syfte. I betraktande härav, vill utskottet tillstyrka, att på sätt Kungl. Maj:t föreslagit det för en konsulentbefattning i Berlin hittills beräknade beloppet i stället avses för den ifrågasatta konsulentbefattningen i Riga. Härvid förbiser emellertid utskottet icke, att i händelse av en gynnsam utveckling av förhållandena i Tyskland en konsulentbefattning därstädes snart nog kan visa sig åter erforderlig. Med hänsyn till vikten att uti ifrågavarande länder jämväl främja avsättningen av det svenska fiskets produkter anser utskottet, att konsulenten i Riga även bör hava till uppgift att med uppmärksamhet följa förhållandena å detta område.»

I sin skrivelse nr 9 A punkt 50 anmälde riksdagen under återopande av jordbruksutskottets ovanberörda utlåtande, att riksdagen till uppehållande av en mejeri- och lantbrukskonsulentbefattning i London samt en konsulentbefattning i Riga för tillvaratagande av det svenska lantbrukets och fiskets samt därmed sammanhängande intressen i Estland, Lettland, Littaun och Polen anvisat för budgetåret 1924—1925 ett extra anslag av 33,000 kronor.

För budgetåret 1925—1926 har riksdagen för samma ändamål anvisat ett till 37,000 kronor förhöjt anslag. Av höjningen hänförde sig 3,000 kronor till ett extra ortstillägg till lantbrukskonsulenten i London och 1,000 kronor till en ökning av expensanslaget till samme befattningshavare.

Sedan Kungl. Maj:t under punkt 86 av nionde huvudtiteln till 1926 års riksdag föreslagit riksdagen att för budgetåret 1926—1927 uppföra anslaget

med oförändrat belopp, framställdes i inom riksdagen väckta motioner förslag avseende återupprättande från och med budgetåret 1926—1927 av den från och med den 1 juli 1924 indragna lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin, i vilket syfte hemställdes om en höjning med 17,000 kronor av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget. Motionärerna framhöllo såsom stöd för detta sitt förslag att, sedan tiden för nämnda befattnings indragning, en stabilisering av de ekonomiska förhållandena i Tyskland ägt rum med därav föranledd större köpkraft och att exporten dit av svenska lantbruksprodukter sedan dess avsevärt stegrats och redan torde närma sig den, som fanns före kriget. Tiden vore därför enligt motionärernas mening inne för återupprättande av befattningen i fråga.

Jordbruksutskottet, till vilket såväl Kungl. Maj:ts förevarande framställning som de i ämnet väckta motionerna remitterades, yttrade i sitt utlåtande nr 1 punkt 90, vari motionerna emellertid avstyrktes, följande.

»För egen del vill utskottet ingalunda förneka, att förhållandena i av motionärerna berörda avseenden under senare tiden undergått en glädjande utveckling till det bättre. Det torde emellertid böra beaktas, att under den korta tid, som förflutit sedan ifrågavarande befattning indrogs, någon närmare erfarenhet icke kunnat vinnas om befattningens omedelbara behövlighet. Icke heller har, enligt vad utskottet förvissat sig om, från de myndigheter, som hava att företräda intressena på förevarande område, inkommit någon framställning i ämnet till Kungl. Maj:t. Vid angivet förhållande och då utskottet i saknad av närmare utredning icke äger möjlighet bilda sig ett bestämt omdöme om lämpligaste sättet för ordnande av förevarande angelägenhet, för vars tillgodoseende olika vägar torde vara tänkbara, kan utskottet icke nu förorda bifall till motionerna. Utskottet är emellertid förvissat, att Kungl. Maj:t skall med uppmärksamhet följa förhållandena samt, därest omständigheterna skulle därtill giva anledning, förelägga riksdagen förslag i ämnet.»

Under återopande av detta jordbruksutskottets utlåtande anmälde riksdagen i sin skrivelse den 12 maj 1926 nr 9 A punkt 56, att riksdagen till uppehållande av en mejeri- och lantbrukskonsulentbefattning i London samt en konsulentbefattning i Riga för tillvaratagande av det svenska lantbrukets och fiskets samt därmed sammanhängande intressen i Estland, Lettland, Litaauen och Polen anvisat för budgetåret 1926—1927 ett extra anslag av 37,000 kronor.

Av detta anslag beräknas — förutom arvoden å 9,000 kronor till vardera konsulenten — för konsulenten i London till expenser och resekostnader 10,000 kronor och såsom extra ortstillägg 3,000 kronor samt för konsulenten i Riga till expenser och resekostnader 6,000 kronor. Härjämte utgår till konsulenterna tillfällig löneförbättring å 1,000 kronor samt dyrtidstillägg enligt för oreglerade verk gällande grunder.

Rörande ifrågavarande konsulenters verksamhet torde jag få hänvisa till den redogörelse i ämnet, som lämnats dels under punkten 104 i nionde huvudtiteln av 1923 års statsverksproposition, dels under punkten 85 i samma huvudtitel till 1924 års riksdag.

[89.]
Framställning
från Sveriges
allmänna lant-
brukssällskap.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse av den 6 augusti 1926 har *Sveriges allmänna lantbrukssällskap* hemställt om framläggande för 1927 års riksdag av proposition om upprättande av en lantbrukskonsulentbefattning i Berlin för Tyska riket, Holland, Schweiz och Tjeckoslovakien samt att innehavaren av denna befattning måtte erhålla liknande ställning vid beskickningen i Berlin som handelsrådet därstädes och däremot svarande avlöningsförmåner. Till stöd för detta förslag har lantbrukssällskapet, efter erinran om att lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin sedan den 1 juli 1924 varit indragen, anfört följande.

Sedan den 1 augusti innevarande år en ny handelstraktat mellan Sverige och Tyskland trätt i kraft, kunde det förväntas, att varuutbytet mellan dessa bägge länder skulle få ökad omfattning och särskilt att Sveriges export av lantbruksprodukter till Tyskland, vilken efter världskriget på grund av tyska införselförbud eller andra motverkande omständigheter legat nere, åter skulle uppblomstra.

Vid sådant förhållande vore det önskvärt, att de svenska importintressena i Tyskland kunde bevakas av en i jordbruksfrågor sakkunnig person, som icke allenast kunde hos de tyska myndigheterna undanröja de svårigheter, som vid tillämpningen av handelstraktatens bestämmelser kunde uppstå utan även sprida kännedom om och verka för ökad avsättning av svenska lantbruksprodukter dit.

Av särskild betydelse bleve en sådan persons verksamhet, därför att traktaten byggde på principen om »mest-gynnad-nations» behandling i fråga om såväl tullavgifter som särskilda bestämmelser för införsel.

Då Tyskland för närvarande dreve förhandlingar med ett stort antal länder både inom och utom Europa om nya handelstraktater och det vid dessas avslutande torde vara möjligt att för lantbruksprodukters vidkommande vissa medgivanden komme att lämnas utöver dem, som kommit Sverige till del vid avslutandet av den svensk-tyska handelstraktaten, vore det viktigt, att kännedom om dylika medgivanden skyndsammast möjligt spredes till exportörerna av svenska jordbruksprodukter.

Härför krävdes en person, som vore fullt inne uti jordbruksförhållandena och som uti den tyska rikshuvudstaden kunde noga följa inträdande förändringar i tullbehandlingshänseende och bedöma deras betydelse ur svensk jordbrukssynpunkt.

För svenska beskickningen i Berlin borde det ock vara av värde att hava tillgång till en dylik jordbrukssakkunnig person, som kunde bistå beskickningen vid utredningen av den mångfald olika frågor, som rörde jordbruksnäringen.

Under de senare åren, efter lantbrukskonsulentbefattningens indragande, hade denna verksamhet handhåfts av det vid beskickningen anställda handelsrådet, som på ett förtjänstfullt sätt fullgjort detta uppdrag och som kunnat fullgöra detsamma, så länge exporten av svenska lantbruksprodukter varit en obetydlighet. Men så snart denna export toge större utsträckning och omfattade många slags varor av olika kvaliteter, torde det icke bliva honom möjligt att på ett tillfredsställande sätt bevaka ifrågasvarande intressen, synnerligast som det ofta komme att påfordras särskild sakkunskap för att bedöma förekommande fall.

Det syntes därför Sveriges allmänna lantbrukssällskap ur kommersiell synpunkt nödvändigt, att åtgärder snarast möjligt vidtoges för att återupprätta den tillfälligtvis indragna lantbrukskonsulentbefattningen i

Berlin. Men även med hänsyn till det för svenskt jordbruk betydelsefulla forskningsarbete, som bedreves vid tyska högskolor och andra vetenskapliga institutioner samt de framsteg, som alltjämt gjordes i fråga om det tyska jordbrukets teknik och ekonomi, vore det jämväl ur denna synpunkt av vikt, att lantbrukskonsulentbefattningen återupprättades, så att en kompetent lantbruksutbildad person finge tillfälle att på ort och ställe följa utvecklingen och därom lämna de svenska lantbruksmyndigheterna meddelanden.

Den förutvarande lantbrukskonsulentbefattningens i Berlin verksamhetsområde var begränsat till Tyska riket, men då det svenska jordbruket hade exportintressen även uti vissa Tyskland närliggande länder, torde det vara lämpligt att vid ett återupprättande av ifrågavarande lantbrukskonsulentbefattning utsträcka dess verksamhetsområde till dessa länder.

Sälunda hade under vissa år en rätt betydande utförsel av kött och fläsk samt svin ägt rum till Tjeckoslovakien och dylik export kunde lätteligen åter komma till stånd, då detta land icke producerade tillräckligt för eget behov av dessa varor. Ävenledes torde finnas utsikter för att till Tjeckoslovakien kunna exportera hästar av kallblodigt slag, varom förhandlingar pågått, samt även avelsdjur av andra djurslag liksom ock svenskt utsäde.

Till Schweiz ägde varje år en icke obetydlig utförsel av hästar rum, och denna utförsel kunde alltmåra förökas. Före kriget utfördes dit levande nötkreatur och svin samt kött och fläsk i stor utsträckning, och dylik export hade även efter kriget förekommit i icke obetydlig omfattning samt hade utsikt att kunna stegras. Det schweiziska jordbruket och mejerihanteringen vore i många avseenden förebildliga även för svenska förhållanden och därför av intresse att följa.

Med det holländska jordbruket, särskilt dess boskapsavel och mejerihantering, hade det svenska jordbruket sedan lång tid tillbaka haft många beröringspunkter, och då Holland vore en av Sveriges konkurrenter på den tyska marknaden, borde det vara av vikt att kunna följa dess åtgöranden för att främja avsättningen av dess lantbruksprodukter och samtidigt utvecklingen av dess jordbruk och boskapsskötsel.

Dessa tre länder Tjeckoslovakien, Schweiz och Holland, ansåge därför lantbrukssällskapet böra förutom Tyska riket ingå uti området för lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin. Med hänsyn härtill borde även storleken av de medel, som komme att stå till konsulentens förfogande för resor, telegram, telefon och porto samt för hållande av tidningar och tidskrifter, i motsvarande grad höjas i jämförelse med vad förut varit fallet eller som för andra lantbrukskonsulenter vore gällande.

Vad slutligen lantbrukskonsulentens ställning i administrativt hänseende beträffade, vore det nog alldeles riktigt, att han, liksom fallet varit tidigare med lantbrukskonsulenten i Berlin och som alltjämt vore fallet med de övriga lantbrukskonsulenterna i London och Riga, sorterade under den centrala lantbruksmyndigheten, lantbruksstyrelsen, till vilken han hade att avgiva sina rapporter och årsberättelser och av vilken han mottog instruktioner och förordnanden. Men med hänsyn till möjligheten för honom att, särskilt i Tyskland, erhålla nödiga upplysningar hos de tyska myndigheterna eller hos dem utverka undanröjande av uppkomna svårigheter så vore det önskvärt, att lantbrukskonsulenten i Berlin i någon form erhöles anställning hos därvarande beskickning. Detta vore av stor praktisk betydelse för lantbrukskonsulenten icke allenast för fullgörande av sitt

[89.] uppdrag utan även med hänsyn till de fördelar, som en medlem av beskickningen åtnjöte.

Med hänsyn till angelägenheten av att till befattningen kunna förvärva en fullt kvalificerad person tillåte sig lantbrukssällskapet föreslå, att lantbrukskonsulenten erhöles en ställning motsvarande den, som handelsrådet i Berlin åtnjöte, och att hans avlöning finge utgå efter samma grunder som handelsrådets tillika med nödigt anslag till expenser och resekostnader.

I ärendet hava infordrade utlåtanden avgivits den 30 september 1926 av lantbruksstyrelsen den 12 november 1926 av statskontoret och den 4 december 1926 av kommerskollegium, som därvid tillika överlämnat yttranden av Stockholms handelskammare, Skånes handelskammare och Sveriges allmänna exportförening.

Lantbruksstyrelsen har, efter erinran om vad styrelsen anfört i sitt utlåtande den 21 november 1923 angående inrättande av en lantbrukskonsulentbefattning i Baltikum och Polen, vidare anfört i huvudsak följande.

Av vad i nämnda utlåtande anförts framginge, att lantbruksstyrelsen redan tidigare ansett sig böra starkt ifrågasätta lämpligheten av en indragning utav lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin. Sedan dess syntes förhållandena hava utvecklats därhän, att behovet av en representant i Berlin för det svenska lantbruket gjorde sig ännu mera gällande än tillförne. Den ekonomiska saneringen i Tyskland hade gått snabbare, än man kanske kunnat vänta, och erfarenheten visade, att ett betydande handelsutbyte jämväl i fråga om jordbrukets och fiskets produkter och för produktionen erforderliga ämnen redan kommit i gång. Tysklands utveckling på alla områden, jämväl lantbruksområdet, vore livlig och en informationsverksamhet på detta område torde ur den svenska jordbruksproduktionens synpunkt vara önskvärd. Förhållandena syntes lantbruksstyrelsen nu ligga till ungefär på samma sätt, som när konsulentbefattningen i Berlin inrättades. Lantbruksstyrelsen ansåge sig därför böra hemställa om återupprättande av lantbrukskonsulentbefattningen därstädes.

Enligt lantbrukssällskapets förslag i ärendet borde åt konsulenten — som, under den tid befattningen i Berlin förut upprätthölls, haft sin verksamhet begränsad till Tyska riket — anförtros uppdraget att bevaka Sveriges intressen på ifrågavarande områden jämväl inom Tjeckoslovakien, Schweiz och Holland.

Om också lantbruksstyrelsen i likhet med sällskapet ur svensk jordbrukssynpunkt funne det önskvärt, att förhållandena på området inom dessa länder — kanske i första hand inom Tjeckoslovakien — följdes av en jordbrukssakkunnig fackman, syntes det dock knappast vara av behovet påkallat att föreskriva, att konsulentens arbetsområde skulle utsträckas att omfatta jämväl dessa länder. Det kunde nämligen ifrågasättas, huruvida icke en sådan utsträckning av lantbrukskonsulentens arbetsfält skulle medföra risk, att den i och för sig omfattande verksamheten i Tyskland bleve eftersatt och konsulentens arbetsuppgift alltför splittrad. Saken torde enligt lantbruksstyrelsens förmenande kunna åtminstone tillsvidare ordnas på ett tillfredsställande sätt, därest styrelsen berättigades att vid behov och i den mån expensanslaget vid tjänsten så medgäve förordna konsulenten att inom ifrågavarande länder på ort och ställe vidtaga eventuellt behövliga undersökningar. Lantbruksstyrelsen ville erinra därom, att så skett i fråga om konsulenten i Riga, i det att genom Kungl. Maj:ts

beslut den 3 mars 1926 konsulenten därstädes berättigats att efter lantbruksstyrelsens medgivande i varje särskilt fall med anlitande av det till befattningens upprätthållande anvisade expensanslaget företaga tjänsteresor jämväl inom Ryssland.

Frågan om en eventuell lantbrukskonsulents i Berlin ställning i förhållande till beskickningen därstädes torde icke böra upptagas till prövning särskilt för sig utan lösas gemensamt för samtliga lantbrukskonsulenter i utlandet. De i London och Riga anställda konsulenterna hade redan genom åtgärder från vederbörande beskickningschefers sida fått en viss anslutning till respektive beskickning. Enligt lantbruksstyrelsens förmenande skulle det emellertid vara önskvärt, att konsulenternas ställning i förhållande till beskickningarna fastare ordnades. Härigenom skulle dessa tjänstemäns ställning jämväl i det land, där de vore verksamma, komma att stärkas till gagn för deras verksamhet. Lantbruksstyrelsen ansåge emellertid, att ledningen av konsulenternas verksamhet fortfarande borde handhavas av styrelsen. En sådan anordning torde icke vara utesluten utan stå i samklang med redan tillämpade organisationsformer inom utrikesrepresentationen. Lantbruksstyrelsen hade sålunda inhämtat, att militärattachéerna, som formellt tillhörde legationerna och komme i åtnjutande av därmed förenade fördelar, för närvarande direkt subordinerade under och avlönades genom vederbörande militära myndigheter.

I samband med en sådan anslutning till legationerna syntes det lantbruksstyrelsen jämväl önskvärt, att konsulenterna erhöles en titel, som angäve detta förhållande och som samtidigt gäve dem en mera representativ ställning. Lantbrukssällskapet ifrågsatte, att konsulenten i Berlin mätte likställas med handelsråd, vilket väl även torde innebära benämningen lantbruksråd. Då benämningen handelsråd endast utgjorde en förlänad titel och icke innebure någon förändrad ställning gent emot handelsattachéer i allmänhet och då här ifrågavarande befattningshavare med hänsyn till sin verksamhet skulle intaga en mera självständig och fristående ställning i förhållande till vederbörande legation ungefär såsom de mera friställda militärattachéerna, funne lantbruksstyrelsen benämningen lantbruksattaché mera lämplig och ville lantbruksstyrelsen därför för sin del föreslå denna benämning.

Jämväl i fråga om avlöning föresloge lantbrukssällskapet likställighet med handelsråden. Enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat utginge till dessa liksom till andra handelsattachéer ett arvode av 9,000 kronor jämte dyrtidstillägg efter samma grunder som för tjänstemän vid oreglerade verk, vartill komme särskilt ortstillägg, för Berlin å 6,000 kronor och för Paris å 7,000 kronor. Något särskilt anslag för expenser funnes ej, utan påfördes utgifterna för handelsattachéernas verksamhet legationens allmänna anslag och finge nyssnämnda tjänstemän efter legationschefens medgivande företaga eventuellt behöfliga tjänsteresor på legationens bekostnad. Till jämförelse finge anföras, att lantbrukskonsulenten i London likaledes åtnjöte ett arvode av 9,000 kronor med dyrtidstillägg efter nyssnämnda grunder samt därjämte uppbure dels 1,000 kronor i löneförbättring, dels ett ortstillägg om 3,000 kronor. Konsulenten i Riga åtnjöte samma löneförmåner med undantag av ortstillägg. Till expenser åt konsulenten i London utginge 10,000 kronor och åt konsulenten i Riga 6,000 kronor, för vilkas användning redovisning skulle lämnas till lantbruksstyrelsen.

Enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat, vore ortstillägget till handelsråden och handelsattachéerna utmätt med hänsyn till dem i jämförelse-

[89.] vis stor utsträckning åliggande representationsskyldighet. Da lantbrukskonsulenterna ansetts böra få för detta ändamål, där så av behovet påkallades, anlita expensanslaget, syntes lantbrukskonsulenterna i avlöningshänseende kunna anses vara ungefär likställda med handelsråd och handelsattachéer.

Enligt lantbruksstyrelsens förmenande borde därför fortfarande, såsom hittills, för lantbrukskonsulenterna (lantbruksattachéerna) beräknas ett arvode av 9,000 kronor för år, varå borde utgå dyrtidstillägg såsom för tjänstemän vid oreglerade verk. Den hittills utgående tillfälliga löneförbättringen torde däremot böra indragas och inräknas i det ortstillägg, som kunde finnas erforderligt för respektive tjänster. Därigenom skulle förutom större likformighet med andra till beskickningen anslutna befattningshavare också vinnas en ur beskattningssynpunkt fördelaktigare ställning för tjänstemännen i fråga. Enär den tillfälliga löneförbättringen utginge från särskilt anslag, skulle en sådan åtgärd visserligen medföra en förhöjning av anslaget till lantbruksattachéerna, men medförde detta ingen ökad utgift för statsverket.

Utöver arvodet borde, som sagt, lantbruksattachéerna tillerkännas särskilda ortstillägg. Konsulenten i London uppbure redan för ändamålet 3,000 kronor, vilket belopp, om såsom här föreslagits den tillfälliga löneförbättringen överfördes till ortstillägg, borde höjas till 4,000 kronor. Konsulenten i Riga åtnjöt intet särskilt ortstillägg. Emellertid borde för honom under ovan angivna förutsättningar såsom sådant anvisas 1,000 kronor. Ett mindre ortstillägg funne lantbruksstyrelsen nämligen oavsett de jämförelsevis billiga levnadsomkostnaderna i Riga erforderligt, då alltid vistelsen i främmande land måste medföra ökade kostnader för barns uppfostran, resor till hemlandet m. m. Vad slutligen en eventuell konsulent i Berlin beträffade, syntes ortstillägg åt honom böra tillmätas så, att han ekonomiskt sett bleve likställd med de båda andra konsulenterna.

Enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat från socialstyrelsen, beräknades, att levnadskostnaderna i Berlin äro 10 å 20 procent och i London 40 å 50 procent högre än i Stockholm, under det att motsvarande kostnader i Riga ställde sig omkring 10 procent lägre än i Stockholm. Med hänsyn här till ävensom till det ortstillägg, som utginge till handelsrådet i Berlin, syntes det som om ortstillägget för konsulenten i Berlin borde bestämmas till 3,000 kronor.

Någon förändring i fråga om expensanslagen till konsulenterna i London och Riga funne lantbruksstyrelsen för närvarande icke skäligen kunna ifrågasättas. Med hänsyn till det allmänna prisläget i Berlin syntes expensanslaget för ifrågavarande befattning böra beräknas till 8,000 kronor.

Anslagsbehovet för uppehållande av de tre ifrågavarande befattningarna skulle enligt ovanstående uppgå till arvoden 27,000 kronor, ortstillägg 8,000 kronor och expensanslag 24,000 kronor eller sammanlagt 59,000 kronor.

Statskontoret har anfört.

Det undandrog sig givetvis statskontorets bedömande, huruvida förhållandena efter den 1 juli 1924, då en lantbrukskonsulentbefattning i Berlin utbyttes mot en dylik befattning i Riga, utvecklats i den riktning, att förutvarande lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin åter borde inrättas, eller om eventuellt annan lantbrukskonsulent borde dit överflyttas. Statskontoret ansåge sig emellertid böra erinra därom, att vederbörande departementschef vid anmälan i statsrådet den 2 januari 1924 av fram-

ställning i fråga om anslag till avlönande av lantbrukskonsulenter ansåg sig av sparsamhetsskäl icke kunna förorda ett utökande av antalet då redan inrättade sådana befattningar.

Förutom inrättandet av en ny befattning innebure lantbruksstyrelsens förslag, att den till lantbrukskonsulenter nu utgående tillfälliga löneförbättringen skulle bortfalla, och att de i form av ortstillägg skulle erhålla en mot densamma svarande ersättning. Såsom lantbruksstyrelsen framhållit, skulle härigenom vinnas bättre överensstämmelse mellan handelsattachéernas och lantbrukskonsulenternas avlöningsförmåner. Då lantbrukskonsulenternas arvoden fastställdes för varje år och det på grund härav torde få anses oegentligt att å dylika arvoden utginge tillfällig löneförbättring, anslöte sig statskontoret till lantbruksstyrelsens förslag i denna del.

Därest en lantbrukskonsulentbefattning inrättades i Berlin, hade statskontoret intet att erinra mot av lantbruksstyrelsen för innehavaren av denna befattning ifrågasatt arvode, ortstillägg och expensanslag.

Beträffande lantbruksstyrelsens förslag, att lantbrukskonsulenterna skulle benämnas lantbruksattachéer, finge statskontoret endast erinra om, att ifrågavarande befattningshavare under tid, då medel till deras avlönande utgick från tredje huvudtiteln, benämndes lantbruksattachéer, men att de sedermera, när avlöningsanslaget överflyttades till jordbruksdepartementets huvudtitel, återfingo den tidigare benämningen lantbrukskonsulenter.

Stockholms handelskammare anser sig icke böra avstyrka lantbrukssällskapets och lantbruksstyrelsens förslag om inrättandet av en lantbrukskonsulentbefattning i Berlin. Dock ifrågasätter handelskammaren, om icke ett års uppskov med avgörandet skulle bringa ytterligare erfarenhet rörande behovet samtidigt med att möjlighet bereddes för bedömande, huruvida konsulentbefattningen eventuellt kunde flyttas från Riga till Berlin.

Skånes handelskammare understödjer lantbrukssällskapets förslag om upprättande av en lantbrukskonsulentbefattning i Berlin, men förordar, att befattningens verksamhetsområde må omfatta även de baltiska staterna med Tyskland såsom huvudsakligt verksamhetsområde.

Sveriges allmänna exportförening tillstyrker livligt återupprättandet av lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin, därvid även Holland, Schweiz och Tjeckoslovakien syntes böra inrymmas i konsulentens verksamhetsområde.

Kommerskollegium har yttrat följande.

Beträffande här föreliggande huvudfråga, det av Sveriges allmänna lantbrukssällskap väckta förslaget om återupprättande av lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin, ville kollegium i full anslutning till den ståndpunkt, som intagits av exportföreningen, biträda förslagets syfte.

Vad som vid 1924 års riksdag förekom i samband med beslutet att indraga anslaget till ifrågavarande befattnings upprätthållande, torde otvivelaktigt, såsom lantbruksstyrelsen även i sitt remissen bifogade utlåtande framhållit, giva vid handen, att statsmakterna betraktade denna indragning såsom en av tillfälliga förhållanden föranledd åtgärd och vid ändrade konjunkturer kunde förutsättas villiga att taga frågan under förnyat övervägande. Sedan de kommersiella förbindelserna med Tyskland genom avslutande av 1926 års handels- och sjöfartstraktat mellan Sverige och Tyska riket kommit i ett nytt läge, som jämte den fortskridande konjunk-

[89.] turförbättringen i Centraleuropa syntes ingiva grundad förhoppning om en gynnsam utveckling av bland annat exporten till Tyskland av svenska jordbruksalster av olika slag, torde all anledning föreligga för vårt land att åter hålla en officiell representant för det svenska jordbrukets exportintressen stationerad i Berlin.

Vissa utlåtandet bifogade handelsstatistiska siffror syntes bland annat bekräfta vikten av det i förslaget framhållna och av exportföreningen biträdde önskemålet, att även Tjeckoslovakien, Schweiz och Nederländerna inrymdes i den ifrågasatta konsulentens verksamhetsområde. Kollegium hade därför icke något att erinra mot att så bleve förhållandet, dock under förutsättning, att icke omsorgen om sistnämnda marknader finge inkräkta på huvuduppgiftens behöriga fullgörande.

Vidkommande den nya befattningshavarens ställning till vårt lands beskickning i Berlin, torde det vara av erfarenheten bestyrkt, att andra med liknande specialuppdrag beklädda statliga emissarier haft så stor fördel av nära anslutning till vederbörande svenska beskickning inom respektive verksamhetsområden, att man med fog kunde ifrågasätta, huruvida icke ett formligt attacherande vid beskickningen skulle vara den rätta placeringen för dylika personer. Denna organisationsfråga, som bland annat torde medföra behov av ett närmare klargörande av samtliga dylika emissariers tjänsteställning i förhållande till vederbörande beskickning och hemmahörande myndigheter, torde dock kunna lösas för sig. Kollegium föresloge, att spörsmålet i sin helhet toges under omprövning.

Kollegium kunde icke förorda de förslag, som framstälts av Skånes och Stockholms handelskammare. Sagda förslag syntes grunda sig på en enligt kollegii förmenande icke berättigad underskattning av lantbrukskonsulentens i Riga arbetsfält och verksamhet. I samband med åtgärderna för anordnande av svenskt deltagande i mässorna i Riga 1925 och 1926 hade kollegium haft tillfälle att ingående behandla de problem, som vore förbundna med bearbetningen av exportmarknaderna i Baltikum, samt blivit övertygat om betydelsen av dessa marknader, icke minst med hänsyn till nödvändigheten att målmedvetet förbereda återupptagandet i större omfattning av svensk exportverksamhet på den innanför liggande ryska marknaden. Förloppet av det svenska deltagandet i de två senaste Rigamässorna och därigenom vunna resultat hade, såvitt kollegium kunde bedöma, ådagalagt den utomordentliga vikten av att det arbete, som nedlades på utvecklingen av den svenska exporten till de forna Östersjöprovinserna och deras stora grannland i öster, bleve på ett målmedvetet sätt fullföljt. För detta arbete vore tillgången till en officiell svensk lantbrukskonsulent säkerligen av mycket stor betydelse. Med hänsyn till de stora exportintressen Baltikum representerade för det svenska jordbruket såväl som för industrien, vore det synnerligen beklagligt, om lantbrukskonsulentbefattningen i Riga skulle indragas utan att ersättas av annan likvärdig officiell representant för våra handelsintressen, eller om befattningshavarens verksamhetsområde så förändrades, att han endast kunde ägna en mindre del av sitt arbete åt hittills honom anförtrödda uppgifter.

I likhet med lantbruksstyrelsen funne kollegium icke heller anledning att låta frågan om återupprättande av lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin inverka på upprätthållandet av motsvarande befattning i London.

Kommerskollegium hemställde, dels att Kungl. Maj:t måtte, i huvudsaklig överensstämmelse med lantbruksstyrelsens förslag, för riksdagen framlägga proposition om anslag för upprättande av en lantbrukskonsulent-, eventuellt attachébefattning i Berlin med verksamhet i Tyska riket, Schweiz, Nederländerna och Tjeckoslovakien, dels ock att en utredning måtte föranstaltas rörande samtliga i utlandet stationerade lantbrukskonsulenters ställning såväl till vederbörande beskickning som till hemmavarande myndigheter.

Vad först angår förslaget att åter inrätta en lantbrukskonsulentbefattning i Berlin, synes mig såväl innehållet i förenämnda proposition till 1924 års riksdag som vad jordbruksutskottet i sitt däröver avgivna, av riksdagen godkända utlåtande anfört tydligt giva vid handen, att statsmakterna betraktade indragningen av den dittillsvarande lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin såsom en av tillfälliga förhållanden föranledd åtgärd och vid förändrade konjunkturer kunde förutsättas villiga att taga frågan under förnyat övervägande. Vad jordbruksutskottet yttrat i sitt likaledes av riksdagen godkända utlåtande i anledning av de vid 1926 års riksdag väckta motionerna, finner jag giva än ytterligare stöd för denna uppfattning.

*Departements-
chefen.*

På sätt framgår av utredningen i ärendet, äro båda de däri hörda sakkunniga myndigheterna fullt ense därom, att tillkomsten av 1926 års handels- och sjöfartstraktat mellan Sverige och Tyskland med därigenom öppnade ökade exportmöjligheter för bland annat svenska jordbrukets alster i förening med de numera väsentligt förbättrade konjunkturerna åter påkallar inrättande av en i Berlin stationerad officiell representant för tillvaratagande särskilt av det svenska jordbrukets exportintressen. Jag vill därför tillstyrka, att förslag i sådant avseende nu föreläggas riksdagen.

Beträffande ifrågavarande befattningshavares verksamhetsområde, vilket tidigare varit begränsat till Tyskland, har kommerskollegium biträtt det av allmänna svenska lantbrukssällskapet framställda förslaget om en utvidgning därav att omfatta jämväl Nederländerna, Schweiz och Tjeckoslovakien, under det att lantbruksstyrelsen ansett denna angelägenhet kunna på ett tillfredsställande sätt ordnas, därest lantbruksstyrelsen berättigades att vid behov och i den mån expensanslaget vid tjänsten så medgäve förordna konsulenten att inom ifrågavarande länder på ort och ställe vidtaga eventuellt behövliga undersökningar.

Även om jag för egen del i likhet med lantbruksstyrelsen håller före, att denne befattningshavares verksamhet bör till huvudsakligaste del inriktas på Tyskland, synes mig emellertid detta icke böra utesluta att, i den mån så utan åsidosättande av huvuduppgiften kan ske, befattningshavaren bör åligga att med uppmärksamhet följa hithörande förhållanden jämväl inom angränsande länder, där Sveriges handelsintressen på jordbrukets område äro mera betydande. Så synes förhållandet vara beträffande nyssnämnda tre länder. Vad särskilt angår Nederländerna, kan emellertid en viss tveksamhet göra sig gällande, huruvida det icke vore lämpligare, att åt lantbruks-

[89.] konsulenten i London uppdrages att i sagda land bevaka Sveriges ifrågasvarande intressen. Innan frågan avgöres, bör en utredning härutinnan åvägbringas. Åt Kungl. Maj:t synes böra överlämnas att, efter det en dylik utredning verkställts, besluta i ämnet. Kungl. Maj:t bör tillika i anslutning till av riksdagen godkända grunder bestämma verksamhetsområdet i övrigt för konsulenten i Berlin.

Aterinrättandet av lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin anser jag icke böra föranleda indragning av eller förändring beträffande den nuvarande konsulentbefattningen i Riga, vilken särskilt att döma av kommerskollegiets i ärendet lämnade uppgifter visat sig fylla en betydelsefull uppgift. Jämväl verksamhetsområdet för konsulenten i Riga torde böra fastställas av Kungl. Maj:t i enlighet med av riksdagen prövade grunder.

Vad härefter angår frågan om den tjänsteställning, som i allmänhet bör tillkomma såväl nu föreslagna befattningshavare som lantbrukskonsulenter i London och Riga, har samfällt framhållits vikten och angelägenheten ur flera synpunkter av dessa befattningars närmare anknytande till Sveriges beskickningar inom respektive länder, eventuellt under samma form som de nuvarande handelsattachéerna. Kommerskollegium har i sådant syfte ifrågasatt en utredning rörande samtliga i utlandet stationerade lantbrukskonsulenter ställning såväl till vederbörande beskickning som till hemmavarande myndigheter.

För egen del anser jag de i nu angivet avseende framhållna synpunkterna värda allt beaktande. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter erforderlig närmare utredning träffa de anstalter som för vinnande av det avsedda syftet kunna finnas behöfliga och lämpliga. Redan nu anser jag mig böra i förevarande hänseende uttala, att konsulenterna böra utses av Kungl. Maj:t samt att de må kunna officiellt anknytas till vederbörande beskickning, därvid det dock givetvis bör ankomma på lantbruksstyrelsen att meddela erforderliga anvisningar till ledning för deras verksamhet. I samband med ett dylikt framtida ställningstagande bör jämväl frågan om befattningshavarnas benämning upptagas. Kungl. Maj:t torde sålunda icke böra vara bunden av att befattningshavarna här nedan såsom hittills upptagas under benämningen konsulenter.

Beträffande slutligen ifrågasvarande befattningshavares löneförmåner kan jag ansluta mig till lantbruksstyrelsens förslag. I enlighet härmed skulle, förutom det arvode å 9,000 kronor vilket som hittills skulle tillkomma en var av dessa befattningshavare, utgå extra ortstillägg för konsulenten i London med 4,000 kronor, för konsulenten i Berlin med 3,000 kronor och för konsulenten i Riga med 1,000 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg enligt för oreglerade verk gällande grunder. Detta innebär beträffande konsulenterna i London och Riga ingen annan förändring än att den till dem nu utgående tillfälliga löneförbättringen å 1,000 kronor skulle bortfalla och denna i stället hänföras till extra ortstillägg. Härigenom föranledes — då den tillfälliga

löneförbättringen utgår från särskilt för ändamålet anvisat anslag — en höjning uti ifrågavarande anslag med 2,000 kronor. Då jag ej heller har något att erinra mot de till expenser beräknade beloppen, skulle den sammanlagda kostnaden uppgå till $(3 \times 9,000 + 4,000 + 3,000 + 1,000 + 10,000 + 8,000 + 6,000) = 59,000$ kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppehållande av tre lantbrukskonsulentbefattningar, nämligen en i London, en i Berlin och en i Riga, anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra anslag* av kronor 59,000.

[89.]

[90.] 30. **Smörprovningar m. m.** Till understöd åt smörprovningarna i Malmö och Göteborg har för budgetåret 1926—1927 beräknats 20,000 kronor och till bestridande av kostnaderna för kontrollen över vattenhalten av svenskt exportsmör för samma tid 4,000 kronor. På grund av förefintlig reservation har emellertid av riksdagen för samma tid anvisats allenast 20,000 kronor.

[90.]

Statsbidraget till omförmälda smörprovningar — vilket utgått under en följd av år — plägar ställas till förfogande åt styrelsen för de svenska smörprovningarna, som stå under kontroll av lantbruksstyrelsen. Såsom villkor för anslaget tillgodonjutande föreskrives, bland annat, att ett inregistrerat skyddsmärke för svenskt exportsmör, s. k. runmärket, skall tillhandahållas alla i provningarna deltagande mejerier, som uppfylla föreskrivna villkor i avseende å smörets kvalitet.

Föreskrifter för undersökning av vattenhalten i exportsmör äro meddelade i kungörelsen den 15 december 1922 (nr 572) med däri genom kungörelsen den 5 mars 1926 (nr 50) gjord ändring.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 27 augusti 1926 överlämnad ansökning har *styrelsen för svenska smörprovningarna* under hänvisning till den för tiden 1 juli 1926—30 juni 1927 fastställda inkomst- och utgiftsstaten — vilken avses att vinna tillämpning i huvudsak jämväl under tiden 1 juli 1927—30 juni 1928 — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bereda provningarna understöd av statsmedel med 20,000 kronor, allt under de särskilda villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva.

Staten upptager såsom inkomster — förutom statsanslag å 20,000 kronor — avgifter från mejerier med 25,000 kronor samt inkomster av runmärkta stäver och av smörpapper med tillhopa 90,750 kronor. Å utgiftssidan upptagas till avlöningar 21,500 kronor, till reseersättningar 5,000 kronor samt till övriga utgifter sammanlagt 109,250 kronor.

För egen del har *lantbruksstyrelsen*, som fortfarande vitsordar nyttan och behovet av den kontroll, de fortgående smörprovningarna skänka smörtillverkningen, framhållit angelägenheten av att för nämnda tid fortsatt understöd

[90.] beredes provningarna. En granskning av omförmälda stat ävensom av revisionsberättelsen över smörprovningarnas medelsförvaltning under budgetåret 1924—1925 gäve enligt lantbruksstyrelsens mening anledning till antagande, att en reducering av det begärda statsunderstödet icke kunde åvägbringas utan men för verksamheten.

Lantbruksstyrelsen har vidare framhållit, att styrelsen alltjämt ansåge vattenhaltsundersökningar erforderliga. För anställande av sådana undersökningar under tiden 1 juli 1927—30 juni 1928 behövde emellertid medel icke anvisas av riksdagen, då å tidigare anslag för ändamålet uppstått en behållning av något mera än 4,000 kronor.

Såsom jag redan tidigare under punkt 64 rörande anslag till jordbrukskonsulenter omnämnt, har frågan om åtgärder för höjande av det svenska smörets, enkannerligen exportsmörets, kvalitet på senaste tiden tillvunnit sig stor uppmärksamhet, varvid bland annat ifrågasatts inrättande av ett flertal mejerikonsulentbefattningar. I detta hänseende föreligger en av lantbruksstyrelsen den 4 oktober 1926 gjord framställning om statsbidrag för anställande under samarbete med hushållningssällskapen av ett tiotal dylika konsulenter. Vidare har, såsom under nyssnämnda punkt jämväl omförmäles, *lantbruksstyrelsen* i en mig nyligen tillställd utredning framlagt förslag till vissa åtgärder från det allmännas sida för att förbättra vår mejerihandtering och åstadkomma en höjning av det svenska smörets kvalitet. Härvid ifrågasattes bland annat att, därest nämnda förslag om anställande med bidrag av statsmedel av mejerikonsulenter icke nu kunde bifallas, såsom en tillfällig anordning anslag måtte beviljas för upprättande vid smörprovningarna av två konsulentbefattningar, vilkas innehavare skulle hava till uppgift att övervaka vederbörande mejerier.

Såsom motivering för detta förslag har lantbruksstyrelsen — under framhållande tillika, hurusom en minskning i antalet av de hos hushållningssällskapen förut för mejeriskötseln anställda fackmännen skett samt å sällskapens mejerikonsulenter i allt större utsträckning börjat läggas andra arbetsuppgifter framför allt på husdjursskötselns område — anfört bland annat följande.

Det vore naturligt att en verklig brist i fråga om smörprovningarna föreläge därutinnan, att dessa saknade organ, varigenom de kunde komma i personlig kontakt med mejerierna, och därmed också möjlighet att övervaka dessas utrustning och förutsättningar för beredande av ett verkligt gott smör eller lämna dem de råd och den hjälp, varav de kunde vara i behov. Ett rationellt utnyttjande av smörprovningarnas verksamhet vore under sådana förhållanden icke gärna möjligt.

Under alla förhållanden syntes det nödvändigt, att åtminstone denna del av ändamålet med mejerikonsulentfrågans ordnande omedelbart tillgodosåges. Så skulle möjligen provisoriskt kunna ske, därest till smörprovningarnas förfogande ställdes medel för anställande av egna konsulenter, som årligen kunde besöka de i provningarna deltagande mejerierna, i första hand dem som tillverkade exportsmör, och som jämväl kunde vid

behov sändas till sådana mejerier, vars smör givit anledning till anmärkning. För sådant ändamål torde, utöver provningarnas nuvarande personal, erfordras minst två utbildade fackmän. Redan nu funnes vid sidan av smörprovningarnas föreståndare anställd en assistent med mejerikon-sulents utbildning. Denne uppbure ett årligt arvode av 4,500 kronor jämte dyrtidstillägg efter samma grunder, som utginge till statens befattningshavare vid oreglerade verk. Lägre arvode torde icke kunna beräknas för person med här ifrågavarande utbildning. Anställandet av två konsulenter skulle således kräva en kostnad av cirka 12,000 kronor till arvo-den. Härtill komme erforderliga resekostnader för besöken vid mejerierna. Den nuvarande assistenten hos smörprovningarna uppbure rese- och trakta-mentersättning efter D II i det nya resereglementet. Samma resersätt-ning torde tydligen behöva tillförsäkras jämväl konsulenter, anställda hos smörprovningarna. Omkostnaderna härför torde säkerligen komma att uppgå till minst 8,000 kronor. Då smörprovningarnas anslag och tillgångar icke medgäve några utgifter utöver dem, som beräknats i deras förslag till stat, skulle en anordning av detta slag kräva ett tillskott av statsmedel till smörprovningarna av minst 20,000 kronor.

Såsom känt är företer den svenska smörproduktionen för närvarande stor ojämnhet, vilket bland annat inverkat synnerligen ofördelaktigt på möjligheterna att å de utländska marknaderna upprätthålla priset på det svenska smöret. Hithörande frågor, som på senaste tiden varit föremål för allmän uppmärksamhet, hava föranlett uttalanden från skilda håll om åtgärders vidtagande bland annat för att bristerna i det svenska smörets jämnhet och kvalitet måtte kunna avhjälpas. Såsom av lantbruksstyrelsen närmare påvisats, måste den nuvarande konsulentorganisationen å detta om-råde anses otillräcklig. Ytterligare åtgärder äro av behovet starkt påkallade. Ett led härutinnan synes vara, att smörprovningarna beredas tillfälle att bättre än för närvarande samverka med exportmejerierna. Fördenskull anser jag mig böra tillstyrka det nu framkomna förslaget om anställande vid smörprovningarna av två konsulenter, vilka i första hand skulle hava till uppgift att med råd och hjälp bistå sagda mejerier i olika delar av landet.

Enligt lantbruksstyrelsens beräkningar erfordras för ifrågavarande båda konsulenter avlöning samt resekostnader m. m. ett anslag av minst 20,000 kronor. Med hänsyn härtill torde alltså statsunderstödet åt svenska smör-provningarna för budgetåret 1927—1928 böra höjas från nuvarande be-lopp av 20,000 kronor till 40,000 kronor, vartill, såsom hittills, skulle komma 4,000 kronor för kostnader för kontroll av vattenhalten å svenskt smör. På grund av förefintlig reservation å nuvarande riksstatsanslaget torde anslagsäskandet kunna begränsas till 40,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till statsbidrag till fortgående smörprovningar m. m.
anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservations-*
anslag av kronor 40,000.

[91.] 31. **Understöd åt föreningar för jordbrukskredit.** Till understöd åt föreningar för jordbrukskredit har riksdagen från och med 1916 anvisat förslagsanslag å extra stat. För budgetåret 1926—1927 utgör anslagsbeloppet 25,000 kronor.

Bestämmelser angående dylika understöd äro meddelade i kungörelsen den 18 juni 1915 (nr 234) med däri genom kungörelserna nr 592 år 1918 och nr 172 år 1920 gjorda ändringar. (Se jämväl kungörelserna nr 235—237 år 1915 med däri genom kungörelserna nr 73 och 74 år 1924 samt 203 och 204 år 1925 gjorda ändringar ävensom nr 595—597 år 1918 med däri genom kungörelsen nr 205 år 1925 gjorda ändringar).

Till statsbidrag åt hushållningssällskap för åtgärder till främjande av upplysningsverksamhet rörande föreningar för ordnande av avsättningen utav lantmannaprodukter ävensom beträffande jordbrukskasserörelsen har riksdagen för vissa tidigare år anvisat medel senast för budgetåret 1923—1924, då för ändamålet beviljades ett extra anslag av 8,000 kronor.

Bestämmelser rörande de sålunda anvisade anslagens användning meddelas i kungörelsen den 3 december 1918 (nr 971).

Vid framställandet den 8 januari 1923 av förslag om anslag för ifrågasvarande upplysningsverksamhet framhöll dåvarande departementschefen, att bidrag av statsmedel, åtminstone i den form som med anslaget avsåges, ej efter utgången av 1923 borde ifrågakomma. Skulle för visst fall erfordras något mindre statsbidrag för spridande av någon lämplig broschyr eller upplysning i annan form, torde möjlighet föreligga att utanordna sådant från anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar. I överensstämmelse härmed har ock ej heller för tiden därefter någon anslagsanvisning av riksdagen ägt rum.

I gemensam skrivelse den 15 november 1926 hava de fem *centralkassor*, vilka hittills vunnit godkännande från det allmännas sida, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att ett belopp av lägst 5,000 kronor måtte kunna under budgetåret 1927—1928 disponeras att på ansökan av rikets centralkassor för jordbrukskredit eller dessas representantskap tilldelas dem såsom bidrag till upplysningsverksamhet beträffande jordbrukskasserörelsen.

Jag torde få erinra att, såsom framgår av 1926 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkt 88, liknande framställning i fjol framfördes av centralkassorna men att denna framställning icke föranledde anslagsäskande från Kungl. Maj:ts sida hos riksdagen.

*Departements-
chefen.*

Några nya skäl utöver de i fjol anförda hava centralkassorna icke anført till stöd för sin framställning, som därför ej torde föranleda något anslagsäskande.

Vad angår anslaget till understöd åt föreningar för jordbrukskredit, torde detsamma böra för budgetåret 1927—1928 uppföras med oförändrat belopp av 25,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[91.]

att till understöd åt föreningar för jordbrukskredit anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 25,000.

[92.] **32. Jordbrukarungdomens förbund.** Såsom bidrag till jordbrukarungdomens förbund för främjande av dess verksamhet har under senare år anvisats medel av staten. För vartdera av åren 1921 och 1922 utgjorde bidragets belopp 15,000 kronor och för tiden därefter 10,000 kronor om året. Bidraget är för närvarande upptaget såsom ett särskilt extra anslag samt utbetalas i mån förbundet visar sig hava från annat håll för ändamålet mottagit understöd å minst lika stort belopp.

[92.]

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 27 augusti 1926 överlämnad ansökning har *styrelsen för jordbrukarungdomens förbund* hemställt att för budgetåret 1927—1928 komma i åtnjutande av ett statsunderstöd av minst 15,000 kronor, enligt ett ansökningen bifogat förslag till stat avseende verksamheten under kalenderåret 1927.

Till stöd för framställningen återopas, bland annat, följande.

Förbundets karaktär av å ena sidan en ideell och opolitisk ungdomsrörelse, å andra sidan en ungdomsvårdande verksamhet framträdde med sista årets utveckling allt klarare. Som exempel på föreningens uppgifter finge nämnas bildande av ekonomiska lantmannasammanslutningar, skogsplantering, förskönande av kyrkogårdar, byggande av vägar, uppförande av samlingslokaler, anordnande av aftonskolor, jordbruks- och trädgårdskurser, kurser i manlig och kvinnlig slöjd, sjukvård och barnavård ävensom tävlingar för uppdrivande av lantungdomens skicklighet i och intresse för arbetena inom jordbruket och lanthemmet. Härjämte bedrevs konsulentverksamhet för de unga i åldern 10—17 år. För närvarande vore tvenne konsulenter verksamma, i Skaraborgs och Hallands län. En kvinnlig konsulent hade under årets lopp anställts för flickornas speciella arbetsområden. Tillsvidare bekostades dessa konsulenter av den amerikanska institutionen International Education Board.

Beträffande förbundets utveckling och arbetsintensiteten inom avdelningarna lämnas härefter en sammanställning, varav bland annat framgår, att antalet avdelningar, som 1920 utgjorde 86, under 1925 uppgingo till 234 med ett medlemsantal av resp. 4,285 och 10,371. I fråga om utvecklingen av studieverksamheten meddelas, att antalet cirklar 1920 utgjorde 20 med 206 medlemmar mot 130 under räkenskapsåret 1924—1925 med 1,624 medlemmar. Förbundet anför vidare.

Förbundets jämna utveckling och stigande arbetsintensitet hade givetvis dragit med sig avsevärt ökade omkostnader. Då det under nuvarande ekonomiska konjunktur visat sig allt svårare att från annat håll erhålla anslag, hade statsanslaget under de sista åren blivit alltmera otillräckligt. Förbundets styrelse hade därför varit nödsakad att, i den mån det varit möjligt utan att äventyra hittills vunna resultat, inskränka utgifterna. Sålunda hade styrelsen för 1926 begränsat de redan förut obetydliga arvoden, som

[92.] ansetts böra utgå till ledarna av förbundets tävlingar, till sammanlagt 3,000 kronor. För 1925 hade detta belopp uppgått till 6,800 kronor. Det kunde befaras, att utvecklingen av denna synnerligen betydelsefulla verksamhetsgren härigenom komme att hämmas. En av förbundsstyrelsens viktigare arbetsuppgifter, den att genom föredrag ute i bygderna till nya orter sprida kännedom om förbundets verksamhet och väcka allmänhetens intresse för densamma, hade även på de sista åren av ekonomiska skäl på ett beklagligt sätt fått träda i bakgrunden. Trots de ekonomiska inskränkningar, som sålunda tyvärr måst göras, vore förbundets inkomster otillräckliga. Förbundet önskade även framhålla, att de belopp, som insamlades av förbundets avdelningar genom medlemsavgifter m. m. till bestridande av avdelningarnas utgifter för verksamhetens bedrivande såsom för bokinköp, pris i de praktiska tävlingarna, uppförande av samlingslokaler m. m., numera vore ganska betydande. Då dessa avdelningars egna inkomster 1922 uppginge till 14,891 kronor, belöpte de sig för 1925 till 53,644 kronor 54 öre. Statsanslaget motsvarades sålunda nu av ett ganska avsevärt belopp, samlat på resp. orter för verksamhetens bedrivande, men för den centrala ledningen och verksamheten vore resurserna knappa. Att för dessa draga in en del av lokalföreningarnas inkomster mötte principiella betänkligheter. Föreningarna borde såvitt möjligt få använda medlen inom sina resp. områden. I vissa främmande länder bedrevs det arbete, för vilket föreningen verkade, under statlig ledning och väsentligen på statens bekostnad.

Lantbruksstyrelsen anser förbundet vara av stor betydelse för landsbygdens ungdom och förbundets verksamhet ägnad att öka ungdomens intresse för jordbruket och att kvarhålla densamma vid modernäringen. Vad av förbundet i ärendet anförts angående dess verksamhet under tiden 1920—1925 visade tydligen, att denna vore livlig och stadd i stark utveckling. Då förbundets egna medel icke torde räcka till för särskilt den centrala verksamhetens upprätthållande, anser lantbruksstyrelsen, att statsunderstöd bör utgå jämväl för 1927. Emot de i åberopade statförslaget upptagna kostnaderna har lantbruksstyrelsen ingen erinran att framställa. Med anledning härav och med hänsyn till den betydligt ökade omfattningen av förbundets verksamhet under senaste tiden finner lantbruksstyrelsen sig böra tillstyrka det begärda statsunderstödet av 15,000 kronor att utgå under samma villkor som i sådant avseende föreskrivits för statsunderstödet för 1926.

*Departements-
chefen.*

Förbundets verksamhet synes mig vara synnerligen gagnarrik för landets jordbrukarungdom såsom ägnad att väcka dess allmänintresse samt särskilt att vidga blicken för betydelsen av jordbrukarens yrke och för jordbrukets produktionsmöjligheter. Anslag av statsmedel synes fördenskull fortfarande böra beredas förbundet. Enär verksamheten under senare år avsevärt vuxit i omfattning — vilket givetvis för centralledningens vidkommande kräver större kostnader — anser jag en ökning av statsbidraget motiverad, och har jag intet att erinra emot att, i överensstämmelse med vad lantbruksstyrelsen föreslagit, bidraget för budgetåret 1927—1928 bestämmes till 15,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[92.]

att såsom statsbidrag till jordbrukarungdomens förbund för främjande av dess verksamhet under kalenderåret 1927 anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra anslag* av..... kronor 15,000, att utgå i den mån förbundet visar sig hava från annat håll för ändamålet under 1927 mottagit understöd å minst lika stort belopp.

[93.] **33. Landsbygdens elektrifiering.** Från och med 1918 har riksdagen anvisat anslag till främjande av en planmässig organisation och utveckling av landsbygdens elektrifiering. Anslaget uppgick för åren 1908—1922 till 100,000 kronor, sänktes därefter väsentligt under budgetåren 1923—1924 till och med 1925—1926 samt bestämdes för innevarande budgetår till 75,000 kronor. Anslaget har pläгат fördelas mellan länsstyrelserna och riksföreningen för landsbygdens elektrifiering.

[93.]

I statsverkspropositionen till 1926 års riksdag (X H. T. punkt 57) lämnade min företrädare en redogörelse för de åtgärder, som vidtagits för främjande av landsbygdens elektrifiering, samt anmälde i samband därmed det av den s. k. elektrifieringskommittén den 31 maj 1923 avgivna betänkande samt den utredning av den 20 juni 1924, som lämnats av de utav Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga för överläggning om dåvarande elektriska distributionsföretags ekonomiska förhållanden och svårigheter i sådant avseende, ävensom åtskilliga i övrigt i ämnet inkomna yttranden och framställningar. Härvid anförde föredraganden bland annat, att det med hänsyn särskilt till de i de elektriska distributionsföretagen nedlagda höga anläggningskostnaderna vore av mycket stor betydelse för företagens räntabilitet att kunna erhålla avsättning för så stor energimängd som möjligt. Å andra sidan borde det ock för den enskilde förbrukaren, som tillika vore delägare i företaget, vara angeläget att kunna på ett lönande sätt i största möjliga utsträckning utnyttja den elektriska kraft, som genom distributionsnätets framdragande stode honom till buds. Den elektriska energiens användning exempelvis för maskinell drift (gårdselektrifiering) hade i varje fall ännu icke nått någon mera allmän utbredning. Med hänsyn härtill underströk föredraganden betydelsen av en rationell och planmässigt bedriven upplysnings- och rådgivande verksamhet på ifrågavarande område. Under erinran att kommerskollegium i yttrande i ärendet fixerat det för ändamålet såsom erforderligt ansedda anslaget till 100,000 kronor, ansåg sig föredraganden av statsekonomiska skäl böra stanna vid en höjning till 75,000 kronor. Anslaget borde efter förslag av lantbruksstyrelsen och kommerskollegium ställas till länsstyrelsernas förfogande för att genom hushållningssällskapens och länsföreningarnas försorg användas till främjande av arbetet. Detta borde emellertid icke utgöra hinder för Kungl. Maj:t att, därest så jämväl i fortsättningen kunde befinnas böra ske, från anslaget tilldela riksföreningen för

[93.] landsbygdens elektrifiering något bidrag. Med avseende å frågan om den centrala ledningen och tillsynen över landsbygdselektrifieringen ansåg föredraganden, att denna borde uppdragas åt kommerskollegium med dess elektriska sektion. Särskilt i frågor, som sammanhänge med lantgårdselektrifieringen, borde emellertid lantbruksstyrelsen beredas tillfälle att utöva inflytande, liksom ock ett visst samarbete mellan länsstyrelserna och nämnda båda ämbetsverk torde vara önskvärt beträffande konsulentverksamhetens lämpliga ordnande.

Riksdagen, som icke fann skäl till erinran mot vad föredraganden i ärendet anför, medgav jämväl den begärda höjningen av ifrågavarande anslag.

I gemensam skrivelse den 30 september 1926 hava *kommerskollegium och lantbruksstyrelsen* hemställt om framställning till riksdagen rörande anvisande jämväl för budgetåret 1927—1928 av ett anslag å 75,000 kronor för planmässig organisation och utveckling av landsbygdens elektrifiering. Ämbetsverken anse av största vikt för jordbruket att de bördor, som den dyrbara elektrifieringen under kristiden medfört, snarast bliva i görligaste mån lättade genom rationell skötsel och utnyttjande av anläggningarna och deras utsträckande till nya områden. Härför krävdes i första hand lätt tillgång till råd och anvisningar från med ortsförhållandena bekanta, sakkunniga rådgivare. I fråga om medlens fördelning hänvisa ämbetsverken till vad, enligt vad ovan nämnts, i ämnet förekommit samt förklara sig ämna framlägga en plan för arbetets fortsatta bedrivande.

Riksföreningen för landsbygdens elektrifiering har i skrivelse den 18 oktober 1926 hemställt om anslagets höjande för nästa budgetår till 100,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till vikten av åtgärder för den redan förefintliga landsbygdselektrifieringens ekonomiska stabilisering och bättre tillgodogörande samt elektrifieringens vidare utveckling är ifrågavarande anslag väl påkallat. För vinnande av största utbyte av anslaget vill jag framhålla betydelsen av arbetets planmässiga utförande; och lärer i sådant hänseende snara framläggandet av det förslag, som kommerskollegium och lantbruksstyrelsen har under utarbetande, vara av stort värde. Vad angår anslagets storlek, synes anvisning böra ske med samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för främjande under kalenderåret 1927 av en planmässig organisation och utveckling av landsbygdens elektrifiering anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra anslag* av kronor 75,000.

[94.] [94.] 34. **Ölands elektrifiering.** Efter föregående utredning och med ändring av tidigare i ämnet framställt förslag har länsstyrelsen i Kalmar län med skrivelse den 14 oktober 1926 överlämnat erbjudande av den 7 i samma månad från Finsjö kraftaktiebolag att utföra de för en elektrifiering av Öland behövliga anläggningarna, under förutsättning att från statens sida

beviljas ett anslag av 180,000 kronor för åstadkommande av sjökabelförbindelse mellan fastlandet och ön, därvid antingen sagda anslag skulle lämnas bolaget eller ock ifrågavarande kabel skulle fritt ställas till bolagets förfogande under vissa villkor.

I ärendet har infordrat yttrande avgivits av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt, varjämte vattenfallsstyrelsen efter remiss däri utlåtit sig.

Enär emellertid utredningen i ärendet ej hinner avslutas i sådan tid, att ärendet kan i statsverkspropositionen upptagas till närmare behandling, anholder jag att framdeles få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet. I avvaktan härpå torde i förslaget till riksstat för budgetåret 1927—1928 böra för ifrågavarande ändamål uppföras ett belopp, vilket synes kunna bestämmas till 180,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som må
varda riksdagen förelagd, till Ölands elektrifiering be-
räkna för budgetåret 1927—1928 ett belopp

av kronor 180,000.

Jordbruksräkning.

Sedan fråga uppkommit om omläggning av jordbruksstatistiken, framlade Kungl. Maj:t, på grundval av utredning av sakkunniga, den 5 mars 1920 proposition i ämnet (nr 159), avseende införandet av allmänna, samtidigt för hela landet utförda räkningar. För dylika förrättningar beviljades av riksdagen för ett vart av åren 1921 och 1922 70,000 kronor såsom reservationsanslag. Såsom i berörda proposition angavs, förelåg icke vid tiden för propositionens avlåtande fullständig utredning i ämnet. Sådan avgavs först den 8 december 1924 av statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen gemensamt. I huvudsaklig anslutning till dessa myndigheters förslag avlät Kungl. Maj:t den 13 mars 1925 proposition till riksdagen (nr 125) om anordnande under år 1925 av en allmän jordbruksräkning. I skrivelse samma år (nr 251) anmälde emellertid riksdagen, att propositionen icke vunnit riksdagens bifall, och anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte, med beaktande av vad i jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 56 anförts, taga i förnyat övervägande frågan om jordbruksstatistikens ordnande. Statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen hava därefter i december 1925 inkommit med infordrad förnyad utredning i ämnet. Sedan utlåtanden däröver avgivits av vederbörande myndigheter samt 1924 års skatteberedning, har ärendet den 8 februari 1926 remitterats till statistiska centralbyrån för avgivande i samråd med skatteberedningen av förnyat yttrande. Det är icke att förvänta, att det sålunda infordrade yttrandet inkommer inom sådan tid, att proposition i ämnet kan avlätas till 1927 års riksdag.

Detta har jag velat anmäla, på det ärendets läge må komma till riksdagens kännedom.

I. Grundförbättringar, kolonisation och egna- hemsbildning m. m.

[95.] [95.] 1. **Statens avdikningsanslag.** Till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar har riksdagen tidigare — under en lång följd av år — anvisat anslag, vilka gått under benämningarna »norrländska avdikningsanslaget», avsett för Norrland och Dalarna, samt »allmänna avdikningsanslaget», avsett för rikets övriga delar. Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition den 5 februari 1926, nr 82, angående statens understödsverksamhet till främjande av avdikning av viss mark och inom riksdagen i ämnet väckta motioner beslöt 1926 års riksdag, jämte annat, att godkänna ändrade grunder för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av sådana torrlägningsföretag, vilka avsåge höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter- och betesvall. I samband härmed beslöts jämväl sammanslagning av norrländska och allmänna avdikningsanslagen till ett för riket gemensamt anslag, benämnt »statens avdikningsanslag».

Gällande villkor för statsbidrag från statens avdikningsanslag äro meddelade i kungörelse den 11 juni 1926 (nr 257). Rörande bestämmelserna i denna kungörelse må följande framhållas. Enligt mom. 1 kan Kungl. Maj:t från avdikningsanslaget anvisa statsbidrag till utförande av sådana torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter- och betesvall. I mom. 2 stadgas, bland annat, att förslag till utförande av företag, vartill statsbidrag sökes, skall vara upprättat vid syneförrättning enligt bestämmelserna i 10 kap. vattenlagen. Mom. 4 avhandlar frågan om statsbidragets storlek. Enligt första stycket av detta moment kan statsbidrag beviljas till *högst en tredjedel* av den utav Kungl. Maj:t godkända kostnaden såväl för torrlägningsarbete, teg- eller täckdikning däri ej inberäknad, som ock för undersökningen och förrättningen jämte erforderliga kartor och handlingar; dock kan beträffande företag inom Norrland och Dalarna ävensom vissa angivna delar av Värmlands och Örebro län, vari ingår mark, som icke tagits i anspråk för i mom. 1 angivna ändamål, bidraget uppgå till *högst hälften* av samma kostnad. I andra stycket av mom. 4 föreskrives att, i den mån båtnadsvärdet överstiger kostnaden, bidraget skall undergå skälig minskning. Slutligen må erinras, att i tredje stycket av samma moment stadgas, att beträffande de undantagsfall, där statsbidrag må beviljas, ehuru kostnaden överstiger båtnadsvärdet, bidraget skall med tillämpning i övrigt av de i

momentets första stycke angivna grunder beräknas med hänsyn till nämnda värde.

[95.]

Jag anhåller nu att — innan jag ingår på frågan om medelsbehovet för avdikningsanslaget för nästkommande budgetår — få anmäla *uppkommen fråga om viss ändring av reglerna för statsbidragets beräkande*.

Den 28 juni 1926 anmodade jag lantbruksstyrelsen att verkställa utredning, huruvida och i vilken ordning den i förenämnda mom. 4 införda bestämmelsen om höjning i vissa fall av bidraget till högst hälften av kostnaden lämpligen borde utsträckas att gälla för företag jämväl i landets mellersta och södra delar.

Med skrivelse den 2 oktober 1926 har *lantbruksstyrelsen* inkommit med sålunda begärd utredning, varav inhämtas i huvudsak följande.

Avdikningsverksamhetens allmänna syfte vore att höja jordens alstringsförmåga, vare sig detta skedde genom ytterligare torrläggning av redan odlad mark eller genom utdikning av obruten mark för dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter- och betesvall. Beträffande landets södra och mellersta delar vore det ur jordbruksekonomisk synpunkt numera i allmänhet fördelaktigare att höja alstringsförmågan genom ett bättre tillgodogörande av redan odlad jord än genom nyodling. Att stimulera nyodlingsverksamhet vore icke i lika hög grad påkallat för dessa delar som för Norrland. Av riksdagen under de senare åren anvisade avdikningsanslag för mellersta och södra Sverige hade visat sig otillräckliga, trots att statsbidraget i allmänhet sänkts till endast en fjärdedel av kostnaden. Den ifrågasatta ytterligare förbättringen av bidragsvillkoren för vissa företag i dessa delar av riket torde föranleda ökat behov av statsmedel. Med hänsyn till ovissheten rörande möjlighet för staten att anslå tillräckliga medel för ett fullt tillgodoseende av ansökningar enligt nu gällande grunder, syntes någon erfarenhet härutinnan böra avvaktas, innan grunderna ändrades på ett sätt, som ställde ytterligare krav på statskassan. Därest staten tilläventyrs icke ansloge mera medel men genomförde den ifrågasatta förbättringen av bidragsvillkoren, kunde följderna bli, att rikligare tilldelning av statsbidrag visserligen åstadkommes per arealenhet men en minskning samtidigt skedde i den för dessa medel torrlagda arealen, varjämte kunde befaras, att ett starkare utnyttjande av tillgängliga medel för mellersta och södra Sverige hindrade ett fullt utnyttjande av de bättre bidragsgrunderna för Norrlands vidkommande.

Direkt erfarenhet saknades ännu i fråga om verkningarna av den vid 1926 års riksdag beslutade bestämmelsen angående bidragskvoten vid företag inom landets norra delar. Dessa verkningar komme att bero av bestämmelsens tillämpning. Enligt författningsens ordalydelse skulle det högre bidraget utgå till företaget i dess helhet, så snart någon del av i detta ingående mark vore oodlad. Dylik tillämpning skulle dock leda till icke önskvärda konsekvenser. Om exempelvis ett företag omfattade 99 hektar åker och 1 hektar oodlad mark och kostnaden vore 12,000 kronor, skulle med hänsyn till denna enda hektar bidraget höjas från 4,000 till 6,000 kronor. Om vidare flera än en sakägare berördes av företaget och deras inbördes betalningsskyldighet bestämts vid syneförrättning enligt vattenlagen — något som numera utgjorde förutsättning för statsbidrag — skulle likaså, då i någon sakägars andel oodlad mark inginge, bidraget komma att höjas även för övriga intressenters

[95.] del. Enär förhållandena i fråga om den oodlade markens läge, omfattning och betydelse varierade för såväl olika företag som skilda delar av samma företag, kunde med hänsyn till antydda konsekvenser någon allmängiltig regel för tillämpningen av den ifrågasatta bestämmelsen om högre bidragskvot för vissa företag ej uppställas. Vid tillämpningen måste därför för varje särskilt fall prövas, huruvida förhöjning av bidraget vore med hänsyn till nämnda förhållanden berättigad, samt bidragsförhöjningen såsom regel begränsas till den eller de fastigheter, varå den oodlade marken vore belägen. Såsom allmänt villkor för erhållande av det högre bidraget borde dock gälla, att fastighetens innehav av i företaget ingående oodlad jord vore av sådan omfattning, att torrläggningen av samma jord kunde anses utgöra huvudändamål eller vara av minst lika stor betydelse för fastigheten som torrläggningen av dess i företaget ingående odlade jord. Å andra sidan borde bidragsförhöjningen ej inskränkas till endast den del av kostnaden, som belöpte på fastighetens innehav av oodlad jord. Även om bidragsförhöjningen gjordes beroende av prövning för varje särskilt fall, vore den på grund av sina praktiska konsekvenser ägnad att framkalla starka betänkligheter. Olika bidragskvot för odlad och oodlad jord kunde framstå som premiering av oföretagsamheten, när den, som uraktlåtligt att odla, kunde erhålla högre bidrag än den, som redan odlat. Vidare funnes ingen garanti för att den förutsättning, som motiverat det högre bidraget — nämligen statsmakternas önskan att uppmuntra odlingsintresset —, verkligen bleve utnyttjad i avsedd riktning.

På grund av vad lantbruksstyrelsen sålunda anför, förklarade styrelsen sig anse, att den för Norrland och Dalarna samt vissa delar av Värmland och Örebro län numera gällande bestämmelsen om förhöjning i vissa fall av det till utdikningsföretag utgående statsbidraget knappast lämpligen borde i oförändrat skick utsträckas att gälla för företag jämväl i övriga delar av landet.

Vad härefter angår frågan om *medelsbehovet till statens avdikningsanslag för budgetåret 1927—1928* vill jag erinra därom, att Kungl. Maj:t har — enligt riksdagens medgivande — ägt befogenhet att ur avdikningsanslagen bevilja bidrag till följande belopp, nämligen för budgetåret

1923—1924	2,400,000 kronor	} (från allmänna och norrländska avdikningsanslagen samman- tagna) (från statens avdikningsanslag).
1924—1925	2,200,000 »	
1925—1926	3,000,000 »	
1926—1927	2,500,000 »	

I skrivelse den 27 augusti 1926 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om beredande av medel för budgetåret 1927—1928 för fortsatt utlämnande av statsbidrag från avdikningsanslaget. Härav inhämtades i huvudsak följande.

Vid ingången av budgetåret 1926—1927 ineläge i lantbruksstyrelsen tillhoppa 351 ansökningar om statsbidrag. Det belopp, vartill bidrag åt berörda sökande komme att beviljas, uppskattades till sammanlagt 1,400,000 kronor. Under budgetåret 1926—1927 torde ytterligare ansökningar inkomma till

belopp av 2,300,000 kronor. För tillgodoseende av samtliga ansökningar under budgetåret 1926—1927 skulle således åtgå $(1,400,000 + 2,300,000 =)$ 3,700,000 kronor. Enär blott 2,500,000 kronor finge beviljas i bidrag för sagda budgetår, kunde ansökningar motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 1,200,000 kronor förväntas bli överförda till budgetåret 1927—1928. Med hänsyn till önskemålet att minska balansen av ansökningar, ansåge lantbruksstyrelsen sig icke kunna beräkna *det för budgetåret 1927—1928 erforderliga bidragsbeloppet lägre än till 3,000,000 kronor.*

Vidare beräknade lantbruksstyrelsen, att *utbetalningar* under budgetåret 1927—1928 av beviljade statsbidrag skulle komma att uppgå till sammanlagt minst 3,000,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställde lantbruksstyrelsen i förenämnda skrivelse den 27 augusti 1926, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att bli va satt i tillfälle att under tiden 1 juli 1927—30 juni 1928 bevilja statsbidrag från statens avdikningsanslag å tillhopa 3,000,000 kronor ävensom att så stort belopp måtte tillföras anslaget, att under nämnda tid medel funnes tillgängliga för utbetalningar från anslaget av sammanlagt minst 3,000,000 kronor.

Emellertid har lantbruksstyrelsen sedermera — i sitt förenämnda yttrande den 2 oktober 1926 angående frågan om viss ändring i grunderna för statsbidragets utbetalande — jämväl verkställt en approximativ beräkning angående den ökning av medelsbehovet, som den sålunda ifrågasatta ändringen skulle betinga.

Under de båda budgetåren 1924—1925 och 1925—1926 hade, beträffande allmänna avdikningsanslagets tillämpningsområde, såväl antalet företag, berörande även oodlad jord, som det till sådana företag beviljade statsbidraget utgjort 85 å 90 procent av hela antalet företag inom samma tillämpningsområde, respektive hela bidragssumman till sist nämnda företag. För budgetåret 1927—1928 beräknades enligt berörda procenttal bidragsbehovet till företag i mellersta och södra Sverige, vilka omfattade även oodlad jord, till approximativt 1,200,000 kronor, därest bidragskvoten vore en tredjedel av kostnaden. En höjning av bidragskvoten för samtliga sådana företag till hälften av kostnaden skulle alltså medföra en ökning av bidragsbehovet med 600,000 kronor. Om emellertid bestämmelserna angående förhöjningen av bidraget tillämpades på sätt lantbruksstyrelsen ifrågasatt i nu förevarande yttrande, torde medelsbehovet kunna beräknas sålunda, att förhöjt bidrag beräknas blott för de företag, som till minst 50 procent bestode av oodlad jord, vilket, alldenstund dylika företag utgjorde blott omkring en tredjedel av samtliga oodlad jord innehållande företag, motsvarade ett *ökat bidragsbehov för stundande budgetår av ungefär 200,000 kronor.*

I ärendet har *statskontoret* den 17 december 1926 avgivit infordrat utlåtande, varav inhämtas i huvudsak följande.

Hithörande anslag, som för budgetåret 1926—1927 bestämts till 1,800,000 kronor, torde vid utgången av samma budgetår komma att uppvisa en behållning av omkring 700,000 kronor. På grund av tidigare erfarenheter kunde, även om 3,000,000 kronor komme att såsom avdikningsbidrag anvisas under budgetåret 1927—1928, utbetalningarna under samma tid av beviljade bidrag beräknas till 2,700,000 kronor. *För budgetåret 1927—1928 kunde*

[95.] *anslaget därför sättas till (2,700,000 — 700,000 =) 2,000,000 kronor. Denna beräkning vore uppgjord under förutsättning, att nu gällande grunder för bidrag ej rubbades.*

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, bestämmes storleken av statsbidrag från avdikningsanslaget i regel — nämligen där kostnaden ej överstiger båtnadsvärdet — i första rummet med hänsyn till torrlägningsföretagets på visst sätt beräknade kostnad. Sålunda utgår statsbidraget med högst en tredjedel av kostnaden, med undantag dock beträffande sådant företag i Norrland, Dalarna samt vissa delar av Värmlands och Örebro län, vari ingår mark, som icke tagits i anspråk såsom åker eller ständig slätter- och betesmark, i vilket senare fall bidraget kan höjas till högst hälften av kostnaden. Därtill kommer i andra rummet den bestämmelsen, att bidraget skall undergå skälig minskning, i den mån båtnadsvärdet överstiger kostnaden.

Förenämnda bestämmelse om statsbidragets storlek synes mig böra undergå *dels* jämkning i syfte att högre bidragskvot än en tredjedel av kostnaden må kunna ifrågakomma beträffande företag jämväl inom rikets mellersta och södra delar, i den mån odlingsbar mark ingår i företaget, *dels ock* förtydligande i syfte att närmare reglera, huru bidragskvoten bör — inom gränserna högst en tredjedel till högst hälften av kostnaden — bestämmas i sådana fall där i torrlägningsföretaget ingår både redan odlad och odlingsbar mark.

Såsom skäl för högre bidragskvot beträffande företag i rikets norra delar vari oodlad mark ingår, hava åberopats, *att* ökad inkomst genom ett utdikningsföretag å obruten mark i norra Sverige i regel ej kunde påräknas lika hastigt och säkert som från företag av denna art i övriga delar av riket, *att* den ekonomiska bärkraften hos jordbrukarna i de norra landsändarna ofta vore otillräcklig för företagens genomförande ävensom *att* det vore ett statsintresse att befrämja uppodling av obruten mark i berörda trakter. Såsom allmän regel lär emellertid kunna sägas, att redan odlad mark, som avdikas, skänker odlaren snabbare lön än obruten mark. Vidare finnas även inom mellersta och södra delarna av riket i stor utsträckning personer, som för utförande av planlagt avdikningsföretag äro i hög grad beroende av att erhålla största möjliga bidrag. Ur nationalekonomisk synpunkt lär det vidare vara minst lika betydelsefullt att vinna nya kulturområden i nämnda landsdelar som i de mera nordligt belägna. Det torde sålunda kunna sägas att i stort sett samma synpunkter äga giltighet även i fråga om företag med odlingsmark i mellersta och södra Sverige. På grund härav anser jag, att sådana företag böra kunna beträffande bidragets storlek jämföras med företag av motsvarande art i norra Sverige, varför jag förordar en ändring av bestämmelserna i mom. 4 första stycket av förenämnda kungörelse den 11 juni 1926 (nr 257) av innebörd, att vad däri sägs om vissa företag inom rikets norra delar må gälla jämväl företag av liknande slag inom rikets övriga delar.

Vad därefter angår frågan om bidragskvotens storlek inom gränserna högst en tredjedel till högst hälften av kostnaden, torde ett förtydligande av nu gällande bestämmelser vara av behovet påkallat till förekommande av sådana näppeligen avsedda tolkningar som av lantbruksstyrelsen påpekats. Såsom regel härutinnan vill jag föreslå, att bidraget skall utgå med högst en tredjedel av kostnaden i sådana fall, där företaget uteslutande avser mark, som redan tagits i anspråk såsom åker eller ständig slätter- och betesvall, samt med högst hälften av kostnaden i sådana fall, där företaget uteslutande avser mark, som icke tagits i anspråk för nämnda ändamål men som lämpar sig härför, d. v. s. då företaget i dess helhet avser odlingsbar jord. Beträffande de mellanliggande fallen, där markblandning förekommer, torde bidragskvotens högsta höjd böra variera mellan en tredjedel och hälften av kostnaden i samma mån som företagets betydelse i mindre eller högre grad hänför sig till odlingsbar jord. Den bästa mätaren på företagets betydelse för å ena sidan redan odlad jord och å andra sidan odlingsmark torde vara förhållandet mellan båtnadsvärderna beträffande å ena sidan den i företaget ingående odlade jorden och å andra sidan den odlingsbara marken. Bestämmelserna i förenämnda mom. 4 första stycket torde därför böra givas det innehåll, att statsbidrag må kunna av Kungl. Maj:t beviljas till högst en tredjedel av den utav Kungl. Maj:t godkända kostnaden såväl för torrläggningsarbetet, teg- eller täckdikning däri ej inberäknad, som ock för undersökningen och förrättningen jämte erforderliga kartor och handlingar; dock att beträffande företag, vari ingår mark, som icke tagits i anspråk såsom åker eller ständig slätter- och betesvall, bidraget må kunna höjas till högst hälften av samma kostnad, börande i sådant fall höjningen av bidraget vidtagas i samma mån som båtnadsvärdet å i företaget ingående mark av nu nämnt slag utgör större eller mindre del av båtnadsvärdet för företaget i dess helhet. Vid bestämmelsernas avfattning bör emellertid nödig hänsyn tages därtill, att arbetet med fastställandet av bidragshöjningen icke må bli för förrättningsmannen alltför omfattande och tidsödande, utan bestämmelserna i möjligaste mån givas en efter praktisk tillämpning avpassad form.

Därest riksdagen godkänner vad jag nu ifrågasatt, torde Kungl. Maj:t böra äga att utfärda erforderliga författningsbestämmelser i ämnet.

Vad härefter angår frågan om bidragsbehovet för budgetåret 1927—1928, anser jag — som i övrigt icke har erinran mot lantbruksstyrelsens uppskattning därav — att med hänsyn till den av mig nyss föreslagna ändrade beräkningsgrunden för bestämmande av bidragets storlek det belopp, vartill Kungl. Maj:t bör äga befogenhet att för budgetåret 1926—1927 bevilja bidrag från statens avdikningsanslag, bör bestämmas till 3,100,000 kronor.

I betraktande av vad jag sålunda föreslagit i fråga om anslagsbehovets ökning från 3,000,000 kronor till 3,100,000 kronor, förordar jag, att statens avdikningsanslag för budgetåret 1927—1928 tillföres ett nytt anslagsbelopp av 2,100,000 kronor.

[95.] Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående tillstyrkt ändring av gällande villkor för statsbidrag från statens avdikningsanslag;

b) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1927—1928 bevilja statsbidrag från avdikningsanslaget å tillhoppa högst 3,100,000 kronor; samt

c) anvisa för budgetåret 1927—1928 under benämningen statens avdikningsanslag ett *extra reservationsanslag* av kronor 2,100,000.

[96.] [96.] 2. Statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk. I skrivelse den 9 mars 1926, nr 75, anhöll riksdagen, under punkt 22, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning rörande lämpligaste sättet för vinnande av det i motionerna I:149 och II:132 angivna syftet att genom statsbidrag utan återbetalningsskyldighet understödja mindre odlingsföretag samt för 1927 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Den 19 mars 1926 anbefallde Kungl. Maj:t de den 6 juni 1925 tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning av frågan om ytterligare åtgärder för främjande av kolonisationen å mark i enskild ägo (1925 års kolonisationssakkunniga) att verkställa den av riksdagen sålunda begärda utredningen. Med anledning härav avgåvo de sakkunniga den 18 oktober 1926 utlåtande med förslag angående statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk (statens offentliga utredningar 1926:21). Häri hava de sakkunniga hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för utlämnande under 1928 — i huvudsaklig överensstämmelse med av sakkunniga angivna grunder — av statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, därav intill en tredjedel finge användas till utlämnande av statsbidrag till betesförbättring. Sakkunnigas utlåtande har för yttrande remitterats till vissa myndigheter och till hushållningssällskapen. Först sedan samtliga sålunda infordrade yttraden inkommit, vilket ännu ej är fallet, och ärendet undergått erforderlig beredning inom departementet, torde jag kunna underställa Kungl. Maj:t frågan om avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet. I avvaktan härpå torde i förslaget till riksstat för instundande budgetår böra för ändamålet beräknas ett belopp, som med hänsyn bland annat till att verksamheten är avsedd att begynna först med ingången av 1928 torde kunna begränsas till 400,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som må
 varda riksdagen förelagd, till statsbidrag till nyodling
 och betesförbättring å ofullständiga jordbruk beräkna
 för budgetåret 1927—1928 ett belopp
 av kronor 400,000.

[96.]

Kolonisation.

**3. Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.,
 oförändrat ordinarie förslagsanslag** (se 1926: IX H. T. p. 91 och R. skr.
 nr 9 A. p. 58) kronor 200,000.

[97.] **4. Kolonisation å vissa kronoparker.** Vid 1918 års riksdag beslöts
 anordnande av kolonisationsförsök å vissa kronoparker i Västerbottens och
 Norrbottens län (prop. nr 198; R. skr. nr 173). Den sålunda beslutade
 kolonisationsverksamheten skulle ske i huvudsaklig överensstämmelse med
 kolonisationskommitténs i betänkande den 15 december 1917 framställda
 förslag med av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet i propositionen
 tillstyrkta jämkningar.

[97.]

Två typer av kolonat skulle utläggas, en större med omkring 15 hektar
 odlingsmark och en mindre med omkring 5 hektar odlingsmark. Odlings-
 marken skulle bestå till större delen av torvmark och till en mindre del av
 fastmark, vilken även skulle vara avsedd till boplatz. Avlopps- och avled-
 ningsdiken å den odlingsbara torvmarken skulle upptagas genom statens för-
 sorg. På statens bekostnad skulle anläggas huvudvägar till kolonisations-
 grupperna och vissa bivägar till de olika kolonaten. Kolonist skulle dock
 vara skyldig bryta och underhålla den för kolonatet erforderliga utfarts-
 vägen samt dessutom underhålla intill 300 meter av den genom statens för-
 sorg upptagna väg till kolonatområdet. En del av de mindre kolonaten
 skulle förses med åbyggnader genom statens försorg (statsbyggda kolonat)
 I övriga fall skulle kolonisten inom viss tid själv utföra byggnadsarbetena.
 Sådan självbyggande kolonist skulle av allmänna medel erhålla kontant
 byggnadshjälp intill högst 4,500 kronor. Kolonist å större kolonat skulle
 äga att i odlingshjälp utfå 500 kronor. Kolonist skulle vara pliktig att väl
 hävda den uppodlade jorden samt underhålla de uppförda byggnaderna och
 de genom statens försorg upptagna dikena. Ledningen av kolonisationsför-
 söken skulle uppdragas åt en särskild nämnd.

För kolonisationsförsökens handhavande tillsatte Kungl. Maj:t den 3 maj
 1918 statens kolonisationsnämnd, förlagd till Stockholm.

Vid 1919—1924 års riksdagar beslöts igångsättande av ytterligare kolonisa-
 tionsförsök å kronoparker i Norrland och Dalarna, vilka skulle äga rum
 enligt i allt väsentligt samma grunder som stadgats för 1918 års kolonisa-
 tionsförsök.

[97.] För de sålunda beslutade kolonisationsförsöken har riksdagen anvisat anslag till sammanlagt 5,875,500 kronor.

Redogörelse för försökskolonisationen har lämnats i propositionen den 6 mars 1925, nr 90, angående kolonisation å kronoparker i Norrland och Dalarna.

Med bifall i allt väsentligt till i sistnämnda proposition framförda förslag, vilka avsågo ett mera permanent ordnande av kolonisationen å kronoparker i Norrland och Dalarna, beslöt 1925 års riksdag att dels godkänna allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga vissa åtgärder i syfte att nyssnämnda allmänna grunder vunne tillämpning, i vissa hänseenden och i viss omfattning, jämväl å redan beslutade kolonisationsföretag.

I överensstämmelse med riksdagens sålunda fattade beslut fann Kungl. Maj:t gott att den 26 juni 1925 *dels* utfärda kungörelse (nr 291) angående allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna, vilken kungörelse trädde i kraft den 1 juli 1925, men skulle, i den mån och i de hänseenden, som av Kungl. Maj:t i särskild ordning beslutades, äga tillämpning jämväl beträffande kolonisationsföretag, om vars igångsättande Kungl. Maj:t och riksdagen före nämnda dag fattat beslut, *dels ock* godkänna vissa av statens kolonisationsnämnd föreslagna tilläggsbestämmelser att gälla för äldre kolonat, beträffande vilka oinskränkt övergång till nyssnämnda allmänna grunder för upplåtande av kolonat ej kunde ske.

Dessa tilläggsbestämmelser innehöllo, jämte annat, medgivande, att innehavare av äldre kolonat utav jämväl den s. k. mindre typen skulle äga att utbekomma ett odlingsbidrag utan återbetalningsskyldighet av 500 kronor för uppodling efter den 1 maj 1925 av en hektar jord.

Den 14 augusti 1925 förordnade Kungl. Maj:t, jämlikt § 3 av förenämnda kungörelse den 26 juni 1925 (nr 291), att inom ett vart av Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län skulle finnas en kolonisationsnämnd för handläggning av frågor om kolonisationsåtgärder å kronoparker inom länet dels enligt nämnda kungörelse dels ock, i den mån det åt statens kolonisationsnämnd givna uppdrag överflyttades å sådan länsnämnd, i fråga om redan beslutade kolonisationsföretag. Den 18 december 1925 förordnade Kungl. Maj:t, att handläggningen av frågor om kolonisationsåtgärder å kronoparker inom Västernorrlands län tillsvidare skulle ankomma på kolonisationsnämnden i Jämtlands län. Den 18 juni 1926 uppdrog Kungl. Maj:t åt domänstyrelsen att tillsvidare fullgöra kolonisationsnämnd tillkommande åligganden rörande inom Kopparbergs län beslutat kolonisationsområde.

Den 18 december 1925 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 486) med tillämpningsföreskrifter till förenämnda kungörelse den 26 juni 1925 (nr 291). I samband härmed förordnade Kungl. Maj:t, att det åt statens kolonisationsnämnd givna uppdrag skulle under tiden intill den 1 juli 1926 successivt överflyttas till vederbörande länsnämnd, och skulle det åligga statens kolonisationsnämnd att under sagda tid avveckla sin verksamhet samt att till veder-

börande länsnämnd överlämna innehavda handlingar, räkenskaper och övrigt material i vad anginge vederbörande länsnämnds verksamhetsområde. Tiden för slutavvecklingen av statens kolonisationsnämnds verksamhet har sedermera utsträckts till den 31 december 1926.

I fråga om *medelsbehovet för budgetåret 1927—1928 till kolonisationsverksamhetens bedrivande* hava kolonisationsnämnderna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Gävleborgs län samt domänstyrelsen i särskilda skrivelser inkommit med beräkningar, varav inhämtas i huvudsak följande.

Norrbottens läns kolonisationsnämnd beräknar för budgetåret 1927—1928 till

1) administrationskostnader för nämnden	kr. 18,300
2) byggnadshjälp och odlingsbidrag åt innehavare av beslutade kolonat	» 76,700
3) komplettering av genom statens försorg utfört diknings- och vägarbete å de olika kolonisationsområdena	» 30,000
4) istandsättande och flyttning i behöfliga fall av åbyggnader å statsbyggda kolonat	» 20,000
tillhopa kr. 145,000.	

Administrationskostnaderna hava beräknats till ungefär samma belopp, som anvisats för budgetåret 1926—1927 (18,600 kronor). I anslagsposten ingår för 1927—1928 ett belopp av 1,000 kronor, avsett såsom bidrag åt hushållningssällskapet för avlöning av en vandringsrättare, avsedd att verka inom Över-Luleå och Edefors socknar med särskild uppgift att tillhandagå de talrika kolonisterna å Djupsjö och Ljusåtraktens kolonisationsområden med råd och upplysningar.

Beloppet till byggnads- och odlingshjälp är beräknat med hänsyn till redan befintliga upplåtelser och sådana upplåtelser å redan beslutade kolonisationsområden, som kunna tänkas ifrågakomma under 1927—1928.

Medel för komplettering av genom staten utförda diknings- och vägarbeten samt för istandsättande m. m. av åbyggnader å statsbyggda kolonat har nämnden ansett sig böra begära, sedan nämnden — efter *besiktning å kolonaten* i samband med verksamhetens övertagande från statens kolonisationsnämnd — funnit, att sagda diknings- och vägarbeten samt åbyggnader å ett avsevärt antal kolonat vore bristfälligt utförda. Härom anför nämnden i huvudsak följande: Avloppsdikena hade i stor utsträckning rasat igen, beroende på att de upptagits med för liten dagbredd. Därjämte bleve det nödvändigt att åstadkomma laggdiken mellan odlingsområdena och tillstötande mark. Vägarna borde ytterligare grusas, innan de övertoges till underhåll av kolonisterna. De genom statens försorg uppförda åbyggnaderna vore ofta behäftade med sådana brister i det byggnadstekniska utförandet, att man icke skäligen kunde påräkna, att kolonisterna skulle besitta de ekonomiska resurser, som erfordrades för byggnadernas istandsättande. I ett flertall fall hade sockeln lagts utan att erforderlig förstärkning av grunden vidtagits. I åtskilliga fall vilade sockeln direkt på jäslera, vilket åstadkommit, att sockeln förskjutits, varigenom byggnaderna i ett par fall hotade att störtas samman. Även timringen vore så bristfällig, att springor uppstått mellan de olika timmervarven. Visserligen hade kolonisterna mottagit kolonaten i det skick, de befunno sig vid upplåtelsen, men

[97.] de torde haft goda skäl räkna med, att av staten utfört arbete skulle vara fullgott. Staten torde ej kunna stå till svars med att underlåta att avhjälpa de mest påtagliga bristerna, därest det med kolonisationen avsedda syftet skulle kunna nås. I sitt budgetförslag hade nämnden för botande av de brister, vilkas avhjälpande vore mest trängande, upptagit approximativt beräknade belopp å 30,000 kronor och 20,000 kronor. Visst vore emellertid, att ytterligare medel för anmärkta bristers avhjälpande erfordrades, men torde anslagsäskande för ändamålet därmed anstå till ett följande budgetår.

Västerbottens läns kolonisationsnämnd beräknar för budgetåret 1927—1928 till

1) administrationskostnader	kr.	23,000	
2) följande utgifter för fortsatt verksamhet å redan beslutade kolonisationsområden, nämligen			
byggnadshjälp		43,445	
arbeten å statsbyggen		23,800	
odlingsbidrag		29,670	
dikningar, vägar m. m.		23,730	» 120,645
3) anslag för att genom svenska mosskulturföreningens försorg få jordbruksförsök utlagda på samtliga kolonisationsområden inom länet			» 650
4) oförutsedda utgifter			» 705
5) planläggning av nya företag			» 5,000
	tillhopa	kr.	150,000.

I de av nämnden beräknade kostnaderna ingå även vissa utgifter för kolonat å Abmobergets kronopark i stället för krononybyggen.

Jämtlands läns kolonisationsnämnd beräknar för budgetåret 1927—1928 till

1) administrationskostnader	kr.	6,650	
2) byggnadsbidrag, dikning, väganläggning och odling å det 1923 beslutade kolonisationsområdet på Rätansbyns kronopark			» 12,000
3) byggnadsbidrag, dikning och odling å det 1923 beslutade kolonisationsområdet på Haverö kronopark i Västerbottens län			» 15,000
4) oförutsedda utgifter			» 650
	tillhopa	kr.	34,300.

Gävleborgs läns kolonisationsnämnd beräknar för budgetåret 1927—1928 till

1) administrationskostnader	kr.	3,000	
2) fortsättande av redan beslutade kolonat (odlingsbidrag)			» 6,000
3) avhjälpande av brister i tidigare utförda statliga arbeten m. m.			
a) odlingsunderstöd i samband med utvidgning och komplettering, på grund av den till odlingsarbete å vissa kolonat anvisade markens dåliga beskaffenhet			» 750
b) upptagande av huvuddiken			» 700
c) iståndsättande av byggnader			» 1,975
4) oförutsedda utgifter			» 1,000
	tillhopa	kr.	13,425.

[97.]

Beträffande av Gävleborgs läns kolonisationsnämnd under 3) här ovan upptagna anslagsäskanden har nämnden, som vid mottagandet av kolonaten från statens kolonisationsnämnd verkställt *besiktning av kolonaten*, hänvisat till därvid upprättat besiktningsutlåtande, som länets kolonisationsnämnd med skrivelse den 18 oktober 1926 överlämnat till Kungl. Maj:t. Av detta utlåtande inhämtas i huvudsak följande, i vad angår konstaterade brister av beskaffenhet att böra avhjälpas med anlitande av statsmedel. På några kolonat vore den till odling avsedda torvmarken icke odlingsvärd, utan markbyte erfordrades. En del av statens kolonisationsnämnd upptagna avloppsdiken hade ej upptagits till för torrläggningen nödigt djup. Fördjupning erfordrades, och då kostnaden härför bleve för stor att bäras av kolonisterna, borde statsbidrag härtill lämnas, i synnerhet som arbetet vore ett fullständigt av ett arbete, som staten åtagit sig. Byggnaderna å kolonaten, vilka samtliga vore statsbyggen, vore i flertalet fall mycket bristfälliga. Sockeln hade vid alla kolonat, som hade betongsockel, lagts ovanpå jorden utan grundgrävning och undergrund. Å tillsvidare 10 kolonat erfordrades reparation av sockelkanter för avlägsnande av fara för röta. Dränering och ventilation av källare under vissa av boningshusen erfordrades. Cementgolven i ladugårdarna vore mycket bristfälligt utförda — djuren hade i vissa fall trampat igenom betongbädden, som understundom blott vore 2 centimeter tjock. På grund av den fara för röta, som golvens bristfälliga beskaffenhet medförde, vore det i statens intresse att bristerna avhjälpes å tillsvidare fem kolonat. I arbetsbeskrivningarna för byggnaderna hade upptagits anbringande av plåtbetäckning kring skorstensfoten å boningshuset till förhindrande av vattens inträngande. Då detta arbete ej utförts, borde det nu verkställas. Vissa andra brister å byggnaderna borde därjämte avhjälpas.

Domänstyrelsen har för budgetåret 1927—1928 beräknat följande utgifter för fortsatt kolonisationsverksamhet å det 1923 beslutade kolonisationsföretaget på Älvdalens kronopark i Kopparbergs län, nämligen till

avloppsdiken	kr.	450
byggnadsarbeten och material	»	350
odlingsbidrag	»	2,000
oförutsedda utgifter	»	200
tillhopa kr.		3,000.

De framställda anslagsäskandena för budgetåret 1927—1928 äro alltså följande:

Norrbottnens läns kolonisationsnämnd	kr.	145,000
Västerbottens »	»	150,000
Jämtlands »	»	34,300
Gävleborgs »	»	13,425
Domänstyrelsen	»	3,000
tillhopa kr.		345,725.

Jag anhåller nu att få anmäla en av *Västerbottens läns kolonisationsnämnd* den 1 september 1926 gjord framställning om *avskrivning* av ett belopp av 199 kronor 90 öre.

Avskrivning
av visst be-
lopp.

[97.] Genom kontrakt den 18 februari 1922 upplät statens kolonisationsnämnd till E. I. Söderlund kolonatet nr XXVIII å Abbotträskliden. Mot borgen utbetalades till Söderlund 450 kronor i förskott å byggnadshjälp. Efter att hava låtit försäga och framforsla en del virke till kolonatet övergav Söderlund detta, i följd varav han i januari 1925 uppsades till avflyttning. Där- efter lät statens kolonisationsnämnd försälja det framforslade virket, där- vid 250 kronor 10 öre inflöto. Av utbetalda byggnadshjälpen återstodo då 199 kronor 90 öre, som icke återbetalts. Sedan vederbörande landsfiskal anmodats indriva sistnämnda belopp, hade denne upplyst, att såväl Söderlund som borgesmännen saknade förmåga att återgälda beloppet.

I ärendet har *statskontoret* den 11 september 1926 avgivit infortrat ut- låtande, varav inhämtats i huvudsak följande.

Ett beslut om omedelbar avskrivning av föreliggande resterande fordran torde förutsätta riksdagens medgivande. Tillräckliga skäl för en dylik extra ordinär åtgärd beträffande detta obetydliga belopp syntes dock ej föreligga, utan torde, därest fordringsbeloppet ej inflöte, gällande allmänna bestäm- melser rörande extra ordinarie avskrivning av kronans utestående fordringar i sinom tid böra vinna tillämpning.

Särskild fram-
ställning av
Västerbottens
läns kolonisa-
tionsnämnd.

I skrivelse den 6 december 1926 har *Västerbottens läns kolonisationsnämnd* underställt Kungl. Maj:ts prövning väckt fråga rörande *omläggning av tre kolonat å Rönnilidens kolonisationsområde* i Stensele socken. Kolonisterna å två av dessa kolonat, vilka alla vore av synnerligen dålig beskaffenhet, hade lämnat kolonaten och den tredje hade anhängit att få utbyta sitt kolonat mot ett bättre. Nämnden har föreslagit, att ifrågavarande kolonat skulle ned- läggas och i stället tre nya kolonat utläggas, dit byggnaderna skulle flyttas. Eventuellt ifrågasättes, att byggnaderna å de två lediga kolonaten skulle försäljas och dessa kolonat nedläggas. För ändamålet har nämnden, som förordar det förra alternativet, begärt ett extra anslag av 5,900 kronor. Ytterligare har omförmälda kolonisationsnämnd i en den 7 december 1926 avlåten skrivelse anmält att, enligt vad av nämnden vid avlagt besök å ifrågavarande kolonisationsområde iakttagits, flertalet manbyggnader där- städes — vilka byggnader uppförts genom statens försorg — på grund av bristande noggrannhet vid arbetets utförande befunne sig i synnerligen brist- fälligt skick. Med förmälan att kostnaderna för byggnadernas iståndsättande, vilka kostnader rättvisligen borde bestridas av staten, kunde beräknas till 12,000 kronor, har nämnden anhängit om ett extra anslag för ändamålet å detta belopp.

Över omförmälda båda framställningar har *statskontoret* den 13 december 1926 avgivit infortrat utlåtande, vari framhålles, att riksdagens medgivande påkallas för vidtagande av de i framställningen den 6 december 1926 ifråga- satta åtgärder. Dylikt medgivande tarvades även för iståndsättande av de i skrivelsen den 7 i samma månad omnämnda byggnader, enär beträffande dem genom statens försorg redan utförts det arbete, som ankomme på staten.

Gratifikation
till H. Sjöberg.

Vidare får jag i detta sammanhang upptaga väckt fråga om viss *ersätt- ning till f. d. räkenskapsföraren hos statens kolonisationsnämnd Hugo*

Sjöberg, vilken efter avvecklingen av nämndens verksamhet måst frånträda sin ifrågavarande befattning.

[97.]

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 13 februari 1926 dagtecknad ansökan har *Sjöberg* — vilken är född 1863 och alltså uppnått en ålder av 63 år samt alltsedan oktober 1918 innehaft förutnämnda anställning hos kolonisationsnämnden — anhållit, att pension måtte beredas honom från den tid, då hans tjänstgöring hos nämnden komme att upphöra.

Statens kolonisationsnämnd, som i utlåtande den 15 februari 1926 tillstyrkt en ärlig pension till belopp av 1,200 kronor, har anfört bland annat följande.

Nämnden, som med hänsyn till den vittomfattande verksamheten med husbyggnader, väganläggningar m. m. samt utbetalningar av byggnads- och odlingsbidrag varit i behov av en kunnig och pålitlig räkenskapsförare, hade haft förmånen att i detta hänseende i *Sjöberg* finna en synnerligen skicklig och samvetsgrann person, vars förtjänstfulla arbete det vore nämnden en glädje vitsorda. *Sjöberg* hade utarbetat ett för nämnden ändamålsenligt bokföringssystem och hela tiden för sin anställning i nämnden självständigt fört räkenskaperna. Utan allt tvivel bleve hans framtida existensmöjligheter mycket knappa. Med uppnådda 63 års ålder torde han icke hava utsikt att skaffa sig nya uppdrag. Saken ställde sig desto bekymmersamare, som han hade hustru och barn att försörja och icke vore i besittning av något sparkapital.

Statskontoret har i avgivet utlåtande den 2 mars 1926 uttalat, att statskontoret icke kunde tillstyrka pensions beviljande. Statskontoret ville dock ifrågasätta, huruvida icke en gratifikation, förslagsvis 4,000 å 5,000 kronor, skäligen borde tilldelas *Sjöberg*, när han nu nödgades lämna sin anställning.

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet medgav 1921 års riksdag, att å *Abmobergets kronopark* i Västerbottens län finge, i stället för tidigare ansökta krononybyggen, upplåtas 19 kolonat i huvudsaklig överensstämmelse med kolonisationskommitténs därom framlagda förslag, vilket förslag finnes återgivet under punkten 133 i nionde huvudtiteln till 1921 års riksdag.

Abmobergets
kolonisations-
område.

För denna kolonisering har riksdagen anvisat såsom reservationsanslag å extra stat för 1922 30,000 kronor och för första halvåret 1923 10,000 kronor samt för budgetåret 1923—1924 såsom extra reservationsanslag 20,000 kronor eller tillhopa 60,000 kronor. Härav förefanns den 1 juli 1926 en reservation av 40,000 kronor, vilken beräknas kvarstå odisponerad vid utgången av budgetåret 1926—1927.

De av kolonisationsnämnderna i länen och domänstyrelsen äskade beloppen avse, till övervägande delen, bestridande av kostnader för fullföljande, enligt förut fastställda regler, av redan beslutade kolonisationsföretag å vissa kronoparker i Norrland och Dalarna. Emellertid ingå därjämte i beräkningarna vissa utgifter, vilka hava samband med av respektive läns kolonisationsnämnder ifrågasatta åtgärder för avhjälpande av så-

Departements-
chefen.

[97.] dana brister, som vid besiktning av kolonaten konstaterats beträffande genom statens försorg tidigare utförda arbeten å vissa kolonat. Sålunda skulle tarvas, att reparationer utfördes å en del statsbyggda kolonat, att det av staten upptagna dikessystemet å kolonatens odlingsmark i nödig omfattning sattes i stånd och kompletterades samt att en del statsbyggda vägar på kolonisationsområdena förbättrades. Beträffande Rönnlidens kolonisationsområde har ifrågasatts flyttning av byggnaderna å tre kolonat. I likhet med vederbörande kolonisationsnämnder anser jag, att staten bör sörja för att de arbeten, som staten påtagit sig, bliva nöjaktigt utförda. Jag har alltså intet att erinra mot, att i sådant avseende nödiga ändrings-, förbättrings- och omlägningsarbeten komma till stånd och att hänsyn härtill tages vid beräkningen av nämndernas utgifter, liksom någon erinran ej synes mig böra göras mot att till den dikesomläggning, som sålunda skulle utföras, fogas erforderlig komplettering av dikessystemet med laggdiken. Till utgifterna för verksamheten torde böra läggas ett belopp av förslagsvis 5,000 kronor till gratifikation, på sätt statskontoret ifrågasatt, åt f. d. räkenskapsföraren hos statens kolonisationsnämnd Hugo Sjöberg.

Med hänsyn till den behållning, som förefinnes ej mindre av omkring 60,000 kronor å extra anslaget för kolonisationsverksamhetens befrämjande än även av 40,000 kronor å extra anslaget till kolonat å Abmobergets kronopark — vilket sistnämnda anslag torde böra hopslås med det förra — samt på grund av den utav det statsekonomiska läget framtvingade nödvändigheten av största sparsamhet med statsmedlen, synes för ifrågavarande ändamål böra anvisas ett belopp av 230,000 kronor att av Kungl. Maj:t utbetalas jämlikt gällande grunder och i enlighet med vad ovan anförts.

Vad därefter angår den av Västerbottens läns kolonisationsnämnd gjorda hemställan om avskrivande i nämndens räkenskaper av 199 kronor 90 öre, har jag intet att erinra häremot, då av utredningen i ämnet synes framgå, att detta belopp näppeligen kan av statsverket återbekommas och anlitaende av det utav statskontoret anvisade förfarandet (Jmf. kung. nr 106/1911 s. 3) synes i förevarande fall föranleda onödig omgång och nödvändig göra det jämförelsevis obetydliga beloppets upptagande under flera år i räkenskaperna. Riksdagens medgivande till avskrivningen bör emellertid inhämtas.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) för kolonisationsverksamhetens bedrivande å kronoparker i Norrland och Dalarna anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservations-*

anslag av kronor 250,000,

b) medgiva att, sedan till nämnda anslag överförs vid utgången av budgetåret 1926—1927 förefintlig behållning å extra reservationsanslaget till kolonisation

å Abmobergets kronopark i stället för krononybyggen, från förstberörda anslag må utbetalas vad som erfordras för fullföljande av de 1921 beslutade kolonatupplåtelserna å Abmobergets kronopark,

[97.]

e) förklara, att Kungl. Maj:t må äga bemyndiga Västerbottens läns kolonisationsnämnd att i nämndens räkenskaper avskriva förenämnda belopp av 199 kronor 90 öre såsom förlust å försökskolonisationen.

[98.] 5. Kolonisationsverksamheten å Alträsk's kolonisationsområde.

[98.]

Under punkten 116 i nionde huvudtiteln av 1923 års statsverksproposition har, vid äskande av anslag för dikning m. m. å Alträsk's kolonisationsområde i Norrbottens län, lämnats en utförlig redogörelse för uppkomsten av lägenhetsupplåtelser å ifrågavarande område samt villkoren för dessa upplåtelser. Jag tillåter mig hänvisa till den sålunda lämnade utredningen angående kolonisationsverksamheten vid Alträsk.

För budgetåret 1926—1927 har av riksdagen till gäldande av vissa av kolonisationsverksamheten föranledda utgifter anvisats ett extra förslagsanslag av 12,300 kronor. Inkomsterna vid verksamheten hava upptagits till 375 kronor. Enligt gällande bestämmelser för upplåtande av nybyggeslägenheter å ifrågavarande område skall under försökstiden, d. v. s. under de första 15 åren efter upplåtelsen, nybyggare åtnjuta frihet från utlagor och onera för lägenheten. Av ovannämnda anslag och inkomster hava för de på lägenheterna belöpande samt för området i övrigt påförda utskylder beräknats 5,000 kronor. För inköp av en lokomobil för drivande av sågverket å kolonisationsområdet har beräknats 5,500 kronor samt för förvaltnings- och övriga kostnader 2,175 kronor.

I skrivelse den 29 juli 1926 har *Alträsk's nybyggesnämnd* — under vars närmaste tillsyn och ledning nybyggesväsendet å Alträsk'sområdet är ställt — gjort framställning om anslag för verksamheten för budgetåret 1927—1928 med sammanlagt 7,246 kronor. Utgifterna beräknas till 7,756 kronor, därav 5,100 kronor avses till krono- och kommunalutskylder, och inkomsterna upptagas till 510 kronor. Erforderligt anslag blir således 7,246 kronor.

Mot den av nämnden gjorda inkomst- och utgiftsberäkningen har jag ingen annan erinran, än att det erforderliga anslagsbeloppet lämpligen synes böra avrundas till 7,250 kronor. *Departements-*
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till gäldande av vissa av kolonisationsverksamheten å Alträsk's kolonisationsområde i Norrbottens län föranledda utgifter anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra förslagsanslag av kronor 7,250.

Egnahemsbildning.

[99.] 6. **Premielån till egnahemslåntagare.** Vid 1923 års riksdag (Kungl. Maj:ts prop. nr 144) anvisades för första gången anslag för utlämnande av premielån till egnahemslåntagare för nyodlings- och nybyggnadsarbeten. Bestämmelser om anslagets användning hava meddelats i kungörelsen den 25 maj 1923 (nr 128).

Enligt av *egnahemsinspektören* i promemoria i ämnet meddelad redogörelse hava de av riksdagen för ändamålet beviljade anslagen använts på sätt framgår av följande tabell:

Budgetår	Av riksdagen beviljat anslag	År, som med anslaget avses	Av Kungl. Maj:t för utlämnande till egnahemslåntagare beviljat belopp	Av låneförmedlarna för premielån disponerade belopp	Av låneförmedlarna odisponerat, med Kungl. Maj:ts medgivande till nästföljande år överflyttat belopp
	kronor		kronor	kronor	kronor
1923—1924	800,000	1923 senare halvåret	310,000	287,400	22,520
—	—	1924	630,000	588,710	59,910
1924—1925	800,000	1925	660,000	606,418	111,667
1925—1926	650,000	1926	650,000	—	—
1926—1927	650,000	1927	650,000	—	—

För 1926 hava låneförmedlarna sålunda till sitt förfogande (650,000 + 111,667 =) 761,667 kronor. Från låneförmedlarna torde vara att emotse framställningar om rätt att till 1927 överflytta den vid 1926 års slut av sistnämnda summa eventuellt odisponerade delen.

Egnahemsinspektören kommer till den slutsatsen, att av de utav riksdagen anvisade anslagen skulle vara disponerade tillhopa (287,480 + 588,710 + 606,418 + 761,667 + 650,000 =) 2,894,275 kronor. För anslags beviljande efter 1927 skulle sålunda återstå blott (2,900,000—2,894,275 =) 5,725 kronor.

Egnahemsinspektören har i förenämnda promemoria vidare anført, att *anslagsbehovet för 1928* borde beräknas till 650,000 kronor eller samma belopp, som utgått i nya anslag för de senaste åren, samt hemställt, att framställning måtte göras till riksdagen om anvisande för ändamålet för budgetåret 1927—1928 av ett extra reservationsanslag av 650,000 kronor.

Departement- Jag biträder vad egnahemsinspektören föreslagit och hemställer alltså, chefen. att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utlämnande av premielån till egnahemslåntagare för nyodlings- och nybyggnadsarbeten anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 650,000.

[100.] Statsbidrag till hushållningssällskap för jordförmedlingsverksamhet. Vid 1923 års riksdag (prop. nr 144) anvisades för första gången anslag för utlämnande av statsbidrag till hushållningssällskap för jordförmedlingsverksamhet. Bestämmelser om anslaget användning hava meddelats i kungörelse den 25 maj 1923 (nr 129).

Ansökan om statsbidrag skall ingivas till Kungl. Maj:t inom tid, som gäller för ingivande av ansökning om statslån från egnahemslånefonden, det vill säga före den 10 november året närmast före det, för vilket bidraget sökes. Av det belopp, Kungl. Maj:t beviljar sällskap såsom statsbidrag till jordförmedlingsverksamhet, äger sällskapet jämlikt § 3 i sagda kungörelse icke utfå mera än vad som motsvarar a) tre procent å under året beviljade egnahemslån för jordbrukslägenheter, som upplåtits från områden, vilka för egnahemsbildning förvärvats av sällskapet självt eller dess egnahemsnämnd eller ock, i den mån Kungl. Maj:t så medgiver, genom till sällskapet nära anknuten egnahemsförening eller annan dylik organisation, samt b) två procent å under året beviljade egnahemslån för jordbrukslägenheter, som åt genom sällskapets jordförmedling anmälda spekulanter försålts från områden, vilka för egnahemsbildning eljest uppbringats under sällskapets medverkan och kontroll. Statskontoret har att av beviljat statsbidrag till vederbörande sällskap utbetala vad sällskapet med intyg från jordbruksdepartementets egnahemsavdelning styrker sig äga utfå enligt sist sagda bestämmelser (§ 4).

Enligt redogörelse, som av *egnahemsinspektören* meddelats i promemoria i ämnet den 29 oktober 1926, hava anslagen använts på sätt framgår av följande tabell:

Budgetår	Av riksdagen beviljat anslag kronor	År. som anslaget avser	Av Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag kronor	Belopp, som hushållningssällskapen styrkt sig äga utfå kronor
1923—1924	200,000: —	1923	75,000	37,834: 50
		1924	125,400	95,822: —
1924—1925	128,387: 16	1925	125,000	96,568: —
1925—1926	60,000: —	1926	125,000	
1926—1927	60,000: —	1927	125,000	

Egnahemsinspektören beräknar, att av det för 1926 av Kungl. Maj:t beviljade statsbidraget sällskapen torde efter styrkt behörighet komma att utfå omkring 100,000 kronor. Å anslaget skulle därefter återstå en behållning till 1927 av (388,387: 16—330,224: 50 =) 58,162 kronor 66 öre. Sistnämnda belopp jämte det av riksdagen för budgetåret 1926—1927 anvisade anslagsbeloppet, det vill säga tillhoppa (58,162: 66 + 60,000 =) 118,162 kronor 66 öre, beräknar egnahemsinspektören såsom erforderligt för utbetalningar av de bidrag, Kungl. Maj:t beviljar sällskapen för 1927.

Vidare har egnahemsinspektören i nämnda promemoria föreslagit, att Kungl. Maj:t torde böra äga att för 1928 bevilja hushållningssällskapen statsbidrag med samma belopp som för 1927 eller 125,000 kronor. Härjämte har ifrågasatts en sådan omläggning av utbetalningarna av beviljat statsbidrag -- som för närvarande må ske när som helst under det år, för vilket bidrag beviljats, därest förutsättningarna därför föreligga -- att dylik ut-

[100.]

[100.] betalning må äga rum först efter sagda års utgång. Slutligen har egnahemsinspektören framhållit att, därest sistnämnda förslag vunnne beaktande, intet nytt anslagsbelopp behövde äskas för budgetåret 1927—1928.

I ämnet har *statskontoret* avgivit infortrat yttrande den 4 november 1926, vari statskontoret bland annat uttalat, att det ej syntes vara erforderligt att för nämnda budgetår anslag för ändamålet äskades av riksdagen. Härefter har *egnahemsinspektören* yttrat sig ånyo.

*Departements-
chefen.*

Jag ansluter mig till egnahemsinspektörens förslag rörande viss omläggning av ordningen för beviljande och utbetalande av här avsett statsbidrag. Sålunda torde beviljandet av statsbidrag för år 1928 och därefter böra framflyttas från årets början till efter utgången av det kalenderår, för vilket bidraget avses skola utgå. Hushållningssällskap skall alltså, efter berörda omläggning, hava att omedelbart efter verksamhetsårets utgång hos Kungl. Maj:t ansöka om statsbidrag och därvid avlämna redogörelse angående sällskapets jordförmedlingsverksamhet under samma år. På grundval av dylik redogörelse och efter beräkning av statsbidragets storlek enligt nu gällande och i § 3 a) och b) av förenämnda kungörelse den 25 maj 1923 intagna regler torde Kungl. Maj:t böra bestämma det belopp, vartill statsbidrag må beviljas och utbetalas till vederbörande sällskap såsom ersättning för under nästföregående år bedriven jordförmedlingsverksamhet. Härigenom vinnes den beaktansvärda fördelen, att för varje hushållningssällskap kan till siffran bestämt angivas det belopp, sällskapet äger utfå, istället för att såsom för närvarande är fallet, då fördelningen av bidragen ske vid verksamhetsårets början, endast ett approximativt belopp kan utmätas. I enlighet med vad jag sålunda ifrågasatt, torde erforderliga ändringar böra vidtagas i berörda kungörelse. Så snart riksdagen yttrat sig med anledning av nu förevarande förslag, torde frågan om sådana ändringar böra ånyo underställas Kungl. Maj:t.

Därest den sålunda ifrågasatta ordningen för beviljande och utbetalande av här avsett statsbidrag genomföres, lärers, såsom egnahemsinspektören anför, något nytt anslagsbelopp icke erfordras för budgetåret 1927—1928. Däremot kommer visst anslagsbelopp — sannolikt ungefär 125,000 kronor såsom förslagsanslag — att bliva behöfligt för budgetåret 1928—1929, avsett att användas såsom bidrag till hushållningssällskapen för jordförmedlingsverksamhet under 1928.

Ehuru alltså nytt anslag för ändamålet icke nu torde behöva äskas, har jag likväl velat här omnämna ärendet, för att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom och riksdagen må beredas tillfälle att yttra sig angående förenämnda av mig tillstyrkta ändrade ordning för beviljande och utbetalande av här avsett statsbidrag.

7. **Jordbrukskommissioner, oförändrat ordinarie förslagsanslag** (se IX H. T, 1920 p. 116) kronor 15,000.

J. Fiskeriväsendet.

1. Statens lokala fiskeriadministration, oförändrat ordinarie förslagsanslag (se IX H. T. 1925 p. 107) kronor 79,200.

Fiskerinäringens understöd.

[101.] 2. Fiskets befrämjande i de särskilda orterna. Från och med 1923 är i riksstaten uppfört ett särskilt ordinarie reservationsanslag för fiskets befrämjande i de särskilda orterna. Anslaget upptogs för budgetåret 1923—1924 med 99,000 kronor, varav 24,000 kronor avsågos såsom bidrag till kostnaderna för insamlande av primäruppgifter för fiskeristatistik beträffande såväl salt-sjöfisket som insjöfisket. [101.]

Efter förslag av statens besparingskommitté tillstyrkte emellertid dåvarande departementschefen vid anmälan av de frågor, som tillhörde regleringen för budgetåret 1924—1925 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, att statens bidrag till ifrågavarande kostnader måtte begränsas att omfatta allenast saltsjöfisket, samt anförde, att den del av anslaget, som vore avsedd för fiskeristatistik, vid sådant förhållande torde kunna nedsättas till 13,000 kronor. På grund därjämte av vissa andra föreslagna begränsningar i utgifterna från ifrågavarande anslag upptogs detsamma i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i riksstaten för budgetåret 1924—1925 till 78,500 kronor. Med hänsyn till uppkommen behållning har anslaget i riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett till 60,000 kronor begränsat belopp.

Då till instundande budgetår icke torde kunna å anslaget förväntas någon reservation, synes detsamma böra ånyo uppföras med 78,500 kronor. Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja ordinarie reservationsanslaget till fiskets be-	
främjande i de särskilda orterna, nu	kronor 60,000,
med	» 18,500
till	» 78,500.

[102.] 3. Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen. Ordinarie reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen — varmed avses att möjliggöra för Kungl. Maj:t att för olika ändamål inom fiskerinäringens område efter uppkommande behov och efter eget beprövande anvisa medel — uppfördes jämlikt beslut av 1924 års riksdag (IX H. T. p. 99) med 30,000 kronor. Med hänsyn till å anslaget uppkommen behållning erfordrades för innevarande budgetår icke någon medelsanvisning för ändamålet. [102.]

Under nionde huvudtiteln har vidare alltsedan 1903 av riksdagen anvisats anslag å extra stat till undervisningskurser i navigation för bohuslänska

[102.] *fiskare*. Anslaget ifråga, som är av reservationsanslags natur och för budgetåret 1926—1927 uppförts med 1,650 kronor, utgår under förutsättning att av Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap eller landsting eller eljest för ändamålet tillskjutes återstående erforderligt belopp. För ändamålet tillgängliga medel hava av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län pläгат användas dels till två undervisningskurser, en om våren och en om hösten, vardera om två månader, samt fyra föreläsningskurser, två om våren och två om hösten, vardera om 20 dagar.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har i skrivelse den 5 augusti 1926 anhållit, att statsbidrag till oförändrat belopp måtte utverkas för ändamålet jämväl för tiden 1 juli 1927—30 juni 1928. Kostnaderna för kurserna hava av länsstyrelsen beräknats till enahanda belopp, 3,650 kronor, vartill jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1926 kostnaderna upptagits för anordnande under budgetperioden 1926—1927 av kurser av ifrågavarande slag.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt bifall till länsstyrelsens framställning.

*Departements-
chefen.*

Jag vill erinra, att Kungl. Maj:t under senare år, senast genom beslut den 29 oktober 1926, från ovan omförmälda ordinarie reservationsanslag årligen anvisat ett belopp av högst 200 kronor till bestridande intill hälften av kostnaderna för anordnande av undervisningskurser i navigation och motorlära för östersjöfiskare. Vid sådant förhållande och för önskvärd förenkling i uppställningen av de under nionde huvudtiteln ingående anslagen vill jag föreslå, att från samma ordinarie anslag må bestridas jämväl erforderligt statsbidrag till undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare, och att sålunda särskilt anslag för detta ändamål icke vidare uppföres å riksstaten. Givetvis bör, liksom hittills, bland villkoren för statsbidrag till sistnämnda kurser föreskrivas, att från annat håll för ändamålet tillskjutes återstående erforderligt belopp.

Någon nämnvärd reservation å ordinarie anslaget till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen torde icke vara att påräkna till budgetåret 1927—1928. Uppföres anslaget ånyo med 30,000 kronor, torde emellertid sagda belopp jämte å anslaget ännu återstående behållning vara tillräckligt för bestridande såväl av de utgifter, vilka äro avsedda att utgå av anslaget, som ock av kostnaderna för omförmälda kurser; dock att för utbetalningarna i sistnämnda hänseende i första hand bör anlitas den behållning, som möjligen må förefinnas å nuvarande extra reservationsanslaget till samma kurser.

I anslutning till vad sålunda anförts torde i riksstaten för budgetåret 1927—1928 böra uppföras

befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen, *oförändrat ordinarie reservationsanslag* kronor 30,000.

[103.] [103.] **4. Södra Sveriges fiskeriförening.** Till understöd åt södra Sveriges fiskeriförening för dess fortlöpande verksamhet har riksdagen för varje år från och med 1908 anvisat särskilt anslag. För ett vart av budgetåren 1925—

1926 och 1926—1927 har sålunda anvisats såsom extra anslag dels såsom bidrag till föreningens upplysningsverksamhet 8,650 kronor, dels ock såsom bidrag till föreningens fiskeribiologiska undersöknings-, försöks- och fiskodlingsverksamhet 17,350 kronor eller tillhoppa 26,000 kronor. [103.]

I en till Kungl. Maj:t inkommen ansökning, varöfver lantbruksstyrelsen den 27 augusti 1926 afgivit infordrat utlåtande, har nämnda förening, med bifogande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för budgetåret 1927—1928, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att föreningen för nämnda budgetår måtte komma i åtnjutande av ett oförändrat statsunderstöd av 26,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i ärendet anført följande.

Lantbruksstyrelsen ansåge, att föreningens verksamhet alltjämt vore av stor betydelse för utvecklingen av landets sötvattensfiske. Styrelsen ville därför, då föreningen fortfarande vore i behov av understöd, förorda, att föreningen erhöles statsunderstöd även för budgetåret 1927—1928.

I föreningens förslag till inkomst- och utgiftsstat hade vissa utgiftsposter sänkts.

För vinnande av bättre översikt hade styrelsen sammanställt för budgetåret 1926—1927 godkända kostnader samt föreningens förslag till utgifter för budgetåret 1927—1928 sålunda:

	För budgetåret 1926—1927 i 1926 års stats- verksproposition godkänd utgiftsstat	Föreningens för- slag till utgiftsstat för budgetåret 1927—1928
	Kronor	Kronor
<i>Utgifter.</i>		
<i>Fiskeribiologisk undersöknings- och försöks- verksamhet:</i>		
Dammarbeten och reparationer m. m.	4,000	4,800
Avelsfisk, fiskyngel och rom	900	700
Kalk, gödnings- och foderämnen	800	800
Arrenden	5,243	3,583
Redskap	2,000	1,800
Löner och provisioner	14,900	11,390
Laboratoriets underhåll	300	300
<i>Upplysningsverksamhet:</i>		
Löner	3,650	3,150
Lokalhyror m. m.	2,700	2,700
Inventarier och deras underhåll	400	400
Undervisningsmateriel	400	400
Tryckningskostnader	1,500	1,500
<i>Andra utgifter:</i>		
Löner	3,450	3,450
Resor	2,200	2,200
Allmänna omkostnader	1,800	1,800
Underhåll av fastigheter	400	400
Ränta å lån	1,700	1,600
Oförutsedda utgifter	407	477
summa kronor	46,750	41,450.

[103.] Minskningen i vissa utgiftsposter berodde huvudsakligen därpå, att dels avlöningen till fiskerikonsulenten bortföll, enär denna verksamhet vore ämnad att omhänderhavas av föreståndaren för försöksverksamheten utan förhöjd lön, dels ock föreningens arrende av Snogeholms- och Bellingasjöarna upphörde, varför lönen för där förut stationerade fiskare ej vidare komme att utgå. Av denna sista anledning hade även utgiftsposten för arrendet kunnat nedbringas. Slutligen hade även utgifter för avelsfisk, redskap och räntor kunnat nedsättas.

Mot de föreslagna utgiftsposterna hade lantbruksstyrelsen ej något att erinra.

På inkomstsidan hade anslaget från hushållningssällskapen beräknats till 2,900 kronor i stället för tidigare 3,000 kronor. Härjämte framhölles, att det vore mycket tvivelaktigt, om detta bidrag verkligen komme att erhållas.

Vidare hade den beräknade inkomsten av fiske och fiskodling sänkts från 16,750 kronor för 1926—1927 till 11,350 kronor, huvudsakligen beroende på den bortfallande inkomsten från Snogeholms- och Bellingasjöarna. Härtill komme, att föreningen igångsatt försök i ganska stor skala med odling av vissa insjöfiskslag (gädda, braxen och sik) för inplantering i sjöar. För detta ändamål måste under de närmaste åren en avsevärd dammareal disponeras, utan att till en början någon säker inkomst därav kunde påräknas, då metoderna för denna fiskodlings bedrivande ännu icke vore närmare kända.

Under dessa förhållanden hade lantbruksstyrelsen icke något att erinra mot de sålunda föreslagna sänkningarna liksom ej heller mot inkomstberäkningen i övrigt.

Statsbidraget torde fortfarande böra bestämmas till 26,000 kronor, varav 8,650 kronor till upplysningsverksamheten och 17,350 kronor till den fiskeriblogiska undersöknings- och försöksverksamheten.

Departements-
chefen.

Jag har intet att erinra emot, att föreningen för instundande budgetår beredes statsunderstöd med oförändrat belopp av 26,000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt södra Sveriges fiskeriförening
anvisa för budgetåret 1927—1928 såsom *extra anslag*
dels såsom bidrag till föreningens upplysningsverk-
samhet kronor 8,650,
dels ock såsom bidrag till föreningens fiskeribio-
logiska undersöknings-, försöks- och fiskodlingsverk-
samhet kronor 17,350.
eller tillhoppa » 26,000.

Hydrografisk-biologiska havsundersökningar.

[104.] [104.] 5—7. Hydrografisk-biologiska kommissionens undersökningar, vissa havshydrografiska mätningar samt andel i kostnad för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt. För utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag från och med 1901 anvisat medel å extra stat. De senare åren hava för ändamålet anvisats tre särskilda reservationsanslag, nämligen

dels till omkostnader för de av svenska hydrografisk-biologiska kommissionen bedrivna undersökningarna, dels till omkostnader för vissa av kommissionen från nautisk-meterologiska byrån övertagna observationsarbeten, dels ock till täckande av Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium. [104.]

För *kommissionens egna arbeten* var anslaget till och med 1920 bestämt till 29,000 kronor. Till följd av den allmänna prisstegringen under därpå följande år förhöjdes anslaget men har sedan åter nedgått, så att detsamma i riksstaten för budgetåret 1924—1925 ånyo uppfördes med 29,000 kronor. Därefter har anslaget varit upptaget för budgetåret 1925—1926 med ett till 30,500 kronor förhöjt belopp samt för budgetåret 1927—1928 till 29,500 kronor.

Kungl. Maj:t har den 4 juni 1926 fastställt följande utgiftsstat för kommissionen för budgetåret 1926—1927:

till föreståndaren för korrespondens och räkenskapers förande	kronor	1,500
» förste assistenten vid de hydrografiska undersökningarna	»	3,000
» andre » » » » »	»	2,400
» förste assistenten vid de fiskeribiologiska undersökningarna	»	3,000
» andre » » » » »	»	2,400
» materialförvaltare och trålmästare	»	2,500
» ritare	»	500
» hyra för depålokal	»	1,800
» tryckningskostnader	»	3,800
» driftkostnader och ersättning av förbrukade redskap	»	5,000
» reseersättningar	»	2,600
» märkning av fisk och diverse	»	1,000
	summa kronor	29,500

I skrivelse den 30 september 1926 har *kommissionen* anför, att för bedrivande av kommissionens undersökningar ett anslag å samma belopp som det nu utgående vore oavvisligen behöfligt även för nästkommande budgetår. Emellertid ansåge sig kommissionen böra hemställa om en förhöjning i anslaget till 30,250 kronor för erhållande av medel till beredande av löneförbättring åt kommissionens förste assistent i biologi, filosofie doktor A. Molander. Denne hade för närvarande ett årsarvode av 3,000 kronor. Då han varit i kommissionens tjänst i 15 år och därvid utfört ett högt kvalificerat arbete, syntes skäligt, att arvodet förhöjdes med 750 kronor.

Anslaget till *de från nautisk-meteorologiska byrån övertagna arbetena* — vilka bestå i vissa havshydrografiska mätningar m. m. eller s. k. fyr-skeppsobservationer — är beviljat första gången för 1922 till ett belopp av 8,000 kronor. Vad angår arbetenas omfattning, får jag hänvisa till nionde huvudtiteln 1921, punkt 76.

För innevarande budgetår är för ändamålet uppfört ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor, vilket av Kungl. Maj:t den 4 juni 1926 disponerats sålunda:

[104.]	till observationsarvoden och gratifikationer	kronor 2,400
»	analyser, instrumentkontroll och beräkningar	» 2,700
»	frakter för kontrollprover och expenser	» 800
»	underhåll och nyanskaffning av instrument	» 800
»	reseersättningar	» 500
»	tryckningskostnader	» 800
	summa kronor 8,000.	

Kommissionen har i sin nyssnämnda skrivelse hemställt, att anslaget måtte beviljas att utgå med enahanda belopp som för budgetåret 1926 - 1927.

Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium utgör 10,000 kronor årligen. Utbetalningen sker i danskt mynt. På grund af anslaget förefintlig behållning har i riksstaten för innevarande budgetår behövt för ändamålet uppföras allenast 5,000 kronor. Anslaget avser verksamhetsåret 22 juli 1926—21 juli 1927.

Såsom min företrädare anmält i statsverkspropositionen till 1926 års riksdag, nionde huvudtiteln s. 289, i samband med frågan om anslag för ändamålet, har Kungl. Maj:t den 30 oktober 1925, med anledning av officiell framställning från danska utrikesministeriet, förklarar, att Kungl. Maj:t, under förutsättning att riksdagen komme att bevilja det för varje år erforderliga beloppet för Sveriges deltagande i de internationella havsundersökningarna, för sin del biträdde framställt förslag om undersökningarnas fortsättande under ytterligare fem år, räknat från den 22 juli 1926, och Sveriges anslutning för nämnda tid till det internationella rådet för ifrågavarande undersökningar.

Kommissionen har i sin merberörda skrivelse hemställt, att i riksstaten för budgetperioden 1927—1928 anslaget för centralanstalten, vilken har sitt säte i Köpenhamn, måtte uppföras med 10,000 kronor.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 1 oktober 1926 förklarar sig icke hava något att erinra mot kommissionens framställningar.

Departement-
chefen.

Mot ifrågavarande särskilda anslags beräkning till av kommissionen föreslagna belopp har jag intet att invända. Anslaget till täckande av Sveriges andel i kostnaderna för centralanstalten i Köpenhamn synes mig emellertid böra uppföras såsom bestämt anslag.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1927—1928 anvisa

a) till omkostnader för de av svenska hydrografisk-biologiska kommissionen bedrivna undersökningarna av de Sverige omgivande haven ett *extra reservationsanslag* av kronor 30,250,

b) till omkostnader för vissa av kommissionen från nautisk-meteorologiska byrån övertagna havshydrografiska mätningar m. m. ett *extra reservationsanslag* av kronor 8,000,

c) till täckande av Sveriges andel i kostnaderna [104.]
för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium ett *extra anslag* av kronor 10,000.

[105.] 8. **Fartyget Skagerak.** För hydrografisk-biologiska undersökningar av [105.]
de Sverige omgivande haven samt för tillsyn och bevakning vid Sveriges havsfisken har fartyget Skagerak sedan 1905 varit i verksamhet. Riksdagen har för varje år beviljat anslag till underhålls- och driftkostnad för nämnda fartyg. För budgetåret 1926—1927 har för ändamålet anvisats ett extra reservationsanslag av 65,000 kronor, till vilket belopp anslagsbehovet ansågs kunna begränsas med hänsyn till en beräknad reservation å tidigare anslag av 10,000 kronor.

Seglationstiden för fartyget beräknades vid anslagsäskandet för sistnämnda budgetår till, i likhet med för föregående år, tio månader, varav fem månader till sillrekognosceringar. Övriga fem månader skulle användas för de ändamål i de internationella havsundersökningarnas tjänst, för vilka fartyget ursprungligen avsetts, samt för andra vetenskapliga och praktiska undersökningar ävensom tillsyn och bevakning vid Sveriges havsfisken.

I skrivelse den 27 augusti 1926 har *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, som har överinseendet över fartyget, efter samråd med svenska hydrografisk-biologiska kommissionen gjort framställning om anslag till fartygets underhålls- och driftkostnad för budgetåret 1927—1928:

Anslagsäskandet är grundat på, att fartyget jämväl under tiden 1 juli 1927—30 juni 1928 skall vara i verksamhet under tio månader. För att så skall kunna ske anser länsstyrelsen ett belopp av 85,000 kronor erforderligt. Sagda belopp har beräknats enligt följande uppställning, däri för jämförelse medtagits siffrorna för budgetåret 1926—1927:

	1927—1928	1926—1927
Avlöningar	kronor 31,750	31,450
Proviant för tio månader och portionsersättning »	13,700	13,700
Kol och olja	» 21,400	17,500
Reparationer, utrustning och underhåll	» 14,800	9,000
Beklädnad, läkare, medicin, tvätt, transporter samt diverse och oförutsedda utgifter	» 3,350	3,350
summa kronor	85,000	75,000.

Av posten till avlöningar i den nya staten avses 15,960 kronor eller samma belopp som under nu löpande budgetår till årslöner åt befälhavaren, styrman, maskinist och kockstewart samt återstoden till lön åt besättningen i övrigt under tio månader.

Beträffande de särskilda posterna har länsstyrelsen anfört följande.

Befälhavare, styrman, maskinist och kockstewart borde såsom dittills anställas för år. För den icke årsanställda delen av besättningen, däri inberäknad trälmästare under en del av fartygets expeditioner, hade månadshyrorna beräknats i huvudsak efter de grunder, som tillämpades å handelsfartyg.

[105.] I posten för proviant, som beräknats till samma belopp som under budgetåret 1926—1927, inginge, såsom tidigare varit fallet, portionsersättning under två månader för de årsanställda.

Kostnaden för kol under budgetåret 1926—1927 hade av länsstyrelsen beräknats efter en åtgång av 700 ton och ett pris av 24 kronor per ton. Vid tiden för länsstyrelsens framställning gällde priset för kol 38 kronor per ton. Detta pris kunde givetvis förväntas falla, när kolkonflikten i England upphört, och måhända torde man för budgetåret 1927—1928 våga kalkylera med ett genomsnittspris av 30 kronor per ton.

Under posten reparationer, utrustning och underhåll hade beräknats kostnader för dels dockning, bottenmålning och löpande förbrukningsartiklar, dels nödvändiga reparationer, dels ock anskaffande av ny motor till fartygets motorbåt i stället för den nuvarande, som varit i bruk sedan 1914 och nu vore försliten, samt såsom ersättning av förslitna redskap en fisktrål, en silltrål och två snurrevadar. Utgifterna för nödvändiga reparationer beräknades till omkring 2,500 kronor. Kostnaden för ny motor uppginge enligt inkommet kostnadsförslag till omkring 2,070 kronor samt nya redskap 2,725 kronor. Samtliga utgifter under denna post kunde beräknas icke understiga ett belopp av omkring 15,000 kronor.

Posten till beklädnad med mera och diverse utgifter hade länsstyrelsen ansett sig icke kunna upptaga till lägre belopp än för innevarande år eller till 3,350 kronor.

Länsstyrelsen förmäler vidare, att någon reservation till den 1 juli 1927 å anslaget icke torde kunna påräknas.

Lantbruksstyrelsen har i remissutlåtande den 10 september 1926 förordat bifall till länsstyrelsens framställning.

*Departements-
chefen.*

Jämlikt beslut av 1923 års riksdag har ny lönereglering genomförts för befattningshavarna vid statens lokala fiskeriadministration, varigenom avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) blivit tillämpligt å dessa. Med hänsyn härtill synes mig lämpligt, att befälhavarens å Skagerak avlöningsförhållanden omregleras efter i huvudsak samma principer, som gälla för övriga befattningshavare inom fiskeriadministrationen. Härigenom kommer befälhavarens avlöning att till mera avsevärd del direkt redovisas såsom omkostnad för fartygets drift. Befälhavaren åtnjuter en årsavlöning av 6,300 kronor, varå för närvarande utgår ett dyrtidstillägg av 1,575 kronor. Sammanlagt utgöra sålunda avlöningsförmånerna 7,875 kronor. Därest desamma avpassas efter grunderna för nyreglerat verk, torde arvodet böra bestämmas till 6,816 kronor. Jämte härå belöpande dyrtidstillägg (16 procent) skulle avlöningsförmånerna komma att sammanlagt uppgå till 7,906 kronor.

Någon höjning av posten till avlöningar, utöver vad som betingas av löneregleringen för befälhavaren, synes icke erforderlig. Samma post torde för denskull böra beräknas till $[31,450 + (6,816 - 6,300 =) 516 =]$ 31,966 kronor. Vad angår posten till reparationer m. m. torde med hänsyn därtill att fartyget så nyligen som 1924 undergått en genomgripande ombyggnad och reparation de till 2,500 kronor beräknade reparationskostnaderna kunna sänkas med 1,000 kronor.

Med iakttagande härav böra utgifterna i förhållande till länsstyrelsens beräkning upptagas i avrundat tal 800 kronor lägre, och kan anslagsäskandet begränsas till 84,200 kronor.

[105.]

I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till underhålls- och driftkostnader för fartyget Skagerak anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 84,200.

[106.] **9. Fartyget Eysstrasalt.** Till underhålls- och driftkostnad för fiskeri-administrationens fartyg Eysstrasalt har riksdagen anvisat anslag från och med 1909. För ändamålet har såsom extra reservationsanslag anvisats, för budgetåret 1925—1926 13,500 kronor och för budgetåret 1926—1927 12,000 kronor, därvid i sistnämnda fall räknats med en reservation av 2,000 kronor.

[106.]

Under förutsättning att fartyget under tiden 1 juli 1927—30 juni 1928 skall hållas i gång under en tid av omkring sex månader, har *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 27 augusti 1926 för nämnda tid uppgjort nedan angivna förslag till stat för fartyget. Till jämförelse angivas i andra kolumnen motsvarande siffror, sådana de beräknats för innevarande budgetår:

	1927—1928	1926—1927
arvode åt befälhavaren	kronor 2,160	1,500
dagtraktamente åt befälhavaren under 195 dagar		
å 5 kronor	» 975	950
arvode åt besättningskarlar för 6 $\frac{1}{2}$ månader	» 4,800	4,675
besättningens resor till och från förläggningssorten	» 50	150
fotogén och andra förbrukningsartiklar	» 3,200	2,650
vinterförläggning, vårutrustning jämte reparationer, kompletteringar m. m.	» 2,000	2,500
lotsning, belysning m. m.	» 50	50
nyanskaffning samt reparationer av redskap och apparater m. m.	» 1,265	1,525
summa kronor	14,500	14,000.

Lantbruksstyrelsen anför i ärendet följande.

Befålet å fartyget Eysstrasalt hade från och med 1909 förts av kaptenen N. O. Knutsson. Till och med 1920 hade denne uppburit ett fast årsarvode, som sistnämnda år uppgick till 2,550 kronor. Från och med 1921 omlades ersättningen så, att Knutsson erhöi en fast årslön av 1,500 kronor och dessutom ett dagarvode av 5 kronor under den tid fartyget var i gång. Han åtnjöte icke någon ersättning för kosthåll under vistelsen ombord. Från och med 1919 hade han på grund av särskilda årliga beslut av lantbruksstyrelsen tillerkänts tillfällig löneförbättring utgående med 375 kronor för år. Å förenämnda årsarvode och tillfälliga löneförbättring, tillhoppa 1,875 kronor, hade utgått dyrtidstillägg efter de mera fördelaktiga grunder, som tillämpats för befattningshavare vid oreglerade verk. Med gällande levnadskostnadsindex (172) uppginge dyrtidstillägget till 672 kronor för år räknat, i följd varav sammanlagda avlöningsförmånerna utgjorde 2,547 kronor. Enligt beslut av 1923 års riksdag genomfördes ny lönereglering för tjänstemännen

[106.] vid fiskeriadministrationen, varigenom avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen m. m. blev tillämpligt bland annat å nu nämnde tjänsteman. Vid sådant förhållande syntes lämplighetsskäl tala för, att befälhavarens på undersökningsfartyget Eystrasalt avlöningsförhållanden omreglerades efter i huvudsak samma principer, som gällde för övriga befattningshavare inom fiskeriadministrationen. Härigenom skulle bland annat den fördelen vinnas, att statens utgifter för befälhavarens avlöning komme till mera avsevärd del att direkt redovisas såsom omkostnad för fartygets drift. Med avseende å ifrågavarande förslag ville lantbruksstyrelsen emellertid anmärka, att styrelsen med den sålunda ifrågasatta omregleringen icke avsåge att bereda fartygets befälhavare någon avlöningsförhöjning. Hans arvode syntes därför böra avpassas så, att detsamma jämte ålöpande dyrtidstillägg — beräknat efter de grunder, som gällde för befattningshavare vid nyreglerade verk — så nära som möjligt motsvarade hans nuvarande sammanlagda avlöningsförmåner. Under angivna förutsättning torde Knutssons arvode böra beräknas till 2,160 kronor. Vid nuvarande levnadskostnadsindex uppginge enligt sistberörda grunder dyrtidstillägget å nyssnämnda belopp till 384 kronor för år. Tillhopa skulle sålunda arvode och dyrtidstillägg utgöra 2,544 kronor.

Då befälhavaren och besättningen för att fartyget skulle kunna vara i gång sex månader måste tjänstgöra ombord ytterligare omkring två veckor för fartygets ut- och avrustning, hade de i senaste statsverksproposition (se IX H. T. p. 104) beräknade anslagen till dagtraktamente åt befälhavaren och arvodet åt besättningen — respektive 950 kronor och 4,675 kronor -- visat sig otillräckliga, varför en höjning här föresloges till respektive 975 kronor och 4,800 kronor. Även det förut beräknade beloppet till fotogén och andra förbrukningsartiklar, 2,650 kronor, hade visat sig för litet, varför styrelsen i sin utgiftsberäkning höjt denna post till 3,200 kronor.

Angående posten vinterförläggning, vårutrustning jämte reparationer, kompletteringar m. m. finge redan nu framhållas, att fartyget snart måste undergå en mera genomgripande reparation. Styrelsen hade haft under övervägande att redan nu föreslå beviljande av medel därtill, men hade kommit till det resultatet, att reparationen borde kunna anstå till budgetåret 1928—1929. Med tanke på den sålunda förestående reparationen ansåge styrelsen sig för denna gång kunna föreslå en sänkning av ifrågavarande post från 2,500 till 2,000 kronor.

Styrelsen förmäler vidare, att till budgetåret 1927—1928 torde kunna beräknas en reservation av omkring 1,800 kronor, varför anslagsanvisningen kunde begränsas till 12,700 kronor.

Departements-
chefen.

Lämpligt synes vara, att grunderna för det nya avlöningsreglementet vinna tillämpning jämväl beträffande befälhavaren å Eystrasalt. På grund härav och då jag icke heller i övrigt har något att erinra emot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till underhålls- och driftkostnad för fartyget Eystrasalt anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 12,700.

[107.] 10. **Bevakningsfartygs stationerande vid rikets kuster.** Bevakning vid rikets västra kust har under en följd av år, med vissa uppehåll, särskilt under krigsåren, varit anordnad för upprätthållande av ordning under pågående vintersillfiske och för att på olika sätt bistå fiskarena. Jämväl skydd mot intrång av främmande fiskare på svenskt territorium har härvid lämnats.

[107.]

Intill budgetåret 1926—1927 har nämnda bevakning utförts av ett armerat ångfartyg, kanonbåten Svensksund. Expeditionerna hava under senare år pågått vanligen två å tre månader med början vid nyåret. Kostnaderna för kol och olja för fartyget ävensom för dess ut- och avrustning hava bestritts från för ändamålet under nionde huvudtiteln särskilt anvisade anslag. För budgetåret 1925—1926 beviljades ett extra reservationsanslag å 29,400 kronor.

Med hänsyn till nödvändigheten av skärpt bevakning mot utlänningsars olaga fiske på svenskt område medgav riksdagen, på framställning av Kungl. Maj:t, en förhöjning av anslaget till 37,500 kronor för budgetåret 1926—1927. Härvid avsågs, att bevakning under november och december skulle ombesörjas av två jagare samt under januari, februari och mars av kanonbåten Svensksund. I den proposition, nr 133, vari nämnda framställning förelades 1926 års riksdag, lämnas utförlig redogörelse för ifrågavarande expeditioners utförande samt kostnadsberäkningar rörande deras utsträckande på sätt senare blev beslutat.

I skrivelse den 17 september 1926 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om anslag för budgetåret 1927—1928 till bevakningens uppehållande under vintern 1927—1928, och har marinförvaltningen den 22 oktober 1926 i ärendet avgivit infordrat utlåtande.

Innan jag närmare ingår på frågan härom, vill jag anmäla, att i den generalrapport, som *chefen å kanonbåten Svensksund* den 23 mars 1926 avgav över fartygets expedition till västkusten vintern 1925—1926, chefen dels framhållit lämpligheten av att fartyget under expeditioner av förevarande slag hade ombord embarkerad en äldre kunnig fiskare för sillkänning, dels ock föreslagit, att utredning måtte verkställas, huruvida icke, bland annat ur besparingssynpunkt, förhyrande för expeditionerna av en större trälare skulle ställa sig fördelaktigare.

I yttrande härom har *chefen för marinstaben* uttalat, att intet hinder syntes föreligga från flottans sida mot anställande ombord på Svensksund av en fiskare, på sätt föreslagits, samt, vidkommande kanonbåtens utbytande mot en trälare, att det borde beaktas, att kanonbåten under sina vinterexpeditioner även brukade anlitas för isbrytnings-, bogserings- och bärgningsändamål, för vilka arbeten en trälare näppeligen lämpade sig.

I sistnämnda fråga har *marinförvaltningen* framhållit, att Svensksund, som byggts bland annat för ifrågavarande uppgift, borde användas härför, så länge fartyget vore i sådant skick, att det lämpade sig för uppgiften. En trälare torde knappast lämpa sig lika väl som Svensksund för verkstäl-

[107.] lande av vissa arbeten, vilka skulle utföras genom kanonbåten, såsom bispringande av havererade och i isen fastfrusna fiskefartyg.

Vidare torde här erinras att, såsom framgår av utredningen i oförmälda proposition, nr 133, de marina myndigheterna vid beräkningen av kostnaderna för anlåtande av kanonbåten och två jagare vid fiskebevakningen med särskilda belopp upptagit ökat underhåll på grund av slitning av materielen. Föredragande departementschefen anförde härom, att ur principiell synpunkt vissa skäl givetvis talade för, att viss ersättning för dylikt ökat underhåll uppfördes såsom kostnad för bevakningen. Enär det emellertid vore synnerligen svårt att avgöra såväl slitningens verkliga omfattning som ersättningens fördelning mellan fiskebevakningen och manskapsutbildningen, ansåge sig departementschefen dock, med hänsyn till att motsvarande kostnad ej förut tagits i betraktande vid beräkning av anslag under nionde huvudtiteln för detta ändamål, ej böra förorda, att denna post medtoges vid avvägandet av anslagsbehovet. Såsom förut berörts, godkändes av Kungl. Maj:t och riksdagen den 4 dessa grunder beräknade anslagssumman för bevakningen, 37,500 kronor.

I yttrande, som marinförvaltningen den 18 oktober 1926 avgivit angående användning av nyssnämnda för budgetåret 1926—1927 beviljade anslag m. m., har marinförvaltningen återupptagit frågan om kostnaderna för ökad slitning av de vid bevakningen använda fartygen och hemställt, bland annat, att därest till 1927 års riksdag komme att göras framställning om anslag till expeditioner av förevarande slag, kostnaderna för sagda slitning måtte upptagas bland de medel, som äskades för ändamålet.

I sin förutnämnda skrivelse den 17 september 1926 har *lantbruksstyrelsen* i ärendet anført i huvudsak följande.

Vad anginge chefens å Svensksund förslag beträffande anställande av en sillkännare ombord hade fiskeriintendenten förordat detsamma. Till en början kunde erinras, att rekognosceringen efter sill utfördes av fartyget Skagerak under vintermånaderna. Resultatet av rekognosceringen komme till fiskarens kännedom dels genom radiotelegram till Göteborg, varifrån desamma telegraferades vidare till olika platser i skärgården, dels medelst radiotelefon direkt till de fiskebåtar, som hade mottagningsapparater för dylik telefonering. På detta sätt underlättades i hög grad fiskarens uppsökande av sillen. Sillkänningen utfördes av en av fartygets besättningsmän, och kostnaderna för den nämnda telegraferingen bestriddes av Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförening. Då Svensksund icke vore upptagen med isbrytning, bogseringar etc., skulle den ofta nog kunna hava tillfälle att utföra värdefulla rekognosceringar efter sillen. Men härför vore det nödvändigt, att en erfaren och skicklig sillkännare anställdes ombord. Lantbruksstyrelsen ville föreslå, att detta från och med vintern 1927—1928 måtte ske.

Fiskeriintendenten hade framhållit, att det ej torde kunna förväntas, att nämnda havsfiskeförening eller någon annan ortskorporation skulle betala kostnaderna för den sålunda ifrågasatta sillkänningen med Svensksund. Det torde under sådana förhållanden bliva nödvändigt, att anslaget till

stationerande av bevakningsfartyg vid rikets kuster ökades så, att även kostnaderna för sillkänningen kunde bestridas därav. För ändamålet skulle en sillkännare anställas under januari och februari. Kostnaden härför torde belöpa sig till 300 kronor per månad. Därtill borde emellertid läggas ersättning för bespisning i underofficerarnas av tredje graden mäss — såsom kanonbåtens chef föreslagit —, vilken ersättning enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat i marinförvaltningen torde belöpa sig till omkring 2 kronor per dag eller för januari och februari omkring 120 kronor. Hela kostnaden för en sillkännare under två månader skulle alltså belöpa sig till 720 kronor. Därtill komme kostnaderna för rapporteringen över resultatet av sillkänningen. Att döma av motsvarande kostnader för Skageraks rekognoscering, vilka enligt uppgift av fiskeriintendenten uppginge år 1923 till ungefär 2,500 kronor, år 1924 till ungefär 1,200 kronor och år 1925 till ungefär 1,300 kronor, syntes till nyssnämnda ändamål ett belopp av 800 kronor bliva tillräckligt.

Angående fartygschefens förslag om utredning rörande Svensksunds ersättande med en större trälare ville lantbruksstyrelsen, i anslutning till vad chefen för marinstaben och marinförvaltningen anfört, erinra om, att det under januari och februari, särskilt under svårare isvintrar, varit en av Svensksunds viktigaste uppgifter att bryta is och bogsera fiskebåtarna. För detta ändamål vore ett trålfartyg odugligt. Därtill komme, att Svensksund ofta bistått fiskebåtar, som gått på grund eller sjunkit. En sådan uppgift kunde en trälare icke utan särskilda anordningar utföra. Redan av dessa skäl avstyrkte lantbruksstyrelsen den av fartygschefen ifrågasatta utredningen.

För att emellertid utröna, huruvida besparingar skulle kunna göras genom förhyrande av en trälare för att ersätta Svensksund, hade lantbruksstyrelsen genom fiskeriintendenten i västra distriktet införskaffat uppgift om kostnaderna härför. Därvid hade det visat sig, att ett dylikt förhyrande skulle draga en kostnad av 9,000 kronor i månaden, varvid dock för längre bogsering erforderliga kablar ej inginge i dylikt fartygs utrustning. Av en jämförelse med de kostnadsberäkningar, som förebragts i Kungl. Maj:ts proposition nr 133 till 1926 års riksdag, framginge således, att på denna väg knappast någon minskning av kostnaderna för ifrågavarande ändamål skulle kunna uppnås.

På grund av det sålunda anförda avstyrkte lantbruksstyrelsen Svensksunds ersättande med en trälare och föreslog, att under vintern 1927—1928 stationerades vid västkusten dels två jagare under november och december dels ock kanonbåten Svensksund under januari—mars månader.

Av kostnadsberäkningen i ovannämnda proposition framginge, att 10,000 kronor beräknats för två jagare under november—december och 27,500 kronor för Svensksund under januari—mars. Enligt uppgift från chefen för sjöförsvarets kommandoexpedition hade, sedan denna beräkning verkställdes, intet inträffat, som kunde föranleda ändringar i de av myndigheterna då använda beräkningsgrunderna. Det vore givetvis icke möjligt att redan nu med säkerhet beräkna kol- och oljepriserna för vintern 1927—1928, varutav kostnaderna för ifrågavarande ändamål i hög grad berodde. Med nuvarande priser skulle kostnaderna — såvitt de belöpte sig på nionde huvudtiteln — kunna beräknas uppgå till samma belopp, som beviljats för budgetåret 1926—1927 eller 37,500 kronor. Därtill skulle komma de ovannämnda kostnaderna för anställandet av en sillkännare ombord under januari—februari med 720 kronor och för telegramavgifter 800 kronor eller

[107.] tillsammans 1,520 kronor. Hela kostnaden skulle alltså belöpa sig till 39,020 kronor eller i avrundat tal 39,000 kronor.

Marinförvaltningen har i sitt utlåtande den 22 oktober 1926 rörande frågan om anslag för budgetåret 1927—1928 anfört följande.

Marinförvaltningen hade intet att erinra mot det av lantbruksstyrelsen gjorda förslaget att ombord å kanonbåten Svensksund under en eventuell expedition för övervakande av fisket å rikets västkust vintern 1927—1928 anställdes en sillkännare eller mot de för detta ändamål upptagna kostnaderna.

Beträffande övriga kostnader för såväl Svensksund som de två jagarna hade marinförvaltningen, vid det förhållande att nu för flottan gällande kolpriser lades till grund för beräkningarna, intet att erinra emot lantbruksstyrelsens förslag. Med hänsyn till den ännu pågående engelska kolstrejken torde det emellertid vara omöjligt att nu kunna avgöra, huruvida till vintern 1927—1928 nuvarande priser, som tillämpades vid utlämning av kol från flottan, komme att förbli gällande, eller om priserna då komme att stegras och därigenom medföra ökade kostnader. Slutligen ville marinförvaltningen hänvisa till sitt yttrande den 18 oktober 1926, under erinran tillika, att de merkostnader, som komme att uppstå för de planerade expeditionerna genom ökad förslitning av fartygsmaterielen, beräknades för Svensksund till 3,000 kronor och för två jagare tillsammans till 5,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Genom anställande, på sätt i ärendet föreslagits, ombord å kanonbåten Svensksund under dess ifrågavarande expeditioner av en erfaren fiskare för utförande av sillrekognosceringar samt genom överbringande av resultatet av dessa till allmänheten bliva expeditionerna på ett effektivare sätt utnyttjade för sitt ändamål. Jag vill fördenskull tillstyrka, att i det nu utgående anslaget sker en förhöjning med det av lantbruksstyrelsen för kostnadernas bestridande beräknade beloppet 1,520 kronor, varigenom anslaget i avrundat tal skulle i sin helhet belöpa till 39,000 kronor. Då emellertid å tidigare anslag för ändamålet kan väntas uppstå en behållning av omkring 12,000 kronor, kan anslagsäskandet begränsas till 27,000 kronor.

Vad angår frågan om upptagande bland kostnaderna för expeditionerna av ersättning för ökad slitning av fartygsmaterielen, vill jag åberopa vad min företrädare i ämbetet därom anfört i propositionen nr 133 till 1926 års riksdag.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för stationerande under vintermånaderna 1927—1928 av bevakningsfartyg vid rikets kuster för åstadkommande av ordning och skydd vid fiskets bedrivande anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 27,000.

K. Skogsväsendet.

Innan jag ingår på de under avdelningen skogsväsendet upptagna anslag, vill jag här anmäla tre särskilda, domänverket berörande frågor.

Domänfullmäktige.

[108.] Såsom omnämnts under punkt 3 har genom särskilda sakkunniga utredning verkställts rörande fullmäktigssystemet inom statsförvaltningen och de affärsdrivande verken. I det betänkande, som avgivits av de sakkunniga och vilket av chefen för finansdepartementet förehafts till behandling vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, har beträffande domänfullmäktige föreslagits, att de måtte indragas.

Ifrågavarande fullmäktige, vilka äro två till antalet, tillkommo sedan 1918 års riksdag förklarar av Kungl. Maj:t väckt förslag om tillsättande av dylika befattningshavare icke föranleda någon erinran från riksdagens sida. Enligt 8 § i instruktionen för domänverket den 11 februari 1921 (nr 64) åligger det domänfullmäktig att såsom ledamot i styrelsen meddela upplysningar och råd samt deltaga i överläggning uti ärenden, vid vilkas avgörande i styrelsen han är närvarande. I 18 § angivas de ärenden, vid vilkas föredragning domänfullmäktige skola vara närvarande. Till en var av dessa fullmäktige utgår ett arvode av 3,000 kronor.

De sakkunniga, som i ärendet inhämtat yttrande från domänstyrelsen, hava uttalat att, då domänfullmäktige endast i ringa grad anlitats av nämnda styrelse, de sakkunniga ansett fullmäktige näppeligen varit till gagn för styrelsen i den omfattning, som vid institutionens inrättande åsyftats. De fåtaliga ärenden, i vilkas handläggning domänfullmäktige deltagit, hade ej heller med avseende å sin art och beskaffenhet enligt de sakkunnigas mening i någon mera betydande omfattning varit sådana, att det kunnat anses nödigt att för deras handläggning anlita biträde av särskilda utom verket stående lekmän. Åtskilliga av dessa ärenden hade ansetts kunna annorledes tillföras lekmannasynpunkterna eller ock böra prövas av domänstyrelsen själv utan anlitan av lekmannabiträde. Vad anginge domänfullmäktiges medverkan i ärenden angående fastställande av förslagspriser vid virkesförsäljning, hade till domänstyrelsen numera knutits en särskild befattningshavare, benämnd försäljningschef, med uppgift att handlägga ärenden av praktisk-ekonomisk natur, som rörde domänverkets försäljningar. De sakkunniga hade alltså ansett sig kunna föreslå, att domänfullmäktige indroges.

[108.]

[108.]
Departements-
chefen.

För egen del har jag på skäl, som av de sakkunniga angivits, för avsikt att förordna indragning av ifrågavarande fullmäktige. En sådan åtgärd påkallar ändring i den av riksdagen godkända förteckningen över befattningar vid domänverket. Antalet av i nämnda förteckning upptagna befattningshavare fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen; och pläga frågor härom upptagas i samband med riksdagens årliga prövning av giltighetstiden för avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket, vilket reglemente för närvarande har allenast provisorisk karaktär. Frågan om indragning av domänfullmäktige bör fördenskull vidare behandlas i den proposition, som torde komma att föreläggas riksdagen rörande avlöningsreglemente för domänverket, och anhåller jag att i berörda sammanhang få återkomma till nämnda fråga.

Förnyelsefonden för återväxtkostnader.

I proposition nr 25 angående driftkostnader för statens domäner under år 1917 föreslog Kungl. Maj:t 1916 års riksdag, att av *bruttoinkomsten* från statens skogsdomäner för år 1917 skulle avsättas fem procent till en s. k. förnyelsefond för återväxtkostnader. Ur denna fond skulle, i den mån fondens tillgångar därtill räckte, bestridas alla återväxtkostnader, däri inbegripet kostnader för markförbättrings- och föryngringsåtgärder. Kungl. Maj:ts förslag bifölls av riksdagen i skrivelse den 29 april 1916 nr 86.

I enlighet härmed avsattes år 1917 till förnyelsefonden fem procent av bruttoinkomsten från statens skogsdomäner samma år, och ägde avsättningar efter samma procent sedermera rum jämväl för åren 1918 och 1919.

Jämlikt Kungl. Maj:ts proposition nr 62 till 1919 års riksdag och riksdagens skrivelse den 11 juni 1919 nr 323 höjdes avsättningen till fonden från och med 1920 till sex procent å skogsdomänernas bruttoinkomst, och skedde avsättningar efter sistnämnda procenttal till och med år 1923.

På framställning av domänstyrelsen och efter inhämtande av statskontorets yttrande förordnades den 14 december 1923 av Kungl. Maj:t, som då mera hade att fastställa driftskostnadsstat för domänverket, att avsättningen till ifrågavarande fond skulle från och med år 1924 ske med sex procent å *rotvärdet* av det från statens skogar avverkade virket. Efter denna beräkningsgrund har avsättning till förnyelsefonden ägt rum under åren 1924—1926.

I skrivelse den 12 maj 1925, nr 158 punkt 4, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning av frågan, i vad mån åtgärder genom ökad skogsodling och skogsföryngring behövde vidtagas för att förebygga en minskning av statens skogskapital.

Sedan Kungl. Maj:t med anledning härav anbefallt domänstyrelsen att verkställa den sålunda ifrågasatta utredningen och inkomma med utlåtande

i ämnet, har domänstyrelsen den 12 oktober 1926 till Kungl. Maj:t avgivit begärt utlåtande.

I detta utlåtande lämnar styrelsen till en början en redogörelse för de kostnader, som under senare år nedlagts för skogsvårdsarbeten å statsskogarna. Enligt en i ämnet åberopad tabell visa sagda kostnader — vilka för exempelvis följande år uppgått till: 1917—336,962 kronor, 1918—760,767 kronor, 1924—1,688,286 kronor och 1925—1,812,302 kronor — en i stort sett fortgående stegring. Omräknat i samma penningvärde på av styrelsen angivet sätt blir denna stegring än jämnare, och styrelsen framhåller, att i anslutning härtill jämväl omfattningen av de utförda arbetena raskt ökats.

Domänstyrelsen redogör vidare för den för närvarande tillämpade avverkningspolitiken och undersöker i samband därmed frågan om kostnaderna för de föryngringsarbeten, som betingas av de väntade avverkningarna. Styrelsen finner att så som förhållandena utvecklats sig större kostnader böra nedläggas för åstadkommande av återväxt å statsskogarna. Förslagsvis räknas för Norrland och Dalarna med dubbelt så hög kostnad som den nu utgående eller alltså med omkring 800,000 kronor. Då kostnaderna för föryngring i södra Sverige (omkring 275,000 kronor) anses tillräckliga även framdeles, beräknar således styrelsen, att i föryngringskostnader böra för de närmaste tiderna utgivas omkring 1,100,000 kronor årligen. Styrelsen behandlar därefter de riktlinjer, efter vilka dikningsarbetena böra bedrivas å domänfondens skogar, och uttalar den uppfattningen att även för dylika arbeten större belopp erfordras än vad som hittills nedlagts. Även med nödig hänsyn tagen därtill, att dikningsarbeten icke böra i större omfattning bedrivas på områden med svåra avsättningsförhållanden och med alltför ogynnsamma klimatiska och biologiska betingelser, anser styrelsen, att för de närmaste åren omkring 1,500,000 kronor böra för år nedläggas i dikningskostnader. Sammanlagda medelsförbrukningen för markförbättrings- och föryngringsåtgärder beräknar styrelsen således till omkring 2,500,000 å 2,600,000 kronor för år.

Styrelsen övergår därefter till frågan om de medel, som böra avsättas till förnyelsefonden för återväxtkostnader för att motsvara det kapitaluttag, som för närvarande göres ur statsskogarna vid avverkningen av de överåriga skogarna i Norrland och Dalarna. Styrelsen erinrar därvid, att kolonisationskommittén såsom riktlinjer för den norrländska skogsvården uttalat önskvärdheten av, att av det från de norrländska kronoparkerna försålda virkets rotvärde årligen tillsvidare skulle avsättas 15 procent att användas dels till löpande utgifter för skogsvårdsändamål dels ock till bildande av en fond, avsedd att för sagda ändamål nyttjas under den tid, då inkomsterna till följd av minskad tillgång på avverkningsbar skog beräknades nedgå och då tillräcklig avsättning till skogsvårdsändamål svårligen kunde utföras. Under hänvisning till detta uttalande hade statsrevisorerna i omförmälda berättelse anfört att, enär av utredningen framginge, att i allmänhet avverkningskvantiteten per hektar från statsskogarna i Norrland och Dalarna icke

[108.] väsentligt nedgått sedan åren 1911—1915, samma motiv som kommittén åberopat för högre avsättning till förnyelsefonden fortfarande föreläge. Utan att ingå på frågan huruvida den angivna procenten kunde anses riktigt avvägd, ville revisorerna framhålla nödvändigheten av, att avsättningen till förnyelsefonden verkställdes efter grunder, som stode i bättre överensstämmelse med den för avsättningarnas storlek normerande princip, som av revisorerna angivits.

Domänstyrelsen är enig med revisorerna därom att större belopp borde tillföras förnyelsefonden än vad som hittills varit fallet. Styrelsen har emellertid funnit kolonisationskommitténs förslag om en avsättning till fonden av 15 procent av det försålda virkets rotvärde rätt godtyckligt, särskilt med hänsyn till att avsättningen motiverades med att virkesuttagen å de norrländska statsskogarna kunde betraktas som en exploatering av samlade naturkapital. Med de utgångspunkter, som kommittén använt, vore det naturligare att göra avsättningen i högre grad beroende av i vad mån skogskapital uttoges utöver tillväxten, än vad som bleve fallet enligt denna metod. För närvarande utginge visserligen avsättningen på motsvarande sätt som av kommittén föreslagits, i det sex procent av rotvärdet avsattes, men i den mån avsättningen bleve kraftigare låge det vikt på att finna en i görligaste mån rationell grund för densamma. Det kunde då knappast anses riktigt, att avsättningen, även sådana år, då faktiskt ingen avverkning utöver tillväxten förekomme eller då — såsom fallet var 1921 — en avsevärd underavverkning förekomme, skulle utgå med samma procentsats på rotvärdet som år med dylik överavverkning. Vad som borde föranleda avsättning till fonden vore framför allt avverkning utöver tillväxten. Styrelsen har övervägt olika möjligheter att lägga den beräknade avverkningen över tillväxten till grund för avsättningen och har till slut stannat vid att föreslå, att från varje revir, där avverkning utöver tillväxten ägt rum, till förnyelsefonden avsattes ett belopp, som är lika med halva värdet å rot av den virkesmängd, som under året är avverkad utöver tillväxten. Rotvärdet för kubikmeter beräknas därvid lika med det genomsnittligt uppnådda priset vid årets virkesauktioner för vederbörande revir. Styrelsen har beräknat, att med tillämpning av ovan angivna regler skulle till förnyelsefonden hava avsatts, exempelvis för år 1924 2,060,000 kronor i stället för verkligen avsatta 1,061,042 kronor samt för år 1925 3,276,000 kronor i stället för 1,130,123 kronor.

Styrelsen anser sig visserligen icke hava anvisat en fullt rationell grund för avsättningen till förnyelsefonden, men håller dock före, att den nu föreslagna metoden innebure bestämda företräden gent emot hittills tillämpade. Huruvida den föreslagna avsättningen av just femtio procent av överavverkningens rotvärde i längden borde bibehållas eller efter en tid undergå en jämkning uppåt eller nedåt, torde få bero på den erfarenhet, som kunde vinnas vid metodens tillämpning i praktiken.

Styrelsen föreslår i anslutning till vad av styrelsen anförts, att Kungl. Maj:t måtte besluta *att* av domänverkets driftöverskott årligen från och med år 1927 tillsvidare skulle, innan någon inleverering till statskontoret ägde rum, till förnyelsefond för återväxtkostnader avsättas ett belopp motsvarande summan av de värden, som erhöles enligt förut nämnda grunder, *att* till grund för beräkningen av tillväxt och överavverkning skulle tjäna hos styrelsen förd förrådsliggare, *samt att* beträffande användningen av förnyelsefonden skulle tillsvidare gälla hittills tillämpade bestämmelser.

Riksräkenskapsverket har i infordrat utlåtande den 20 december 1926 funnit de nya grunderna för avsättningen innebära en betydande reduktion av det belopp överskottsmedel, som från domänverket skulle tillföras budgeten. Riksräkenskapsverket kunde i varje fall ej tillstyrka, att sagda belopp komme att nedsättas utöver vad förhållandet skulle bli enligt domänstyrelsens förslag. Mot att sagda förslag tillsvidare vunne tillämpning hade riksräkenskapsverket ej funnit skäl till erinran.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 23 december 1926 funnit gott godkänna ovannämnda av domänstyrelsen föreslagna grunder för avsättning till förnyelsefonden, dock att för år 1927 avsättning till fonden skulle ske med endast 40 procent av överavverkningens värde, beräknat efter samma grunder.

I anslutning härtill har i generalförslaget till driftkostnaderna för statens domäner under år 1927, vilket förslag av Kungl. Maj:t fastställts den 23 december 1926, föreslagits en avsättning till fonden av 2,400,000 kronor.

Vad sålunda förekommit har jag härmed velat anmäla, på det att i ärendet vidtagna åtgärder må bringas till riksdagens kännedom.

Återbäring av skogsförsäljningsmedel från kronoparken Remb i Jönköpings län.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift av den 15 november 1925 hava följande åbor i Råpplinge, Reftele socken, och Tronebo i Villstads socken allt i Jönköpings län nämligen J. Mårtensson, A. Knutsson, A. Jacobsson, J. Skoggren, A. Forsberg, F. Lindh, P. Lindberg, S. Josefsson, E. Pettersson, A. J. Svensson, H. T. Ek, A. Andersson, C. M. Lindström, C. Andersson, A. Klång och J. A. Andersson, med förmålan att de befunnits skyldiga att till kronan inbetala ett köpeskillingsbelopp, uppgående till 1,124 kronor 64 öre, för år 1917 försäld skog från en genom utgrävning 1878 av Tronebosjön uppkommen landvinning, vilken sedermera visat sig tillhöra kronoparken Remb i Reftele socken, anhållit att bli befriade från att återbära nämnda belopp. Till stöd för ansökningen har anförts huvudsakligen följande.

År 1878 hade i syfte att på sjöbottnen utvinna höslätter av dåvarande åboar i Råpplinge och Tronebo verkstälts en utgrävning av Tronebosjön, vilken sjö gränsade å ena sidan emot hemmanet Tronebo och å andra sidan emot Råpplinge m. fl. hemmans skoglag i Reftele socken, i vilket skoglag

[108.] inginge jämväl utmark, tillhörande f. d. länsmansbostället Remb. Ifrågasvarande arbete, som ensamt bekostats av nämnda åboar, hade dragit en kostnad av 500 kronor samt därjämte 1,300 presterade dagsverken.

På grund av utdikningen hade uppväxt skog å det av dikningen berörda området. Vintern 1917—1918 hade de dåvarande åboarna genom sökanden Mårtensson försålt sådan för 2,500 kronor, vilken köpeskillning efter vissa grunder fördelats mellan åboarna.

År 1922 hade därefter på framställning av domänstyrelsen verkställt utstakning av den del av rågången mellan Reftele och Villstads socknar, som berördes av den landvinningsjord, vilken uppkommit i Tronebosjön. Vid nämnda förrättning, som avslutats den 14 november 1922, hade kronoparken Remb tilldelats ungefär hälften av det utvunna området, eller hela den del, som sökandena ansett tillhöra Räpplinge skogslag. Den andra hälften hade tilldelats hemmanet Tronebo. Nämnda förrättning hade i vederbörlig ordning vunnit laga kraft.

Sedermera hade domänstyrelsen i skrivelse den 10 januari 1924 gjort anspråk på kronans andel i köpeskillingen för den försålda skogen, och hade styrelsen i skrivelse den 9 september 1925 givit vederbörande jägmästare i uppdrag att på vissa angivna villkor träffa överenskommelse med ifrågasvarande intressenter rörande kronans krav.

Intressenterna hade icke något att erinra emot att till kronan lämna det genom utgrävningen utvunna jordområdet, som tillkomme kronoparken Remb, och godkände jämväl domänstyrelsens krav på återbetalning till kronan, efter visst avdrag, av köpeskillingen för den försålda skogen från det område, som efter verkställd utredning visat sig tillhöra kronoparken. Enär såväl de som deras förfäder, vilka utförde dikningen, hade haft den uppfattningen att det utvunna området tillhörde dem och att det vore uppenbart att den därå uppväxta skogen tillkommit på grund av förenämnda dikning, funne de dock en dylik återbetalning icke med billighet förenlig.

I ärendet hava infordrade utlåtanden avgivits den 9 augusti 1926 av domänstyrelsen, som därvid överlämnat yttranden av vederbörande skogsstatstjänstemän, den 29 september 1926 av länsstyrelsen i Jönköpings län och den 29 oktober 1926 av statskontoret.

Domänstyrelsen har med vitsordande av de av sökandena lämnade uppgifter för egen del anført följande.

Vid den omkring år 1878 verkställda urtappningen av Tronebosjön hade hemmanet $\frac{1}{4}$ mantal Remb varit strandägare å en sträcka av 1 kilometer och hemmanet Tronebo ägde stranden vid samma sjö å motsatta sidan. Genom Kungl. Maj:ts brev den 13 februari 1885 förordnades, bland annat, att indragna länsmansbostället $\frac{1}{4}$ mantal Remb nr 1 i Reftele socken jämte ett till indragna länsmansbostället $\frac{1}{4}$ mantal Sännaryd nr 1 i samma socken hörande, intill hemmanet Remb beläget skogsskifte skulle i kronans ägo bibehållas för att av skogsstaten omedelbart förvaltas. Genom domänstyrelsens beslut den 5 februari 1896 bestämdes, att kronoparken Remb skulle utgöras av kronolänsmansbostället Remb nr 1 samt utmarken till $\frac{1}{4}$ mantal Sännaryd nr 1.

Av den verkställda utredningen framginge, att ifrågasvarande sjösänkning företagits utan att vederbörligt tillstånd till förrättningen inhämtats. Enligt uppgifter av vederbörande jägmästare och en den 20 april 1916 av

domänstyrelsen fastställt skogsindelningsplan för kronoparken Remb utgjordes landvinningen till större delen av mycket sank, för närvarande icke odlingsbara mader, som tidsals vore lämpliga för betning. För skogsproduktion vore landvinningen till större del oduglig i sitt nuvarande skick. Den skog, varom nu vore fråga, hade växt upp efter stränderna. I skogsindelningsplanen framhöles jämväl, att kronan finge anses vara berättigad till andel i landvinningen efter Tronebosjöns sänkning, men att i planen hänsyn icke kunnat tagas till nämnda landvinning.

Vid den av domänstyrelsen begärda lantmåteriförrättningen, som avslutades den 14 november 1922, därvid rågängen mellan Reftele och Villstads socknar blivit uppgången och å karta avfattad, fastlogs, att Tronebosjön angränsades av två skifteslag, nämligen förutvarande hemmanet Tronebo och Råplinge m. fl. hemmans skogslag, samt att inom nämnda skogslag endast indragna kronolänsmansbostället ¹/₄ mantal Remb haft ägor vid sjön. Förening angående rågängens rätta sträckning hade vid lantmåteriförrättningen icke träffats.

Då domänstyrelsen i förutnämnda skrivelse den 10 januari 1924 gjorde anspråk på kronans andel i köpeskillingen för den försålda skogen, hade intressenterna i nämnda försäljning, vilka jämväl torde vara intressenterna i företaget för Tronebosjöns sänkning, i skrivelse till styrelsen den 13 februari 1924 framhållit, att de försålt virket, då de trott, att de därtill haft full rätt, att de eller de förutvarande ägarna haft icke obetydliga kostnader för sänkingsarbetet samt för stängselbesvär, i vilka kostnader kronan icke deltagit, samt att det enligt deras förmenande icke vore fullt utrett, att kronan ägde rätt till »halva landvinningen». Oaktat kronans rättsanspråk således förmenats icke vara till fullo utredda, hade de erbjudit sig att till kronan avstå all äganderätt till »hela» landvinningen inom Reftele socken mot det att kronan avstode från alla ersättningsanspråk på den avverkade skogen.

I enlighet med domänstyrelsens skrivelse den 9 september 1925 till vederbörande jägmästare hade sedermera åt denne uppdragits att med intressenterna i vattenavledningsföretaget söka träffa överenskommelse efter de grunder, som advokatfiskalsämbetet vid kammarkollegium i tjänstememorial den 6 augusti 1925 rörande föreliggande ärende föreslagit. Dessa grunder vore i huvudsak följande: Det syntes uppenbart, att till hemmanet Remb måste höra all den genom Tronebosjöns urtappning gjorda landvinning, som efter bestämmande av rågängen mellan Reftele och Villstads socknar fölle inom förstnämnda socken. Vid sådant förhållande måste det anses oantagligt, att kronan såsom ägare till nämnda hemman skulle avstå från varje anspråk å skogsförsäljningsmedlen enligt det av intressenterna i förutnämnda skrivelse den 13 februari 1924 gjorda erbjudandet om nämnda landvinning mot ernående av en sålunda kronan redan förut tillkommande äganderätt.

Med hänsyn till dessa omständigheter skulle alltså jägmästaren vid en uppgörelse med intressenterna för kronans del fordra, att den vid lantmåteriförrättningen utstakade rågängen genom förening enligt 46 § skiftesstadgan skulle fastställas och att kronoparken Remb därutöver skulle erhålla bland annat den andel i skogsförsäljningsmedlen, som kunde belöpa å kronans bestämda andelar i Tronebosjön.

Vid sedermera hållet sammanträde med intressenterna den 23 oktober 1925 hade dessa i enlighet med översänt protokoll och särskild skriftlig förbindelse av samma dag förbundit sig att godkänna den vid lantmåterisam-

[108.]

[108.] mantråde den 14 november 1922 utstakade rågången i Tronebosjön som rätt rågång, att av köpeskillingen för åren 1917—1918 från landvinningen efter urtappningen av Tronebosjön försålt virke till kronan utbetala 1,250 kronor, minskat med 225 kronor, som utgjorde kostnaderna för den hägnad intressenterna på egen bekostnad låtit uppföra, och med 12 kronor 86 öre, utgörande den andel i skogsförsäljningsmedlen, som uppburits av numera avlidne intressenten Johan Andersson, vars son vistades i Amerika, samt att, därest ifrågavarande förbindelse godkändes av domänstyrelsen, genom sökanden Mårtensson inbetala resterande belopp [1,250 — (hälften av hela hägnadskostnaden eller sålunda 112 kronor 50 öre + 12 kronor 86 öre) =] 1,124 kronor 64 öre till jägmästaren i Värnamo revir.

Ifrågavarande förbindelse, hade inkommit till domänstyrelsen den 12 november 1925, och hade domänstyrelsen den 26 i samma månad beslutat godkänna densamma, dock under visst å ifrågavarande ärende ej inverkan förbehåll.

Då giltiga skäl enligt styrelsens mening icke blivit förebragta för eftergivande av kronans ifrågavarande, av sökandena redan godkända anspråk, hemställde styrelsen, att förevarande ansökning icke måtte till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har anfört följande.

Av den i ärendet verkställda utredningen framginge, att sökandena icke kunde göra någon juridisk rätt gällande till det genom ifrågavarande skogsförsäljning influtna beloppet. Detta hade jämväl av intressenterna bekräftats genom den överenskommelse, som den 23 oktober 1925 träffats mellan dem och domänstyrelsen. Sökandenas skyldighet att till domänstyrelsen återbära överenskommen del av den influtna köpeskillingen finge alltså anses fullt klar.

Men även om så vore förhållandet, kunde länsstyrelsen icke finna annat än att alla billighetsskäl talade för bifall till sökandenas framställning. Ostridigt vore, att torrläggningen av den mark, varå skogen uppvuxit, verkställdes av sökandenas förfäder och jämväl av dem bekostats. Kronan hade icke på något sätt bidragit härtill. Under de omkring trettio år, som därefter förflutit, hade kronan icke heller gjort någon som helst rätt gällande till det genom torrläggningen utvunna markområdet. Man kunde således utgå från, att vederbörande åboar varit i god tro vid avverkningens företagande. Med hänsyn härtill och då dels sökandena, oaktat deras förfäder fått vidkännas betydande kostnader för torrläggningen, likväl gått förlustiga hela den inom Reftele socken belägna landvinningen, dels kronan erhållit denna landvinning utan annan kostnad än för lantmäteriförrättning, dels slutligen ifrågavarande skog vuxit upp allenast till följd av den av sökandenas förfäder bekostade sjösänkningen, funne sig länsstyrelsen böra tillstyrka bifall till den gjorda framställningen.

Statskontoret har yttrat.

För ett eftergivande av kronans av de sökande erkända fordringsanspråk torde riksdagens medgivande vara erforderligt. Ehuru vissa billighetsskäl onekligen talade till förmån för sökandenas begäran, kunde statskontoret likväl icke finna dessa så vägande, att de motiverade framställning till riksdagen. Då fordringsbeloppet vore relativt ringa och fördelade sig på samtliga sökande, föreställde sig statskontoret, att dess gäldande icke kunde bereda de sökande några mera avsevärda svårigheter.

Överjägmästaren har för sin del tillstyrkt framställningen, därvid anförts [108.] att, även om sökandena eller deras förfäder verkställt sjösänkningen utan tillstånd, hade de dock fått vidkännas betydande kostnader för densamma och likväl gått förlustiga den inom Reftele socken belägna landvinningen.

I likhet med länsstyrelsen och överjägmästaren finner jag starka billighets- *Departements-*
skäl tala för att sökandena befrias från den dem åliggande återbetalnings- *chefen.*
skyldigheten i förevarande avseende. Då emellertid, såsom statskontoret uttalat, härför torde krävas medverkan av riksdagen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande personer må befrias från dem åliggande skyldighet att till kronan inbetala ett belopp av 1,124 kronor 64 öre för å kronoparken Remb tillhörig mark avverkad skog.

Skogsundervisning m. m.

[109.] 1. **Skogshögskolan.** I riksstaten för budgetåret 1926—1927 har det [109.] ordinarie förslagsanslaget till skogshögskolan upptagits till 221,600 kronor.

Den av Kungl. Maj:t i överensstämmelse med beslut av 1926 års riksdag (R. skr. nr 9 A p. 68) fastställda staten för skogshögskolan har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	78,500
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	1,500
Arvoden till rektor, 1,500 kronor, en överassistent, 7,500 kronor, och en kamrerare, 4,800 kronor	»	13,800
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	22,000
Övriga utgifter	»	105,800

Förslagsanslag kronor 221,600.

Anslagsposten till *övriga utgifter* innefattar följande utgiftsändamål:

Resestipendier åt lärare	kronor	1,000
Stipendier åt elever vid jägmästarkursen	»	3,000
» » » » forstmästarkursen	»	600
Praktiska övningar vid jägmästarkursen	»	42,500
» » » » forstmästarkursen	»	13,000
Expenser	»	43,900
Utgifter för styrelsen	»	1,800

summa kronor 105,800.

I skrivelse den 4 oktober 1926 har *styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt*, under åberopande av ett av skogshögskolans rektor, professorn A. Wahlgren, avgivet förslag till utgiftsstat för högskolan, hemställt om medelsanvisning för budgetåret 1927—1928.

[109.] Beträffande *ordinarie anslaget* till högskolan ifrågasättes höjning med 1,200 kronor, fördelade med 600 kronor på en var av de i posten övriga utgifter ingående anslagen till praktiska övningar vid forstmästarkursen och till utgifter för styrelsen.

Såsom stöd för ökningen i förstnämnda avseende har styrelsen åberopat, att de vid forstmästarkursen tjänstgörande andre assistenterna borde, i likhet med motsvarande befattningshavare vid jägmästarkursen, såsom kompensation för den genom 1926 års lönereglering uppkomna sänkningen av dyrtidstilläggen erhålla månadsarvodet höjt från 350 kronor till 400 kronor. Vidkommande styrelsens utgifter anför styrelsen, att bland dessa inginge bland annat reseogtörelse i förekommande fall till ledamöterna för inställelse vid styrelsens sammanträden samt för inspektionsresor till skogshögskolans sommarföreläggningar. På grund av det ständigt ökade arbetet hade det visat sig nödvändigt för styrelsen att årligen hålla åtskilliga extra sammanträden utöver de i stadgarna föreskrivna två ordinarie sammanträdena. Detta hade medfört, att det för inspektionsresor avsedda beloppet huvudsakligen åtgått till rese- och traktamentsersättning åt en utanför huvudstaden boende styrelseledamot. Det syntes emellertid styrelsen vara av stor vikt, att dess medlemmar kunde sättas i tillfälle att någon gång inspektera såväl skogshögskolans sommarföreläggningar som ock de till skogs-försöksanstalten hörande försöksparkerna. Med hänsyn därjämte till den ökade belastning å anslaget, som blivit en följd därav att den ur anslaget bestridda avlöningen till styrelsens sekreterare måst något ökas med anledning av den nya löneregleringen, ansåge sig styrelsen nödsakad att begära en höjning av anslaget med 600 kronor till 2,400 kronor.

Det ordinarie anslaget skulle alltså komma att utgöra sammanlagt (221,600 + 1,200 =) 222,800 kronor.

Statskontoret har i remissutlåtande i ärendet den 20 oktober 1926 ansett sig icke kunna framställa någon erinran beträffande ifrågavarande höjningar, vilka i huvudsak vore beroende av 1926 års lönereglering och motsvarades av sänkning av kostnaderna för dyrtidstillägg, varjämte även beräknats en mindre ökning av resekostnaderna för styrelsens ledamöter.

Under en följd av år har riksdagen utöver ordinarie anslaget till högskolan anvisat dels ett extra reservationsanslag till *diverse behov vid skogshögskolan*, för 1926—1927 upptaget med 24,100 kronor, dels ock ett extra anslag till *personligt ålderstillägg åt extra läraren vid skogshögskolan G. Grönberg*, för nämnda budgetår bestämt till 600 kronor.

Förutnämnda för 1926—1927 anvisade *extra reservationsanslag* motsvaras av godkända utgiftsposter å tillhopa 25,924 kronor, avsedda att bestridas dels genom anslaget och dels genom behållning å tidigare för ändamålet beviljade anslag. Bland nämnda utgiftsposter ingår en tillfällig kostnad å 1,000 kronor, vadan de årliga kraven på anslaget beräknats till 24,924 kronor.

I förenämnda skrivelse hemställer *styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt*, i anslutning till förslag av rektorn vid högskolan, om anslag för två nya ändamål, vilka styrelsen ansett vara av sådan betydelse, att de icke kunde undanskjutas. Styrelsen anför härom följande.

På initiativ av landshövdingen N. G. Ringstrand hade styrelsen genom frikostiga bidrag från ett antal skogsägande aktiebolag och enskilda personer satts i tillfälle att såsom gåva erhålla framlidne professorn Gunnar Schottes rikhaltiga boksamling, som vore avsedd att införlivas med skogshögskolans bibliotek. Enligt verkställd värdering representerade samlingen, som omfattade cirka 7,000 volymer förutom ett hundratal kapslar fyllda med broschyrer, ett kapitalvärde av cirka 25,000 kronor. Då det syntes styrelsen synnerligen önskvärt att samlingen, som för närvarande förvarades på skogshögskolan i ett flertal lärar, med det snaraste inordnades i skogsbiblioteket, finge styrelsen varmt tillstyrka, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen upptagande av ett anslag å extra stat för ifrågavarande ändamål å 5,000 kronor.

Vidare ville styrelsen på det livligaste tillstyrka inrättandet av en personlig laboratorsbefattning, förslagsvis för en tid av fem år, för docenten vid högskolan, filosofie doktorn Elias Melin.

Då styrelsen 1919 utnämnde Melin till docent vid högskolan, var det i förhoppning att han skulle fullfölja sina redan påbörjade studier över de svampar m. fl. organismer, som levde i skogsmarken och på olika sätt påverkade såväl själva omsättningen i marken som ock de högre växter, vilkas rötter ur densamma upptoge näring. Styrelsen visste fullväl, att det var ett synnerligen svårt studieområde, som docenten Melin hade att ägna sig åt, och vilket fordrade en kombination av ganska sällsynta forskarskap, men den visste ock, att dessa studier, om de gäve positiva resultat, skulle komma att visa sig ytterst betydelsefulla.

Det första synnerligen svåra arbete, som Melin hade att taga i lag med, var att utbilda och utexperimentera själva arbetsmetoderna, något vartill docenten Melin visat sig äga en ovanlig förmåga. Han torde numera rent tekniskt sett vara en av de forskare, som nått längst, när det gällde att fullt sterilt renodla markorganismer av skilda slag. Detta fordrade en alldeles särskild läggning. Icke mindre lycklig hade han visat sig vara i den vetenskapliga frågeställningen, i det att han förmådde att skarpt och klart formulera de frågor det gällde att lösa samt därefter anordna experiment och kulturer så att resultaten bleve ojävaktiga och övertygande.

Det spörsmål Melin först upptagit, nämligen naturen av de svampar, som inginge i våra träd s. k. svamprötter eller mykorrhizor, vore ett synnerligen svårt spörsmål, vilket under decennier förblivit olöst, oaktat flera av samtidens främsta och experimentellt mest tränade forskare arbetat med detsamma. Att han lyckades på ett vederligen av ingen motsagt sätt visa ej blott vilka av skogsmarkens svampar, som förmådde ingå detta intima samliv med skogsträden och andra i våra skogar levande växter, än även vad detta samliv medförde för de högre växternas kväveupptagande, vore en vetenskaplig upptäckt, vilken till fullo kunde jämnställas med den numera av varje lantman väl förstådda upptäckten av sättet för ärtväxternas upptagande av luftens kväve på grund av samlivet mellan dessa växters rötter och vissa bakterier.

Lösningen av huvudpunkterna i mykorrhiza-problemet fordrade ock flera års tråget och uthålligt arbete. Det hade också aldrig kunnat fullbordas,

[109.] om icke styrelsen till sitt förfogande hade haft ett docentstipendium, som möjliggjorde för docenten Melin att någorlunda oberörd av näringsbekymmer helt få ägna sig åt forskningsarbetet — naturligen bortsett från den undervisning, han som docent varit skyldig lämna. Under sju år hade han fått behålla detta stipendium, vilket under denna tid utgått med tillsammans i runt tal 55,000 kronor. Statsmakterna stödde ytterligare Melins arbete genom att 1921 (IX H. T. 1921, sid. 157—159) på styrelsens framställning bevilja 7,940 kronor till inredning å skogshögskolan av ett visserligen litet men modernt och klokt anordnat mykologiskt laboratorium.

Tack vare detta stöd av det allmänna — vartill även borde läggas till Melin utanordnade anslag ur fonden för skogsvetenskaplig forskning å sammanlagt 16,400 kronor — hade emellertid utbildats en av samtidens främsta forskare på skogsmykologiens område, en forskare vars arbetsresultat med säkerhet ej blott i teoretiskt utan ock i praktiskt avseende fått och än mera komme att få vittgående följder. Detta så mycket mer som docenten Melin, sedan han nått en viss avslutning i sina forskningar över trädens svamp-rötter, upptagit en ny, ävenledes sedan länge på dagordningen stående fråga, nämligen om orsakerna till och botemedlen mot s. k. blåyta på virke. Sedan länge hade det varit känt, att denna för virkets pris så betänkliga färgförändring vore beroende på angrepp av svamp. De renkulturer av blåytans svampar, som av Melin på skogshögskolan utförts, hade öppnat helt nya och synnerligen betydelsefulla synpunkter på detta problem. Dessa arbeten, ehuru ännu icke ens en preliminär avslutning nåtts, hade dock väckt sådan uppmärksamhet i utlandet, att Rockefellerstiftelsen ställt i utsikt, att den ville bekosta docenten Melins resa till Förenta Staterna och vistelse där ett halvt år i och för samarbete med de forskare, vilka därstädes rastlöst arbetade med detta praktiskt så betydelsefulla spörsmål. Detta naturligt nog dock endast under förutsättning, att docenten Melin bleve i stånd att fortsätta sina forskningar i denna fråga efter hemkomsten.

Det vore just denna frågan för närvarande gällde. Kungl. Maj:t hade i brev den 20 augusti 1926 avslagit styrelsens hemställan, att Melin skulle få åtnjuta docentstipendium till och med den 30 juni 1927, och bestämt, att stipendiet skulle upphöra att utgå med 1926, då Melin såsom ovan angivits kommit i åtnjutande därav i 7 år. I medvetande om att tiden för stipendiets åtnjutande närmade sig sitt slut, hade docenten Melin ock sista året genomgått provår för att icke stå alldeles på bar backe. Han måste, om ej särskilda anordningar träffades, avstå från vidare vetenskapligt arbete på det område, där han under snart ett årtionde utbildat sig med sällsynt framgång, och övergå till lärarbanan. Styrelsen kunde emellertid icke låta detta ske utan att dessförinnan hava underställt Kungl. Maj:t denna fråga. Det gällde här enligt styrelsens uppfattning ej blott att bereda en framstående forskare arbetsmöjlighet och erkänsla för ett långt, ovanligt betydelsefullt vetenskapligt arbete, utan det gällde främst att för svensk skogsforskning behålla en redan utprövad, med stora uppostringar uppfosttrad man, vilken om han finge fortsätta sitt arbete på det område, där han nu verkade, med den allra största sannolikhet komme att göra upptäckter av mycket stor teoretisk och praktisk vikt.

Såsom löneförmåner för ifrågavarande personliga laboratorsbefattning ifrågasatte styrelsen att för budgetåret 1927—1928 finge utgå ersättning efter löneklass B 25 med ett belopp av 8,124 kronor.

Enligt styrelsens förslag bör sålunda extra reservationsanslaget till skogshögskolan uppföras med $(24,924 + 5,000 + 8,124 =)$ 38,048 kronor, varom styrelsen ock gjort hemställan.

Härjämte hemställer styrelsen, att till personligt ålderstillägg åt extra läraren Grönberg måtte uppföras anslag till oförändrat belopp av 600 kronor.

I sitt förenämnda remissutlåtande anför *statskontoret* i fråga om extra anslagen till skogshögskolan.

Vad beträffade det begärda beloppet av 5,000 kronor för inordnande i skogshögskolans bibliotek av professor Schottes boksamling ansåge sig statskontoret på grund av vad styrelsen därom anført böra tillstyrka anvisande av medel för ifrågavarande ändamål. Rörande den föreslagna personliga laboratorsbefattningen åt docenten Melin ville statskontoret erinra om att Melin intill 1926 års utgång ägde uppbära ett docentstipendium å 6,000 kronor, varå dyrtidstillägg efter de grunder, som vid reglerade verk vunnit tillämpning under sista kvartalet 1926, utginge med 1,020 kronor för år (tillhoppa 7,020 kronor), samt att det nu ifrågasatta ersättningsbeloppet, 8,124 kronor, å viket belopp dyrtidstillägg enligt nyssnämnda grunder skulle utgöra 1,380 kronor för år (tillhoppa 9,504 kronor), alltså innebure en ej oväsentlig förhöjning av den ersättning, som för närvarande utginge till Melin. På grund av vad styrelsen anført rörande betydelsen av de undersökningar, med vilka Melin vore sysselsatt, ville statskontoret icke motsätta sig, att särskild ersättning till honom upptoges bland de för skogshögskolan beräknade anslagsmedlen. Det ville dock förefalla statskontoret som om hela ersättningsbeloppet, dyrtidstillägg inberäknat, borde kunna begränsas till 9,000 kronor. Styrelsens förslag att för Melins del inrätta en personlig laboratorsbefattning, avsedd att innehavas under viss tid, funne sig statskontoret dock icke kunna tillstyrka, då det givetvis måste anses vara mindre lämpligt att för begränsad tid inrätta en tjänstebefattning. Enligt ämbetsverkets mening torde det av styrelsen angivna ändamålet tillgodoses, om ett belopp av 9,000 kronor ställdes till styrelsens för skogshögskolan förfogande för bekostande av ifrågavarande vetenskapliga undersökningar, och syntes något hinder icke föreligga för att man utginge från att detta belopp skulle beräknas komma att beviljas årligen under den ifrågasatta tiden av fem år.

Extra reservationsanslaget till diverse behov vid skogshögskolan torde enligt ovannämnda beräkningsgrunder behöva upptagas med ett belopp av 38,924 kronor eller i avrundat tal 38,900 kronor.

Liksom för innevarande budgetår torde böra å extra stat för budgetåret 1927—1928 anvisas medel för beredande av personligt ålderstillägg åt extra läraren Grönberg.

Enligt vad statskontoret inhämtat, kunde å reservationsanslaget till diverse behov för närvarande icke beräknas uppstå någon besparing, som, i likhet med vad som för innevarande budgetår ägt rum, kunde disponeras för en sänkning av medelsbehovet. För att söka åstadkomma en minskning i antalet å riksstaten uppförda anslag vilie statskontoret ifrågasätta, huruvida icke det särskilda extra anslaget till personligt ålderstillägg åt extra läraren Grönberg borde kunna inräknas i reservationsanslaget till diverse behov, å vilket redan nu upptagits åtskilliga avlöningsposter. Sistnämnda anslag skulle i så fall behöva för budgetåret 1927—1928 uppföras i riksstaten med 39,500 kronor.

[109.]
Departements-
chefen.

Intet synes vara att erinra emot, att den i ordinarie förslagsanslaget till högskolan ingående posten till övriga utgifter på föreslaget sätt höjes med 1,200 kronor, därav 600 kronor för praktiska övningar vid forstmästarkursen och likaledes 600 kronor för utgifter till styrelsen.

Vid bifall härtill skulle staten för högskolan få följande utseende:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	78,500
Vikariatersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	1,500
Arvoden till rektor, 1,500 kronor, en överassistent, 7,500 kronor, och en kamrerare, 4,800 kronor	»	13,800
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	22,000
Övriga utgifter	»	107,000

Förslagsanslag kronor 222,800.

Vad angår det för upptagande under det extra anslaget föreslagna beloppet av 5,000 kronor för inordnande i högskolans bibliotek av professorn Schottes till högskolan skänkta omfattande boksamling, så avses enligt rektorns för högskolan utgiftsredogörelse att med nämnda belopp bestrida kostnaden för utvidgning och påbyggnad av den järnkonstruktion, som redan finnes i biblioteksrummet, enligt infordrat anbud uppgående till 3,886 kronor. Härtill komma dels en del utgifter för inmontering av elektriskt ljus i de nya hyllserierna dels ock arbetshjälp åt biblioteksamanuenssen, vilken icke torde kunna på ordinarie arbetstid inom rimlig tid verkställa katalogisering m. m. av det rikliga bokmaterialet. Med hänsyn till betydelsen att kunna göra ifrågavarande värdefulla gåva tillgänglig för såväl högskolans lärare och elever som den skogsintresserade allmänheten har jag intet att invända mot det äskade anslagsbeloppet.

Vidkommande förslaget om beredande av medel för möjliggörande att docenten Melins erkänt värdefulla vetenskapliga forskningar må kunna av honom fortsättas, ansluter jag mig till vad statskontoret därutinnan anfört. Jag tillstyrker sålunda, att — under beräkning att Melins anställande vid skogshögskolan skall fortvara under fem år — för budgetåret 1927—1928 ett belopp av 9,000 kronor för ändamålet ställes till styrelsens för skogshögskolan förfogande, och bör sagda belopp inräknas i diversebehovsanslaget. Å det sålunda fixerade arvodesbeloppet må icke utgå dyrtidstillägg.

Jag biträder jämväl statskontorets förslag att för minskning av antalet under nionde huvudtiteln ingående anslag det personliga ålderstillägget åt docenten, filosofie doktorn G. Grönberg inlägges i anslaget till diverse behov. För nämnda belopps tillgodonjutande torde givetvis som hittills böra föreskrivas, att Grönberg fortfarande med gott vitsord tjänstgör såsom extra lärare vid högskolan.

Då jag i fråga om övriga i extra anslaget ingående poster icke har någon invändning att framställa, skulle samma anslag komma att för budgetåret

1927—1928 uppgå till $(24,924 + 5,000 + 9,000 + 600 =)$ 39,524 kronor eller i avrundat tal 39,500 kronor. Om uppförande i riksstaten av detta belopp kommer jag att i nästföljande punkt göra framställning. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

[109.]

a) godkänna av mig förordat förslag till stat för skogshögskolan, att tillämpas från och med budgetåret 1927—1928;

b) vid bifall här till höja *ordinarie förslagsanslaget* till skogshögskolan, nu kronor 221,600,
med » 1,200
till » 222,800.

[110.] 2. Diverse behov vid skogshögskolan. Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[110.]

att till diverse behov vid skogshögskolan anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 39,500.

3. Statens skogsförsöksanstalt, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* (se IX H. T. 1926 p. 109) kronor 153,700.

[111.] 4. Diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt. Under en följd av år har riksdagen till uppehållande av verksamheten vid statens skogsförsöksanstalt utöver ordinarie anslaget jämväl anvisat vissa extra anslag. Sålunda hava för budgetåret 1926—1927 anvisats särskilda reservationsanslag dels för diverse behov vid anstalten med 46,900 kronor,

[111.]

dels ock till utförande av vissa under skogsförsöksanstaltens ledning stående specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring (den s. k. norrlandsavdelningen) med 24,800 kronor.

I skrivelse den 4 oktober 1926, varöver statskontoret den 26 i samma månad avgivit infordrat utlåtande, har *styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt* — med bifogande av utredning av dåvarande t. f. chefen för anstalten, professorn H. Hesselman — gjort framställning i fråga om medelsbehovet för budgetåret 1927—1928 i nu förevarande avseenden.

Vad först angår anslaget till *diverse behov* föreslås icke ändring i därunder för närvarande uppförda poster i vidare mån än att i posten publikationer begäres ökning från nuvarande anslagsbelopp 10,000 kronor med 2,000 kronor samt att posten anslagstavlor vid försöksfält anses kunna sänkas från 480 kronor till 200 kronor.

Emellertid göres framställning om upptagande av anslag för två nya behov, nämligen dels med 5,000 kronor för vissa ändringsarbeten inom anstalten och dels med 1,200 kronor för fullföljande av vissa observationer

[111.] rörande lufttemperaturens beroende av marken m. m. å försöksparken Kulbäcksliden-Svartberget.

Erinras må beträffande kostnaderna för publikationer, att för detta ändamål beräknas i den under ordinarie anslaget ingående anslagsposten till gemensamma expenser å 10,000 kronor ett belopp av 6,000 kronor (se IX H. T. 1923 sid. 286). Såsom stöd för den begärda ökningen av medel till publikationer framhåller styrelsen, att vissa större avhandlingar och beskrivningar borde publiceras nästa år men att kostnaden härför liksom för tryckningen av andra viktiga arbeten icke torde kunna ske utan höjning av anslaget.

Statskontoret, som anser sig icke kunna tillstyrka någon höjning, framhåller, bland annat, att anstalten måste i jämförelse med andra vetenskapliga institutioner anses hava rikligt tilltagna medel för publikationer.

De föreslagna ändringsarbetena avse, enligt vad styrelsen anfört, att ombilda vissa lokaler (toilettrum och vindsutrymme) till arbetsrum. Då genom denna omändring skulle vinnas tre nya rum, som vore behövliga till arbetslokaler, har statskontoret icke haft något att erinra mot anvisandet av medel för ändamålet. Enligt från anstalten sedermera överlämnad, av byggnadsstyrelsen upprättad beräkning skulle ifrågavarande ändringsarbeten betinga en kostnad av 5,500 kronor.

Beträffande framställningen om anslag till omförmälda observationer rörande lufttemperaturen erinrar statskontoret, att en liknande framställning gjordes 1925 utan att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Då ytterligare omständigheter icke tillkommit, som kunde motivera beviljandet av medel för ändamålet, anser statskontoret sig icke kunna giva sin tillstyrkan därtill.

Till *specialundersökningarna rörande de norrländska skogarnas förnyring* har, såsom ovan nämnts, för budgetåret 1926—1927 beviljats ett extra reservationsanslag å 24,800 kronor. *Ledaren av ifrågavarande undersökningar*, jägmästaren E. Wibeck, har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 september 1926 hemställt, att för budgetåret 1927—1928 måtte anvisas såsom arvode till försöksledaren 10,980 kronor, såsom arvode till skogsbiträdet 3,672 kronor samt till hantlangning, reseersättningar jämte övriga expenser 11,348 kronor eller tillsammans 26,000 kronor.

Styrelsen för anstalten, som med förberörda skrivelse den 4 oktober 1926 överlämnat nämnda framställning, anför för egen del i ämnet följande.

Styrelsen finge erinra om att, enligt den år 1916 (se IX H. T. sid. 160—170) framlagda planen för ifrågavarande undersökningar, försöksledarens arvode skulle utgå med något högre belopp än den för jägmästare fastställda lönen. Under den första femårsperioden av ifrågavarande undersökningar hade arvodet utgått med ett belopp, som låge mitt emellan dåvarande begynnelselön för ordinarie avdelningsföreståndare vid anstalten och högsta begynnelselön för ordinarie jägmästare. År 1925 hade styrelsen — med utgångspunkt från att denna löneställning borde för den sista 5-årsperioden, som tagit sin början den 1 maj 1926, bibehållas — föreslagit, att arvodet skulle fastställas till 9,500 kronor, varå dyrtidstillägg såsom för

oreglerade verk beräknades skola utgå. Härigenom skulle försöksledarens reallön komma att motsvara medeltalet mellan avdelningsföreståndares och jägmästares löneförmåner. Emellertid blev försöksledarens arvode fastställt till 10,020 kronor, motsvarande jägmästares lön i högsta löneklassen i G-ort. Då dyrtidstillägg härå utgått såsom för nyreglerad tjänst, hade — med nuvarande dyrtidstillägg — i stället för den beräknade totala löneinkomsten av 12,464 kronor försöksledarens årsinkomst kommit att utgöra 11,748 kronor. Då det syntes styrelsen skäligt, att försöksledaren erhöle samma löneställning som under första 5-årsperioden, finge styrelsen hemställa, att arvodet för budgetåret 1927—1928 måtte höjas från 10,020 kronor till 10,740 kronor jämte dyrtidstillägg enligt gällande grunder.

Till skogsbiträdet vid avdelningen torde anslaget böra utgå med oförändrat belopp, 3,672 kronor, och för expenser tillstyrkte styrelsen 11,088 kronor eller tillhopa enligt följande sammanställning

försöksledarens arvode	kronor 10,740
skogsbiträdet »	» 3,672
hantlangning, reseersättningar jämte övriga expenser	» 11,088
	summa kronor 25,500.

Statskontoret anför härom följande.

När medel första gången beviljades för ifrågavarande undersökningar, bestämdes arvodet till försöksledaren till ett belopp, som med 900 kronor överstigit dåvarande högsta begynnelselönen för jägmästare. Enligt styrelsens för anstalten förslag skulle arvodet nu utgå med ett belopp, som med 720 kronor överstege vad den nuvarande försöksledaren skulle äga uppbära i lön såsom jägmästare å G-ort. Statskontoret, som icke hade något att erinra mot det av styrelsen föreslagna arvodet, ville emellertid framhålla, att, därest annan person än den nuvarande innehavaren av befattningen förordnades såsom försöksledare, frågan om arvodets storlek syntes böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

I likhet med statskontoret anser jag mig icke kunna tillstyrka vare sig *Departements-*
chefen.
 ökning av de för publikationer utgående medel eller särskilt anslag till observationer å Kulbäcksliden-Svartbergets försökspark. Mot övriga poster under anslaget till *diverse behov* sådana de av styrelsen föreslagits har jag intet att invända. Anslaget, som i 1926—1927 års stat är upptaget med 46,900 kronor, skulle således för budgetåret 1927—1928 komma att utgå med $(46,900 - 280 + 5,500 =) 52,120$, eller i avrundat tal 52,000 kronor.

Ej heller emot styrelsens för anstalten förslag ifråga om utgifterna till *specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas förnygring* har jag något att erinra. I likhet med statskontoret håller jag emellertid före att, därest annan person än den nuvarande innehavaren av befattningen såsom försöksledare skulle komma att förordnas, frågan om arvodet till denne bör upptagas till särskild prövning.

Rörande extra anslaget till specialundersökningarna kommer jag att i efterföljande punkt göra hemställan om dess uppförande å riksstaten med 25,500 kronor.

- [111.] Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt
anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservations-*
anslag av kronor 52,000.
- [112.] [112.] 5. Specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas för-
ring. Under återopande av vad jag under föregående punkt anfört, hemställer
jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att för specialundersökningar rörande de norrländska
skogarnas föringring, i huvudsaklig överensstämmelse
med den 1916 för riksdagen framlagda plan, anvisa
för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag*
av kronor 25,500.
- [113.] [113.] 6—8. Ersättning till domänfonden för utgifter för statens skogsskolor.
Till ersättning till domänfonden för utgifter för statens skogsskolor anvisades
jämlikt beslut av 1923 års riksdag (se IX H. T. p. 135) dels ett ordinarie
förslagsanslag till avlöningar av 100,000 kronor, dels ett ordinarie reserva-
tionsanslag till övriga utgifter av 96,300 kronor dels ock ett extra förslags-
anslag till genom dyrtidstillägg ökade utgifter för samma skolor av 31,000
kronor. Ifrågavarande anslag — vilka beräknas för kalenderår och upp-
föras i budgeten för den period, som börjar den 1 juli det kalenderår veder-
börligt anslag avser — hava för budgetåret 1926—1927 uppförts med respek-
tive 84,800 kronor, 29,000 kronor och 17,000 kronor.
Vidkommande förslagsanslaget till avlöningar har begränsningen av det-
samma föranletts därav att, sedan undervisningen, vilken förut bedrivits vid
8 skogsskolor, inställts vid Grönsinka skogsskola från och med den 1 oktober
1924 och vid Baggå skogsskola från och med den 1 oktober 1926, anslaget
kunnat minskas med ett belopp, motsvarande avlöningarna till personalen
vid nämnda skolor.
Till grund för reservationsanslaget för innevarande budgetår till övriga
utgifter låg följande beräkning:
expens- och underhållsmedel, att av domänstyrelsen efter be-
hov fördelas för tiden intill den 1 oktober 1926 mellan sju
skogsskolor och därefter mellan sex kronor 19,300
elevstipendier (86 under tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{9}$ 1926 samt 90 under
tiden $\frac{1}{10}$ — $\frac{31}{12}$ 1926 à 250 kronor) » 21,750
respenningar åt skogsrättare » 750
underhåll av byggnader » 13,000
summa kronor 54,800.

Med hänsyn till å tidigare anslag för ändamålet uppkommen behållning
av 25,800 kronor, erfordrades anslagsanvisning till belopp av allenast 29,000
kronor.

Vad anslagsberäkningen i övrigt angår tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse i ämnet, som lämnats under punkt 112 i nionde huvudtiteln av fjolårets statsverksproposition.

I skrivelse den 4 september 1926 rörande anslagsbehovet för budgetåret 1927—1928 till skogsväsendet har *domänstyrelsen* beträffande nu förevarande anslag till ersättning till domänfonden för utgifter för statens skogsskolor, vad först vidkommer ordinarie förslagsanslaget till *avlöningar* anfört, bland annat, följande.

Styrelsen hade haft under övervägande, om undervisningen vid ytterligare en skogsskola skulle kunna inställas, men hade funnit därmed böra anstå, till dess säkrare kunde bedömas, i vad mån den ökning av antalet inträdes-sökande, som under 1926 förmärkts, vore av tillfällig natur eller komme att under nästföljande år stegras.

Vid beräkning av erforderligt anslag till avlöningar hade styrelsen alltså endast tagit i betraktande personalen vid de sex skogsskolor, som återstode efter indragning av skolan vid Baggå. Någon förändring i dessa skolors nuvarande personalbestånd för 1927 vore icke att förutse. Till avlöningar åt vederbörande föreståndare, skogsrättare samt extra ordinarie och extra skogsrättare erfordrades, med hänsyn till beräknade uppflyttningar i högre löneklass, i runt tal 78,600 kronor.

Vad angår reservationsanslaget till *övriga utgifter* har styrelsen framhållit följande.

Expens- och underhållsmedlen utginge för 1926 med 19,300 kronor, varav ($6 \times 2,750 =$) 16,500 kronor beräknats för de sex skogsskolor, som efter Baggå skogsskolas indragning kvarstode under 1927. Beträffande ifrågasvarande medel beräknade styrelsen sålunda en nedsättning från 19,300 kronor med 2,800 kronor till 16,500 kronor.

Elefstipendierna utginge för närvarande med 250 kronor för elev och år. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1926 skulle elevantalet under 1926—1927 års lärokurs vid statens skogsskolor uppgå till högst 15 vid varje skola eller till sammanlagt högst ($6 \times 15 =$) 90. Stipendieanslaget hade för 1926 under förutsättning av 86 elever under tiden 1 januari—30 september och 90 elever under tiden 1 oktober—31 december beräknats till 21,750 kronor. För ett antal av 90 elever erfordrades ett anslag av ($90 \times 250 =$) 22,500 kronor. Stipendieanslaget krävde alltså en ökning från 21,750 kronor med 750 kronor till 22,500 kronor.

Reseersättningarna till skogsrättare hade för 1926 beräknats utgå med 750 kronor. Efter indragning av Baggå skogsskola kunde för detta ändamål beräknas en sänkning från 750 kronor med 30 kronor till 720 kronor.

Kostnaderna för underhåll av byggnader m. m., för 1926 beräknade till 13,000 kronor, torde, med hänsyn till senaste indragning av skogsskola, kunna sänkas från 13,000 kronor med 2,500 kronor till 10,500 kronor.

Anslaget till övriga utgifter borde sålunda beräknas till ($16,500 + 22,500 + 720 + 10,500 =$) 50,220 kronor eller i runt tal 50,200 kronor, det vill säga 4,600 kronor mindre än det motsvarande anslag, styrelsen beräknat för budgetåret 1926—1927.

Vad slutligen angår extra förslagsanslaget till *dyrtidstillägg* beräknar styrelsen detta till 14,000 kronor. Styrelsen har grundat sin beräkning på det

[113.] i kungörelsen den 13 juli 1926 (nr 368) angivna procenttal, vilket vid tiden för omförmälda skrivelser avlåtande, vad domänverket beträffar, utgjorde 18.

Anslagsbehovet för statens skogsskolor under budgetåret 1927—1928 skulle sålunda enligt domänstyrelsens beräkningar uppgå till:

avlöningar till ordinarie och extra personal	kronor	78,600
övriga utgifter:		
expens- och underhållsmedel att av styrelsen efter behov fördelas mellan sex skogsskolor	kronor	16,500
90 elevstipendier à 250 kronor	»	22,500
respenningar åt skogsrättare ...	»	720
underhåll av byggnader	»	10,500
	kronor	50,220
av styrelsen avrundat till	»	50,200
dyrtidstillägg	»	14,000
	summa kronor	142,800.

Departements-
chefen.

Mot domänstyrelsens beräkning av anslagen har jag ej annan erinran än att anslaget till dyrtidstillägg synes böra bestämmas till 13,500 kronor, vid vilken beräkning för senare halvåret 1927 iakttagits de grunder, som chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordat för beräkning av dyrtidstillägg för samma tid.

Under erinran vidare, att domänstyrelsen från förevarande anslag icke skall äga tillgodogöra sig mer än som verkligen för respektive ändamål utgivits, därvid utbetalningarna från anslaget till övriga utgifter tillika begränsas till detta anslags belopp samt därå eventuellt från ett föregående år odisponerad behållning, ävensom att samtliga anslag avse ersättning för utgifter under kalenderåret 1927, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) minska det under anslagstiteln ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor upptagna *ordinarie förslagsanslaget* till avlöningar, nu kronor 84,800, med » 6,200 till » 78,600;

b) höja det under samma anslagstitel upptagna *ordinarie reservationsanslaget* till övriga utgifter, nu » 29,000, med » 21,200 till » 50,200;

e) till ersättning till domänfonden för [113.]
genom dyrtidstillägg ökade utgifter för
omförmälda skolor anvisa för budgetåret
1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 13,500.

[114.] 9—11. Ersättning till domänfonden för utgifter för fortsättnings- [114.]
skolan vid Kloten. För budgetåret 1923—1924 anvisades jämlikt beslut av 1923
års riksdag (se IX H. T. p. 136) till ersättning till domänfonden för utgifter
för fortsättningsskolan vid Kloten dels till avlöningar m. m. ett extra för-
slagsanslag, dels till övriga utgifter ett extra reservationsanslag, dels ock
till genom dyrtidstillägg ökade utgifter för nämnda skola ett extra förslags-
anslag. Anslagen hava i riksstaten för innevarande budgetår uppförts med
respektive 15,200 kronor, 6,500 kronor och 2,700 kronor, vad angår först-
nämnda båda anslag enligt följande beräkning:

anslaget till avlöningar m. m.

avlöningar	kronor 13,400
inspektörens rese- och traktamentsersättning	» 300
6 elevstipendier à 250 kronor	» 1,500
summa kronor 15,200;	

anslaget till övriga utgifter

expenser och underhåll	kronor 5,000
byggnads- och reparationsarbeten	» 1,000
väggkurs	» 500
summa kronor 6,500.	

Uti den i föregående punkt omförmälda skrivelsen den 4 september 1926 har *domänstyrelsen* yttrat sig rörande anslagsbehovet för budgetåret 1927—1928 jämväl för ifrågavarande ändamål. Innan jag redogör härför torde jag få anmäla följande.

Redan i utlåtande den 24 september 1908 över det betänkande angående ändamålsenligt ordnande av skogsundervisningen, som i mars 1908 avgavs av 1906 års skogsundervisningssakkunniga — vari dessa föreslagit, bland annat, inrättande av ett s. k. skogsläroverk vid Kloten och användandet i statens tjänst av från sådant läroverk examinerade personer såsom en mellanklass i skogsstaten — föreslog domänstyrelsen, med avstyrkande av de sakkunnigas förslag, anordnade av fortsättningsskolor för vissa från statens skogsskolor examinerade och därefter genom praktisk skogsmannaverksamhet vidare utbildade lärjungar. Härigenom skulle utan allt för stora kostnader kunna erhållas arbetsledare för enskildas och i någon mån även för statens behov, vilkas kompetens vore större än de från allenast skogsskola examinerande lärjungarnas. Lärokurs vid dessa fortsättningsskolor skulle vara av samma längd som vid övriga skogsskolor eller omkring ett år.

Frågan om fortsättningskurser till skogsskolorna blev emellertid föremål för statsmakternas prövning först 1916, sedan domänstyrelsen i skrivelse den

[114.] 30 september 1915, under hänvisning till omförmälda utlåtande den 24 september 1908, väckt förslag om inrättande av en fortsättningsskola vid Kloten, vilken skulle tillsvidare och till dess erfarenhet vunnits om dess funktion och det gagn, som genom densamma kunde beredas skogsväsendet, uppföras på extra stat. Sedan 1916 års riksdag å extra stat för 1917 anvisat medel till inrättande från och med den 1 november sistnämnda år av den av domänstyrelsen föreslagna fortsättningsskolan, tillkallade domänstyrelsen, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, sakkunniga personer (1916 års skogsundervisningssakkunniga) för att utarbeta förslag och stadgar för fortsättningsskolan ävensom för att verkställa utredning och upprätta förslag rörande omorganisation vid statens övriga skogsskolor. Den 2 juni 1917 avlämnade de sakkunniga betänkande angående berörda ämnen, varöver domänstyrelsen, i vad det avsåg fortsättningsskolan, avgav utlåtande den 23 juni 1917. Den 13 juli 1917 utfärdade Kungl. Maj:t, i huvudsaklig överensstämmelse med av domänstyrelsen därom framlagt förslag, stadgar för fortsättningsskolan vid Kloten (Sv. förf. saml. 1917 nr 544). Enligt stadgarna skall skolan hava till ändamål att, jämte bibringande av nödiga teoretiska kunskaper, meddela praktisk insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för vissa förmansanställningar inom skogsbruket, för vilka högre kompetens än skogsskolas är önskvärd. Dessa stadgar, som alltjämt äro gällande, ingå nu i 4 kap. i gällande instruktion för domänverket (Sv. förf. saml. 1921:64).

De sakkunniga, vilkas uppdrag beträffande fortsättningsskolan avsåg utarbetande allenast av förslag m. m. för den typ av sådan skola — omkring ettårig — vartill anslag anvisats, uttalade sig emellertid, i samband med framläggande av förslag rörande undervisningens ordnande vid ett-årig lärokurs, jämväl för en uppdelning av läroåret å *tre* kurser, varav en drivningskurs, en markvårdskurs samt en beståndsvårds- och taxationskurs.

I skrivelse den 10 mars 1926 har Sveriges kronojägarförbund hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd för sådan omorganisation av fortsättningsskolan vid Kloten, att därstädes bleve inrättad en fortbildningsskola av den typ, som 1916 års skogsundervisningssakkunniga förordat. Såsom skäl härför har förbundet anført, bland annat, *att* av de befattningar såsom skogsfogde, skogsrättare och dikningsförmän, vilka domänstyrelsen rekryterat med elever från fortsättningsskolan, skogsfogdarna genom 1923 års skogsvårdslags tillämpning inom Norrbottens och Västerbottens läns kustland blivit indragna, varjämte antalet skogsrättare och dikningsförmän vore obetydligt, *att* antalet lärjungar vid fortsättningsskolan vore lågt, *samt att* behov föreläge av en undervisningsanstalt, som lämnade tillfälle för de lägre skogstjänstemännen att tillgodogöra sig senare tiders vidgade kunskaper i de rena fackämnena ävensom rörande industrier och övriga näringar, som med en ekonomisk skogshushållning hade samband.

Anbefalld att i ärendet avgiva utlåtande har domänstyrelsen inhämtat yttranden från lärarrådet vid fortsättningsskolan och från styrelsen för svenska

skogsmästarförbundet ävensom därefter infordrat förslag från lärarrådet rörande ändring av undervisningen. [114.]

I omförmälda yttrande av *styrelsen för svenska skogsmästarförbundet* — vilket förbund utgör en sammanslutning av från fortsättningsskolan utgångna elever — har styrelsen på anförda skäl uttalat såsom sin åsikt, att den nuvarande skolformen på ett i stort sett mycket lyckligt sätt fyllt sin uppgift, och trodde styrelsen icke att en omläggning av undervisningen till specialkurser komme att medföra samma goda resultat. Enär de skäl, som föranlett fortsättningsskolans inrättande enligt nuvarande plan allt fortfarande förefunnes, har styrelsen hemställt, att domänstyrelsen måtte avstyrka kronojägarförbundets framställning. Emellertid har förbundsstyrelsen, för den händelse domänstyrelsen skulle finna en ändring av den nu fastställda läroplanen böra äga rum, uttalat sig för anordnande vid fortsättningsskolan av antingen två specialkurser årligen eller vartannat år helårskurs och vartannat år specialkurser.

För egen del har *domänstyrelsen* i ärendet anfört följande.

Den undervisning, som under snart nio år bedrivits vid fortsättningsskolan vid Kloten, ansåge styrelsen hava väl fyllt sin uppgift och varit till gagn såväl för statens som enskildes skogshushållning. Styrelsen hade emellertid, såsom styrelsen anfört redan i skrivelse den 1 september 1925, funnit sig böra överväga, huruvida icke viss omläggning av undervisningen numera borde ske. Flera skäl talade härför. Anslutningen till skolan hade under de sista åren företett en avsevärd minskning. Denna, som väsentligen torde förklaras av numera rådande jämförelsevis begränsade anställningsmöjligheter inom det skogliga facket, hade åvägabragt en stark stegring av undervisningskostnaden per elev. Sedan skolan 1917 inrättades, hade kunskapen inom olika grenar av skogsskötsel, skogsuppskattning, skogsteknologi m. m. fördjupats. Skogshushållningen över huvud taget hade gjort betydande framsteg. Det vore därför önskvärt, att den lägre personal, på vars insats ett framgångsrikt bedrivande av denna hushållning i ej ringa grad berodde, i så stor utsträckning som möjligt och utan allt för kännbar ekonomisk uppoffring bereddes tillfälle att genom ordnad undervisning förvärva insikt om nyare rön och metoder inom skogshushållningens område. Styrelsen ansåge, att kortare specialkurser, anordnade i nu angivet syfte under vissa läroår, exempelvis vartannat, borde kunna bliva till god nytta för lägre skogspersonals vidareutbildning. Ett första försök med anordnande av dylika kurser syntes lämpligen böra anställas under det läroår, som började den 1 oktober 1927, för att därefter, om saken utfölle väl och tillvunne sig behörigt intresse, upprepas under det läroår, som inginge den 1 oktober 1929. I anslutning till denna tanke hade styrelsen anmodat lärarrådet vid fortsättningsskolan att utarbeta förslag till de stadgar och den arbetsordning jämte kostnadsberäkning, som ifrågasatt ändring av undervisningen kunde kräva.

Lärarrådet har i huvudfrågan uttalat, att fortsatt utbildning lämpligast kunde ske genom en årsvis med helårskurs och specialkurser alternerande undervisningsform eller också möjligen genom ett på två specialkurser uppdelat läsår. I anledning av domänstyrelsens berörda anhållan om förslag till stadgar m. m. till den av styrelsen ifrågasatta omläggningen av under-

[114.] visningen har lärarrådet upprättat dylikt förslag, vilket, i vad det avser anordnande under vissa läroår av specialkurser, i huvudsak innebär följande.

Vid fortsättningsskolan skall bedrivas undervisning vartannat läroår å hel-årskurs, *skogsmästarkurs*, under det att undervisningen vartannat år skall uppdelas å fyra kortare kurser, *specialkurser*. Specialkurserna skola hava till ändamål att på grundval av skogsskolans kunskapsnivå meddela en huvudsakligen praktiskt lagd vidareutbildning inom allenast viss gren av skogshantering.

Följande *specialkurser* anordnas:

a) *taxationskurs* 1 oktober—20 december med undervisning i svenska språket, matematik, skogs- och fältmätning, skogsuppskattning, skogsindelning och kartritning;

b) *drivnings- och sågverkskurs* 8 januari—8 april med undervisning i svenska språket, matematik, författningskännedom, bokföring, försäljningsteknik, skogsuppskattning och drivningslära med sågningsteknik;

c) *mark- och beståndsvårdskurs* 23 april—31 juli med undervisning i matematik, författningskännedom, fältmätning, skogsuppskattning, marklära, skogsskötsel och avdikningslära;

d) *väg- och husbyggnadskurs* 7 augusti—22 september med undervisning i matematik, författningskännedom, fältmätning, vägbyggnad och husbyggnad.

Föreståndaren utfärdar avgångsbetyg för eleverna enligt av domänstyrelsen fastställda formulär.

Den, som önskar antagas till elev vid specialkurs, har att förete, bland annat, åldersbetyg, utvisande att hans ålder icke överstiger 50 år, avgångsbetyg från statens eller därmed jämförlig enskild skogsskola samt intyg från fackman om väl vitsordat deltagande i praktiska skogsarbeten under minst ett år efter genomgången kurs vid skogsskola. Elever till varje kurs antagas av inspektören för skolan till det antal, som Kungl. Maj:t efter förslag av domänstyrelsen bestämmer. Elev, som bevistat viss specialkurs, äger, under villkor, bland annat, att han ådagalagt lämplighet för vidareutbildning, genomgå efterföljande specialkurser. Elev skall, i likhet med vad förut varit fallet, vid skolan åtnjuta fritt husrum och kostnadsfri undervisning. Underhållsmedel (stipendier) utdelas *icke* till elev i specialkurs.

Undervisningen meddelas av fast lärarpersonal — föreståndare och assistent — samt av tillfällig lärarpersonal, nämligen repetitör samt fackmän inom till undervisningen hörande specialgrenar. Närmare angivet beräknas den tillfälliga personalen böra utgöras dels av repetitör under en månad av taxationskursen och under två månader av mark- och beståndsvårdskursen, dels av lärare för vägbyggnad och praktiskt husbyggnadsarbete under väg- och husbyggnadskursen, dels, eventuellt, av lärare för praktiskt sågningsarbete under drivnings- och sågverkskursen.

Domänstyrelsen anför vidare.

Styrelsen funne för sin del icke skäl till erinran mot lärarrådets förslag rörande anordnande av specialkurser. Undervisningen borde så vitt möjligt inriktas på praktiska arbeten och ej mera än nödigt tyngas av teoretisk utbildning. Undervisningen borde, såsom oprövad, under det första årensamma bedreves vara att anse såsom försöksvis anordnad i fråga om såväl kursernas läroämnen som deras längd. Ett fastställande redan nu för framtiden av ifrågavarande kurser syntes därför ej böra ske utan anstå i avbidan på den erfarenhet, som kunde vinnas i första hand under det första året för deras tillämpning. Styrelsen finge därför hemställa om bemyndi-

gande att, utan hinder av de för fortsättningsskola nu gällande, i 4 kap. av instruktionen för domänverket intagna stadgarna, anordna specialkurser — var och en för högst 15 elever — av ovan angiven art med början under det läroår, som inginge den 1 oktober 1927.

I samband med förslaget rörande specialkurser hade lärarrådet ifrågasatt någon mindre revision av gällande bestämmelser rörande undervisningen under läroår, som icke disponerades för specialkurser. Styrelsen ansåge ifrågavarande förslag böra föranleda åtgärd först i samband med det definitiva förslag rörande undervisningens anordnande, som styrelsen funne sig böra framlägga efter vunnen erfarenhet angående specialkurserna.

Enligt den kostnadsberäkning, som lärarrådet framlagt, skulle, under antagande av 15 elever per kurs, årskostnaden vid anordnande av specialkurser belöpa sig till 26,850 kronor, så fördelade:

Avlöningar m. m.

avlöningar till lärarpersonal	kronor	13,710
» » tillfällig lärarpersonal	»	2,650
inspektörens rese- och traktamentsersättning	»	400
summa kronor		16,760.

Övriga utgifter

expenser och underhåll	kronor	6,830
byggnads- och reparationsarbeten	»	800
summa kronor		7,630.

<i>Dyrtidstillägg</i> till fast lärarpersonal	»	2,460.
---	---	--------

Enligt den kostnadsberäkning, lärarrådet, under antagande av 15 elever, jämväl framlagt för undervisning enligt nu rådande ordning, skulle årskostnaden därvid belöpa sig till 28,305 kronor, så fördelade:

Avlöningar m. m.

avlöningar till fast lärarpersonal	kronor	13,710
» » tillfällig lärarpersonal	»	2,040
inspektörens rese- och traktamentsersättning	»	300
12 elevstipendier à 250 kronor	»	3,000
summa kronor		19,050.

Övriga utgifter

expenser och underhåll	kronor	5,995
byggnads- och reparationsarbeten	»	800
summa kronor		6,795.

<i>Dyrtidstillägg</i> till fast lärarpersonal	»	2,460.
---	---	--------

Enligt förevarande beräkningar skulle sålunda årskostnaderna vid anordnande av specialkurser understiga motsvarande kostnader vid nuvarande undervisningsordning, allt under antagande av 15 elever per kurs. Denna inbesparing uppkomme därav, att vid specialkurserna, som visserligen skulle kräva högre kostnad för lärarpersonal och expenser, icke skulle utdelas stipendier.

Domänstyrelsen ansåge de av lärarrådet beräknade kostnaderna vara skäligen.

Under förutsättning att specialkurser anordnades under det läroår, som började den 1 oktober 1927, beräknade styrelsen, i anslutning till ovan an-

[114.] givna kostnadsberäkningar, att nedan angivna anslag, avsedda att ersätta fortsättningsskolans utgifter under kalenderåret 1927, erfordrades för budgetåret 1927—1928.

Avlöningarna till föreståndare och assistent komme att utgöra 7,860 + 5,370 = 13,230 kronor samt de fasta respenningarna till samma tjänstemän 240 + 240 = 480 kronor. Vikariatsersättningar vid semestrar för föreståndare och assistent beräknades till 540 kronor, Kostnaden för avlöning och rese- ersättning åt repetitör, som under 1927 endast ansåges erforderlig under en månad av taxationskursen, beräknades till 335 kronor. Inspektörens rese- och traktamentsersättning, nu 300 kronor, torde på grund av undervisningens ändring under 1927 böra beräknas till 350 kronor. För lärokursen 1926—1927 vore antagna åtta elever, varav en anställd i domänverket. Anslaget till elevstipendier, att utgå under tiden 1 januari—30 september 1927, borde därför beräknas till $7 \times 250 \times \frac{3}{4} = 1,312$ kronor 50 öre eller till i runt tal 1,315 kronor.

Anslaget till expenser och underhåll borde med hänsyn till det jämförelsevis låga elevantalet under årets tre första kvartal kunna begränsas till 5,550 kronor.

Byggnads- och reparationsanslaget, för 1926 beräknat till 1,000 kronor, torde kunna sänkas till 800 kronor; vägkursledarens arvode syntes däremot i likhet med för 1926 böra utgå med 500 kronor.

Vad slutligen dyrtidstilläggen anginge beräknade styrelsen desamma allenast å avlöningar och vikariatsersättningar till föreståndare och assistent.

Enligt domänstyrelsens beräkning skulle sålunda för budgetåret 1927—1928 erfordras följande anslag, nämligen:

Förslagsanslag till avlöningar m. m.

avlöningar	kronor 14,585
inspektörens rese- och traktamentsersättning	» 350
7 elevstipendier under tiden $\frac{1}{1}-\frac{30}{9}$ 1927	» 1,315
summa kronor 16,250;	

Reservationsanslag till övriga utgifter

expenser och underhåll	kronor 5,550
byggnads- och reparationsarbeten	» 800
väggkurs	» 500
summa kronor 6,850;	

<i>Förslagsanslag till dyrtidstillägg</i>	» 2,500
eller anslag av tillhopa	» 25,600.

Departements-
chefen.

Med inrättande av ifrågavarande skola avsågs att för de mera begåvade och för skogsmannayrket lämpligaste av skogsskolornas lärjungar underlätta möjligheten att skaffa sig ökad kompetens, varigenom skulle kunna uppnås bättre avlönade anställningar än som annars antagligen skulle stått till buds. Även togs sikte på fördelen för landets skogsskötsel att kunna använda från skolan utexaminerade lärjungar på något mera ansvarsfulla platser, vilka eljest kanske skulle krävt högre kvalificerade arbetskrafter. I stort sett torde skolan varit väl ägnad att fylla den uppgift den fått sig

anvisad. Härtill kommer nu behovet för ifrågavarande skogspersonal av vidgad utbildning inom särskilda grenar av skogshushållningen, medförande ökad möjlighet att följa den fortgående utvecklingen. Genom föreslagen omläggning av undervisningen förväntas även en livligare anslutning till skolan.

Det sålunda framställda önskemålet synes ansluta sig till det behov av specialutbildning, som numera gör sig gällande inom många yrken. Ett tillgodoseende härav, så vitt angår ifrågavarande i statens och enskild tjänst arbetande personal, anser jag väl motiverat. Uteslutet torde i övrigt icke vara, att därigenom ett större intresse för fortsatt utbildning kan komma att göra sig gällande, även om huvudsakliga anledningen till nedgången av elevantalet vid nuvarande fortsättningsskola torde vara att söka i de under senare år rådande konjunkturerna på trävarumarknaden. I överensstämmelse med vad från olika håll föreslagits, synes emellertid, för tillgodoseende av det särskilda ändamål de nuvarande kurserna tjäna, dessa böra bibehållas såsom alternerande med specialkurser.

Emot sistnämnda kurser, sådana de planerats av domänstyrelsen, torde visserligen kunna göras vissa erinringar, såsom att för den, som önskar genomgå flera dylika kurser, en upprepning av undervisningen i vissa grundläggande ämnen torde vara svår att undvika. Jag anser mig emellertid kunna tillstyrka, att i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens förslag, jämväl vad detta avser undervisningens art och omfattning vid specialkurserna, kompetensfordring för inträde vid dessa m. m., undervisning försöksvis anordnas vid ifrågavarande skola, varefter erfarenheten närmare får avgöra lämpligheten av den nya ordningens fastställande i föreliggande eller förändrad form.

Domänstyrelsens anslagsberäkning för instundande budgetår, som förutsätter, att specialkurser anordnas med början den 1 oktober 1927, synes mig kunna godtagas. Dock torde anslaget till övriga utgifter kunna, med hänsyn till å anslaget uppkommen behållning av omkring 1,750 kronor, begränsas till 5,100 kronor.

Beträffande anslaget till dyrtidstillägg vill jag i övrigt åberopa vad chefen för finansdepartementet vid anmälan förut denna dag av för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat rörande sådana tillägg under budgetåret 1927—1928 åt befattningshavare i statens tjänst.

Under erinran i övrigt att de anslag, varom nu är fråga, avse ersättning för utgifter under kalenderåret 1927, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att anvisa för budgetåret 1927—1928

1) till ersättning till statens domäners fond för utgifter för kalenderåret 1927 för fortsättningsskolan vid Kloten

[114.]

a) till avlöningar m. m. ett <i>extra förslagsanslag</i> av	kronor 16,250
b) till övriga utgifter ett <i>extra reservationsanslag</i> av	» 5,100
2) till ersättning till domänfonden för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för samma skola ett <i>extra förslagsanslag</i> av	» 2,500.

[115.]

[115.] **12. Skogshushållning i allmänhet.** Ordinarie reservationsanslaget till skogshushållning i allmänhet — för vilket anslag närmare redogörelse lämnats under punkten 137 i 1923 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, — är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 15,500 kronor.

Av sålunda till förfogande stående medel jämte å anslaget förefintlig reservation har Kungl. Maj:t, jämlikt beslut den 14 maj 1926, disponerat 20,600 kronor, vilket belopp fördelats på samma sätt som motsvarande belopp av de för budgetåret 1925—1926 för ändamålet tillgängliga medel (se IX H. T. 1926 p. 114).

Domänstyrelsen har i förberörda skrivelse den 4 september 1926 hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1927—1928 uppföras med 20,600 kronor.

*Departements-
chefen.*

För ändamålet torde under budgetåret 1927—1928 tagas i anspråk medel i ungefär enahanda utsträckning som genom anvisningsbeslutet den 14 maj 1926. Med hänsyn härtill och då någon reservation å anslaget till den 1 juli 1927 icke torde vara att påräkna, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja <i>ordinarie reservationsanslaget</i> till skogshushållning i allmänhet, nu	kronor 15,500,
med	» 5,100
till	» 20,600.

Riksskogstaxeringen.

[116.]

[116.] **13. Riksskogstaxeringens fortsättande.** Sedan riksskogstaxering verkstälts år 1911 inom Värmlands län och, jämlikt beslut av 1923 års riksdag, inom Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Kopparbergs län samt 1924 års riksdag anvisat nödiga medel för anordnande av en taxering av skogarna jämväl i Västernorrlands samt vissa delar av Jämtlands län, framlade Kungl. Maj:t i proposition nr 35 till 1925 års riksdag förslag om riksskogstaxeringens utsträckande att omfatta återstoden av Jämtlands län samt Västerbottens, Norrbottens, Gävleborgs, Uppsala, Västmanlands och Örebro län. Enligt förslaget skulle taxeringen av dessa län ske under tre somrar i den ordningsföljd länen angivits, och beräknades kostnaderna härför uppgå till i runt tal 125,000 kronor för varje år.

I skrivelse den 18 mars 1925, nr 77, meddelade riksdagen, att i enlighet med Kungl. Maj:ts framställning riksdagen, som betraktade riksskogstaxeringens fullföljande såsom en betydelsefull och viktig angelägenhet, för fortsättande av riksskogstaxeringen beviljat ett anslag av 375,000 kronor och därav anvisat för budgetåret 1925—1926 125,000 kronor såsom extra reservationsanslag. Jämväl för budgetåret 1926—1927 har riksdagen av det för ifrågavarande ändamål beviljade anslaget av 375,000 kronor anvisat 125,000 kronor.

Den centrala ledningen av den sålunda beslutade taxeringen handhaves enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 april 1925 av en för ändamålet tillsatt riksskogstaxeringsnämnd.

Vid 1924 års riksdag uppkom fråga om *bearbetning* av det genom 1923 års taxering samlade materialet. I två inom riksdagen väckta, likalydande motioner hemställdes nämligen, att riksdagen måtte anvisa medel för sådant ändamål. Med anledning härav anvisade riksdagen för bearbetande av materialet från taxeringen av skogarna i Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Kopparbergs län för budgetåret 1924—1925 ett extra reservationsanslag av 63,000 kronor, därav 3,000 kronor voro avsedda för publicering av resultatet av bearbetningen; vid denna anslagsberäkning förutsattes, att hyresfri lokal m. m. ställdes till förfogande.

I ovannämnda proposition nr 35 till 1925 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t jämväl, att riksdagen måtte dels för bearbetning av material från riksskogstaxeringen anvisa för budgetåret 1925—1926 ett extra reservationsanslag av 63,000 kronor dels ock medgiva, att det av 1924 års riksdag för bearbetande av materialet från 1923 års taxering anvisade anslaget finge av Kungl. Maj:t användas även för bearbetande av materialet från taxeringen av skogarna i Västernorrlands län. Enligt anmälan i skrivelse nr 77 biföll riksdagen Kungl. Maj:ts sålunda för riksdagen framlagda förslag, vilket innebar, att det beviljade nya anslaget skulle få disponeras, icke allenast för bearbetande av materialet från något visst län, utan av allt det genom taxeringen införskaffade materialet så långt medlen räckte.

För den fortsatta bearbetningen av materialet från riksskogstaxeringen har riksdagen jämväl för budgetåret 1926—1927 anvisat 63,000 kronor.

Handhavandet av materialbearbetningen har genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut, senast den 14 mars 1926, uppdragits åt riksskogstaxeringsnämnden.

I skrivelse den 13 oktober 1926 har *riksskogstaxeringsnämnden* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att besluta riksskogstaxeringens utsträckande till återstående delar av landet, att till kostnaderna för fältarbetena därvid bevilja 250,000 kronor och av det 1925 beviljade anslaget för riksskogstaxeringen anvisa för budgetåret 1927—1928 återstående 125,000 kronor *samt att* för bearbetningen av material från riksskogstaxeringen bevilja ett anslag å 213,000 kronor och därav anvisa för budgetåret 1927—1928 ett anslag av 71,000 kronor.

[116.] Till stöd² härför har nämnden anfört i huvudsak följande.

Tack vare arbetslagens opåräknat höga prestationer hade år 1925 medhunnits resterande del av Jämtlands län samt hela Västerbottens och mindre områden av Norrbottens och Gävleborgs län samt år 1926 resterande delar av sistnämnda två län jämte väl hälften av Uppsala och inemot tredjedelen av Västmanlands län. Efter andra årets avslutade fältarbeten skulle sålunda återstå att taxera endast omkring hälften av Uppsala och två tredjedelar av Västmanlands samt hela Örebro län, i vilka områden den taxeringsyta, som skulle undersökas, inalles utgjorde endast omkring 3,300 hektar eller något mer än hälften (54 procent) av vad som taxerats under vartdera av de två senaste åren.

Då ett bedrivande av taxeringen i så ringa utsträckning skulle ställa sig relativt dyrbart på grund av de med ledandet av taxeringen förbundna kostnaderna, föresloge nämnden, att redan år 1927 beslut måtte fattas om taxeringens utsträckande jämväl till de landsdelar, som icke upptoges i den år 1925 uppgjorda planen.

De föreliggande resultaten från den hittills verkställda taxeringen måste anses bestyrka riksskogstaxeringens nödvändighet för erhållande av en bättre kännedom om våra skogstillgångar, och delade meningar torde knappast råda rörande lämpligheten av riksskogstaxeringens fullföljande. Chefen för jordbruksdepartementet hade redan år 1925 vid framläggandet av sitt förslag om taxering av ovannämnda län betonat, att detta ingalunda avsåge, att taxeringen av därefter återstående delar av landet skulle vara avförd från dagordningen, och vidare uttalat, att frågan om taxeringens utvidgning ånyo borde upptagas till prövning i god tid före slutförandet av då ifrågasatta områden. Riksdagen uttalade samma år, att den betraktade riksskogstaxeringens fullföljande som en betydelsefull och viktig angelägenhet. Nämnas kunde vidare att, då en taxering under ett fåtal år av Sveriges samtliga skogar år 1924 föreslagits av svenska skogsvårdsföreningen, förslaget tillstyrktes av såväl domänstyrelsen som riksskogstaxeringsnämnden, vilken senare framhållit att, om ej hela Sverige taxerades, skogsinventeringen skulle bli ofullständig och väsentligt förlora i värde.

Ett beslut år 1927 om riksskogstaxeringens fullföljande skulle helt visst öka nämndens utsikter att få behålla flertalet av de med riksskogstaxeringsarbetet synnerligen förtrogna personer, som nämnden nu hade i sin tjänst, vilket naturligen skulle underlätta såväl arbetet som uppnåendet av fullt jämförbara resultat och dessutom förbilliga arbetet.

För närvarande återstode att taxera följande områden: resterande delar av Uppsala och Västmanlands län samt Örebro, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Skaraborgs, Älvsborgs, Göteborgs och Bohus, Hallands, Kristianstads, Malmöhus, Blekinge och Gotlands län.

En taxering av dessa områden skulle lämpligen kunna ske under loppet av tre år. Under vartdera året skulle då 6,200 hektar taxeringsyta behöva undersökas. Räknade man med en prestation per arbetslag och söckendag av 6 kilometers linjelängd, skulle härför erfordras 9 taxeringslag under $4\frac{2}{3}$ månad varje sommar. Kostnaderna skulle då med ledning av de två senaste årens erfarenheter kunna beräknas till 125,000 kronor årligen, fördelade på följande sätt:

Kostnader för ledningen och kontroll av materialet.

[116.]

Nämndens resekostnader	kr. 1,200	
Överledare under 7 månader à 725 kronor	» 5,075	
Kontorsföreståndare under 5 månader à 450 kronor per månad, varav endast $\frac{2}{3}$ för fältarbetet	» 1,500	
Kassa- och materialförvaltare under 7 månader à 375 kronor per månad	» 2,625	
Ett biträde för expeditionen under 6 månader à 250 kronor per månad	» 1,500	
5 biträden för kontroll av materialet under 5 måna- der à i genomsnitt 200 kronor per månad	» 5,000	
Telefon, skrivmaterial, städning av lokaler m. m.	» 1,300	
Reseersättning till överledare och kontorspersonal	» 3,500	kr. 21,700

Kostnader för taxeringslagen.

9 lagledare under 5 månader à 450 kronor per månad	kr. 20,250	
9 förmän under 4 $\frac{1}{3}$ månader à 225 kronor per månad	» 9,450	
9 provträdstagare under 4 $\frac{2}{3}$ månader à 200 kronor per månad	» 8,400	
63 hantlangare under 4 $\frac{2}{3}$ månader à 5:50 per dag	» 48,500	
Transporter och frakter	» 4,500	
Kartor och inläggning av linjenät	» 5,000	
Blanketter och borrhålskylor	» 1,500	
Mätninginstrument	» 2,500	
Porton, telefon, rödfärg m. m.	» 2,000	
Oförutsedda utgifter	» 1,200	» 103,300
		summa kr. 125,000.

De verkliga kostnaderna för fältarbetet under åren 1925 och 1926 hade uppgått till, för det förra året 126,108 kronor 81 öre, därav 1,188 kronor 85 öre utbetalts från anslaget till bearbetning, samt för 1926 119,406 kronor 85 öre.

Av till fältarbetet redan anvisade medel skulle, inräknat ett mindre belopp influtna räntor, återstå något över 5,800 kronor, från vilka nämnden emellertid ansett sig kunna bortse vid beräkningen av erforderliga anslag, då de torde väl behövas som reserv.

Arbetsprestationen hade åren 1925 och 1926 uppgått till respektive 6.3 och 6.5 kilometers linjelängd per taxeringslag och söckendag. Nämnden hade dock ansett försiktigheten bjuda att för kommande år ej räkna med fullt så höga prestationer. Detta torde få anses motiverat, då väderleken under de senaste somrarna varit ovanligt gynnsam för ifrågavarande arbeten.

Beträffande den ordning, i vilken länen skulle taxeras, föreslog nämnden att, med hänsyn till totalkostnadernas nedbringande, nedanstående plan borde följas.

År 1927 skulle taxeras återstående delar av Uppsala och Västmanlands län, Stockholms, Södermanlands och Örebro län samt eventuellt angränsande delar av Östergötlands och Skaraborgs län.

År 1928 skulle taxeras Östergötlands, Skaraborgs och Gotlands samt del av Älvsborgs län.

År 1929 skulle taxeras återstoden av Älvsborgs län samt Göteborgs och Bohus, Hallands, Kristianstads, Malmöhus och Blekinge län.

[116.] Till tackande av kostnaderna för *bearbetning av taxeringsmaterialet* hade för tiden intill 30 juni 1927 182,000 kronor ställts till förfogande, därvid ej medtagits de för publicering av arbetsresultat särskilt avsedda medel, vilka helt reserverats för sitt ändamål, samt å andra sidan inräknats ett belopp å 2,000 kronor, som från vissa sammanslutningar för visst bearbetningsändamål överlämnats till nämnden. Det vore emellertid att märka, att någon egentlig kostnadsberäkning för bearbetningen av naturliga skäl hittills ej kunnat framläggas. För de två år, från 1 november 1924 till 1 november 1926, för vilka bearbetningskostnaderna kunde överblickas, uppginge dessa till sammanlagt 126,000 kronor.

Dessutom hade 1,188 kronor 85 öre utgått från förevarande anslag till tackande av kostnader för inspektionsresor år 1925, varför den 1 november 1926 av ovannämnda 182,000 kronor sålunda skulle återstå omkring 54,800 kronor.

Hos nämnden vore nu anställd en personal av 10 manliga och 10 kvinnliga biträden. Till dessas avlöning, å vilken dyrtidstillägg ej utginge, beräknades för den tid, under vilken de ägnade sig åt bearbetningen, per år atgå 45,450 kronor. Härvid hade räknats med en månatlig lön å för biträdande sekreteraren 725 kronor, för kontorsföreståndaren jämte tre vid fältarbetet anställda lagledare, som under vintermånaderna deltog i bearbetningen, 450 kronor och för övrig manlig personal 225 å 300 kronor samt för kvinnliga biträden omkring 200 kronor. Lades ovannämnda lönebelopp för nu anställd personal å 45,450 kronor till grund för en beräkning av det årligen erforderliga anslaget till bearbetningen, erhöles kalkylen följande utseende:

Arvode till verkställande ledamoten	kronor 15,000
Arvoden till nämndens övriga ledamöter	» 1,500
Löner till personalen	» 45,450
Diverse ackordsarbeten	» 2,100
Inventarier	» 100
Blanketter, papper och kartonger	» 900
Skrivmaterial	» 600
Värme, lyse och städning	» 1,200
Telefon, porto m. m.	» 875
Oförutsedda utgifter	» 275
Publiceringskostnader	» 3,000
summa kronor 71,000.	

Då bearbetningen torde böra om möjligt bedrivas så snabbt, att resultaten och redogörelserna för desamma kunde föreligga inom ett å ett och ett halvt år efter de sista fältarbetenas avslutande och ett dylikt snabbt bedrivande av arbetet nödvändigtvis förutsatte ett bibehållande av den nuvarande personalen, funne sig nämnden nödsakad att med stöd av ovan angivna kostnadsberäkningar för följande år begära, att det årliga anslaget till bearbetningen ökades med 8,000 till 71,000 kronor. Nämnden förutsatte därvid, att hyra för nämndens lokal i fortsättningen, liksom hittills, finge utgå från särskilt anslag.

För den händelse år 1927 beslut fattades om riksskogstaxeringens utsträckande till hela Sverige, torde lämpligen böra i samband därmed även beviljas ett anslag av 213,000 kronor, avsett att täcka kostnaderna för bearbetningen under de tre budgetåren 1927—1930. För den kortare tid efter den 1 juli 1930, som nämnden i så fall skulle behöva för slutförande av

sitt uppdrag, torde framställning om erforderligt anslag kunna göras till 1930 års riksdag. [116.]

Nämnden beräknade sålunda kunna fullfölja riksskogstaxeringen på sådant sätt, att fältarbetet avslutades hösten 1929 och att fullständig redogörelse för den verkställda riksskogstaxeringen föreläge på nyåret 1931, och skulle kostnaderna härför under de tre budgetåren 1927—1930 sammanlagt uppgå till för fältarbetet 375,000 kronor, varav redan 125,000 kronor beviljats, och för bearbetningen 213,000 kronor.

Domänstyrelsen har i infordrat utlåtande den 1 november 1926 förklarat sig icke hava något att erinra mot den av nämnden framlagda planen för riksskogstaxeringens utsträckande till återstående delar av landet samt på av nämnden anförda skäl tillstyrkt bifall till nämndens förslag.

I utlåtande i ärendet den 16 november 1926 har *statskontoret* i anledning av förevarande framställning anfört dels att, även om planen för taxeringens utsträckande underställdes 1927 års riksdags prövning, det torde få anses mindre lämpligt, att 1927 års riksdag skulle bevilja medel, av vilka ingen del vore avsedd att tagas i anspråk under den tid, för vilken samma riksdag hade att reglera budgeten, dels ock att hittills endast för ett år i sänder beviljats medel för bearbetning av material från riksskogstaxeringen och att det knappast torde vara erforderligt att nu bereda anslag, avsett för behovet under flera år.

Riksskogstaxeringen i den omfattning, som av 1925 års riksdag beslutats, torde komma att slutföras under loppet av sommaren 1927. I nu föreliggande framställning har ifrågasatts, att taxeringen av landets skogar icke då skulle upphöra utan utsträckas till ännu ej taxerade delar av riket, nämligen Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Skaraborgs, Älvsborgs, Göteborgs och Bohus, Hallands, Kristianstads, Malmöhus, Blekinge och Gotlands län. Hela fältarbetet beräknas vara slutfört 1929. *Departementss-
chefen.*

Med hänsyn till betydelsen att äga en fullständig överblick över hela landets skogstillgång vill jag förorda taxeringens fortsättande på sätt sålunda föreslagits. En fördel med taxeringsarbetets omedelbara fortsättande ligger bland annat däri, att för detta arbete nu finnes tillgång till personer, vilka äro väl förtrogna med detsamma, varigenom kan förväntas snabbare och bättre arbete samt minskade kostnader. Vid den fortsatta taxeringen torde i huvudsak böra följas den ordning länen emellan, som av nämnden angivits, därvid dock, i den mån arbetet fortskrider fortare än nämnden beräknat, visst län må upptagas till taxering tidigare än enligt nämndens plan.

Beträffande kostnaderna för taxeringen synes, i överensstämmelse med vad statskontoret föreslagit, beslut nu ej böra fattas rörande anslag för ändamålet för budgetåren 1928—1929 och 1929—1930. Under förutsättning av riksdagens bifall till förslaget om arbetets fullföljande torde endast böra inhämtas medgivande att använda det för budgetåret 1927—1928 beräknade anslaget av 125,000 kronor jämväl för det fortsatta arbetet.

Då det är avsett att, i likhet med vad som var fallet 1924—1926, arbetet

- [116.] skall påbörjas redan under löpande budgetår, torde statskontoret bära anbefallas att av omhänderhavda medel förskottera vad av anslaget erfordras före den 1 juli 1927, med rätt för statskontoret att, sedan anslaget blivit tillgängligt, bereda sig ersättning för vad sålunda må hava förskjutits.

Anslag till bestridande av utgifterna för bearbetningen av materialet från taxeringen bör, såsom hittills, fastställas för varje budgetår. Vad härvid angår budgetåret 1927—1928 anser jag mig icke kunna tillstyrka, att anslaget upptages med högre belopp än för närmast föregående år.

Beträffande medelsbehovet i sistnämnda avseende kommer jag att under nästföljande punkt göra framställning.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att riksskogstaxeringen må, i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag här förut föreslagit, fortsättas och slutföras,

b) för sådant ändamål av det för fortsättande av riksskogstaxeringen beviljade anslaget av 375,000 kronor anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 125,000.

- [117.] [117.] 14. Bearbetning av material från riksskogstaxeringen. Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bearbetning av material från riksskogstaxeringen anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 63,000.

Skogsvård m. m.

- [118.] [118.] 15 och 16. Ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar. Av 1923 års riksdag uppfördes till ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar jämlikt förordningen den 18 juni 1915 (nr 251), den s. k. lappmarkslagen, ett ordinarie förslagsanslag, varjämte till ersättning till domänfonden för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för dylik tillsyn anvisades för budgetåret 1923—1924 ett extra förslagsanslag.

Närmare redogörelse för anslagen och deras användning har lämnats under punkten 138 i nionde huvudtiteln, 1923 års statsverksproposition. På sätt där framgår skulle domänstyrelsen äga tillgodogöra sig från det ordinarie anslaget vad som, utöver under kalenderåret influtna utsyningsavgifter, åtginge för täckande av 40 procent av domänstyrelsens utgifter under året för avlöning av skogsstatspersonal i de revir, där förenämnda förordning den

18 juni 1915 (nr 251) gällde, samt från extra anslaget 40 procent av dyrtidstillägg till skogsstatspersonalen i samma revir. [118.]

I riksstaten för innevarande budgetår hava anslagen uppförts med respektive 345,000 kronor och 57,900 kronor, till vilka belopp anslagen kunnat begränsas med hänsyn till att kostnaderna för lappmarkslagens handhavande visat sig motsvara allenast ungefär 25 procent av de totala kostnaderna för skogsstatspersonalen inom berörda områden.

I förutnämnda skrivelse den 4 september 1926 har *domänstyrelsen* beträffande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1927—1928 anfört, att styrelsen icke ansett sig böra företaga någon mera ingående granskning av den utav 1926 års riksdag på styrelsens förslag fastställda procentsatsen, utan hade styrelsen jämväl denna gång utgått ifrån, att kostnaderna för lappmarkslagens handhavande motsvarade 25 procent av totalkostnaderna för skogsstatspersonalen i reviren i fråga. Däremot hade styrelsen för avsikt att nästa år verkställa förnyad utredning i ämnet. Då under 1927 lika stor personal som under 1926 torde komma att tagas i anspråk, föreslår styrelsen, att ordinarie förslagsanslaget uppföres med oförändrat belopp av 345,000 kronor och det extra förslagsanslaget för genom dyrtidstillägg ökade utgifter med 54,000 kronor.

Såsom min företrädare i ämbetet i statsverkspropositionen till 1926 års riksdag, nionde huvudtiteln punkt 119, erinrade i samband med frågan om anslag till skogsvård å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar m. fl. områden pågår inom jordbruksdepartementet utredning om revision av den för ifrågavarande skogar gällande lagstiftningen. Sagda utredning torde bli slutförd inom sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas 1927 års riksdag. De ändrade bestämmelser i ämnet, som kunna förväntas bli föreslagna, torde komma att i viss mån inverka på grunderna för nu omhandlade anslags beräkning. Enär emellertid sagda bestämmelser icke äro avsedda att träda i kraft förr än tidigast den 1 januari 1928, komma de icke för närvarande att hava betydelse för bedömning av anslagen. Den av domänstyrelsen i anslutning till nuvarande förhållanden gjorda beräkningen av anslagen — vilka avse kalenderåret 1927 — synas mig kunna godtagas utan annan erinran än att anslaget till dyrtidstillägg — i enlighet med uppskattning som inom finansdepartementet verkställts i anslutning till hittillsvarande medelsåtgång samt, vad angår senare halvåret 1927, de grunder, som chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordat för beräkning av dyrtidstillägg för samma tid — torde böra bestämmas till 65,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ersättning till statens domäners fond för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag*

av kronor 65,000.

*Departements-
chefen.*

[118.] Härjämte torde i riksstaten för budgetåret 1927—1928 före sistnämnda anslag böra uppföras

ersättning till statens domäners fond för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 345,000.

[119.] [119.] 17 och 18. **Ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skyddsskogar.** Jämlikt 1 § i lagen angående skyddsskogar den 24 juli 1903 (nr 79) skall utsyning, som där omförmäles, verkställas på statens bekostnad av skogsstatens tjänstemän.

För att bereda domänfonden ersättning för utgifter för skogsstatspersonalens ifrågavarande arbeten å enskildas skyddsskogar hava jämlikt beslut av 1923 års riksdag (se IX H. T. 1923 p. 140) i riksstaten från och med budgetåret 1923—1924 uppförts två särskilda förslagsanslag, ett ordinarie för avlöningar och ett extra för dyrtidstillägg, avseende utgifter under det kalenderår, vars senare hälft ingår i det budgetår, varför anslaget uppförts i budgeten. Då av avlöningen till skogsstatspersonalen i de revir, varom här är fråga, enligt av domänstyrelsen verkställd beräkning 35 procent belöpa å arbete med skyddsskogarna, har domänstyrelsen ägt att från det ordinarie anslaget tillgodogöra sig vad som åtgår dels till arvoden åt särskilda med uteslutande verksamhet å skyddsskogarna sysselsatta assistenter, dels ock till täckande av 35 procent av domänstyrelsens utgifter för avlöning av skogsstatspersonalen i Frostvikens, Åre, Hallens, Hede och Rätans revir av Jämtlands län samt Västerdalarnas revir av Kopparbergs län. Från det extra anslaget har domänstyrelsen ägt uttaga dels vad som utbetalts i dyrtidstillägg till skyddsskogsassistenterna dels ock 35 procent av dyrtidstillägg, som utbetalts till skogsstatspersonalen i förenämnda revir. Anslagen, vilka för budgetåret 1923—1924 uppfördes med ordinarie förslagsanslaget 112,000 kronor och extra förslagsanslaget 26,000 kronor, äro i riksstaten för innevarande budgetår uppförda med respektive 141,300 kronor och 17,300 kronor.

I förut omförmälda skrivelse den 4 september 1926 har *domänstyrelsen* anmält, att förevarande anslag borde för instundande budgetår uppföras det ordinarie förslagsanslaget med 152,700 kronor och det extra förslagsanslaget med 18,700 kronor. Som motiv härför anför styrelsen, att någon ökning av personalen å skyddsskogarna visserligen icke ifrågasattes för budgetåret 1927—1928, men enär ett flertal av de nuvarande befattningshavarna beräknades komma att vid sagda tid uppflyttas i högre löneklass, bleve en höjning av det ordinarie förslagsanslaget ofrånkomlig. Höjningen påkallades dessutom av den anledningen, att full tjänstgöring måste beräknas ej blott för vissa assistenter utan även för ett antal extra kronojägare, något som vore fallet jämväl under innevarande budgetår, ehuru det icke beräknats i styrelsens skrivelse den 1 september 1925 rörande anslagsbehovet för samma budgetår.

De av domänstyrelsen gjorda anslagsäskandena avse utgifter under kalenderåret 1927. Mot desamma har jag icke annat att erinra än att anslaget till dyrtidstillägg torde, enligt inom finansdepartementet verkställd uppskattning, böra uppföras med 20,000 kronor, därvid vad angår beräkningen av sagda anslag under senare hälften av nämnda kalenderår iakttagits de grunder, chefen för finansdepartementet vid anmälan förut denna dag av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordnat för beräkning av dyrtidstillägg för samma tid.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) höja *ordinarie förslagsanslaget* till ersättning till statens domäners fond för utgifter för tillsyn å enskildas skyddsskogar, nu kronor 141,300, med » 11,400 till » 152,700;

b) till ersättning för statens domäners fond för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för tillsyn å enskildas skyddsskogar anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 20,000.

[119.]

Departementss-
chefen.

[120.] 19. Skogsvård å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar m. fl. områden. På grund av framställning i proposition nr 97 till 1924 års riksdag anvisade riksdagen för budgetåret 1924—1925 ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor till främjande av skogsvård å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar m. fl. områden. Anslaget avsåg bidrag till nämnda ändamål under kalenderåret 1925. Även tidigare har bidrag av statsmedel lämnats till ifrågavarande ändamål, varvid bidraget utgått från ett för skogsvård inom vidsträcktare trakter anvisat, sedermera ur riksstaten uteslutet anslag.

[120.]

I nämnda proposition nr 97 beräknades medelsbehovet i förevarande avseende för lappmarkerna till 18,000 kronor samt för Särna och Idre socknar till 2,000 kronor. Vid denna beräkning förutsattes emellertid, att understöd från anslaget skulle lämnas jämväl till sådana skogar, som äro belägna i Västerbottens och Norrbottens läns kustland men lyda under förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, den s. k. lappmarkslagen. Beträffande dispositionen av anslaget uttalades i propositionen, att anslaget borde ställas till domänstyrelsens förfogande att enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter användas för angivet ändamål.

Anslaget har för ett vart av budgetåren 1925—1926 och 1926—1927 uppförts med oförändrat belopp av 20,000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1925 rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål för sistnämnda budgetår anförde domänstyrelsen att, då intresset för skogsvården å här ifrågavarande skogar för varje år avsevärt stegrats, anslaget befunnits otillräckligt. Enligt från vederbörande överjägmästare inkomna uppgifter skulle för ändamålet erfordras ett belopp av 112,500

[120.] kronor. Styrelsen funne emellertid lämpligt att, till dess större erfarenhet vunnits i fråga om behovet av ifrågavarande anslag, föreslå ett belopp av allenast 75,000 kronor.

Vid anmälan härav den 7 januari 1926 erinrade dåvarande departementschefen om den, enligt vad förut under punkt 118 omförmälts, inom jordbruksdepartementet pågående utredningen om revision av den för ifrågavarande skogar gällande lagstiftningen samt att, för främjande i vidgad omfattning av skogsvården även å sagda skogar, vore under övervägande förslag om uttagande av skogsvårdsavgifter, vilken anordning, därest den genomfördes, skulle göra ifrågasatt anslag obehövt. Under framhållande emellertid att den ifrågavarande lagstiftningen kunde träda i kraft tidigast efter utgången av år 1926, vilket år avsåges med det för budgetåret 1926—1927 beräknade anslaget, tillstyrkte departementschefen, att i riksstaten för nämnda budgetår såsom dittills uppfördes anslag för ändamålet samt att med hänsyn till den föreslagna omläggningen av medelsanskaffningen anslaget måtte upptages till samma belopp som för budgetåret 1925—1926 eller 20,000 kronor. Förslaget vann såväl Kungl. Maj:ts som riksdagens bifall.

I skrivelse den 4 september 1926 har *domänstyrelsen*, under erinran om anslagsfrågans behandling föregående år, anført att, då omförmälda inom jordbruksdepartementet pågående utredning ännu icke slutförts men överjägmästarna allt fortfarande hävdade, att behovet av anslag för nu förevarande ändamål ingalunda vore mindre än förut, styrelsen ville föreslå, att anslaget för budgetåret 1927—1928 måtte höjas med 30,000 kronor till 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom förut omförmälts, torde den inom jordbruksdepartementet pågående utredningen rörande den för ifrågavarande skogar gällande lagstiftningen kunna slutföras inom sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas 1927 års riksdag, men förutsättes, att en eventuellt beslutad ny lagstiftning, vilken skulle innebära nu omhandlade anslags uteslutande ur riksstaten, kan träda i kraft tidigast den 1 januari 1928.

Med hänsyn härtill och i avbidan på avgörandet av frågan om en omläggning av medelsanskaffningen torde anslaget böra i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till främjande av skogsvård å enskildas skogar
i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar med flera
områden anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra*
reservationsanslag av kronor 20,000.

[121.] **20. Skogsvårdens befrämjande.** Till skogsvårdens befrämjande har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t för budgetåret 1926—1927 anvisat ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor att av Kungl. Maj:t i mån av förefallande behov fördelas mellan vederbörande skogsvårdsstyrelser.

Vad angår behovet av statsanslag till förevarande ändamål för budgetåret 1927—1928 har centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund i skrivelse den 18 oktober 1926 hemställt, att för nämnda budgetår måtte till ändamålet anvisas ett anslag å 765,000 kronor, avseende bidrag under kalenderåret 1927.

Över centralrådets berörda skrivelse har domänstyrelsen den 13 november 1926 avgivit infordrat utlåtande.

Sedan jag jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 september 1926 tillkallat särskilda sakkunniga för verkställande av utredning rörande statsbidrag för utdikning av sådana enskilda tillhöriga försumpade marker, som kunde göras tjänliga för skogsbörd, har Kungl. Maj:t genom beslut den 12 november 1926 på min hemställan uppdragit åt de sakkunniga att verkställa utredning jämväl angående framtida ordnandet av skogsvårdsstyrelsernas ekonomi. I samband härmed har centralrådets förenämnda skrivelse med därtill hörande handlingar överlämnats till de sakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörandet av sistnämnda uppdrag.

Den åt de sakkunniga uppdragna utredningen såvitt densamma angår skogsvårdsstyrelsernas ekonomiska förhållanden har ännu ej avslutats men är avsedd att slutföras inom sådan tid, att resultatet därav kan föreläggas 1927 års riksdag. Med hänsyn härtill är jag ej nu beredd att taga slutlig ståndpunkt till frågan om storleken av det anslag, som för budgetåret 1927—1928 bör anvisas till skogsvårdens befrämjande. Vid sådant förhållande torde med anslagsäskande hos riksdagen för ifrågavarande ändamål få anstå och nu allenast beräknas visst anslag, vilket torde böra upptagas till samma belopp, varmed anslaget utgår för löpande budgetår eller 500,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående anslag till skogsvårdens befrämjande, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna för budgetåret 1927—1928 ett belopp av kronor 500,000.

[122.] **21. Statens skogsutdikningsanslag.** I skrivelse den 8 maj 1926 nr 174 har riksdagen anhållit om utredning, huruvida och på vad sätt staten bör, utöver vad nu äger rum, lämna bidrag för utdikning av sådana enskilda tillhöriga vattensjuka marker, som kunna göras tjänliga för skogsbörd.

För verkställande av den av riksdagen sålunda begärda utredningen har jag jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 september 1926 tillkallat särskilda sakkunniga, och hava dessa den 26 november 1926 i ämnet avgivit betänkande, vilket remitterats för vederbörande myndigheters och korporationers hörande.

[122.] Utredningen av ärendet är ännu icke avslutad. Med hänsyn härtill kan jag först framdeles underställa Kungl. Maj:t spörsmålet om avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet. I avvaktan härpå torde i förslaget till riksstat för instundande budgetår böra under benämning statens skogsutdikningsanslag uppföras ett till 200,000 kronor beräknat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som må
varda riksdagen förelagd, under titel statens skogsutdik-
ningsanslag beräkna för budgetåret 1927—1928 ett be-
lopp av kronor 200,000.

[123.] [123.] **22. Skogsvårdsstyrelsernas förbund.** Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för den sammanslutning, benämnd skogsvårdsstyrelsernas förbund, vari nämnda styrelser äro förenade, har för budgetåret 1926—1927 anvisats ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor, avsedda för kostnaderna under kalenderåret 1926.

I skrivelse den 25 september 1926 har centralrådet för samma förbund hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1927—1928 såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för förbundet under år 1927 anvisa 10,000 kronor.

Denna anslagsfråga äger visst samband med den under föregående punkt omnämnda, av särskilda sakkunniga inom jordbruksdepartementet verkställda utredning, huruvida och på vad sätt staten bör, utöver vad nu äger rum, lämna bidrag för utdikning av sådana enskilda tillhöriga försumpade marker, som kunna göras tjänliga till skogsbörd.

Av skäl, som förut omnämnts, kan frågan om avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet först framdeles underställas Kungl. Maj:ts prövning. Vid sådant förhållande kan ej heller nu standpunkt tagas till beloppet av det anslag, som för budgetåret 1927—1928 bör anvisas till skogsvårdsstyrelsernas förbund. I avvaktan på blivande proposition i ämnet torde därför i förslaget till riksstat för sagda budgetår anslaget till förbundet böra upptagas med beräknat belopp, förslagsvis 10,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som må
varda riksdagen förelagd, såsom bidrag till bestridande
av kostnaderna under kalenderåret 1927 för skogsvårds-
styrelsernas förbund beräkna för budgetåret 1927—1928
ett belopp av kronor 10,000.

23. Släckning av skogseld, oförändrat ordinarie förslagsanslag (se IX. H. T. 1918 p. 78) kronor 50,000.

[124.] 24 och 25. **Utgifter för naturskyddsändamål.** Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet (IX H. T. 1920 p. 123) uppfördes i riksstaten å extra stat för 1921 under titel utgifter för naturskyddsändamål dels till bestridande av kostnader för nationalparker ett reservationsanslag av 2,600 kronor och dels till gäldande av resekostnader och övriga utgifter för vetenskapsakademiens förvaltning av naturskyddsärenden ett reservationsanslag av 3,800 kronor. För närmast efterföljande år beviljades för ifrågavarande ändamål anslag efter beräkning av ett årligt medelsbehov av tillhopa 6,400 kronor. På grund av å anslagen uppkomna behållningar har medelstillskott för innevarande budgetår erfordrats allenast å anslaget till utgifter för vetenskapsakademiens förvaltning, vilket uppförts med 1,500 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1926 har *vetenskapsakademien* hemställt, att anslagen i fråga måtte för budgetåret 1927—1928 uppföras med respektive 3,050 kronor och 4,800 kronor.

Den förra summan avser bevakning, inhägnader, kostnader för föreskriven undersökning av parkerna, uppsättande av anslagstavlor m. m. Av anslaget till vetenskapsakademien för ifrågavarande ändamål bestridas huvudsakligen kostnader för inspektionsresor och undersökningar i naturskyddsändamål, vartill kommer expensutgifter m. m.

Emot framställningen har jag icke annat att erinra, än att anslaget till kostnader för nationalparker torde böra avrundas till 3,000 kronor. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1927—1928 anvisa såsom särskilda
extra reservationsanslag

- a) till bestridande av kostnader för nationalparker kronor 3,000,
- b) till gäldande av resekostnader och övriga utgifter för vetenskapsakademiens förvaltning av naturskyddsärenden kronor 4,800.

26. Belöningar för rovdjurs dödande, oförändrat ordinarie förslagsanslag (se R. skr. 1925 nr 9 A p. 92 och kung. samma år nr 293) kronor 30,000.

Lantmäteriväsendet.**Lantmäteristyrelsen.**

[125.] [125.] 1. **Lantmäteristyrelsen.** Jämlikt beslut av 1925 års riksdag (skr. nr 9 A p. 93) uppgår ordinarie förslagsanslaget till lantmäteristyrelsen till 184,300 kronor. Den med tillämpning från och med budgetåret 1925—1926 fastställda staten har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 148,500
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 30,800
Till bestridande av kostnader vid inspektioner	» 2,500

Förslagsanslag kronor 184,300.

I samband med statens fastställande har bland ordinarie befattningar upptagits bland andra 1 lantmäterifiskal i lönegraden B 26 och 3 kanslibiträden i lönegraden B 7.

Till bestridande av kostnader för förteckning och förvaring av arkivalierna hos lantmäteristyrelsen är för budgetåret 1926—1927 uppfört ett extra reservationsanslag av 6,500 kronor.

I skrivelse den 13 september 1926 har *lantmäteristyrelsen* gjort framställning ifråga om anslagen till styrelsen för budgetåret 1927—1928. I samband därmed har föreslagits indragning från och med den 1 juli 1927 av lantmäterifiskalstjänsten. Beträffande denna senare fråga ber jag först få erinra om följande.

Avlöningar
till ordinarie
tjänstemän.

Sedan lantmäterifiskalstjänsten blivit ledig, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 19 september 1924, i huvudsaklig överensstämmelse med av lantmäteristyrelsen framställt förslag i ämnet, att, utan hinder av vad lantmäteriiinstruktionen innehölle däremot stridande, lantmäteristyrelsen ägde, i den utsträckning sådant funnes lämpligt, föreskriva, att ärenden, som tillhörde lantmäterifiskalens handläggning, skulle av styrelsen omedelbart handläggas och avgöras efter lantmäterifiskalens föredragning, ävensom vidtaga den ändring beträffande ärendenas beredning, som med hänsyn till en dylik ordning kunde finnas påkallad. Vidare meddelades föreskrifter om tjänstens uppehållande för tiden intill utgången av mars månad 1926 samt om avlöningsförmånerna för vikarien.

Med stöd av ovanstående bemyndigande lämnade lantmäteristyrelsen sedermera närmare föreskrifter rörande behandlingen av omförmälda, lantmäterifiskalstjänsten tillhörande ärenden.

I anledning av en utav lantmäteristyrelsen till Kungl. Maj:t avlåten redogörelse i ämnet förklarade Kungl. Maj:t den 19 februari 1926 att med återbesättande av lantmäterifiskalstjänsten skulle tills vidare anstå, varjämte förordnades, att från och med den 1 april 1926 tills vidare till och med den

30 juni 1927 de åligganden, som jämlikt 10 § av lantmäteriinstruktionen den 14 mars 1924 (nr 42) ankomme på lantmåterifiskalen, skulle fullgöras av byrådirektören på administrativa byrån, varvid dock skulle iakttagas, ej mindre att av lantmåteristyrelsen skulle efter föredragning av nämnda byrådirektör omedelbarligen handläggas och avgöras frågor om lantmätarens fel och försummelser i tjänsten än även att byrådirektören beträffande dessa ärenden i fråga om beredning och föredragning skulle hava enahanda befogenhet och skyldighet som byråchef. I samband härmed bemyndigades lantmåteristyrelsen att för tiden från och med den 1 april tills vidare till och med den 30 juni 1926 av den för lantmåterifiskaltjänsten anslagna avlöning disponera så stort belopp, som erfordrades för anställande å administrativa byrån av ytterligare en amanuens. [125.]

I sammanhang med beslutet den 19 februari 1926 anbefallde Kungl. Maj:t lantmåteristyrelsen att före den 1 november samma år inkomma med redogörelse för den erfarenhet, som vunnits av den nya anordningen, och det förslag i ämnet, som därav kunde föranledas.

I sin nu ifrågavarande skrivelse den 13 september 1926 har lantmåteristyrelsen först beträffande lantmåterifiskaltjänsten anfört bland annat, att erfarenheten under det senaste halvåret hade visat, att byrådirektören på administrativa byrån med hjälp av en amanuens kunde medhinna de huvudsakligaste av de åligganden, som enligt instruktionen ankomme på lantmåterifiskalen, samt desslikes verksamt deltaga i arbetet å administrativa byrån. Ur denna synpunkt syntes alltså hinder ej finnas för indragning av lantmåterifiskaltjänsten. På framtida erfarenhet finge bero, om till följd därav någon utjämning av arbetena de skilda byråerna emellan borde ifrågakomma eller om viss del av fiskalen nu åliggande göromål borde uppdragas åt annan befattningshavare.

Rörande den ändrade handläggningen av ifrågavarande ärenden borde bestämmelse inflyta i instruktionen.

Vidare har lantmåteristyrelsen anfört i huvudsak följande.

Ett av de i lantmåteristyrelsens stat uppförda kanslibiträderna skötte med biträde av en extra ordinarie tjänsteman lantmåteristyrelsens kassarörelse och bokföring. Registratorns tid vore fullt upptagen av förandet av styrelsens diaries med vad därtill hörde samt åliggandena såsom aktuarie. Om registratorn skulle taga befattning med kassarörelsen jämte bokföringen och samtidigt sköta nyssnämnda göromål, kunde hans befattning i förstnämnda delar endast bliva av mera formell art. Ansvar för kassan och bokföringen bleve därigenom delat. En sådan ordning hade lantmåteristyrelsen med hänsyn till kassarörelsens omfattning icke ansett sig försvarad med, utan hade styrelsen funnit sig böra taga steget fullt ut och uppdragit åt ifrågavarande kanslibiträde att självständigt sköta kassarörelsen och såsom oskiljaktig därifrån även bokföringen.

Till belysande av omfattningen av lantmåteristyrelsens kassarörelse meddelades, att i medeltal årligen under sista femårsperioden gjorda utbetalningar uppgått i runt tal till 1,300,000 kronor. Omfattningen berodde till stor del på statsbidragen till lantmåteriförrättningar, vilka beslutades av

[125.] och utbetalades genom lantmäteristyrelsen. Antalet personer, som erhållit dylikt understöd, uppginge under budgetåret 1925—1926 till 4,404 och i understöd hade utbetalats 575,250 kronor. Denna understödsverksamhet ökades årligen. Den beslutade nya jorddelningslagstiftningen kunde väntas hellre komma att öka än minska samma verksamhet. Antalet befattningshavare, åt vilka avlöning varje månad skulle utbetalas, uppginge till mellan 230 och 250. Att redan detta innebure ett högst betydande arbete torde vara klart, i all synnerhet om man erinrade sig gällande bestämmelser om avlöning, pensionering, införsel och avsättning till skatter. Även bokföringen för denna kassarörelse måste givetvis vara omfattande. Enligt gällande bestämmelser fördes kassakladd, journaler över inkomster och utgifter, inkomstbok och utgiftsbok samt huvudbok. Oskiljaktiga från dessa åligganden vore upprättande av förslag till rekvisitioner å medel, som skulle göras hos statskontoret, förande av personalbok och upprättande av lönesammandrag, meddelande av uppgifter för beskattning samt förande av minnesanteckningar av olika slag, vartill komme meddelande av varjehanda utredningar och uppgifter, som erfordrades för styrelsens del.

Enligt lantmäteristyrelsens mening borde det icke längre få fortfaara att så betydande och ansvarsfulla åligganden som de, varom här vore fråga, ombesörjdes av ett kanslibitråde, och skulle den nuvarande innehavaren av befattningen avgå, bleve det säkerligen brydsamt nog att mot nu utgående ersättning anskaffa en lämplig ersättare. Då det gällt att fatta ståndpunkt till frågan vilken lönegrad, som borde bestämmas och befattningens benämning, hade styrelsen funnit, att jämförelse kunde göras med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, lotsstyrelsen, patent- och registreringsverket, mynt- och justeringsverket samt statens provningsanstalt. Inom förstnämnda tre verk finnes, förutom en registrator, i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen en revisor och bokhållare, i lotsstyrelsen en kassör och bokhållare samt i patent- och registreringsverket en kassör och räkenskapsförare. I mynt- och justeringsverket finnes en kassör. Alla nu nämnda befattningar vore uppförda i lönegrad B 21. Inom statens provningsanstalt finnes en befattning, som benämndes kassör och räkenskapsförare. Denna befattning vore uppförd i lönegrad B 20.

Så vitt lantmäteristyrelsen vore i tillfälle att bedöma förhållandena hade styrelsen trott, att det finnes fullt giltiga skäl att likställa ifrågavarande befattning hos lantmäteristyrelsen med ovannämnda befattningar, som hade att ombesörja kassagöromålen hos ovan först nämnda fyra ämbetsverk. Styrelsen hade emellertid ansett sig böra föreslå lönegrad B 20 och sökte alltså likställighet med den hos statens provningsanstalt befintliga befattningen såsom kassör och räkenskapsförare. Styrelsen föresloge emellertid benämningen »kassör och bokhållare».

Det förslag, som innefattades i vad lantmäteristyrelsen ovan anför, innebure indragning av lantmåterifiskalstjänsten och en kanslibiträdesbefattning samt uppförande av en ny befattning såsom kassör och bokhållare i lönegrad B 20. Vid bifall till sagda förslag, skulle förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän minskas med $(9,540 + 3,300 =) 12,840$ kronor men ökas med 6,816 kronor, vadan minskningen bleve 6,024 kronor, och borde alltså anslaget uppföras med $(148,500 - 6,024 =) 142,476$ kronor eller avrundat 142,500 kronor.

Beträffande anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare har lantmäteristyrelsen anfört bland annat följande.

Uti den stat, som 1920 års riksdag antagit för lantmäteristyrelsen att lända till efterrättelse från och med ingången av 1921, hade posten till extra tjänstemän och biträden samt vikariatsersättning varit upptagen med ett belopp av 37,800 kronor. Anslaget hade sedermera från 1922 höjts till 47,500 kronor men hade därefter i överensstämmelse med förslag av nämnden för granskning av ämbetsverkens äskanden av anslag å riksstaten för budgetåret 1923—1924 av 1923 års riksdag nedsatts till 30,000 kronor. Vid 1925 års riksdag hade till följd av den reglering, som då skedde även av icke-ordinarie befattningshavares avlöning, ifrågavarande anslag höjts från 30,000 till 30,800 kronor.

Med det anslag å 37,800 kronor, som upptagits i den stat för lantmäteristyrelsen, vilken började tillämpas från och med ingången av år 1921, hade avsetts att bereda tillfälle för styrelsen att anställa tio amanuenser. Ersättningen till dessa var beräknad till i genomsnitt 2,600 kronor till varje, under förutsättning att extra lantmätare vid förordnande såsom amanuens finge bibehållas vid sitt arvode såsom extra lantmätare intill 1,500 kronor om året. I anslutning härtill hade Kungl. Maj:t den 31 december 1920 dels bemyndigat lantmäteristyrelsen att, tills vidare och intill dess annorlunda bleve förordnat, anställa högst tio amanuenser, dels föreskrivit, ej mindre att ersättningen till dessa skulle få utgå med högst 2,800 kronor för år, under villkor dock att det för avlöningen av amanuenser avsedda beloppet av 26,000 kronor årligen icke överskredes, än även att styrelsen icke ägde till amanuens förordna distriktslantmätare under längre tid än sex månader under samma år. Emellertid hade Kungl. Maj:t den 17 februari 1922 förordnat, att beträffande hos lantmäteristyrelsen anställda amanuenser skulle tills vidare, räknat från och med den 1 januari 1922, anstå med tillämpning av de i kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) fastställda avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare.

Någon ändring hade icke skett i ovanstående föreskrifter. Hos lantmäteristyrelsen anställda amanuenser hade alltså ej kommit i åtnjutande av någon ökad ersättning för den till sju timmar utsträckta dagliga tjänstgöringstiden. Billigheten fordrade emellertid enligt lantmäteristyrelsens mening att så borde ske. Styrelsen tillät sig föreslå en ökning av 400 kronor, så att maximiavlöningen höjdes från 2,800 kronor till 3,200 kronor och minimiavlöningen på motsvarande sätt till 2,800 kronor. Med avseende å detta förslag framhöles, att amanuenserna hos styrelsen, för att de skulle bliva till något verkligt gagn å arbetet, måste utväljas bland de äldre och dugligare extra lantmätarna och därför redan vid sitt första amanuensförordnande hade en väsentligt längre tjänsteverksamhet än amanuenserna i andra statens verk. Sålunda borde omnämnas, att av de fyra under 1926 och föregående år förordnade amanuenserna ingen haft kortare tjänstetid såsom lantmäteriauskultant eller extra lantmätare än tio år. Detta föranledde, att man vid beräkningen av erforderliga medel borde utgå ifrån att minimi-arvodet bleve 3,000 kronor för år. Detta arvode borde emellertid ej ifrågakomma om tjänstetaldern vore lägre än fem år efter konstituerandet till extra lantmätare.

Styrelsen hade för närvarande behov av högst sju amanuenser, och inginge i detta antal en amanuens, avsedd för byrådirektören på administrativa byrån, samt en amanuens, som för närvarande vore uteslutande sysselsatt med nedan omförmälda arbete i arkivet. För avlöning av amanuenser

[125.]

Avlöningar
till icke-ordi-
narie befatt-
ningshavare
m. m.

[125.] erforderliga medel beräknade lantmäteristyrelsen till högst 21,000 kronor. De ändrade bestämmelser i fråga om grunderna för avlöningen av amanuenserna, som styrelsen här framställt, föranledde emellertid icke anspråk på höjning av anslagets nuvarande belopp 30,800 kronor, detta dock under förutsättning av bifall till efterföljande förslag om anslag på extra stat för arkivaliernas förteckning och förvaring.

Anslag till
arkivaliernas
förteckning
och förvaring.

För detta ändamål vore i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett extra reservationsanslag å 6,500 kronor. Rörande användningen av detta anslag hade Kungl. Maj:t genom brev den 18 juni 1926 funnit gott föreskriva, att vid pågående arbete inom lantmäteristyrelsen med förteckning samt genomförande av ändrat sätt för förvaring av styrelsens arkivalier finge anställas ett kvinnligt biträde med avlöning efter 11:e lönegraden i den löneplan, som funnes intagen i 6 § i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, att avlöning till övrig kvinnlig arbetskraft, som erfordrades för ovanberörda arbete, finge utgå högst efter 4:e lönegraden av samma löneplan samt att avlöningen till ifrågavarande biträden skulle utgå av ovannämnda anslag endast till den del den å lantmäteristyrelsens stat upptagna anslagsposten å 30,800 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. icke därtill lämnade tillgång.

Vid ifrågavarande arbete vore — förutom en amanuens — för närvarande sysselsatta fyra kvinnliga biträden. I enlighet med ovanstående föreskrifter åtnjöte ett av dessa biträden avlöning efter 11 lönegraden samt övriga tre avlöning efter 4:e lönegraden. Med anledning av uppflyttningar till följd av ålder i högre löneklass uppginge den sammanlagda avlöningen till dessa fyra biträden innevarande budgetår till 9,612 kronor. Ålderstilläggen uppginge till 312 kronor. Givet vore emellertid, att utgifterna för ålderstillägg för framtiden bleve allt större och större. För bestridande av kostnaderna härför torde hinder ej förefinnas att i mån av behov anlita det under sjunde huvudtiteln uppförda extra förslagsanslaget till avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen.

Då anslaget å extra stat för innevarande budgetår upptagits endast till 6,500 kronor, kunde man räkna med att, förutom ersättningen till en för arbetet avdelad amanuens, ytterligare minst 3,112 kronor av kostnaderna för ifrågavarande arbete komme att bestridas av anslagsposten å styrelsens stat till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Emellertid vore det, på sätt redan tidigare av styrelsen framhållits, nödvändigt, att sistberörda anslagspost åtminstone för närmaste åren reserverades för styrelsens egen verksamhet eller för de med anslaget avsedda ändamål. Vid beräkningen av beloppet av detta anslag hade hänsyn icke tagits till behovet av skrivbiträden i arkivet för arbetet med arkivaliernas förvaring och förteckning. Slutligen finge styrelsen meddela, att vid detta arbete funnes behov av ytterligare ett skrivbiträde. Genom anställande av ett sådant kunde tillgänglig mer kvalificerad arbetskraft bättre utnyttjas. I anledning av vad sålunda meddelats syntes anslaget å extra stat för nästkommande budgetår böra uppföras med ett belopp av 10,000 kronor.

Över lantmäteristyrelsens ifrågavarande framställning hava infordrade utlåtanden avgivits den 13 oktober 1926 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd och den 6 november 1926 av statskontoret.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd, som uttalat sig allenast beträffande den föreslagna förändringen av redogörartjänsten hos lantmäteristyrelsen, har härutinnan anfört huvudsakligen följande.

[125.]

Av vad lantmäteristyrelsen anfört syntes lönenämnden tydligt framgå, att den nuvarande löneställningen — lönegraden B 7 — för den befattningshavare, som handhade redogörarskapet i styrelsen, icke kunde anses svara mot det med tjänsten förenade ansvaret och arbetet. Lönenämnden kunde emellertid icke utan vidare tillstyrka lantmäteristyrelsens förslag, att en befattning »kassör och bokhållare» i lönegraden B 20 nu inrättades. Anledningen till att lönenämnden för närvarande ansåge sig böra intaga denna ställning vora att finna i följande förhållande.

I de centrala ämbetsverk, där ej särskild befattning vore inrättad för handläggningen av redogörargöromålen, vore dessa göromål i allmänhet uppdragna åt verkets registrator. Då befattning som »registrator» uppförts å staten, hade denna i regel hänförts till lönegraden B 21 (i statsdepartementen B 22). Efter inrättandet av de ursprungligen för kvinnliga innehavare avsedda befattningar, vilka motsvarade de nuvarande kansliskrivartjänsterna, hade emellertid i åtskilliga fall registrators- och därmed ofta även redogörargöromålen ålagts befattningshavare i kansliskrivargraden eller nuvarande lönegraden B 11.

I vissa centrala ämbetsverk — oavsett dem, i vilka jämväl kamrerare vore anställda — funnes särskilda befattningshavare avsedda för handhavande av de egentliga redogörargöromålen för verket.

Man kunde skilja mellan två huvudgrupper av tjänster avsedda såväl för redogörare eller kassörer som för registratorer: antingen lönegraden B 21 (eller nära där omkring liggande lönegrad) eller ock lönegraden B 11. Det sade sig självt, att en så avsevärd olikhet knappast kunde vara av förhållandena påkallad. Sannolikt skulle i många fall en placering i en mellangrad giva ett riktigt uttryck för tjänstens art och krav. Det syntes emellertid lönenämnden icke lämpligt att nu föreslå en principiellt så vittgående omläggning i fråga om allenast ett ämbetsverk. Spörsmålet borde i stället tagas upp till bedömande i ett vidsträcktare sammanhang och avse den centrala statsförvaltningen i allmänhet, givetvis med erforderligt beaktande av förhållandena såväl vid kommunikationsverken som vid den lokala civila förvaltningen, och återopade lönenämnden härutinnan ett uttalande av chefen för finansdepartementet i samband med framläggande till 1925 års riksdag av förslag till ordnande av kvinnliga befattningshavares avlönings- och pensionsförhållanden. (Utgifterna sid. 133.)

Vid bifall till en dylik utredning torde emellertid med hänsyn till det krävande arbete, som ålåg det kanslibitråde, som nu handhade redogöraruppgifterna i lantmäteristyrelsen, det dock föreligga skäl att provisoriskt bereda sagda befattningshavare en något förbättrad avlöningsställning. Härvid syntes ligga närmast till hands att tillerkänna kanslibiträdet i fråga vikariatsersättning såsom vid uppehållande av kansliskrivarbefattning.

Statskontoret har yttrat i huvudsak följande.

Lantmäteristyrelsens förslag i vad det avsåge indragning av lantmaterifiskalstjänsten och en kanslibiträdesbefattning föranledde ingen annan erinran, än att den befattningshavare, som skulle få de lantmaterifiskalen förut åvilande göromålen sig anförtrodda, torde böra benämnas byrådirektör, tillika lantmaterifiskal.

I likhet med lönenämnden funne statskontoret av behovet påkallat, att

[125.] Kungl. Maj:t läte verkställa en allmän utredning rörande lönegradsplacementen av registratorer och kassörer vid de till allmänna civilförvaltningen hörande ämbetsverken; och statskontoret kunde under sådana omständigheter icke för närvarande tillstyrka bifall till lantmäteristyrelsens nu ifrågasvarande förslag. Ej heller statskontoret kunde emellertid anse med rättvisa och billighet överensstämmande, att kassörskan i lantmäteristyrelsen endast åtnjöt avlöning såsom kanslibiträde. Statskontoret hade blivit styrkt i denna sin uppfattning, sedan statskontoret tagit del av vid statskontorets utlåtande fogad, av vederbörande byråchef i lantmäteristyrelsen uppgjord promemoria, innehållande uppgift å kassörskan åvilande arbete. Mot lönenämndens förslag till beredande av provisorisk förbättring av hennes avlöningsställning kunde dock invändas, att det ej kunde anses principiellt riktigt, att vikariatsersättning utginge i ett fall, där det ej vore fråga om vikariat. Vidare skulle lönenämndens förslag innebära, att den ytterligare ersättningen skulle utgå med endast 182 kronor 50 öre, en ersättning som finge betraktas såsom alltför ringa. Då, med undantag av kassörsbefattningen i lantmäteristyrelsen, samtliga kassörsbefattningar inom den civila förvaltningen vore hänfödda till lägst 11:e lönegraden, ansåge statskontoret, att särskild ersättning till kassörskan i nämnda styrelse borde fastställas till ett belopp, motsvarande skillnaden mellan vad som skulle tillkommit ifrågasvarande kanslibiträde, därest hon varit kansliskrivare, och vad hon nu ägde uppbära, dock med reducering med hänsyn till skillnaden mellan de pensionsavgifter för egen pensionering, som åvilade kvinnliga befattningshavare i 11:e och 7:e lönegraderna. Då det kanslibiträde, som inom lantmäteristyrelsen nu handhade kassagöromålen, vore placerad i näst högsta löneklassen i 7:e lönegraden, skulle i enlighet med ovanstående ett särskilt arvode beredas henne till belopp av 768 kronor (4,104—3,300—27¹, avrundat till med 12 delbara närmast lägre tal). Ifrågasvarande belopp torde lämpligen utgå av det i staten för lantmäteristyrelsen uppförda förslagsanslaget till avlöning åt ordinarie befattningshavare. Riksdagens medgivande torde böra inhämtas därtill, att dylikt arvode finge utgå.

Vid bifall såväl till vad statskontoret här ovan föreslagit i fråga om särskilt arvode till ett kanslibiträde hos lantmäteristyrelsen som till styrelsens förslag om indragning av lantmäterifiskalstjänsten och en kanslibiträdesbefattnings uppförande på övergångsstat, skulle det i staten för lantmäteristyrelsen uppförda förslagsanslaget å 148,500 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän kunna minskas med 12,000 kronor till 136,500 kronor.

Beträffande frågan om avlöning åt hos lantmäteristyrelsen anställda amanuenser framginge av styrelsens räkenskaper för budgetåret 1925—1926, att envar av de hos styrelsen anställda amanuenserna åtnjöt amanuensarvode med 2,400 kronor, arvode i egenskap av extra lantmätare med 1,500 kronor samt dessutom tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt de förmånligare grunderna. Vidare utvisade räkenskaperna, att av det i staten för styrelsen upptagna anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare å 30,800 kronor utgått till amanuenser 12,979 kronor, därav gratifikation 898 kronor, till rit- och skrivbiträden 15,457 kronor samt till vaktmästare 2,364 kronor.

Av lantmäteristyrelsens framställning inhämtades, att styrelsen för närvarande hade behov av högst sju amanuenser och att styrelsen med iakttagande av föreslagen arvodesförhöjning beräknat det för deras avlöning erforderliga beloppet till 21,000 kronor. I likhet med styrelsen funne stats-

¹ Skillnad i pensionsavgifter.

kontoret med billighet överensstämmande, att amanuenserna erhöles någon ökad ersättning på grund därav, att den dagliga arbetstiden för dem blivit utsträckt från sex till sju timmar; och statskontoret hade intet att erinra mot att amanuensarvudet höjdes med 400 kronor för envar av amanuenserna. Alldenstund avlöningar till amanuenser under sistförflutna budgetår uppgått till omkring 13,000 kronor torde — även om amanuensarvodena skulle höjas med 400 kronor för år — det för ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet uppgå till högst 16,000 kronor. Då nu lantmäteristyrelsen för amanuensernas avlöning beräknat ett belopp av 21,000 kronor, men styrelsen ändå ej ifrågasatt någon höjning av anslaget till avlöning åt icke-ordinarie befattningshavare, ville det synas, som om av detta anslag ett belopp av 5,000 kronor skulle bliva disponibelt. Ifrågavarande anslag skulle jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 18 juni 1926, i den mån det därtill lämnade tillgång, tagas i anspråk för arbete med förteckning och förvaring av styrelsens arkivalier. För bestridandet av övriga kostnader för nyssnämnda arbete vore för innevarande budgetår anvisat ett extra anslag å 6,500 kronor. Lantmäteristyrelsen hade nu föreslagit en höjning av nyssberörda anslag med 3,500 kronor till 10,000 kronor, men då styrelsen beräknat kostnaderna för amanuensernas avlöningar till ett belopp, som med 5,000 kronor överstege vad som för ändamålet torde vara behöfligt, torde enligt statskontorets mening någon höjning av nu omnämnda extra anslag ej vara erforderlig.

Av de i ärendet anförda skäl biträder jag förslaget om indragning från och med den 1 juli 1927 av den ledigblivna lantmäterifiskalsbefattningen och överflyttande på en av lantmäteristyrelsens tre byrådirektörer av de med sagda befattning förenade göromål antingen i deras helhet eller med fördelning av en del av dem på andra befattningshavare. Att, såsom statskontoret föreslagit, benämna den, som får lantmäterifiskalens förutvarande göromål sig anförtrödda, byrådirektör, tillika lantmäterifiskal, låter sig knappast lämpligen genomföra, enär byrådirektörerna i lantmäteristyrelsen icke vidare erhålla fullmakt till tjänst å viss byrå samt omflyttningar således kunna vidtagas. Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka förslaget härutinnan.

*Departements-
chefen.*

Beträffande lantmäteristyrelsens förslag om inrättande av en ny befattning i lönegraden B 20 för bestridande av de kassörs- och bokförings- m. fl. göromål, vilka för närvarande utföras av ett kvinnligt kanslibitråde, finner jag väl uppenbart, att den nuvarande löneställningen, lönegraden B 7, för den befattningshavare som handhar ifrågavarande göromål icke torde kunna anses svara mot det med tjänsten förenade ansvaret och arbetet. Jag kan dock icke utan vidare biträda styrelsens förslag, då jag i likhet med lönenämnden och statskontoret och på av dem anförda skäl håller före, att ett beslut härutinnan bör föregås av den ifrågasatta allmänna utredningen rörande lönegradsplacering av registratorer och kassörer vid de till allmänna civilförvaltningen hörande centrala ämbetsverken. I avbidan på en sådan utredning och enär jag anser billighet och rättvisa kräva att, såsom lönenämnden och statskontoret föreslagit, ifrågavarande kanslibitråde under tiden beredes en något förbättrad löneställning, vill jag i sådant avseende förorda det av statskontoret framställda förslaget, innebärande att

[125.] hon skulle berättigas uppbära ett särskilt arvode av 768 kronor för år räknat, ävensom att beloppet i fråga må utgå av det i staten för lantmäteristytelsen uppförda förslagsanslaget till avlöning åt ordinarie befattningshavare m. m. Såsom statskontoret anmärkt torde riksdagens medgivande böra inhämtas härutinnan.

Enär för närvarande icke annan förändring skulle vidtagas med ifrågasvarande kanslibiträdestjänst än att, så länge kassörs- och bokföringsgöromålen vid verket äro förenade med befattningen, till dess innehavare skulle utgå ett särskilt arvode, synes anledning icke förefinnas att, såsom statskontoret föreslagit, uppföra befattningen å övergångsstat.

Vid bifall till detta förslag ävensom till vad ovan föreslagits rörande den nuvarande lantmäterifiskaltjänsten skulle anslaget å 148,500 kronor till avlöningar åt ordinarie befattningshavare kunna minskas med (9,540—768 =) 8,772 kronor eller i avrundat tal 8,800 kronor, varigenom detsamma komme att begränsas till 139,700 kronor.

För den föreslagna höjningen med 400 kronor av arvodet till de hos lantmäteristytelsen anställda amanuenser synas mig hava anförts vägande skäl, och vill jag fördensku tillstyrka densamma. Lantmäteristytelsen beräknar, att för närvarande finnes behov av högst sju amanuenser, och enligt vad jag inhämtat uppgår antalet av sådana tjänstemän för närvarande till sju, därav en tjänstgör vid arkivets omläggning. Styrelsens förslag avser, att sistnämnde amanuens fortfarande skulle avlönas från ordinarie anslaget till icke-ordinarie befattningshavare, men att utbetalningarna från sagda anslag skulle lättas genom överförande till det för arkivets omläggning avsedda extra anslaget av avlöningen till två vid arkivarbetet sysselsatta kvinnliga biträden, vilka för närvarande uppbära sin ersättning från det ordinarie anslaget. Härigenom skulle hela detta anslag med undantag av gottgörelsen till en amanuens få disponeras för sitt egentliga ändamål.

Med hänsyn till det arbete, som åvilar lantmäteristytelsen, bör räknas med ett behov av intill sju amanuenser, därvid jag vill erinra, att antalet amanuenser förut upptagits till tio. För avlöningen av amanuenserna torde med beräkning av sju amanuenser med full tjänstgöring tarvas ett något högre belopp än statskontoret föreslagit. Lantmäteristytelsen har emellertid ej ifrågasatt ändring av ifrågasvarande för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. avsedda ordinarie anslag å 30,800 kronor utan, såsom nämnts, föreslagit ett överförande av vissa från nämnda anslag för närvarande utgående kostnader till det extra anslaget till arkivarbetet. Emot en förstärkning av sistnämnda anslag har jag med hänsyn till föreliggande omständigheter icke någon erinran. Ökningen synes dock kunna begränsas till 2,500 kronor, varigenom anslagets slutsumma skulle bliva 9,000 kronor.

Med förmålan att jag under nästföljande punkt kommer att göra hemställan om uppförande av det extra anslaget till bestridande av kostnader för förteckning och förvaring av arkivalierna hos lantmäteristytelsen hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) utesluta den å lantmäteristyrelsens ordinarie stat uppförda lantmåterifiskalsbefattningen; [125.]

b) godkänna följande ordinarie stat för lantmåteristyrelsen, att tillämpas från och med budgetåret 1927—1928:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 139,700
Vikariatersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 30,800
Till bestridande av kostnader vid inspektioner	» 2,500

Förslagsanslag kronor 175,500;

c) vid bifall härtill minska *ordinarie förslagsanslaget* till lantmåteristyrelsen, nu kronor 184,300,
med » 8,800
till » 175,500;

d) medgiva, att till det kanslibitråde hos lantmåteristyrelsen, som handhar kassa- och bokföringsgöromålen, må, utöver den med kanslibiträdesbefattningen förenade avlöningen, från det i ordinarie avlöningsstaten för styrelsen upptagna förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän utgå ett särskilt arvode av 768 kronor för år räknat.

[126.] 2. Arkivaliernas hos lantmåteristyrelsen förteckning och förvaring. [126.]
Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för förteckning och förvaring av arkivalierna hos lantmåteristyrelsen anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 9,000.

[127.] 3. Lantmåteriundervisningen. Allt sedan 1910 har riksdagen ställt [127.]
medel till Kungl. Maj:ts förfogande att användas till lantmåteriundervisningens ordnande och bedrivande i huvudsaklig överensstämmelse med ett av lantmåteristyrelsen den 6 november 1909 framställt, i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 8 april 1910 (prop. nr 186/1910) närmare angivet förslag. För ett vart av budgetåren 1925—1926 och 1926—1927 har anslaget uppförts såsom extra reservationsanslag med 49,500 kronor.

[127.] Stadgar för lantmäteriundervisningen, att tillsvidare lända till efterrättelse hava av Kungl. Maj:t fastställts den 20 juli 1923.

Till uppehållande av undervisningen under budgetåret 1926—1927 har Kungl. Maj:t — som den 25 juni 1926 från nionde huvudtitelns allmänna expensanslag anvisat medel till bestridande under samma budgetår av kostnader vid lantmäteriundervisningen för skrivmaterialier och expenser, ved m. m. — samma dag anvisat 47,700 kronor enligt följande utgiftsstat:

Avlöningar:

till lärare i matematik	kronor 4,500	
» » » geodesi	» 7,500	
» » » praktiskt lantmäteri	» 5,400	
» » » rättslära	» 4,000	
» » » jordbrukslära m. m.	» 4,000	
» » » skogslära	» 1,500	
» » » kulturteknik	» 4,000	
» övriga lärare	» 2,775	kronor 33,675
» assistenter	» 6,800	
» föreståndaren	» 1,000	
» vikariatsersättning	» 300	
» undervisning åt äldre lantmätare i stadsplanelära samt förortsbildning m. m.	» 700	
» resekostnader för lärare, assistenter och elever vid resor i sammanhang med undervisningen samt till trakta- mentersättning åt lärare och assistenter vid dylika resor samt fältövningar	» 5,000	
» oförutsedda uppgifter	» 225	
		summa kronor 47,700,

med rätt för lantmäteristyrelsen att göra de jämkningar, som förhållandena må påkalla, i de av Kungl. Maj:t sålunda meddelade föreskrifterna.

Under erinran om Kungl. Maj:ts omförmälda beslut har *lantmäteristyrelsen* i skrivelse den 8 september 1926 rörande anslagsbehovet för ifråga-
varande ändamål under budgetåret 1927—1928 anført i huvudsak följande.

Den av Kungl. Maj:t fastställda utgiftsstaten innebure bifall till ett av lantmäteristyrelsen framställt förslag att vid den ordinarie kursen för kulturteknisk examen bereda ett antal i Stockholm och dess omedelbara närhet boende äldre lantmätare tillfälle att såsom extra elever följa undervisningen i stadsplanelära vid nämnda kurs. Emellertid föreläge ansökningar från ytterligare ett femtiotal lantmätare att få tillfälle genomgå en särskild kurs i berörda ämne. Minst två sådana kurser syntes det alltså vara behov av och lantmäteristyrelsen ämnade framdeles göra framställning om att under våren 1927 få anordna en dylik kurs. Härför erfordrades 1,400 kronor. Utgifterna för budgetåret 1926—1927 torde alltså böra beräknas till (47,700 + 1,400 =) 49,100 kronor.

Behållningen å anslaget utgjorde vid utgången av budgetåret 1925—1926 1,309 kronor 91 öre. Tillgången å medel för budgetåret 1926—1927 upp-

ginge alltså till 50,809 kronor 91 öre. Till nästkommande budgetår torde man alltså kunna räkna med en behållning av i runt tal 1,700 kronor.

[127.]

Uti skrivelse den 6 september 1924 angående anslag för lantmäteriundervisningens ordnande och bedrivande för budgetåret 1925—1926 hade lantmäteristyrelsen framhållit, att behov av extra kurser förefunnos även inom andra områden än stadsplaneväsendet. Så vore fallet inom det mätningstekniska området samt i fråga om jords gradering och förfarandet vid likvider. Efter tillkomsten av en ny skifteslagstiftning borde enligt styrelsens mening även upptagas till övervägande lämpligheten av en serie föreläsningar rörande denna. Styrelsen framhöll därvid vidare, att det knappast låte sig göra att verkställa några närmare beräkningar rörande kostnaderna för dylika kurser. Försiktigheten syntes dock bjuda, att man räknade med, att ett belopp av åtminstone 2,000 kronor borde finnas tillgängligt för ändamålet. Detta belopp bleve knappast tillräckligt, men styrelsen hade med hänsyn till angelägenheten av att största möjliga sparsamhet iakttoges ansett sig böra avstå från att beräkna högre belopp. Styrelsen utginge slutligen ifrån, att fråga om anordnande av extra kurs, på sätt också städse skett, för varje gång skulle underställas Kungl. Maj:ts närmare prövning.

Av lantmäteristyrelsen med stöd av 27 § 2) i gällande stadgar för lantmäteriundervisningen fastställd läroplan för kulturtekniska kursen upptog för ämnet stadsplanelära 50 timmars undervisning, som skulle bestå dels i föreläsningar, avhandlande allmänna synpunkter och regler för stadsplaners anordnande samt på området gällande bestämmelser, dels i utarbete av förslag rörande visst område. Den för ämnet anvisade tiden hade visat sig vara knapp. Redan nästlidna läsår ansåg sig läraren nödsakad utöka tiden till 65 timmar för att medhinna programmets genomförande. Nyttillkommen lagstiftning på området nödvändiggjorde för rikets lantmätare ökade insikter och förmåga av omdöme på ifrågavarande område. Enligt lantmäteristyrelsens mening vore av behovet påkallat, att tiden för undervisningen i stadsplanelära i avvaktan på vidare erfarenhet finge utsträckas intill 75 timmar. Under senaste åren hade ersättningen till läraren i ämnet utgått med 1,000 kronor, vilket belopp inginge i posten å 2,775 kronor till övriga lärare. Denna ersättning syntes med hänsyn redan till den sålunda utökade tiden böra ökas med 500 kronor.

Den för budgetåret 1926—1927 fastställda utgiftsstaten slutade å ett belopp av 47,700 kronor. Här i inginge emellertid ett belopp av 700 kronor till undervisning åt äldre lantmätare i stadsplanelära och förortsbildning m. m. Sistberörda belopp torde böra utgå, när det gällde att beräkna utgifterna för framtiden. Då å andra sidan kostnaderna för vikariatsersättning och oförutsedda utgifter i staten upptagits till så låga belopp som respektive 300 och 225 kronor, ansåge lantmäteristyrelsen försiktigheten bjuda, att dessa poster tillhoppa höjdes med 400 kronor. Ytterligare höjning med 500 kronor föranleddes av den ovan föreslagna ökade ersättningen till läraren i stadsplanelära. Slutsumman å utgiftsstaten för den ordinarie undervisningen för budgetåret 1927—1928 syntes alltså böra beräknas till $(47,700 - 700 + 400 + 500 =) 47,900$ kronor. Härjämte erfordrades 1,400 kronor till en kurs i stadsplanelära våren 1928. Hittills beräknade utgifter uppginge alltså till 49,300 kronor. Med beräkning av en tillgänglig reservation å 1,700 kronor samt att anslaget bibehölls med oförändrat belopp av 49,500 kronor komme ett belopp av 1,900 kronor att återstå till den särskilda undervisning, som kunde föranledas av den nya skifteslagstiftningen eller annan extra undervisning än i stadsplanelära. Detta belopp torde, så vitt vid tiden för fram-

- [127.] ställningens ingivande kunde bedömas, bliva tillräckligt. Skulle så visa sig icke bliva fallet, torde med hänsyn till de särskilda förhållanden, som förelåge till följd av den nya jorddelningslagstiftningen, Kungl. Maj:t hava tillfälle att av andra medel tillgodose detta tillfälliga behov.

*Departements-
chefen.* Då jag icke finner anledning till erinran mot lantmäteristyrelsens framställning, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till lantmäteriundervisningens ordnande och bedrivande anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 49,500.

Lantmäterikontoren i länen.

- [128.] [128.] 4. Lantmäterikontoren i länen. Jämlikt beslut av 1926 års riksdag (jmf. IX H. T. p. 127) uppfördes i riksstaten dels under titel lantmäterikontoren i länen ett ordinarie förslagsanslag av 463,200 kronor och dels under titel övergångsstat ett ordinarie anslag av 48,800 kronor, avsedda till bestridande av utgifterna för kontoren enligt följande, sedermera av Kungl. Maj:t fastställda ordinarie stater:

Avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie befattningshavare, *förslagsanslag* kronor 343,200
 Vikariatsersättning, *förslagsanslag* » 10,000
 Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. » 110,000
Förslagsanslag kronor 463,200.

Övergångsstat.

Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	T i t e l	An-tal	Kronor	Summa
5,000	2,500	—	7,500	Överlantmätaren i Gotlands län	—	7,500	7,500
2,200	1,500	150	3,850	Assistenterna i Västernorrlands (2), Jämtlands och Norrbottens län	4	15,400	
2,200	1,500	—	3,700	Annan assistent	7	25,900	41,300
summa kronor							48,800

Anm.: 1. Överlantmätare åtnjuter ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor efter 5 år.
 2. Assistent åtnjuter tre ålderstillägg till lönen å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år.

Till avlöningar åt förste assistenter och assistenter vid lantmäterikontoren i länen anvisades därjämte för budgetåret 1926—1927 ett extra anslag av 48,600 kronor.

I skrivelse den 20 september 1926 har *lantmäteristyrelsen* gjort framställning i fråga om anslagsbehovet för lantmäterikontoren i länen för budgetåret 1927—1928. Däri har styrelsen i fråga om det ordinarie förslagsanslaget uttalat, att posterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och vikariatsersättning borde för budgetåret 1927—1928 upptagas till oförändrade belopp.

Beträffande anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. har styrelsen erinrat att, sedan Kungl. Maj:t genom brev den 11 juni 1926 förordnat, att för avlöningar under budgetåret 1926—1927 till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid lantmäterikontoren i länen finge i mån av behov användas förutnämnda, för ändamålet i staten upptagna anslagspost å 110,000 kronor ävensom behållningen å vissa tidigare för motsvarande behov anvisade medel, styrelsen funnit sig föranlåten att i särskild skrivelse den 20 september 1926 hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes därutöver ställa till lantmäteristyrelsens förfogande ett ännu odisponerat belopp av 6,400 kronor av det för budgetåret 1925—1926 beviljade anslaget till extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen samt förordna, att under innevarande budgetår högst 44,000 kronor, istället för genom berörda Kungl. Maj:ts brev medgivna 33,000 kronor, finge användas åt extra assistenter och andra examinerade biträden å lantmäterikontoren i länen. Under förutsättning av bifall till denna hemställan skulle under innevarande budgetår komma att till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. å lantmäterikontoren i länen stå till lantmäteristyrelsens förfogande ett belopp av tillhopa 118,281 kronor 96 öre.

Vidare har lantmäteristyrelsen anfört i huvudsak följande.

Med ledning av från rikets överlantmätare för ändamålet särskilt infordrade yttranden verkställd undersökning hade givit till sannolikt resultat ett behov under nästa budgetår av 240 å 250 månaders biträde av examinerad lantmätare, därav 110 å 115 månader av distriktslantmätare och i övrigt av extra lantmätare.

För innevarande budgetår gällde, att ersättningen till extra assistent, som vore distriktslantmätare, finge utgå med högst 350 kronor för månad och till annan extra assistent med högst 225 kronor för månad. Beträffande den dagliga tjänstetiden vore härvid fastställt att, därest ej lantmäteristyrelsen annorlunda förordnade, skulle äga tillämpning vad i gällande instruktion funnes stadgat för ordinarie befattningshavare å lantmäterikontoren. Berörda belopp, 225 kronor, syntes böra höjas. Då den dagliga arbetstiden å lantmäterikontoren varit bestämd till sex timmar, hade för assistent, som ej vore distriktslantmätare, d. v. s. för extra lantmätare, gällt en minimiersättning av 200 kronor för månad. Detsamma hade varit och vore allt fortfarande fallet med amanuenserna i lantmäteristyrelsen. Beträffande dessa hade styrelsen emellertid i framställning den 13 september 1926 angående anslagen till styrelsen för budgetåret 1927—1928 till följd av den ökade arbetstiden föreslagit en förhöjd ersättning till högst 3,200 kronor för år eller 266 kronor 67 öre för månad. Med avseende å detta förslag hade lantmäteristyrelsen framhållit, att amanuenserna i styrelsen, för att de skulle bli till något verkligt gagn å arbetet, måste utväljas bland de äldre och dugligare extra lantmätarna och därför redan vid sitt första amanuensförordnande hade väsentligt längre tjänsteverksamhet än amanuenserna i andra statens verk. Lantmäteristyrelsen hade i berörda framställning vid beräkning av erforderliga medel till avlöning av styrelsens amanuenser utgått ifrån ett minimiarvode av 3,000 kronor för år eller 250 kronor för månad. Det sålunda förhöjda arvudet hade lantmäteristyrelsen emellertid ansett ej böra ifrågakomma, om tjänstetiden vore lägre än fem år efter konstituerandet till extra lantmätare.

[128.] Förhållandena vore på det hela taget analoga vad anginge extra assistenter å lantmäterikontoren i länen. Maximiersättningen för dessa kunde emellertid begränsas till 3,000 kronor för år eller 250 kronor för månad. Då yngre tjänsteman endast undantagsvis komme i fråga att förordnas till extra assistent å lantmäterikontor, borde anslagsberäkningen ske efter 250 kronor för månad.

Kostnaden för extra assistenter å lantmäterikontoren i länen komme med utgång från ovan angivna antal månader för distriktslantmätare och extra lantmätare samt efter en avlöning för månad av respektive 350 och 250 kronor att uppgå till omkring 73,000 kronor. Beträffande behovet av rit- och skrivbiträden samt vaktmästarbiträden visade utredningen hän på ett belopp av 93,000 kronor. Tillhoppa skulle för ifrågavarande båda ändamål alltså erfordras ett belopp av 166,000 kronor.

Den högst betydande ökning, som sålunda framträdde, berodde på den i allmänhet fortgående utvecklingen därhän, att lantmäterikontoret vart för sitt län bleve en central för fastighetsförhållandena inom länet, vilken utveckling medförde ökat arbete i skilda avseenden, vilka knappast kunde specificeras. Beträffande budgetåret 1927—1928 väntades, att kontorens befattning särskilt med fastighetsregister för samhällen skulle bli omfattande, och redan nu spårades ökning av göromålen för utredningar åt länsstyrelserna till grund för förortsplaner. Beträffande senare delen av budgetåret eller första hälften av år 1928 vore förestående utredning grundad på den förutsättningen, att den nya jorddelningslagstiftningen komme att träda i kraft den 1 januari 1928, och givet vore att, om så beslutades, förhållandet komme att öka göromålen även under sista månaderna av år 1927.

Vid den lönereglering för lantmäterikontoren i länen, som beslöts av 1926 års riksdag, förutsattes, att tillkomsten av den nya jorddelningslagstiftningen skulle komma att nödvändiggöra en del ändringar. Lantmäteristyrelsen ämnade emellertid nu icke föreslå sådana. Därmed finge anstå ännu ett år framåt. Styrelsens förslag ginge sålunda ut på tillfredsställande av behovet uteslutande genom ökning av ifrågavarande anslag till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

Vad anginge det belopp, till vilket detta anslag borde uppföras i staten, berodde detta på, om anslaget upptoges såsom förslagsanslag eller icke. Ut i sitt yttrande den 8 oktober 1925 över då föreliggande förslag av särskilt tillkallade sakkunniga angående lönereglering för lantmäterikontoren i länen hemställde lantmäteristyrelsen, att anslaget, som förut haft naturen av reservationsanslag, måtte förändras till förslagsanslag. Till stöd härför erinrade styrelsen om det med arbetet växlande behovet av arbetskrafter. Någon risk ur sparsamhetssynpunkt syntes bifall till styrelsens hemställan ej innebära, helst styrelsen förutsatte, att Kungl. Maj:t såsom dittills årligen komme att meddela föreskrifter angående anslagets användning och därvid även bestämma det belopp, styrelsen utan förnyad framställning till Kungl. Maj:t ägde att disponera.

I avseende å denna fråga uttalade statskontoret i sitt utlåtande den 2 november 1925 rörande lantmäterikontorens lönereglering, att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare borde, såsom i regel vore fallet vid de nyreglerade verken, till beloppet fixeras, för så vitt det icke kunde påvisas, att särskilda svårigheter mötte för en tillförlitlig beräkning av medelsbehovet. I sådant fall borde anslagsposten få förslagsanslags karaktär, med Kungl. Maj:t givetvis förbehållen rätt att reglera medelsdispositionen.

Att särskilda svårigheter här föreläge att fixera medelsbehovet torde vara tydligt, redan om man toge i betraktande, att frågan gällde 24 fristående ämbetsmyndigheter, som själva icke kunde öva något nämnvärt inflytande på arbetstillströmningen. Exempelvis kunde i denna del erinras om fastighetsregistren för samhällen. Arbetet med dessa kunde dock för någon kortare tid skjutas åsido till förmån för andra göromål. Så vore däremot icke fallet med rekvisitioner av kopior och kartor och avskrifter av handlingar. Ett inträdande ekonomiskt uppsving i landet kunde lätt åstadkomma en väsentlig ökning av dylika rekvisitioner. Det borde i denna del beaktas, att till den del dessa rekvisitioner gjordes av enskilda, tillfördes statsverket ökad inkomst av lösen, vilken utginge såsom stämpel. Statsverkets inkomster i denna del utgjorde under åren 1921—1924 i medeltal årligen 44,545 kronor, och under år 1925 hade samma inkomster uppgått till 42,295 kronor.

Kungl. Maj:t fann visserligen vid behandling av lantmäteristyrelsens framställning föregående år icke skäl bifalla förslaget att ifrågavarande anslag måtte begäras såsom förslagsanslag. Emellertid vore frågan nu i ett väsentligen ändrat läge. Under instundande budgetår väntades den nya skifteslagstiftningen komma att träda i kraft. Detta föranledde otvivelaktigt ett avsevärt ökat behov av arbetskrafter, men varje beräkning därav vore oviss. Styrelsen tilläte sig erinra därom, att avlöningarna till icke-ordinarie befattningshavare vid länsstyrelserna funnes uppfört såsom förslagsanslag.

Sedan ifrågavarande anslag numera uppförts å ordinarie stat med till siffran bestämt belopp, hade man givetvis icke att räkna med någon reservation vid utgången av innevarande budgetår. Skulle anslaget fortfarande upptagas på detta sätt, ansåge lantmäteristyrelsen oundgängligt, att det tilltoges så pass stort, att en marginal funnes för oförutsedda ändamål. Under denna förutsättning hölle styrelsen före, att försiktigheten bjöde att anslaget upptoges till 170,000 kronor. Om däremot anslaget uppfördes såsom förslagsanslag, torde man kunna stanna vid 150,000 kronor. Styrelsens hemställan ginge ut på detta. Med hänsyn till denna jämförelsevis stora anslagsökning borde erinras om att arbetet vid länsstyrelserna och för ägodelningsrätternas ordförande komme att ej oväsentligt minskas genom lantmäterikontorens övertagande efter nya skifteslagstiftningens ikraftträdande av utfärdande av förordnanden till flertalet lantmåteriförrättningar samt fastställandet av flertalet avstyckningar.

Beträffande övergångsstaten har lantmäteristyrelsen anført bland annat följande.

Någon ändring hade icke skett i fråga om överlantmätarbefattningen i Gotlands län. Denna borde därför upptagas på oförändrat sätt.

Övergångs-
staten.

En assistentbefattning i Norrbottens län hade blivit vakant. Denna befattning borde alltså nu indragas. Av de sju assistentbefattningarna med sammanlagda löneförmåner, ålderstillägg oberäknade, till belopp av 3,700 kronor hade den ena av de två dylika befattningar, som funnes i Kopparbergs län, blivit ledig. Även denna borde alltså indragas.

Emellertid funnes anledning antaga, att även assistentbefattningen i Gävleborgs län bleve ledig före årsskiftet. Därest så skedde, borde även denna indragas.

Ifråga om ovanberörda extra anslag å 48,600 kronor till avlöningar åt förste assistenter och assistenter har lantmäteristyrelsen anført följande.

[128.]
 Avlöningar åt
 förste assi-
 stenter och
 assistenter.

Genom brev den 30 april 1926 hade Kungl. Maj:t dels ställt ifrågavarande anslag till lantmäteristyrelsens förfogande för avlöning under budgetåret 1926—1927 av tre förste assistenter och fem assistenter att anställas, en förste assistent å vart och ett av lantmäterikontoren i Stockholms, Kopparbergs och Västernorrlands län samt en assistent å vart och ett av lantmäterikontoren i Stockholms, Östergötlands, Älvsborgs, Skaraborgs och Västerbottens län, dels meddelat bestämmelser beträffande användningen av anslaget.

Ovanberörda befattningar vore tillsatta att tillträdas från och med den 1 juli 1926. Genom beslut sagda dag hade lantmäteristyrelsen med stöd av ovanberörda brev bestämt, att förste assistenterna skulle åtnjuta avlöning enligt löneklass B 23 samt assistenterna enligt löneklassen B 20 enligt den för ordinarie befattningshavare gällande löneplanen. Alla av ifrågavarande befattningshavare hade alltså placerats i den för respektive lönegrad gällande lägsta löneklassen. Det oaktat uppginge deras sammanlagda avlöning till 49,230 kronor och överstege alltså anslaget med 630 kronor. Anslagets belopp syntes hava tillkommit genom beräkning i genomsnitt efter E-ort.

Någon uppflyttning i högre löneklass på grund av ålder i tjänsten komme så vitt kunde bedömas icke att ske under innevarande budgetår.

På grund av vad sålunda anförts hade lantmäteristyrelsen i skrivelse den 17 september 1926 hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes anvisa 630 kronor till fyllande under innevarande budgetår av antaglig brist uti ifrågavarande anslag.

Två av de i övergångsstaten upptagna assistentbefattningarna hade blivit lediga. Emellertid vore en av dessa befattningar tilldelad Kopparbergs län och redan ersatt med en förste assistentbefattning. I stället för den ledigblivna assistentbefattningen i Norrbottens län borde ifrågavarande anslag ökas med ett belopp, motsvarande avlöningen till en assistent å extra stat därstädes eller 6,048 kronor. Anslaget borde därjämte höjas med ovanberörda belopp å 630 kronor. Dessa beräkningar gäve ett resultat av 55,278 kronor. Detta belopp medgäve ingen möjlighet att täcka eventuella kostnader för ålderstillägg eller uppflyttning i högre löneklass på grund av tjänsteålder. Om exempelvis en distriktslantmätare sökte ett förordnande såsom förste assistent eller assistent, vore det givet, att han borde anses äga rätt att tillgodoräkna sig tjänstetid såsom distriktslantmätare för uppflyttning i högre löneklass såsom assistent. Detsamma kunde tänkas böra bli va fall et även med annan tjänsteman. I anledning härav och då det under sjunde huvudtiteln uppförda extra förslagsanslaget till avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen icke torde kunna anlitas för ålderstillägg i fall, varom här vore fråga, syntes för ändamålet lämplig höjning böra ske av anslagets belopp. Lantmäteristyrelsen föresloge, att anslaget upptoges till ett belopp av 57,300 kronor. Om assistentbefattningen i Gävleborgs län indroges, borde detta belopp ökas med 5,700 kronor till 63,000 kronor.

Emellertid ansåge sig lantmäteristyrelsen böra ifrågasätta, huruvida ej jämväl detta anslag borde uppföras såsom förslagsanslag. Vid den sistlidna riksdag beslutade löneregleringen för lantmäterikontorens befattningshavare angavs det antal fasta assistenter som skulle finnas samt deras placering. Assistentbefattningarna av den nya typen skulle ökas i den mån ordinarie innehavare av motsvarande befattningar å den äldre staten avginge från tjänsten. Förestående beräkningar gäve vid handen, att det exakta beloppet svårigen läte sig beräkna. Å andra sidan bleve den omfattning, i vilken

förordnaden borde meddelas, är efter år fastställd av statsmakterna. Samma skäl, som föranlett att avlöningsanslagen till ordinarie befattningshavare i lönestaterna för nyreglerade verk uppfördes såsom förslagsanslag, talade med oförminskad styrka för att så skedde även i förevarande fall.

Över lantmäteristyrelsens förevarande framställning har *statskontoret* den 15 oktober 1926 avgivet infordrat utlåtande. Däri har anförts följande.

Vad först anginge den av lantmäteristyrelsen ifrågasatta ökningen av den i den ordinarie staten för lantmäterikontoren i länen uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. från 110,000 kronor till 150,000 kronor, hade statskontoret icke kunnat undgå att finna densamma synnerligen hög, särskilt i betraktande av önskvärdheten av att för närvarande inom alla områden av statsförvaltningen största möjliga begränsning av utgifterna iakttoges.

Det ville fördenskuil synas statskontoret, som om, innan en dylik anslagshöjning ägde rum, en utredning borde verkställas, om och i vad mån de extra rit- och skrivbiträden, som avlönades från sagda anslagspost och vilka för närvarande åtnjöte arvoden i fjärde lönegraden i den uti § 6 av Kungl. Maj:ts kungörelse den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid den civila statsförvaltningen intagna löneplanen för extra ordinarie tjänstemän skulle kunna ersättas med biträden i andra lönegraden uti samma löneplan. Ävenså torde i besparingssyfte det till sådana extra assistenter å lantmäterikontoren i länen, som vore extra lantmätare, för närvarande utgående månadsarvodet å 225 kronor böra bibehållas. Berörda arvode höjdes nämligen från och med nu löpande budgetår med 25 kronor på grund av att den dagliga tjänstgöringstiden för ifrågavarande befattningshavare utsträcktes från sex till sju timmar. Att nu ytterligare öka samma arvode till 250 kronor torde icke kunna anses vara av behovet påkallat, helst som de extra lantmätare, vilka förordnades att uppehålla nämnda extra assistentbefattningar, under förordnandet icke blott finge behålla dem tillkommande arvode såsom extra lantmätare utan jämväl åtnjuta tillfällig löneförbättring å assistentarvodet ävensom dyrtidstillägg enligt de för befattningshavare vid icke reglerade verk gällande grunder å såväl detta arvode som det, de uppbure såsom extra lantmätare.

Beträffande lantmäteristyrelsens förslag, att omhandlade anslagspost måtte upptagas såsom förslagsanslag, hade statskontoret, i anslutning till vad ämbetsverket i sådant avseende anförte i sitt den 2 november 1925 avgivna utlåtande angående löne reglering för lantmäterikontoren i länen, funnit sig böra, med hänsyn till de av styrelsen till stöd för berörda förslag anförda skäl, biträda förslaget ifråga, givetvis dock allenast under den av styrelsen angivna förutsättningen, att Kungl. Maj:t komme att, sasom hittills, ärligen meddela föreskrifter angående anslagets användning och därvid även bestämma det belopp, styrelsen ägde att för anslagsändamålet disponera.

Vad lantmäteristyrelsen föreslagit ifråga om övergångsstaten för lantmäterikontoren i länen hade icke givit statskontoret anledning till någon anmärkning.

Vidkommande sedan styrelsens hemställan om anvisande för budgetåret 1927—1928 av ett extra förslagsanslag å 57,300 kronor, eventuellt 63,000 kronor, till avlöningar åt förste assistenter och assistenter vid lantmäterikontoren i länen hade statskontoret ifråga om anslagsbeloppet icke någon erinran att framställa beträffande annat än den av styrelsen beräknade höjningen av anslagssumman från det för innevarande budgetår beviljade beloppet med i runt tal 2,000 kronor för beredande av medel för omförmälda

[128.] befattningshavares uppflyttning i löneklass. Under erinran att chefen för jordbruksdepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 7 januari 1926 ifråga om anvisande av anslag å riksstaten för nu löpande budgetår till avlönande av omhandlade befattningshavare meddelat, att han vid anslagsberäkningen räknat med avlöningar efter den lägsta för dessa befattningshavare förekommande löneklass med hänsyn till möjligheten i detta fall till anslagsfyllnad från det särskilda under sjunde huvudtiteln för sådant ändamål uppförda anslaget, finge statskontoret framhålla, att efter vad statskontoret hade sig bekant, sedan dess icke något förekommit, som kunde anses böra föranleda till att detta beräkningssätt icke skulle kunna komma till användning beträffande samma anslag för budgetåret 1927—1928. Statskontoret kunde alltså icke biträda lantmäteristyrelsens anslagsberäkning i denna del.

Nämnda styrelse hade slutligen ifrågasatt en omändring av anslagets natur därhän, att detsamma skulle betecknas såsom förslagsanslag, och hade till stöd härför, bland annat, framhållit, att de från berörda anslag avlönade assistentbefattningarna skulle ökas, i den mån ordinarie innehavare av de å förutnämnda övergångsstat uppförda assistenttjänsterna avginge, och att därför anslagsbeloppet svårligen läte sig på förhand beräknas. Häremot tilläte sig statskontoret anförda, att enligt Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 11 juni 1926 angående fastställelse av stat för lantmäterikontoren i länen m. m. lantmäteristyrelsen ägde att, därest å övergångsstaten upptagen assistentbefattning bleve ledig, för befattningens uppehållande disponera de med densamma förenade avlöningsförmånerna intill utgången av det budgetår, för vilket befattningen funnes i sagda stat upptagen. Vid sådant förhållande och då icke heller i övrigt, enligt statskontorets mening, förebragts tillräckliga skäl för att frångå den hittills gällande allmänna regeln att uppföra sådana anslag som det nu ifrågavarande utan naturbeteckning, d. v. s. såsom bestämda anslag, kunde statskontoret icke heller understödja detta av lantmäteristyrelsen framlagda förslag.

Därefter har *lantmäteristyrelsen*, i anledning av vad statskontoret i ärendet anført, efter anmodan avgivit yttrande så vitt angår förevarande extra rit- och skrivbiträdens tjänsteställning och avlöning. Lantmäteristyrelsen har härvid anført följande.

Löneregleringskommitténs i betänkande den 3 november 1920 gjorda uttalande ifråga om inrättande av en för kvinnliga befattningshavare avsedd grad, lägre än den dåvarande första biträdesgraden, gäve vid handen, att denna nya grad avsetts för befattningshavare, åt vilka skulle anförtros allenast arbetsuppgifter av okvalificerad art, såsom renskrivning, enklare räknearbeten o. dyl., och på vilka icke skulle ställas andra krav än folkskolebildning. I den uti 6 § i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid den civila statsförvaltningen intagna löneplanen hade ifrågavarande grad upptagits såsom andra lönegraden.

Beträffande de å lantmäterikontoren i länen erforderliga icke examinerade biträden hade lantmäteristyrelsen från rikets samtliga överlantmätare infordrat utlåtandet bifogade yttranden. Vid infordrandet hade redogörelse begärts för de göromål, varmed en var av de å respektive kontor placerade ordinarie kansli- och kontorsbiträden samt extra rit- och skrivbiträdena sysselsattes. Den sålunda och i övrigt verkställda utredningen utvisade, att de arbeten, lantmäterikontorens kvinnliga biträden hade att utföra, bestode till allra största delen av göremål, som i hög grad fordrade erfarenhet och självstän-

digt omdöme samt god underbyggnad. Såväl de ordinarie som de extra biträdena sysselsattes i stort sett med dylika kvalificerade arbeten. De huvudsakliga arbeten, som sålunda åvilade biträdena, vore dels allmänna aktuarie-, registrators- och arkivariegöromål såsom diarieföring, införing av förrättningsakter i registraturen, förande av förteckning över utfärdade förordnanden till lantmäteriförrättningar, av beställningsbok och av länebok, förevisande av lantmäterikontorets kartor och handlingar samt uppsikt och vård av samma arkivalier ävensom uppsättning i koncept av mindre expeditioner jämte kollationering och stämpelbeläggning av kartkopior, dels förande av jordregister och annat fastighetsregister dels ock preliminär teknisk granskning av jordavsnödrings- och vissa andra lantmäteriakter. Samtliga dessa arbeten vore i allmänhet av krävande beskaffenhet och torde i andra statens verk ombesörjas av dels innehavare av de gamla förstanormalgradstjänsterna, dels amanuenser, dels kansliskrivare.

De enklare arbeten, vilka åläge kontorens kvinnliga biträden, utgjordes av framför allt kartlagning, kartkopiering och renskrivning. Men även dessa arbeten fordrade ofta nog erfarenhet och omdöme samt andra förkunskaper än enbart folkskolebildning skänkte. Förutom färdighet i kartritning måste, då kopiering och avskrift i stor utsträckning ägde rum beträffande äldre lantmäterikartor och handlingar, vederbörande biträden även besitta viss kunskap och erfarenhet i tolkning av äldre handskrifter. Endast i ringa grad hade lantmäterikontoren behov av biträden för enbart renskrivning och därmed jämförliga okvalificerade göromål, och där dessa göromål förekomme i någon avsevärdare omfattning fördelade de sig synnerligen olika på olika tider av året och under olika år, varför det icke läte sig göra att med endast dylikt arbete helt sysselsätta ett skrivbiträde. Å en del kontor, där mera stadigvarande vaktmästarbiträde funnes, finge denna i mån av behov och tid biträda med vanligt renskrivningsarbete.

Lantmäteristyrelsen tilläte sig erinra därom att frågan om de ordinarie rit- och skrivbiträdenas placering i löneställning av statsmakterna prövats så sent som vid innevarande års riksdag, varvid av statskontoret under föregående utredning väckt förslag om vissa biträdens placering i andra lönegraden ansågs icke böra förjåna beaktande.

Lantmäteristyrelsen ansåge sig kunna uttala det slutomdöme, att de å lantmäterikontoren sysselsatta rit- och skrivbiträdena, såväl de ordinarie som de extra, sysselsattes med i genomsnitt väsentligen mera kvalificerat arbete än de hos andra statens verk och myndigheter, exempelvis inom statsdepartementen, anställda och i fjärde lönegraden placerade biträdena.

Beträffande lantmäteristyrelsens förslag i fråga om den i ordinarie staten ingående anslagsposten till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vill jag först erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 oktober 1926 bifallit lantmäteristyrelsens omförmälda framställning om anvisande av ytterligare medel till extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen under budgetåret 1926--1927. Rörande det nu föreliggande förslaget har jag icke kunnat undgå att särskilt av statsekonomiska skäl ställa mig betänksam till den däri innefattade avsevärda anslagsförhöjningen. Höjningen är till ett beräknat belopp av 3,375 kronor beroende därav att manadsarvodet till sådan extra assistent vid lantmäterikontoren, som är extra lantmätare, föreslagits höjt från det 1926 fastställda beloppet av 225 kronor till

*Departements-
chefen.*

[128.] 250 kronor. På av statskontoret anförda skäl anser jag någon förändring i detta avseende ej böra ske. Vad beträffar den av statskontoret till nedbringande av kostnaderna för extra rit- och skrivbiträden ifrågasatta förändringen i dessa biträdens löneplacering, synes den av lantmäteristyrelsen i anledning härav verkställda utredningen och styrelsens yttrande i ämnet giva vid handen, att någon sådan förändring icke lämpligen låter sig genomföras. Vidkommande lantmäteristyrelsens beräkning i övrigt av denna anslagspost må erinras, att den nya jorddelningslagstiftningen torde komma att träda i kraft tidigast den 1 januari 1928, vadan den skulle vara i tillämpning endast under 6 månader av nästkommande budgetår. I vad mån därav kommer att föranledas ökning av arbetet vid lantmäterikontoren är svårt att med någon större grad av visshet bedöma likasom den höjning av anslaget, som med hänsyn till sagda lagstiftning må beräknas. I avbidan på närmare erfarenhet härutinnan samt med hänsyn till den sparsamhet, som påkallas av det ekonomiska läget, synes anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare böra kunna något nedsättas, förslagsvis till 140,000 kronor, därvid jämväl tagits i beaktande ovan ifrågasatta begränsning av arvodet till extra assistenter. Förslaget att giva anslagsposten i fråga förslagsanslags natur vill jag i likhet med statskontoret tillstyrka. Jag utgår härvid från den förutsättningen, att Kungl. Maj:t skall såsom hittills ärligen meddela föreskrifter angående anslagets användning och därvid bestämma det belopp, lantmäteristyrelsen må äga för ändamålet disponera.

Rörande övergångsstaten har jag inhämtat att, såsom lantmäteristyrelsen i sin berörda skrivelse antagit, även assistentbefattningen i Gävleborgs län blivit ledig. Antalet av de å övergångsstat upptagna assistenter med årsavlöning av 3,700 kronor bör i anslutning härtill minskas till fem och utgifterna å övergångsstaten beräknas till 37,550 kronor. Till förenkling av uppställningen av anslagen under nionde huvudtiteln torde anslaget till övergångsstaten lämpligen böra uteslutas ur riksstaten och medlen beredas från det ordinarie anslaget till lantmäterikontoren, vilket härigenom skulle komma att upptagas till $(343,200 + 10,000 + 140,000 + 37,550 =) 530,750$ kronor eller i avrundat tal 530,700 kronor.

Vidkommande slutligen det extra anslaget till avlöning åt förste assistenter och assistenter vid lantmäterikontoren vill jag först erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 15 oktober 1926 från nionde huvudtiteln anslag till extra utgifter anvisat medel till täckande av den i lantmäteristyrelsens skrivelse berörda bristen å 630 kronor i förevarande anslag för budgetåret 1926—1927. I fråga om det av lantmäteristyrelsen nu begärda anslagsbeloppet å 57,300 kronor anser jag på av statskontoret anförda skäl, att detta bör minskas med i runt tal 2,000 kronor, motsvarande vad som beräknats för befattningshavares uppflyttning i löneklass. På samma gång torde anslaget på grund av den vid lantmäterikontoret i Gävleborgs län ledigblivna assistenttjänsten å övergångsstat, såsom lantmäteristyrelsen under sådan förutsättning ifrågasatt, böra ökas med 5,700 kronor för avlöande av en fast

icke-ordinarie assistent. Anslaget skulle sålunda komma att uppgå till 61,000 kronor. Förslaget att uppföra ifrågavarande anslag såsom förslagsanslag kan jag med hänsyn till vad statskontoret anført ej biträda. [128.]

Under återopande av det anförda och med förmälan att jag under nästföljande punkt kommer att göra framställning om extra anslag till avlöningar åt förste assistenter och assistenter hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

a) godkänna följande ordinarie stater för lantmäterikontoren i länen, att tillämpas från och med budgetåret 1927—1928:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie befattningshavare, <i>förslagsanslag</i>	kronor 343,200
Vikariatsersättning, <i>förslagsanslag</i>	» 10,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 140,000
<i>Förslagsanslag</i> kronor 493,200.	

B. Övergångsstat.

Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	T i t e l	Antal	Kronor	Summa
5,000	2,500	—	7,500	Överlantmätaren i Gotlands län	—	7,500	7,500
2,200	1,500	150	3,850	Assistenterna i Västernorrlands (2) och Jämtlands län	3	11,550	
2,200	1,500	—	3,700	Annan assistent	5	18,500	30,050
Summa kronor							37,550

Anm.: 1. Överlantmätare åtnjuter ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor efter 5 år.
2. Assistent åtnjuter tre ålderstillägg till lönen å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år.

b) vid bifall härtill och med uteslutande ur riksstaten av det däri uppförda ordinarie anslaget till övergångsstat för lantmäterikontoren i länen höja *ordinarie förslagsanslaget* till lantmäterikontoren i länen, nu kronor 463,200,
med » 67,500
till » 530,700.

[129.] 5. Avlöningar åt förste assistenter och assistenter vid lantmäterikontoren i länen. Under återopande av vad jag anført under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[129.]

- [129.] att till avlöningar åt förste assistenter och assistenter vid lantmäterikontoren i länen anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra anslag* av kronor 61,000.

6. Renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen, oförändrat ordinarie reservationsanslag (se IX H. T. 1925 p. 137) kronor 6,000.

- [130.] [130]. **Inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen.** Erforderliga medel för inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen bestridas från nionde huvudtitelns allmänna expensanslag. Härjämte har emellertid riksdagen alltsedan 1914 — med undantag för 1916 och första halvåret 1923 — anvisat särskilt anslag för inbindning av i kontoren redan befintliga handlingar och böcker, vilket arbete betraktats vara av mer tillfällig beskaffenhet. För budgetåret 1926—1927 har anslaget uppförts med dess ursprungliga belopp av 5,000 kronor.

I anledning av därom av lantmäteristyrelsen gjord framställning har Kungl. Maj:t genom beslut den 25 juni 1926 för innevarande budgetår höjt det belopp, som av nionde huvudtitelns expensanslag må vid lantmäterikontoren i länen användas för bokinköp, bindning av böcker och handlingar, tidningar m. fl. utgifter, från förutvarande 11,000 kronor till 15,000 kronor,

Under förutsättning att sistnämnda belopp av expensmedel ställes till disposition för nyssnämnda ändamål även för budgetåret 1927—1928, har *lantmäteristyrelsen*, enligt anmälan i skrivelse den 7 september 1926, funnit sig böra avstå från att hemställa om uppförande av särskilt anslag till inbindning av handlingar i lantmäterikontoren.

*Departements-
chefen.*

Lämpligt synes vara, att kostnaderna för erforderlig inbindning av handlingar och böcker i lantmäterikontoren, vilka kostnader för närvarande torde kunna anses vara av mera konstant natur, i sin helhet sammanföras under nionde huvudtitelns allmänna expensanslag. Någon ökning av samma anslag torde genom en sådan ordning icke påkallas.

På grund härav synes mig upptagande i riksstaten av särskilt förstärkningsanslag för ändamålet icke erforderligt.

- [131.] [131.] **7. Anskaffande för lantmäterikontoret i Vänersborg av kopior av vissa kartor m. m.** Riksdagen har tidigare (jfr IX H. T. 1926 p. 130) anvisat medel till anskaffande för lantmäterikontoren i *Umeå* och *Karlstad* av vissa kartor och handlingar, som förstörts vid dessa städer övergångna eldsvådor åren 1888 och 1865.

Renovationsarbetet för kontoret i Umeå har först slutförts. Enär arbetet för kontoret i Karlstad, för vilket av riksdagen för de senare år, varunder arbetet pågått (budgetåren 1923—1924 till och med 1925—1926), anvisats ett årligt anslag av 7,000 kronor, beräknades kunna slutföras under budget-

året 1925—1926, medgav riksdagen att, i den mån för arbetet anvisade medel därtill lämnade tillgång, dessa finge användas för anskaffande för *lantmäterikontoret i Vänersborg* av kopior av vissa kartor med tillhörande handlingar, vilka gingo förlorade vid den eldsvåda, som 1834 hemsökte Vänersborgs stad. Kostnaderna för detta arbete hava, på sätt framgår av lantmäteristyrelsens framställning i ämnet den 2 september 1924 (se IX H. T. 1925 p. 140), beräknats till 104,000 kronor. Uti samma framställning meddelade styrelsen emellertid, att den givetvis komme att följa arbetet för att bland annat se till, att möjliga inskränkningar i fråga om dess omfattning bleve vidtagna. Styrelsen anförde vidare att, om arbetet planlades med så jämförelsevis ringa årligt anslag, som utgått de senaste åren eller 7,000 kronor, komme det att kräva en tid av 15 år, samt att det knappast kunde anses lämpligt och med hänsyn till behovet för länet skäligt att låta arbetets slutförande draga så långt ut på tiden, utan att arbetet borde ordnas så, att det bleve slutfört på ett tiotal år. Styrelsen ansåg sig emellertid icke för det dåvarande böra göra framställning om högre belopp än som bestämts att utgå under ett vart av de senaste trenne budgetåren eller 7,000 kronor.

I framställning den 8 september 1925 angående anslagsbehovet för ändamålet för budgetåret 1926—1927 anförde lantmäteristyrelsen att, utöver ovan angivna skäl för arbetets påskyndande, ytterligare ett låge i lokalförhållandena. I likhet med arbetet för kontoren i Umeå och Karlstad utfördes nämligen arbetet för kontoret i Vänersborg inom styrelsens lokaler, beroende på att i styrelsens arkiv förvarades de kartor och handlingar, som skulle kopieras. Styrelsen förordade fördenskull, att anslaget för sistnämnda budgetår höjdes till samma belopp, som utgått under vart och ett av åren 1918—1922 eller 10,000 kronor, därvid styrelsen framhöll, att arbetet likväl ej kunde beräknas vara slutfört förr än under budgetåret 1935—1936. Av riksdagen beviljades emellertid, i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, allenast 7,000 kronor för ändamålet.

I skrivelse den 7 september 1926 har *lantmäteristyrelsen* meddelat, att av ovannämnda för budgetåret 1925—1926 beviljade anslag för arbetets slutförande beträffande kontoret i Karlstad åtgått 3,624 kronor 32 öre, vadan 3,375 kronor 68 öre blivit tillgängliga för arbetet för kontoret i Vänersborg. Vidare har styrelsen, under erinran om sina tidigare gjorda uttalanden i frågan, ansett önskvärt, att ifrågavarande arbete finge påskyndas åtminstone i den utsträckning sådant bleve möjligt genom anslagets ökning till 10,000 kronor. Vad arbetets omfattning angår har styrelsen framhållit att, innan arbetet utlämnades, förnyad granskning ägde rum i syfte att begränsa detsamma. Något omdöme av resultatet härav kunde givetvis vid tiden för skrivelsens ingivande ej göras. Detsamma gällde de tidigare gjorda kostnadsberäkningarna.

[131.]
Departements-
chefen.

Då det är en angelägenhet av vikt såväl för det allmänna som för länets befolkning, att ifrågavarande arbete slutföres snarast möjligt, vill jag förordna den av lantmäteristyrelsen ifrågasatta höjningen av anslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anskaffande för lantmäterikontoret i Vänersborg av kopior av vissa kartor med tillhörande handlingar anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 10,000.

Lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmåteriförrättningar.

8. Avlöningar till lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmåteriförrättningar, *oförändrat ordinarie anslag* (se IX H. T. 1924 p. 130) kronor 746,500.

[132.] [132]. 9. Ersättning för publik renovation. Ifrågavarande anslag upptogs för budgetåret 1925—1926 till 40,000 kronor. På sätt förmäles i 1926 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln p. 131, hade lantmäteristyrelsen i skrivelse den 28 oktober 1925 föreslagit att, med ändring av gällande stadganden i ämnet, ersättning för renovation av karta skulle utgå med visst nedsatt belopp, därvid beräknades, att anslaget till publik renovation skulle kunna begränsas med 5,000 kronor. Vid tiden för Kungl. Maj:ts beslut rörande nämnda propositions avlåtande till riksdagen hade styrelsens berörda förslag ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Oberoende härav ansågs emellertid framställning till riksdagen böra göras om ett med 5,000 kronor nedsatt anslag eller med 35,000 kronor. Denna framställning blev av riksdagen bifallen. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 januari 1926 hava bestämmelser rörande nedsättning i gottgörelsen för kartrenovation sedermera utfärdats i nära anslutning till lantmäteristyrelsens omförmälda förslag.

I skrivelse den 20 september 1926 har *lantmäteristyrelsen* ansett sig icke böra föreslå någon ändring med avseende å ifrågavarande anslag.

Departements-
chefen.

I riksstaten för budgetåret 1927—1928 torde sålunda böra uppföras ersättning för publik renovation, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 35,000.

[133.] [133.] 10. Tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare. På Kungl. Maj:ts förslag har tillskott till krigstidstillägg eller dyrtidstillägg till vissa lantmätare på prund av arbete enligt taxa beviljats från och med 1917.

För ändamålet är för budgetåret 1926—1927 uppfört ett extra förslagsanslag av 360,000 kronor.

I skrivelse den 20 september 1926 rörande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1927—1928 har *lantmäteristyrelsen* förklarat sig icke hava anledning att föreslå ändring vare sig beträffande grunderna för tillskotten eller i fråga om anslagets belopp och natur.

[133.]

Samma skäl, som tidigare föranlett beviljande av tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare, torde alltjämt föreligga. Tillskotten synas för budgetåret 1927—1928 böra utgå å samma antagna inkomst som förut samt beräknas efter enahanda bestämmelser, som gälla i avseende å dyrtidstilläggen. Med hänsyn till att tillskott utgår jämväl till extra lantmätare utan arvode, torde böra meddelas, att antalet extra lantmätare utan arvode enligt vad jag från lantmäteristyrelsen inhämtat lärer kunna under budgetåret 1927—1928 beräknas till omkring 20.

Departement-
chefen.

Under åberopande i övrigt av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat i fråga om dyrtidstillägg under budgetåret 1927—1928 åt befattningshavare i statens tjänst samt då anslaget med hänsyn till medelsåtgången hittills torde kunna begränsas till 300,000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under tiden 1 juli 1927—30 juni 1928 må till distriktslantmätare och extra lantmätare med arvode, utöver dyrtidstillägg på grund av lön eller arvode, av statsmedel utgå tillskott därtill på grund av inkomster för arbete enligt gällande lantmäteritaxa, beräknade för distriktslantmätare till 4,000 kronor, för extra lantmätare med arvode om 2,000 kronor till 3,200 kronor och för extra lantmätare med arvode om 1,500 eller 1,000 kronor till 2,400 kronor, allt för år räknat,

b) medgiva, att för samma tid må till extra lantmätare utan arvode av statsmedel utgå tillskott till inkomster för arbete enligt lantmäteritaxan beräknade till 2,400 kronor för år,

c) förklara, att beträffande tillskott, som nu nämnts, de angående dyrtidstillägg för motsvarande tid gällande bestämmelser skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som kunna vara erforderliga för tillämpning av dessa bestämmelser,

d) medgiva, att Kungl. Maj:t må äga att, med tillämpning i den mån så kan ske av de angående dyrtidstillägg gällande grunder, för samma tid medgiva tillskott av statsmedel jämväl åt kommissionslantmätare och vice kommissionslantmätare, som fortfarande utöva praktisk verksamhet,

[133.]

e) för nu angivna ändamål såsom tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 300,000.

[134.]

[134.] 11—15. Understöd åt jorddelningsväsendet m. m. Under nämnda rubrik finnas i riksstaten uppförda fem särskilda inbördes närstående anslag, nämligen bidrag till jordavsöndringar och ägostyckningar, bidrag till skiften, hemmansklyvningar och rägångsförrättningar, bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader i sammanhang med skiften och hemmansklyvningar, bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med inlösen av under nyttjanderätt upplåtet område samt bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar.

Nämnda anslag hava utgått under flera år, med undantag av anslaget till förrättningar enligt sistnämnda lag, vilket tillkom jämlikt beslut av 1926 års riksdag. Av anslagen äro de tre förstnämnda ordinarie anslag, under det de båda återstående hava extra anslags natur.

Beträffande anslagens tillkomst, belopp och fördelningsgrunder har utredning lämnats i 1926 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkt 133.

Vidkommande ifrågavarande *ordinarie anslag* och deras förhållande till den nya jorddelningslagstiftningen har *lantmäteristyrelsen* i skrivelse den 28 september 1926 rörande anslagen för budgetåret 1927—1928 till understöd åt jorddelningsväsendet m. m. anfört följande.

Frågan om ökade statsbidrag till jordägarnas kostnader för lantmåteriförrättningar hade gång efter annan varit under behandling, men hade alla större ändringar undanskjutits i avvaktan på den numera antagna nya jorddelningslagstiftningen. Enligt vad lantmäteristyrelsen erfarit torde avsikten vara att denna skulle träda i kraft med ingången av år 1928. Det kunde alltså synas som om rätta tidpunkten nu vore inne att förelägga Kungl. Maj:t förslag till de ändringar i fråga om statsbidrag till lantmåteriförrättningar, som kunde betingas av den nya jorddelningslagstiftningen eller eljest. Om lagstiftningen trädde i kraft med ingången av år 1928 kunde emellertid några förrättningar av större omfattning enligt den nya lagstiftningen knappast hinna påbörjas före den 1 juli 1928. Någon sådan förrättning hunne i allt fall icke att slutföras till sistnämnda tidpunkt. Det syntes alltså vara tids nog, om frågan upptoges till behandling vid 1928 års riksdag. På grund härav ansåge sig lantmäteristyrelsen ej nu böra framställa något förslag i ämnet. De ändringar av företrädesvis formell natur, som tillkomsten av den nya jorddelningslagstiftningen nödvändiggjorde i kungörelserna angående statsbidrag, torde Kungl. Maj:t äga att utfärda utan att förslag i ämnet förelagts riksdagen. Direkt stöd härför kunde anses finnas i 7 § i promulgationslagen till lagen om delning av jord å landet. Där i stadgades att, där i lag eller särskild författning förekomme hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skulle sådan bestämmelse i stället tillämpas.

Beträffande omförmälda *extra anslag* må framhållas följande.

Anslaget till bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader,

förenade med inlösen av under nyttjanderätt upplåtet område, som har karaktär av förslagsanslag, har för ett vart av budgetåren 1925—1926 och 1926—1927 bestämts till 15,000 kronor.

[134.]

Grunderna för anslagets användning finnas upptagna i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 295).

I förutnämnda skrivelse den 28 september 1926 har lantmäteristyrelsen uttalat, att ifrågavarande anslag med hänsyn till den nya lagstiftning i ämnet, som trätt i kraft den 1 september 1925 och som med avseende å statens kostnader för ändamålet gjort sig märkbar allenast under sista delen av föregående budgetår, borde höjas till 50,000 kronor.

Dispositionen å anslaget uppgick för sagda budgetår till 32,852 kronor.

Anslaget till bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar nytilkom, såsom ovan omförmåls, vid 1926 års riksdag, då det för budgetåret 1926—1927 bestämdes till 5,000 kronor. Bestämmelser rörande anslagets disponerande hava meddelats i särskilda kungörelser den 29 juni 1926 nr 280 och 358.

Lantmäteristyrelsen har i sin meranämnda skrivelse den 28 september 1926 anfört att, då någon erfarenhet ännu icke vunnits beträffande förevarande anslag, styrelsen saknade anledning däri föreslå någon ändring.

Vad först angår förenämnda ordinarie anslag torde med hänsyn till arbetet med följd författningarna till de nyantagna jorddelningslagarna dessa lagar kunna väntas träda i kraft tidigast den 1 januari 1928. I anslutning här till och till vad lantmäteristyrelsen i ämnet anfört synas de ordinarie anslagen böra upptagas med samma belopp som under innevarande budgetperiod.

Departements-
chefen.

Vidkommande ifrågavarande extra anslag synes anslaget till kostnader förenade med inlösen av under nyttjanderätt upplåtet område kunna för budgetåret 1927—1928 bestämmas till 35,000 kronor, varjämte anslaget till bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar torde böra uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med inlösen av under nyttjanderätt upplåtet område, anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 35,000;

b) till bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 5,000.

Härjämte torde i riksstaten för budgetåret 1927—1928 före sistnämnda två anslag böra uppföras

bidrag till jordavsöndringar och ägostyekningar, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 40,000;

- [134.] bidrag till skiften, hemmansklyvningar och rågångsförättningar, *oförändrat ordinarie förslagsanslag*..... kronor 75,000;
 bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader i sammanhang med skiften och hemmansklyvningar, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 200,000.

- [135.] [135.] 16. Tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark. Tilläggsavvittringen, som pågått sedan 1922, utföres jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 30 december 1916 (nr 603) med däri sedermera gjorda ändringar.

Tillämpningsområdet för kungörelsen utgöres i stort sett av trakterna ovan odlingsgränsen i Västerbottens län. Genom avvittringsförrättningen indragas ströängar till kronan, därvid vederlag lämnas i form av bidrag för odling av viss annan mark. Förrättningen omhänderhaves av en särskild nämnd, kallad avvittringsnämnd.

För innevarande budgetår har för ifrågavarande ändamål i riksstaten uppförts ett extra förslagsanslag av 110,000 kronor.

Den 25 juni 1926 har Kungl. Maj:t fastställt stat för tilläggsavvittringen för tiden 1 juli 1926—30 juni 1927. Sagda stat upptager såsom förut allenast *en* avvittringsnämnd och slutar å 110,000 kronor.

Med överlämnande av en till lantmäteristyrelsen ingiven redogörelse från länsstyrelsen i Västerbottens län rörande förhållanden, som sammanhånga med tilläggsavvittringen inom länets lappmark, har *lantmäteristyrelsen* i skrivelse den 19 november 1926 yttrat sig rörande kostnaderna för samma avvittring för budgetåret 1927—1928 och därvid anfört i huvudsak följande.

Under innevarande budgetår komme kostnaderna för tilläggsavvittringen enligt länsstyrelsens beräkningar att uppgå till 106,765 kronor 12 öre.

Tilläggsavvittringen hade, oavsett arbeten till följd av klagomål över avslutade förrättningar, fullbordats inom Vilhelmina och Stensele socknar samt påginge i Tärna socken. Efter avslutande av förrättningarna i sistnämnda socken återstode arbetena inom Sorsele och Dorotea socknar.

Från verksamhetens början till slutet av sistlidne oktober månad utgjorde, enligt inkomna redogörelser, antalet avslutade förrättningar 572 st.

till kronan indragna ströängar	15,788 hektar	
åt enskilda fastigheter bibehållna ströängar	509	»
odlingsområdenas areal	795	» och
bestämda odlingsersättningar	935,523 kronor.	

Ströängsarealen i återstående områden utgjorde approximativt tillhoppa 8,086 hektar.

Angivna arealuppgifter syntes visa, att för det återstående arbetet borde beräknas en tid av tre år för en avvittringsnämnd och att tilläggsavvittringen således skulle kunna slutföras under år 1929.

I proposition nr 189 till 1923 års riksdag beräknades samtliga kostnader för tilläggsavvittringen till ett belopp av 1,500,000 kronor. Så vitt man nu kunde bedöma ~~hade~~ också totalkostnaderna komma att ungefärligen hålla sig inom den sålunda beräknade ramen.

Länsstyrelsen hade föreslagit, att för budgetåret 1927—1928 tillsattes endast en avvittringsnämnd, att nämndens verksamhetsområde förlades till Tärna socken och att, sedan samtliga hemman därstädes undergått tilläggsavvittring, verksamheten förlades till Sorsele socken. Lantmäteristyrelsen instämde i detta länsstyrelsens förslag.

Mot länsstyrelsens beräkning av kostnaderna, som slutade på ett belopp av 132,550 kronor, hade lantmäteristyrelsen icke funnit något att erinra.

Det av länsstyrelsen upprättade statförslaget, varå nämnda beräkning grundas, företer jämfört med den för budgetåret 1926—1927 fastställda staten huvudsakligen följande höjningar: resekostnads- och traktamentsersättning åt ledamöterna i avvittringsnämnden 1,000 kronor, ersättning åt rit- och skrivbiträde samt materialier och expenser 1,000 kronor, ersättning enligt 9 § 3 mom. och 23 §, tredje stycket, i ovannämnda kungörelse 5,000 kronor samt ersättning enligt 19 § i kungörelsen 15,150 kronor. Härförutom har nu tillagts en ny post å 300 kronor avseende ersättning åt vederbörande fjärdingsman för delgivning av förrättningshandlingar.

Med avseende å sistnämnda post må anmärkas, att fjärdingsmännen i de orter, som beröras av bestämmelserna om tilläggsavvittring, hava att verkställa delgivning till vederbörande fastighetsägare och åbor dels av kartor och handlingar, som omförmälas i 17 § i förenämnda kungörelse den 30 december 1916, sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelsen den 3 juni 1921 (nr 339), dels ock jämlikt 30 § i förstnämnda kungörelse av länsstyrelsernas utslag rörande tilläggsavvittring samt av däröver anförda besvär. Nämnda skyldighet åligger fjärdingsmännen enligt för dem gällande instruktion den 29 september 1899 (nr 77). Däri stadgas, bland annat, att fjärdingsman efter förmäns uppdrag skall verkställa det allmännas tjänst rörande kallelser och kommunikationer. Fjärdingsmannen äger icke härför uppbära särskild ersättning i annan mån än då sådan utgår enligt författningarna. Bestämmelser rörande gottgörelse av statsmedel till fjärdingsman finnas numera meddelade i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 342). Enligt, sagda kungörelse äger fjärdingsman ej rätt till ersättning för delgivning varom nu är fråga. Omnämnas må, att länsstyrelsen för delgivning av stämning eller föreläggande i brottmål däremot må av statsmedel tilldela honom ersättning för resekostnaden eller någon del därav, för det fall att resan förorsakat särskilt stora utgifter.

I ett på Kungl. Maj:ts prövning för närvarande beroende ärende rörande framställning från *fjärdingsmannen E. A. Västerlund i Dikanäs* om särskild gottgörelse för det arbete med delgivningar enligt förenämnda kungörelser, som han utfört under åren 1922—1925, har upplysts, att Västerlund, vilken såsom fjärdingsman åtnjuter ett årligt arvode av 250 kronor, måst för fullgörande av sitt uppdrag tillryggalägga en vägsträcka på sammanlagt 87 mil och använda tillsammans 40 dagar. Det har därför synts länsstyrelsen vara billigt, att Västerlund, liksom i allmänhet de fjärdingsmän som handhade bestyret med ifrågavarande delgivningar, borde beredas särskild ersättning för detta sitt arbete.

[135.] Ifrågavarande framställning har nti däröver infortrade utlåtanden tillstyrkts av *lantmäteristyrelsen* och *statskontoret*; och föreslå även dessa båda myndigheter en allmän bestämmelse om att fjärdingsman för delgivning av ifrågavarande slag må tillerkännas ersättning i viss ordning. Statskontoret har härvid ifrågasatt, att ersättningen måtte bestämmas att utgå i enlighet med ovan omförmälda grunder för gottgörelse till fjärdingsman i vissa fall för delgivning i brottmål samt bestridas, efter det riksdagens medgivande därtill inhämtats, från anslaget till tilläggsavvittring samt, vad angår Västerlunds resor under tiden därförinnan, från nionde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till de stora avstånden och dåliga kommunikationerna i de distrikt, inom vilka nu ifrågavarande delgivningar verkställas, blir arbetet med delgivningarna ofta synnerligen tidsödande och betungande för fjärdingsmännen. På grund härav synes det mig vara med billighet överensstämmande, att staten i de fall, då fjärdingsmännen måste för dessa delgivningar företaga längre och besvärligare resor, lämnar fjärdingsmännen någon gottgörelse härför. Intet synes därför vara att erinra mot att i förslaget till utgiftsstat för tilläggsavvittringen för nästa budgetår för ändamålet upptages ett belopp å 300 kronor. Såsom grund för utbetalande av dylik ersättning synes böra tillämpas motsvarande regler som, enligt vad som nämnts, gälla beträffande delgivning genom fjärdingsman av stämning eller föreläggande i brottmål.

Från anslaget till tilläggsavvittringen torde även böra få tagas de jämförelsevis obetydliga belopp, som erfordras till ersättning enligt angivna grunder åt fjärdingsmän för delgivningar i förevarande fall, vilka inträffat under tiden före den 1 juli 1927.

Vad angår det belopp, varmed anslaget för tilläggsavvittringen bör upptagas för budgetåret 1927—1928, hava, såsom ovan nämnts, kostnaderna för innevarande budgetår beräknats till 106,725 kronor och synes med hänsyn härtill anslaget för förstnämnda budgetår kunna begränsas till 110,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens
läns lappmark anvisa för budgetåret 1927—1928 ett
extra förslagsanslag av kronor 110,000.

[136.] [136.] 17. **Ströängars indragande till kronan.** Sedan 1921 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 199 framlagda förslag för sin del antagit lag om ströängars indragande till kronan, har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut utfärdat lag i ämnet den 22 juni 1921 (nr 378). Vissa bestämmelser i lagen hava ändrats (se prop. nr 207/1923) genom lagen den 4 maj 1923 (nr 98). Lagen har avseende å Västerbottens och

Norrbottens läns lappmark med undantag av, utom annat, sådana trakter som kunna bliva föremål för tilläggsavvittring. Vederlag för ströäng, som indrages, skall utgå genom bekostande av odling å den fastighet, vartill ängen hör. Frågor om indragning och vederlag skola avgöras av särskild nämnd, kallad ströängsnämnd.

Till bestridande av kostnaderna för indragning till kronan av de i ovan nämnda lag omförmälda ströängar har riksdagen anvisat för år 1922 samt första halvåret 1923 ävensom budgetåren från och med 1923—1924 till och med 1926—1927 tillhoppa 1,370,000 kronor, därav för vardera av de båda sista budgetåren 360,000 kronor. Anslaget har under senare år utgått såsom extra förslagsanslag.

Intill tiden för nu löpande budgetår hava ärendena om ströängarnas indragning till kronan handlagts av två ströängsnämnder, en för Västerbottens län och en för Norrbottens län. Ströängsnämndernas antal är emellertid numera ökat från två till tre. När 1926 års riksdag biföll Kungl. Maj:ts framställning om ett anslag å 360,000 kronor för ströängsindragning, skedde detta under åberopande av jordbruksutskottets uttalande, att utskottet väl icke ansåge sig böra för inrättande, på sätt i ärendet motionsvis hemställts, av ytterligare en ströängsnämnd i Norrbottens län tillstyrka en höjning av ifrågavarande anslag utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Hinder torde emellertid icke böra möta för Kungl. Maj:t att, därest så skulle kunna ske inom ramen för det av Kungl. Maj:t äskade anslaget, förordna om tillsättande av två ströängsnämnder inom Norrbottens län. I anslutning härtill beslöt Kungl. Maj:t den 25 juni 1926, att inom Västerbottens län skulle tillsättas en ströängsnämnd och inom Norrbottens län två ströängsnämnder, vilka båda senare skulle benämnas den första och den andra ströängsnämnden i Norrbottens län. I samband därmed har Kungl. Maj:t förordnat, att nämndernas verksamhetsområden skulle med någon jämkning i vissa fall utgöras för nämnden i Västerbottens län av de delar av Vilhelmina och Dorotea socknar, som icke gjorts eller skulle göras till föremål för tilläggsavvittring, för första nämnden i Norrbottens län av Jokkmokks socken och för den andra nämnden i samma län av Gällivare och Råneträsks revir inom Gällivare socken. Därjämte har Kungl. Maj:t genom förenämnda beslut fastställt utgiftsstat för ströängsindragningen under budgetåret 1926—1927, utvisande att kostnaderna för indragningen beräknats för Västerbottens län till 182,400 kronor, för första nämndens i Norrbottens län verksamhetsområde till 138,800 kronor och för andra nämndens i samma län verksamhetsområde till 38,800 kronor eller alltså för Norrbottens län tillhoppa till 177,600 kronor.

Med bifogande av skrivelser från länsstyrelserna i nämnda län angående förhållanden, som sammanhånga med indragningen av ströängar, har *lantmäteristyrelsen* i skrivelse den 19 november 1926 avgivit förslag rörande anslag för ströängurs indragande under budgetåret 1927—1928.

Enligt länsstyrelsernas beräkningar komma kostnaderna för ströängsin-

[136.] dragningen under det löpande budgetåret att uppgå för Västerbottens län till 206,742 kronor 58 öre och för Norrbottens län till 221,698 kronor 69 öre eller tillhopa 428,441 kronor 27 öre.

I sin förberörda skrivelse har lantmäteristyrelsen rörande ströängsindragningens fortgång anført i huvudsak följande.]

Ströängsindragningen, som avsåge områden nedom odlingsgränsen, påbörjades år 1922 och hade övergått inom *Västerbottens län* Lycksele, Örtärks, Fredrika, Stensele och Åsele socknar samt större delen av Vilhelmina socken och i *Norrbottens län* Arvidsjaur, Arjeplogs och Jokkmokks socknar samt en del av Gällivare socken. Därjämte hade även i andra socknar inom de båda länen för kolonisationsändamål företagits ett mindre antal spridda indragningsförrättningar.

Från verksamhetens början till slutet av sistlidne oktober månad utgjorde enligt inkomna redogörelser

	i Västerbottens län	i Norrbottens län
antalet avslutade förrättningar	1,910 st.	1,202 st.
till kronan indragna ströängar	14,811 hektar	22,390 hektar
åt enskilda fastigheter bibehållna ströängar	2,182 »	4,853 »
odlingsområdenas areal	672 »	845 »
bestämda odlingsersättningar	853,447 kronor	960,407 kronor.

Tillsammans hade således hittills verkställda förrättningar omfattat 44,236 hektar ströängar och odlingsersättningen för indragna 37,201 hektar hade uppgått till 1,813,854 kronor. Detta resultat överensstämde väl med de kostnadsberäkningar, som återfunnes i propositionen nr 199 till 1921 års riksdag, vilken proposition låge till grund för beslutet om ströängsindragningens igångsättande.

Ströängsarealen inom återstående områden utgjorde approximativt inom Västerbottens län tillhopa 17,060 hektar samt inom Norrbottens län tillhopa 25,643 hektar.

Anledning finnes att antaga, att det återstående arbetet med ströängsindragningen skulle kunna slutföras under ytterligare 3 å 4 år.

För verksamheten under budgetåret 1927—1928 hade föreslagits av länsstyrelsen i Västerbottens län en nämnd med Sorsele socken som verksamhetsområde och av länsstyrelsen i Norrbottens län två nämnder med återstoden av Råneträskis revir samt Ångeså revir inom Gällivare socken som verksamhetsområde för första nämnden samt påbörjade förrättningar inom Råneträskis revir och Vettasjoki revir inom Gällivare socken samt Jukkasjärvi revir inom Jukkasjärvi socken som verksamhetsområde för andra nämnden. Lantmäteristyrelsen funne, att arbetet efter denna uppdelning bleve ändamålsenligt ordnat och hade således ingenting att erinra i denna del.

Vidkommande utgifterna under budgetåret 1927—1928 för ströängsindragningen hava, vad angår Västerbottens län, dessa av länsstyrelsen beräknats till 217,400 kronor, innebärande i jämförelse med den av Kungl. Maj:t för innevarande budgetår fastställda staten en ökning med 35,000 kronor. Denna ökning belöper sig å de ersättningar, som beräknas skola utgå enligt 22 och 40 §§, 42 § andra stycket samt 56 och 57 §§ i ströängslagen. Härför har nämligen av läns-

styrelsen upptagits en post å 185,000 kronor mot 150,000 kronor i den fastställda utgiftsstaten för innevarande budgetår. Vad Norrbottens län angår företer länsstyrelsens utgiftsstat, som för budgetåret 1927—1928 slutar å 278,900 kronor, en ökning mot den för innevarande budgetår fastställda staten av 101,300 kronor. I utgifterna för nämndernas verksamhet har en minskning skett beträffande arvoden för nämndernas ledamöter, rese- och traktamentsersättningarna samt kostnaden för hantlangning med tillhoppa 3,900 kronor, varemot posterna för dyrtidstillägg för lantmätnarna och ersättningar enligt förenämnda paragrafer i ströängslagen ökats till respektive 5,200 kronor och 225,000 kronor mot respektive 5,000 kronor och 120,000 kronor för nu löpande budgetår.

[136.]

Rörande de av länsstyrelserna gjorda kostnadsberäkningarna anför lantmäteristyrelsen följande.

Odlingstersättningen i Västerbottens län, som av länsstyrelsen beräknats till 185,000 kronor, torde med ledning av den erfarenhet, som vunnits under föregående och innevarande budgetår, kunna nedsättas till 170,000 kronor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län hade beräknat dyrtidstillägg för de båda lantmätnarna med 5,200 kronor. På samma sätt som inom Västerbottens län torde dyrtidstillägg för en lantmätare kunna beräknas till 2,500 kronor och beloppet således minskas till 5,000 kronor. Odlingstersättningarna inom Norrbottens län hade beräknats till 225,000 kronor. Även inom detta län torde denna beräkning vara något för hög, varför beloppet borde kunna nedsättas till 200,000 kronor.

I övrigt hade lantmäteristyrelsen icke funnit något att erinra mot de gjorda beräkningarna.

Totalkostnaderna ansåge lantmäteristyrelsen sålunda böra beräknas till 202,400 kronor för Västerbottens län och 253,700 kronor för Norrbottens län eller i runt tal tillhoppa 456,000 kronor.

Anslaget för ifrågavarande ändamål synes mig kunna begränsas till 400,000 kronor. Huruvida denna summa må vara tillräcklig för upprätthållande jämväl under budgetåret 1927—1928 av två ströängsnämnder inom Norrbottens län torde få bli beroende av den kostnadsberäkning, som framdeles må verkställas med ledning av de då närmare kända utgifterna för innevarande budgetår.

*Departements-
chefen.*

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för ströängars in-
dragande till kronan anvisa för budgetåret 1927—1928
ett *extra förslagsanslag* av kronor 400,000.

[137.] 18. **Kostnader för provskiften i Kopparbergs län.** I proposition nr 21 till 1925 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till lag rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län. Sedan riksdagen för sin del antagit lagförslaget, utfärdades lag i ämnet den 30 april 1925 (nr 102). Lagen avser huvudsakligen att genom anordnande på statens bekostnad av ett antal provskiften i olika delar av Kopparbergs län vinna erfarenhet rörande de regler, vilka böra för

[137.]

[137.] framtiden vinna tillämpning med avseende å laga skiften till rubbning av storskifte. Enligt lagen skola vid förrättning, som verkställas enligt den samma, kostnaderna till förrättningsmän, lösen av kartor och handlingar samt kostnad för väganläggning, som föranledes av skiftet, ävensom för utflyttning, som prövas medföra förmånligare ägoanordning, gäldas av allmänna medel. Senast den 31 december 1925 skulle ansökningar om förordnande för lantmätare att verkställa skiften enligt lagen hava ingivits till länsstyrelsen i nämnda län, som skulle hava att översända ansökningarna till Kungl. Maj:t för prövning.

Såsom av Kungl. Maj:ts proposition nr 131 till föregående års riksdag närmare framgår, hade vid ansökningstidens utgång till länsstyrelsen ingivits 37 ansökningar om laga skiftens verkställande. Med bifall till Kungl. Maj:ts i sagda proposition framställda förslag medgav riksdagen, att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet i ärendet anförts ett antal av högst 12 skiften finge verkställas enligt ifrågavarande lag samt att det belopp, som vid utgången av budgetåret 1925—1926 kvarstode å reservationsanslaget till åtgärder för skifteslagsindelning i vissa delar av Kopparbergs län, finge användas till bestridande av de kostnader för dessa skiften, som jämlikt lagen skulle gäldas av allmänna medel. Nämnda reservation uppgick till något över 80,000 kronor.

Genom beslut den 30 april 1926 bestämde Kungl. Maj:t att i anledning av ovanberörda ansökningar lantmätare skulle förordnas beträffande 12 såsom särskilda skifteslag föreslagna områden. I avseende å 10 av dessa har Kungl. Maj:t jämlikt 5 § i lagen sedermera beslutat, att de igångsatta förrättningarna skulle fortgå.

I skrivelse den 19 oktober 1926 har *presidenten A. Berglöf såsom ledare av Dalautredningen*, vilken har att följa gången av förevarande provskiften, framlagt förslag rörande beräkningen av medelsbehovet för verksamheten för budgetåret 1927—1928.

Innan jag närmare ingår på denna framställning, vill jag erinra, att enligt den å Dalautredningens beräkning grundade uppskattning rörande kostnaderna för ifrågavarande skiften, som framlades av departementschefen i omförmälda proposition nr 131 till 1926 års riksdag, sammanlagda kostnaden för lantmätare och gode män för 12 föreslagna skifteslag — vilka alla med undantag av två ingå bland dem, som nu äro föremål för förrättning — uppskattades till 246,000 kronor. Vad beträffar kostnaderna för väganläggningar och utflyttningar, ansågs omöjligt att verkställa någon närmare beräkning därav, ehuru med avseende å utflyttningarna viss ledning kunde hämtas av en utav Dalautredningen föranstaltad uppskattning av kostnaderna för utflyttning av en medelstor gård i dessa trakter. Det ansågs emellertid uteslutet, att skiftes utförande ens i något fall kunde fortskrida så snabbt, att något belopp för utflyttningar och väganläggningar behövde beräknas för budgetåret 1926—1927. De medel, som föreslogos beviljade, avsågo därför endast själva lantmäterikostnaderna.

I omförmälda skrivelse den 19 oktober 1926 har presidenten Berglöf meddelat, att i 9 av de 10 skiften, rörande vilka Kungl. Maj:t hittills fattat beslut om förrättningarnas fortgång, fältarbetena påbörjats under sommaren 1926, och att det torde kunna förväntas, att mätningen och i några fall även graderingen hunne avslutas före inbrottet av vintern. Beträffande ett av de skifteslag, varom beslut ännu ej fattats rörande förrättningens fortgång, ifrågasattes viss utsträckning av skiftet, vilken, om den komme till stånd, skulle öka kostnaderna till förrättningsmännen med 20,000 kronor. I ett av de till förrättning enligt lagen upptagna skifteslagen hade förutsättningar för skiftet visat sig icke föreligga. I stället hade förrättning på hösten igångsatts i ett grannskifteslag. Kostnaden till förrättningsmännen uppskattades dock här till samma belopp som för det nedlagda skiftet. Numera har av Kungl. Maj:t meddelats beslut om fortgång av skiftet i det sålunda tillkomna skifteslaget.

Under ett normalt fortskridande av förrättningarna kunde man, fortsätter presidenten Berglöf, utgå från, att fältarbetena och övriga förberedande åtgärder beträffande samtliga skiften hunne avslutas under budgetåret 1927—1928 samt att vid dess utgång skiftesläggningen i åtskilliga skifteslag närmade sig sin fullbordan eller i något fall föreläge färdig.

Vidkommande kostnaderna för nämnda budgetår anför presidenten Berglöf följande.

Med beaktande av de förändringar, som efter upprättandet av ovan berörda å 246,000 kronor slutande kostnadskalkyl inträffat eller, såsom förut antytts, kunde komma att ske, torde sammanlagda kostnaden till förrättningsmännen kunna uppskattas till cirka 260,000 kronor. Vid ett bedömande av anslagsbehovet för nästkommande budgetår borde man försiktigtvis icke räkna med att besparing komme att vid det löpande budgetårets slut förefinnas å det hittills anvisade anslaget. Men å andra sidan måste man förutsätta, att till bestridande av en icke obetydlig del av den nu uppskattade totala kostnaden till förrättningsmännen medel icke komme att tagas i anspråk förrän efter utgången av nästkommande budgetår. Ett belopp av 150,000 kronor syntes därför bliva tillräckligt för sistnämnda budgetår. På grund av statens ovillkorliga utfästelse i 6 § i 1925 års lag och kostnadernas beskaffenhet borde anvisade medel erhålla förslagsanslags natur.

Vid nyssnämnda beräkning hade hänsyn ej tagits till kostnader för väganläggningar och utflyttningar. Det syntes väl knappast kunna förutsättas, att utanordning av medel för dylika först efter ett skiftes avslutande uppkommande kostnader skulle bliva av behovet påkallad redan under nästkommande budgetår utom möjligen i något enstaka fall, men det nu föreslagna anslagsbeloppet torde inrymma tillräcklig marginal härför.

I infortrat utlåtande den 25 november 1926 i ärendet har *lantmäteristyrelsen* anfört följande.

Av det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget å cirka 82,000 kronor syntes enligt överlantmätarens uppgift hittills hava utbetalts endast något över 10,000 kronor, och ansåge överlantmätaren, att berörda anslag väl komme att räcka till för innevarande budgetår ävensom att

[137.] någon besparing jämväl kunde uppstå. Överlantmätaren hade med ledning av från vederbörande förrättningsmän införskaffade uppgifter beräknat, att omkring 100,000 kronor komme att utbetalas till dem under nästa budgetår, därvid det antagits, att icke något skifte skulle vara avslutat under budgetåret.

Då det icke torde behöva räknas med, att under nästkommande budgetår några utanordningar av medel för väganläggnings- och utflyttningskostnader behövde förekomma, samt förhoppningar icke torde saknas därom, att besparingar å det innevarande år anvisade anslaget komme att uppstå, hölle lantmäteristyrelsen före, att ifrågavarande anslag, vilket givetvis borde erhålla natur av förslagsanslag, borde kunna begränsas till 100,000 kronor.

I meranämnda skrivelse från *presidenten Berglöf* har denne ytterligare fäst uppmärksamheten på en vägfråga, som visserligen av honom anses i någon mån falla utom ramen för 1925 års lag men dock stå i det närmaste samband med ett av de nu pågående laga skiftena.

Västanviks m. fl. byars skifteslag hade del i ett flertal fäbodeställen. En del av dessa som låge på längre avstånd från bygden vore nu övergivna men de närmare bygden belägna vore däremot ännu i bruk. Störst av dessa vore det omkring 1¹/₂ mil från bygden liggande fäbodestället Damm- och Skallskog jämte det därintill gränsande Brändskog med cirka 100 tunnland öppen jord och 400 tunnland odlingsmark. Från dessa fäbodeställen sträckte sig en oländig, praktiskt taget okörbar väg eller rättare fäbodestig till byarna. Till denna väg anslöte sig mindre vägar från andra fäbodar. Nyssnämnda fäbodeställen kunde tillsammans sägas bilda en verklig bygd inne i skogen. Där hade förut funnits åtskilliga vinterhushåll med egen folkskola. För närvarande inskränkte sig emellertid den fasta bosättningen till fem hushåll, och hade barnen där numera måst för skolgången inackorderas nere i byarna. Skogsborna i dessa fäbodar levde i torftiga förhållanden, vilket i hög grad vore beroende på fäbodarnas otillgängliga läge. Även för allmogen nere i byarna hade den bristfälliga förbindelsen mellan by och fäbod utgjort en svår hämsko för en rationell skötsel av jordbruket i fäbodarna. Det vore därför naturligt, att man i en förbättrad förbindelse med bygden sett enda möjligheten till en dräglig tillvaro och bibehållande av den uråldriga odlingen i fäbodarna. Varken de i fäbodarna bosatta eller bönderna mäktade emellertid med ett sådant företag som att bygga väg till fäbodarna. Det vore därför fara för att fäbodeställena skulle övergivas och skogen inkräkta på forna åkertegar. Det allmänna borde därför träda emellan för vägfrågans ordnande. Det nu pågående laga skiftet i Västanviks m. fl. byars skifteslag avsåge visserligen endast delning av hemägorna. Det syntes emellertid vara i full överensstämmelse med grunderna för 1925 års lag, om det allmänna åtog sig kostnaden jämväl för vägs framdragande till nu nämnda fäbodeställen. Det kunde här endast vara tal om en väg av enklaste slag. Huru densamma borde sträckas, ungefärliga kostnaden för dess utförande och lämpligaste sättet att anordna företaget vore frågor, vilka tarvade närmare undersökning. Det vore i första hand för att möjliggöra en sådan undersökning, som medel behövdes för nästkommande budgetår. Den obetydliga kostnaden, vilken borde anknytas till utgifterna för skiftet och sålunda utgå av de för förrättningar enligt 1925 års lag beviljade anslag, föranledde icke någon höjning av detta anslag.

I sitt förut omförmälda utlåtande har *lantmäteristyrelsen* beträffande förevarande vägfråga bland annat anfört att, enligt gällande bestämmelser, statsbidrag till väganläggningskostnader i sammanhang med skiften ej finge utgå med mindre förrättningsmännen prövat »väganläggningen vara föranledd av förrättningen och huvudsakligen påkallad för tillgodoseende av ändamål, som med densamma avses». Ifråga om väganläggningar vid provskiftena i Dalarna hade icke ifrågasatts, att andra grunder — fränsett storleken av statsbidraget — skulle komma i tillämpning än vad som gällde i allmänhet, och funnes i 6 § i lagen den 30 april 1925 rörande samma skiften uttryckligen stadgat, att av allmänna medel skulle gäldas »kostnad för väganläggningar, som av skiftet föranletts». Det beslutade och nu pågående laga skiftet i Västanvik m. fl. byars skifteslag kunde så mycket mindre anses hava något samband med eller inverkan på den av presidenten Berglöf berörda väganläggning, som fäbodarna icke ens inginge i delningen. Under sådana förhållanden kunde ett statens åtagande att bestrida kostnaderna för denna väganläggning icke falla under tillämpning av lagen om ifrågavarande provskiften.

För bestridande under budgetåret 1927—1928 av kostnader för skiftesförrättningar enligt lagen den 30 april 1925 vill jag, i överensstämmelse med *lantmäteristyrelsens* förslag, tillstyrka anvisandet av ett extra förslagsanslag av 100,000 kronor. *Departements-
chefen.*

Presidenten Berglöfs förslag rörande bekostande med medel från ifrågavarande anslag av undersökning rörande omförmälda väganläggning synes mig till sitt ändamål behjärtansvärt. Med hänsyn till gällande bestämmelser i ämnet och enär ett bifall till framställningen lätt kan föranleda motsvarande anspråk från andra skifteslag med därav följande betydande kostnader finner jag mig likväl icke kunna förorda frågans lösning i nu föreslagen ordning.

Under åberopande av det ovan anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till bestridande av de kostnader för laga skiften enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län, vilka jämlikt samma lag skola gäldas av allmänna medel, anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 100,000.

M. Rikets allmänna kartverk.

Rikets allmänna kartverk.

[138.] [138.] 1. **Avlöningsstat.** Jämlikt beslut av 1925 års riksdag äro ordinarie anslagen till rikets allmänna kartverk uppförda sålunda:

Avlöningsstat, förslagsanslag	kronor 358,300
Övergångsstat, förslagsanslag	» 21,700
Kartarbeten m. m., reservationsanslag	» 223,700
summa kronor 603,700.	

I den för kartverket gällande avlöningsstaten upptagas, bland annat, till avlöningar till ordinarie tjänstemän såsom förslagsanslag 316,800 kronor. Häre ingår avlöning till 12 i lönegraden B 15 uppförda gravörer eller helio-gravyrritare å den topografiska avdelningen.

Instruktion för kartverket har av Kungl. Maj:t utfärdats den 29 juni 1923 (nr 323), däri ändringar vidtagits genom kungörelsen nr 284/1925. För här nedan angivna ärende torde jag få erinra, att enligt § 8 i instruktionen det åligger intendenten vid generalstaben att i egenskap av redogörare, under inseende av kartverkschefen, omhänderhava och redovisa till kartverket anvisade medel ävensom att handhava vårderna av topografiska avdelningen tillhörande handlingar, kartor, plåtar, instrument, arbetsmaterialier och inventarier. Anmärkas bör, att särskild ersättning för uppdraget icke utgår.

Chefen för rikets allmänna kartverk har i skrivelse den 28 september 1926 hemställt, att de ordinarie anslagen till avlöningsstat och övergångsstat måtte för budgetåret 1927—1928 uppföras allenast med den förändring att anslaget till avlöningar förhöjes med 9,000 kronor för beredande av medel dels med 5,400 kronor till avlöning åt ytterligare en ordinarie gravör- eller heliogravyrritare, dels ock med 3,600 kronor till arvode åt den person, som hade att tjänstgöra såsom redogörare vid kartverket.

Med avseende å anställandet av nyssnämnda gravör har kartverkschefen åberopat en framställning den 2 februari 1926 i motsvarande ämne, vilken framställning ännu ej varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Däri samt i nu förevarande skrivelse har såsom motiv för ifrågavarande nya befattning anförts behovet av en snar revidering av de topografiska kartorna, vilka beträffande största delen av riket funne sig i ett synnerligen föråldrat skick. En dylik revidering kunde ej inom rimlig tid medhinnas utan ökning i arbetskraft och anslag. För att verket skulle kunna vara en gång reviderat till omkring år 1950 föreslås anställande i enlighet med viss plan av ordinarie och extra gravörer samt någon förstärkning av den vid de topografiska byråarbetena sysselsatta övriga personalen. I förra hänseendet före-

slås omedelbart inrättande av nämnda nya ordinarie gravör- eller helio-gravyrritarbefattning, varigenom jämväl skulle i och för kartrevideringens påskyndande möjliggöras att vid kartarbetena fästa den rekryteringspersonal å fem personer, som nu vore för handen.

Vad angår kartverkschefens förslag om beredande av medel till redogöraren vid kartverket vill jag erinra, att motsvarande fråga med anledning av framställning i ämnet från kartverkschefen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning redan 1925 (se nionde huvudtiteln punkt 147). Framställningen, vilken avstyrktes av riksräkenskapsverket, föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I sin förevarande framställning i ämnet anför kartverkschefen.

Enligt 1925 års riksdagsbeslut angående ny försvarsorganisation (R. skr. nr 310) komme intendentsbefattningen vid generalstaben att indragas genom minskning av antalet kaptensbeställningar vid intendenturkåren; i stället skulle såsom redogörare vid generalstaben vara anställd en pensionerad officer, för vilken ett arvode av 3,600 kronor vore beräknat i Kungl. Maj:ts proposition den 20 februari 1925, nr 50, angående försvarsväsendets ordnande (sid. 432).

Jämlikt 1926 års riksdagsbeslut (R.skr. nr 4) skulle den för budgetåret 1926—1927 godkända nya staten för generalstaben tillämpas från den tidpunkt under sagda budgetår, som Kungl. Maj:t ägde bestämma, intill vilken tidpunkt förut gällande avlöningsstat skulle tillämpas. Sagda tidpunkt vore av Kungl. Maj:t bestämd till den 1 november 1926. Enligt den nya staten skulle befattningen såsom redogörare, därest Kungl. Maj:t icke annorlunda bestämde, tillsvidare uppehållas av personal på övergångsstat.

I chefens för generalstaben förslag den 10 oktober 1925 rörande övergången till 1925 års härordning, i vad rörde organisationen under utbildningsåret 1926—1927, yttrades beträffande redogörarbefattningen vid generalstaben: »Huruvida och under vilka förutsättningar befattningen såsom redogörare vid generalstaben även framdeles kan eller bör förenas med motsvarande befattning vid rikets allmänna kartverk, torde böra upptagas till prövning i annat sammanhang». Någon sådan prövning syntes icke hava ägt rum.

Genom införandet av 1925 års härordning torde nämnvärd förändring icke hava inträtt i den arbetsbörda, vilken ålåg redogöraren vid generalstaben såsom sådan. Som icke heller vid kartverket redogörarens åliggande undergått ändring, vore alltså de skäl förhanden, på grund av vilka de båda redogörarbefattningarna hittills ansetts böra upprätthållas av samma person. Det arvode, som enligt 1925 års härordning vore avsett för redogöraren vid generalstaben, torde emellertid, att döma av chefens för generalstaben förutnämnda yttrande, vara beräknat uteslutande för med sagda befattning förenat arbete. Då det arbete, som ålåg redogöraren vid kartverket, till sin omfattning överstege det förstnämnda, torde ett minst lika stort arvode böra beredas redogöraren vid kartverket.

På grund härav hemställdes, dels att i kartverkets instruktion måtte införas sådan ändring, att uttrycket »intendenten vid generalstaben», där det förekomme, utbyttes mot »redogöraren vid generalstaben», och dels att åtgärd måtte vidtagas för uppförande å kartverkets avlöningsstat för budgetåret 1927—1928 av ett arvode åt redogöraren av 3,600 kronor.

[138.] I ett över framställningen i förevarande del den 25 oktober 1925 avgivet remissutlåtande anför *riksräkenskapsverket*.

I utlåtande den 16 september 1924 över ett då föreliggande förslag om inrättande av särskild redogörarbefattning vid rikets allmänna kartverk hade riksräkenskapsverket yttrat att, därest den föreslagna befattningen inrättades, större delen av det arbete, som författningsenligt påvilade intendenten vid generalstaben, komme att avlyftas denne. Arbetsbördan för honom skulle därefter enligt riksräkenskapsverkets mening bliva alldeles otillräcklig för att motivera, att en särskild redogörare vore anställd vid staben. Å andra sidan ansåge ämbetsverket det arbete, som vore avsett att påläggas en särskild redogörare vid kartverket, icke lämna full sysselsättning för en tjänsteman.

Av den föreliggande framställningen syntes ock framgå, att chefen för kartverket utgått från att redogöraren vid generalstaben jämväl framdeles skulle bestrida redogörargöromålen vid kartverket.

Enligt den av 1926 års riksdag beslutade nya staten för generalstaben skulle befattningen såsom redogörare vid staben, därest Kungl. Maj:t icke annorlunda bestämde, tillsvidare uppehållas av personal å övergångsstat. Under den tid, redogörarskapet vid generalstaben kunde komma att uppehållas av befattningshavare å övergångsstat, borde enligt riksräkenskapsverkets åsikt denne befattningshavare, på sätt hittills varit fallet beträffande intendenten vid generalstaben, utan särskild ersättning bestrida redogörargöromålen vid allmänna kartverket.

Vid bifall till chefens för kartverket förslag rörande särskilt arvode å 3,600 kronor åt redogöraren vid kartverket skulle den för generalstaben och kartverket gemensamma redogöraren komma att uppbära, förutom pension, arvode med 7,200 kronor jämte därå belöpande dyrtidstillägg.

Någon anledning att, därest pensionerad officer förordnades att uppehålla ifrågavarande redogörarbefattningar, tilldela denne högre arvode än som allmänt avsetts för pensionerad officer, vilken bestrede arvodesbefattning med full tjänstgöring vid försvarsväsendet, syntes riksräkenskapsverket ej förefinnas. I varje fall torde ej kunna komma ifråga att fördubbla det eljest för liknande anställningar sedvanliga arvodet. Detta hade för övrigt i de vid 1926 års riksdag fastställda staterna icke upptagits med det i 1925 års berörda proposition angivna beloppet, 3,600 kronor, utan hade i regel begränsats till 3,180 kronor.

Då någon särskild redogörare tillsvidare icke syntes riksräkenskapsverket böra anställas vid allmänna kartverket utan generalstabens redogörare alltjämt torde böra bestrida jämväl ifrågavarande åligganden vid kartverket, hemställde riksräkenskapsverket, att den föreliggande framställningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har i utlåtande i ärendet den 11 november 1926 förklarat sig biträda det av riksräkenskapsverket angivna yttrandet.

*Departement-
chefen.*

Jag torde få erinra, att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 februari 1924 inom jordbruksdepartementet pågår utredning rörande landets kartväsen, vilken utredning inom kort torde bliva slutförd. I avvaktan på resultatet av denna utredning synes mig kartverkschefens framställning i vad den samma avser inrättande av ytterligare en gravör- eller heliogravyrritarbefatt-

ning icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Av skäl, som riksräkenskapsverket anfört, kan jag ej heller biträda förslaget om beredande av särskilt arvode till redogöraren vid kartverket.

[138.]

Vidkommande de under den gemensamma anslagstiteln rikets allmänna kartverk uppförda ordinarie förslagsanslagen till avlöningsstat och till övergångsstat ifrågasätter jag emellertid att, för vinnande av förenkling beträffande huvudtiteln uppställning, sistnämnda anslag — varför närmare redogörelse lämnats i 1925 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkt 148 — uteslutes ur riksstaten samt att de för ändamålet erforderliga medlen beredas från ordinarie förslagsanslaget till avlöningsstat, vilket för sådant fall tarvar ökning med 21,700 kronor till 380,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med uteslutande av det under anslagstiteln rikets	
allmänna kartverk uppförda ordinarie förslagsanslaget	
»övergångsstat», höja det under samma anslagstitel upp-	
tagna <i>ordinarie förslagsanslaget</i> »avlöningsstat»,	
nu	kronor 358,300,
med	» 21,700
till	» 380,000.

[139.] 2. Kartarbeten m. m. Såsom i föregående punkt omförmäls är ordinarie reservationsanslaget till kartarbeten m. m. vid rikets allmänna kartverk uppfört med 223,700 kronor. För budgetåret 1926—1927 har tillika anvisats ett extra reservationsanslag för diverse behov vid kartverket å 29,800 kronor, varjämte beräknats, att för samma budgetår skulle stå till kartverkets disposition kartförsäljningsmedel till ett belopp av 40,000 kronor. Tillhopa skulle sålunda för kartarbeten m. m. finnas tillgängliga (223,700 + 29,800 + 40,000 =) 293,500 kronor.

[139.]

Ifrågavarande belopp vore avsett att fördelas med 212,000 kronor å fältarbeten, 61,500 kronor å utgivnings- och byråarbeten samt 20,000 kronor å övningsavdelningens ritkurs, ortsnamnsgranskning, biträde vid tillsyn och vård av kartor m. m. samt städning m. m. (se vidare IX H. T. 1926 p. 136).

Uti den i föregående punkt omförmälda skrivelsen av den 28 september 1926 har *chefen för rikets allmänna kartverk* — med förmälan att för budgetåret 1927—1928 kunde räknas med en utgiftssumma av 304,500 kronor samt att kartförsäljningsmedlen kunde förväntas uppgå till 39,000 kronor — föreslagit, att ordinarie reservationsanslaget till kartarbeten m. m. måtte uppföras med oförändrat belopp 223,700 kronor samt att extra reservationsanslaget till diverse behov måtte höjas från nuvarande 29,800 kronor med 12,000 kronor till 41,800 kronor.

Kartverkschefen har beräknat utgifterna för kartarbeten m. m. under budgetåret 1927—1928 sålunda:

[139.]

	Summa	Att bestridas av ordinarie anslag	Att bestridas av extra an- slag och kart- försäljnings- medel
	kronor	kronor	kronor
Fältarbeten			
geodetiska	84,000	75,000	9,000
topografiska	68,000	56,000	12,000
ekonomiska	56,000	51,500	4,500
	208,000		
Utgivnings- och byråarbeten			
geodetiska	6,500	3,500	3,000
topografiska	54,000	22,700	31,300
ekonomiska	11,000	8,500	2,500
	71,500		
Övningsavdelningens ritkurs	10,000	2,400	7,600
Ortsnamngranskning	3,000	—	3,000
Tillsyn och vård av kartor	500	—	500
Städning, uppvärmning och belysning ..	11,500	4,100	7,400
	304,500	223,700	80,800.

I fråga om utgifterna för *fältarbetena* hava desamma beräknats med ledning av den erfarenhet, som dittills vunnits av det sedan den 15 maj 1926 tillämpade nya resereglementet för kartverket (Sv. förf. saml. 1926 nr 103). Härvid beräknas uppkomma en kostnadsminskning å 4,000 kronor.

Fältarbetsperiodens längd vore, anför kartverkschefen, så avvägd, att arbetsresultatet borde giva kartverkspersonalen full sysselsättning under byråarbetsperioden, utan att likväl arbetsmaterial från fältarbetena samlades på hög och föråldrades. Sålunda hade fältarbetsperioden beräknats till i medeltal vid geodetiska avdelningen 4, vid topografiska avdelningen $3\frac{1}{2}$ och vid ekonomiska avdelningen 5 månader. Härvid hade dock inga fältarbetskostnader beräknats för de befattningar, vilka tillsvidare hölles obesatta, motsvarande vid geodetiska avdelningen 2 och vid ekonomiska avdelningen 3 fältmätare.

Beträffande kostnaderna för *utgivnings- och byråarbeten*, vilka för budgetåret 1926—1927 beräknats för geodetiska avdelningen till 3,500 kronor, för den topografiska till 47,000 kronor och för den ekonomiska till 11,000 kronor, anför kartverkschefen följande.

Utgifterna för byråarbeten vid geodetiska avdelningen hade under budgetåren 1924—1925 och 1925—1926 uppgått till 7,714 kronor 68 öre respektive 6,663 kronor 42 öre emot beräknade 3,500 kronor. I dessa utgifter vore någon nedsättning icke att vänta, varför posten torde böra upptagas till 6,500 kronor.

Utgivnings- och byråarbetskostnader vid topografiska avdelningen hade under nyss sagda budgetår uppgått till 48,598 kronor 25 öre emot beräknade 47,000 kronor. Härvidlag torde till följd av nymätningens minskade omfattning under 1926 en minskning med omkring 1,600 kronor vara att vänta. Å andra sidan krävde omständigheterna, att kartverket i och för de topografiska revideringsarbetenas påskyndande försäkrade sig om den i byrå- och fältarbeten fullt utbildade, billiga arbetskraft, som vore till finnandes

bland vissa arméns officerare och underofficerare, då dessa tvångsvis överfördes till övergångsstat. Den personal av sagda kategori, som hösten 1926 och 1927 överfördes till övergångsstat och borde vid kartarbetena fästas, utgjordes av tre kaptener och en styckjunkare. Av dessa skulle de tre förstnämnda tjänstgöra vid kartverket under hela budgetåret 1927—1928, den sistnämnde under tiden oktober 1927—juni 1928, omväxlande vid byrå- och fältarbeten. Förutsatt att avlöningsbestämmelserna för militär personal på övergångsstat bleve de, som föreslagits i en annan framställning från kartverket den 2 februari 1926, skulle avlöningen till sagda personal under budgetåret 1927—1928 uppgå till 7,000 kronor, varmed medelsbehovet för topografiska avdelningens utgivnings- och byråarbeten sålunda ökades. Här torde böra framhållas angelägenheten av att nämnda kvalificerade personal kunde bjudas anställning vid eller snarast efter tvångsöverföringen, enär dess mångåriga utbildning vid kartverket eljest torde komma den privata företagsamheten till godo.

För utgivnings- och byråarbeten vid topografiska avdelningen upptoges medelsbehovet sålunda ökat med 7,000 kronor till 54,000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för utgivnings- och byråarbeten vid ekonomiska avdelningen syntes ingen ändring erforderlig.

Vidkommande ovanberörda avlöningsbestämmelser för militär personal å övergångsstat vill jag erinra, att Kungl. Maj:t den 12 november 1926 meddelat beslut i nära anslutning till kartverkschefens därom i skrivelsen den 2 februari 1926 avgivna förslag.

I fråga om den s. k. *övningsavdelningens ritkurs*, vilken avser utbildning av sådan militär personal, som första gången beordras till topografiska fältarbeten, anför kartverkschefen.

Kursen vore förlagd till kartverket och påginge årligen från den 15 januari till maj månads slut. Utgifterna för kursen bestode huvudsakligen i till eleverna under den tillfälliga vistelsen i huvudstaden utgående tjänstgöringstraktamenten. Personalen beordrades å generalorder efter förslag från vederbörande arméfördelningschefer och likställda. Enligt en den 28 april 1926 utfärdad generalorder komme hösten 1926 å förslagen i fråga att i första hand upptagas sådan personal, som efter årets regementsövning tvångsöverfördes till övergångsstat och som vore villig att under de närmaste fem somrarna tjänstgöra vid de topografiska fältarbetena. Dessa bestämmelser hade tillkommit i avsikt att för en tid framåt fylla kartverkets behov av militär arbetskraft under fältarbetena i första hand från övergångsstaten, varigenom inbeordrande av aktiv personal skulle minskas. Liknande bestämmelser vore att vänta 1927, då den sista tvångsöverföringen ägde rum. Därest erforderligt antal tvångsöverförda med tillräckliga kvalifikationer anmälde sig, vore det önskvärt, att härav så många beordrades till utbildningskurserna 1927 och 1928, som kunde under de närmaste påföljande åren sysselsättas vid de topografiska fältarbetena. Under sådana förhållanden skulle övningsavdelningens ritkurs kunna efter 1928 tillsvidare inställas och anlagen därtill inbesparas. Förutsättningen härför vore dock, att antalet elever ökades i utbildningskurserna 1927 och 1928 från det hittills vanliga 5 å 6 till 10 å 12. På grund härav uppfördes medelsbehovet för övningsavdelningens ritkurs under budgetåret 1927—1928 med 10,000 kronor.

[139.] De för *ortsnamngranskning, biträde vid tillsyn och vård av kartor* samt *städning, uppvärmning och belysning* äskade anslagsposterna äro uppförda med enahanda belopp som beräknats för innevarande budgetår.

Beträffande sistnämnda utgiftspost anför kartverkschefen att, sedan kartverket 1926 inflyttat i nya och rymligare lokaler, kostnaderna för städning avsevärt ökats. Även belysningskostnaderna torde komma att något stiga, vartill komme kostnader för ström i hissar m. m. Å andra sidan torde kostnaderna för uppvärmning nedgå, då centraluppvärmning funnes i de nya lokalerna. Då erfarenhet härom ännu saknades, hade medelsbehovet för städning, uppvärmning och belysning under budgetåret 1927—1928 oförändrat upptagits till 11,500 kronor.

Vidkommande *inkomsten av kartförsäljning* under 1926 — vilken inkomst inflyter under 1927 — har kartverkschefen såsom ovan nämnts, beräknat densamma till 39,000 kronor, därvid kartverkschefen framhållit, att kartförsäljningen under 1925 givit en inkomst av 39,583 kronor 25 öre.

*Departements-
chefen.*

Såsom av redogörelsen framgår ifrågasättes ökning av utgifterna för utgivnings- och byråarbeten med 10,000 kronor, varav 3,000 kronor för geodetiska avdelningen och 7,000 kronor för topografiska avdelningen, samt för övningsavdelningens ritkurs med 5,000 kronor. Kostnaderna för fältarbetena beräknas däremot minskade med sammanlagt 4,000 kronor. Höjningarna ansluta sig, utom vad angår posten utgivnings- och byråarbeten vid geodetiska avdelningen, till förslaget om utökning av personalen vid kartverket. Som jag emellertid av skäl, som redan under föregående punkt angivits, icke kan biträda sagda förslag, torde utgifterna för kartarbetena böra för instundande budgetår upptagas till enahanda belopp som för budgetåret 1926—1927, dock att dels intet synes vara att erinra emot en förhöjning med 3,000 kronor av de beräknade kostnaderna för geodetiska avdelningens utgivnings- och byråarbeten samt dels att i enlighet med kartverkschefens förslag utgifterna för fältarbeten böra minskas med 4,000 kronor.

I anslutning härtill samt under beräkning av en minskning av inkomsterna av kartförsäljning med 1,000 kronor skulle för budgetåret 1927—1928 för kartarbetena erfordras ett belopp av 292,500 kronor sålunda fördelat:

Fältarbeten	kronor 208,000
Utgivnings- och byråarbeten	» 64,500
Övningsavdelningens ritkurs	» 5,000
Ortsnamngranskning	» 3,000
Tillsyn och vård av kartor m. m.	» 500
Städning, uppvärmning och belysning	» 11,500
summa kronor 292,500.	

Av detta belopp skulle täckas genom		
ordinarie anslag.....	kronor	223,700
kartförsäljningsmedel	»	39,000
summa kronor		262,700.

[139.]

Utöver sistnämnda summa erfordras alltså, i likhet med för innevarande budgetår, ett belopp av 29,800 kronor att utgå av extra anslag, varom jag kommer att i nästföljande punkt göra framställning.

Vad angår det ordinarie reservationsanslaget till kartarbeten torde i anslutning till det anförda böra i riksstaten för budgetåret 1927—1928 under anslagstiteln rikets allmänna kartverk uppföras

kartarbeten m. m., *oförändrat ordinarie reservationsanslag* kronor 223,700.

[140.] **3. Diverse behov vid rikets allmänna kartverk.** Under återopande av vad jag anført i nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[140.]

att för diverse behov vid rikets allmänna kartverk
anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservations-*
anslag av..... kronor 29,800.

[141.] **Utgivande av ekonomisk karta över Hallands län.** Med bifall till Kungl. Maj:ts under punkt 95 av nionde huvudtiteln till 1920 års riksdag gjorda framställning har riksdagen såsom bidrag till kostnaderna för utgivande av ekonomisk karta över Hallands län beviljat ett anslag av 56,000 kronor. Härav har anvisats å extra stat för ett vart av åren 1921 och 1922 ävensom budgetåren 1923—1924, 1924—1925 och 1926—1927 ett reservationsanslag av 8,000 kronor. Sammanlagt hava således hittills 40,000 kronor anvisats för ändamålet.

[141.]

Enligt vad *kartverkschefen* i förberörda skrivelse den 28 september 1926 anmält, beräknas utgivningen av ifrågavarande karta bliva avslutad under 1927. Det bidrag av statsmedel, som länets hushållningssällskap åtnjuter för sagda utgivning, skall enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser utbetalas med lika belopp, som hushållningssällskapet för ändamålet utgiver. Då möjligt behov av ytterligare medel icke bliver känt förrän i och med utgivningens avslutande, anser kartverkschefen, att med medelsanvisning för ändamålet torde böra anstå.

I anslutning härtill synes för budgetåret 1927—1928 dylik anvisning icke erfordras, vilket jag här velat omförmäla för riksdagens kännedom.

N. Geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar.

Sveriges geologiska undersökning.

[142.] [142.] 1. Sveriges geologiska undersökning. Ordinarie förslagsanslaget till Sveriges geologiska undersökning är i riksstaten för budgetåret 1926—1927 upptaget till 167,000 kronor.

Staten för undersökningen har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 128,160
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 25,840
Expenser	» 10,000

Förslagsanslag kronor 167,000.

I skrivelse den 11 september 1926 har *Sveriges geologiska undersökning* gjort framställning rörande anslag för budgetåret 1927—1928 för undersökningens verksamhet. I fråga om ordinarie förslagsanslaget till undersökningen har därvid anförts, att för beredande av ålderstillägg åt fem å särskild specifikation angivna från anslagsposten till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. avlönade tjänstemän, till vilka tillägg dessa enligt gällande bestämmelser bleve berättigade under budgetåret 1927—1928, erfordrades en förhöjning av nämnda anslagspost med 450 kronor till 26,290 kronor; och behövde det ordinarie anslaget av denna anledning höjas till 167,450 kronor.

Förutom ovannämnda anslag å 10,000 kronor till expenser har sedan 1914 årligen för samma ändamål anvisats belopp å extra stat. Såsom extra reservationsanslag har sålunda anvisats för budgetåret 1923—1924 21,800 kronor samt för vart och ett av de följande budgetåren 20,000 kronor. Anslaget har tillkommit i samband med undersökningens förflyttning till dess nuvarande lokaler vid Freskati och de ökade expensutgifter, som därav blivit en följd.

I förbemälda skrivelse har undersökningen anfört, att ifrågavarande belopp, 20,000 kronor, vore oundgängligen nödvändigt jämväl under budgetåret 1927—1928 för expensernas bestridande.

Departements-
chefen.

Berörda anslag till expenser, som nu under flera år utgått med samma belopp, torde motsvara ett vid Sveriges geologiska undersökning föreliggande mera konstant behov. Under sådana omständigheter synes detsamma lämpligen böra sammanslås med det under det ordinarie anslaget till undersökningen intagna bestämda expensanslaget, varigenom jämväl vinnes större enkelhet vid uppställningen av riksstatens nionde huvudtitel. Vid bifall till

en dylik ordning bör expensanslaget behålla sin nuvarande natur av bestämt anslag.

[142.]

Under åberopande härav och då jag icke har något att erinra mot den av undersökningen föreslagna höjningen av den under det ordinarie anslaget ingående anslagsposten till avlöning åt icke-ordinarie befattningshavare liksom ej heller mot de föreslagna beloppen för ifrågavarande expensanslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande ändrade stat för Sveriges geologiska undersökning, att tillämpas från och med budgetåret 1927—1928:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	128,160
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	26,290
Expenser	»	30,000

Förslagsanslag kronor 187,450;

<i>dels</i> ock, vid bifall härtill, höja <i>ordinarie förslagsanslaget</i> till Sveriges geologiska undersökning, nu	kronor	167,000,
med	»	20,450
till	»	187,450.

[143.] 2. Fältarbeten m. m. vid Sveriges geologiska undersökning. Till Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m. har för budgetåret 1926—1927 anvisats ett extra reservationsanslag av 111,000 kronor, avsett att disponeras på följande sätt:

[143.]

Rese- och traktamentsersättning	förslagsvis kronor	60,000
Inköp och underhåll av materiel	»	4,000
Tryckning av kartor, beskrivningar och uppsatser	»	30,004
Arvoden till extra tjänstemän (3 extra geologer à 5,676 kronor)	»	17,028
summa kronor		111,032,

avrundat till 111,000 kronor.

I sin under nästföregående punkt omförmälda skrivelse har *Sveriges geologiska undersökning*, under erinran att posten till tryckningskostnader vid 1924 års riksdag undergått en nedsättning med 25 procent, anført, att nuvarande anslag för ändamålet icke vore tillräckligt för offentliggörande av de resultat av undersökningens verksamhet, som i form av tryckfärdiga kart-

[143.] blad, beskrivningar och avhandlingar komme att föreligga vid ingången av budgetåret 1927—1928. Även med iakttagande av största sparsamhet beträffande tryckningsutgifterna vore för undvikande av en balans av färdigbearbetade men ej offentliggjorda kartblad m. m. en ökning av ifrågavarande anslagspost med 10,000 kronor eller till 40,000 kronor behövlig.

Statens tryckerisakkunnige har i infortrat utlåtande meddelat, att tryckningskostnaderna sedan 1924 ej sänkts, utan att arbetslönerna vid tryckerierna tvärtom höjts den 1 juli 1925, varför boktryckarkammaren föreslagit en höjning av priset för sättningsarbete med 7 $\frac{1}{2}$ procent och för tryckningsarbete med 4 procent.

*Departements-
chefen.* Med hänsyn till den sparsamhet, som påkallas av den statsfinansiella situationen, och enär å ifrågavarande anslag vid ingången av budgetåret 1927—1928 torde kunna räknas med en reservation å några tusen kronor, anser jag mig ej kunna biträda undersökningens förslag om anslagets höjning.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten
m. m. anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 111,000.

[144.] [144.] **3. Inredningsarbeten m. m. vid Sveriges geologiska undersöknings jordartslaboratorium.** I sin förutnämnda skrivelse den 11 september 1926 har *Sveriges geologiska undersökning* jämväl gjort framställning om anvisande för budgetåret 1927—1928 av 2,000 kronor till inredningsarbeten i och anskaffande av apparater för undersökningens jordartslaboratorium. Till stöd härför har undersökningen anfört följande.

För undersökningarna över jordarternas i praktiskt hänseende viktigare fysikaliska egenskaper hade laboratorietrymmet länge varit otillräckligt, och hade denna olägenhet år från år blivit allt kännbarare. Sedan vaktmästarbostaden nu kunde tagas i anspråk för dessa arbeten, vore själva utrymmesfrågan löst. Emellertid måste en del ändringar vidtagas, innan de nya laboratorierummen kunde användas i behövlig utsträckning för avsett ändamål. Sålunda måste vatten- och avloppsledningar indragas i ett större källarrum samt detta förses med vattenlådor, avloppstratt m. m. Därtill komme vissa nya apparater såsom för mätning av jordarters vattengenomsläpplighet, apparat för jämförande undersökning av olika jordarters avdunstningshastighet samt apparat för bestämning av vätejonskoncentrationen i olika jordar. Enligt utredningar och infortrade anbud droge de nämnda mest nödiga inredningsarbetena och apparaterna en kostnad av 2,000 kronor, och då de hårt anlitade expensanslagen icke medgäve, att detta belopp toges ifrån dessa, nödgades undersökningen anhålla om ett extra reservationsanslag för bestridande av nu nämnda engångsutgift.

Byggnadsstyrelsen har i infortrat utlåtande den 29 september 1926 vitsordat, att de i framställningen avsedda åtgärder, som kunde till sin behövlighet och kostnad prövas av styrelsen — nämligen indragande för en kostnad

av 445 kronor av vatten- och avloppsledningar i det till nya laboratoriet hörande källarrummet och anskaffande för 200 kronor av en hyllinredning — vore nödvändiga, därest det avsedda laboratoriet skulle komma till stånd ävensom att kostnaderna vore skäliga.

[144.]

Den i förevarande framställning avsedda lokal utgöres av en i naturhistoriska riksmuseets södra flygel belägen, förut av förste expeditionsvakten vid undersökningen innehavd lägenhet. Sedan lägenheten genom uppsägning från hyresgästens sida blivit ledig, har Kungl. Maj:t den 29 maj 1925 medgivit, att samma lägenhet finge, sedan densamma den 1 oktober 1925 blivit för ändamålet tillgänglig, användas för tillgodoseende av undersökningens behov av ökade utrymmen. Av handlingarna i nämnda ärende framgår, att undersökningens chef förutsatte, att det nyvunna utrymmet skulle tagas i anspråk för de jordartsfysikaliska undersökningarna.

Departements-
chefen.

Då det nu begärda anslaget synes påkallat för tillgodoseende av det med ifrågavarande lokal avsedda ändamål och då intet är att erinra mot anslagets belopp, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inredningsarbeten m. m. vid Sveriges geologiska undersöknings jordartslaboratorium anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 2,000.

[145.] 4. Undersökning av torvmarker i Södra Sverige. Till undersökning av torvmarker i södra Sverige, i huvudsaklig överensstämmelse med av torvkommittén framlagda förslag, har riksdagen anvisat anslag för varje år från och med 1918. Undersökningen har bestått *dels* av en *förrädsstatistisk undersökning* medelst linjeinventering av torvtillgångarna i Götaland och Svealand utom Dalarna, *dels ock* i samband därmed och inom samma landsdelar av en rekognoscering av områdena intill 5 kilometers avstånd från järnvägslinjer och större vattenvägar och upptagande därvarande torvmarker med en areal av 5 hektar och däröver (den s. k. *kvalitativa rekognosceringen*). Arbetet utföres genom Sveriges geologiska undersöknings försorg.

[145.]

För ändamålet hava hittills anvisats tillhopa 827,400 kronor, därav 15,300 kronor för budgetåret 1926—1927. Sistnämnda belopp jämte en sedan tidigare år å anslaget kvarstående behållning av 11,300 kronor var avsett att disponeras på följande sätt:

Arvoden till 2 biträdande torvgeologer och 1 torvkemist

å 5,676 kronor	kronor 17,028
Arvode till ett kvinnligt kanslibiträde	» 2,715
Expenser för bearbetningen, förslagsvis	» 2,357
Kompletterande fältarbeten, förslagsvis	» 4,500

summa kronor 26,600.

[145.] I sin förberörda skrivelse den 11 september 1926 har *Sveriges geologiska undersökning* hemställt, att för budgetåret 1927—1928 anslag för ändamålet måtte beviljas med 26,600 kronor. I ärendet har undersökningen anført följande.

I överensstämmelse med planerna för senast förflutna samt för innevarande budgetår hade bearbetningen av fältmaterialet avsett den förrädsstatistiska delen av undersökningarna, sedan publiceringen av kartor och beskrivningar med utdrag ur det upprättade torvmarksregistret upphört. Från trycket hade utkommit första delen av »Södra Sveriges torvtillgångar», innefattande, förutom redogörelse för den förrädsstatistiska utredningens genomförande, av kartor, profiler och diagram belysta beskrivningar över inom de olika torvmarksområdena i södra och mellersta Sverige förefintliga torvjordartstyperna och deras arealfördelning. Under utgivning vore en andra del av samma arbete, avhandlande de olika torvarternas mäktighet, kvantiteter inom olika områden, förmultningsgrad m. fl. fysikaliska egenskaper. Under innevarande budgetår skulle dels arbetet med denna del slutföras och arbetet utkomma, dels fortsättas den utredning av torvjordarnas kemiska egenskaper inom olika torvtyper och olika landsdelar, vilken, jämte en diskussion av de olika torvslagens användbarhet, vore avsedd att utgöra torvinventeringens tredje och tillsvidare sista del. Ifrågavarande tredje del byggde huvudsakligen på en stomme av över 1,000 analyser fördelade på cirka 90 från inventeringsområdets olika delar utvalda typiska lagerserier av skilda slag. Analysarbetet hade planlagts så, att sambanden mellan torvjordarnas kemiska egenskaper inbördes samt dessa egenskaper å ena sidan och torvslagens biologiska sammansättning, bildningssätt, ålder o. s. v. å den andra skulle kunna fastställas. Den kemiska bearbetningen skulle med andra ord giva en överblick över de lagar, som bestämde torvjordarnas för olika praktisk användning betydelsefulla egenskaper. De hittills gjorda preliminära sammanställningarna hade beträffande sådana frågor av grundläggande betydelse som t. ex. kolhaltens och värmevärdets beroende av olika torvbildningsprocesser, av torvens ålder och biologiska ursprung samt rörande kalkhaltens, kvävehaltens och svavelhaltens växlingar efter torvjordarnas olika ursprung o. s. v. lämnat upplysningar, som syntes undersökningen starkt motivera, att jämväl denna sista del av torvinventeringsmaterialets bearbetning finge slutföras enligt från början uppgjord plan.

Härför krävdes emellertid, att jämväl för budgetåret 1927—1928 anvisades samma anslag som för innevarande budgetår. Efter budgetåret 1927—1928 skulle enligt undersökningens plan bearbetningen av torvinventeringsmaterialet vara förd fram till den punkt, där den för närvarande kunde avslutas, och komme undersökningen att till det därpå följande året för Kungl. Maj:t framlägga sina synpunkter på huru torvmarksundersökningar därefter borde bedrivas.

Departements-
chefen. Då jag icke har någon erinran mot undersökningens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för undersökning av torvmarker i södra Sverige
anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservations-*
anslag av kronor 26,600.

Meteorologiska och hydrografiska undersökningar.

Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

[146.] 5. Avlöningar m. m. *Ordinarie förslagsanslaget* till avlöningar vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt är i riksstaten för budgetåret 1926—1927 uppfört med 208,900 kronor.

[146.]

Avlöningsstaten har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	134,400
Vikariatersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	6,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	68,500

Förslagsanslag kronor 208,900.

Därjämte äro för samma budgetår uppförda följande *ordinarie reservationsanslag* för anstalten, nämligen till

Arvoden åt observatörer	kronor	90,000
Expenser	»	8,000.

Till anstalten och därmed sammanhängande verksamhetsgrenar utgå för samma budgetår även fem anslag å extra stat, angivna i nedan intagna tabell. Bland dessa förekommer ett *extra reservationsanslag* å 80,200 kronor till diverse behov vid anstalten, avsett att fördelas sålunda:

Tillskott till expenser	kronor	8,000
Publikationer	»	28,000
Resekostnader	»	15,600
Bibliotek	»	2,000
Underhåll av stationer och utrustning	»	11,500
Observationer av de högre luftlagren	»	13,700
Solstrålningsmätningar	»	1,400

summa kronor 80,200.

I skrivelse den 15 juni 1926 har *styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* gjort framställning om anslag till anstaltens verksamhet för budgetåret 1927—1928 i enlighet med ett av anstalten uppgjort förslag. De begärda anslagen uppgå sammanlagt till 562,100 kronor, på sätt framgår av följande tabell, upptagande jämväl de för budgetåret 1926—1927 för motsvarande ändamål beviljade belopp:

[146.]

Å ordinarie stat:

	Anvisat för 1926—1927	Begäres för 1927—1928
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag kronor	134,400	134,400
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 6,000	6,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare		
m. m.	» 68,500	71,300
Arvoden åt observatörer, reservationsanslag	» 90,000	92,600
Expenser, reservationsanslag	» 8,000	8,000

Å extra stat:

Telegramkostnader och kostnader för radioutsändningar, förslagsanslag	» 118,000	118,000
Vattenfallsförteckningens avslutande, reservationsanslag	» 22,500	22,500
Diverse behov, reservationsanslag (specifikation för 1926—1927 se ovan)	» 80,200	82,800
Meteorologiska telegram från Färöarna och Island, reservationsanslag	» 4,400	3,000
Meteorologiska iakttagelser i Abisko m. m., reservationsanslag	» 19,500	19,500
Bearbetning av magnetiska registreringar, utförda i Abisko under samarbetet med Amundsens polarexpedition	» —	4,000
summa kronor	551,500	562,100.

Styrelsen förutsätter vid framläggande av ifrågavarande förslag, att såsom hittills ett belopp av 6,000 kronor kommer att anvisas ur handels- och sjöfartsfonden i och för underhåll av stormvarningsstationerna att tillgodoföras anslaget för diverse behov.

Till stöd för sin framställning har styrelsen åberopat skrivelser i ämnet från meteorologisk-hydrografiska anstalten, föreningen Vassijaure naturvetenskapliga station samt professor V. Carlheim-Gyllensköld, den sistnämnde vad angår det föreslagna anslaget till bearbetning av omförmälda magnetiska registreringar.

Såsom av tabellen inhämtas har styrelsen hemställt om en höjning av den i ordinarie förslagsanslaget till *avlöningar* ingående anslagsposten: Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. från 68,500 kronor med 2,800 kronor till 71,300 kronor. Enligt av anstalten lämnad utredning vore av nämnda summa, 2,800 kronor, ett belopp av 1,800 kronor avsett för anställning av extra arbetskraft för utförande, på sätt nedan närmare omförmäles, av solstrålningsmätningarna. Återstående belopp skulle betingas av vissa befattningshavares rätt till uppflyttning i löneklass. Kostnaderna hava beräknats till 1,242 kronor för lönetillägg enligt företedd specifikation åt

tio icke-ordinarie befattningshavare, men har sagda summa ansetts kunna vid anslagsberäkningen upptagas till 1,000 kronor. [146.]

Anslaget till *observatörer*, nu 90,000 kronor, föreslås höjt till 92,600 kronor. Till stöd härför har anstalten under anförande av närmare utredning åberopat behovet av ökade medel för avlöning av föreståndare vid stormvarningsstationer, beroende på tillkomsten av nya stationer och behovet av ytterligare sådana samt höjande av arvodena vid vissa stationer, där utökade anordningar vidtagits.

Vad angår de extra anslagen, har med avseende å dem föreslagits höjning av ett anslag, varjämte ett anslag för nytt ändamål tillkommit. Den begärda ökningen från 80,200 till 82,800 kronor i anslaget till *diverse behov* hänför sig till posten solstrålningsmätningar. Enligt vad anstalten anfört, hade mätningar av enbart solstrålningar icke förekommit vid anstalten i vidare mån än för kontroll av de registrerade instrumenten. Dylika mätningar hade emellertid skett vid Uppsala fysikaliska institution. På grund av omläggning av de vetenskapliga uppgifterna därstädes, skulle de aktinometriska arbetena komma att fullföljas endast till den 1 juli 1927. Anstalten funne det önskvärt, att berörda undersökningar fortsattes vid anstalten. För ändamålet kunde vissa fysiska institutionen tillhöriga specialinstrument såsom deposition ställas till anstaltens förfogande. Utöver ovan omförmälda utökning av anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare med 1,800 kronor, avseende utsträckt anlitande av tillfällig arbetskraft, tarvades för undersökningarna ej andra kostnader än dels ett belopp av 2,000 kronor för nyanskaffning av vissa instrument vid sidan av dem som redan funnes eller kunde erhållas från fysiska institutionen, dels ock en höjning med 600 kronor av den nu till 1,400 kronor bestämda posten till solstrålningsmätningar.

För meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga *meteorologiska telegram från Färöarna och Island* beviljade 1900 års riksdag ett anslag å 144,000 kronor, varav hittills anvisats 61,738 kronor. För budgetåret 1926—1927 har det anvisade beloppet uppgått till 4,400 kronor.

Anstalten har nu härutinnan anfört att, enär en viss besparing torde uppstå å redan anvisade medel, anslaget syntes för budgetåret 1927—1928 kunna sättas till 3,000 kronor.

Beträffande slutligen det föreslagna nya anslaget på 4,000 kronor för *bearbetning av magnetiska registreringar*, utförda i Abisko i samband med Amundsens polarexpedition, har anstaltsstyrelsen, under hänvisning till vad föreningen för Vassijaure naturvetenskapliga station i september 1925 anfört (1926 års statsverksproposition, X huvudtiteln, sid. 148), understrukit betydelsen av att den föreslagna bearbetningen komme till stånd ej blott av internationella hänsyn utan jämväl med hänsyn till en sådan bearbetnings betydelse för den svenska meteorologiska forskningen.

Statskontoret, som den 13 augusti 1926 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har anfört, att anstaltsstyrelsens föreliggande framställning, som givetvis

[146.] i väsentliga delar undandroge sig statskontorets bedömande, icke gäve statskontoret anledning till erinran i annan mån, än att statskontoret, med hänsyn särskilt till önskvärdheten av att på alla områden, så vitt möjligt, söka nedbringa eller åtminstone begränsa statsutgifterna, ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke den tilltänkta bearbetningen av de i Abisko utförda magnetiska registreringarna skulle kunna — utan att särskilda medel för ändamålet behövde äskas av riksdagen — verkställas genom meteorologisk-hydrografiska anstaltens försorg. Det ville nämligen synas statskontoret som om, i betraktande av de betydande arbetskrafter och medelstillgångar, vilka stode till nämnda anstalts förfogande, detta skulle kunna låta sig göra utan större svårighet.

Väderleks-
tjänst för
luftfarten.

För den meteorologiska informationstjänsten för lufttrafik har hittills intet särskilt anslag varit i riksstaten upptaget. Kostnaderna härför hava, i den mån de icke utbetalts av andra medel, bestritts från de anslag, som i olika avseenden stått till statens meteorologisk-hydrografiska anstalts förfogande. Sålunda hava utgifterna för telegram och radioutsändningar utgått från vederbörande förslagsanslag för dylika ändamål. Vissa kostnader för pilotballongstationer hava ersatts från den i anslaget till diverse behov ingående posten till observationer av de högre luftlagren. Vad budgetåret 1926—1927 beträffar, har i övrigt förutsatts visst bidrag från vederbörande svenska lufttrafikbolag, aktiebolaget aerotransport.

Ifrågavarande meteorologiska underrättelsetjänst har hittills i huvudsak kunnat inskränka sig till sådana meteorologiska observationer och meddelanden m. m., som erfordrats för den svenska lufttrafiken. Sedan vid 1926 års riksdag beslut fattats om anslutning från svensk sida till den internationella luftfartskonventionen (prop. nr 172, riksd. skriv. nr 168), förut-sattes emellertid en anpassning så långt möjligt av ifrågavarande underrättelsetjänst efter det internationella luftfartsväsendets behov i enlighet med de närmare bestämmelser rörande samlande och utsändning av väderleksunderrättelser, som finnas intagna i ett till konventionen fogat reglemente.

Sålunda böra vid de olika lufthamnarna föras och anslås fortlöpande observationer rörande väderleken, innefattande förutsägelser för närmaste timmar och dygn och för olika flygrutter. Härför fordras meddelande av observationsdata till hamnarna samt utsändande från Sverige och mottagande utifrån av vissa observationer. Till en del äro de väderleksunderrättelser, som sålunda krävas, av sådan natur, att de kunna tillgodoses genom den allmänna väderlektjänsten. Men dessutom påkallas vissa ytterligare åtgärder för luftfartens speciella behov, om än dessa på flygtrafikens nuvarande stadium självklart måste bliva ganska begränsade.

Efter samråd med chefen för statens meteorologisk-hydrografiska centralanstalt har hos *luftfartsmyndigheten* uppgjorts förslag till ett dylikt ordnande av väderlektjänsten för luftfarten under närmaste tiden. Med ut-

gångspunkt från att för Stockholms del väderlekstjänsten alltjämt skulle utföras av anstalten utan särskilt anslag samt att erforderliga telegram m. m. ävensom vissa pilotballongobservationer i Malmö och på andra platser bekostades direkt av anstalten, hava årsutgifterna i övrigt beräknats på följande sätt:

[146.]

För Malmö flygstation:

arvode åt meteorologassistent	kronor	4,500	
extra pilotballongobservationer	»	1,200	
expenser	»	500	kronor 6,200

För Kalmar flygstation:

extra observationsarvoden	kronor	840	»	840
---------------------------------	--------	-----	---	-----

För Göteborgs flygstation:

extra observationsarvoden	kronor	375	
» pilotballongobservationer	»	300	» 675
		summa kronor	7,715.

I en den 20 december 1926 avgiven promemoria har *chefen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* förklarat sig icke hava något att erinra mot detta förslag, varvid han emellertid bland annat framhållit följande:

De kostnader, som i den genom luftfartsmyndigheten uppgjorda beräkningen upptagits, vore endast sådana, som ej kunde utgå ur anstaltens anslag. Sålunda vore ej upptagna kostnader för telegram m. m., vilka ansetts kunna utgå ur anstaltens förslagsanslag för dylika ändamål. Kostnaderna härför beräknades till omkring 14,000 kronor för år. Vidare vore ej upptagna några kostnader för informationstjänsten i Stockholm för linjerna Stockholm—Hälsingfors och Stockholm—Kalmar, vilken informationstjänst anstalten ansett sig böra försöksvis själv bestrida. Ej heller vore kostnader beräknade för arvoden för extra observationer å linjerna Stockholm—Hälsingfors och linjerna Malmö-kontinenten, vilka observationer anstalten redan föregående år bekostat. Anstaltens anslag för observatörsarvoden medgäve emellertid omöjligen ett ytterligare utökande av dessa observationer för linjerna Stockholm—Kalmar—Stettin och Malmö—Göteborg, vilka observationer förut betalats av aktiebolaget aerotransport direkt. Ej heller kunde anstalten av sina anslag avlöna en meteorologassistent i Malmö, av vilken anstalten för sin egen verksamhet icke hade någon nytta, eller bekosta inköp av pilotballonger och gas för en andra pilotballonguppsändning i Malmö och Göteborg, eller ytterligare belasta sitt expensanslag med utgifter för ifrågavarande väderlekstjänst.

Men hänsyn härtill borde det av luftfartsmyndigheten beräknade beloppet, 7,715 kronor, hos riksdagen äskas antingen i den form, att det förklarades böra utgå ur den statssubvention, som komme att beviljas åt aktiebolaget aerotransport, eller i form av ett särskilt extra anslag under sjätte eller nionde huvudtiteln.

Styrelsens för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt föreliggande framställning innefattar förslag om vissa höjningar i anslagen till anstalten jämte därmed sammanhörande verksamhetsgrenar. *Departements-
chefen.*

[146.] Beträffande *ordinarie avlöningsanslaget* föreslås sålunda, att nu utgående belopp av 68,500 kronor till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. måtte ökas till 71,300 kronor. Särskilt i betraktande av att nämnda anslagspost vid sistlidna års riksdag undergick en icke oväsentlig höjning — från 61,200 kronor till 68,500 kronor — kan jag icke nu tillstyrka en ytterligare ökning av densamma i vidare mån än så vitt ökningen avser befattningshavarnas uppflyttning i högre löneklass eller sålunda med 1,000 kronor.

I detta sammanhang anser jag mig böra föreslå att till förenkling av uppställningen i riksstaten av anslagen under nionde huvudtiteln i anknytning till ordinarie anslagen till utgifter avseende avlöningar upptages det hittills såsom särskilt ordinarie anslag uppförda beloppet av 8,000 kronor till *expenser*. Sistnämnda anslag torde härvid böra förändras från reservationsanslag till bestämt anslag, varemot hinder i övrigt ej torde möta. Rubriken för avlöningsanslaget, vilket efter ovanberörda tillägg skulle uppgå till 217,900 kronor, bör bliva »avlöningar m. m.».

Staten för anstalten skulle vid genomförande härav erhålla följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 134,400
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 6,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 69,500
Expenser	» 8,000

Förslagsanslag kronor 217,900.

I avseende å de begärda höjningarna i de båda reservationsanslagen till *arvoden åt observatörer* och *diverse behov* får jag erinra om de utredningar, som för närvarande pågå rörande möjligheterna att begränsa utgifterna för den centrala förvaltningen samt dithörande institutioner. Med hänsyn till sagda utredningsarbete och av statsekonomiska skäl i övrigt måste jag ställa mig avvisande till de framkomna kraven på ytterligare utökningar av ifrågavarande anslag. I anslaget till *diverse behov*, för 1926—1927 upptaget till 80,200 kronor, anser jag mig tvärtom böra föreslå någon begränsning för nästkommande budgetår; med hänsyn till befintlig behållning från tidigare år i den uti detta anslag ingående posten å 28,000 kronor till publikationer torde nämnda post för 1927—1928 kunna begränsas till 23,000 kronor, varigenom anslagets slutsumma skulle nedbringas till 75,200 kronor. Härutöver bör såsom hittills en summa av 6,000 kronor anvisas ur handels- och sjöfartsfonden i och för underhåll av stormvarningsstationerna att tillföras anslagsposten till underhåll av stationer och utrustning.

Under hänvisning till den av mig förut lämnade redogörelsen tillstyrker jag — efter att hava i ärendet samrått med chefen för kommunikationsdepartementet — att ett anslag uppföres för *väderlekstjänst för luftfarten*. För avlöning till den i Malmö stationerade meteorologassistenten torde man emellertid allenast böra räkna med ett belopp av 3,816 kronor (16:e löne-

graden för extra ordinarie befattningshavare, ortsgrupp E). Med hänsyn härtill torde anslaget för ändamålet kunna begränsas till 7,000 kronor. I övrigt har jag icke någon erinran mot kostnadsförslaget eller att för ändamålet nu uppföres ett särskilt extra anslag. Uppmärksammas må emellertid, hurusom redan nu vissa kostnader för den meteorologiska informations-tjänsten för luftfarten bestridas från anslag ställda till meteorologisk-hydrografiska anstaltens förfogande. Detta gäller särskilt anslaget till kostnader för telegram och radioutsändningar. Någon ändring i anslagens belopp synes emellertid för närvarande icke böra vidtagas. Visserligen uppgå de utgifter, som skulle belöpa på nyssnämnda anslag till telegram m. m., till ett jämförelsevis högt belopp; men är för närvarande svårt bedöma i vad mån anslaget, som är av förslagsanslags natur, behöver på grund av den sålunda ökade belastningen överskridas. I övrigt vill jag uttala önskvärdheten av att hithörande kostnadsberäkningar framdeles på det sätt uppgöras, att kostnaderna för ifrågavarande väderlekstjänst för luftfarten så långt möjligt särskiljas från anstaltens övriga utgifter.

Emot det föreslagna extra anslaget av 118,000 kronor för *telegramkostnader och kostnader för radioutsändningar vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt*, överensstämmande med vad för budgetåret 1926—1927 utgår, har jag ingen erinran.

För *vattenfallsförteckningens avslutande* har för nästa budgetår begärts ett anslag av 22,500 kronor eller samma belopp, som utgår för innevarande budgetår. Under erinran att enligt den vid 1925 års riksdag framlagda planen (statsverksprop. 1925, IX H. T., punkt 157) ifrågavarande avslutningsarbeten — till huvudsaklig del utgivningsarbeten — beräknades taga omkring tre år i anspråk räknat från och med den 1 juli 1925, får jag tillstyrka, att det begärda beloppet beviljas för 1927—1928.

För *meteorologiska telegram från Färöarna och Island* torde för nästkommande budgetår böra anvisas det begärda beloppet av 3,000 kronor, att utgå från ovan omförmälda av 1900 års riksdag för ändamålet beräknade anslag å 144,000 kronor.

Under återopande av den uppdelning i särskilda poster av anslaget till *meteorologiska iakttagelser i Abisko m. m.*, som finnes intagna i statsverkspropositionen för 1926 X H. T. punkt 33 i samband med förslag rörande anslagets beräkning för budgetåret 1926—1927, tillstyrker jag fortsatt anslag till nämnda iakttagelser med samma belopp som för innevarande budgetår, 19,500 kronor.

Beträffande det föreslagna nya anslaget å 4,000 kronor för *bearbetning av magnetiska registreringar*, utförda i Abisko under samarbete med Amundsens polarexpedition, får jag erinra, hurusom tidigare under en följd av år medel beviljats till förstärkning av den naturvetenskapliga stationen i Abisko med personal och vetenskaplig utrustning i och för utförande av bland annat jordmagnetiska iakttagelser i samband med nämnda polarexpedition. Det nu begärda beloppet är avsett för bearbetning

[146.] av dessa iakttagelser. Av de utav styrelsen för meteorologisk-hydrografiska anstalten anförda skäl och enär de resultat, som vunnits vid berörda iakttagelser eljest ej skulle bliva tillgodogjorda, anser jag betydelsefullt, att en dylik bearbetning kommer till stånd. Att, på sätt statskontoret ifrågasatt, bearbetningen skulle utföras inom anstalten torde, enligt vad jag inhämtat, knappast låta sig göra, i det anstalten saknar personal för arbeten av hit-hörande art. Kostnaden för själva publiceringen torde emellertid kunna bestridas från anstaltens tryckningsanslag. I betraktande av sålunda angivna omständigheter har jag icke velat motsätta mig, att det för ändamålet begärda engångsbeloppet å 4,000 kronor beviljas.

Under erinran att ordinarie reservationsanslaget till observatörer alltjämt bör kvarstå oförändrat samt att jag i fråga om ovan omförmälda extra anslag kommer att göra hemställan under nästföljande punkter, får jag nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande ändrade stat för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, att tillämpas från och med budgetåret 1927—1928:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
<i>förslagsanslag</i>	kronor 134,400
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 6,000
Avlöningar till icke-ordinarie befatt-	
ningshavare m. m.	» 69,500
Expenser	» 8,000

Förslagsanslag kronor 217,900,

b) vid bifall härtill, med uteslutande av de i riksstaten under anslagstiteln statens meteorologisk-hydrografiska anstalt upptagna ordinarie förslagsanslaget till avlöningar samt ordinarie reservationsanslaget till expenser, uppföra under samma anslagstitel till avlöningar m. m. ett *ordinarie förslagsanslag* av.... kronor 217,900.

6. Arvoden åt observatörer, *oförändrat ordinarie reservationsanslag* (se IX H. T. 1923 p. 170) kronor 90,000.

[147.] [147.] 7. Telegramkostnader och kostnader för radioutsändningar vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt. Under återopande av vad jag anført under punkt 146, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för telegramkostnader och kostnader för radioutsändningar vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 118,000.

- [148.] 8. **Vattenfallsförteckningens avslutande.** Under återopande av vad jag under punkt 146 anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [148.]
att till vattenfallsförteckningens avslutande anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 22,500.
- [149.] 9. **Diverse behov vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.** [149.]
Under återopande av vad jag under punkt 146 anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att för diverse behov vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 75,200.
- [150.] 10. **Väderlekstjänst för luftfarten.** Under återopande av vad jag under punkt 146 anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [150.]
att till väderlekstjänst för luftfarten anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra anslag* av kronor 7,000.
- [151.] 11. **Meteorologiska telegram från Färöarna och Island.** Under återopande av vad jag under punkt 146 anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [151.]
att av det utav 1900 års riksdag för meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram från Färöarna och Island beviljade anslag av 144,000 kronor anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 3,000.
- [152.] 12. **Meteorologiska iakttagelser i Abisko m. m.** Under återopande av vad jag under punkt 146 anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [152.]
att för fortsättande av de meteorologiska, seismologiska och magnetiska iakttagelserna vid naturvetenskapliga stationen i Abisko samt för publicerande av dylika iakttagelser vid nämnda station och stationen vid Vassijaure anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 19,500.
- [153.] 13. **Bearbetning av magnetiska registreringar, utförda i Abisko.** [153.]
Under återopande av vad jag under punkt 146 anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[153.]

att för bearbetning av magnetiska registreringar, utförda i Abisko under samarbete med Roald Amundsens polarexpedition, anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 4,000.

[154.]

[154.] 14. **Hydrogeologiska specialundersökningar.** Till de i den hydrografiska undersökningen av Sveriges färskvatten ingående, genom Sveriges geologiska undersökning utförda hydrogeologiska specialundersökningarna hava för varje år från och med 1908 anvisats anslag av riksdagen. För 1926—1927 utgår anslaget med ett belopp av 12,100 kronor (statsverksprop. 1926 X H. T. punkt 34).

Detta anslag är avsett att användas efter i huvudsak följande fördelning:

Fältarbeten	kronor	4,000
Arvode åt biträde	»	5,676
Instrument, materiel, tryckningskostnader m. m.	»	2,424.
		summa kronor 12,100.

I skrivelse den 27 augusti 1926 har styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, under åberopande av en framställning i ämnet av chefen för Sveriges geologiska undersökning, hemställt om anvisande jämväl för budgetåret 1927—1928 till undersökningen av ett anslag å 12,100 kronor för hydrogeologiska specialundersökningar.

Departement-
chefen.

Med tillstyrkande av styrelsens för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt föreliggande framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till utförande av hydrogeologiska specialundersökningar för den hydrografiska undersökningen av Sveriges färskvatten anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av kronor 12,100.

O. Diverse.

1. **Ålderstillägg, oförändrat ordinarie förslagsanslag** (se IX H. T. 1926 p. 139) kronor 175,000.

[155.] 2. **Rese- och traktamentspenningar.** Nionde huvudtiteln's ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar bestämdes av 1925 års riksdag till 1,350,000 kronor. Utgifterna från anslaget hava under budgetåret 1925—1926 uppgått till i runt tal 1,228,060 kronor. Då till följd av bestämmelserna i det den 18 juni 1925 utfärdade nya resereglementet viss kostnadsminskning torde kunna påräknas, anser jag anslaget i fråga kunna för instundande budgetår begränsas till 1,225,000 kronor.

[155.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska <i>ordinarie förslagsanslaget</i> till rese- och traktamentspenningar, nu	kronor 1,350,000,
med	» 125,000
till	» 1,225,000.

3. **Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., oförändrat ordinarie förslagsanslag** (se IX H. T. 1926 p. 140) kronor 240,000.

[156.] 4. **Tryckningskostnader.** Nionde huvudtiteln's ordinarie förslagsanslag till tryckningskostnader är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 39,990 kronor.

[156.]

Under hänvisning till den redogörelse för anslaget, vilken lämnats under punkten 169 i 1925 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, och med hänsyn jämväl till jämnande av huvudtiteln's slutsumma hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja <i>ordinarie förslagsanslaget</i> till tryckningskostnader, nu	kronor 39,990,
med	» 30
till	» 40,020.

[157.] 5. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Nionde huvudtiteln's ordinarie reservationsanslag till kostnader för kommittéer och utredningar genom sakkunniga är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 60,000 kronor.

[157.]

Vad budgetåret 1927—1928 beträffar, lärer med hänsyn till å anslaget förefintlig behållning detsamma kunna nedsättas till 50,000 kronor.

[157.] I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska <i>ordinarie reservationsanslaget</i> till kost-	
nader för kommittéer och utredningar genom sakkunniga,	
nu	kronor 60,000,
med	» 10,000
till	» 50,000.

6. **Extra utgifter, oförändrat ordinarie reservationsanslag** (se IX H. T. 1926 p. 143) kronor 70,000.

[158.] [158.] 7. **Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.** Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om beredande för budgetåret 1927—1928 av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen beräkna för budgetåret 1927—1928 under nionde huvudtiteln ett belopp av kronor 57,500.

[159.] [159.] 8. **Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.** Från och med budgetåret 1923—1924 hava tillfälliga lönetillägg utgått till vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. Bestämmelser härom hava meddelats i kungörelsen den 22 juni 1923 (nr 276), vilka bestämmelser förlänats förlängd giltighet för efterföljande budgetår, för budgetåret 1926—1927 genom Kungl. Maj:ts brev i ämnet den 4 juni 1926.

Av de i förenämnda kungörelse den 22 juni 1923 upptagna verk och inrättningar, vid vilka tillfälliga lönetillägg kunna komma ifråga, återstå för nionde huvudtiteln vidkommande allenast lantbruksinstitutet vid Ultuna samt lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp. För därstädes anställda befattningshavare av ifrågavarande slag torde tillfälligt lönetillägg böra utgå jämväl under budgetåret 1927—1928 med samma belopp och enligt enahanda bestämmelser som för budgetåret 1926—1927.

I överensstämmelse härmed och under återopande jämväl av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i detta ämne hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 1,500.

[159.]

[160.] 9. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om dyrtidstillägg under budgetåret 1927—1928 åt befattninghavare i statens tjänst hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[160.]

att till bestridande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid de till jordbruksdepartementet hörande ämbetsverk och kårer anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra förslagsanslag* av kronor 1,150,000.

För budgetåret 1927—1928 skulle, vid bifall till av mig gjorda förslag, under nionde huvudtiteln uppföras

ordinarie anslag till belopp av	kronor 14,108,020	
extra » » » »	» 10,843,780	kronor 24,951,800.

Då för budgetåret 1926—1927 under nionde huvudtiteln anvisats

ordinarie anslag till belopp av	kronor 12,059,090	
extra » » » »	» 11,641,710	» 23,700,800,
skulle således huvudtiteln slutsumma komma att ökas med		» 1,251,000.

I vad departementschefen sålunda hemställt instämman statsrådets övriga ledamöter.

Hans Maj:t Konungen lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att utdrag av detta protokoll skall överlämnas till finansdepartementet för iakttagande vid författandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.

Sammandrag och register

till

Nionde huvudtiteln. Jordbruksdepartementet.

Nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt			Kronor	Kronor
A. Departementet.					
1		1	Departementschefen	24,000	
1	1	2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>	188,700	
3	2	3	Egnahemsavdelning inom departementet, <i>förslags- anslag</i>		18,400
Säger för departementet				212,700	18,400
B. Lantbruksstyrelsen m. m.					
3	3	1	Lantbruksstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	225,000	
			Lantbruksingenjörer och deras biträden:		
5		2	Lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater	110,800	
5	4	3	Tillskott till dyrtidstillägg för lantbruksingen- jörer och lantbruksstipendiater, <i>förslagsanslag</i>		20,000
6	5	4	Assistenter hos lantbruksingenjörer		48,000
				110,800	68,000
Statskonsulenter och deras biträde:					
10		5	Statskonsulenter, <i>förslagsanslag</i>	34,800	
10	6	6	Stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushåll- ning m. m.		2,500
Säger för lantbruksstyrelsen m. m.				370,600	70,500
C. Lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.					
Lantbruksakademien:					
10		1	Lantbruksakademien, <i>förslagsanslag</i>	12,900	
10	7	2	Lantbruksakademiens museum, bibliotek, m. m. <i>reservationsanslag</i>	16,000	
				28,900	
Försöksväsendet på jordbruksområdet:					
11	8	3	Centralanstalten för försöksväsendet på jord- bruksområdet, <i>förslagsanslag</i>	378,000	
25	9	4	Forskningsverksamhet på biodlingens område		5,500
26	10	5	Ökat anslag för vissa byggnadsarbeten vid central- anstalten för försöksväsendet på jordbruks- området		* 25,000
27	11	6	Utrustning för växtfysiologisk försöksverksam- het vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet		7,000

* Beräknat belopp.

Nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt			Kronor	Kronor
28	12	7	Fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor.....	8,000	
				386,000	37,500
29	13		Internationella lantbruksinstitutet i Rom.		
30	14		Internationella frysinstitutet i Paris.		
			Säger för lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.	414,900	37,500
			D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar.		
			Lantbruksinstitutet:		
32	15	1	Lantbruksinstitutet vid Ultuna	97,500	
34	16	2	Diverse behov vid lantbruksinstitutet vid Ultuna		26,000
37		3	Lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp.....	117,900	
37	17	4	Diverse behov vid lantbruks- och mejeriinstitu- tet vid Alnarp		8,500
				215,400	34,500
39	18	5	Lanthushållningsseminariet å Rimforsa, <i>förslags- anslag</i>		20,600
			Lägre lantbruksundervisning m. m.:		
41	19	6	Understöd åt lantmannaskolor, <i>förslagsanslag</i>	380,000	
42	20	7	Ökat understöd åt lantmannaskolor, <i>förslags- anslag</i>		33,000
44	21	8	Understöd åt lanthushållsskolor, <i>förslagsanslag</i>	213,000	
44	22	9	Ökat understöd åt lanthushållsskolor, <i>förslags- anslag</i>		20,000
45	23	10	Understöd åt lantbruksskolor, <i>förslagsanslag</i> ...	122,500	
48	24		Ålderstillägg åt föreståndare och lärare vid lant- manna-, lanthushålls- och lantbruksskolor.		
48	25	11	Dyrtdistillägg åt föreståndare och lärare vid lant- manna-, lanthushålls- och lantbruksskolor, <i>förslagsanslag</i>		100,000
49	26	12	Lantbruksskolan vid Ultuna, <i>förslagsanslag</i> ...	8,350	
56		13	Inspektion över de lägre lantbruksundervisnings- anstalterna	5,000	
56		14	Lägre mejeriskolor för kvinnor, <i>reservationsanslag</i>	29,000	
56	27	15	Utbildningskurser för kontrollassistenter, <i>reser- vationsanslag</i>		14,000
56	28	16	Utbildningskurser för ladugårdsförmän och svin- skötare, <i>reservationsanslag</i>		32,000
57	29	17	Utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna, <i>reservationsanslag</i> ...		6,000
57	30	18	Utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel, <i>reservationsanslag</i>		3,500
57	31	19	Hovbeslagsskolan vid Alnarp	5,400	
58	32	20	Understöd åt elever vid lägre lantbruksunder- visningsanstalter, <i>förslagsanslag</i>	150,000	
				913,250	208,500
			Trädgårdsundervisningen:		
61		21	Högre utbildning i trädgårdsfacket, <i>reservations- anslag</i>	4,800	
61		22	Lantbruksakademiens trädgårdsskola	10,000	
62		23	Trädgårdsskolan vid Alnarp	10,000	
62	33	24	Försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar		19,300

Nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt			Kronor	Kronor
66	34	25	Trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige	30,000	
66	35	26	Trädgårdsskola för kvinnor		10,000
68	36	27	Kurser i trädgårdsskötsel, <i>reservationsanslag</i> ...		21,700
				54,800	51,000
69	37	28	Reseunderstöd för lantbrukets studerande, <i>reservationsanslag</i>	20,000	
			Säger för undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar	1,203,450	314,600
E. Stuteriväsendet.					
70	38	1	Stuteriöverstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	33,600	
			Hingstdepåer och stuteri:		
74		2	Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	44,800	
74	39	3	Hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, <i>reservationsanslag</i>	250,000	
89	40	4	Nybyggnad vid Valleberg under Flyinge kungsgård i Malmöhus län		4,280
				294,800	4,280
89	41	5	Hästavelns befrämjande, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av totalisatormedel ..	185,000	
			Säger för stuteriväsendet	513,400	4,280
F. Boskapsskötsel m. m.					
			Nötboskapsavelns befrämjande:		
92	42	1	Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln, <i>reservationsanslag</i>	255,000	
95	43	2	Understöd åt kontrollföreningsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	65,000	
96	44	3	Avelscentra för nötboskap, <i>reservationsanslag</i> ..		21,700
97	45	4	Förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen, <i>förslagsanslag</i>		120,000
				320,000	141,700
101	46	5	Kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m., <i>förslagsanslag</i>		25,000
			Svinavelns befrämjande:		
104	47	6	Befrämjande i allmänhet av svinaveln, <i>reservationsanslag</i>	52,000	
104	48	7	Avkastningsbedömning rörande avelssvin		15,500
106	49	8	Fåravelns befrämjande, <i>reservationsanslag</i>	24,000	
107	50	9	Fjäderfåavelns befrämjande		19,000
107	51	10	Biskötselns befrämjande, <i>reservationsanslag</i>	8,000	
			Säger för boskapsskötsel m. m.	404,000	201,200
G. Veterinärväsendet.					
			Veterinärundervisningsanstalter:		
109	52	1	Veterinärhögskolan, <i>förslagsanslag</i>	306,500	
118	53	2	Diverse behov vid veterinärhögskolan, <i>reservationsanslag</i>		38,200

Nionde huvudtiteln		I statsverksprop. anslags nr		Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt			Kronor	Kronor
118	54	3	Täckande av brist å till veterinärhögskolans bibliotek anslagna medel		2,500
118		4	Veterinärinrättningen i Skara	8,500	
				315,000	40,700
118		5	Statens veterinärbakteriologiska anstalt: Statens veterinärbakteriologiska anstalt, <i>förslagsanslag</i>	73,700	
118	55	6	Statens veterinärbakteriologiska anstalts verksamhet, <i>reservationsanslag</i>	—	
				73,700	
119		7	Veterinärstaten: Länsveterinärer, <i>förslagsanslag</i>	168,000	
119		8	Veterinärstipendiater	7,200	
119		9	Distriktsveterinärers avlönande, <i>förslagsanslag</i>	250,000	
119	56	10	Dyrtdistillägg åt distriktsveterinärer, <i>förslagsanslag</i>		65,000
				425,200	65,000
120	57	11	Förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren: Statsbidrag vid försäkring mot smittsamma husdjursjukdomar, <i>förslagsanslag</i>	300,000	
121	58	12	Ovriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren, <i>förslagsanslag</i>	500,000	
				800,000	
125	59	13	Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur		5,050
			Säger för veterinärväsendet	1,613,900	110,750
			H. Lanthushållning i allmänhet.		
			Hushållningssällskapen:		
127	60	1	Allmänt anslag till hushållningssällskapen	2,900,000	
132	61	2	Sekreterare hos hushållningssällskapen, <i>förslagsanslag</i>		170,000
132		3	Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar, <i>reservationsanslag</i>	80,000	
			Mindre jordbruk m. m.:		
133	62	4	Höjande av det mindre jordbruket, <i>reservationsanslag</i>		325,000
135	63	5	Ordnad bokföring vid mindre jordbruk m. m., <i>reservationsanslag</i>		30,000
					355,000
			Jordbrukskonsulenter m. m.:		
138	64	6	Jordbrukskonsulenter, <i>förslagsanslag</i>		270,000
141	65	7	Vandringsrättare		114,000
142	66	8	Utbildningskurser för vandringsrättare, <i>reservationsanslag</i>		2,500
143	67	9	Täckdikningsförmän		17,000
144	68		Utbildningskurser för förrättningsmän vid täckdikningsföretag ävensom för täckdikningsförmän.		
					403,500
144	69	10	Statens lagerhus och fryshus, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inkomster av statens lagerhus och fryshus		90,000

Nionde huvudtiteln		I statsverksprop. anslägets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag
Sld.	Punkt			Kroner	Kroner
147	70	11	Maskin- och redskapsprovningsanstalterna vid Ultuna och Alnarp.....		54,600
150	71	12	Kemiska stationer m. m.:		48,000
152	72	13	Kemiska stationer		23,500
			Kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län		71,500
			Befrämjande av mossodlingar:		
153	73	14	Svenska mosskulturföreningen		97,000
156	74	15	Försöksgård å myrjord i Jämtlands län		14,500
164	75	16	Försöksgård å myrjord i Norrbottens län		7,000
					118,500
			Befrämjande av fröodlingen:		
171	76	17	Statens centrala frökontrollanstalt:		
			Statens centrala frökontrollanstalts verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inkomster av frökontrollanstalten	* 165,000	
171	77	18	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens centrala frökontrollanstalt, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inkomster av frökontrollanstalten		* 8,500
172	78	19	Understöd åt lokala frökontrollanstalter		10,000
173	79	20	Befordrande av inhemsk fröodling, <i>reservationsanslag</i>	16,000	
174	80	21	Sveriges utsädesförening		211,200
184	81	22	Understödande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm		25,000
				181,000	254,700
199	82	23	Svenska betes- och vallföreningen		56,000
203	83	24	Sveriges pomologiska förening		12,000
205	84	25	Befrämjande av linodling, <i>reservationsanslag</i>		8,000
208	85	26	Lindring av fraktkostnader för kalk m. m., <i>förslagsanslag</i>		600,000
209	86	27	Ogräsens bekämpande, <i>reservationsanslag</i>		4,000
210	87		Berberisbuskens utrotande.		
210	88	28	Lantbruksmöte, <i>reservationsanslag</i>		25,000
211	89	29	Lantbrukskonsulenter i London, Berlin och Riga		59,000
223	90	30	Smörprovningar m. m., <i>reservationsanslag</i>		40,000
226	91	31	Föreningar för jordbrukskredit, <i>förslagsanslag</i>		25,000
227	92	32	Jordbrukarungdomens förbund		15,000
229	93	33	Landsbygdens elektrifiering		75,000
230	94	34	Ölands elektrifiering, <i>reservationsanslag</i>		* 180,000
231			Jordbruksräkning.		
			Säger för lanthushållning i allmänhet	3,161,000	2,616,800
			I. Grundförbättringar, kolonisation och egenhemsbildning m. m.		
232	95	1	Statens avdikningsanslag, <i>reservationsanslag</i>		2,100,000
238	96	2	Statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk, <i>reservationsanslag</i>		* 400,000
			Kolonisation:		
239		3	Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl., <i>förslagsanslag</i>	200,000	
239	97	4	Kolonisation å vissa kronoparker, <i>reservationsanslag</i>		230,000
247	98	5	Kolonisationsverksamheten å Alträskes kolonisationsområde, <i>förslagsanslag</i>		7,250
				200,000	237,250

* Beräknat belopp.

Nionde huvudtiteln		I statsverksprop. anslags nr		Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt			Kronor	Kronor
248	99	6	Egnahemsbildning: Premielån till egnahemslåntagare, <i>reservationsanslag</i>		650,000
249	100		Statsbidrag till hushållningssällskap för jordförmedlingsverksamhet.		
250		7	Jordbrukskommissioner, <i>förslagsanslag</i>	15,000	
			Säger för grundförbättringar, kolonisation och egnahemsbildning m. m.	215,000	3,387,250
J. Fiskeriväsendet.					
251		1	Statens lokala fiskeriadministration, <i>förslagsanslag</i>	79,200	
251	101	2	Fiskerinäringens understöd: Fiskets befrämjande i de särskilda orterna, <i>reservationsanslag</i>	78,500	
251	102	3	Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen, <i>reservationsanslag</i>	30,000	
				108,500	
252	103	4	Södra Sveriges fiskeriförening		26,000
254	104	5	Hydrografisk-biologiska havsundersökningar: Hydrografisk-biologiska kommissionens undersökningar, <i>reservationsanslag</i>		30,250
254	104	6	Vissa havshydrografiska mätningar, <i>reservationsanslag</i>		8,000
254	104	7	Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium		10,000
257	105	8	Fartyget Skagerak, <i>reservationsanslag</i>		84,200
					132,450
259	106	9	Fartyget Eystrasalt, <i>reservationsanslag</i>		12,700
261	107	10	Bevakningsfartygs stationerande vid rikets kuster, <i>reservationsanslag</i>		27,000
			Säger för fiskeriväsendet	187,700	198,150
K. Skogsväsendet.					
265	108		Domänfullmäktige.		
266	108		Förnyelsefonden för återväxtkostnader.		
269	108		Återbäring av skogsförsäljningsmedel från kronoparken Remb i Jönköpings län.		
			Skogsundervisning m. m.		
273	109	1	Skogshögskolan, <i>förslagsanslag</i>	222,800	
279	110	2	Diverse behov vid skogshögskolan, <i>reservationsanslag</i>		39,500
279		3	Statens skogsförsöksanstalt, <i>förslagsanslag</i> ...	153,700	
279	111	4	Diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt, <i>reservationsanslag</i>		52,000
282	112	5	Specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas förnygring, <i>reservationsanslag</i>		25,500
			Ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor:		
282	113	6	Avlöningar, <i>förslagsanslag</i> 78,600		
282	113	7	Övriga utgifter, <i>reservationsanslag</i> 50,200		
282	113	8	Genom dyrtidstillägg ökade utgifter, <i>förslagsanslag</i> 13,500	128,800	13,500

Nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt			Kronor	Kronor
			Ersättning till statens domäners fond för utgifter för fortsättningsskolan vid Kloten:		
285	114	9	Avlöningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	16,250	
285	114	10	Övriga utgifter, <i>reservationsanslag</i>	5,100	
285	114	11	Genom dyrtidstillägg ökade utgifter, <i>förslagsanslag</i>	2,500	23,850
292	115	12	Skogshushållning i allmänhet, <i>reservationsanslag</i>	20,600	
				525,900	154,350
292	116	13	Riksskogstaxeringen: Riksskogstaxeringens fortsättande, <i>reservationsanslag</i>		125,000
298	117	14	Bearbetning av material från riksskogstaxeringen, <i>reservationsanslag</i>		63,000
					188,000
298	118	15	Skogsvård m. m.: Ersättning till statens domäners fond för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, <i>förslagsanslag</i>	345,000	
298	118	16	Ersättning till statens domäners fond för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, <i>förslagsanslag</i>		65,000
300	119	17	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för tillsyn å enskildas skyddsskogar, <i>förslagsanslag</i>	152,700	
300	119	18	Ersättning till statens domäners fond för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för tillsyn å enskildas skyddsskogar, <i>förslagsanslag</i>		20,000
301	120	19	Skogsvård å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar m. fl. områden, <i>reservationsanslag</i>		20,000
303	121	20	Skogsvårdens befrämjande, <i>reservationsanslag</i>		*500,000
303	122	21	Statens skogsutdikningsanslag, <i>reservationsanslag</i>		*200,000
304	123	22	Skogsvårdsstyrelsernas förbund		*10,000
304		23	Släckning av skogseld, <i>förslagsanslag</i>	50,000	
				547,700	815,000
305	124	24	Utgifter för naturskyddsändamål: Kostnader för nationalparker, <i>reservationsanslag</i>		3,000
305	124	25	Vetenskapsakademiens förvaltning av naturskyddsärenden, <i>reservationsanslag</i>		4,800
					7,800
305		26	Belöningar för rovdjurs dödande, <i>förslagsanslag</i>	30,000	
			Säger för skogsväsendet	1,103,600	1,165,150
L. Lantmäteriväsendet.					
306	125	1	Lantmäteristyrelsen: Lantmäteristyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	175,500	
315	126	2	Arkivaliernas hos lantmäteristyrelsen förteckning och förvaring, <i>reservationsanslag</i>		9,000
315	127	3	Lantmäteriundervisningen, <i>reservationsanslag</i>		49,500
			Lantmäterikontoren i länen:		
318	128	4	Lantmäterikontoren i länen, <i>förslagsanslag</i>	530,700	
327	129	5	Avlöningar åt förste assistenter och assistenter		61,000

* Beräknat belopp.

Nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt			Kronor	Kronor
328		6	Renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen, <i>reservationsanslag</i>	6,000	
328	130		Inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen.		
328	131	7	Anskaffande för lantmäterikontoret i Vänersborg av kopior av vissa kartor m. m., <i>reservationsanslag</i>		10,000
				536,700	71,000
			Lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar:		
330		8	Avlöningar	746,500	
330	132	9	Ersättning för publik renovation, <i>förslagsanslag</i>	35,000	
330	133	10	Tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare, <i>förslagsanslag</i>		300,000
				781,500	300,000
332	134	11	Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.		
			Bidrag till jordavsöndringar och ägostyckningar, <i>förslagsanslag</i>	40,000	
332	134	12	Bidrag till skiften, hemmansklyvningar och rågångsförrättningar, <i>förslagsanslag</i>	75,000	
332	134	13	Bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader i sammanhang med skiften och hemmansklyvningar, <i>förslagsanslag</i>	200,000	
332	134	14	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med inlösen av under nyttjanderätt upplåtet område, <i>förslagsanslag</i>		35,000
332	134	15	Bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar, <i>förslagsanslag</i>		5,000
				315,000	40,000
334	135	16	Tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark, <i>förslagsanslag</i>		110,000
336	136	17	Ströängars indragande till kronan, <i>förslagsanslag</i>		400,000
339	137	18	Kostnader för provskiften i Kopparbergs län, <i>förslagsanslag</i>		100,000
			Säger för lantmäteriväsendet	1,808,700	1,079,500
M. Rikets allmänna kartverk.					
			Rikets allmänna kartverk:		
344	138	1	Avlöningsstat, <i>förslagsanslag</i>	380,000	
347	139	2	Kartarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>	223,700	
				603,700	
351	140	3	Diverse behov vid rikets allmänna kartverk, <i>reservationsanslag</i>		29,800
351	141		Utgivande av ekonomisk karta över Hallands län.		
			Säger för rikets allmänna kartverk	603,700	29,800
N. Geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar.					
			Sveriges geologiska undersökning:		
352	142	1	Sveriges geologiska undersökning, <i>förslagsanslag</i>	187,450	
353	143	2	Fältarbeten m. m. vid Sveriges geologiska undersökning, <i>reservationsanslag</i>		111,000

Nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt			Kronor	Kronor
354	144	3	Inredningsarbeten m. m. vid Sveriges geologiska undersöknings jordartslaboratorium, <i>reservationsanslag</i>		2,000
355	145	4	Undersökning av torvmarker i södra Sverige, <i>reservationsanslag</i>		26,600
				187,450	139,600
			Meteorologiska och hydrografiska undersökningar: Statens meteorologisk hydrografiska anstalt:		
357	146	5	Avlöningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	217,900	
364		6	Arvoden åt observatörer, <i>reservationsanslag</i>	90,000	307,900
364	147	7	Telegramkostnader och kostnader för radioutsändningar vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, <i>förslagsanslag</i>		118,000
365	148	8	Vattenfallsförteckningens avslutande, <i>reservationsanslag</i>		22,500
365	149	9	Diverse behov vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, <i>reservationsanslag</i>		75,200
365	150	10	Väderlekstjänst för luftfarten		7,000
365	151	1	Meteorologiska telegram från Färöarna och Island, <i>reservationsanslag</i>		3,000
365	152	12	Meteorologiska iakttagelser i Abisko m. m., <i>reservationsanslag</i>		19,500
365	153	13	Bearbetning av magnetiska registreringar, utförda i Abisko, <i>reservationsanslag</i>		4,000
366	154	14	Hydrogeologiska specialundersökningar, <i>reservationsanslag</i>		12,100
				307,900	261,300
			Säger för geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar	495,350	400,900
			O. Diverse.		
367		1	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	175,000	
367	155	2	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i> ..	1,225,000	
367		3	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>		240,000
367	156	4	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	40,020	
367	157	5	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	50,000	
368		6	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	70,000	
368	158	7	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i> ..		* 57,500
368	159	8	Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, <i>förslagsanslag</i>		1,500
369	160	9	Dyrtdistillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>		1,150,000
			Säger för diverse	1,800,020	1,209,000
			Summa	14,108,020	10,843,780

* Beräknat belopp.

Tionde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1927.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden
THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN,
HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Hamrin, redogör här efter för de frågor, som
tillhöra regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel för
budgetåret 1927—1928, och anför härvid:

A. Departementet.

1. Departementschefen, oförändrat ordinarie anslag kronor 24,000.

[1.]

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli. Den av 1926
års riksdag godkända staten för handelsdepartementet har följande utseende:

Departementets avdelning av
Kungl. Maj:ts kansli.

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsanslag* kronor 112,000

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., *för-*

(ordinarie
anslag.)

slagsanslag » 21,800

Förslagsanslag kronor 133,800;

B. Övergångsstat.

Avlöningar, *förslagsanslag* kronor 10,200.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag
vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört
rörande förändringen av registratorsbefattningarna inom statsdepartementen
torde den å departementets stat nu uppförda registratorsbefattningen i löne-
graden B 22 böra överflyttas på övergångsstat och i dess ställe å departe-
mentets stat upptagas en till lönegraden B 15 hänförlig registratorsbefatt-
ning. I sammanhang härmed torde den å departementets ordinarie avlönings-
stat uppförda anslagsposten till avlöningar åt ordinarie tjänstemän böra
minskas med ett belopp av 7,668 kronor eller, i runt tal, 7,700 kronor till
104,300 kronor.

[1.] Med nämnda belopp, 7,668 kronor, skulle i stället det å övergångsstaten uppförda anslaget till avlöningar till en början böra ökas. Sistnämnda anslag var avsett till beredande av avlöning åt två å övergångsstat uppförda befattningshavare, nämligen en andre kanslisekreterare och en expeditionsvakt. Sedan emellertid ifrågavarande kanslisekreterare numera förflyttats till annat statsdepartement, kan anslaget minskas med ett belopp av 7,212 kronor, motsvarande lön till samma befattningshavare. Å övergångsstaten skulle alltså vara uppförda den nuvarande registratorn och förenämnde expeditionsvakt med avlöning av respektive 7,668 och 2,988 kronor eller tillhopa 10,656 kronor. Med sistnämnda belopp, lämpligen avrundat till 10,700 kronor, skulle alltså anslaget å övergångsstaten böra upptagas för nästkommande budgetår.

Beträffande den återstående å departementets ordinarie avlöningsstat upptagna anslagsposten, nämligen till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., har jag icke någon ändring att föreslå.

I förteckningen å tjänster inom handelsdepartementet erfordras i anledning av förberörda förslag beträffande förändringen av registratorstjänsten viss jämkning.

Under återopande av vad dels chefen för finansdepartementet vid anmälan inför Kungl. Maj:t av nyss omförmälda fråga anfört, dels ock jag själv nu andragit, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels från och med den 1 juli 1927, med uteslutande av den å handelsdepartementets ordinarie stat uppförda registratorsbefattningen i lönegraden B 22, å samma stat upptaga en registratorsbefattning i lönegraden B 15;

dels från och med samma tidpunkt till övergångsstat överföra nuvarande registratorsbefattningen i departementet;

dels godkänna följande ordinarie stater för handelsdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1927:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
<i>förslagsanslag</i>	kronor 104,300
Avlöningar till icke-ordinarie befattnings-	
havare m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 21,800
<i>Förslagsanslag</i>	kronor 126,100.

B. Övergångsstat.

Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	kronor 10,700;
<i>dels</i> ock, vid bifall härtill, minska det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till handelsdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli,	
nu	kronor 144,000,
med	» 7,200
till	» 136,800.

3. **Departementets verksamhet.** På Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen för löpande budgetår, liksom förut för budgetåren 1923—1924, 1924—1925 och 1925—1926, till upprätthållande av departementets verksamhet utöver det ordinarie anslaget anvisat ett extra förslagsanslag, vilket för närvarande utgår med ett belopp av 15,900 kronor. Detta belopp är avsett till avlönande av en extra förste och en extra andre kanslisekreterare, vilka efter tull- och traktatkommitténs traktatavdelnings upplösning inom handelsdepartementet biträda vid beredningen av handelstraktat- och liknande frågor. [2.]
Departementets verksamhet.
(extra anslag.)

Då anslag för ändamålet erfordras jämväl för tiden 1 juli 1927—30 juni 1928, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet, utöver det ordinarie anslaget, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 15,900.

B. Centrala verk med underlydande stater.

Kommerskollegium.

1. **Kommerskollegium.** I riksstaten för budgetåret 1926—1927 är det ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium uppfört med ett belopp av 511,040 kronor, varjämte för samma budgetår till förstärkning av kollegii arbetskrafter anvisats ett extra anslag av 56,100 kronor. [3.]
Kommerskollegium.
(ordinarie anslag.)

I skrivelse den 27 augusti 1926 har nu kommerskollegium framlagt förslag i fråga om de anslag, som för uppehållande av dess ämbetsverksamhet borde hos riksdagen äskas för budgetåret 1927—1928. Kommerskollegium.

Därvid har kollegium hemställt om vidtagande av vissa åtgärder, vilka skulle föranleda icke oväsentliga ändringar i den för kollegium gällande tjänsteförteckningen och därmed också i den för ämbetsverket gällande staten.

Sålunda har kollegium gjort framställning om överförande å ordinarie stat av dels den å industribyråns elektriska sektion uppförda extra förste byråingenjörstjänsten dels ock — i samband med framlagt förslag om överförande å ordinarie stat av fartygsinspektionens lokala organ — den inom kollegium inrättade fartygsinspektionsbyrån.

Vidare har kollegium återupprepat sin vid några tidigare tillfällen gjorda framställning om den å sistnämnda byrå anställde, för närvarande i lönegraden B 21 placerade extra byråinspektörens uppflyttning i lönegrad B 24.

I anslutning härtill hemställer kollegium, dels att det ordinarie förslagsanslaget till kollegium måtte å riksstaten för nästkommande budgetår upptagas med 571,280 kronor eller sålunda med ett i förhållande till nu löpande

[3.] budgetår med 60,240 kronor förhöjt belopp, dels ock att till förstärkning av kollegii arbetskrafter måtte anvisas ett extra anslag av 4,572 kronor.

I avseende å de skäl, som legat till grund för kollegii ifrågavarande framställningar, tillåter jag mig hänvisa till vad handlingarna därom innehålla.

*Inkommen
skrift från
Södra Sveriges
elektriska
kraftintres-
sentförening.*

I en till mig ställd skrift har vidare Södra Sveriges elektriska kraftintressentförening på anförda skäl hemställt, att förenämnda extra förste byråingenjörstjänst måtte såsom byrådirektörsbefattning uppföras å kollegii ordinarie stat.

*Departements-
chefen.*

Då jag nu går att för egen del uttala mig i anledning av förevarande förslag, anser jag mig i stort sett kunna inskränka mig till att hänvisa till den redogörelse, som min företrädare i ämbetet under fjolåret lämnade beträffande det läge, vari frågan om organisationsändringar inom kommerskollegium och de under kollegium lydande myndigheter och kårer då befann sig — denna redogörelse finnes intagen å sidorna 6—14 under tionde huvudtiteln av 1926 års statsverksproposition — ävensom den avvaktande ståndpunkt de två senaste årens riksdagar med hänsyn till den pågående utredningen i ämnet ansett sig böra intaga till olika med organisationsändringarna sammanhängande spörsmål. Då, vad nu närmast kommerskollegium angår, frågan om omorganisation av detta ämbetsverk fortfarande är föremål för utredning — förslag härom torde inom en nära framtid komma att föreläggas riksdagen — lärer med utgångspunkt från nuvarande personal- och övriga förhållanden vid ämbetsverket det ordinarie anslaget till kollegium böra bestämmas till enahanda belopp som för löpande budgetår.

Å riksstaten för budgetåret 1927—1928 bör alltså uppföras:

Kommerskollegium, *oförändrat ordinarie* förslagsanslag kronor 511,040.

[4.] *Kommers-
kollegii verk-
samhet.*
(extra anslag.) 2. **Kommerskollegii verksamhet.** Såsom förut redan nämnts, har i riksstaten för budgetåret 1926—1927, utöver det ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium, till förstärkning av kollegii arbetskrafter anvisats ett extra anslag av 56,100 kronor.

Nämnda anslag är avsett att användas *dels* till bestridande av avlöningar, uppgående till ett sammanlagt belopp av 42,312 kronor, å vissa i fråga om arbetsuppgifter med ordinarie tjänster jämförliga befattningar av sådan art, som avses i 32 § av kungörelsen den 26 juni 1925 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen (nr 356), *dels ock*, till ett belopp av 13,788 kronor, till vikariatsersättningar samt till avlönande av amanuenser m. m.

Beträffande användningen av anslaget har Kungl. Maj:t den 21 maj 1926

meddelat närmare beslut, därvid Kungl. Maj:t förklarat, ej mindre att inom kommerskollegium skulle tillsvidare under budgetåret 1926—1927 vara inrättad en fartygsinspektionsbyrå, än även att hos kollegium finge tillsvidare under samma tid anställas icke-ordinarie befattningshavare med lön enligt vederbörande löneplan på sätt av följande sammanställning framgår:

[4.]

Befattning

Lönegrad

Å kamrerar- och kassakontoret:

1 extra kanslibiträde B 7

å industribyråns elektriska sektion:

1 extra förste byråingenjör B 24

1 extra kontorsbiträde B 4

å fartygsinspektionsbyrån:

1 extra byråchef B 30

1 extra förste byråinspektör B 24

1 extra byråinspektör B 21

1 extra kansliskrivare B 11

2 extra kontorsbiträden B 4.

Tillika har Kungl. Maj:t bemyndigat kommerskollegium att av det av riksdagen sålunda anvisade anslaget använda vad som, med iakttagande av största möjliga utgiftsbegränsning, kunde vara erforderligt till avlöning åt ovan omförmälda befattningshavare ävensom till vikariatsersättningar under ledighet för samma befattningshavare samt till avlöning åt amanuenser, övriga extra ordinarie tjänstemän och tillfälliga biträden å kollegii fartygsinspektionsbyrå.

På sätt av den under nästföregående punkt lämnade redogörelsen framgår, har kollegium i sin förberörda skrivelse den 27 augusti 1926 i samband med ifrågasatt överflyttning till ordinarie stat av den extra förste byråingenjörsbefattningen å industribyråns elektriska sektion och samtliga befattningarna å fartygsinspektionsbyrån hemställt, att till förstärkning av kollegii arbetskrafter måtte anvisas ett extra anslag av 4,572 kronor. Detta belopp är avsett till avlönande av de befattningshavare, vilka enligt kollegii mening fortfarande skulle kvarbliva å extra stat, nämligen kanslibiträdet å kamrerar- och kassakontoret samt kontorsbiträdet å industribyråns elektriska sektion.

Kommerskollegium.

Då jag på förut anförda skäl funnit mig icke kunna biträda de av kommerskollegium gjorda framställningar, som skulle hava föranlett ändringar i den för kollegium gällande ordinarie staten, torde anslagsbehovet för nu ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår böra beräknas med utgångspunkt från de nuvarande, här ovan först angivna personalförhållandena.

Departementschefen.

[4.] I det följande skall jag nu till behandling upptaga de i anslaget ingående olika posterna i samma ordning, som tidigare i statsverkspropositionen vid prövning av ifrågavarande spörsmål plägat ske.

A. **Befattningshavare, för vilka Kungl. Maj:t fastställer lönegrad.**

I.

Sedan år 1919 har å kommerskollegii kamrerar- och kassakontor varit å extra stat anställt ett kvinnligt biträde, från och med den 1 juli 1925 med placering i lönegraden B 7.

Då behov av kvalificerat biträde å kamrerar- och kassakontoret alltjämt föreligger, finner jag mig böra tillstyrka, att jämväl för nästkommande budgetår anslag för ändamålet beräknas.

II. *Kommerskollegii industribyrås elektriska sektion.*

Till förstärkning av arbetskrafterna å kommerskollegii industribyrås elektriska sektion har riksdagen tidigare anvisat anslag till betydande belopp. Sålunda hava under några år medel varit beviljade till avlönande av dels en förste byråingenjör och ett kvinnligt biträde för behandling av ärenden rörande lån ur kraftlednings- och vattenkraftslånefonderna, dels en förste byråingenjör och ett kvinnligt biträde för handläggning av ärenden angående registrering av elektriska anläggningar m. m., dels ock en förste byråingenjör — sedermera utbytt mot en byråingenjör — och ett kvinnligt biträde för behandling av ärenden angående behörighet att utföra elektriska anläggningar. Denna personal har sedermera successivt minskats, så att den numera efter den 1 juli 1923 utgöres av allenast en förste byråingenjör och ett kvinnligt biträde, numera kontorsbiträde.

Även för budgetåret 1927—1928 torde sektionen böra förstärkas med en förste byråingenjör och ett kontorsbiträde.

III. *Kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå.*

Nuvarande organisation av de statliga myndigheterna för utövande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet vilar i huvudsak på de grunder, som av 1914 års senare riksdag godkändes i samband med antagande av förslag till förändrad sjösäkerhetslagstiftning.

Enligt dessa grunder skulle förhandskontrollen utövas av dels en central tillsynsmyndighet, dels ock lokala tillsynsmyndigheter under den centrala myndighetens ledning.

Den centrala myndigheten blev kommerskollegium, varest för ändamålet upprättades en fartygsinspektionsavdelning å extra stat. Vid kommerskollegii omorganisation år 1919 ombildades avdelningen till en fartygsinspektionsbyrå under ledning av en byråchef. Byrån uppfördes emellertid

icke på ordinarie stat, utan för verksamhetens uppehållande hava allttjämt beviljats extra anslagsmedel.

[4.]

Å byrån äro, förutom viss extra personal, anställda följande arbetskrafter, nämligen: en byråchef, en förste byråinspektör med ingenjörsteknisk utbildning, en byråinspektör med nautisk utbildning samt en kansliskrivare och två kontorsbiträden.

Jämväl för nästkommande budgetår lärer anslaget för fartygsinspektionsbyrån böra, i vad angår den fasta personalutrustningen, beräknas i enlighet med vad i sådant avseende för närvarande gäller.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle alltså för budgetåret 1927—1928 kommerskollegii ordinarie arbetskrafter förstärkas med av extra anslagsmedel avlönade befattningshavare till det antal, i den lönegrad och med den begynnelseavlöning, som framgår av följande tabell:

Befattning	Lönegrad	Begynnelse- avlöning Kronor
<i>A kamrerar- och kassakontoret:</i>		
Ett kanslibiträde	B 7	2,520
<i>A industribyråns elektriska sektion:</i>		
En förste byråingenjör	B 24	7,212
Ett kontorsbiträde	B 4	2,052
<i>A fartygsinspektionsbyrån:</i>		
En byråchef	B 30	10,020
En förste byråinspektör	B 24	7,212
En byråinspektör	B 21	6,048
En kansliskrivare	B 11	3,144
Två kontorsbiträden	B 4	4,104
Summa begynnelseavlöning kronor 42,312.		

B. Vikariatsersättningar, extra personal m. m.

Utöver nyssnämnda belopp, 42,312 kronor, erfordras emellertid, såsom av det förut sagda framgår, en anslagspost till vikariatsersättningar vid ledighet för vissa av ovannämnda befattningshavare samt till avlönande av amanuenser m. m. För sådant ändamål har för budgetåret 1926—1927 avsetts ett belopp av 13,788 kronor. Vidkommande denna anslagspost är att märka, att vid ett par tillfällen under de senaste åren rätt väsentliga minskningar vidtagits i densamma. På grund härav och med hänsyn till de arbetsuppgifter, som åvila den efter anslagsminskningen bibehållna extra personalen, anser jag mig icke böra nu ifrågasätta någon ytterligare sänkning. Jag tillstyrker alltså, att för här ifrågavarande ändamål avses samma belopp som för nu löpande budgetår eller 13,788 kronor.

[4.] Vid bifall till vad jag här ovan föreslagit skulle för budgetåret 1927—1928 anslaget till förstärkning av kommerskollegii arbetskrafter utgå med samma belopp som för nu löpande budgetår.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av kommerskollegii verksamhet, utöver det ordinarie förslagsanslaget, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 56,100.

3. **Bergsstaten, oförändrat ordinarie anslag** kronor 84,800.

Sprängämnesinspektionen.

4. **Sprängämnesinspektionen, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 11,500.

[5.] **Arvode åt en assistent.** På Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen för budgetåret 1926—1927, liksom förut för första halvåret 1923 samt budgetåren 1923—1924, 1924—1925 och 1925—1926, till arvode åt en assistent åt den ende å sprängämnesinspektionens stat uppförda befattningshavaren, sprängämnesinspektören, anvisat ett extra anslag, vilket för närvarande utgår med ett belopp av 6,048 kronor för år.

Kommerskollegium.

I skrivelse den 24 augusti 1926 har nu kommerskollegium anfört, att oavvisligt behov av ett kvalificerat biträde åt sprängämnesinspektören alljämt gjorde sig gällande, bland annat för det betydande antal viktiga undersökningar, som måste utföras å sprängämnesinspektionens laboratorium. Kollegium framhåller vidare, att den alltmer ökade användningen av eldfarliga oljor och explosiva varor givetvis måste medföra stegrade krav på inspektionen. Kollegium hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för beredande av arvode åt bemälde assistent å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag till enahanda belopp som det för löpande budgetår beviljade.

Departementschefen.

Med hänsyn till den arbetsbörda, som åvilar inspektionen, torde anslag till arvode åt en assistent böra äskas jämväl för nästkommande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvode åt en assistent vid sprängämnesinspektionen för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 6,048.

Statens elektriska inspektion.

6. **Statens elektriska inspektion.** Det ordinarie förslagsanslaget till inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring är för budgetåret 1926—1927 uppfört med ett belopp av 31,500 kronor. Även för det budgetår, varom nu är fråga, läres ifrågavarande anslag böra upptagas med oförändrat belopp.

[6.]
*Statens
elektriska
inspektion.*
(ordinarie
anslag.)

I skrivelse den 30 september 1926 har emellertid kommerskollegium hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder, i syfte att inspektionen och de vid densamma anställda inspektörerna måtte erhålla benämning »Statens elektriska inspektion» respektive »Statsinspektör över elektriska starkströmsanläggningar». Till stöd härför har kollegium anfört i huvudsak följande.

*Kommers-
kollegium.*

I Kungl. Maj:ts stadga den 31 december 1902 (nr 137) om elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring — den första allmänna författningen på området här i landet — föreskrevs i 46 § enligt dess ursprungslydelse, att tillsyn över dylika anläggningar skulle utövas, förutom av kommerskollegium, av under kollegium lydande inspektörer. Den för nämnda inspektörer sedermera — den 24 april 1903 (nr 52) — tillkomna instruktionen vore, i enlighet med terminologien i 1902 års stadga, utfärdad för »inspektörerna över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring». I den ännu gällande instruktionen för befattningshavare inom inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring, vilken instruktion i samband med kollegii och vissa underlydande staters omorganisation utfärdats den 31 december 1919 (nr 829), användes för ovan först åsyftade befattningshavare endast benämningen »inspektörer», men hade i stället för den institution, inom vilken dessa inspektörer vore befattningshavare, använts benämningen »inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring».

De i praktiken förekommande benämningarna vore »elektriska inspektörerna» och »elektriska inspektionen».

Såväl i de författningssenliga som i de sålunda praktiserade benämningarna finnes icke något, som kännetecknade statens myndighet eller statens tjänstemän, en omständighet som syntes hava förorsakat vissa olägenheter. Förväxling hade sålunda förekommit bland allmänheten mellan nämnda inspektion och enskilda inspektions- och konsulentanstalter på området, liksom det ock förekommit, att inspektörerna och deras utlåtanden förväxlats med enskilda besiktningsmän och deras besiktningsinstrument.

På grund härav och då upprätthållandet utåt av institutionens och därtill hörande inspektörers auktoritet vore av vikt, torde det vara önskligt, att inspektionens och inspektörernas egenskap av statsmyndighet respektive statstjänstemän tydligt framginge redan av namnet.

En namnförändring även i annat hänseende syntes emellertid vara påkallad. Den bibehållna ursprungliga benämningen på de anläggningar, om vilkas inspektion det här vore fråga, »elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring», torde ej användas i modernt tekniskt språkbruk, inom vilket i stället användes beteckningen »starkströmsanläggningar».

[6.]
Departements-
chefen.

Mot de av kommerskollegium föreslagna ändringarna av benämningarna å nu ifrågavarande inspektionsmyndighet och de hos densamma anställda tjänstemännen har jag icke någon erinran att göra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i stället för det å riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring, 31,500 kronor, uppföra ett ordinarie förslagsanslag till »Statens elektriska inspektion» med nämnda belopp,

dels ock besluta, att uti den till avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, hörande tjänsteförteckningen må under tionde huvudtiteln, med uteslutande av vad nu beträffande förenämnda inspektion är infört, införas följande:

Verk och befattningar

Avlöning och
lönegrad enligt
löneplanen

Statens elektriska inspektion.
Statsinspektör över elektriska starkströmsanläggningar

B 27.

[7.]
Arvoden åt två
assistenter.
(extra anslag.)

7. **Arvoden åt två assistenter.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för budgetåret 1926—1927, i likhet med vad alltsedan år 1920 ägt rum, till arvoden åt två assistenter vid inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring anvisat ett extra anslag, vilket för närvarande utgår med ett belopp av 12,096 kronor för år.

Kommers-
kollegium.

I skrivelse den 23 augusti 1926 har nu kommerskollegium, under framhållande att ifrågavarande assistentbefattningar alltjämt vore oundgängligen erforderliga, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för beredande av arvoden åt samma befattningshavare å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag till enahanda belopp som det för löpande budgetår beviljade.

Departements-
chefen.

Då behov av ifrågavarande assistentbefattningar alltjämt föreligger, torde anslag fortfarande böra för ändamålet äskas.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt två assistenter vid statens elektriska inspektion för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 12,096.

8. **Förhandskontroll å fartygs sjövärdighet.** Till anordnande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet har riksdagen för budgetåret 1926—1927 anvisat ett extra anslag av 200,800 kronor att användas enligt i huvudsak följande fördelning: [8.] *Förhandskontroll å fartygs sjövärdighet.*

Arvoden till 6 förste fartygsinspektörer å 5,950 kronor	kronor	35,700	(extra anslag.)
» » 18 andre » å 3,600 »	»	64,800	
Ortstillägg till i Stockholm stationerade fartygsinspektörer, andre fartygsinspektören i Luleå och andre fartygsinspektören i Umeå.....	»	1,600	
Rese- och traktamentsersättning till fartygsinspektörerna	»	47,550	
Ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra och andra kontorskostnader åt fartygsinspektörerna, kostnaderna för överdragskostymer inberäknade	»	28,650	
Ersättning till skrivhjälp åt fartygsinspektörerna	»	11,200	
» » vikarier för fartygsinspektörerna och skrivbiträdena	»	2,000	
Sakkunniga biträden vid förrättningar inom Sverige	»	1,000	
Ersättning för sakkunnig extra arbetshjälp	»	8,300	
Summa kronor		200,800.	

I skrivelse den 27 augusti 1926 har kommerskollegium nu gjort framställning om uppförande å ordinarie stat från och med den 1 juli 1927 av de lokala organen för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet. Beloppet av de medel, som vid bifall härtill skulle enligt kollegii förslag äskas av riksdagen, uppgår till 303,840 kronor, fördelade dels å ett ordinarie anslag å 205,340 kronor och dels å ett extra anslag å 98,500 kronor.

Kommerskollegium.

Beträffande de skäl, som legat till grund för kollegii ifrågasvarande framställning, ävensom de av kollegium rörande anslagsbehovet gjorda beräkningarna tillåter jag mig att hänvisa till vad handlingarna därom innehålla.

Emellertid har kollegium alternativt med förberörda framställning föreslagit höjning av vissa av de anslagsbelopp, som — under förutsättning att det av kollegium framlagda förslaget om uppförande å ordinarie stat av de lokala organen för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet icke bleve realiserat — vore för uppehållande av den lokala fartygsinspektionens verksamhet erforderliga för budgetåret 1927—1928.

I kommerskollegii alternativa förslag hava tre poster ifrågasatts skola ingå i anslaget med höjda belopp, nämligen posten ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra m. m., posten ersättning till skrivhjälp åt fartygsinspektörerna samt posten ersättning för sakkunnig extra arbetshjälp. Av anslagsposten ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra m. m., nu 28,650 kronor, utgöra, med beräkning av 400 kronor för envar av 24 fartygsinspektörer, 9,600 kronor expensmedel — däri bland annat inberäknad ersättning för abonnemangs- och andra telefonavgifter — och återstoden, 19,050 kronor, medel till lokalhyror. Från posten ersättning till skrivhjälp åt fartygsinspektörerna, nu 11,200 kronor,

[8.] bestridas kostnaderna för ett kvinnligt biträde å huvudstationen i vart och ett av de sex fartygsinspektionsdistrikten samt för ytterligare ett dylikt biträde å huvudstationen i vardera av Stockholms och Göteborgs distrikt. Posten ersättning för sakkunnig extra arbetshjälp, nu 8,300 kronor, är avsedd till beredande av arvoden och expensmedel åt två extra funktionärer, vilka intaga ungefärligen samma ställning som andre fartygsinspektör.

Enligt kollegii förslag skulle ifrågasatta anslagsposter höjas med följande belopp, nämligen posterna ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra m. m. och ersättning för sakkunnig extra arbetshjälp med respektive 2,400 kronor och 200 kronor till respektive 31,050 kronor och 8,500 kronor samt posten ersättning till skrivhjälp åt fartygsinspektörerna med 1,350 kronor till 12,550 kronor.

Till stöd för de sålunda ifrågasatta höjningarna, vilka av kollegium be-teknats såsom ofrånkomliga, även för den händelse anslag till förhands-kontroll å fartygs sjövärdighet komme att alltjämt begäras å extra stat, an-föres i huvudsak följande.

Ersättning för skrivmaterialier m. m. och ersättning för sakkunnig extra arbets-hjälp.

Expensmedlen å 400 kronor för envar av 24 fartygsinspektörer och 2 extra funktionärer borde upptagas med ett till 500 kronor förhöjt belopp till envar av dem. Ökningen av dessa medel betingades av de höga telefonavgif-terna.

Ersättning till skrivhjälp.

Av kollegium vid två föregående tillfällen gjorda framställningar om be-redande av medel för anställande av ytterligare ett skrivbiträde å huvud-stationen i Sundsvalls distrikt hade hittills icke vunnit beaktande. Då kol-legium nu ännu en gång föresloge, att medel bereddes till ett dylikt biträde å nämnda huvudstation, tilläte sig kollegium särskilt framhålla, att å denna station inspektörernas rapporter över verkställda förrättningar så avsevärt anhopades, att ofta nog först efter månadslångt uppehåll rapporterna hunne utskrivas och till kollegium insändas. Beaktades här, att fråga vore om en tillsynsverksamhet, vilken såsom baserad å rapportsystem självfallet förut-satte, att rapportgivningen nöjaktigt fortginge, torde det ligga i öppen dag, att det nyssberörda missförhållandet äventyrade kontrollen över huvud från kollegii sida beträffande ett helt distrikt, som därtill vore det vidsträcktaste.

Inkommen skrift från befattningshavarna vid den lokala fartygsinspek-tionen.

Jag anhåller att få i detta sammanhang anmäla, att samtliga fartygsin-spektörer i en till mig ställd skrift hemställt om min medverkan till en lösning vid nu instundande riksdag av frågan om fartygsinspektionens upp-förande å ordinarie stat och lönerreglering för de vid inspektionen anställda befattningshavarna.

Departements-
chefen.

Då jag nu går att för egen del yttra mig uti ifrågasvarande ämne, vill jag genast från början uttala, att jag skulle hava funnit det i hög grad önskvärt att kunna medverka till en lösning vid den nu instundande riks-dagen av frågan om uppförande å ordinarie stat av de statliga organen för

örhandskontroll å fartygs sjövärdighet. För ett dylikt överförande tala nämligen den långa tid av i det närmaste tolv år, varunder dessa organ varit i verksamhet, den stadga i arbetsformerna, som under den gångna tiden vunnits, och den hänsyn, som i möjligaste mån bör visas gent emot personalens berättigade intressen. Det må även framhållas, vad det för ett effektivt tillgodoseende av den ur social synpunkt så betydelsefulla förhandskontrollen å fartygs sjövärdighet psykologiskt betyder, att de med kontrollens utövande sysselsatta tjänstemännen tillförsäkras den större trygghet en ordinarie anställning innebär.

Av skäl, som jag redan vid behandlingen av frågan om anslag till kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå framhållit — den pågående utredningen av frågan om omorganisation av kommerskollegium och de under kollegium lydande myndigheter och kårer, däribland även nu ifrågavarande inspektionsmyndighet — anser jag mig emellertid icke nu böra framlägga förslag om de lokala fartygsinspektionsorganens uppförande å ordinarie stat. Jag tillåter mig dock giva uttryck åt den förhoppningen, att det skall visa sig möjligt att förelägga nästkommande års riksdag förslag till frågans slutgiltiga lösning. Tills vidare lär man sålunda vara hänvisad till att vid beräkningen av det för fartygsinspektionen erforderliga anslaget taga den nuvarande organisationen till utgångspunkt.

I några av de i det nuvarande anslaget ingående posterna har, såsom redan framhållits, kommerskollegium ifrågasatt smärre, av kollegium såsom ofrånkomliga betecknade höjningar. Utöver vad kollegium nu till stöd för dessa höjningars vidtagande anført, må beträffande särskilt expensmedlen till fartygsinspektörerna — vilka medel under de senare åren nedsatts från 600 kronor till nuvarande belopp 400 kronor — framhållas, att vissa fartygsinspektörer under ganska långvariga tider nödgats häfta i skuld till telegrafverket för oguldna telefonavgifter. Då jag av vad kollegium i ämnet anført övertygats om behovet av de utav kollegium ifrågasatta höjningarnas vidtagande, tillstyrker jag sålunda höjning av dels anslagsposten ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra m. m. med 2,400 kronor till 31,050 kronor, dels anslagsposten ersättning till skrivhjälp åt fartygsinspektörerna med 1,350 kronor till 12,550 kronor, dels ock anslagsposten ersättning för sakkunnig extra arbetshjälp med 200 kronor till 8,500 kronor.

I övriga i det nuvarande anslaget ingående poster anser jag mig icke för närvarande böra ifrågasätta någon ändring.

Enligt mitt förslag skulle alltså för budgetåret 1927—1928 anslaget för uppehållande av de lokala fartygskontrollorganens verksamhet beräknas på följande sätt:

Arvoden till	6	förste fartygsinspektörer à	5,950 kronor		kronor	35,700
»	»	18 andre	»	à 3,600	»	64,800
Ortstillägg till	i	Stockholm stationerade fartygsinspektörer,				
		andre fartygsinspektören i Luleå och andre fartygsinspek-				
		tören i Umeå		»		1,600

[8.]	Rese- och traktamentsersättning till fartygsinspektörerna	kronor 47,550
	Ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra och andra kontors-	
	kostnader åt fartygsinspektörerna, kostnaderna för över-	
	dragskostymer inberäknade	» 31,050
	Ersättning till skrivhjälp åt fartygsinspektörerna	» 12,550
	» » vikarier för fartygsinspektörerna och skriv-	
	biträdena	» 2,000
	Sakkunniga biträden vid förrättningar inom Sverige	» 1,000
	Ersättning för sakkunnig extra arbetshjälp	» 8,500
	Summa kronor	204,750.

De villkor och bestämmelser, som äro gällande för användningen av det nu utgående anslaget, torde böra äga giltighet även för budgetåret 1927—1928.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av förhandskontroll å fartygs sjö-
värdighet för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra*
anslag av kronor 204,750.

Undervisningsanstalter för sjöfart.

[9.] *Navigationsskolorna.*
(ordinarie anslag) 9. **Navigationsskolorna.** Det ordinarie anslaget till navigationsskolorna är i riksstaten för budgetåret 1926—1927 upptaget med 168,500 kronor. Av detta anslag äro enligt den för navigationsskolorna gällande staten 86,300 kronor avsedda till löner åt föreståndare och ordinarie lärare, 61,140 kronor till arvoden åt extra lärare, 9,850 kronor till böckers, undervisningsmateriels och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning m. m., 1,200 kronor till arvode åt en särskild examensförrättare i vissa klasser, 9,000 kronor till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m., varjämte till Kungl. Maj:ts disposition ställts ett belopp av 1,010 kronor.

Kommerskollegium. I skrivelse den 27 augusti 1926 har nu kommerskollegium hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptaga det ordinarie anslaget till navigationsskolorna med 172,000 kronor.

I berörda skrivelse, däri alltså ifrågasattes höjning med 3,500 kronor i det nuvarande anslaget till navigationsskolorna, erinrar kollegium till en början, hurusom — efter därom av marinförvaltningen i egenskap av dåvarande överstyrelse för navigationsskolorna gjorda framställningar — Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 12 februari 1915 och den 8 november 1918 medgivit viss ökning tillsvidare av antalet undervisningstimmar vid navigationsskolorna ävensom föreskrivit, att de av timantalets ökning föranledda kostnaderna finge utgå av den i skolornas stat uppförda anslags-

posten till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m. Berörda kostnader uppginge numera till ett årligt belopp av 3,525 kronor. Efter att vidare hava erinrat om sin i skrivelse den 11 augusti 1926 gjorda framställning om bemyndigande för kollegium att för anordnande under läsåret 1926—1927 av försökskurser i radioteknik och hörselmottagning i sjökaptensklassen vid navigationsskolan i Stockholm och eventuellt i motsvarande klasser vid navigationsskolan i Göteborg disponera ett belopp av högst 3,600 kronor av nyssnämnda anslagspost uttalar sig kollegium till stöd för sitt nu ifrågavarande förslag på i huvudsak följande sätt.

Med hänsyn till under innevarande läsår förekommande sammanslagning av undervisningen i vissa ämnen i de två 1:a och de två 2:a maskinistklasserna i Göteborg beräknade kollegium, att för nu löpande budgetår viss besparing skulle komma att uppstå på meranämnda anslagspost till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m. Huruvida en liknande besparing kunde bli möjlig under kommande läsår undandrog sig för närvarande kollegii bedömande. Den nu skedda sammanslagningen av undervisningen hade motiverats av det ringa tilloppet av elever i ifrågavarande maskinistklasser, men kollegium hyste förhoppning om att ökat tillopp till dessa klasser skulle komma till stånd, till följd varav omförmälda sammanslagning icke längre skulle ifrågakomma. Med hänsyn därtill och då radiokurserna med största sannolikhet komme att visa sig nödvändiga även i fortsättningen, ansåge sig kollegium icke kunna taga på sitt ansvar att underlåta hemställa om åtgärder för en mindre ökning av det till navigationsskolorna nu utgående anslaget.

Härefter utlåter sig kollegium vidare sålunda:

»Då den ökning av antalet undervisningstimmar vid navigationsskolorna, som genom förenämnda nådiga brev av den 12 februari 1915 och den 8 november 1918 ägt rum, visat sig ändamålsenlig och någon förändring härutinnan icke kan ifrågakomma, har lämpligaste formen för åstadkommande av den anslagsökning, som kollegium enligt vad ovan framgår funnit erforderlig, synts kollegium vara, att posten 'till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m. enligt överstyrelsens bestämmande' frigöres från bestridandet av ifrågavarande ökade antal undervisningstimmar och att dessa timmar i stället inarbetas i den specificerade staten.

Sammanfattningsvis ter sig den på grund av nyssberörda nådiga brev vidtagna utökning av timantalet sålunda:

i 6 sjökaptensklasser	1 timme	å 120 kronor	720 kronor
» 4 skepparklasser	3 timmar	» 40 »	480 »
» 5 1:a maskinistklasser	1 timme	» 150 »	750 »
» 5 »	1 »	» 120)	1,200 »
» 5 2:a »	1 »	» 120)	
» 5 skepparklasser	10 timmar	» 7 » 50 öre	375 »

eller tillhopa 3,525 kronor.

Med sistnämnda belopp skulle sålunda staten för navigationsskolorna för budgetåret 1927—1928 ökas. För avrundning av statens slutsumma ifrågasätter kollegium emellertid, att posten å 9,000 kronor till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m. i staten upptages till 8,975 kronor, var-

- [9.] igenom nämnda slutsumma skulle bli 172,000 kronor i stället för senast fastställda 168,500 kronor. Staten för navigationsskolorna skulle med tillämpning av vad kollegium sålunda föreslagit få det utseende, en härvid fogad bilaga utvisar.»

*Departements-
chefen.*

Innan jag uttalar mig om kommerskollegii förevarande framställning, tillåter jag mig erinra om, att särskilda, av chefen för ecklesiastikdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga efter verkställd utredning avgivit betänkande med förslag till ny definitiv löne-reglering för vissa lärargrupper, bland annat lärarpersonalen vid navigations-skolorna. Då någon framställning om löne-reglering för övriga i berörda betänkande omhandlade lärargrupper icke kommer att avlåtas till inne-varande års riksdag, lärar så icke heller böra ske i vad angår navigations-skolorna. Även för budgetåret 1927—1928 torde anslagsbehovet för dessa skolor sålunda böra beräknas med utgångspunkt från den för skolorna nu gällande staten.

I denna stat har, på sätt ovan nämnts, kommerskollegium nu föreslagit höjning med 3,500 kronor genom ökning med ett belopp av 3,525 kronor av avlöningsmedlen till extra lärare, därvid samtidigt — för avrundning av statens slutsumma — den i staten upptagna anslagsposten å 9,000 kronor till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m. skulle minskas med ett belopp av 25 kronor.

På sätt kollegium erinrat, har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 12 februari 1915 och den 8 november 1918 medgivit, att vissa av marin-förvaltningen förordade ändringar i då gällande timplan för undervisningen vid navigationsskolorna finge tillsvidare vidtagas samt att härav föranledda kostnader finge utgå av sist omförmälda anslagspost. Sedan Kungl. Maj:t numera genom beslut den 17 september 1926 lämnat kollegium det i dess förenämnda skrivelse den 11 augusti 1926 begärda bemyndigandet att med användande av samma anslagspost under innevarande läsår vid vissa navigationsskolor anordna försökskurser i radioteknik m. m., kommer anslagsposten i fråga givetvis att bli hårt belastad. Några inskränkningar i den genom Kungl. Maj:ts förstnämnda två beslut medgivna utökningen i timplanen för undervisningen vid navigationsskolorna synas icke kunna ifrågakomma, och vad beträffar radiokurserna, vilka åsyfta att med hän-syn till radions allt större användning vid navigering bibringa däcksbefälet kunskap i radioteknik till sådan omfattning att dessa personer kunna be-gagna sig av radion som navigatoriskt hjälpmedel, lära dessa komma att visa sig nödvändiga även i fortsättningen. Då därtill kommer att det för närvarande undandraget sig allt bedömande, huruvida — såsom under de senaste åren på grund av sammanslagning av undervisningen i vissa ämnen i några klasser varit fallet — anslagsposten kan bli tillräcklig för bestridande av såväl nu ifrågavarande som övriga med densamma avsedda utgifter, finner jag, lika med kommerskollegium, försiktigheten bjuda, att framställning

göres hos riksdagen om en mindre ökning av det nu till navigationsskolorna utgående anslaget.

[9.]

Beträffande till en början formen för åstadkommande av berörda anslagsökning har jag icke någon erinran att göra mot kollegii förslag, att de i staten ingående avlöningsmedlen till extra lärare, nu 61,140 kronor, ökas med ett belopp av 3,525 kronor, utgörande kostnaderna för meranämnda utökning av undervisningstimmarnas antal vid navigationsskolorna, vilka kostnader såsom ovan sagts hittills bestritts av anslagsposten till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m. Med hänsyn till den avbelastning från sagda anslagspost av utgifter till motsvarande belopp, som härigenom skulle uppkomma, anser jag mig emellertid — även med fästat avseende därå att från posten i fråga, utöver övriga därmed avsedda utgifter, nu skola bestridas kostnader till ett beräknat belopp av 3,600 kronor för ovanberörda radiokurser m. m. — böra förordade en nedsättning av denna anslagspost med 1,000 kronor utöver vad kollegium föreslagit.

Vid bifall till de av mig här ovan förordade ändringarna i staten för navigationsskolorna skulle alltså för budgetåret 1927—1928 anslaget till sagda skolor, nu 168,500 kronor, höjas med (3,525—1,025) 2,500 kronor och sålunda i riksstaten upptagas med ett till 171,000 kronor förhöjt belopp.

Innan jag lämnar denna punkt, ber jag att få anmäla ett annat, utbildningen av befäl för den svenska handelsflottan berörande spörsmål.

I sin skrivelse den 19 maj 1926, nr 234, angående anslag för budgetåret 1926—1927 till kommerskollegium och navigationsskolorna har riksdagen bland annat, i anledning av två inom riksdagen väckta motioner, anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig utredning av frågan, huru befälsutbildningen för den svenska handelsflottan måtte kunna lämpligen ordnas, och vidtaga de åtgärder, som med anledning av denna utredning kunde visa sig erforderliga. Jag vill i anledning härav erinra om följande.

Frågan om utbildningen av maskinbefäl vid den svenska handelsflottan har redan före avlåtandet av riksdagens berörda skrivelse varit föremål för en ingående undersökning inom kommerskollegium. Kollegium har nämligen den 23 mars 1926 avgivit utlåtande över en av Sveriges redareförening gjord framställning om vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande utbildningen av dylikt befäl samt fordringarna för erhållande av olika behörighetsbrev. Frågan om ändrade bestämmelser härutinnan är sålunda efter redan verkställd utredning numera beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

I riksdagens skrivelse förutsatt utredning synes alltså påkallad allenast beträffande ordnandet av utbildningen av däcksbefälet för den svenska handelsflottan. Kungl. Maj:t har också genom beslut den 19 november 1926 uppdragit åt kommerskollegium att med biträde av samtidigt högst två sakkunniga verkställa en allsidig utredning av frågan, huru utbildningen av däcksbefälet för den svenska handelsflottan må kunna lämpligen ordnas, samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

[9.]

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med godkännande av stat för navigationsskolorna i riket av den lydelse, bilaga A vid detta protokoll utvisar, att tillämpas från och med den 1 juli 1927, höja det *ordinarie* anslaget till navigationsskolorna,

nu	kronor 168,500,
med	» 2,500
till	» 171,000.

10. Navigationslärarkursen, *oförändrat ordinarie* reservationsanslag kronor 2,200.

11. Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstalter för sjöfart, *oförändrat ordinarie* förslagsanslag kronor 23,000.

12. Skeppsmättningskostnad, *oförändrat ordinarie* förslagsanslag kronor 32,200.

Lots- och fyrväsendet.

[10.]
Lots-
och fyr-
inrättningen.
(ordinarie
anslag.)

13. Lots- och fyrinrättningen. Å riksstaten för budgetåret 1926—1927 är det ordinarie förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen uppfört med ett belopp av 5,784,065 kronor.

Från berörda anslag bestridas utgifterna för följande stater, nämligen: avlöningsstat för lotsstyrelsen, avlöningsstat för lots- och fyrstaten, övergångs- och indragningsstat för lots- och fyrstaten, pensionsstat för lotsstyrelsen samt lots- och fyrstaten ävensom omkostnadsstat.

Av ifrågavarande stater slutar avlöningsstaten för lotsstyrelsen å 183,850 kronor, avlöningsstaten för lots- och fyrstaten å 4,250,000 kronor, övergångs- och indragningsstaten för lots- och fyrstaten å 6,075 kronor, pensionsstaten för lotsstyrelsen samt lots- och fyrstaten å 317,000 kronor samt omkostnadsstaten å 1,027,140 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1926 har nu lotsstyrelsen framlagt förslag i fråga om de anslag, som för uppehållandet av lotsverkets verksamhet böra hos riksdagen äskas för budgetåret 1927—1928.

Avlöningsstat för lotsstyrelsen.

Avlöningsstaten för lotsstyrelsen har för budgetåret 1926—1927 följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 154,400
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 6,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 23,450

Förslagsanslag kronor 183,850.

I fråga om anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. föreslår lotsstyrelsen för budgetåret 1927—1928 en höjning med 2,050 kronor till 25,500 kronor. Lotsstyrelsen erinrar härvid till en början om att berörda anslag, efter att år 1921 hava bestämts till 33,600 kronor, sänkts till 25,000 kronor för budgetåret 1923—1924 samt till 22,500 kronor för budgetåret 1924—1925 och 1925—1926, varpå anslaget för löpande budgetår på grund av automatiskt inträdande avlöningsförhöjningar åt vissa extra ordinarie tjänstemän höjts till nuvarande beloppet, 23,450 kronor. För tillgodoseende av det allt mer stegrade behovet av en förstärkning av arbetskrafterna å styrelsens lotsbyrå såge sig styrelsen nu nödsakad begära en ytterligare förhöjning av anslaget.

Å lotsbyrån funnes sedan ett antal år tillbaka anställd en förste amanuens med halv tjänstgöringstid. I syfte att undgå ett överskridande av anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. hade styrelsen nödgats träffa den anordningen att låta nämnda amanuens därjämte bestrida långvariga förordnanden å ordinarie tjänst å kanslibyrån, något som givetvis icke kunnat ske utan att vederbörande fått offra en mycket stor del av sin lediga tid. Av hänsyn såväl till arbetets jämna gång som till den stora arbetsbörda, vilken kommit att påvila sagde befattningshavare, kunde sistberörda anordning icke under längre tid bliva bestående. På grund härav och då det trängande behovet av arbetskrafter nödvändigtvis måste med hänsyn till den alltmera ökade arbetsmängden snarast tillgodoses, vore det oavvisligen erforderligt, att ifrågavarande anslag tillfälligt höjdes, förslagsvis med 2,000 kronor eller, för avrundning av anslaget, med 2,050 kronor.

Avlöningsstat för lots- och fyrstaten.

Till belysande av de belopp, varmed de för budgetåret 1925—1926 anvisade, i denna stat ingående särskilda förslagsanslagen tagits i anspråk under samma budgetår, lämnar lotsstyrelsen följande uppställning, angivande i första sifferkolumnen de olika anslagen och i andra sifferkolumnen de under budgetperioden bestridda utgifterna ur respektive anslag:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,

<i>förslagsanslag</i>	kronor 2,760,000: —	2,863,059: 81
Lotspersonalens andel i lotspenningar,		
<i>förslagsanslag</i>	» 920,000: —	1,066,748: 77
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i> ..	» 25,000: —	32,184: 59
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i> ...	» 325,000: —	578,736: 17
För skötsel av fyrrar utan ständig bevakning, <i>förslagsanslag</i>	» 40,000: —	47,951: 04
Kost eller kostpenningar till personalen å fyrskepp m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 100,000: —	132,197: 55
För betjäning av livräddningsanstalterna, <i>förslagsanslag</i>	» 10,000: —	13,454: 18

Summa kronor 4,180,000: — 4,734,332: 11.

[10.]

I den för budgetåret 1926—1927 gällande staten äro ovannämnda förslagsanslag upptagna med respektive 2,760,000, 960,000, 25,000, 325,000, 40,000 130,000 och 10,000 kronor eller sammanlagt med 4,250,000 kronor. Härutinnan föreslår lotsstyrelsen för budgetåret 1927—1928 följande ändringar, nämligen dels sänkning av förslagsanslaget till avlöningar till de ordinarie tjänstemännen med 75,000 kronor eller från 2,760,000 kronor till 2,685,000 kronor, dels ock höjning av förslagsanslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. med 125,000 kronor eller från 325,000 kronor till 450,000 kronor, av förslagsanslaget för skötsel av fyrrar utan ständig bevakning med 8,000 kronor eller från 40,000 kronor till 48,000 kronor och av förslagsanslaget för betjäning av livräddningsanstalterna med 2,000 kronor eller från 10,000 kronor till 12,000 kronor.

Såsom skäl för förslaget om sänkning av avlöningsanslaget för de ordinarie befattningshavarna har styrelsen anfört i huvudsak följande.

För det kommande budgetåret kunde två lotsbefattningar, en fyrmästarbefattning och en fyrbiträdesbefattning, vilka samtliga befattningar hållits vakanta, indragas. Ifrågavarande lotsbefattningar utgjordes av en befattning vid vardera av Sandhamns 1:a klass och Huvudskärs 3:e klass lotsplatser. Indragningen av fyrmästarbefattningen och fyrbiträdesbefattningen, båda å 2:a klass fyr, möjliggjordes av att i stället för tidigare ifrågasatt fyr med ständig bevakning å Härnöklubb numera inrättats en agafyr utan ständig bevakning.

Vad anginge beräkningen av det för budgetåret 1927—1928 erforderliga anslagsbeloppet till avlöningar åt de ordinarie tjänstemännen vid lots- och fyrstaten, framginge till en början av den ovannämnda jämförande uppställningen, att avlöningsanslaget för budgetåret 1925—1926 överskridits med icke mindre än 103,059 kronor 81 öre. Detta förhållande hade likväl sin förklaring däri, att styrelsen från och med april månad 1926 företagit viss omläggning av sättet för utbetalningen av befattningshavarnas å lots- och fyrstaten avlöningar. Dessa utbetalades visserligen alltjämt, liksom tidigare, i efterskott, men de checker därå, som styrelsen förut den 1 i varje månad utfärdat och utsänt till lotskaptenerna, utfärdades och utsändes numera, för möjliggörande av snabbare utbetalning av avlöningarna till personalen, den sista i respektive månad. Detta hade haft till följd att i räkenskapen för året 1925—1926 kommit att upptagas 13 månadsavlöningar i stället för såsom annars skulle hava skett 12. Kostnaden för en månads avlöningar uppginge för närvarande till i runt tal 219,000 kronor. Årskostnaden skulle alltså komma att utgöra tolv gånger detta belopp eller 2,628,000 kronor. Då det emellertid med största sannolikhet kunde förutses, att utgifterna från anslaget komme att ökas till följd av tillsättande under nu löpande budgetår med ordinarie innehavare av ett antal befattningar å lots- och fyrstaten, vilka tidigare uppehållits på förordnande, finge styrelsen föreslå, att nu ifrågavarande anslag för budgetåret 1927—1928 upptoges med ett belopp av 2,685,000 kronor.

Detta innebure i förhållande till det för löpande budgetåret beviljade anslaget en minskning av 75,000 kronor.

[10.]

Vidkommande därefter den ifrågasatta höjningen av förslagsanslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. tilläte sig styrelsen erinra, att detta anslag skulle bestrida kostnaderna *dels* för avlöning av distrikts-expeditionernas icke-ordinarie personal, *dels* för avlöning, fryskeppstillägg i förekommande fall däri inberäknat, ej mindre av alla extra befattningshavare samt extra ordinarie tjänstemän vid lots- och fyrplatser, fryskepp däri inbegripna, än även alla extra befattningshavare och extra ordinarie tjänstemän å lotsverkets ångfartyg — d. v. s. hela besättningarna med undantag av de å ordinarie stat uppförda maskinisterna — *dels* för anställande av vissa extra biträden å fyrar, *dels* för beredande av sjukvård i vissa fall åt icke-ordinarie tjänstemän, *dels ock* för mistsignaleringen å såväl fyrar som fryskepp. Vid den år 1922 företagna löneregleringen för lots- och fyrstaten hade anslaget upptagits med ett belopp av 400,000 kronor men för budgetåret 1924—1925 minskats till 300,000 kronor, varefter anslaget för nästförflutna och löpande budgetår höjts till nuvarande belopp, 325,000 kronor. Den kraftiga stegringen av utgifterna å anslaget — för de tre sistförflutna budgetåren hade utgifterna uppgått till respektive 446,901 kronor 37 öre, 482,435 kronor 23 öre och 578,736 kronor 17 öre — hade till viss del förorsakats av att åtskilliga befattningar å lots- och fyrstaten under de senare åren uppehållits på förordnande. Om å ena sidan utgifterna å anslaget komme att rent automatiskt något minska till följd av tillsättandet med ordinarie innehavare av vissa av nyssnämnda befattningar, måste styrelsen å andra sidan motse en viss ökning av utgifterna i den mån framdeles ledigblivande befattningar skulle uppehållas allenast på förordnande.

Då anslaget år 1922 bestämdes till 400,000 kronor, skedde detta med all reservation från styrelsens sida. Trots allvarliga försök att hålla nere utgifterna å anslaget, särskilt genom företagna nedsättningar av lönerna för de extra befattningshavarna, hade detta icke lyckats styrelsen. Förutom den styrelsen i dess instruktion ålagda skyldigheten att vaka däröver, att lotsverket tillhörande inrättningar och anstalter av alla slag behörigen vidmakthölles, vilket givetvis måste innebära att inrättningarna och anstalterna bleve behörigen betjänade, något som nödgat styrelsen att under senare år i viss mån öka antalet extra befattningshavare, hade även den i avlöningsförfattningarna personalen givna rättigheten att på vissa villkor erhålla extra ordinarie anställning jämte de redan omnämnda kostnaderna för uppehållande av vissa ordinarie befattningar på förordnande utgjort de mera framträdande orsakerna till att utgifterna stigit till ovan nämnda belopp.

Då det ur budgetteknisk synpunkt icke vore riktigt, att det rädde åtminstone någon mera avsevärd divergens mellan ett anslag och det sannolika beloppet av de utgifter, detsamma vore avsett att bestrida, syntes det nödvändigt att nu avsevärt höja anslaget i fråga. För egen del finge styrelsen föreslå, att detsamma upptoges med 450,000 kronor.

[10.] Vad anginge förslagsanslaget för skötsel av fyrar utan ständig bevakning, vore ökningen av utgifterna å anslaget att tillskriva tillkomsten av ett anseeligt antal fyrar utan ständig bevakning, för vilka tillsyningsmän till motsvarande antal måst anställas. Från och med sommaren 1925 hade icke mindre än 17 nya fyrar utan ständig bevakning uppförts allenast i Mälaren. Då 1926 års riksdag anvisat medel till vissa lysbojar och andra fyrar utan ständig bevakning och då styrelsen, på sätt närmare framginge av vad som anfördes under nästföljande rubrik »Säkerhetsanstalter för sjöfarten», ansåge sig böra göra framställning om medel för anskaffning eller anordnande av ytterligare dylika bojar och fyrar, komme utgifterna å anslaget att än mera stegras. På grund härav finge styrelsen föreslå, att anslaget höjdes med åtminstone 8,000 kronor till 48,000 kronor.

I fråga slutligen om den föreslagna höjningen av förslagsanslaget å 10,000 kronor för betjäning av livräddningsanstalterna finge styrelsen meddela, att anslaget trots vidtagna sänkningar i arvoden till personalen visat sig för knappt. Med hänsyn därtill och då under nu löpande budgetår enligt beslut av 1926 års riksdag ytterligare en livräddningsstation komme att inrättas, finge styrelsen föreslå, att anslaget i fråga upptoges med ett belopp av 12,000 kronor.

Beträffande övriga anslag å denna avlöningsstat hade styrelsen inga förändringar att föreslå. Styrelsen ville emellertid anmärka, att styrelsen — som i annat sammanhang komme att avgiva förslag till beräkning av det belopp, vilket å riksstatsförslaget inkomstsida kunde komma att uppföras under rubrik: Uppbörd i statens verksamhet: Lotspenningar — för närvarande ansett sig böra upptaga det anslag av 40 procent av samma uppbördsmedel, som under titeln »lotspersonalens andel i lotspenningar» borde uppföras i staten, med enahanda belopp, som beräknats för det löpande budgetåret.

I händelse av bifall till vad styrelsen sålunda föreslagit skulle alltså avlöningsstaten för lots- och fyrstaten från och med den 1 juli 1927 ökas med ett belopp av $(125,000 + 8,000 + 2,000 - 75,000)$ 60,000 kronor eller från 4,250,000 kronor till 4,310,000 kronor.

Övergångs- och indragningsstat för lots- och fyrstaten.

Lotsstyrelsen meddelar, att av personalen å denna stat avgått ytterligare en, nämligen lotsen vid Långörens lotsplats M. Hansson, som uppburit en årlig avlöning av 120 kronor. Anslaget till denna stat kunde sålunda minskas från 6,075 kronor till 5,955 kronor.

Pensionsstat för lotstyrelsen samt lots- och fyrstaten.

I denna stat ifrågasätter lotstyrelsen icke någon ändring.

Omkostnadsstat.

I omkostnadsstaten, i vilken ingår ett flertal förslagsanslag för olika ändamål, fanns till följd av kristiden från och med år 1921 till och med ut-

gången av budgetåret 1925—1926 upptaget ett särskilt anslag till täckande av motsedda brister i de olika förslagsanslagen. Ifrågavarande förstärkningsanslag, som ursprungligen upptogs med 800,000 kronor, sänktes succesivt och var för nyssnämnda budgetår upptaget med 299,985 kronor. I sin framställning den 29 augusti 1925 angående anslag till lots- och fyrväsendet för budgetåret 1926—1927 hade lotsstyrelsen bland annat föreslagit uppförande jämväl i staten för sagda budgetår av ett dylikt förstärkningsanslag till belopp av 300,000 kronor. Vid föredragning i statsrådet den 7 januari 1926 av detta ärende uttalade emellertid min företrädare i ämbetet, att enligt hans mening tidpunkten syntes vara inne för genomförande, åtminstone försöksvis, av en reglering av de olika förslagsanslagen. Ett i enlighet härmed av lotsstyrelsen avgivet förnyat förslag till omkostnadsstat — enligt vilket jämte några mindre jämkningar i andra i staten ingående anslagsposter det av styrelsen ursprungligen ifrågasatta förstärkningsanslaget hade uppdelats å vissa poster — blev även på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning av riksdagen godkänt.

Lotsstyrelsen meddelar nu till en början följande inom styrelsen gjorda uppställning, vilken i första sifferkolumnen upptager de olika anslagsbelopp, som å omkostnadsstaten anvisats för löpande budgetår, och i andra sifferkolumnen angiver summan av nettoutgifterna under budgetåret 1925—1926 å de olika anslagsposterna:

Till konsumtionsartiklar för fyrar, mistsignalstationer och livräddningsstationer, <i>förslagsanslag</i>	kr.	150,000	165,043: 97
» reparation och underhåll av byggnader vid lots- och fyrplatser samt livräddningsstationer, båkar och andra anstalter, vilka icke här nedan särskilt upptagas, ävensom dithörande inventariersedlar, <i>förslagsanslag</i>	»	125,000	237,087: 82
» fryskeppens reparation, rustning, utläggning och intagning, driftkostnader ävensom dithörande inventariersedlar, <i>förslagsanslag</i>	»	186,000	261,702: 91
» lotsverkets ångfartygs och tjänstefartygs underhåll och komplettering, rustning och driftkostnader ävensom dithörande inventariersedlar, <i>förslagsanslag</i>	»	178,000	230,640: 12
» bidrag till underhåll, komplettering och drift av båtar vid lotsplatser	»	80,000	51,599: 14
» bojars och prickars anskaffning, underhåll, utsättning och intagning, <i>förslagsanslag</i> ...	»	100,000	114,592: 42
» skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för lotsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	»	25,000	34,320: 18
» kontorshyror och expenser inom lotsdistrikten, <i>förslagsanslag</i>	»	60,000	101,543: 44
» grundräntor, jordskyld, ersättning för vedbrand, <i>förslagsanslag</i>	»	5,000	7,102: 89

[10.]	Till rese- och traktamentskostnader m. m., <i>förlagsanslag</i>	kr.	60,000	66,171: 85
»	uppehållande av issignaltjänsten m. m., <i>förlagsanslag</i> (nytt anslag från och med budgetåret 1926—1927)	»	28,000	—
»	utbildande av personal för gnisttelegrafe-ring, <i>förlagsanslag</i>	»	3,500	—
»	extra utgifter, <i>förlagsanslag</i> ..	»	25,000	24,686: 15
»	bestridande av Sveriges bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel, <i>förlagsanslag</i>	»	1,080	—
»	bidrag från Sverige för uppförande och underhåll av en fyr å Kap Guardafui, <i>förlagsanslag</i>	»	560	—
Summa kr. 1,027,140 1,294,490: 89.				

För budgetåret 1927—1928 föreslår nu lotsstyrelsen följande ändringar, nämligen höjning av dels förslagsanslaget till konsumtionsartiklar för fyrrar m. m. med 15,000 kronor eller från 150,000 kronor till 165,000 kronor, dels förslagsanslaget till reparation och underhåll av byggnader vid lots- och fyrplatser m. m. med 100,000 kronor eller från 125,000 kronor till 225,000 kronor, dels förslagsanslaget till fyrskeppens reparation, rustning m. m. med 64,000 kronor eller från 186,000 kronor till 250,000 kronor, dels ock förslagsanslaget till lotsverkets ångfartygs och tjänstefartygs underhåll m. m. med 32,000 kronor eller från 178,000 kronor till 210,000 kronor. Vid bifall till lotsstyrelsens förslag skulle omkostnadsstatens slutsumma ökas med 211,000 kronor eller från 1,027,140 kronor till 1,238,140 kronor.

Till stöd för sina ifrågasvarande förslag anför lotsstyrelsen följande:

Lotsstyrelsen.

»Av sammanställningen framgår, att speciellt de å omkostnadsstaten uppförda fyra första anslagsposterna icke på långt när äro för sitt ändamål tillräckliga. Även vissa av de andra posterna å staten kanske borde undergå en eller annan mindre jämkning, men lotsstyrelsen anser, att behovet av jämkningar i fråga om dessa poster icke är så starkt framträdande som beträffande de fyra första och tillika största posterna. I fråga om netto-utgifterna å dessa senare får lotsstyrelsen hänvisa till följande uppställning:

År	Konsumtions- artiklar för fyrrar etc.	Reparation och under- håll etc.	Fyrskeppens reparation etc.	Lotsverkets ångfartyg etc.
1922	186,523: 59	249,594: 91	259,607: 11	233,902: 99
1923 $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$	41,844: 52	4,035: 62	77,644: 52	72,644: 52
1923—1924	146,967: 06	125,911: 56	222,440: 11	176,703: 96
1924—1925	163,614: 73	200,869: —	253,574: 73	287,184: 62
1925—1926	165,043: 97	237,087: 82	261,702: 91	230,640: 12.

Det är att märka, att å de båda förstnämnda anslagen redovisas vissa ordinarie inkomster, nämligen å det första lotsverkets inkomst av till personalen utlämnad fotogen och å det andra hyror för tjänstebostäder. Ifrågasvarande inkomster kunna beräknas uppgå till omkring respektive 850 kronor och 56,000 kronor. Lotsstyrelsen får i detta sammanhang framhålla, att av de till 287,184 kronor 62 öre under räkenskapsåret 1924—1925 uppgående

utgifterna å anslaget till lotsverkets ångfartygs och tjänstefartygs underhåll och komplettering, rustning och driftkostnader ävensom dithörande inventariepersedlar enbart driftkostnaderna, d. v. s. utgifterna för kol, oljor, trassel m. m., belöpte sig till icke mindre än 73,829 kronor 19 öre.

Att upprätta ett förslag till en omkostnadsstat för lots- och fyrväsendet, som praktiskt taget sammanfaller med beloppet av de utgifter, vilka skola från staten bestridas, är givetvis en omöjlighet. Härvidlag äro av betydelse icke blott oförutsedda händelser, såsom företagande av nödvändiga reparationer å fyrskepp och ångfartyg i händelse av å dem inträffande skador, utan även sjöfartens olika omfattning från det ena året till det andra, därvid ej endast naturförhållandena spela roll, särskilt isen, utan även faktorer, som hänföra sig till de ekonomiska förhållandena. Tager man vidare i betraktande, att statsverkets säkerhetsanstalter för sjöfarten alltmera öka i antal och särskilt i storlek ävensom att behovet av reparation av lotsverkets byggnader, vilka uppgå till ett värde av omkring 16,000,000 kronor, samt lotsverkets fartyg, vilka uppgå till ett värde av omkring 5,000,000 kronor, det ena året kan ställa sig större än det andra, så synes det vara tydligt, att svårigheterna att fastställa en ur budgetteknisk synpunkt tillfredsställande omkostnadsstat äro hart när oöverkomliga. Även om man alltså får uppgiva hoppet om realiserandet av nyssnämnda önskan, så lära emellertid vissa justeringar kunna och böra göras.

Utgående från nu anförda synpunkter och med ledning av de härovan anförda utgiftsbeloppen å de fyra första anslagen å omkostnadsstaten, anser lotsstyrelsen, att allenast dessa anslag böra för budgetåret 1927—1928 höjas och upptagas med följande belopp, nämligen respektive 165,000, 225,000 250,000 och 210,000 kronor.»

I detta sammanhang ber jag att få anmäla ett annat spörsmål av beskaffenhet att inverka på två andra i lots- och fyrväsendets omkostnadsstat ingående anslagposter. Jag syftar härvid på ett av riksräkenskapsverket i skrivelse den 4 juni 1926 framställt förslag om begränsning av och fastställande av maximibelopp för vissa utgifter, som bestridas av de å denna stat uppförda förslagsanslagen till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för lotsstyrelsen samt till kontorshyror och expenser inom lotsdistrikten.

I berörda skrivelse har riksräkenskapsverket framhållit, att, under det att en begränsning av rätten att disponera expensmedel genomförts beträffande de ämbetsmyndigheter, vilka bestrede dylika utgifter från respektive å de olika huvudtitlarna uppförda allmänna expensanslag, lotsstyrelsen ägde obeskuren rätt att utnyttja ifrågavarande å lots- och fyrväsendets omkostnadsstat uppförda anslag. Då dessa anslag under budgetåret 1924—1925 högst avsevärt överskridits, funne sig riksräkenskapsverket böra föreslå, att anslagen uppdelades och begränsades enligt samma principer, som kommit till till användning i fråga om huvudtitlarnas allmänna expensanslag.

I häröver den 28 augusti 1926 avgivet utlåtande har lotsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

De påtalade överskridandena av ifrågavarande båda anslag hade till väsentlig del förorsakats dels av en i samband med styrelsens inflyttning i nya ämbetslokaler företagen nödvändig nyanskaffning av möbler m. m., d. v. s.

- [10.] utgifter av rent tillfällig natur, dels ock av kostnader för telegram och telefon vid lotsplatserna. Styrelsen finge i övrigt framhålla, att till täckande av motsedda brister i omkostnadsstatens förslagsanslag av riksdagen för budgetåret i fråga anvisats ett särskilt anslag av 399,965 kronor samt att detta högst betydande förstärkningsanslag, som uppgick till betydligt mera än hälften av de anslag, vilka skulle förstärkas, måste, ehuru detsamma ej var fullt tillräckligt för sitt ändamål, tagas i betraktande vid bedömandet av överskridandena av de ifrågavarande expensanslagen. Att man företagit en uppdelning av huvudtitlarnas allmänna expensanslag på de olika departementen och ämbetsverken, vilkas utgifter skulle bestridas från samma gemensamma anslag, vore ju förklarligt och nära till hands liggande, då man givetvis måste anse önskvärt att få en överblick över storleken av de olika behov, vilka skulle med dessa i förhållande till lotsverkets ifrågavarande anslag mycket stora anslag tillgodoses, men att för lotsverkets vidkommande företaga en liknande anordning syntes styrelsen icke erforderligt så länge icke samma åtgärd företoges beträffande andra verk i samma ställning i förevarande hänseende som lotsverket. Därest Kungl. Maj:t emellertid skulle finna skäl att företaga en uppdelning av ifrågavarande anslag med fastställande av vissa maximibelopp, komme styrelsen att i sin framställning om stat för lots- och fyrväsendet för budgetåret 1927—1928 att avgiva förslag till en dylik fördelning.

I sin förstnämnda skrivelse den 28 augusti 1926 har nu lotsstyrelsen i ifrågavarande hänseende utlåtit sig på följande sätt.

En av lotsstyrelsen verkställd undersökning rörande fördelningen av utgifterna å anslagen, vilken undersökning med hänsyn till det vidlyftiga materialet allenast kunnat omfatta räkenskapsåret 1925—1926, utvisade följande:

	Anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för lotsstyrelsen Kronor	Anslaget till kontorshyror och expenser inom lots- distrikten Kronor
1) bränsle, lyse, renhållning, städning och hyror (det sistnämnda endast för lots- distrikten)	8,525: 82	28,930: 51
2) skrivmaterialier och papper	1,662: 07	5,489: 78
3) telegram, telefon och annonsering	4,097: 80	47,729: 72
4) inköp och underhåll av möbler	2,201: 97	2,221: 08
5) bokinköp, bindning av böcker och hand- lingar, tidningar samt övriga utgifter	17,832: 52	17,172: 35
	34,320: 18	101,543: 44.

Genom det skedda utbrytandet från och med nu löpande budgetårs ingång ur anslaget till kontorskostnader och expenser inom lotsdistrikten av kostnaderna för telegram och telefon till uppehållande av issignaltjänsten m. m., vilka kostnader i runt tal kunde beräknas till ett belopp av 25,000 kronor, kunde utgifterna å anslaget antagas komma att nedgå med nämnda belopp. Vad däremot anginge övriga utgifter å detta anslag syntes någon minskning

av betydelse icke vara att förvänta. Anslaget borde därför bestämmas till förslagsvis 75,000 kronor eller sålunda höjas med 15,000 kronor. Vidkommande därefter anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för lotsstyrelsen syntes det styrelsen, som om anslaget behövde höjas med 5,000 kronor till 30,000 kronor. Med iakttagande av de sålunda ifrågasatta höjningarna borde anslagen enligt lotsstyrelsens mening uppdelas på följande sätt:

	Anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för lotsstyrelsen Kronor	Anslaget till kontorshyror och expenser inom lots- distrikten Kronor
1) bränsle, lyse, renhållning, städning och hyror (det sistnämnda endast för lotsdistrikten)	8,500: —	29,000: —
2) skrivmaterialier och papper	1,500: —	5,000: —
3) telegram, telefon och annonsering	4,000: —	23,000: —
4) inköp och underhåll av möbler	1,000: —	1,000: —
5) bokinköp, bindning av böcker och handlingar, tidningar samt övriga utgifter	15,000: —	17,000: —
Summa kronor	30,000: —	75,000: —.

Med hänsyn till det under de senare åren rådande budgetära läget hava mina företrädare i ämbetet nödgats vid beredningen av de frågor, som rör regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, strängt hålla för ögonen nödvändigheten att åstadkomma väsentliga nedsättningar i de olika anslagen under huvudtiteln. Då — oavsett det särskilda anslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten — av huvudtitelns slutsumma omkring hälften belöpt å lotsverket, är det givet, att vid de överväganden, som sålunda gjorts för uppnående av en effektiv minskning av huvudtitelns utgifter, kraftiga beskrningar vidtagits även i lotsverkets anslag. Det ordinarie förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen, som å riksstaten för budgetåret 1923—1924 var uppfört med 6,105,915 kronor, sänktes för budgetåret 1924—1925 till 5,744,500 kronor och för budgetåret 1925—1926 än ytterligare till 5,689,500 kronor. För innevarande budgetår är anslaget, såsom redan nämnts, upptaget med ett belopp av 5,784,065 kronor eller med ett i förhållande till närmast föregående budgetår förhöjt belopp av 94,565 kronor. I betraktande av de viktiga funktioner, lotsverket har att fylla, synes det mig uppenbart, att sparsamheten icke får drivas så långt, att effektiviteten och tillförlitligheten av verkets arbete därigenom äventyras. Möjligt är ju, att sedan 1926 års besparingssakkunniga ägnat organisations- och personalförhållandena vid lotsverket den närmare granskning, som är avsedd att komma till stånd, ytterligare minskning i vissa anslagsposter kan äga rum. Å andra sidan synes mig en närmare granskning av de olika för lotsverket med dess nuvarande organisation utgående anslagen giva vid

*Departements-
chefen.*

[10.] handen, att med hänsyn till de intressen, verket har att tjäna, på vissa punkter en höjning av anslagsbeloppen lärer vara oundgänglig, en höjning som emellertid i de flesta fall icke torde behöva sträcka sig så långt som lotsstyrelsen själv föreslagit.

Efter dessa inledande anmärkningar övergår jag till att behandla de särskilda i lotsverkets anslag ingående staterna.

Beträffande till en början *avlöningsstaten för lotsstyrelsen* har jag, med hänsyn till vad lotsstyrelsen i ämnet anført, intet att erinra mot den av styrelsen föreslagna höjningen med 2,050 kronor av anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. Anslaget torde sålunda för nästkommande budgetår böra fastställas till 25,500 kronor.

I de båda övriga å denna stat uppförda anslagsposter ifrågasätter jag, lika litet som lotsstyrelsen, någon ändring.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle avlöningsstaten för lotsstyrelsen erhålla följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 154,400
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 6,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 25,500

Förslagsanslag kronor 185,900.

I *avlöningsstaten för lots- och fyrstaten* har lotsstyrelsen, såsom förut nämnts, till en början föreslagit indragning från och med budgetåret 1927 — 1928 av fyra tjänster, nämligen två lotsbefattningar, därav en å 1:a och en å 3:e klass lotsplats, samt en fyrmästarbefattning och en fyrbiträdesbefattning, båda å 2:a klass fyr. Mot ifrågavarande förslag, som innebär ett fullföljande av redan påbörjade åtgärder för minskning av lotsverkets personal, har jag icke något att erinra och tillstyrker jag därför, att befattningarna indragas från och med den 1 juli 1927. Jag anser mig i detta sammanhang böra framhålla, att, för möjliggörande av ytterligare personalminskningar, åtskilliga under de tre sistförflutna åren ledigblivna tjänster å lots- och fyrstaten tillsvidare uppehållas allenast på förordnande. Då det emellertid, innan 1926 års besparingssakkunniga ägnat personalförhållandena vid lotsverket den mera ingående granskning, som är avsedd att äga rum, icke låter sig bedöma, i vad mån definitiv indragning av dessa befattningar är möjlig, synes beräkningen av det belopp, varmed avlöningsanslaget bör upptagas, för nästkommande budgetår böra verkställas utan hänsyn till de personalindragningar, som kunna bli en följd av besparingssakkunnigas arbete. För egen del har lotsstyrelsen med hänsyn till dels den nuvarande faktiska årskostnaden — 2,628,000 kronor — för ifrågavarande avlöningar dels ock av lotsstyrelsen förutsedda ökningar i denna kostnad, därest vissa lediga befattningar komme att tillsättas med ordinarie innehavare, hemställt, att anslaget måtte upptagas med ett belopp av 2,685,000 kronor, vilket skulle

innebära en sänkning i motsvarande anslag för nu löpande budgetår med 75,000 kronor.

[10.]

De av lotsstyrelsen sålunda lämnade uppgifterna om den av styrelsen väntade belastningen å anslaget synas mig motivera en ytterligare sänkning av detsamma. För egen del föreslår jag, att anslaget sänkes med 100,000 kronor till 2,660,000 kronor.

Beträffande härefter anslaget till avlöningar åt icke ordinarie befattningshavare m. m. framgår av den förutnämnda, inom lotsstyrelsen uppgjorda tablån över anslagsbelastningen under budgetåret 1925—1926, att å ifrågasvarande anslag — vilket för sagda budgetår utgjorde 325,000 kronor — utgifterna för samma tid uppgått till icke mindre än nära 579,000 kronor. I fråga om detta, för löpande budgetår med enahanda belopp, 325,000 kronor, upptagna anslag har lotsstyrelsen nu på anförda skäl föreslagit en höjning med 125,000 kronor till 450,000 kronor. Med hänsyn till vad lotsstyrelsen i detta ämne anfört och framhållit, lär en anslagshöjning på denna punkt få anses ofrånkomlig, även om ökningen, då kravet på besparingar i kostnaderna för extra personal i görligaste mån måste upprätthållas, synes mig böra sättas väsentligt lägre än lotsstyrelsen föreslagit. För egen del förordar jag, att anslaget bestämmes till 375,000 kronor.

Vidkommande anslagen till skötsel av fyrrar utan ständig bevakning och till betjäning av livräddningsanstalterna har lotsstyrelsen — med hänsyn till såväl den nuvarande belastningen å dessa anslag som ytterligare förväntad stegring i densamma på grund av tillkomsten av ett antal nya fyrrar av här ifrågakommande typ och lysbojar samt en ny livräddningsstation — ifrågasatt höjningar därav från nuvarande belopp, 40,000 kronor och 10,000 kronor, till 48,000 kronor respektive 12,000 kronor. På de av styrelsen anförda skäl lära de föreslagna anslagshöjningarna icke kunna undvikas. Jag tillstyrker alltså, att anslagen i fråga för nästkommande budgetår upptagas med de av styrelsen föreslagna, förhöjda beloppen.

I detta sammanhang bör anmärkas, att i det av chefen för finansdepartementet framlagda förslaget till beräkning av inkomsterna å riksstaten för budgetåret 1927—1928 inkomsttiteln Lotspenningar upptagits med ett från 2,400,000 kronor till 2,700,000 kronor förhöjt belopp. Då å utgiftssidan anslaget till lotspersonalens andel i lotspenningar bör sättas till 40 procent av inkomsttitelns belopp eller sålunda, vid bifall till chefens för finansdepartementet nyssberörda förslag, till 1,080,000 kronor, föranledes härav i avlöningsstaten för lots- och fyrstaten en ändring, som med icke mindre än 120,000 kronor höjer slutsumman av lotsverkets anslag. Det bör emellertid framhållas, att denna anslagshöjning är av rent bokföringsmässig natur och icke ökar statsverkets kostnader för lots- och fyrväsendet. Då inkomsttiteln höjes med 300,000 kronor, medan i avseende å utgiftsanslaget ökningen inskränker sig till 120,000 kronor, uppstår fastmera i budgethänseende en nettovinst för statsverket av 180,000 kronor.

[10.] I övriga å denna stat uppförda anslag ifrågasätter jag, lika litet som lotsstyrelsen, någon ändring.

Vid bifall till vad som föreslagits dels av mig här ovan, dels ock av chefen för finansdepartementet beträffande inkomsttiteln Lotspenningar, skulle alltså för budgetåret 1927—1928 avlöningsstaten för lots- och fyrstaten erhålla följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 2,660,000
Lotspersonalens andel i lotspenningar, <i>förslagsanslag</i>	» 1,080,000
Vikariatersättning, <i>förslagsanslag</i>	» 25,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 375,000
För skötsel av fyrar utan ständig bevakning, <i>förslagsanslag</i>	» 48,000
Kost eller kostpenningar till personalen å fyrskepp m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 130,000
För betjäning av livräddningsanstalterna, <i>förslagsanslag</i>	» 12,000

Summa *förslagsanslag* kronor 4,330,000.

Mot vad lotsstyrelsen anfört i fråga om *övergångs- och indragningsstaten för lots- och fyrstaten* har jag icke någon erinran att framställa. Denna stat skulle sålunda minskas från nuvarande belopp, 6,075 kronor, till 5,955 kronor. Nämda jämkning torde emellertid ej behöva föranleda framläggande av förslag till ny stat för riksdagens godkännande, utan synes mig tillfyllest, att därav betingad minskning i medelsbehovet iakttages vid ifrågavarande anslags beräknande.

I avseende å *pensionsstaten för lotsstyrelsen samt lots- och fyrstaten* har jag, lika litet som lotsstyrelsen, någon ändring att föreslå.

Vidkommande slutligen *omkostnadsstaten* ber jag till en början få erinra, att denna stat — med undantag av vissa smärre jämkningar i densamma — på grund av de ovissa ekonomiska förhållandena under och efter världskriget icke sedan år 1914 undergått någon reglering före den under år 1926 försöksvis genomförda. Omkostnadsstaten upptog närmast dessförinnan ett belopp av 719,140 kronor. Såsom förut redan nämnts, fanns emellertid i staten alltsedan år 1921 uppfört ett särskilt anslag till täckande av mot-sedda brister i de olika i staten ingående anslagen. Ifrågavarande förstärkningsanslag upptogs å riksstaterna för ettvarrt av åren 1921 och 1922 med 800,000 kronor, för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 400,000 kronor samt för budgetåren 1923—1924, 1924—1925 och 1925—1926 med respektive 600,000, 399,965 och 299,985 kronor. Omkostnadsstaten för sistnämnda budgetår slutade således å ett sammanlagt belopp av 1,019,125 kronor. För budgetåret 1926—1927 upptager omkostnadsstaten ett belopp av 1,027,140 kronor. Nettoutgifterna uppgingo för budgetåret 1923—1924 till omkring 1,104,000

kronor, för budgetåret 1924—1925 till omkring 1,321,000 kronor, samt för budgetåret 1925—1926 till omkring 1,294,000 kronor.

[10.]

Såsom lotsstyrelsen framhållit, är det till följd av de vid lots- och fyrväsendet rådande säregna förhållandena — sjöfartens olika omfattning olika år, oförutsedda händelser såsom inträffande skador på fyrskepp och ångfartyg med därav föranledda nödvändiga reparationer m. m. — förenat med betydande svårigheter att fastställa en ur budgetteknisk synpunkt någorlunda tillfredsställande omkostnadsstat. Man lär vid sådant förhållande vara nödsakad att tid efter annan med stöd av erfarenheterna under närmast föregående tidsperioder söka finna ett underlag för en dylik stat. Med hänsyn härtill synes nu en omreglering av vissa av de i staten ingående anslagen böra genomföras.

För egen del har lotsstyrelsen nu till en början ifrågasatt höjning med respektive 15,000, 100,000, 64,000 och 32,000 kronor — eller med ett sammanlagt belopp av 211,000 kronor — av de fyra första i staten ingående anslagsposterna. Till grund för sina beräkningar härutinnan synes styrelsen närmast hava lagt de å samma poster löpande utgiftsbeloppen under sistförflutna budgetår. Då emellertid utgifterna under sagda budgetår — på ett undantag när — i jämförelse med de två närmast föregående budgetåren beteckna en kulmination, vilken torde närmast hava föranletts av en omfattande ökning av diverse reparations- och underhållsarbeten å såväl byggnader som fyrskepp och övriga tjänstefartyg, vill det synas mig, att man för det kommande budgetåret med skäl skulle kunna räkna med någon minskning i dessa arbeten och sålunda även i de därmed samhörande utgifterna. Med hänsyn härtill och då — till följd av nyss anmärkta oviss-
het å området — till grund för beräkningen av såväl nyssnämnda som övriga utgifter synes mig snarare böra läggas ett medeltal av utgifterna under några av de närmast föregående budgetåren, finner jag mig endast i den utsträckning kunna biträda lotsstyrelsens i förevarande avseende gjorda framställning, att jag förordar ökning av ifrågavarande anslagsposter med respektive 10,000, 50,000, 29,000 och 22,000 kronor till respektive 160,000, 175,000, 215,000 och 200,000 kronor.

Beträffande denna stat äro vidare att märka dels riksräkenskapsverkets förslag om uppdelning och begränsning av de utgifter, som bestridas av de båda å staten uppförda förslagsanslagen till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för lotsstyrelsen och till kontorshyror och expenser inom lotsdistrikten, nu respektive 25,000 kronor och 60,000 kronor, dels ock lotsstyrelsens under förutsättning av bifall till förevarande förslag gjorda framställning om höjning av ifrågavarande anslagsbelopp till respektive 30,000 och 75,000 kronor.

Då jag icke har någon erinran att göra mot den av riksräkenskapsverket ifrågasatta anordningen, ämnar jag senare hos Kungl. Maj:t göra erforderlig framställning i ämnet. De av lotsstyrelsen föreslagna höjningarna i de anslag, varom nu är fråga, anser jag mig så till vida böra tillmötesgå, att jag tillstyrker, att anslagen bestämmas till respektive 27,500 och 70,000 kronor.

[10.] I övriga anslag å denna stat har lotsstyrelsen icke föreslagit någon ändring. I fråga om det bestämda anslaget till bidrag till underhåll, komplettering och drift av båtar vid lotsplatser — vilket anslag under fjolåret sänktes från 100,000 kronor till 80,000 kronor — synas mig emellertid de av styrelsen lämnade uppgifterna om belastningen å anslaget motivera en ytterligare sänkning av detsamma. Jag föreslår, att anslaget sänkes med 20,000 kronor till 60,000 kronor.

Vid bifall till mitt förslag skulle omkostnadsstaten för budgetåret 1927—1928 i sin helhet ökas med 103,500 kronor samt erhålla följande utseende:

Till konsumtionsartiklar för fyrar, mistsignalstationer och livräddningsstationer, <i>förslagsanslag</i>	kronor	160,000
» reparation och underhåll av byggnader vid lots- och fyrplatser samt livräddningsstationer, båkar och andra anstalter, vilka icke här nedan särskilt upptagas, ävensom dithörande inventariersedlar, <i>förslagsanslag</i>	»	175,000
» fyrskeppens reparation, rustning, utläggning och intagning, driftkostnader ävensom dithörande inventariersedlar, <i>förslagsanslag</i>	»	215,000
» lotsverkets ångfartygs och tjänstefartygs underhåll och komplettering, rustning och driftkostnader ävensom dithörande inventariersedlar, <i>förslagsanslag</i> ..	»	200,000
» bidrag till underhåll, komplettering och drift av båtar vid lotsplatser	»	60,000
» bojars och prickars anskaffning, underhåll, utsättning och intagning, <i>förslagsanslag</i>	»	100,000
» skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för lotsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	»	27,500
» kontorshyror och expenser inom lotsdistrikten, <i>förslagsanslag</i>	»	70,000
» grundräntor, jordskyld, ersättning för vedbrand, <i>förslagsanslag</i>	»	5,000
» rese- och traktamentskostnader m. m., <i>förslagsanslag</i> ..	»	60,000
» uppehållande av issignaltjänsten m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	28,000
» utbildande av personal för gnisttelegrafering, <i>förslagsanslag</i> ..	»	3,500
» extra utgifter, <i>förslagsanslag</i> ..	»	25,000
» bestridande av Sveriges bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel, <i>förslagsanslag</i>	»	1,080
» bidrag från Sverige för uppförande och underhåll av en fyr å Kap Guardafui, <i>förslagsanslag</i>	»	560

Summa kronor 1,130,640.

Anslaget till lots- och fyrinrättningen skulle alltså enligt mitt förslag för budgetåret 1927—1928 upptagas med (185,900 + 4,330,000 + 5,955 + 317,000 + 1,130,640 =) 5,969,495 kronor. Højningar skulle göras i anslagsposterna till lotsstyrelsen med 2,050 kronor, till lots- och fyrstaten med 80,000 kronor och till omkostnadsstaten med 103,500 kronor, medan minskning skulle göras i anslagsposten till övergångs- och indragningsstaten med 120 kronor. Sammanlagt skulle anslaget alltså ökas med (2,050 + 80,000 + 103,500—120) 185,430 kronor.

Under återopande av vad jag ovan anført, får jag nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels från och med den 1 juli 1927 bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid lots- och fyrstaten på följande sätt:

Befattning

Lönegrad

Distriktsbefäl och personal å distriktsexpeditionerna.

3	lotskapteners	13
3	»	12
7	lotslöjtnanter	11
6	expeditionsbiträden	6
3	kontorsbiträden	2

Lotspersonal.

18	överlotsar	10
19	lotsförmän å 1:a klass lotsplats	9
27	» » 2:a »	7
329	lotsar » 1:a »	6
84	» » 2:a »	5
41	lotsförmän » 3:e »	5
45	lotsar » 3:e »	4

Personal å fyrskepp och fyr samt å gasstation.

12	fyrmästare å 1:a klass fyrskepp	10
1	distriktsfyrmästare	10
26	fyrmästare å 1:a klass fyr	10
1	» » gasstation	10
6	» » 2:a klass fyrskepp	8
36	» » 2:a » fyr	8
2	» » 3:e » fyrskepp	6
19	» » 3:e » fyr	6
24	fyrvaktare » 1:a » fyrskepp	5
27	» » 1:a » fyr	5
1	» » gasstation	5
8	» » 2:a och 3:e klass fyrskepp	4
47	» » 2:a » 3:e » fyr	4
98	fyrbiträden å fyrskepp, fyr och gasstation	3

[10.]

Personal å lotsverkets ångfartyg.

1 befälhavare	11
7 maskinister	8;

dels godkänna ovan av mig förordade förslag till avlöningsstat för lotsstyrelsen, till avlöningsstat för lots- och fyrstaten ävensom till omkostnadsstat för lots- och fyrinrättningen, att tillämpas från och med den 1 juli 1927;

<i>dels ock</i> , vid bifall till vad sålunda föreslagits, höja det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen,	
nu	kronor 5,784,065,
med	» 185,430
till	» 5,969,495.

[11.]
Säkerhets-
anstalter för
sjöfarten.
(extra anslag.)

14. **Säkerhetsanstalter för sjöfarten.** I sin förstberörda skrivelse den 28 augusti 1926 har lotsstyrelsen vidare hemställt, att till säkerhetsanstalter för sjöfarten måtte å riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföras ett extra reservationsanslag å 905,100 kronor.

En sammanställning av de olika ändamål, för vilka medel av styrelsen äskas, ävensom den för varje särskilt ändamål beräknade kostnaden ter sig sålunda:

A. Lotsbyrån.

1. Nytt maskineri och radiotelegraf å samt delvis ombyggnad av fyrskeppet nr 25 Finngrundet	kronor	235,000
2. Nytt tjänstefartyg för östra lotsdistriktet	»	200,000
3. Anskaffning av en lotsmotorkutter	»	36,000
4. Lysboj med förankringsgods vid Bredgrund	»	7,900
5. Lys- och ljudboj med förankringsgods utanför Håvringe	»	13,000
6. Lys- och ljudboj med förankringsgods vid grundflaket Fladen	»	13,000

B. Fyringenjörkontoret.

7. Införande av agabelysning å Segerstads fyr	»	18,000
8. Anskaffande av en ny fyrapparat och en ny fyrlanternin för Söderarms fyr	»	32,500
9. Förändring av Falsterbo fyrs fyrapparat och förstärkning av ljusstyrkan å Djurstens fyr	»	13,500
10. Anordnande av en 4:e ordningens fyr vid Näsby ost om Gårdby kyrka å Ölands ostkust	»	13,000
11. Fortsatt förändring av fyrkaraktär å fyrar, visande fast sken	»	12,000
12. Om- och tillbyggnad av fyr- och lotsuppassningshuset å Köpmanholm vid Furusunds lotsplats	»	12,000

13. Ny mistsignaleringsapparat å Hållö fyrplats i Bohuslän	kronor	30,000
14. Anordnande av en fyr å Norra Kanholmen vid farleden Sandhamn—Stockholm	»	3,400
15. Anordnande av en fyr å skäret Lång-Bertil i västra delen av Lindalssundet i farleden Sandhamn—Stockholm	»	4,000
16. Förbättring av fyrbelysningen vid Söderarmsleden, Stockholms norra skärgård	»	13,000
17. Förbättring av bostadsförhållandena vid Söderarms fyrplats	»	14,000
18. Flyttning av Krikeudde fyr och uppförande av en ny, obebakad fyr	»	8,500
19. Ny båtbygga, båtslip och källare vid Svartklubbens lotsplats i Öregrunds skärgård	»	16,400
20. Anordnande av förbättrad fyrbelysning för insegling till Arkö	»	80,000
21. Förbättring av hamnförhållandena vid Malörens lotsplats i Bottenviken	»	35,000
22. Förbättring av hamnförhållandena vid Agö lotsplats utanför Hudiksvall	»	45,000
23. Anordnande av en 4:e ordningens agafyr å Sand-sänkan utanför Östergötlands skärgård	»	35,000
24. Uppförande av en 6:e ordningens obebakad fyr å Säterholmen i Bråviken	»	5,900
25. Uppförande av en 4:e ordningens obebakad fyr å Omberg i Vättern	»	9,000

Summa kronor 905,100.

Innan jag närmare ingår på de i nu lämnade sammanställning upptagna särskilda punkterna, tillåter jag mig giva en kortfattad översikt över frågans om säkerhetsanstalter för sjöfarten läge under senare år. *Departements-
chefen.*

I skrivelse den 12 oktober 1912 framlade lotsstyrelsen en plan till nya och förbättrade säkerhetsanstalter för sjöfarten avsedda att komma till utförande under den då närmast instundande tioårsperioden. Genomförandet av denna plan beräknades med ledning av dåvarande prisleförhållanden kräva en sammanlagd kostnad av 4,600,000 kronor eller 460,000 kronor för varje år i perioden. Sedan sistnämnda belopp ställts till styrelsens förfogande på extra stat för vart och ett av åren 1915—1919, kom planens genomförande att förryckas till följd av de utav världskriget framkallade exceptionella förhållandena. Sålunda nödvändiggjorde prisstegringen uppskov tills vidare med åtskilliga redan planerade nyanskaffningar och arbeten, i avvaktan på att desamma skulle kunna verkställas för kostnader, som någorlunda svarade mot de beräknade. För år 1920 anvisades sålunda av 1919 års riksdag ett anslag av allenast 174,200 kronor.

[11.] Sedan lotsstyrelsen därefter i skrivelse den 29 augusti 1919 — under förmälan att styrelsen genom de ogynnsamma förhållandena under krigsåren nödgats under nämnda tid inskränka nybyggnader, nyanskaffningar och underhåll till det allra nödvändigaste samt eftersätta viktiga arbeten — framhållit, att lotsverkets oundgängliga behov och sjöfartens rättmätiga krav icke kunde ens tillnärmelsevis tillgodoses utan avsevärd ökning av anslagen till säkerhetsanstalterna för sjöfarten, beviljades för detta ändamål å extra stat för år 1921 ett anslag å 928,000 kronor och å tilläggsstat för år 1920 ett anslag å 159,000 kronor. För samma ändamål anvisades sedermera å extra stat för år 1922 och å tilläggsstat för år 1921 särskilda anslag till belopp av respektive 582,500 kronor och 169,000 kronor. Sedermera hava emellertid på grund av det försämrade statsfinansiella läget väsentliga nedsättningar vidtagits i anslagen till förevarande ändamål. Sålunda uppgingo dessa anslag till 57,000 kronor å tilläggsstat för år 1922, till 112,000 kronor å riksstaten för halvåret 1923 samt till 78,000 kronor och 85,500 kronor för respektive budgetår 1923—1924 och 1924—1925. För budgetåret 1925—1926 utgick anslaget med 334,000 kronor, därvid emellertid är att märka, att av detta belopp icke mindre än 285,000 kronor avsåg halva beräknade kostnaden för byggandet av ett nytt fyrskepp i stället för det förolyckade fyrskeppet Fladen.

För innevarande budgetår har det extra reservationsanslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten fastställts till avsevärt högre belopp än för de närmast föregående åren eller till 496,000 kronor. Av detta anslag har avsetts ett belopp av 200,000 kronor för berörda nya fyrskepps färdigställande; återstoden 296,000 kronor har beviljats till tjugufem utav de trettiotvå övriga arbeten, som lotsstyrelsen förordade till utförande under innevarande budgetår.

I sin nu ingivna skrivelse har lotsstyrelsen upprepat sin föregående framställning beträffande — på ett par undantag när — de arbeten, till vilkas utförande förra året medel av budgetära eller andra skäl icke anvisades. Dessutom upptager styrelsens nu ifrågavarande framställning anslag till nitton nya arbeten och anskaffningar.

I fråga om vissa av dessa arbeten och anskaffningar finner jag mig av i det följande angivna skäl icke kunna framlägga något förslag om anslags-
 äskande och anser mig därför icke böra ingå på någon närmare redogörelse för lotsstyrelsens förslag i dessa delar. Styrelsens motivering i fråga om övriga punkter, beträffande vilka enligt min mening erforderliga medel böra beredas å riksstaten för budgetåret 1927—1928, har jag ansett erforderligt i dess helhet här intaga. De av styrelsen föreslagna anslagsbeloppen återfinnas för samtliga punkter i följd i den av mig inledningsvis lämnade översikten.

Lotsstyrelsen. Lotsstyrelsen anför:

Lotsstyrelsen.
 Nytt maskineri
 och radiotele-
 graf å samt del-

»Framställning om anvisande av medel till här ifrågavarande arbeten har av lotsstyrelsen avgivits i underdånig skrivelse den 29 augusti 1925

angående anslag till lots- och fyrväsendet för budgetåret 1926—1927. På förslag av dåvarande statsrådet och chefen för handelsdepartementet, som på av honom anförda skäl ansåg, att frågan om medel för ombyggnad m. m. av fyrskeppet Finngrundet borde anstå till ett kommande år, upp- togos ej medel för ändamålet i förslaget till riksdagen rörande extra reservationsanslag till säkerhetsanstalterna för sjöfarten för budgetåret 1926—1927. I anledning härav anser sig lotsstyrelsen åter böra göra under- dånig framställning om anvisande av medel för arbetena ifråga och får i sådant hänseende anföra.

Fyrskeppet Finngrundet, som är byggt under åren 1902—1903 och vars största längd är 27.35 meter, största bredd 6.85 meter och djupgående 3 meter, har för sitt framdrivande en ångmaskin med en styrka av endast ungefär 65 effektiva hästkrafter, vilken i gott väder framdriver fartyget med om- kring fem knops fart. Enär sjöfarten å en del norrlandshamnar under senare åren fortgått in i slutet av januari och stundom längre — under vintern 1924—1925 hela vintern — har lotsstyrelsen, ehuru med stor tvekan, låtit detta fyrskepp för säkerställande i möjligaste mån av sjöfarten kvar- ligga å sin station under en del av januari månad och under nyssnämnda vinter hela vintern. Maskinstyrkan å detta fartyg är emellertid allt för liten och konstruktionen av förskeppet ej lämplig för gång i is, vilka olä- genheter ännu mera framträda, när fartygets förskepp på grund av kyla och sjögång bliver mer eller mindre nedisat och till följd av ismassans tyngd kommer att ligga djupare i vattnet än annars är fallet. Med hänsyn till att isbildning i Bottenhavet, där fyrskeppet har sin station ostnord- ostvärt från Gävle och på 30 nautiska mils avstånd från närmaste land, understundom sker mycket snabbt, föreligger uppenbarligen risk att far- tyget, då det vintertid av en eller annan anledning nödgas lämna sin sta- tion, icke mäktar taga sig igenom ens sådan is, som bildats under endast några timmars förlopp. För att vintertid kunna låta detta fyrskepp i det längsta kvarligga å sin station till ledning för vintersjöfarten erfordras, att fartyget förses med starkare maskinkraft, varvid motormaskineri av 350 hästkrafters styrka bör komma till användning, att förskeppet delvis ombygges, att akterstaven ändras och att fartyget förstärkes i och vid vattenlinjen. Statsisbrytaren har under februari månad år 1926 kunnat börja sin verksamhet med isbrytning. I anledning härav kan med ledning av redan vunnen erfarenhet förväntas, att sjöfarten på en del norrlands- hamnar under vintrar med normal kyla kommer att uppehållas under längre tid av året än som hittills varit fallet, vilket i sin ordning kommer att föranleda anspråk på att fyrskeppen i Bottenhavet skola kvarligga å sina stationer längre än hittills. Denna omständighet utgör ett ytterligare skäl för nödvändigheten av att liksom förut skett med fyrskeppet nr 23 Grundkallen, numera Västra Banken, förse här ifrågavarande fyrskepp med starkare maskinkraft och att delvis ombygga detsamma. Vid använ- dande av motormaskineri vinnes ökat utrymme, varigenom fartyget vid avgång till stationen kan medtaga bränsle för motorn m. m. för ett års behov och den nu, särskilt vintertid, både dyrbara och svåra komplette- ringen av kolförrådet undvikas. Genom insättande i fartyget av starkare maskinkraft och förskeppets ändring för gång i is bliver det möjligt för fyrskeppet att forcera is av sådan styrka, som det med nuvarande maskin- styrka och byggnad icke kan taga sig igenom utan bistånd av annat far- tyg. I sammanhang med fyrskeppets förseende med motormaskineri måste mistsignaleringsen, som nu sker medelst ånga och ångsirén, ändras, varvid

[11.]

vis ombyggnad
av fyrskeppet
nr 25 Finn-
grundet.

[11.] avses, att elektriskt driven membransändare skall komma till användning. I samband härmed skulle fyrskeppet förses med elektriskt driven undervattensljudapparat och apparat för givande av automatiska radiosignaler. Genom att samtidigt från fyrskeppet avgivas undervattensljudsignaler och automatiska radiosignaler kunna fartyg, som äro försedda med mottagningsapparater för dylika signaler, bestämma såväl riktning som avstånd till fyrskeppet, vilket givetvis innebär en stor fördel för sjöfarten.

Nuvarande fyrapparat, som utgöres av en spegelapparat, är mindre lämplig ombord å fyrskepp på grund av fartygets rörelser under sjögång. Fyrapparaten bör i sammanhang med övriga ändringsarbeten å fyrskeppet utbytas mot en agapendelfyrapparat. Med nuvarande priser å fotogen och agagas skulle den årliga kostnaden å för fyringen erforderligt brännämne härigenom nedgå med omkring tre fjärdedelar, samtidigt som ljusstyrkan skulle ökas. Med en agafyrapparat erhålles vidare större säkerhet mot avbrott i fyringen än med den nuvarande apparaten, varjämte agaapparaten på grund av pendelupphängningen i långt högre grad har förmåga att oberoende av fartygets rörelser vid sjögång alltjämt utsända fyrskenet horisontellt. På grund av fartygets stora avstånd från land, till följd varav uppehållande vintertid å förbindelse med land medelst fartygets båtar icke kan äga rum, är det synnerligen önskvärt, att det samma i samband med övriga anskaffningar även förses med apparat för radiotelegrafering. De begärda medlen, 235,000 kronor, avse att täcka samtliga här ovan ifrågasatta arbeten och anskaffningar å fyrskeppet.»

Lysboj med
förankrings-
gods vid
Bredgrund.

»Sydsydostvart och på ett avstånd av $\frac{1}{2}$ nautisk mil från Öjalandets sydligaste udde (Landsortslandet) finnes ett grund med 6 meters vattendjup vid vanligt lågvatten, vilket grund utmärkes medelst en slätprick vid grundets östra sida. Det har emellertid visat sig, att sjöfarande till följd av de många grunden i farvattnet utanför Landsorts fyr mången gång under mörker icke våga hålla upp i närheten av detta grund utan stanna långt utanför för erhållande av lots, trots att fyrbelysning finnes, som direkt skyddar för nämnda grund. Härigenom åsamkas fartygen särskilt under mindre god sikt tidsförlust, och kan det under dylika förhållanden även inträffa, att de ej få lots på grund av att de ej kunna observeras från lotsutkiken vid Landsorts lotsplats. Vid meromnämnda grund har under senaste tid en reservlysboj varit utlagd, och den nu ifrågasatta lysbojen är avsedd att ersätta reservbojen, som icke lämpligen bör längre tagas i anspråk vid Bredgrund. På grund av nedsatt pris å lysbojen har anskaffningskostnaden kunnat nedbringas från det för ändamålet i fråga i lotsstyrelsens underdåniga förslag till anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten för budgetåret 1925—1926 upptagna beloppet, 8,550 kronor, till 7,900 kronor.

Framställning om anvisande av medel till här ifrågavarande lysboj gjordes även i lotsstyrelsens nyssnämnda underdåniga skrivelse den 29 augusti 1925, men några medel för ändamålet anvisades icke.

Lys- och ljud-
boj med för-
ankringsgods
utanför Häv-
ringe.

Till lotsstyrelsen hava upprepade framställningar inkommit om förbättrande av säkerhetsanstalterna vid Hävringe utanför Oxelösund och enligt en för ntlåtande till lotsstyrelsen remitterad skrift har Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund den 9 juni 1926 gjort underdånig framställning om bland annat utläggande av ett fyrskepp och en lys- och ljud-

boj utanför Hävringe. Skulle emellertid på grund av statsfinansiella skäl något fyrskepp icke kunna utläggas inom närmaste tiden, har bolaget föreslagit, att en lysboj med undervattenssignalering utlägges i fyrskeppets ställe å ungefärlig lat. $58^{\circ} 33' 45''$ N, long. $17^{\circ} 30' 0''$ O, på ungefär 6 nautiska mils avstånd och sydostvärt från Hävringe, att en lys- och ljudboj utlägges å plats, där fartyg skall gira babord hän mot Grässkärens fyr eller å ungefärlig lat. $58^{\circ} 37' 30''$ N, long. $17^{\circ} 28' 45''$ O och att två radiopejlingsstationer anordnas, därav en å Hartzö—Enskär nordostvärt från Hävringe och en å norra Gotland.

Lotsstyrelsen har icke till sitt förfogande något fyrskepp, som kan avses för stationering utanför Hävringe. På grund av den stora kostnad, som anskaffning av ett för ändamålet lämpligt fyrskepp drager, och de stora årliga kostnader, som bemanning, underhåll och drift av fyrskeppet skulle förorsaka, anser sig lotsstyrelsen icke böra göra underdånig framställning om anvisande av medel till anskaffning av ett sådant fyrskepp, synnerligast som stora belopp erfordras för anskaffningar och arbeten, som lotsstyrelsen anser böra komma till utförande före anskaffning av ett fyrskepp, som skulle förläggas utanför Hävringe.

Provning av lysboj med undervattenssignalering pågår utanför Vinga. Da proven ännu ej avslutats, anser lotsstyrelsen, att med anskaffning av dylik boj bör tillsvidare anstå.

Sedan Eders Kungl. Maj:t och riksdagen på framställning av lotsstyrelsen för budgetåret 1926—1927 anvisat medel till förbättring av fyrbelysningen för inseglingen till Oxelösund, har under innevarande år ljusstyrkan å de båda fyrarna Hartzö—Enskär och Grässkären ökats från 600 till omkring 3,000 Hefnerljus, varigenom angöringen av och navigeringen i farleden öster och norr om Hävringe till Oxelösund underlättats.

För att emellertid i någon mån tillmötesgå de av nyssnämnda bolag framställda kraven om ytterligare förbättrande av säkerhetsanstalterna vid Hävringe anser lotsstyrelsen, att tillsvidare och intill dess mera betryggande åtgärder kunna vidtagas en lys- och ljudboj bör utläggas ungefär å den plats utanför Hävringe, som ifrågasatts för fyrskeppet. Härigenom skulle en i fritt vatten utanför det grunduppfyllda och svärnavigabla inloppet vid Hävringe belägen angöringspunkt erhållas, vilket särskilt under ogynnsamma väderleksförhållanden skulle bli till ej ringa nytta för den mera djupgående sjöfarten på Oxelösund. Under isförhållanden kan emellertid bojen ej få kvarligga å sin station utan måste då intagas. Ett fyrskepp kan i allmänhet ej heller beräknas kvarligga å stationen under isförhållanden därstädes. Därest framdeles andra och bättre säkerhetsanstalter skulle komma att anordnas vid Hävringe, kan bojen komma till användning å annat håll.

Vid det i Kattegat nordvästvärt från Varberg belägna, vidsträckt grundflaket Fladen är till ledning för den stora sjötrafik, som framgår östvärt om grundflaket, vid nordöstra sidan av detsamma stationerat fyrskeppet Fladen. På 5 nautiska mils avstånd och västsydvästvärt från fyrskeppets plats finnes en grundklack, varå vattendjupet vid medelvatten är 9.7 meter, och på ungefär 5.5 nautiska mils avstånd och sydvästvärt från fyrskeppets plats finnes en grundklack, varå vattendjupet vid medelvatten är 9.5 meter. Mellan nämnda grundklackar och fyrskeppets plats finnas dessutom grundklackar, varå vattendjupet vid medelvatten är respektive 6.6, 7.5, 8, 8.5 och 9.7 meter. Samtliga nämnda grundklackar anses ligga å

Lys- och ljudboj med förankringsgods vid grundflaket Fladen.

- [11.] grundflaket Fladen. Västvärt om grundflaket framgår likaledes en stor sjötrafik. Här ifrågavarande lys- och ljudboj, som skulle utläggas på lämplig plats västvärt om grundflaket, är avsedd till en väl behövlig ledning för sistnämnda sjötrafik vid passerandet västvärt om grundflaket.

Införande av
agabelysning
å Segerstads
fyr.

Å Segerstads fyr å Ölands östra kust utgöres fyrapparaten av en år 1883 för 16,150 kronor anskaffad tredje ordningens linsapparat, vilken år 1908 försågs med luxbelysning, varvid ljusstyrkan från förutvarande 2,000 Hefnerljus ökades till 22,000 Hefnerljus. Segerstads fyr är en fyr av andra klass med två mans bemanning. Av vederbörande lotskapten har framställning gjorts att öka platsens personal med en man eller att å platsen införa agabelysning. Genom att förändra den nuvarande fyrapparaten till belysning med agagas (Dalénljus) och med vidtagande av anordning för åstadkommande av den erforderliga rotationen av linsapparaten direkt genom Daléngas i stället för som för närvarande medelst ett loddrivet urverk skulle dels fyrens ljusstyrka avsevärt ökas, dels dess skötsel så förenklas, att fyren kunde överföras till tredje klass fyr och skötas av en ordinarie befattningshavare. Enär fyrmästarbefattningen å Segerstad nyligen blivit ledig, har det synts lotsstyrelsen lämpligt att nu begära medel till här föreslagen förändring.

Anskaffande
av en ny fyr-
apparat och en
ny fyr lanternin
för Söderarms
fyr.

Vid Söderarms fyr i Stockholms norra skärgård, bland annat lämnande ledning för sjöfarten mellan Stockholm och Finland, utgöres fyrapparaten av en år 1882 uppsatt spegelfyrapparat för fotogenbelysning av icke tidsenlig konstruktion. Genom att utbyta densamma mot en agalinsapparat skulle fyrens ljusstyrka erhålla en välbehövlig förstärkning och fyrapparaten tillsyn på grund av den nya apparatens driftsäkerhet och lätta skötsel i hög grad förenklas, varigenom fyrplatsens bemanning, som har skötseln av de två närbelägna fyrarna Söderarm och Tjärven sig ålagd och som för närvarande utgöres av fem man, skulle kunna minskas med en ordinarie befattningshavare och platsens bostadsförhållanden i anledning därav kunna förbättras. Vidare skulle genom den föreslagna förändringen besparing kunna påräknas i kostnaden å det för fyringen erforderliga lysämnet. Med innevarande års fotogenpris beräknas fyrens årliga fotogenbehov draga en kostnad av omkring 450 kronor, under det att den årliga kostnaden för agagasförbrukningen enligt nuvarande gaspris skulle belöpa sig till cirka 100 kronor, alltså med nuvarande priser en årlig besparing av cirka 350 kronor å kostnaden för fyrens lysämne. Slutligen skulle ungefär halva nyssnämnda belopp kunna beräknas årligen inbesparas genom att uppvärmning av fyren under den kalla årstiden bleve obehövlig.

Den nuvarande fyr lanterninen, vari fyrapparaten är uppställd, uppsattes år 1839 och är icke tidsenlig, i det att fyrrutorna äro av jämförelsevis mycket små dimensioner, under det att fönsterspröjsarna äro grova och belägna nära varandra. Härigenom bortskymmes avsevärt större del av fyrskenet, än som vid nyare lanterniner är fallet, varjämte snö- och isbildning å fyrrutorna lättare uppstår, medförande fyrskenet försvagande. I följd härav är det högeligen önskvärt att i samband med förändringen av fyrapparat förse fyren med en ny fyr lanternin.

Förändring av
Falsterbo fyrs
fyrapparat och
förstärkning av
ljusstyrkan å
Djurstens fyr.

Å den viktiga fyren vid Falsterbo uppsattes dess nuvarande 2:a ordningens linsapparat år 1843, varefter fyrapparaten ljusstyrka ökades dels år 1863 genom att anbringa flera linsringar å linsapparaten, dels år 1906 genom

att utbyta den förutvarande belysningen med veklampa mot luxbelysning med glödstrumpor. Sistnämnda år ersattes även det förutvarande fasta fyrskenet med intermittent sken. Nu ifrågasatt förändring avser att utbyta luxbelysningen mot Dalénljus för agagas. Härigenom skulle vinnas dels en avsevärd förenkling av fyrens skötsel, medgivande en förminskning av platsens personal från tre till två ordinarie befattningshavare, dels en ökning av ljusstyrkan. Genom minskning av antalet befattningshavare skulle bostadsförhållandena å platsen för en jämförelsevis obetydlig kostnad kunna förbättras. Å platsen finnas ett år 1843 uppfört bostadshus, disponerat av fyrmästaren och innehållande tre rum och kök med en nyttig golvyta av 46 kvadratmeter, och ett år 1866 uppfört bostadshus, innehållande två lägenheter om ett rum och kök, vardera om 35 kvadratmeters nyttig golvyta.

I ovan begärt anslag ingår kostnaden för flyttning av den vid Falsterbo ledigblivande luxapparaten till Djurstens fyr utanför Öregrund, varigenom denna fyr skulle erhålla en synnerligen välbehövlig ljusförstärkning, varom framställning gjorts från sjöfartshåll.»

»Lotsstyrelsen har under de senare åren förändrat ett antal fyrar, vilkas fyrapparater visat fast fyrsken, till fyrar med intermittent, klipp- eller blixtsken. Fast sken som fyrskenskaraktär överges nämligen alltmåra på grund av den möjlighet till förväxling med andra fasta sken — på land eller till sjöss — som därav kan föranledas. Förenämnda förändringar hava utförts antingen med användande av äldre, i lotsverkets förråd förefintliga urverk eller i samband med utbyte av tidigare använd fotogenbelysning mot agabelysning.

[11.]
Fortsatt förändring av fyrkaraktär å fyrar, visande fast sken.

Efter år 1918 har sålunda det fasta fyrskenet ersatts med tidsenligt fyrsken å tjuguen fyrar, av vilka fjorton varit fyrar med ständig bevakning. Av ständigt bevakade landfyrar med fast fyrsken återstå för närvarande sjutton.

Med här begärda medel avser lotsstyrelsen att å tre fyrar med ständig bevakning ersätta det nuvarande fasta skenet med intermittent eller annat avbrutet sken. Erforderligt urverk och övrig apparatutrustning för dylik förändring å en fyr beräknas kosta cirka 4,000 kronor eller för tre fyrar 12,000 kronor.

I underdånig skrivelse den 30 september 1920 angående anslag till säkerhetsanstalterna för sjöfarten anhöll lotsstyrelsen, bland annat, om medel till om- och tillbyggnad av lotsuppassningshuset vid Furusunds lotsplats å Köpmanholm. Vid föredragning i statsrådet av 1921 års statsverksproposition uttalade föredragande departementschefen, bland annat, att det ifrågasatta arbetet borde kunna uppskjutas till en senare tidpunkt (bilaga till 1921 års statsverksproposition, tionde huvudtiteln, sid. 83). Uppassningshuset ifråga uppfördes år 1884 för en kostnad av 1,500 kronor å en jämförelsevis brant bergslutning invid stranden och utgjordes av en 3.3×7.5 meter stor envåningsbyggnad av trä, innehållande ett litet vaktrum och ett för lotsar avsett logementsrum med en golvyta av endast cirka 11 kvadratmeter. År 1905 tillbyggdes för en kostnad av 2,565 kronor på ena gaveln ett trätorn, vari fyrapparaten till Furusunds fyr uppställdes. För beredande av övernattningslogement å till lotsplatsen från närliggande lotsplatser, huvudsakligen från Stockholms lotsplats, ankommande lotsar finnes dessutom å farledens andra sida, å Furusundslandet, en år 1877 av

Om- och tillbyggnad av fyr- och lotsuppassningshuset å Köpmanholm vid Furusunds lotsplats.

[11.] trä uppförd, 4,4×5,9 meter stor lotsstuga. Det har emellertid visat sig mindre ändamålsenligt att hava lotsstugor på farledens båda sidor, enär uppehållandet av förbindelsen mellan de båda stränderna orsakar tidsutdräkt och under isvintrar är förenat med svårigheter samt understundom helt omöjliggöres. Med hänsyn härtill måste nuvarande anordning med lotslogement såväl å Köpmanholm som å Furusundssidan anses otillfredsställande, och vore det synnerligen önskvärt, om nu förefintliga otidsenliga anordning så förändrades, att alla lotsar bereddes möjlighet att övernatta å Köpmanholmssidan.

Enär det nuvarande fyr- och lotsuppassningshuset å Köpmanholm i varje fall måste undergå en grundlig, nu ofrånkomlig reparation, har det synts lotsstyrelsen ändamålsenligt att i samband därmed genom om- och tillbyggnad så förändra detsamma, att det utom fyrrum och rum för lotsuppassning komme att innehålla två logementsrum, vardera om cirka 16 kvadratmeters golvyta, med utrymme för tolv å fjorton kojplatser för lotsar och fyrskeppspersonal, varjämte plats för erforderlig skåpinredning m. m. skulle utvinnas. Med hänsyn till lotsningsfrekvensens ojämnhet under olika dagar har ej ansetts tillrädligt att giva logementen mindre storlek. I händelse om- och tillbyggnad av lotsuppassningsstugan på Köpmanholm kommer till stånd, avser lotsstyrelsen att försälja uppassningsstugan å Furusund. I förestående kostnadssiffra ingå kostnaderna för husets till- och ombyggnad samt för grundlig reparation ävensom kostnaderna för behövlig komplettering av sängutrustning och övriga inventarier.

Ny mistsignaleringsapparat å Hällö fyrplats i Bohuslän.

A Hällö fyrplats verkställes sedan år 1894 mistsignaleringen medelst knallsignaler. En för dylik signalering avsedd apparat ställer sig i anskaffning jämförelsevis billig — anordnandet av Hällö apparat betingade en kostnad av 4,300 kronor — men blir kostnaden för den erforderliga ammunitionen relativt hög. Priset å densamma har under de senare åren avsevärt stegrats, och är lotsverkets inköpspris för närvarande 67.05 öre per skott. Som vid Hällö under mistsignalering tolv skott lossas per timme, blir kostnaden för konsumtionseffekter per mistsignaleringstimme därstädes för närvarande kronor 8.05, exklusive fraktkostnader. I medeltal har under åren 1915—1924 vid fyrplatsen ifråga mistsignalering ägt rum 388 timmar per år, vadan medelårskostnaden för ammunition för närvarande där kan beräknas till cirka 3,120 kronor. Till ammunition användas explosiva knallpatroner och tändhattar för elektrisk tändning, vilka sistnämnda ej tillverkas inom landet.

Det föreliggande förslaget avser utbytande av den nuvarande knallsignalapparaten mot ett motordrivet mistmaskineri för givande av ljudstötter, alstrade av komprimerad luft, vilket maskineri skulle uppställas i ett därför uppfört, mindre maskinhus invid fyrtornet. Årskostnaden för konsumtionseffekterna för ett dylikt maskineri å fyrplatsen beräknas för närvarande till cirka 300 kronor, varjämte tillkomma årliga underhållskostnader för maskineriet, beräknade till cirka 200 kronor. Lotsverket har för närvarande nio landfyrar, varest knallsignaler användas för mistsignalering, och är lotsstyrelsen betänkt att på grund av de stegrade kostnaderna för ammunition efter hand ersätta knallsignalapparaterna med andra mistapparater. Att lotsstyrelsen ansett lämpligt att härvid i första hand utbyta mistsignaleringsapparaten å Hällö fyrplats, sammanhänger med det förhållandet, att observationerna av Hällö knallsignaler försvåras på

grund av ljudligheten från skotten vid förekommande sprängningar i de i Bohusläns skärgård talrika stenbrotten.

[11.]

Vid ingående söderifrån under mörker i sundet mellan Klövholmen och Kanholmen i den viktiga farleden Sandhamn—Stockholm föreligger för närvarande stor svårighet att beräkna, huru nära Klövholmen fartyget befinner sig och varest giren skall göras för ingående i nämnda sund. Navigeringen försvåras ytterligare av det med en kvastprick utmärkta grundet väster om Klövholmens fyr, varjämte nordöstra udden av Kanholmen är så låg, att den under mörker ej framträder. Blevet nämnda udde utmärkt med ett fyrsken, underlättades navigeringen högst avsevärt i detta trånga, livligt trafikerade farvatten.

Anordnande av en fyr å Norra Kanholmen vid farleden Sandhamn—Stockholm.

En komplettering av fyrbelysningen i Lindalssundet har visat sig vara erforderlig, och skulle till fyllande av detta behov en mindre, obehakad fyr uppföras å skäret Lång-Bertil på farledens sydsida vid västra delen av sundet. Härigenom skulle för under mörker ingående fartyg erhållas ett utmärkt styrmärke vid passagen genom det livligt trafikerade Lindalsundet.»

Anordnande av en fyr å skäret Lång-Bertil i västra delen av Lindalsundet i farleden Sandhamn—Stockholm.

»Vid denna år 1839 å den cirka 16 meter höga ön Söderarm anlagda, i yttersta havsbandet av Stockholms norra skärgård belägna fyrplats har lotsverket fem mans fyrpersonal boende för skötseln av Söderarms fyr och den cirka $2\frac{1}{2}$ nautiska mil norr därom liggande Tjärvens fyr. Bostadshusen utgöras av ett år 1877 uppfört fyrmästarehus, innehållande en lägenhet om tre rum och kök med 64 kvadratmeter fri golvyta, ett åren 1838—1839 uppfört fyrvaktarehus, innehållande två små lägenheter om ett rum och kök med 20, respektive 27 kvadratmeter fri golvyta och ett år 1903 från en nedlagd fyrplats å Gotland flyttat, där år 1859 uppfört bostadshus med två små lägenheter om ett rum och kök, innehållande 28 respektive 30 kvadratmeter fri golvyta. Även om tidigare i denna skrivelse föreslagen förändring av fyrapparat vid Söderarms fyrplats verkställs och en man å platsen indrages, bliva bostadsförhållandena å platsen mindre tillfredsställande. Om här begärda medel beviljas, avser lotsstyrelsen att tillbygga det ena tvåfamiljshuset, så att det kommer att erhålla två lägenheter om två rum och kök, varvid samtidigt å huset erforderliga reparationsarbeten skulle utföras. Efter eventuell personalindragning å platsen kan sedermera det andra tvåfamiljshuset för en jämförelsevis ringa kostnad omändras, så att det kommer att innehålla en lägenhet om två rum och kök och ett enkelrum, vilket sistnämnda är synnerligen önskvärt att hava tillgängligt för inkvartering av vikarier och arbetsmanskap vid arbeten å Söderarms fyr- och lotsplats samt vid vissa sjukdomsfall å denna avskilt belägna plats (enslighetsklass II). Här framlagt förslag ingår som led i pågående förbättring av lotsverkets bostadsförhållanden. I detta sammanhang får lotsstyrelsen meddela, att under år 1922 fem av lotsverkets tjänstebostäder hava förbättrats, under år 1923—1924 sex, under år 1924—1925 tre och att under innevarande redovisningsår åtta tjänstebostäder bliva förbättrade medelst till för säkerhetsanstalterna för sjöfarten anvisade medel, men att ännu ett flertal bostadslägenheter i behov av förbättring återstå.

Förbättring av bostadsförhållandena vid Söderarms fyrplats.

[11.]
Flyttning av
Krikeudde fyr
och uppförande
av en ny, obe-
vakad fyr.

För att utmärka 3.5 meters grundet ost om Dynglassets bränningar vid inloppet till Nordmalingsfjärden utlades år 1913 väster om grundet ifråga en fotogenlysboj. Här framlagt förslag innebär att indraga lysbojen och att i stället uppföra en fyr ost om farleden samt att flytta den år 1890 anlagda fyren Krikeudde syd över, varvid dess södra inseglingsvinkel skulle läggas ost om 3.5 meters grundet vid Dynglasset i stället för väster om det samma. Ledning förbi Krikeudde fyr i dess nya läge skulle lämnas av den föreslagna nya fyren ost om farleden. De fördelar en fyr i land erbjuder i jämförelse med en lysboj äro bland andra: möjlighet att från fyren anordna olika lysvinklar, större driftsäkerhet, möjlighet att under svåra väderleksförhållanden tillse fyrapparaten, intet hinder för fyrens funktionerande på grund av isförhållanden i sjön — en lysboj måste intagas, innan is börjar bildas i farvattnet. Årskostnaden för en agafyr blir även lägre än för den nuvarande fotogenlysbojen. Kostnaden för ifrågavarande förbättring av säkerhetsanstalterna har beräknats till: för anordnande av en ny 6:e ordningens agafyr 6,000 kronor och för flyttning av Krikeudde fyr och dess fyrapparats uppställande i en järnkur i stället för nuvarande trähus 2,500 kronor eller sammanlagt 8,500 kronor. Om ifrågavarande förändring utföres, frigöres den nuvarande lysbojen för annan användning för lotsverkets ändamål.»

Departements-
chefen.

En granskning i detalj av de utav lotsstyrelsen framställda anslagskraven giver vid handen, att de så gott som alla avse tillvaratagande av för sjöfarten och lotsverket betydelsefulla önskemål. De skäl, som av lotsstyrelsen anförts till stöd för ett skyndsamt vidtagande av de begärda förbättrings- och nyanläggningsarbetena m. m., synas mig även på de flesta punkter synnerligen starka. Givetvis skulle det under sådana omständigheter varit i hög grad tillfredsställande, om det varit möjligt att i någorlunda obeskuret skick bifalla den av lotsstyrelsen gjorda framställningen. Då jag det oaktat finner mig nödsakad att föreslå högst väsentliga inskränkningar i de av styrelsen begärda anslagsbeloppen, beror detta sålunda icke därpå, att jag underskattar betydelsen av de ändamål, för vilkas tillgodoseende styrelsen hemställt om anslag, utan framför allt på den försiktighet med avseende å medelsanvisningen, som det statsfinansiella läget alltjämt påkallar. Härtill kommer emellertid dessutom, att vissa av de av lotsstyrelsen föreslagna arbetena torde utan större olägenhet kunna uppskjutas till ett kommande budgetår, däribland några som synas mig böra kunna utföras på ett enklare sätt och dymedelst även till lägre kostnad än som föreslagits. Med hänsyn till de sålunda framhållna motiven för en begränsning av anslagsbelastningen å 1927—1928 års riksstat har jag ansett mig böra förorda ett uteslutande av de anslagsposter, som i min inledningsvis lämnade sammanställning hava numren 2, 3, 10, 16 samt 19—25. Härigenom skulle den totala anslagssumman minskas från 905,100 kronor med 488,300 kronor till 416,800 kronor. Å andra sidan finner jag mig pliktig nu uttala, att någon ytterligare nedsättning icke synes mig lämpligen kunna vidtagas. I detta sammanhang anser jag mig böra åberopa vad riksdagens statsutskott yttrade vid behandling av de i 1925 års statsverksproposition upptagna anslagsäskandena

till dessa säkerhetsanstalter. Utskottet, som samtidigt hade att behandla vissa inom riksdagen väckta motioner om anslag till ytterligare dylika ändamål, tillstyrkte utan tillägg Kungl. Maj:ts förslag men uttalade härvid, bland annat, den förhoppningen, att för utförande av förbättringar och nyanskaffningar av säkerhetsanstalter å kommande budgetårs riksstater medel måtte kunna beredas i större omfattning än vad under de senaste åren därför varit fallet.

I fråga om den största anslagspost, jag anser böra uteslutas, nämligen nr 2, avseende 200,000 kronor till anskaffande av nytt tjänstefartyg för östra lotsdistriktet, ber jag att få omnämna, att jag från lotsstyrelsen erhållit en detaljerad översikt över samtliga de åtgärder, styrelsen under de närmaste åren anser erforderliga beträffande lotsverkets fyrskepp och tjänstefartyg. Dessa åtgärder, som sammanlagt avse stora kostnader, torde av lotsstyrelsen successivt under en följd av år komma att föreläggas Kungl. Maj:t och riksdagen. Då jag, på sätt jag nedan skall närmare utveckla, ämnar förorda, att för nästkommande budgetår beredas medel till ett belopp av 235,000 kronor för nytt maskineri och radiotelegraf å samt delvis ombyggnad av fyrskeppet nr 25 Finngrundet, finner jag mig emellertid icke för samma budgetperiod kunna förorda anslag för anskaffande av nytt tjänstefartyg för östra lotsdistriktet utan nödgas föreslå, att frågan härom för närvarande får anstå. En medverkande omständighet har härvid även varit den, att jag ansett det böra undersökas, huruvida icke kostnaderna för anskaffning av detta fartyg må kunna nedbringas.

Vad angår anslagsposten nr 10, som avser uppförande av en 4:e ordningens fyr vid Näsby, beläget å den cirka 28 nautiska mil långa kuststräckan mellan Kapelluddens och Segerstads fyrar å Ölands ostkust, för en beräknad kostnad av 13,000 kronor, är att märka, att lotsstyrelsen motiverar ifrågasvarande förslag därmed, att de nu befintliga fyrarnas lysvidder — om respektive 16 och 14 nautiska mil — under mindre goda siktförhållanden minskades till men för fartygens orientering. Då emellertid vid bifall till ett annat av styrelsen väckt förslag, nämligen om införande av agabelysning å Segerstads fyr, vilket förslag jag ämnar tillstyrka, nämnda fyrs ljusstyrka kommer att avsevärt ökas och således jämväl dess lysvidd att utsträckas, lär behovet av den nu ifrågasatta nya fyren bliva i varje fall mindre betydelsefullt än för närvarande.

Beträffande anslagsposterna nr 19, som avser byggande av ny båtbyggga, båtslip och källare vid Svartklubbens lotsplats i Öregrunds skärgård för ett belopp av 16,400 kronor, samt nr 21 och 22, vilka avse förbättring av hamnförhållandena vid Malörens och Agö lotsplatser för en beräknad kostnad av respektive 35,000 kronor — sammanlagt beräknas kostnaderna för Malören till 80,000 kronor, därav nu till en början begäras endast 35,000 kronor — och 45,000 kronor, synes det mig nödvändigt att undersöka, huruvida icke ifrågasvarande förbättringsarbeten kunna utföras på ett väsentligt enklare

[11.] sätt än som föreslagits, varigenom de nu beräknade, betydliga kostnaderna skulle kunna nedbringas.

Vad angår övriga av lotsstyrelsen föreslagna åtgärder, till vilka jag icke förordar anslagsäskande hos riksdagen innevarande år, torde desamma utan större olägenhet kunna framskjutas till ett senare år.

Till stöd för de av lotsstyrelsen föreslagna åtgärder, beträffande vilka jag — såsom framgår av vad jag redan anfört — är beredd förorda, att framställning nu göres till riksdagen om beviljande av erforderliga medel, får jag, som icke anser mig kunna föreslå några minskningar i de av styrelsen i dessa fall gjorda kostnadsberäkningarna, anföra följande.

Lika med lotsstyrelsen anser jag den ifrågasatta kompletteringen i utrustningen och ombyggnaden av fyrskeppet Finngrundet, vilka arbeten även min företrädare i ämbetet förordade till utförande under ett kommande budgetår, icke längre böra uppskjutas. Den möjlighet, som genom statsisbrytarens tillkomst uppkommit att något förlänga sjöfarten under hösten och förvintern på en del norrlandshamnar, är i hög grad beroende av att detta för nämnda sjöfart viktiga fyrskepp så länge som möjligt kan kvarstanna å sin på cirka 30 nautiska mils avstånd från närmaste land belägna station. Här för erfordras emellertid såväl att fyrskeppet förses med avsevärt kraftigare maskineri än dess nuvarande som att fyrskeppet delvis ombygges genom dess förseende med isbrytarstäv, ändring av akterstäv och dess förstärkning i och vid vattenlinjen, allt i syfte att möjliggöra dess gång i någorlunda kraftig is. I samband med ifrågavarande förändringar lära jämväl övriga av lotsstyrelsen ifrågasatta åtgärder böra vidtagas. Sålunda bör fyrskeppet förses med undervattensljudapparat och apparat för radiosignaler, vilket är av stor betydelse för den synnerligen omfattande sjötrafik ifrågavarande fyrskepp har att betjäna. Sistnämnda anläggning är önskvärd även av hänsyn till fyrskeppets personal, då på grund av fartygets stora avstånd från land uppehållande vintertid av förbindelse med land medelst fartygets båtar möter stora svårigheter. Beträffande det föreslagna utbytet av den nuvarande fyrapparaten mot en agapendelfyrapparat må framhållas, förutom ökningen av ljusstyrkan, de årliga kostnadsbesparingarna å för fyringen erforderligt bränsle, vilka besparingar av styrelsen beräknas till tre fjärdedelar av nuvarande kostnaderna.

Vad därefter angår de föreslagna nya bojarna, nämligen lysboj vid Bredgrund samt lys- och ljudbojar utanför Hävringe och vid grundflaket Fladen, anser jag anskaffningen av nämnda bojar, i betraktande av de lättnader för sjöfarten, som de ifrågasatta anordningarna å respektive platser — samtliga belägna å områden där en betydande trafik framgår — skulle erbjuda, icke böra uppskjutas.

De ifrågasatta förändringarna av fyrapparaterna å Segerstads, Söderarms och Falsterbo fyrar utgöra samtliga förbättringar, som skulle medföra en ökning av dessa fyrars nuvarande ljusstyrka och en avsevärd förenkling av deras skötsel, samtidigt som därigenom skulle vinnas

minskning såväl av den vid respektive fyrar nu anställda personalen som av bränslekostnaderna. De för fyrarnas förändring erforderliga, icke allt för betydande engångskostnaderna skulle alltså i längden medföra väsentliga besparingar. Jag vill i detta sammanhang omnämna, att den numera lediga fyrmästarebefattningen å Segerstads fyr tillsvidare uppehålles allenast på förordnande för möjliggörande, efter genomförd förändring av denna fyr, av befattningens indragande.

Enahanda besparingssynpunkter, ehuru begränsade till konsumtions- och underhållskostnaderna, göra sig gällande beträffande den föreslagna anskaffningen av ny mistsignaleringsapparat å Hällö fyrplats.

Till den nu pågående förändringen av fyrar, vilkas fyrapparater visa fast fyrsken — möjlighet till förväxling med andra fasta sken på land eller till sjöss kan därav föränledas — till fyrar med intermittent, klipp- eller blixtsken lära medel fortfarande böra anvisas.

Med hänsyn såväl till det bristfälliga skick, vari fyr- och lotsuppassningshuset å Köpmanholm vid Furusunds lotsplats för närvarande befinner sig, som även därtill att den nuvarande anordningen med lotslogement både å Köpmanholm och Furusundssidan måste anses otillfredsställande, har jag icke något att erinra mot den föreslagna om- och tillbyggnaden av nämnda fyr- och lotsuppassningshus.

Vad angår de föreslagna nya fyrarna å Norra Kanholmen och å skäret Lång-Bertil i Stockholms skärgård ävensom den ifrågasatta flyttningen av Krikeudde fyr vid Nordmalingsfjärden m. m., anser jag dessa åtgärder, med hänsyn till de fördelar, som därigenom för jämförelsevis obetydliga kostnader skulle vinnas, böra komma till utförande.

Vidkommande slutligen den föreslagna förbättringen av bostadsförhållandena vid Söderarms fyrplats anser jag, lika med lotsstyrelsen, att bostadsförhållandena vid denna fyrplats äro synnerligen otillfredsställande. Då det synes mig i hög grad önskvärt, att något rymligare bostäder beredas personalen å denna ensligt belägna plats, har jag sålunda funnit mig böra förorda, att medel för ändamålet äskas för nästkommande budgetår.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle av riksdagen äskas anslag för nedannämnda ändamål och med följande belopp, nämligen:

Nytt maskineri och radiotelegraf å samt delvis ombyggnad	
av fyrskeppet nr 25 Finngrundet	kronor 235,000
Lysboj med förankringsgods vid Bredgrund	» 7,900
Lys- och ljudboj med förankringsgods utanför Hävringe	» 13,000
Lys- och ljudboj med förankringsgods vid grundflaket Fladen	» 13,000
Införande av agabelysning å Segerstads fyr	» 18,000
Anskaffande av en ny fyrapparat och en ny fyr lanternin	
för Söderarms fyr	» 32,500
Förändring av Falsterbo fyrs fyrapparat och förstärkning	
av ljusstyrkan å Djurstens fyr	» 13,500

[11.] Fortsatt förändring av fyrkaraktär å fyrar, visande fast sken kronor	12,000
Om- och tillbyggnad av fyr- och lotsuppassningshuset å Köpmanholm vid Furusunds lotsplats	» 12,000
Ny mistsignaleringsapparat å Hållö fyrplats i Bohuslän	» 30,000
Anordnande av en fyr å norra Kanholmen vid farleden Sandhamn—Stockholm	» 3,400
Anordnande av en fyr å skäret Lång-Bertil i västra delen av Lindalssundet i farleden Sandhamn—Stockholm	» 4,000
Förbättring av bostadsförhållandena vid Söderarms fyrplats	» 14,000
Flyttning av Krikeudde fyr och uppförande av en ny, obe- vakad fyr	» 8,500
Summa kronor	416,800.

Innan jag lämnar denna punkt, tillåter jag mig erinra, att från de under åren 1914—1921 till säkerhetsanstalter för sjöfarten anvisade reservationsanlagena såsom i anspråk tagen kapitaltillgång till inkomstsidan i riksstaten för första halvåret 1923 överfördes ett belopp av 107,850 kronor, utgörande huvuddelen av besparingar, tillhoppa 107,854 kronor 77 öre, vilka, sedan vissa arbeten slutförts, visat sig hava uppkommit å därför avsedda anslagsposter. Därvid förutsattes, att å vissa anslagsposter uppkomna brister skulle i sinom tid täckas av de överskott, som, enligt vad som av lotsstyrelsen hade upplysts, ytterligare vore att förvänta å andra dylika poster.

I skrivelse den 28 augusti 1923 anmälde sedermera lotsstyrelsen, att dels brister å tillhoppa 46,132 kronor 48 öre men dels ock ett sammanlagt överskott av 65,491 kronor 83 öre uppstått å olika anslagsposter, avseende dä-mera avslutade arbeten, till vilka medel beviljats under åren 1914—1922; och hemställde lotsstyrelsen i anslutning därtill, att medel måtte ställas till förfogande för täckande av omförmälda brister, varefter skillnaden mellan överskott och brister enligt styrelsens mening kunde disponeras vid finansie-ringen av budgeten för räkenskapsåret 1924—1925. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag medgav riksdagen att till täckande av berörda brister finge av omförmälda överskott tagas i anspråk ett belopp av 46,132 kronor 48 öre. Skillnadsbeloppet, 19,359 kronor 35 öre, kvarstår däremot alltjämt som reservation å nu ifrågavarande anslag.

Nu har lotsstyrelsen i en den 15 november 1926 dagtecknad promemoria, efter att hava erinrat om vad i förevarande ämne förut förekommit, anmält, att på sätt en promemorian åtföljande tablå närmare angäve, uppstått ytter-ligare ett överskott å tillhoppa 118,700 kronor 27 öre å diverse anslagsposter men tillika en brist å 4,991 kronor 55 öre å en anslagspost, samtliga poster avseende numera avslutade arbeten, till vilka medel anvisats under tiden från och med år 1914 till och med utgången av budgetåret 1925—1926.

I samma promemoria har emellertid styrelsen meddelat, att i den summa av 107,850 kronor, som enligt vad ovan nämnts togs i anspråk för finansieringen av budgeten för första halvåret 1923, ingick ett belopp

av 12,746 kronor 40 öre, utgörande överskott å en anslagspost för nya anordningar för fyrbelysning¹ och mistsignalering å fyrskeppet Grepen. Denna anslagspost hade emellertid icke ingått i reservationsanslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten utan anvisats såsom ett särskilt reservationsanslag under femte huvudtiteln å 1919 års tilläggsstat. Sedermera hade nämnda överskottsbelopp tillförts kassafonden. Härigenom hade anslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten oriktigt minskats med samma belopp, varför beloppet borde återbördas till detta anslag. De nu redovisade överskotten skulle för detta ändamål böra minskas med nämnda belopp 12,746 kronor 40 öre.

I enlighet med vad sålunda anförts finnes för närvarande på detta anslag en behållning av (4 kronor 77 öre + 19,359 kronor 35 öre + 118,700 kronor 27 öre =) 138,064 kronor 39 öre, vilken emellertid bör minskas med ovannämnda felaktigt redovisade belopp, 12,746 kronor 40 öre, varefter verkliga behållningen bliver 125,317 kronor 99 öre.

Jag tillstyrker nu, att av riksdagen äskas medgivande, att av sistnämnda överskottsmedel för täckande av tidigare omförmälda, av lotsstyrelsen anmälda brist må användas ett belopp av 4,991 kronor 55 öre. Beträffande återstoden, 120,326 kronor 44 öre, förordar jag, att ett belopp av 100,000 kronor må tagas i anspråk för anordnande av vissa av de säkerhetsanstalter, som i enlighet med mitt förslag nu skulle komma till utförande. I fråga om den därefter återstående behållningen — 20,326 kronor 44 öre — synes mig lämpligast, att detta belopp får kvarstå såsom reservation å nu ifrågakvarande anslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till säkerhetsanstalter för sjöfarten å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 316,800,

dels medgiva, att av det överskott å sammanlagt 125,317 kronor 99 öre, som efter arbetenas avslutande visat sig hava uppstått å olika under tiden från och med år 1914 till och med budgetåret 1925—1926 till säkerhetsanstalter för sjöfarten anvisade anslagsposter, må för anordnande av dylika säkerhetsanstalter, i enlighet med vad av mig förordats, tagas i anspråk ett belopp av 100,000 kronor,

dels ock medgiva, att av nyssnämnda överskott må till täckande av å en dylik anslagspost uppkommen brist tagas i anspråk ett belopp av 4,991 kronor 55 öre.

Patent- och registreringsverket.

[12.] 15. Patent- och registreringsverket. I riksstaten för budgetåret 1926—
Patent- och registrerings- 1927 är det ordinarie reservationsanslaget till upprätthållande av patent- och
verket. registreringsverkets verksamhet upptaget med 928,700 kronor, att direkt utgå
 (ordinarie anslag.) av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel.
 Den av riksdagen godkända staten för patent- och registreringsverket har
 följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 499,800
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, vikariatser- sättningar m. m., förslagsvis	» 128,000
Renskrivning och skrivmaterialier, bränsle, lyse, renhållning och städning samt inventariers anskaffande och under- håll m. m., förslagsvis	» 75,000
Publikationer, efter avdrag av influtna prenumerationsav- gifter och dylikt, kungörelser, böcker och tidskrifter samt bindningskostnader, förslagsvis	» 179,860
Återställda registreringsavgifter, förslagsvis	» 12,000
Bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern, för- slagsvis	» 3,200
Avlöning åt en å övergångsstat uppförd registrator	» 6,400
Pensioner åt avskedade tjänstemän, förslagsvis	» 24,440

Reservationsanslag kronor 928,700,

att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel.

Patent- och registrerings- I skrivelse den 24 augusti 1926 har nu patent- och registreringsverket
verket. hemställt, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen göra framställning om anslag
 till ämbetsverket för budgetåret 1927—1928 med ett belopp av 935,700 kronor.

I förhållande till det för löpande budgetåret beviljade anslaget innebär
 alltså det nu av ämbetsverket äskade beloppet en ökning av 7,000 kronor.

De av patent- och registreringsverket ifrågasatta ändringarna i den för
 ämbetsverket nu gällande staten avse *dels* höjning av anslaget till avlöningar
 till ordinarie tjänstemän med 3,000 kronor eller från 499,800 kronor till
 502,800 kronor samt av anslaget till pensioner åt avskedade tjänstemän med
 7,000 kronor eller från 24,440 kronor till 31,440 kronor, *dels ock* minskning
 av anslaget till renskrivning och skrivmaterialier m. m. med 3,000 kronor
 eller från 75,000 kronor till 72,000 kronor. Därjämte har ämbetsverket
 ifrågasatt, att, då utgifterna för den åt verket upplåtta fastigheten avfördes
 under sistnämnda anslagspost, postens benämning måtte kompletteras med
 orden »fastighetens underhåll».

I fråga om *avlöningsanslaget* anför ämbetsverket i huvudsak följande.

För skötseln av värmeledningen och ett flertal maskinella anordningar i verkets byggnad vore från och med den 15 januari 1920 anställd mot kontrakt, som gällde för ett år i sänder, en värmeledningsskötare, vilken tillika vore portvakt för fastigheten. I värmeledningsskötarens befattning inginge såväl eldare- som maskinistgöröml. Under årens lopp hade hans göröml så utökats, att han numera verkställde så gott som alla erforderliga reparationer å elektriska ledningar, belysningsanordningar, ringlednings- och hiss-anordningar, vatten- och avloppsledningar m. m. Därjämte utförde han en del snickeriarbeten av mindre omfattning.

Värmeledningsskötarens kontanta årslön — som från början utgjort 2,000 kronor — utginge nu med 2,400 kronor jämte dyrtidstillägg. Såsom portvakt åtnjöte han en kontant lön av 900 kronor utan rätt att därå erhålla dyrtidstillägg. I båda egenskaperna åtnjöte han förmånen av fri bostad med värme och elektrisk belysning.

Att sysslan såsom värmeledningsskötare ställde stora krav på dess innehavare, framginge av vad som anförts angående de med densamma förenade görömlen. Det vore därför enligt ämbetsverkets uppfattning otillfredsställande, att en så viktig befattning uppehöles av en person, som vore anställd allenast medelst kontrakt, vilket av den anställde kunde uppsägas, så snart utsikt till förmånligare anställning yppade sig.

Den nuvarande värmeledningsskötaren hade i sitt arbete hos ämbetsverket ådagalagt synnerlig flit och skicklighet. Han finge därför anses vara väl förtjänt av att komma på ordinarie stat. Ur pensionssynpunkt vore en sådan anställning för honom, som uppnått en ålder av 42 år, av största betydelse, då hans nuvarande anställning ej medförde rätt till pension vare sig för honom själv eller för hans familj.

Enligt vad ämbetsverket inhämtat vore befattningen såsom eldare och maskinist i vissa andra statens verk uppförd i lönegraden B 8. Ämbetsverket ansåge fördenskull, att även ifrågavarande befattning hos verket borde uppföras i nämnda lönegrad. Då den nuvarande värmeledningsskötarens föregående tjänstgöring syntes berättiga honom till omedelbar uppflyttning i nämnda lönegrads andra löneklass (löneklass 9 i avlöningsreglementet), komme hans begynnelselön å ordinarie stat att bliva ungefär densamma som det kontanta belopp, han för närvarande uppbure, minskat med pensionsavgifter.

Vad anginge portvaktssysslan, borde detta uppdrag fortfarande ordnas genom kontrakt, men syntes under förhanden varande förhållanden ersättningen därför böra begränsas till förmånen av fri bostad med värme och lyse.

Ämbetsverket finge alltså föreslå, att anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän ökades med ett belopp av 3,000 kronor, motsvarande ungefärliga begynnelselönen för en befattningshavare i lönegraden B 8.

Under förutsättning att ovannämnda eldare- och maskinistbefattning bleve uppförd å ordinarie stat, borde anslaget till *renskrivning och skrivmaterialier m. m.* minskas med samma belopp, varmed anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän föreslagits skola ökas, eller med 3,000 kronor. Anslaget skulle sålunda i staten uppföras med ett från 75,000 kronor till 72,000 kronor nedsatt belopp.

Vad slutligen anginge det i staten upptagna anslaget å 24,440 kronor till *pensioner åt avskedade tjänstemän*, borde detsamma, då under nu löpande

- [12.] budgetår en befattningshavare väntades avgå med ett pensionsbelopp av i avrundat tal 7,000 kronor, ökas med sistnämnda belopp och sålunda upptagas med 31,440 kronor.

Över patent- och registreringsverkets ifrågavarande framställning har allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 27 oktober 1926 avgivit infortrat utlåtande. Därvid har nämnden uttalat sig på följande sätt:

*Allmänna
civilförvalt-
ningens löne-
nämnd.*

»Vad beträffar den i patent- och registreringsverkets föreliggande skrivelse gjorda hemställan om inrättande av en ordinarie befattning inom lönegraden B 8 för den vid ämbetsverket anställde värmeledningsskötaren, synes det allmänna civilförvaltningens lönenämnd icke föreligga anledning till erinran mot att ifrågavarande befattning uppföres på ordinarie stat. Enligt lönenämndens mening erhålles emellertid en skälig löneställning för sagda befattning genom densammas inordnande såsom ordinarie tjänst i lönegraden B 7. Det kan härvid erinras, hurusom befattningarna eldare vid riksarkivet och universitetet i Lund hänförts till lönegraden B 5, och att befattningen vaktmästare, tillika maskinist och eldare, vid farmaceutiska institutet placerats i lönegraden B 7.

Den av lönenämnden sålunda föreslagna lönegradsplaceringen för nu ifrågavarande befattning torde icke böra föranleda till någon ändring av patent- och registreringsverkets förslag rörande ökning med 3,000 kronor av förslagsanslaget för avlöningar till ordinarie tjänstemän vid ämbetsverket.

I övriga delar har patent- och registreringsverkets förevarande framställning icke givit anledning till någon erinran från lönenämndens sida.»

Reservation.

Mot lönenämndens förslag till lönegradsplacering för ifrågavarande maskinistbefattning hava två av nämndens ledamöter uttalat avvikande mening, i det att de ansett, att nämnden bort tillstyrka ämbetsverkets förslag om befattningens placering i lönegraden B 8.

*Departements-
chefen.*

Då den åt patent- och registreringsverket upplåtna, i kvarteret Uppfinnaren vid Valhallavägen i Stockholm belägna byggnaden är avsedd att för all framtid användas såsom ämbetslokal för verkets behov, är det uppenbart, att sysslan såsom skötare av värmeledningen och de olika inom denna stora byggnad befintliga maskinella anordningarna är av stadigvarande karaktär. Vad patent- och registreringsverket i avseende härå anført till stöd för sin framställning om uppförande å ämbetsverkets ordinarie stat av en eldare- och maskinistbefattning finner jag sålunda innefatta tillräcklig grund för ett bifall till ämbetsverkets förslag härutinnan. Däremot anser jag mig icke kunna tillstyrka framställningen i den del, densamma avser ifrågavarande befattnings inordnande i lönegraden B 8. Lika med majoriteten inom lönenämnden håller jag nämligen före, att en skälig löneställning för sagda befattning erhålles genom dess placering i lönegraden B 7. Vid bifall härtill lär den i ämbetsverkets stat ingående anslagsposten till avlöningar åt ordinarie tjänstemän, nu 499,800 kronor, böra ökas med ett belopp av 2,988 kronor eller, i avrundat tal, 3,000 kronor till 502,800 kronor.

I anslutning härtill bör, på sätt patent- och registreringsverket självt

erinrat, den i staten ingående anslagsposten till renskrivning och skrivmaterialier m. m. å 75,000 kronor, från vilken post ersättningen för skötseln av värmeledningen m. m. hittills bestritts, minskas med enahanda belopp, 3,000 kronor, och sagda post för nästkommande budgetår alltså upptagas med ett till 72,000 kronor nedsatt belopp.

Vidkommande anslagsposten till pensioner åt avskedade tjänstemän, nu 24,440 kronor, läser på de av ämbetsverket anförda skäl en höjning till 31,440 kronor vara oundviklig.

Beträffande övriga uti ämbetsverkets stat ingående anslagsposter har ämbetsverket icke ifrågasatt annan ändring, än att en av dessa poster, nämligen posten till renskrivning och skrivmaterialier m. m. skulle — med hänsyn till att utgifterna för fastighetens underhåll avfördes under denna post — erhålla därav betingad förändrad benämning. Då icke heller jag anser någon ytterligare nedsättning i ifrågavarande anslagsposter för närvarande vara möjlig, tillstyrker jag, som icke har något att erinra mot den av ämbetsverket förordade benämningen på nyss angivna post till renskrivning och skrivmaterialier m. m., att desamma upptagas med samma belopp som i den för ämbetsverket nu gällande staten.

Vid bifall till mitt förslag skulle anslaget till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet, nu 928,700 kronor, höjas med (3,000 + 7,000 — 3,000) 7,000 kronor till 935,700 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels från och med den 1 juli 1927 bestämma antalet ordinarie befattningshavare hos patent- och registreringsverket på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör	A 3
6 byråchefer	B 30
19 byrådirektörer	B 28
4 förste byråingenjörer	B 24
1 bibliotekarie	B 24
1 sekreterare	B 24
5 byråingenjörer	B 21
1 kassör och räkenskapsförare	B 21
3 notarier	B 21
1 kansliskrivare	B 11
1 eldare och maskinist	B 7
1 förste expeditionsvakt	B 7
6 kanslibiträden	B 7
5 expeditionsvakter	B 5
15 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden	B 2;

[12.]

dels godkänna följande stat för patent- och registreringsverket, att tillämpas från och med den 1 juli 1927:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 502,800
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, vikariatsersättningar m. m., förslagsvis	» 128,000
Renskrivning och skrivmaterialier, fastighetens underhåll, bränsle, lyse, renhållning och städning samt inventariers anskaffande och underhåll m. m., förslagsvis	» 72,000
Publikationer, efter avdrag av influtna prenumerationsavgifter och dylikt, kungörelser, böcker och tidskrifter samt bindningskostnader, förslagsvis	» 179,860
Återställda registreringsavgifter, förslagsvis	» 12,000
Bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern, förslagsvis	» 3,200
Avlöning åt en å övergångsstat uppförd registrator	» 6,400
Pensioner åt avskedade tjänstemän, förslagsvis	» 31,440

Reservationsanslag kronor 935,700;

dels ock, vid bifall härtill, höja det *ordinarie* reservationsanslaget till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet,

nu	kronor 928,700,
med	» 7,000
till	» 935,700,

att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel.

[13.]
Dyrtidstillägg
patent- och
registrerings-
verket.
anslag.)

16. **Dyrtidstillägg vid patent- och registreringsverket.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet anført i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid patent- och registreringsverket

för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* reservations-
 anslag av kronor 115,000,
 att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt re-
 gistreringsavgifters medel.

[13.]

17. **Kostnader, som föranledas av överståthållarämbetets och länsstyrelsernas befattning med vissa slag av registrering.** Enligt de av Kungl. Maj:t den 30 december 1910 godkända grunder för förändrad uppställning av riksstaten skulle avgifter, som inflöte till de lokala registreringsmyndigheterna, överståthållarämbetet och länsstyrelserna, och vore avsedda för bestridande av kostnaderna för de av dessa myndigheter omhändertagna registreringar och kungöranden om anmälningar till förenings-, försäkrings- och handelsregistren, icke vidare, såsom dittills, sammanföras med de avgifter, som inflöte till patent- och registreringsverket och avsåge uppehållandet av dess verksamhet. I enlighet med planen för budgetomläggningen skulle efter 1912 års ingång de registreringsavgifter, som inflöte hos överståthållarämbetet och länsstyrelserna, samt de utgifter, som i anledning av denna registreringsverksamhet uppkomme hos nämnda myndigheter, behandlas sålunda, att utgifterna skulle avföras å det förslagsanslag, som bleve i riksstaten för ändamålet anvisat, och de inflytande avgifterna tillföras samma förslagsanslag såsom särskilda uppbördsmedel.

[14.]
Kostnader, som föranledas av överståthållarämbetets och länsstyrelsernas befattning med vissa slag av registrering. (extra anslag.)

Till grund för beräkningen av det belopp, till vilket ett dylikt anslag borde bestämmas, lades två av statskontoret upprättade tablåer, utvisande den ena uppbörden av avgifterna och den andra utgifterna för dylik registrering under åren 1900—1909. Skillnaden mellan uppbörds- och utgiftsbeloppen — med en av försiktighet tillagd marginal av 1,000 kronor — ansågs böra bestämma det föreslagna anslaget storlek.

I anslutning till ovannämnda beräkning har riksdagen alltsedan år 1912 anvisat ett extra förslagsanslag av 4,000 kronor till bestridande av kostnaderna för den nämnda myndigheter åliggande befattning med registreringar och anmälningar till förenings- m. fl. register, varjämte riksdagen medgivit, att de till myndigheterna inflytande avgifterna för dylika registreringar och anmälningar finge tillföras detta anslag såsom särskilda uppbördsmedel.

Anslagen jämte de influtna anmälningsavgifterna hava emellertid, även efter vidtagna betydliga avgiftsförhöjningar, icke förslagit till bestridande av de med registreringen förenade kostnaderna. Senast för budgetåret 1925—1926 har statsverkets kassafond fått täcka merutgifter å sagda anslag med i runt tal 32,200 kronor, vilket dock åtminstone delvis lär ha berott på tillfälliga orsaker. Emellertid har jag ansett mig böra taga under övervägande möjligheten och lämpligheten av att vidtaga ytterligare höjningar av här ifrågakommande avgifter, för den händelse detta skulle visa sig nödvändigt för att få det nuvarande anslaget att räcka till. Någon ändring i anslaget nuvarande belopp ifrågasätter jag sålunda icke.

[14.] Jag hemställer alltså nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för den överstatshållarämbetet och länsstyrelserna åliggande befattning med registreringar och anmälningar till förenings- med flera register för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 4,000 ävensom medgiva, att de till nämnda myndigheter inflytande avgifter för sådana registreringar och anmälningar må tillföras detta anslag såsom särskilda uppbördsmedel.

Försäkringsinspektionen.

[15.] 18. **Försäkringsinspektionen.** I riksstaten för budgetåret 1926—1927 har det ordinarie reservationsanslaget till uppehållande av försäkringsinspektionens verksamhet upptagits med 122,200 kronor, att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen.

Försäkrings-
inspektionen.
(ordinarie
anslag.)

Den av riksdagen godkända staten för försäkringsinspektionen har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis beräknade till	kronor	61,600
Arvoden å 3,000 kronor till två ledamöter	»	6,000
Till vikariatsersättningar, avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, resekostnads- och traktamentsersättningar m. m., förslagsvis beräknat till	»	45,000
Avlöning åt en å övergångsstat uppförd registrator	»	6,400
Pensioner till avskedade tjänstemän, förslagsvis beräknade till	»	3,200

Reservationsanslag kronor 122,200.

I den ordinarie personalen vid försäkringsinspektionen, som med ingången av nu löpande budgetår minskades med en befattningshavare genom indragning av en ledig revisorstjänst, kan någon ytterligare minskning nu icke företagas. I anledning härav torde anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bära upptagas med oförändrat belopp.

För att erhålla en uppfattning om, huruvida och i vad mån en minskning av anslaget till vikariatsersättningar, avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. — vilket anslag vid 1923 års riksdag sänktes från 50,000 kronor till nuvarande belopp 45,000 kronor — nu vore möjlig att genomföra, har jag från försäkringsinspektionen införskaffat uppgift rörande anslagets anlitande under budgetåret 1925—1926. Av den mig sålunda tillhandakomna uppgiften framgår, att utgifterna å anslaget — vilka under

budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 utgjorde respektive 46,000 och 43,850 kronor — under sistförflutna budgetår uppgått till i runt tal 41,200 kronor. Med hänsyn till anslagsbelastningen under sistnämnda budgetår synes mig nu en viss jämkning nedåt av anslaget, förslagsvis till 41,500 kronor, kunna vidtagas.

Övriga å försäkringsinspektionens stat uppförda anslag torde böra upptagas med oförändrade belopp.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, skulle slutsumman av försäkringsinspektionens stat, nu 122,200 kronor, minskas med 3,500 kronor till 118,700 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anfört, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas från och med den 1 juli 1927:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis beräknade till	kronor	61,600
Arvoden å 3,000 kronor till två ledamöter	»	6,000
Till vikariatsersättningar, avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, resekostnads- och traktamentsersättningar m. m., förslagsvis beräknat till	»	41,500
Avlöning åt en å övergångsstat uppförd registrator	»	6,400
Pensioner till avskedade tjänstemän, förslagsvis beräknade till	»	3,200

Reservationsanslag kronor 118,700;

dels ock, vid bifall härtill, minska det *ordinarie* reservationsanslaget till uppehållande av försäkringsinspektionens verksamhet,

nu	kronor	122,200,
med	»	3,500
till	»	118,700,

att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen.

19. **Dyrtidstillägg vid försäkringsinspektionen.** Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[16.]
*Dyrtidstillägg
vid försäkringsinspektionen.*

(extra anslag.)

[16.]

att till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i] försäkringsinspektionen för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 13,000, att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen.

Statens provningsanstalt.

[17.]
Statens prov-
ningsanstalt.

(ordinarie
anslag.)

20. **Statens provningsanstalt.** I riksstaten för budgetåret 1926—1927 är det ordinarie förslagsanslaget till upprätthållande av statens provningsanstalts verksamhet upptaget med 297,000 kronor, att utgå i första hand av inkomster av statens provningsanstalt.

Den av riksdagen godkända staten för provningsanstalten har följande utseende:

Avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie befattningshavare,

<i>förslagsanslag</i>	kronor 187,500
Vikariatersättning, <i>förslagsanslag</i>	» 2,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 35,000
Inspektörens arvode	» 1,000
	kronor 225,500

Omkostnadsstat.

Till gas och elektrisk ström, <i>förslagsanslag</i>	kronor 9,000
» värme, <i>förslagsanslag</i>	» 5,000
» inventarier och inventariers underhåll	» 4,000
» bibliotek	» 2,500
» glasvaror, <i>förslagsanslag</i>	» 4,000
» tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 15,000
» laboratorientensilier, kemikalier, materialier, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 16,000
» expenser, <i>förslagsanslag</i>	» 13,000
» försäkring av byggnader och utrustning, underhåll av tomten m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 3,000
	kronor 71,500

Förslagsanslag kronor 297,000,

att utgå i första hand av inkomster av statens provningsanstalt.

Nu har styrelsen för statens provningsanstalt i skrivelse den 3 september 1926 framlagt förslag till utgiftsstat för anstalten under tiden 1 juli 1927—30 juni 1928. Detta förslag innebär höjning i såväl avlöningsstaten som omkostnadsstaten, sådana de nu äro fastställda.

Beträffande *avlöningsstaten* föreslås höjning dels av förslagsanslaget till avlöningar åt ordinarie befattningshavare med 1,000 kronor eller från 187,500 kronor till 188,500 kronor dels ock av anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. med 7,000 kronor eller från 35,000 kronor till 42,000 kronor. Avlöningsstatens slutsumma skulle vid bifall här-till höjas med ett belopp av 8,000 kronor eller från 225,500 kronor till 233,500 kronor.

Såsom skäl för förslaget om höjning av avlöningsanslaget för de ordinarie befattningshavarna anför styrelsen, att avlöningarna till dem med tillämpning av gällande avlöningsreglemente beräknades för budgetåret 1927—1928 komma att uppgå till ovannämnda belopp 188,500 kronor.

Beträffande den föreslagna ändringen i anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. uttalar sig styrelsen på följande sätt.

Såsom styrelsen redan förut vid några tillfällen framhållit, hade mängden betalade uppdrag under de senaste åren ökats, och denna tillväxt av anstaltens arbete förväntades skola fortfara. I den mån den betalade uppdragsmängden fortfore att ökas, innebure detta möjlighet till fortgående minskning i tillskottet av statsmedel, under förutsättning att anstalten icke genom begränsning av arbetskrafterna eller driftsmöjligheterna bleve förhindrad att fullgöra uppdragen och utnyttja den därav härflytande inkomstökningen. Den ökade uppdragsmängden kunde nämligen utvinnas endast genom motsvarande ökning av arbetskrafterna, d. v. s. genom anställande av extra och tillfälliga biträden. Då kostnaden för dessas avlöning vore förhållandevis mindre än inkomsten av den ökade arbetsmängden, borde anstaltens ekonomiska resultat förbättras och tillskottet av statsmedel minskas. Ett ytterligare skäl, som nödvändiggjorde en dylik ökning av arbetskrafterna vore, att, sedan ett vägmateriallaboratorium numera inrättats vid anstalten, nya arbetsuppgifter tillförts densamma.

För avlöande av annan personal än den ordinarie funnes tillgängligt dels nu ifrågavarande å avlöningsstaten uppförda anslag, som icke finge överskridas, dels ock ett förslagsanslag, nämligen det i omkostnadsstaten ingående anslaget å 15,000 kronor till tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m. I den mån det förra anslaget minskades eller begränsades, måste det ökade arbetet utföras av tillfälligt anlitade biträden. Detta förhållande hade lett till att en avsevärd del av anstaltens mera stadigvarande arbete redan nu måste utföras av dylika biträden, av vilka man icke kunde påräkna samma snabbhet och noggrannhet vid arbetets utförande som av de vid anstalten mera fast anställda befattningshavarna, vilka för sina uppgifter bibragts större övning och av vilka arbetena därför kunde verkställas mera ekonomiskt. Anstaltens löpande arbeten borde därför, såväl från vetenskaplig som ekonomisk synpunkt, i största möjliga utsträckning utföras av fast anställd personal, medan tillfälliga biträden borde anlitas huvudsakligen för uppdrag av tillfällig beskaffenhet. Anstaltens extra och tillfälliga arbetskrafter, som under åren 1922 och 1923 minskats till följd av nedgång i

[17.] arbetsmängden, hade, sedan arbetsmängden stegrats, åter måst ökas. Detta hade föranlett, att anslagsposten tillfälliga biträden m. m. under de tre sist förflutna budgetåren måst överskridas med respektive 12,000, 22,000 och 22,500 kronor. Enär anstaltens verksamhet och ekonomi numera kunde bedömas med ganska stor säkerhet, ansåge styrelsen en mot verkliga förhållandet svarande höjning av ifrågavarande båda anslag vara oundgänglig, på det att icke riksstaten i detta avseende bleve missvisande. De sammanlagda kostnaderna för extra personal och tillfälliga biträden m. m. beräknades av styrelsen komma att uppgå till 67,000 kronor för budgetåret 1927—1928. Till mötande av dessa utgifter finge styrelsen föreslå, att, vad nu anslaget under avlöningsstaten anginge, detsamma uppfördes med ett till 42,000 kronor förhöjt belopp.

I *omkostnadsstaten* föreslår styrelsen följande ändringar.

I enlighet med ovan angivna motivering borde förslagsanslaget å 15,000 kronor till tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m. höjas till 25,000 kronor.

Förslagsanslaget å 16,000 kronor till laboratorieutensilier m. m., vars belastning vore beroende av uppdragsmängdens tillväxt, borde, då de kostnader, som av anslaget bestredes, under vartdera av budgetåren 1924—1925 och 1925—1926 uppgått till i medeltal 17,000 kronor, höjas till detta belopp.

I sin helhet skulle vid bifall till styrelsens förslag *omkostnadsstaten* för provningsanstalten från och med den 1 juli 1927 höjas med ett belopp av 11,000 kronor eller från 71,500 kronor till 82,500 kronor.

*Departements-
chefen.*

Utgifterna för statens provningsanstalt bestridas i första hand av de till anstalten inflytande inkomsterna. I den mån dessa icke förslå till täckande av utgifterna måste andra statsinkomster för ändamålet tagas i anspråk. Efterföljande i anstaltens ovannämnda skrivelse den 3 september 1926 intagna sammanställning utvisar anstaltens inkomster och utgifter samt de tillskott av statsmedel, som varit nödvändiga för uppehållande av anstaltens verksamhet:

År	Inkomster av uppdrag m. m.	Utgifter (utom dyrtids- tillägg)	Tillskott av statsmedel		
			Ordinarie	Dyrtids- tillägg	Summa stats- medel
1920	239,400	294,700	55,300	168,100	223,400
1921	236,300	287,800	51,500	165,600	217,100
1922	189,000	276,800	87,800	104,400	192,200
Efter nya lönestaten:					
1:a halvåret 1923.....	102,600	168,500	65,900	30,700	(96,600)
1923—1924	215,600	296,700	81,100	41,500	122,600
1924—1925	225,300	295,000	69,700	41,600	111,300
1925—1926	240,300	308,100	67,800	41,500	109,300
1926—1927 (beräknade).....	250,000	314,500	64,500	42,500	107,000
1927—1928 (enligt stafförslag) ...	250,000	316,000	66,000	41,000	107,000

Av denna sammanställning framgår, att statsverket fått vidkännas kostnader för anstalten till avsevärda belopp. Som synes befinna sig dock dessa kostnader i sjunkande. Statsverkets tillskott, som år 1920 utgjorde icke mindre än omkring 223,400 kronor, har under sistförflutna budgetår nedgått till cirka 109,300 kronor och beräknas för löpande budgetår komma att nedbringas till 107,000 kronor. Denna minskning i de av statsverket till uppehållande av anstaltens verksamhet tillskjutna medlen beror — utom på vidtagna personalinskränkningar, vissa nedsättningar i de å anstaltens omkostnadsstat upptagna anslagsposter samt minskade kostnader för dyrtidstillägg till anstaltens befattningshavare — därpå, att mängden till anstalten inkommande betalade uppdrag på senare tiden stegrats och sålunda föranlett en ökning av anstaltens egna inkomster.

Vid bedömandet av provningsanstaltens anslagsbehov får icke förbises, att anstaltens utgifter stå i intimt förhållande till och i viss mån äro bestämmande för de inkomster, anstalten genom sin verksamhet kan bereda sig. En alltför kraftig beskärning av utgifterna kan sålunda leda till en ännu större nedgång i inkomsterna, vilket med andra ord skulle innebära, att statsverkets tillskott för anstaltens uppehållande komme att ökas i stället för att minskas. Vid bestämmandet av de anslagssänkningar, vilka för anstalten under de senare åren ägt rum, har man givetvis sökt tillse, att så icke bleve fallet. Å andra sidan har man ansett sig kunna med skäl förmena, att den organisation, anstalten vid ombildandet till statsinstitution erhöi, var så väl tilltagen, att densamma — även efter de inskränkningar som däri vidtagits — borde kunna, utan att påfordra utökningar, tåla en viss utsvällning av anstaltens arbetsmängd. I enlighet med denna uppfattning ansåg senast min företrädare i ämbetet, när fråga förelåg om anslag till anstalten för löpande budgetår, sig icke kunna tillstyrka en av anstaltens styrelse då gjord framställning om enahanda höjningar som de nu föreslagna av de båda anslagen till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare och till tillfälliga biträden m. m.

För egen del finner jag icke skäl frångå den sålunda intagna ståndpunkten. Med full uppskattning av angelägenheten att statens provningsanstalt sättes i tillfälle att så fort och så väl som möjligt utföra de viktiga arbetsuppgifter, som påvila anstalten, och med all förståelse av de synpunkter, åt vilka anstaltens styrelse givit uttryck, har jag likväl vid noggrant övervägande av saken kommit till den uppfattningen, att, även om det icke är möjligt att föreslå en viss bestämd minskning av den extra personalen, som under alla förhållanden måste genomföras, en i allt fall rätt så kraftig dylik minskning kan utan allvarigare men för arbetsresultatet åvägabringas, varigenom utgifterna för sagda personal skulle kunna hållas inom den för båda ifrågavarande anslag nu avsedda ramen. Styrelsens hemställan om höjning av dessa två anslag synes mig alltså icke böra föranleda någon åtgärd.

Mot styrelsens förslag om höjning av anslaget till avlöningar åt ordinarie tjänstemän från nuvarande belopp 187,500 kronor till 188,500 kronor är,

[17.] då avlöningarna med tillämpning av det för anstalten gällande lönerementet av styrelsen beräknas komma att för budgetåret 1927—1928 uppgå till sistnämnda belopp, från min sida intet att erinra.

Då det under sistförflutna budgetår skedda överskridandet av anslaget å 16,000 kronor till laboratorieutensilier m. m. är jämförelsevis ringa och det synes mig kunna förväntas, att med iakttagande av all sparsamhet utgifterna å anslaget skola kunna rymmas inom ramen av det senast fastställda anslagsbeloppet, tillstyrker jag, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

I övriga å anstaltens stat uppförda anslag har, såsom av det förut sagda framgår, styrelsen icke ifrågasatt någon ändring. Då icke heller jag har något förslag härutinnan att framställa — jag erinrar, att vissa av dessa anslag under år 1924 undergingo tämligen avsevärda sänkningar — lära samtliga ifrågavarande anslag böra upptagas med oförändrade belopp.

Vid bifall till vad jag ovan föreslagit skulle sålunda från och med den 1 juli 1927 staten för provningsanstalten erhålla följande ändrade lydelse:

Avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie befattningshavare,		
<i>förslagsanslag</i>	kronor	188,500
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	2,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattnings-		
havare m. m.	»	35,000
Inspektörens arvode	»	1,000
		kronor 226,500

Omkostnadsstat.

Till gas och elektrisk ström, <i>förslagsanslag</i>	kronor	9,000
» värme, <i>förslagsanslag</i>	»	5,000
» inventarier och inventariers underhåll	»	4,000
» bibliotek	»	2,500
» glasvaror, <i>förslagsanslag</i>	»	4,000
» tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m.,		
» <i>förslagsanslag</i>		15,000
» laboratorieutensilier, kemikalier, mate-		
rialier, förbrukningsartiklar, prov-		
ningsanordningar m. m., <i>förslags-</i>		
<i>anslag</i>	»	16,000
» expenser, <i>förslagsanslag</i>	»	13,000
» försäkring av byggnader och utrustning,		
underhåll av tomten m. m., <i>förslags-</i>		
<i>anslag</i>	»	3,000
		kronor 71,500
		<i>Förslagsanslag</i> kronor 298,000,

att utgå i första hand av inkomster av statens provningsanstalt.

Under återopande av det ovan anförda hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[17.]

att, med godkännande av det av mig förordade förslaget till stat för statens provningsanstalt, att tillämpas från och med den 1 juli 1927, höja det *ordinarie* förslagsanslaget till upprätthållande av provningsanstaltens verksamhet,

nu	kronor 297,000,
med	» 1,000
till	» 298,000,

att utgå i första hand av inkomster av statens provningsanstalt.

21. Iståndsättande av vissa inom statens provningsanstalts huvudbyggnad befintliga lokaler. För uppförande av byggnad för statens provningsanstalt samt för utrustning av nämnda anstalt ställde Kungl. Maj:t på sin tid till byggnadsstyrelsens förfogande av riksdagen beviljade medel, sammanlagt 1,485,000 kronor. Vidare ställde Kungl. Maj:t till styrelsens för anstalten förfogande ett av riksdagen anvisat belopp av 105,000 kronor för bestridandeⁿ av kostnader för anstaltens utrustning, varjämte styrelsen be- myndigades att för sistnämnda ändamål taga i anspråk ett belopp av 125,000 kronor från manufakturförslagslånefonden.

[18.]
*Iståndsättan-
de av vissa
inom statens
provningsan-
stalts huvud-
byggnad be-
fintliga
lokaler.*

(extra anslag.)

Med ingången av år 1920 togs anstaltens huvudbyggnad i bruk för anstaltens räkning. Då det hade visat sig, att anstalten till en början för sin verksamhet icke vore i behov av den översta av huvudbyggnadens tre våningar, hade emellertid, med hänsyn till de vid tiden för byggnadens uppförande rådande höga byggnadskostnaderna, denna våning, med undantag för ett par mindre utrymmen, lämnats ofullbordad, d. v. s. icke försetts med golv, snickerier, värmeledning eller annan inredning; och var avsikten, att våningen först senare skulle färdigställas, då byggnadskostnaderna blivit lägre och anstaltens verksamhet fordrade ökat utrymme.

Styrelsen för statens provningsanstalt har vid två särskilda tillfällen, nämligen under åren 1922 och 1924 gjort framställning om beredande av medel för fullbordande av en del av förenämnda lokaler. Ingen av dessa framställningar fann emellertid Kungl. Maj:t vid respektive tidpunkter föranleda någon åtgärd.

Nu har anstaltens styrelse i skrivelse den 23 september 1926 hemställt, att å riksstaten för budgetåret 1927—1928 måtte för inredning och utrustning av meranämnda lokaler i huvudsaklig överensstämmelse med ett skrivelsen bilagt kostnadsförslag uppföras ett extra reservationsanslag av 24,000 kronor.

*Styrelsens
för statens
provnings-
anstalt skri-
velse den 23
september
1926.*

Till stöd för berörda framställning har styrelsen anfört i huvudsak följande. De i anstaltens huvudbyggnad i översta våningen belägna reservlokalerna vore i huvudsak avsedda att tillgodose de båda kemiska avdelningarnas

[18.] behov av ökat utrymme. Detta behov hade under de gångna åren ytterligare stegrats. Såsom av anstaltens årsredogörelser framginge, hade kemiskt-tekniska avdelningens arbetsuppgifter sedan år 1922 betydligt ökats och en viktig del av dessa arbeten vore större uppdrag, vilka erfordrade särskilt lokalutrymme.

För löpande provningar erfordrades utvidgade lokaler med hänsyn till följande arbetsuppgifter:

Större rum för provning av papper, cellulosa och textilvaror. Erforderliga provningsapparater finnes, men utrymmet för dem vore trångt och flera kunde icke uppställas fast utan måste mellan provningarna förvaras på annan plats, vilket vore menligt både för arbetet och för apparaternas vidmakthållande.

Det arbetsrum, som nu användes till pappersprovning, behövdes för provning av läder- och garvämnen.

Rum erfordrades även för en del kemiskt-fysikaliska undersökningar, varvid dels möjlighet till utestängande av dagsljuset måste finnas, dels ömtåliga apparater kunde skyddas mot frätande ånga och fukt i laboratorieluften.

Det vore vidare önskvärt att få ett dragfritt, mörkt, litet arbetsrum för bestämmande av flam- och antändningspunkter.

På denna avdelning utfördes i stor omfattning på offentligt eller enskilt uppdrag tekniskt-vetenskapliga undersökningar. Vid dessa arbetens utförande måste även i viss utsträckning användas tillfällig personal. Jämväl härför vore ett ökat lokalutrymme erforderligt.

Slutligen hade ifrågavarande våning trots sitt ofullbordade skick i allt vidsträcktare omfattning måst tagas i anspråk för de kemiska avdelningarnas behov för förvaring och beredning av prover ävensom för andra arbeten, varför landgångar och provisoriska plattformar av bräder måst utläggas genom lokalerna på den nuvarande obetäckta fyllningen av koksaska. De sålunda förvarade föremålen bleve emellertid i hög grad utsatta för smuts och damm, och stor risk föreläge för att de där förvarade flaskorna med oljor och syror sloges sönder och innehållet genom koksaskan runne ned och förstörde nedanför liggande tak och lokaler.

För tillgodoseende av den kemiskt-tekniska avdelningens behov av ökat utrymme vore tillsvidare tillräckligt att fullständigt inreda endast den del av ifrågavarande våning, som låge omedelbart ovanför avdelningen, samt att i samband därmed utan vidare inredning lägga betonggolv i den övriga delen av våningen.

De för de sålunda föreslagna arbetena beräknade kostnaderna utgöra:	
för byggnadsarbeten och fast inredning	kronor 20,000
» lös inredning	» 4,000
	Summa kronor 24,000.

Beträffande ovan omförmälda kostnadsförslag ävensom innehållet i övrigt i styrelsens berörda skrivelse tillåter jag mig hänvisa till handlingarna i ärendet.

*Byggnads-
styrelsen.*

I över framställningen infordrat utlåtande har byggnadsstyrelsen — under uttalande bland annat att styrelsen icke hade något att erinra beträffande vare sig de med framställningen angivna åtgärderna eller de för desammas genomförande beräknade kostnaderna — tillstyrkt bifall till framställningen.

Sedan jag därefter under hand hos provningsanstaltens chef, i anseende till den ofrånkomliga nödvändigheten att till det yttersta begränsa upptagandet å riksstaten av anslag till nya ändamål, anhållit om uppgift å det belopp, som bleve behövt, ifall det ifrågasatta istandsättandet av meranämnda våning inskränktes till att omfatta endast inläggning av betonggolv därstädes och vissa i samband därmed erforderliga arbeten, varigenom de stora utrymmena kunde användas för förvaring av material och prover, för provberedning och för vissa skrymmande arbeten, hava ifrågavarande kostnader i en av anstaltens chef den 12 november 1926 avgiven promemoria beräknats på följande sätt:

Cementgolv med avriven yta i hela våningen	kronor 4,700
Uppsättning av värmeelement på ett par ställen, uppdragning av rörledningar för gas, vatten och värme genom bjälklaget samt inläggning av golvbrunnar	» 1,500
Dragning av vissa elektriska ledningar till huvudpunkterna för takbelysning	» 800
Insättning av ett par dörrar samt diverse mindre snickeri- arbeten	» 1,000
Murlagningar	» 500
Arbetsledning och oförutsedda utgifter	» 1,000
Summa kronor 9,500.	

[18.]
Chefens för
statens prov-
ningsanstalt
promemoria
den 12
november
1926.

Jag vill till en början framhålla, att, sedan provningsanstalten blivit om- bildad till en statsinstitution och inflyttat i sin av allmänna medel bekostade byggnad, det för staten givetvis är angeläget att tillse, att samtliga de lo- kaler, som äro nödvändiga för arbetet, befinna sig i fullt användbart skick. På sätt av den lämnade redogörelsen framgår, har provningsanstaltens styrelse beräknat ett belopp av 24,000 kronor vara under förhandenvarande för- hållanden för ändamålet erforderligt. Det nuvarande läget nödgar mig emellertid föreslå, att ifrågavarande arbeten begränsas till det strängt nöd- vändiga, och dit hör enligt min mening vad som upptagits på chefens för provningsanstalten ovan åberopade promemoria; det bör nämligen icke förbi- ses, att ett användande av ifrågavarande lokaler utan att golvet iordning- ställts lätt kan föranleda betydande skador å trossbottnarna. Därest för ut- förande av de i promemorian omförmälda arbetena nu beviljas därför avsett belopp, 9,500 kronor, är det min förhoppning, att, även om åtskilligt alltjämt kommer att brista i fråga om lokalernas inredning och dylikt, anstaltens lokalbehov skall under den närmaste framtiden på ett tillfredsställande sätt vara fyllt.

Departements-
chefen.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[18.] att för iståndsättande, i enlighet med vad av mig förordats, av vissa inom statens provningsanstalts huvudbyggnad befintliga lokaler å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 9,500.

[19.] **22. Inrättande av ett brandtekniskt laboratorium vid statens provningsanstalt.** I skrivelse den 30 augusti 1920 hemställde styrelsen för statens provningsanstalt om anvisande av ett anslag å 65,000 kronor för inrättande vid anstalten av ett brandtekniskt laboratorium. Till stöd härför anförde styrelsen bland annat följande.

(extra anslag.)

Styrelsens för statens provningsanstalt skrivelse den 30 augusti 1920.

Anstaltens byggnadstekniska avdelning hade till uppgift att utföra provningar och undersökningar av byggnadsmaterial och konstruktioner. En viktig grupp av dylika undersökningar vore bestämningar av materialiers beständighet mot eld. Enligt gällande brandskyddsföreskrifter särskilde man på eldsäkra och eldhärdiga materialier, brandsäkra, brandhärdiga och brandtrygga byggnadssätt och konstruktioner. Därvid hade vissa typiska materialier angivits inom de olika grupperna; beträffande alla icke angivna materialier och konstruktioner skulle frågan om deras gruppbestämning hänskjutas till prövning och avgörande av statens provningsanstalt.

Dittills hade inom vårt land ytterst få undersökningar av ifrågavarande slag utförts, otvivelaktigt beroende på att därför lämpliga laboratorier med erforderlig utrustning icke hade funnits. De enstaka provningar, som förekommit, hade icke utförts på sådant sätt, att jämförelse mellan resultaten kunnat erhållas; erfarenheten av dylika provningar vore i Sverige för den skull ringa. I utlandet hade däremot mycket arbete ägnats åt dessa spörsmål. Från intresserade kretsar såsom Tarifföreningen och Svenska brandskyddsföreningen hade framhållits behovet av ifrågavarande undersökningars utförande och önskvärdheten av att statens provningsanstalt vore försedd med lämplig utrustning för provningar ur eldsäkerhetssynpunkt såväl av byggnadsmaterialier och konstruktioner som av brandskyddsredskap av olika slag. Detta behov hade framträtt särskilt på senare tid, då de pågående strävandena att åstadkomma billigare byggnadssätt framkallat nya byggnadsmaterial, som måste klassificeras.

Vederbörande sakkunniga, vilka på sin tid avgåvo förslag rörande provningsanstaltens inrättande, hade visserligen förutsett behovet av eldsäkerhetsprovningar, enär de såsom en av byggnadstekniska avdelningens två huvuduppgifter upptogo »eldsäkerhets- och värmetekniska undersökningar å byggnadsmaterialier och konstruktioner». Då emellertid sättet för dylika provningars utförande icke var utrett och enär provningarna borde utföras i särskild därför avsedd byggnad, hade inga anordningar för sådana provningar upptagits i anstaltens nuvarande byggnad.

Den byggnad, som erfordrades för dessa brandtekniska provningar, borde vara av enkel beskaffenhet, enär inom densamma vanlig rumstemperatur icke behövde hållas och lokalen endast utgjorde en tillfällig arbetsplats, varjämte densamma komme att nedrökas. Storleken föreslogs till $8 \times 10.7 \times 5$ meter.

En laboratoriebyggnad av ifrågavarande slag ansåge styrelsen lämpligen böra placeras nordost om och parallellt med den till anstaltens huvudbyggnad hörande s. k. maskinflygeln på sådant sätt, att en gata av 9 meters bredd bildades mellan byggnaderna.

Laboratoriets huvudsakliga utrustning skulle bestå av en större gaseldad ugn jämte nödig fläkt samt pyrometrar och instrument för uppmätning av temperaturerna. Ugnen borde hava en inre storlek av 1.5×1.0 meter och en höjd av 2.0 meter för att möjliggöra provning av större föremål såsom dörrar, pelare, kassaskåp m. m. För nödvändig transport borde anordnas en enkel rälsbana i anslutning till övrigt spårsystem ävensom en lyftanordning ovanför ugnen; för besprutning och släckning fordrades brandpost med avlopp.

[19.]

Svenska brandskyddsföreningen, som bereddes tillfälle att avgiva yttrande över berörda framställning, anförde i en den 14 april 1921 dagtecknad skrift bland annat följande.

*Svenska
brandskydds-
föreningens
yttrande den
14 april 1921.*

Saknaden i vårt land av ett brandtekniskt laboratorium under statens ledning måste av föreningen betecknas såsom en stor brist och såsom en efterblivenhet i jämförelse med andra länder, t. ex. Nordamerikas förenta stater, England och Tyskland, vilka sedan årtal hade dylika laboratorier, genom vilkas arbete stora fördelar vunnits såväl för myndigheter som enskilda. Föreningen finge därför på det livligaste förorda den gjorda framställningen.

I utlåtande den 7 maj 1921 har byggnadsstyrelsen — under uttalande att styrelsen funne frågan om inrättande av ett brandtekniskt laboratorium synnerligen behjärtansvärd — förklarat sig icke hava något att erinra mot de av anstaltens styrelse i ifrågavarande hänseende föreslagna åtgärderna.

*Byggnads-
styrelsens
yttrande den
7 maj 1921.*

I en den 4 oktober 1922 dagtecknad skrift anhöll sedermera Svenska brandskyddsföreningen — under uttalande att behovet av ett brandtekniskt laboratorium allt mera kännbart gjort sig gällande — att den av styrelsen för statens provningsanstalt gjorda framställningen måtte upptagas till provning.

*Svenska
brandskydds-
föreningens
skrift den 4
oktober 1922.*

Slutligen har nämnda förening i en den 29 september 1926 dagtecknad skrift anhållit att få till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett belopp av 30,000 kronor, som skulle till statsverket inbetalas, så snart vederbörligt beslut fattats om anläggande och upprätthållande vid statens provningsanstalt av ifrågavarande laboratorium.

*Svenska
brandskydds-
föreningens
skrift den
29 septem-
ber 1926.*

Föreningen har i detta ämne vidare anfört följande.

Enligt av statens provningsanstalt verkställd utredning skulle ett brandtekniskt laboratorium numera kunna anordnas för en kostnad av 40,000 kronor. Sedan föreningen till landets samtliga större brandstodsbolag riktat en hemställan, att de måtte gemensamt bidra med nämnda belopp till förverkligande av laboratoriets tillkomst, hade bolagen förklarat sig villiga att till uppförande av ett dylikt laboratorium vid statens provningsanstalt ställa till föreningens förfogande ett belopp av 40,900 kronor. Av sagda belopp skulle 30,000 kronor ställas till statens förfogande som gåva under villkor, att staten tillhandahölle fri byggnadstomt, svarade för laboratoriets underhåll och drift samt själv bidroge med 10,000 kronor till laboratoriets uppförande. Återstoden, 10,900 kronor, skulle av föreningen förvaltas som en särskild brand-

[19.] provningsfond, avsedd att användas till befrämjande av brandskyddsundersökningar.

Att staten skulle bidra till laboratoriets uppförande hade föreningen ansett sig kunna förutsätta icke blott på grund av anläggningens stora betydelse ur allmänna brandskydds- och ekonomiska synpunkter utan även därför att staten i egenskap av landets största byggnadsägare hade självrisk för sina byggnader och följaktligen även hade ett direkt intresse av åtgärder till brandskyddets förbättrande.

*Styrelsens för
statens prov-
ningsanstalt
yttrande den 9
oktober 1926.*

I häröver avgivet utlåtande den 9 oktober 1926 anför styrelsen för statens provningsanstalt — efter att hava erinrat om vad tidigare i detta ämne förekommit — följande:

»Provningsanstaltens hemställan var grundad på framställningar från intresserade kretsar, såsom svenska brandskyddsföreningen, sakkunniga inom svenska brandtarifföreningen samt enskilda uppdragsgivare, om brandtekniska provningar av byggnadskonstruktioner, dörrar, kassaskåp m. m. Provningsanstalten får även erinra om att i Kungl. Maj:ts stadga om hotell- och pensionatrörelse av den 8 juni 1917 (svensk författningssamling 1917, nr 474) byggnadskonstruktioner äro klassificerade efter vissa grunder, varav byggnadssättet bestämmes, och att till provningsanstaltens prövning och avgörande skall hänskjutas frågan, huruvida ämne eller material, som ej uppräknats i stadgan, med hänsyn till beredande av skydd mot eldfara må vara likvärdigt med i stadgan uppräknade ämnen och materialier samt följaktligen vara att anse såsom eldsäkert eller eldhärdigt. Med anledning av denna stadga har ett stort antal framställningar gjorts till provningsanstalten med begäran att provningsanstalten skall i enlighet med stadgade föreskrifter avgiva yttrande.

Enär det för utarbetande av olika nya brandstadgar visade sig nödvändigt att kunna bättre klassificera byggnadskonstruktionerna för bestämmande av byggnadssättet, uppdrog Kungl. Maj:t åt särskilda sakkunniga att utarbeta förslag till brandteknisk klassindelning samt begreppsbestämningar med hänsyn till inom husbyggnadsfacket förekommande materialiers och konstruktioners motståndsförmåga mot eld. (Betänkande avgivet till kungl. kommunikationsdepartementet den 23 april 1922). Av betänkandet och sedermera inkomna remissyttranden ävensom av provningsanstaltens, på uppdrag av kommunikationsdepartementet, i samband härmed utförda provningar framgick, att en praktiskt användbar klassindelning icke kan genomföras utan omfattande provningar av byggnadskonstruktioner av viss storlek. Vid provningsanstaltens inrättande förutsågs visserligen detta behov men dess tillgodoseende ansågs lämpligen böra uppskjutas och det är för utförande av nämnda provningar och undersökningar som det nu föreslagna brandtekniska laboratoriet är planlagt.

Med den mångfald byggnadsmaterialier och konstruktioner, som under de sista årtiondena kommit till användning, är det även för brandförsäkringsbolagens sakkunniga inspektörer många gånger svårt eller omöjligt att bedöma den skäligen brandrisken. Det är utan tvivel för brandförsäkringsbolagen av ekonomiskt intresse, att provningsanstalten blir så utrustad, att den i dylika fall kan lämna provningsresultat och upplysningar, och man torde häri se en förklaring till brandförsäkringsbolagens intresse för tillkomsten av ett brandlaboratorium.»

Styrelsen ingår härefter på de villkor, som uppställts för utbetalandet av

de från enskilt håll insamlade medlen. I avseende härå utlåter sig styrelsen [19.] på följande sätt:

»I sitt gåvobrev till svenska brandskyddsföreningen hava omnämnda 21 brandförsäkringsbolag och inrättningar förklarat sig villiga att till uppförande av ett brandtekniskt laboratorium ställa till förfogande ett belopp av 40,900 kronor, *'under villkor och förutsättning, att staten tillhandahåller fri byggnadstomt samt garanterar anstaltens fortbestånd och drift.'* Enär ordalydelsen och innebörden av detta villkor äro svävande, synas de villkor, på vilka staten må emottaga det av brandskyddsföreningen i utsikt ställda beloppet av 30,000 kronor, närmare böra preciseras och provningsanstalten får häröver yttra följande. Enligt Kungl. Maj:ts instruktion för statens provningsanstalt (svensk författningssamling 1919, nr 893) har provningsanstalten till uppgift *'att för det allmännas och för enskildas räkning samt i vetenskapligt syfte utföra provningar och undersökningar av materialier, konstruktionsdelar, instrument och apparater med avseende på deras mekaniska, kemiska och fysiska egenskaper och beskaffenhet.*

Provningarna och undersökningarna utföras:

a) på uppdrag av offentliga myndigheter och institutioner samt enskilda mot betalning;

b) i tekniskt-vetenskapligt syfte för en fortgående utveckling av anstaltens arbetsmetoder;

c) i det allmännas eller vetenskapens intresse, i den mån det ske kan utan avsevärda kostnader för anstalten eller för ändamålet erforderliga särskilda medel ställas till anstaltens förfogande samt i den utsträckning övriga arbeten inom anstalten det medgiva.'

Ändamålet och syftet med det ifrågasatta brandlaboratoriet är, att i det samma skola utföras brandtekniska provningar och undersökningar, vilka övervägande komma att tillhöra förenämnda kategorier a) och c). Provningsanstalten äger inom byggnadstekniska avdelningen sakkunnig personal för ledning av sådana provningar och, i den mån arbetet på avdelningen igångsättes och ökas, måste behöflig extra personal anställas.

Med avseende på driftkostnaderna för brandlaboratoriets verksamhet, d. v. s. avlöningar och förbrukningsartiklar m. m., böra dessa, liksom vid anstaltens övriga avdelningar, i varje enskilt fall bestridas av uppdragsgivare och intresserade parter, såsom offentliga myndigheter, korporationer och enskilda t. ex. tarifföreningarna, brandbolagen, brandskyddsföreningen, fabrikanter och byggherrar. Redan nu har provningsanstalten avsevärda beställningar på brandtekniska provningar från såväl kommunikationsdepartementet som från enskilda tillverkare av byggnadsmaterial. Med gillande konstaterar provningsanstalten, att brandskyddsföreningen enligt sin skrivelse även i fortsättningen skall låta sig angeläget vara att söka bidraga till att brandlaboratoriet må kunna fylla sin uppgift, vilket löfte från brandskyddsföreningens sida även kan i viss mån förverkligas med tillhjälp av avkastningen från den brandprovningssfond, som föreningen upprättat av den återstående delen av donationsmedlen.

Beträffande brandlaboratoriets underhåll bör härmed förstås underhåll av byggnad, inredning och apparatutrustning. Om anläggningen, såsom förutsett är, utföres omsorgsfullt, bör denna underhållskostnad vara relativt ringa och torde skäligen böra av staten bestridas på samma sätt som för provningsanstaltens övriga byggnader och utrustning.

Med avseende å laboratoriets fortbestånd kan staten tydligen endast ut-

[19.] fästa sig att upprätthålla detsamma, så länge det visar sig för ändamålet lämpligt och fyller ett påtagligt behov.

Kostnaderna för det föreslagna brandlaboratoriet beräknades enligt den år 1920 uppgjorda planen och kostnadsförslaget till 65,000 kronor, inberäknat kostnaderna för sprängningsarbeten såväl för laboratoriet som för friluftsblandprovningar av olika slag. Samma laboratorium beräknas nu, på grund av gynnsammare förutsättningar och priser och sedan sprängningsarbete på tomten utförts som nödhjälpsarbete, till 40,000 kronor, inberäknat kostnaderna för utarbetande av arbetsmetoder och laboratoriets sättande i driftfärdigt skick.

På grund av vad som sålunda anförts får statens provningsanstalt härmed tillstyrka, att Eders Kungl. Maj:t måtte mottaga den av svenska brandskyddsföreningen erbjudna gåvan av 30,000 kronor för inrättande vid statens provningsanstalt av ett brandtekniskt laboratorium i ungefärlig överensstämmelse med uppgjord plan under sådana förutsättningar,

att staten beviljar 10,000 kronor som bidrag till laboratoriets inrättande;

att staten svarar för laboratoriets fortbestånd och underhåll, så länge det visar sig för ändamålet lämpligt och fyller ett påtagligt behov;

att provningsanstalten äger rättighet att ombygga eller förändra laboratoriet, i den mån utförda provningar visa detta erforderligt och medel härför ställas till provningsanstaltens förfogande; samt

att driftkostnader för brandtekniska provningar i enlighet med för provningsanstalten gällande instruktion gäldas av offentliga eller enskilda uppdragsgivare och intresserade parter.

Statens provningsanstalt får vidare hemställa,

att det sammanlagda beloppet av 40,000 kronor ställes till provningsanstaltens förfogande för det ifrågasatta ändamålet.»

Byggnads-
styrelsens
yttrande
den 9 novem-
ber 1926.

I ett den 9 november 1926 avgivet yttrande har byggnadsstyrelsen förklarat sig för sin del icke hava något att i ärendet erinra.

Kostnads-
beräkning.

I en av chefen för statens provningsanstalt den 15 november 1926 avgiven promemoria hava kostnaderna för ifrågavarande laboratorium, som nu vore avsett att uppföras såsom en tillbyggnad till anstaltens vägmateri- och fryslaboratorium, beräknats på följande sätt:

Laboratoriebyggnad 10.5 × 8.0 meter, tillbyggnad till vägmateri- och frys-	
laboratoriet, inklusive ledningar	kronor 17,000
Ugn för provning av väggkonstruktioner, med 2 ramar för	
provvägg och med traversbana	» 9,000
Ändring av på platsen befintligt träskjul	» 1,000
Pyrometrar och andra instrument	» 3,000
Trallvagnar, verktyg och redskap	» 2,000
Förberedande provningsarbeten och laboratoriets sättande i	
driftfärdigt skick	» 5,000
Arbetsledning, ritningar och oförutsett	» 3,000

Summa kronor 40,000.

Departements-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har behovet av ett brandtekniskt laboratorium redan länge gjort sig gällande inom vårt land. Lika-

väl som i de stora kulturländerna har man hos oss funnit, att prov för att ådagalägga olika byggnadsmaterialiers motståndskraft mot brand icke kunna ske rent laboratoriemässigt i liten skala utan böra, för att ett vederhäftigt bedömande skall kunna ske, äga rum med byggnadsdelar i naturlig storlek.

Riskerna för brand hava ökats med koncentrationen i byggnadssätt och anhopningen av värden liksom även med tillkomsten eller den ökade användningen av nya hjälpmedel inom industri och hushåll, såsom elektrisk ström, bensin, smörjoljor m. m. Dessa risker kunna väsentligt motarbetas endast genom införande av ett förbättrat byggnadssätt och ett allt effektivare brandsläckningsväsende. Erfarenheten visar, att nyheter även på dessa områden ständigt framkomma och kräva undersökning såväl i kontrollerande som förebyggande syfte. Ett tillfredsställande brandskydd är en mycket väsentlig faktor i den moderna byggnadstekniken och bostadspolitiken och har därmed fått en betydande social räckvidd. Staten, som är landets största byggnadsägare och själv står brandrisken för sina byggnader, har ett direkt intresse av åtgärder för brandskyddets förbättrande.

Den av styrelsen för statens provningsanstalt på sin tid gjorda framställningen om anvisande av medel till ett belopp av 65,000 kronor till inrättande vid anstalten av ett laboratorium av nu avsett slag har — med hänsyn till nödvändigheten att tillgodose en mängd andra behov och ändamål, som ansetts vara av mera trängande beskaffenhet än det nu förevarande — hittills icke föranlett något anslagsäskande hos riksdagen. Emellertid har ju denna sak nu kommit i ett annat och, såsom framgår av den lämnade redogörelsen, ur statsfinansiell synpunkt väsentligt förbättrat läge. De på senaste tiden gjorda kostnadsberäkningarna utvisa nämligen, att man nu skulle kunna åstadkomma det ifrågasatta laboratoriet avsevärt billigare än tidigare beräknats, i det att hela kostnaden skulle begränsas till ett belopp av 40,000 kronor. Härtill kommer ytterligare, att statens andel i det för laboratoriets uppförande erforderliga beloppet skulle på grund av de utfästelser om bidrag, som från enskilt håll lämnats, inskränkas till 10,000 kronor. Härutöver skulle staten svara för laboratoriets underhåll och drift. De förpliktelser, staten härigenom skulle ikläda sig, lära, under de förutsättningar som av provningsanstalten angivits, icke kunna anses vara i någon högre grad betungande. För att det under många år framställda kravet på ett brandtekniskt laboratorium — vilket krav i längden ej lär bli möjligt tillbakavisa — nu skall kunna realiseras anser jag mig därför böra förorda, att staten såväl, på de av styrelsen för statens provningsanstalt angivna villkor, mottager den sålunda från enskilt håll frikostigt erbjudna gåvan av 30,000 kronor som även själv för ändamålet bidrager med ett belopp av 10,000 kronor.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag för inrättande av ett brandtekniskt laboratorium vid statens provningsanstalt å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,000.

C. Handel och sjöfart.

[20.]

*Bidrag till
underhållande
av handels-
högskolan i
Stockholm.
(extra anslag.*

1. Bidrag till underhållande av handelshögskolan i Stockholm. Säsom bidrag till underhållande av handelshögskolan i Stockholm har av riksdagen anslagits för vart och ett av åren 1910—1921 ett belopp av 30,000 kronor, för år 1922 ett belopp av 60,000 kronor, för första halvåret 1923 ett belopp av 30,000 kronor, för budgetåret 1923—1924 ett belopp av 50,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1924—1925, 1925—1926 och 1926—1927 ett belopp av 40,000 kronor. I fråga om understödet för sist omnämnda budgetår har föreskrivits, att ena hälften skulle utbetalas under senare halvåret 1926 och återstående hälften under förra halvåret 1927. Ett vid beviljandet av samtliga ovannämnda anslag fästade villkor har varit, att vid högskolan skulle finnas ett visst antal friplatser, för de senare åren bestämt till 12.

I fråga om organisationen av handelshögskolan och grunderna för dess verksamhet tillåter jag mig hänvisa till vad det vid propositionen nr 51 till 1909 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 19 februari 1909 därom innehåller.

I skrivelse den 6 augusti 1926 har styrelsen för handelshögskoleföreningen i Stockholm gjort framställning om statsbidrag till högskolan för studieåret 1927—1928 med enahanda belopp som det av riksdagen senast för budgetåret 1926—1927 för högskolan beviljade anslaget eller 40,000 kronor.

Till stöd för berörda framställning anför styrelsen bland annat följande.

*Styrelsen
för handels-
högskoleföre-
ningen.*

Högskolan hade fortfarande att räkna med de besvärligheter, som förorsakats densamma genom de under åren 1923 och 1924 företagna minskningarna i statsanslaget. Under det senast förflutna arbetsåret hade högskolans inkomster ytterligare nedgått, i det att elevavgifterna endast utgjort 96,835 kronor mot 105,562 kronor under arbetsåret 1924—1925. För högskolan vore det därför nu så mycket mera angeläget att få åtnjuta statsbidrag i största möjliga utsträckning. Med hänsyn till det statsfinansiella läget ansåge sig styrelsen emellertid icke böra begära högre belopp än det, som senast för löpande budgetår beviljats.

*Kommers-
kollegium.*

I ett den 27 augusti 1926 över berörda framställning avgivet utlåtande tillstyrker kommerskollegium beviljandet av det äskade statsbidraget.

*Departements-
chefen.*

Även för budgetåret 1927—1928 lärer handelshögskolan i Stockholm böra tillerkännas understöd av statsmedel. Med hänsyn till de betydande nedläggningar i de till högskolan utgående anslagsbeloppen, som vid två sär-

skilda tillfällen under de senaste åren vidtagits, synes mig någon ytterligare anslagsminskning icke böra ifrågasättas. Jag tillstyrker alltså, lika med kommerskollegium, att statsbidraget till handelshögskolan för budgetåret 1927—1928 upptages med ett belopp av 40,000 kronor.

Vid utbetalningen av statsbidraget torde, liksom förut varit fallet, böra fästas det villkor, att under det läsår, statsbidraget avser, minst 12 friplatser för studerande vid högskolan finnas inrättade.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, under förutsättning att verksamheten vid handelshögskolan i Stockholm fortsättes efter i huvudsak den nu följda plan, såsom bidrag till underhållande av samma skola under läsåret 1927—1928 å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra*

anslag av ... kronor 40,000,

att till handelshögskoleföreningens i Stockholm styrelse utbetalas med hälften under senare halvåret 1927 och återstående hälften under förra halvåret 1928 under villkor, att minst tolv friplatser för studerande vid högskolan komma att finnas inrättade under hela läsåret 1927—1928.

2. Exportstipendier. För vart och ett av åren 1897—1908 beviljade riksdagen på extra stat anslag till handelsstipendier. Anslaget utgick med 10,000 kronor för vardera av åren 1897 och 1898, 20,000 kronor för vart och ett av åren 1899—1904 och 30,000 kronor för vart och ett av åren 1905—1908.

Med bifall till en av Kungl. Maj:t avlåten proposition anvisade sedermera 1908 års riksdag å extra stat för år 1909 tvenne anslag, vardera å 20,000 kronor, att användas det ena till exportstipendier och det andra till handelsstudiestipendier. Härefter hava för vart och ett av åren 1910—1915 och 1921 ifrågavarande tvenne anslag utgått med enahanda belopp, som anvisats för år 1909. Under åren 1916—1920 utgick anslaget till exportstipendier med vanligt belopp, varemot, till följd av de av världskriget föranledda säregna förhållandena, anslag till handelsstudiestipendier beviljades allenast för åren 1916 och 1917 och för vardera av dessa år med endast 10,000 kronor.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 av frågan om anslag för år 1922 till uppehållande av stipendieverksamheten biträdde dåvarande chefen för handelsdepartementet en av Sveriges allmänna exportförening gjord och av kommerskollegium tillstyrkt framställning om sammanförande av de båda anslagen till exportstipendier och handelsstudiestipendier till ett anslag, med vilket bägge stipendiatgrupperna skulle tillgodoses, ävensom ett i anslutning härtill av kollegium framlagt förslag till vissa

[20.]

[21.]
Export-
stipendier.
(extra anslag)

[21.] ändringar i de för stipendierna förut gällande bestämmelserna. I avseende å stipendieanslagets belopp, som av föreningen föreslagits höjt till 60,000 kronor, tillstyrkte han, i enlighet med kollegii hemställan, att anslaget upptoges till ett belopp, motsvarande summan av de för år 1921 beviljade båda anslagen, eller till 40,000 kronor. Kungl. Maj:ts framställning avläts i enlighet med vad departementschefen sålunda hemställt.

Mot de av Kungl. Maj:t föreslagna ändrade grunderna för stipendieverksamheten hade riksdagen intet att erinra. Med hänsyn till de förefintliga, relativt stora reservationerna å stipendieanslagen fann sig riksdagen emellertid böra för år 1922 begränsa anslagsbeloppet till 10,000 kronor.

Den 26 september 1921 utfärdade Kungl. Maj:t härefter kungörelse med allmänna bestämmelser för statens exportstipendier och handelsstudiestipendier (nr 636).

På grund av besparingar å anslagen från föregående år äskade Kungl. Maj:t icke för budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 något anslag för nu ifrågavarande ändamål. Av behållningen utdelades såsom stipendier för år 1923 ett belopp av 28,700 kronor, därav till exportstipendier 17,500 kronor och till handelsstudiestipendier 11,200 kronor; såsom exportstipendier utdelades för år 1924 20,000 kronor, varemot av besparingsskäl utdelning av handelsstudiestipendier ansågs böra tillsvidare icke ifrågakomma.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen sedermera till exportstipendier anvisat för budgetåret 1925—1926 ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor och för budgetåret 1926—1927 ett dylikt anslag av 18,000 kronor. Med användande av dessa anslag ävensom tillgängliga behållningar å föregående anslag hava såsom exportstipendier utdelats under år 1925 21,000 kronor och under år 1926 21,100 kronor. Efter den under sistnämnda år verkställda utdelningen återstår odisponerat ett belopp av 71 kronor 58 öre.

Nu har kommerskollegium i skrivelse den 26 augusti 1926 gjort framställning om beviljande å riksstaten för budgetåret 1927—1928 av ett anslag å 25,000 kronor, avsett att användas uteslutande till utdelning av exportstipendier. Till stöd härför anför kollegium — efter att till en början hava erinrat om vad i saken tidigare förekommit — bland annat följande:

Kommerskollegium.

»Då kommerskollegium nu förehaft frågan om anslag för här avsedda ändamål för år 1927, har kollegium, ehuru kollegium anser det önskligt, att handelsstudiestipendier snarast åter må kunna utdelas, likväl, med hänsyn till den statsfinansiella situationen, ansett sig jämväl för nästa år böra avstå från att påyrka något anslag för detta ändamål.

Däremot finner kollegium det synnerligen angeläget, att anslag beviljas för fortsatt utdelning av exportstipendier. — — Exportstipendiernas karaktär av understöd åt pionärer för svensk handel på marknader, där svenska varor icke alls eller endast i mindre utsträckning vunnit insteg, har under de senare åren genom valet av de för stipendiaternas verksamhet

utsedda områdena allt tydligare framträtt. Sålunda ha, mot det att under vart och ett av åren 1916 och 1920 fyra samt under vartdera av åren 1921 och 1923 tre stipendiat utsetts för verksamhet i europeiska länder, däribland Balticum, Schweiz, Frankrike, Belgien, Spanien, under de senaste åren dessa stipendier utdelats huvudsakligen för verksamhet i avlägset belägna länder, med vilka Sverige haft ytterst obetydliga affärsförbindelser. I sakens natur ligger, att en verksamhet i dylika länder, i vilka därjämte oftast särskilt höga levnadskostnader råda, för framgång fordrar ett energiskt och hängivet arbete, vilket, åtminstone de första åren, icke kan förväntas lämna för vederbörande stipendiats uppehälle tillräcklig utkomst, varför han i allmänhet till stor del är hänvisad till det honom beviljade stipendiet. Enligt kollegii förmenande böra därför stipendiebeloppen för personer, vilka verka i länder av nu nämnt slag, för framtiden icke blott sättas högre än för exportstipendiat, som haft eller hava sin verksamhet i Europa, utan även utgå med något större belopp, än som de senaste åren i allmänhet lämnats. Kollegium finner det vidare synnerligen önskvärt, att hädanefter åtminstone tre nya stipendier årligen må kunna utdelas, samtidigt med att liksom förut de stipendiat, som utses, i händelse de uppfylla på dem ställda fordringar, normalt må kunna påräkna att under två år erhålla fortsättningsstipendium. Vad den sannolika vissheten härom betyder för stipendiaten vid inrättandet av hela hans verksamhet, lär icke behöva särskilt framhållas.

För ett realiserande av de utav kollegium framförda önskemålen, genomsnittligt något höjda stipendiebelopp, minst tre nya stipendiat varje år och fortsättningsstipendium under två år åt stipendiat, som visat sig tillfredsställande hava uppfyllt sina åligganden, skulle erfordras ett årligt anslag av mellan 30- och 35,000 kronor. Med hänsyn till att för nästa år högst fyra fortsättningsstipendiat kunna komma i fråga, lär, även om tre nya stipendiat utses, ett belopp av 25,000 kronor vara tillräckligt.

Kollegium hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till exportstipendier för år 1927 å extra stat för budgetåret 1927—1928 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.»

De skäl, som föranlett inställande tills vidare av utdelningen av handelsstudiestipendier, göra sig alltjämt gällande. Jag finner mig följaktligen icke böra göra någon framställning om anslag till dylika stipendier å 1927—1928 års riksstat.

*Departements-
chefen.*

Vad däremot angår exportstipendiatverksamheten, utgör densamma ett ingalunda betydelselöst medel i arbetet på vidgandet av den svenska industriens avsättningsmöjligheter på främmande marknader. Jag anser därför, icke minst under rådande förhållanden, då åtskilliga av våra exportnäringar kämpa med större avsättningssvårigheter än vanligt, det vara ett verkligt statsintresse, att ifrågavarande verksamhet i största möjliga omfattning upprätthållas.

På sätt redan omförmålt, förefinnes för närvarande å tidigare beviljade stipendieanslag ingen nämnvärd behållning. För möjliggörande av verksamhetens upprätthållande måste alltså ytterligare medel ställas till förfogande. I det av kommerskollegium för ändamålet förordade beloppet finner jag mig emellertid på grund av det alltjämt starkt fram-

- [21.] trädande behovet av sparsamhet böra föreslå en icke oväsentlig nedsättning. I betraktande av storleken av de belopp, som under de senaste åren utdelats såsom exportstipendier, anser jag ett anslag av 20,000 kronor för budgetåret 1927—1928 tillfyllest för att under år 1927 stipendier skola kunna utdelas i något så när tillfredsställande omfattning, ehuru väl en sådan minskning i det av kollegium föreslagna beloppet kan komma att för-
anleda, att antingen respektive fortsättningsstipendier bestämmas att utgå med något sänkta belopp eller ock antalet nya stipendier begränsas till två. Jag förordar sålunda, att å riksstaten för budgetåret 1927—1928 för ändamålet äskas ett anslag av 20,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till exportstipendier, att användas i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 26 september 1921, nr 636, å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av..... kronor 20,000.

[22.]

*Statsunder-
stöd till auk-
toriserade
handelskam-
rar i riket.
(extra anslag.)*

3. Statsunderstöd till auktoriserade handelskamrar i riket. I anledning av en av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1916 års riksdags såsom understöd åt auktoriserade handelskamrar i riket på extra stat för år 1917 ett förslagsanslag å högst 36,000 kronor att utgå med ett belopp av 3,000 kronor till envar handelskammare under de villkor, Kungl. Maj:t i överensstämmelse med av riksdagen angivna grunder kunde komma att föreskriva.

Sedan kommerskollegium avgivit infordrat utlåtande, utfärdade Kungl. Maj:t den 15 december 1916 kungörelse (nr 599) angående auktoriserade handelskammare, varjämte Kungl. Maj:t samma dag fastställde villkor och bestämmelser för åtnjutande av förutnämnda av riksdagen anvisade anslag.

Sedermera har för vart och ett av åren 1918—1922 dylikt anslag utgått med enahanda belopp, som anvisats för år 1917, och har Kungl. Maj:t för anslagens åtnjutande fastställt samma villkor och bestämmelser som de för år 1917 gällande.

För ett vart av åren 1923—1926 har för ändamålet anvisats ett anslag av 24,000 kronor att utgå med 2,000 kronor till envar handelskammare under enahanda villkor som förut men med befogenhet för Kungl. Maj:t att, i fall av behov och efter närmare utredning, något jämkas på det av riksdagen dittills vid anslagets beviljande fästade villkoret, att lägsta medlemsavgiften i statsunderstödd handelskammare icke finge överstiga 10 kronor.

*Kommers-
kollegium.*

Nu har kommerskollegium i skrivelse den 26 augusti 1926 gjort framställning om beredande av anslag åt de auktoriserade handelskamrarna även för år 1927.

I avseende å anslagets storlek uttalar kollegium, att de omständigheter, vilka kollegium i sin år 1924 gjorda framställning om statsunderstöd till handelskamrarna för år 1925 åberopat såsom skäl för en förhöjning av anslagsbeloppet — nämligen att redan det förut åt envar handelskammare tillmätta beloppet av 3,000 kronor varit synnerligen knappt samt att nedläggningen av understödet tillsammans med den inom näringslivet rådande depressionen, som medfört minskade inkomster för handelskamrarna, synts hava haft kännbara verkningar för vissa mindre handelskamrars ekonomi — alltjämt vore för handen. Kollegium hade emellertid av sparsamhetsskäl ansett sig böra avstå från att nu föreslå ett höjt understöd åt handelskamrarna. Kollegium förutsatte likväl, att anslaget, så snart förhållandena medgäve, ånyo bleve höjt till samma storlek, som det tidigare under en följd av år haft.

[22.]

Åt de auktoriserade handelskamrarna bör enligt min mening fortfarande beredas understöd av statsmedel; och får jag förorda, att anslaget upptages med oförändrat belopp, 24,000 kronor. De för åtnjutande av 1926 års anslag gällande villkor och bestämmelser torde allt fortfarande böra äga tillämpning.

Departements-
chefen.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom understöd under år 1927 till auktoriserade handelskamrar i riket, att utgå med ett belopp av 2,000 kronor till envar handelskammare under av mig förordade villkor, å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 24,000.

4. **Statsunderstöd till svenska handelskamrar i utlandet.** Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1920 års riksdag, för beredande av statsunderstöd under år 1921 dels å 15,000 kronor till vardera av de svenska handelskamrarna i London och Paris, dels å 10,000 kronor till var och en av de svenska handelskamrarna i Nordamerikas förenta stater och Schweiz samt svenska föreningens i Petrograd handelskommitté eller den svenska handelskammare, som kunde komma att träda i handelskommitténs ställe, dels ock å 5,000 kronor till svenska handelskammaren i Sydney, å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, å 65,000 kronor.

[23.]

Statsunder-
stöd till
svenska
handelskam-
rar i utlandet.
(extra anslag.)

För år 1922 höjdes anslagsbeloppet till 67,500 kronor, att utgå med 20,000 kronor till handelskammaren i London, med 15,000 kronor till vardera av handelskamrarna i Paris och Nordamerikas förenta stater, med 10,000 kronor till handelskammaren i Schweiz samt med 7,500 kronor till handelskammaren i Sydney.

För år 1924, liksom för år 1923, utgick statsbidraget med ett till 50,000 kronor nedsatt belopp. Understöd utgick för nämnda år med 17,500 kronor

[23.] till handelskammaren i London, med 12,500 kronor till vardera av handelskamrarna i Paris och Nordamerikas förenta stater samt med 7,500 kronor till handelskammaren i Sydney.

För vardera av åren 1925 och 1926 har anslagsbeloppet utgått med ett till 52,500 kronor förhöjt belopp. Härav har understöd utgått till handelskamrarna i Paris, Nordamerikas förenta stater och Sydney med enahanda belopp som under åren 1923 och 1924 eller respektive 12,500, 12,500 och 7,500 kronor. Understödet till handelskammaren i London har för åren 1925 och 1926 utgått med 20,000 kronor eller samma belopp, varmed understödet utgick till kammaren för år 1922.

Rörande utbetalningen av det av riksdagen för år 1926 till handelskamrarna beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom beslut den 21 maj 1926, varvid stadgats skyldighet för handelskamrarna att såväl till chefen för handelsdepartementet som till kommerskollegium avgiva berättelser om institutionernas verksamhet under år 1926 ävensom redogörelser för institutionernas ekonomiska ställning vid utgången av samma år.

Med skrivelse den 26 augusti 1926 har nu kommerskollegium till Kungl. Maj:t överlämnat till kollegium inkomna ansökningar från svenska handelskamrarna i Paris, New-York och Sydney om statsunderstöd jämväl för år 1927, samtidigt varmed kollegium avgivit infortrat utlåtande över en direkt till Kungl. Maj:t inkommen framställning i enahanda syfte från handelskammaren i London.

*Handels-
kammaren i
London.*

Svenska handelskammaren i London har för år 1927 begärt ett anslag av 30,000 kronor. Såsom stöd för framställningen om ökat statsbidrag har framhållits, att, ehuru kammarens ekonomiska ställning på senaste tiden förbättrats, kammarens verksamhet i sin helhet gått med förlust. Med kammarens årligen stigande arbetsbörda och en sannolikt utvidgad verksamhet i framtiden vore det av yttersta vikt, att kammarens utveckling icke äventyrades genom bristande medel. Ytterligare understöd tarvades därför ovillkorligen icke blott för att uppnå jämvikt i inkomst- och utgiftsstaten utan även — och i än högre grad — för att göra det möjligt för kammarens styrelse att på ett tillfredsställande sätt fullfölja de värv, som den föresatt sig.

Kungl. Maj:ts minister i London har förordat bifall till framställningen.

*Handels-
kammaren i
Paris.*

Svenska handelskammaren i Paris har för år 1927 anhållit om ett understöd å 15,000 kronor. Såsom skäl för höjningen av anslaget har åberopats, att kammaren, förutom minskade inkomster på grund av att ett förut utgående årligt bidrag från enskilt håll å 35,000 francs numera bortfallit, fått vidkännas ökade utgifter till följd av den starka prisstegring, som franckursens fall medfört.

Svenska handelskammaren i New-York hemställer om ett statsunderstöd för år 1927 av 20,000 kronor. Till stöd härför framhålles, att kammaren nyligen flyttat in i nya, rymliga lokaler, som i och för sig medförde ökade omkostnader. I dessa lokaler kunde emellertid utställas en provkollektion svenska varor, något som länge varit ett önskemål för kammaren. Om det begärda ökade statsbidraget beviljades, skulle genast de nödiga förutsättningarna för anordnandet av en dylik kollektion vara för handen, varjämte andra förbättringar i kammarens organisation, som måst anstå av brist på medel, skulle kunna vidtagas.

[23.]
Handels-
kammaren i
New-York.

Svenska handelskammaren i Sydney anholder om ett statsanslag för år 1927 av 15,000 kronor. Såsom skäl för den begärda förhöjningen av statsbidraget framhåller kammaren bland annat, att dess ständigt växande provlager alltmer tagits i anspråk av svenska firmor, varför kammaren måst inflytta i större lokaler. Detta hade medfört ökade hyreskostnader; dessutom hade en hel del andra utgiftsposter, särskilt kostnaden för utgivandet av kammarens tidskrift, betydligt ökat. På grund av den alltjämt pågående prisstegringen i Australien måste kammaren för de närmaste åren räkna med ökade utgifter. Då det visat sig synnerligen svårt att genom ökning av medlemsantalet skaffa större inkomster, syntes det icke längre bliva möjligt för kammaren att utan höjt statsunderstöd vidare utveckla sin verksamhet eller ens bibehålla sin nuvarande ställning. Härtill komme, att kammarens personal, bestående av en sekreterare och en maskinskriverska, visat sig alldeles otillräcklig, varför det blivit nödvändigt att anställa ytterligare en person såsom assistent åt sekreteraren.

Handels-
kammaren i
Sydney.

I sin ovanberörda skrivelse den 26 augusti 1926 utlåter sig kommerskollegium — efter att hava redogjort för innehållet i de särskilda framställningarna — för egen del på följande sätt:

»Kommerskollegium anser, att de här ovan angivna svenska handelskamrarna i utlandet alltjämt böra erhålla understöd av statsmedel för fullföljande av sin för svensk utrikeshandel gagneliga verksamhet.

Kommers-
kollegium.

Vad beträffar understödsbeloppens storlek skulle collegium, vad först handelskammaren i London beträffar, icke tveka att förorda en förhöjning av anslaget, om hänsyn endast vore att taga till de ekonomiska svårigheter, som förvärvet av en dyrbar fastighet fortfarande medföra för kammaren, ävensom till den tydligt växande betydelse för handelsförbindelserna mellan Sverige och England, som, enligt vad collegium kan vitsorda, kammaren alltjämt äger. I betraktande av det nuvarande tryckta statsfinansiella läget och då kammarens ekonomiska ställning icke oväsentligt förbättrats under sista året, finner sig collegium dock icke nu böra förorda förhöjning av anslaget.

Kollegium hemställer därför, att bidraget till handelskammaren i London måtte bestämmas till samma belopp, som beviljats för åren 1925 och 1926, nämligen 20,000 kronor.

Beträffande handelskamrarna i Paris och New-York kan collegium jämväl vitsorda den nytta, deras verksamhet haft för vidmakthållandet och

[23.] utvecklingen av de svenska handelsförbindelserna med respektive länder, vilka var för sig utgöra avsättningsområden av utomordentlig vikt för svenska industriprodukter. Även i andra hänseenden, såsom för turistväsendet och med avseende å den hjälp och det stöd, kamrarna visat sig kunna lämna svenskar, vilka sökt anställning utomlands, har kamrarnas verksamhet visat sig vara till stort gagn för svenska intressen.

Ehuru väl det i och för sig kunde synas önskvärt att genom ökat statsbidrag möjliggöra en vidare utveckling av denna verksamhet, anser sig kollegium av förut angivna skäl icke böra ifrågasätta någon ökning och finner å andra sidan icke, att kamrarnas ställning är sådan, att en höjning av bidraget för närvarande torde vara av nöden för verksamhetens upprätthållande åtminstone i nuvarande omfattning. — — — Kollegium hemställer därför, att statsbidragen till handelskamrarna i Paris och New-York måtte för år 1927 bestämmas till samma belopp som för vart och ett av de fyra föregående åren, nämligen till för vardera av dem 12,500 kronor.

Vad slutligen angår handelskammaren i Sydney är visserligen den verksamhet, som av denna kammare bedrives, av mindre omfattning än de övriga utländska handelskamrarnas. Då emellertid — — — kammaren på ett mycket förtjänstfullt sätt, trots sina små resurser, handhaft och utvecklat sin verksamhet, då vidare dess ekonomi onekligen är rätt brydsam och då dess möjligheter att på annan väg skaffa sig ökade inkomster torde vara mycket begränsade, finner sig kollegium kunna förorda, att statsbidraget till handelskammaren i Sydney må för år 1927 utgå med ett till 12,500 kronor förhöjt belopp.»

För närmare kännedom om innehållet i de ingivna framställningarna med därvid fogade bilagor ävensom det över framställningarna avgivna yttrandet tillåter jag mig hänvisa till handlingarna i ärendet.

*Departements-
chefen.*

I betraktande av den för landets utrikeshandel gagneliga verksamhet, som av de svenska handelskamrarna i utlandet utövas, anser jag, i likhet med kommerskollegium, att åt kamrarna även i fortsättningen bör beredas ekonomiskt stöd från statens sida.

Att tillmötesgå de av kamrarna gjorda framställningarna om höjning av statsbidragens belopp möter emellertid i närvarande statsfinansiella situation mycket stora betänkligheter. I ett fall, nämligen vad angår handelskammaren i Sydney, tala emellertid så starka skäl för åtminstone en mindre höjning av det till kammaren utgående statsbidraget, att ifrågasättande betänkligheter synas böra få vika. Å ena sidan befinner sig nämligen denna kammare påtagligen i en brydsam ekonomisk situation, och å andra sidan torde dess verksamhet med hänsyn till det stora avståndet mellan verksamhetsfältet och vårt land, som försvårar personliga besök och förbindelser, vara i särskild grad förtjänt av understöd, så mycket mera som Australien tvivelsutan är en i betydelse växande marknad för den svenska exporten av helfabrikat. Jag anser mig därför böra förorda, att understödet till kammaren för år 1927 höjes med 2,500 kronor till 10,000 kronor.

Beträffande handelskamrarna i London, i Paris och i New-York tillstyrker jag, att statsbidragen bibehållas vid oförändrade belopp, respektive 20,000, 12,500 och 12,500 kronor.

[23.]

För understödens åtnjutande torde motsvarande villkor böra stadgas, som i ifrågavarande hänseende varit gällande för år 1926.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom understöd för år 1927, på sätt av mig förordats, till svenska handelskamrar i utlandet å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 55,000.

5. **Bidrag till Sveriges allmänna exportförening.** Åt Sveriges allmänna exportförening har alltsedan dess tillkomst år 1887 årligen beviljats statsunderstöd med varierande belopp. Under åren 1917—1923 utgick understödet med ena hälften ur ett å riksstaten beviljat särskilt anslag samt andra hälften ur handels- och sjöfarts- samt manufakturförlagslänefonderna, med lika fördelning fonderna emellan. För vart och ett av åren 1920—1922 utgjorde det sammanlagda understödsbeloppet 50,000 kronor och för år 1923 40,000 kronor. För vart och ett av åren 1924—1926 har understödet åter utgått med 50,000 kronor, därav 20,000 kronor anvisats å riksstaten och 30,000 kronor utgått ur ovannämnda fonder, med lika fördelning fonderna emellan.

[24.]

Bidrag till Sveriges allmänna exportförening.

(extra anslag.)

Rörande utbetalningen av det av riksdagen för år 1926 till föreningen beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrift genom beslut den 21 maj samma år, varvid stadgats skyldighet för föreningen att såväl till chefen för handelsdepartementet som till kommerskollegium avgiva berättelse om föreningens verksamhet under år 1926 ävensom redogörelse för föreningens ekonomiska ställning vid utgången av samma år.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av kommerskollegium med eget utlåtande den 26 augusti 1926 överlämnad skrift har nu föreningens styrelse, med bifogande av, bland annat, förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1927, gjort framställning om beviljande av understöd till föreningen för sagda år med enahanda belopp som för år 1926 eller 50,000 kronor.

Sveriges allmänna exportförening.

Styrelsens framställning, vilken jag tillåter mig i dess helhet återgiva, är av följande lydelse:

»Styrelsen för Sveriges allmänna exportförening får härmed underdånigst hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes för år 1927 bevilja föreningen ett anslag av 50,000 kronor som understöd till bestridande av en del av kostnaderna för den del av föreningens allmänna verksamhet, vilken hithittills kommit i åtnjutande av dylikt understöd.

I det att föreningen bifogar förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1927, vill den i anslutning härtill lämna några förklaringar i de punkter.

[24.] som förete olikhet mot det med skrivelse av den 31 juli 1925 inlämnade förslaget till stat för innevarande år.

Som under rubrik 'Inkomster' framgår, är där icke längre upptaget det anslag på 32,000 kronor, som exportföreningen under de sista tio åren åtnjutit från några av Sveriges transoceaniska linjer. Den förbindelse för utbetalande av ett dylikt årligt anslag, som nyssnämnda rederier på sin tid lämnade, är nämligen innevarande år infriad, vadan den ifrågavarande inkomstposten för nästa år bortfaller.

Emellertid har föreningen kunnat glädja sig åt en ökning av vissa andra inkomster, rubricerade 'Diverse inkomster'. Av dessa inkomster, som i föregående statförslag benämndes 'Tillfälliga inkomster', hava några tillsvärdare blivit av mera permanent art och upptagas därför på nyssnämnda sätt. Vad själva beloppet under denna rubrik beträffar, anser sig föreningen efter gjorda beräkningar för nästa år kunna upptaga detsamma till 20,000 kronor. Huruvida även framdeles denna post skall kunna upptagas så högt torde vara svårt att avgöra, men med hänsyn till redan planerade arbeten och för dessa uppgjorda kalkyler anser sig dock föreningen för år 1927 kunna räkna med ovannämnda belopp under denna inkomstpost.

Annonstocken i 'Svensk Export' visar för innevarande år ytterligare ökning, och med hänsyn till det växande intresse, som synbarligen förefinnes för denna publikation, torde man kunna förvänta, att någon tillbakagång i annonsstocken knappast är att befara för nästkommande år, varför inkomstsumman av nämnda tidskrift höjts till 37,000 kronor.

Vad utgifterna beträffar, har det givetvis för föreningen gällt att ytterligare söka nedpressa dessa för att därigenom bidra till täckningen av det belopp, som i och med rederibidragen försvinner, utan att därför allt för mycket behöva inskränka på den nuvarande organisationen, som visat sig väl motsvara föreningens uppgifter och den nuvarande omfattningen av arbetet. Genom personalförändring har såhunda på informationsavdelningen under rubriken 'Sekreterare och korrespondenter' utgiftssiffran kunnat minskas med 2,000 kronor, liksom även sänkning skett med 1,000 kronor under rubriken '3 vaktmästare och 2 springpojkar'. Då exportföreningen under senaste åren nyinköpt och kompletterat sina kontorsinventarier, så att nyinköp i större omfattning för nästa år torde vara behövliga, har minskning på denna post skett med 1,000 kronor, vilket även är fallet med rubriken 'Kontorsutensilier'. Ehuru föreningens arbete under innevarande år tycks avsevärt växa — informationsavdelningens inkommande korrespondens visar såhunda ökning under första halvåret med ett par tusen skrivelser i jämförelse med samma tid förlidet år — anser sig föreningen dock efter under innevarande år gjorda erfarenheter kunna föreslå en sänkning för utgiftsposten 'Telegram och telefon' från 9,000 kronor till 8,000 kronor.

Genom sitt fördelaktiga hyreskontrakt samt genom uthyrning av vissa rum behöver exportföreningen för nästa år icke upptaga rubriken 'Hyra, lyse och städning' till ett högre belopp än 10,000 kronor.

Vad till slut osteuropeiska avdelningen beträffar, så är där numera vid sidan av föreståndaren blott en tjänsteman anställd, varigenom en besparing gjorts på 5,000 kronor. Föreningens nye redaktionssekreterare, som förut helt och hållet hade sitt arbete förlagt på denna avdelning, deltar emellertid fortfarande i dess arbete vid sidan av redaktionsuppdraget.

Genom de åtgärder, som i det ovanstående omnämnts, har föreningen lyckats minska sina utgifter i sådana punkter, där detta kunnat ske utan

risk för föreningens arbetsresultat. Men för uppehållande av verksamheten i hittillsvarande omfattning är, som av det vidfogade statsförslaget framgår, ett statsanslag av samma omfattning som förut, nämligen 50,000 kronor, nödvändigt.

[24.]

Sveriges allmänna exportförening har under det gångna året fortfarande kunnat glädja sig åt att i växande omfattning bliva anlitad både av våra myndigheter och det enskilda näringslivet i in- och utlandet, vadan de förutsättningar, under vilka statsanslaget förut beviljats, fortfarande i oförminskad mån förefinnas.

I anslutning här till och med åberopande av vad i det ovannämnda anförts får styrelsen för Sveriges allmänna exportförening därför uttala den förhoppningen, att föreningen må för nästkommande år få åtnjuta samma välvilliga stöd som hittills, samt får med närslutande av inkomst- och utgiftsstat för år 1927 samt årsberättelse för 1925 i underdånighet anhålla om ett anslag för år 1927 å 50,000 kronor till bestridande av en del av kostnaderna för den statsunderstödda verksamheten enligt hittills följda riktlinjer.»

I sitt över framställningen avgivna utlåtande tillstyrker kommerskollegium beviljandet av det äskade statsbidraget. Till stöd härför åberopar kollegium innehållet i det yttrande, som av kollegium den 13 september 1923 avgivits över föreningens framställning om statsunderstöd för år 1924. Sagda yttrande finnes intaget å sidorna 82 och 83 i tionde huvudtiteln av 1924 års statsverksproposition.

Kommers-
kollegium.

I samband härmed återupprepar kollegium sina vid åtskilliga tidigare tillfällen gjorda uttalanden om önskvärdheten av att handels- och sjöfarts- samt manufakturförlagslånefonderna icke vidare belastades med någon del av det till exportföreningen utgående statsbidraget, utan att hela det för ändamålet erforderliga beloppet ställdes till förfogande å riksstaten. Därest så icke läte sig göra, förklarar sig kollegium vilja, om än med tvekan, tillstyrka, att, på sätt i 1926 års statsverksproposition föreslogs, ett belopp av 20,000 kronor toges i anspråk från fonderna och återstoden, 30,000 kronor, finge utgå på riksstaten.

Med hänsyn till det betydelsefulla arbete, som exportföreningen nedlagt och alltjämt nedlägger på befordrandet av vår varuavsättning till utlandet, ävensom därtill att föreningens medverkan i olika utrikeshandeln berörande spörsmål av statsmakterna i stor omfattning tages i anspråk, anser jag, att åt föreningen, som för fullföljande av sin verksamhet är i behov av fortsatt ekonomiskt stöd från statens sida, även för år 1927 bör beredas dylikt stöd. Då föreningen icke utan det högre statsbidrag, som den under de senaste tre åren åtnjutit, torde kunna uppehålla sin verksamhet i samma omfattning som hittills, anser jag någon sänkning i beloppet av samma statsbidrag icke böra göras. Jag tillstyrker alltså, att åt föreningen för dess verksamhet under år 1927 beredes statsunderstöd med ett belopp av 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

[24.] För åtnjutande av statsbidraget torde liknande villkor böra stadgas i fråga om kontroll över föreningens verksamhet m. m. som de, vilka under det sistförflutna året varit i berörda hänseende gällande.

Vidkommande sättet för beredande av de för statsbidraget erforderliga medlen får jag erinra, att av kommerskollegium vid flera föregående tillfällen gjorda framställningar om överflyttning på riksstaten av den på fonderna vilande delen av understödet till exportföreningen av budgetära skäl icke vunnit beaktande. Av enahanda skäl och med hänsyn till den ståndpunkt, fjolårets riksdag intog till då framlagt förslag om höjning till 30,000 kronor av det å riksstaten anvisade anslaget, synes mig för närvarande någon ändring icke böra vidtagas i den nu gällande fördelningen av statsbidraget.

Jag vill emellertid i detta sammanhang giva tillkänna, att jag, lika med senast min företrädare i ämbetet, i princip delar den av kommerskollegium uttalade uppfattningen, att fonderna — vilkas tillgångar ändock äro hårt anlitade och av vilka särskilt handels- och sjöfartsfondens kapitaltillgång numera väsentligt minskats genom det från fonden utbetalade bidraget till byggandet av statens isbrytarfartyg — icke böra betungas med årligen återkommande bidrag av den storlek, varom i detta fall är fråga. Skulle det därför visa sig, att fondernas räntemedel genom nu ifrågavarande bidrag bliva så hårt tagna i anspråk, att medel komme att saknas för angelägna och behjärtansvärda ändamål av mera tillfällig eller oförutsedd beskaffenhet, vilkas anslagskrav ej kunnat å riksstaten tillgodoses, lärers ett överflyttande å riksstaten av hela eller åtminstone större delen av statsbidraget icke kunna undvikas.

Jag tillstyrker alltså nu, att för ifrågavarande ändamål å riksstaten för nästkommande budgetår upptages ett anslag av 20,000 kronor samt att återstoden av statsbidraget, 30,000 kronor, tages i anspråk från manufakturförlags- samt handels- och sjöfartsfonderna med lika fördelning fonderna emellan. Om anvisning av medel från fonderna skall jag senare göra särskild framställning hos Kungl. Maj:t.

På grund av vad jag ovan anfört, hemställer jag sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, under villkor att Sveriges allmänna exportförening under år 1927 bedriver sin verksamhet i huvudsakligen den form och i minst den omfattning, som i företedd förslagsstat för samma år angivits, samt att i granskningen av föreningens verksamhet och räkenskaper deltagar en av Kungl. Maj:t förordnad revisor, såsom bidrag till föreningens verksamhet under sistnämnda år å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av kronor 20,000,

med skyldighet för föreningen att såväl till chefen för handelsdepartementet som ock till kommerskollegium avgiva berättelse om föreningens verksamhet under år 1927 ävensom redogörelse för föreningens ekonomiska ställning vid utgången av samma år.

[24.]

6. **Bidrag till en internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik.** Den 31 december 1913 avslöts mellan ett flertal länder, bland dem Sverige, en konvention, enligt vilken i Bryssel skulle inrättas en internationell handelsstatistisk byrå, vilken skulle stå under belgiska statens överinseende och hava till ändamål att vid sidan av den särskilda, av varje land upprättade handelsstatistiken verkställa en på gemensam beteckning för ett visst antal av de viktigaste import- och exportvarorna, med angivande av deras värde och om möjligt även vikt m. m., grundad statistik. Enligt det till konventionen fogade organisationsreglementet för byrån skulle varje till avtalet anslutet land årligen till Belgiens utrikesminister under första kvartalet av varje år inbetala sitt efter handelsomsättningens storlek bestämda bidrag till byråns underhåll, för Sverige då belöpande sig till 900 francs för år. Avtalet skulle gälla för en tid av sju år, räknat från den 1 juli 1914, med rätt för varje till avtalet anslutet land att tolv månader före utgången av nyssnämnda tid hos belgiska regeringen uppsäga sin anslutning till avtalet, i vilket fall likväl meddelaktighet i byråns gemensamma fond förlorades. Utebleve uppsägning inom nyss angiven tid, vore avtalet utan vidare gällande under ytterligare sju år.

Den 27 juni 1914 beslöt Kungl. Maj:t, att förenämnda konvention skulle för Sveriges del ratificeras. Densamma är, då uppsägning därav icke skett, fortfarande gällande.

Riksdagen har till bestridande av Sveriges bidrag till byrån enligt av Kungl. Maj:t därom gjorda framställningar för vart och ett av åren 1915—1922 såsom förslagsanslag på extra stat anvisat ett belopp av 650 kronor. Sedan Kungl. Maj:t på förekommen anledning medgivit, att Sveriges bidrag finge från och med år 1923 utgå med högst fyra gånger det francbelopp, vartill dess andel fastställts i organisationsreglementet för byrån — de närmare omständigheterna härutinnan framgå av innehållet å sidorna 62—64 i tionde huvudtiteln av 1925 års statsverksproposition — har till täckande av den å Sverige belöpande delen av kostnaderna för byrån å riksstaten anvisats ett extra förslagsanslag, som — med hänsyn till dåvarande franckurs — fastställts till 1,200 kronor för år 1924, till 900 kronor för vartdera av åren 1925 och 1926 samt till 800 kronor för år 1927. Till bestridande av statsbidraget för år 1923, för vilket år något anslag för ändamålet icke fanns å riksstaten uppfört, anvisade Kungl. Maj:t medel från det under tionde huvudtiteln uppförda anslaget till extra utgifter.

[25.]
*Bidrag till
 en interna-
 tionell byrå i
 Bryssel för
 handels-
 statistik.*
 (extra anslag.)

[25.]
Kommers-
kollegium.

I skrivelse den 28 augusti 1926 har nu kommerskollegium hemställt, att ett anslag till enahanda belopp, som för år 1927 beviljats eller 800 kronor, måtte för ifrågavarande ändamål anvisas jämväl å riksstaten för budgetåret 1927--1928.

Departements-
chefen.

Jämväl för år 1928 torde anslag i oförmålda avseende vara erforderligt. Mot det av kommerskollegium för ändamålet begärda beloppet, 800 kronor, har jag intet att erinra.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av den å Sverige belöpande delen av kostnaderna under år 1928 för en internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* förslagsanslag av..... kronor 800.

[26.]
Ersättning
till sjömans-
husen.
(extra anslag.)

7. Ersättning till sjömanshusen. Under rubrik »ersättning till sjömanshusen» anvisade riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1900—1911 ett anslag å 30,000 kronor för beredande åt sjömanshusen av ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning samt med utarbetande av sjöfartsstatistiska uppgifter.

På därom av Kungl. Maj:t i 1911 års statsverksproposition gjord framställning höjde samma års riksdag anslaget för år 1912 till 40,000 kronor, vilket belopp sedermera för ifrågavarande ändamål av riksdagen anvisats även för vart och ett av åren 1913—1920.

Med anledning av en inom riksdagen väckt motion hade riksdagen emellertid i skrivelse den 29 maj 1915, nr 175, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande sjömanshusen i riket i syfte att dessa institutioner på ett ändamålsenligare sätt än hittills måtte tillvarataga sjöfolkets intressen.

I berörda skrivelse anförde riksdagen bland annat: En undersökning borde företagas rörande sjömanshusens befattning med de värnpliktigas inskrivning och redovisning, därvid borde beräknas, till vilket belopp kostnaderna därför ävensom kostnaderna för sjömanshusens förvaltning för övriga statsändamål kunde anses belöpa sig. I samband därmed borde övervägas, i vad mån ett särskiljande av sjömanshusens understödjande och förvaltande myndighet kunde äga rum. När en dylik undersökning blivit verkställd, borde staten omedelbart till sjömanshusen erlægga det årliga belopp, som kunde befinnas utgöra skälig ersättning för sjömanshusens arbete för statens räkning.

Efter hörande av kommerskollegium uppdrog Kungl. Maj:t den 30 juni 1916 åt kollegium att med tillhjälp av sakkunniga verkställa den av riksdagen begärda utredningen ävensom att till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Sedan de av kollegium med anledning härav tillkallade sakkunniga den 18 november 1919 till kollegium avlämnat betänkande och förslag angående sjömanshusens organisation, hemställde kollegium, som för egen del ännu icke tagit slutlig ställning till de sakkunnigas förslag, i en den 9 december 1919 till Kungl. Maj:t avläten skrivelse — intagen å sidorna 129—131 i tionde huvudtiteln av 1920 års statsverksproposition — på anförda skäl om åtgärder, i syfte att statens bidrag till bestridande av sjömanshusens förvaltningskostnader under såväl år 1920 som år 1921 måtte bringas att uppgå till 162,000 kronor.

Vid föredragning härav för Kungl. Maj:t den 7 januari 1920 anförde dåvarande chefen för finansdepartementet, att det vore med tvekan han toge ståndpunkt till vad kommerskollegium sålunda hemställt. Givetvis talade mycket starka skäl för att låta med höjande av det till sjömanshusen utgående anslaget anstå, till dess frågan om sjömanshusens omorganisation föreläge i färdigberett skick och anslagsbehovet samt grunderna för ersättningen kunde med säkerhet bedömas. Då departementschefen emellertid av vad i ärendet förekommit blivit övertygad om, att statsverkets kostnader icke kunde ställa sig lägre än vad kollegium beräknat, funne han sig likväl böra biträda kollegii framställning, i vad den avsåge höjning för år 1921 av det till sjömanshusen utgående statsbidraget.

Kungl. Maj:ts i enlighet härmed hos riksdagen gjorda hemställan blev av riksdagen bifallen.

Enahanda anslag, 162,000 kronor, har sedermera anvisats för vart och ett av åren 1922—1926. För åren 1923—1926 har anslaget anvisats å riksstaterna för respektive budgetåren 1923—1924, 1924—1925, 1925—1926 och 1926—1927.

Vid anmälan den 21 maj 1926 av riksdagens skrivelse den 16 april samma år, nr 10 A, har Kungl. Maj:t i överensstämmelse med ett av kommerskollegium avgivet förslag i ämnet meddelat beslut om det å riksstaten för sistnämnda budgetår beviljade anslagets fördelning på följande sätt:

Till sjömanshuset i	Kronor	Till sjömanshuset i	Kronor
Falkenberg	400	Karlstad	400
Gävle	4,500	Kristianstad	1,400
Göteborg	23,600	Kungälv	300
Halmstad	5,600	Landskrona	2,800
Haparanda	100	Lidköping	800
Hudiksvall	100	Linköping	100
Hälsingborg	9,000	Luleå	800
Härnösand	2,500	Lysekil	1,500
Jönköping	100	Malmö	3,000
Kalmar	8,000	Marstrand	7,000
Karlshamn	10,000	Norrköping	2,000
Karlskrona	2,700	Nyköping	2,500

[26.]	Till sjömanshuset i	Kronor	Till sjömanshuset i	Kronor
	Oskarshamn	7,500	Trälleborg	1,300
	Piteå	500	Uddevalla	15,100
	Ronneby	100	Umeå	400
	Simrishamn	5,500	Uppsala	100
	Skellefteå	100	Vadstena	100
	Stockholm	4,500	Varberg	1,500
	Strömstad	10,400	Visby	7,000
	Sundsvall	2,000	Västervik	10,700
	Söderhamn	1,600	Västerås	300
	Söderköping	100	Ystad	500
	Södertälje	900	Örnsköldsvik	100
	Sölvesborg	2,500		
			Summa kronor	162,000.

Kommers-
kollegium.

I skrivelse den 27 augusti 1926 har nu kommerskollegium hemställt, att anslag för förevarande ändamål måtte till enahanda belopp som för vart och ett av åren 1921—1926, eller 162,000 kronor, hos riksdagen äskas för år 1927.

Departements-
chefen.

Såsom förut nämnts, föreligger sedan ett antal år tillbaka ett inom kommerskollegium av särskilt tillkallade sakkunniga utarbetat förslag till omorganisation av sjömanshusen. Sagda förslag har emellertid ännu icke undergått slutlig bearbetning inom kollegium. Anledningen härtill är, att det icke ansetts lämpligt att till definitiv prövning upptaga berörda spörsmål, förrän ställning tagits till ett av skeppstjänstkommitterade utarbetat förslag angående ordnande av sjömanspensioneringen. Detta sistnämnda förslag, i vilket åtgärder av ingripande betydelse för sjömanshusens ekonomi ifrågasätts, är, sedan yttranden numera avgivits från samtliga de myndigheter, till vilka det på sin tid remitterades, för närvarande föremål för överarbetning inom handelsdepartementet. Då härtill kommer, att 1925 års riksdagsbeslut angående försvarsorganisationen — jag syftar härvid närmast på den av berörda organisation föranledda omreglering av rikets inskrivnings- och rullföringsområden, som nyligen kommit till stånd — läser nödvändiggöra förnyad ingående granskning av frågan om sjömanshusens nyorganisation, synes det mig uppenbart, att denna fråga icke kan framläggas till riksdagens prövning i sådan tid, att anslagsberäkningen för nästinstundande statsregleringsperiod därav påverkas. Jag har därför ansett mig böra utgå ifrån att den i avseende å statsbidraget till sjömanshusen nu tillämpade, mera provisoriska anordningen bör förbli gällande även för år 1927.

Beträffande storleken av statsbidraget tillstyrker jag, att detsamma även för nästkommande budgetår upptages med samma belopp, som under de senare åren utgått, eller 162,000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [26.]

att å riksstaten för budgetåret 1927—1928 till ersättning åt sjömanshusen anvisa ett *extra* anslag av kronor 162,000, för beredande under år 1927 åt sjömanshusen av skälig ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning samt för andra dem åvilande uppgifter för statsverkets räkning.

8. **Läkarundersökning av sjöfolk.** Alltsedan år 1918 har riksdagen beviljat extra anslagsmedel till läkarundersökning av sjöfolk. Anslaget, som är av förslagsanslags natur, har utgått med för vart och ett av åren 1918—1922 27,000 kronor, för tiden 1 januari—30 juni 1923 25,000 kronor, för vardera av budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 35,000 kronor, för budgetåret 1925—1926 55,000 kronor och för budgetåret 1926—1927 50,000 kronor. Beträffande användningen av respektive anslag hava gällt och gälla de bestämmelser, vilka meddelats i förordningen den 31 december 1917 (nr 932) angående läkarintyg för sjöfolk med däri genom förordning den 14 augusti 1918 (nr 680) samt kungörelser den 30 december 1922 (nr 631) och den 22 maj 1925 (nr 264) gjorda ändringar.

[27.]
Läkarundersökning av sjöfolk.
(extra anslag.)

I skrivelse den 30 augusti 1926 har nu kommerskollegium gjort framställning om beviljande jämväl för budgetåret 1927—1928 av anslag till läkarundersökning av sjöfolk till samma belopp som för budgetåret 1926—1927. Tillika uttalar sig kollegium för att även i fråga om det nya anslaget nyssnämnda förordning den 31 december 1917 med däri senare gjorda ändringar bör lända till efterrättelse.

Kommerskollegium.

I kollegii nyssberörda skrivelse finnes intagen följande tablå, utvisande utgifterna till läkarundersökning av sjöfolk under de senaste budgetåren och däremot svarande tidigare perioder:

$\frac{1}{7}$ 1919— $\frac{30}{6}$ 1920		kronor	38,527: 50,
$\frac{1}{7}$ 1920— $\frac{30}{6}$ 1921		»	42,712: —,
$\frac{1}{7}$ 1921— $\frac{30}{6}$ 1922		»	28,388: 50,
$\frac{1}{7}$ 1922— $\frac{30}{6}$ 1923		»	33,391: 50,
$\frac{1}{7}$ 1923— $\frac{30}{6}$ 1924		»	52,942: 50,
$\frac{1}{7}$ 1924— $\frac{30}{6}$ 1925		»	41,682: — och
$\frac{1}{7}$ 1925— $\frac{30}{6}$ 1926		»	27,828: 53.

Även för budgetåret 1927—1928 erfordras anslag för läkarundersökning av sjöfolk. Med hänsyn till vad av kollegium upplysts rörande anslagets

Departementschefen.

[27.] belastning under sistförflutna budgetår anser jag mig emellertid böra förordna en icke oväsentlig nedsättning av anslagssumman. I betraktande av de ovissa förhållandena å sjöfartens område torde dock försiktigheten bjuda, att anslaget icke tillmätas alltför snävt. För egen del finner jag mig böra förordna, att detsamma bestämmes till 40,000 kronor.

För användningen av anslaget lära de bestämmelser, som meddelats i meranämnda förordning den 31 december 1917 med däri sedermera gjorda ändringar, alltjämt böra lända till efterrättelse.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till läkarundersökning av sjöfolk i enlighet med de av mig angivna grunder för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* förslagsanslag av..... kronor 40,000.

[28.] *Arvoden åt två dispaschörsassistenter.*
(extra anslag.) 9. **Arvoden åt två dispaschörsassistenter.** I statsverkspropositionen till 1911 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att på extra stat för år 1912 anvisa till arvode med 2,000 kronor åt envar av två dispaschörsassistenter, anställda den ene i Stockholm och den andre i Göteborg, ett förslagsanslag å högst 4,000 kronor.

Enligt det vid ovannämnda statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden den 13 januari 1911 anförde dåvarande chefen för finansdepartementet i förevarande ämne, bland annat, att det syntes honom uppenbart, att en stadga, innehållande för dispaschörsväsendet i Sverige reglerande bestämmelser, borde utfärdas. Om än det förslag till sådan stadga, som redan funnes utarbetat av i ämnet anlitade sakkunniga, därvid borde kunna väsentligen följas, vore stadgans innehåll dock i viss mån beroende av anslagsfrågans utgång och de organisatoriska beslut, som med anledning därav kunde bliva fattade. Departementschefen anhöll därför att i sinom tid få åter inför Kungl. Maj:t anmäla stadgefrågan.

Sedan Kungl. Maj:ts berörda anslagsäskande blivit av riksdagen bifallet och, på grundval av förenämnda förslag till stadga angående dispaschörerna i riket, nytt förslag till författning i ämnet blivit inom finansdepartementet utarbetat samt kommerskollegium däröver avgivit infordrat utlåtande, blev den 10 november 1911 stadga angående dispaschörsväsendet utfärdad (nr 113).

Paragraf 14 i berörda stadga innehåller, bland annat, den bestämmelsen, att dispaschörsassistent skall åtnjuta arvode av statsmedel.

Sedermera har riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, alltjämt beviljat extra anslagsmedel till arvode åt förenämnda två dispaschörsassistenter. Arvodet har utgått till envar av dem med enahanda belopp som för år 1912 eller med, för år räknat, 2,000 kronor.

Då anslag för ändamålet erfordras jämväl för tiden 1 juli 1927—30 juni 1928, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[28.]
Departements-
chefen.

att för budgetåret 1927—1928 anvisa till arvode med 2,000 kronor åt envar av två dispaschörsassistenter, anställda den ene i Stockholm och den andre i Göteborg, ett *extra* anslag av..... kronor 4,000.

10. **Bidrag till uppehållande av internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten.** Å den i London under vintern 1913—1914 hållna internationella sjösäkerhetskonferensen träffades nödiga anstalter för anskaffande genom Nordamerikas förenta staters försorg av två fartyg, avsedda för internationell patrulleringstjänst i de av is hemsökta trakterna av Atlantiska oceanens norra del. Bestämmelserna härom finnas intagna i den vid ifrågavarande konferens ingångna, i London den 20 januari 1914 under- tecknade konventionen, vari stadgas, att nämnda två fartyg skola användas under hela den årstid, då is förekommer, för efterforskningar av drivis och under resten av året till undersökningar och observationer angående isförhållandena samt till oskadliggörande av vrak. I planen ingick, att utgifterna för denna patrulleringstjänst skulle i viss proportion bestridas av olika stater. Sveriges andel i kostnaderna fixerades till 2 procent.

[29.]
*Bidrag till
uppehållande
av internatio-
nell patrulle-
ringstjänst
i norra
Atlanten.*
(extra anslag.)

I enlighet härmed har riksdagen för vart och ett av åren 1914—1917 beviljat medel såsom bidrag till bekostande av ifrågavarande patrulle- ringstjänst.

Under åren 1917 och 1918 inställdes patrulleringstjänsten med anledning av då rådande internationella förhållanden.

Sedan patrulleringstjänsten därefter återupptagits och Sveriges bi- dragsandel på förekommen anledning höjts till $2\frac{38}{81}$ procent, har för be- stridande av de å Sverige belöpande kostnaderna för patrulleringstjänstens uppehållande för ett vart av åren 1919—1926 å riksstaten anvisats ett för- slagsanslag av 9,500 kronor.

Nu har kommerskollegium i skrivelse den 30 augusti 1926 hemställt om beviljande jämväl för år 1927 av enahanda anslag till ifrågavarande ändamål.

*Kommers-
kollegium.*

Då anslag för bestridande av omförmälda bidrag erfordras jämväl för år 1927, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till täckande av den å Sverige för år 1927 be- löpande delen av kostnaderna för uppehållande av internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* förslagsanslag av..... kronor 9,500.

[30.]

*Drift- och
underhålls-
kostnader
för statens
isbrytar-
fartyg.*

11. **Drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg.** På Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen för budgetåret 1926—1927, liksom förut för budgetåret 1925—1926, till bestridande av drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg anvisat ett extra förslagsanslag av 140,000 kronor.

Till täckande av statsverkets berörda kostnader för fartyget är för närvarande vidtagen — i avvaktan på slutförandet av nu pågående utredning om ändrade beräkningsgrunder för uttagande av allmänna sjöfartsavgifter — en provisorisk förhöjning, med vissa mindre modifikationer, av fyr- och båkavgiften. Närmare bestämmelser härom återfinnas i en den 15 januari 1926 utfärdad kungörelse (nr 6), till vilken kungörelse jag tillåter mig hänvisa.

Åskande om anslag till bestridande av drift- och underhållskostnaderna för statsisbrytaren läser även för nästkommande budgetår böra göras hos riksdagen. Visserligen hava samma kostnader under det sistförflutna budgetåret högst avsevärt överskridit det för samma tidsperiod beräknade anslagsbeloppet, och även under innevarande isbrytarsäsong komma utgifterna för fartygets drift och underhåll, efter vad redan nu kan bedömas, icke på långt när att kunna rymmas inom ramen för anslaget. Då jag det oaktat nu ämnar förorda, att anslaget även för nästkommande budgetår uppföres med samma belopp som senast för löpande budgetår, beror detta såväl därpå, att för verkställande av noggrannare kostnadsberäkningar ytterligare erfarenhet synes böra vinnas, som på följande omständighet.

I den generalrapport över statsisbrytarens expeditioner under 1926 års vintersäsong, som fartygets chef avgivit, har denne i samband med framläggande av vissa förslag till ändringar i reglementet för statens isbrytarfartyg m. m. ifrågasatt uttagande av avgifter för sådant biträde, som utöver fartygets egentliga verksamhet för isbrytning lämnats av fartyget, såsom för bogseringshjälp, för avlämnande av proviant m. m. åt fartyg och för lokal isbrytning för hamns räkning.

Jag ber i anledning härav få erinra, att även marinförvaltningen, kommerskollegium och lotsstyrelsen i sitt på sin tid avgivna förslag till reglemente för statsisbrytaren uttalade, att anledning funnes att antaga att för fartyget kunde komma i fråga sådan verksamhet, för vilken gottgörelse eventuellt skulle erläggas. Denna avgiftsfråga syntes emellertid ämbetsverken böra bli föremål för särskild utredning, vilken dock icke syntes böra igångsättas, förrän erfarenhet från statsisbrytarens verksamhet under åtminstone ett par vinterperioder föreläge.

I ett över chefens för statsisbrytaren förberörda förslag avgivet, den 30 oktober 1926 dagtecknat utlåtande har kommerskollegium, i vad angår frågan om upptagande av särskilda avgifter för biträde av statsisbrytaren, uttalat, att enligt kollegii mening tillräcklig erfarenhet för ett avgörande, ens preliminärt, av denna fråga icke föreläge, utan ansåge kollegium, i överensstämmelse med vad förut från ämbetsverkens sida uttalats, att ytterligare erfarenhet borde avvaktas, innan särskilda avgifter, utöver den allmänna höjningen i fyr- och båkavgiften, fastställdes.

(extra anslag.)

Då statsisbrytaren förutom under nu pågående isbrytarkampanj varit i användning endast under senvintern och våren år 1926, lärer det även enligt min mening vara nödvändigt att avvakta ytterligare erfarenhet, innan avgörande kan träffas i nu omhandlade frågor. Med hänsyn härtill får jag föreslå, att anslaget uppföres bland de extra anslagen med oförändrat belopp, 140,000 kronor.

På sätt som skett i riksstaten för sistnämnda budgetår, torde i förslaget till riksstat för budgetåret 1927—1928 inkomsttiteln Fyr- och båkavgifter böra upptagas med ett belopp, som med 140,000 kronor överstiger den summa, varmed samma inkomsttitel eljest skolat upptagas. Beslut härom har förut i dag fattats på föredragning av chefen för finansdepartementet.

Under återopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av drift- och underhållskostnader
för statens isbrytarfartyg å riksstaten för budgetåret
1927—1928 anvisa ett *extra* förslagsanslag
av kronor 140,000.

12. **Ändringsarbeten å statens isbrytarfartyg.** I sin generalrapport över statsisbrytarens verksamhet under senvintern och våren 1926 har chefen å nämnda fartyg med stöd av under nämnda tid gjorda erfarenheter framställt förslag till vissa enligt hans förmenande påkallade ändringsarbeten beträffande fartygets inredning och maskinanläggningar.

Ifrågavarande förslag avser, bland annat, följande arbeten:

Inredningsarbeten.

1. Inredning av en hytt för sjukvård.
2. » » arrestlokal.
3. Förliga lastrummets och förliga maskinrummets förseende med värmeledning.
4. Anordnande av 40 kojor med kojкроkar i förliga lastrummet.
5. Diverse arbeten i fartygets spekerikällare.

Maskinanläggningarna.

1. Anordnande av bottenventil med rör och avstängningsventiler för cirkulationsvattnets tillopp.
2. Ändring av krängningstankarnas fyllnadsrör.
3. Ändring av krängningsturbinens ångavlopp m. m.
4. Borttagande av förliga maststrålkastaren och uppsättande av en strålkastare av AGA-konstruktion å babords vindskyddstak.
5. Frikoppling av maskintelegraferna å aktra manöverplatsen och anordnande av en akterlig brygga.

Härutöver har bemälda fartygschef ifrågasatt ytterligare följande anskaffningar och ändringsarbeten, nämligen anskaffande av en apparat för avläs-

[30.]

[31.]

Ändringsar-
beten å statens
isbrytar-
fartyg.

(extra anslag.)

Förslag av
chefen för
stats-
isbrytaren.

- [31.] ning under gång av fartygets djupgående, installering av rodertelegraf och roderskvallra mellan förliga och aktra manöverplatserna samt maskinskvallra å båda manöverplatserna, ändring av bogserwischen och installering av en bärgningspump.

Marinförvaltningen.

Över berörda framställning har marinförvaltningen, med bifogande av inhämtat yttrande från varvchefen vid flottans station i Stockholm, den 29 september 1926 avgivit infordrat utlåtande.

Därvid har marinförvaltningen förklarat sig icke hava något att erinra beträffande vare sig de i ovannämnda förteckning framställda förslagen till ändringsarbeten å isbrytaren eller de av ingenjördepartementet vid flottans varv i Stockholm i ämnet uppgjorda kostnadsberäkningarna. Med avseende å övriga av fartygschefen ifrågasatta anskaffningar och ändringsarbeten har ämbetsverket av olika skäl icke funnit anledning att för närvarande göra framställning om medel för desammas vidtagande.

En sammanställning av kostnadsberäkningarna för de arbeten, som enligt ämbetsverkets mening skulle komma till utförande, ter sig sålunda:

För inredande av en hytt för sjukvård	kronor	2,000
» inredning av arrestlokal	»	950
» förliga lastrummets och förliga maskinrummets förseende med värmeledning	»	2,000
» anordnande av kojкроkar för 40 kojor i förliga lastrummet, komplett med kojor	»	3,600
» diverse arbeten i speerikällaren	»	1,800
» anordnande av bottenventil med rör och avstängningsventiler för cirkulationsvattnets tillopp	»	12,000
» ändring av krängningstankarnas fyllnadsrör	»	850
» ändring av krängningsturbinsens ångavlopp m. m.	»	520
» borttagande av förliga maststrålkastaren och densammas ersättande med en strålkastare av AGA-konstruktion å babords vindskyddstak	»	1,300
» frikoppling av maskintelegraferna å aktra manöverplatsen och anordnande av en akterlig brygga	»	13,700.
Summa kronor		38,720.

Av chefen för marinförvaltningens ingenjöravdelning avgiven promemoria.

Sedermåra har chefen för marinförvaltningens ingenjöravdelning i en den 21 december 1926 dagtecknad promemoria lämnat närmare motivering för behovet av de särskilda arbetenas utförande; och har han i avseende härå framhållit följande:

»Inredningsarbeten.

1. En sjukhytt å fartyget skulle vara av stort värde icke blott för andra fartyg, som måhända vore urständsatta att inom avsevärd tid uppsöka hamn och läkarhjälp, utan även — såsom erfarenheten från den gångna expeditionen påvisat — för den egna besättningen, inom vilken förekommit fall av påssjuka, knölros, blodhosta (lungsot sedermera konstaterad), höggradig febersjuka och svårartad halsfluss (halsböld) i kombination med blodhosta. De sjuka hade nu måst inläggas i lotshytten, vilken åtgärd dock måste betecknas som olämplig.

2. Under den gångna expeditionen har något direkt behov av arrestlokal icke visat sig, men med hänsyn till besättningsstyrkans storlek och isbrytarexpeditionernas karaktär bör lämpligt utrymme avgränsas för att vid behov kunna användas som arrestlokal.

3. Värmeledningens utdragning även till förliga lastrummet och förliga maskinrummet har visat sig vara nödvändig för att under den kalla årstiden utan hälsofara kunna uppehålla sig i nämnda rum. I första hand är värmeledning erforderlig i lastrummet, vilket vid behov och såsom redan förekommit under den gångna expeditionen måste avses för härbärgering av från andra fartyg ombordtagna besättningar och passagerare, men även i det förliga maskinrummet erfordras bättre uppvärmningsanordningar, då det under förliden vinter förekommit, att temperaturen i maskinrummet, även med ånga påsläppt i genom rummet gående ångrör, vid kall temperatur sjunkit ända till cirka $+4^{\circ}\text{C}$.

4. Anordnande av kojplatser i förliga lastrummet samt provisorisk avbalkning för ett 40-tal tillfälliga passagerare från bärgade eller övergivna fartyg är nödvändig. Såsom ovan anförts har det redan under den gångna expeditionen förekommit behov därav, ehuru endast för kortare tid. Skulle längre tids förläggning erfordras, finnes härför för närvarande endast en reservhytt med kojplats för en person.

5. Till förekommande av fukt i specerikällaren på grund av fartygets användning under kall årstid erfordras ny inredning med kraftigare isolering samt zinkbeslagning av skott och lådor.

Maskinanläggningarna.

1. För att förbättra fartygets arbetsmöjligheter och framkomlighet i svår packis och djup issörja, då man kan riskera att tilloppen till cirkulationspumparna tilltäppas och propellermaskinerna till följd därav måste stoppas, erfordras anordnande av ytterligare en bottenventil vid aktra trimtanken med rör och avstängningsanordning.

2. Fyllningsrören för fartygets krängningstankar utgå för närvarande från cirkulationspumpens tryckrör till kondensorn, varför, då fyllning skall företagas under gång, risk förefinnes, att kondensorn blir överhettad, enär avloppsventilen för cirkulationsvattnet måste hållas stängd för erhållande av erforderligt vattentryck. För att undvika denna olägenhet bör krängningstankarnas fyllnadsrör flyttas till avloppsröret från aktra kondensorn till sjön.

3. Ängavloppet från krängningsturbinen bör ledas till föreningsröret mellan avloppslådan och förliga kondensorn, så att nuvarande ängförluster, då avloppsången ledes ut i det fria, undvikas. Därjämte bör luftavloppet från krängningsturbinen ledas till vattenrummet för att förhindra, att möjligen från krängningstankarna vid rullning medföljande vatten kastas in i förliga maskinrumskappen, såsom med nuvarande anordning kan inträffa.

4. Den i marsen å förliga masten placerade strålkastaren av äldre båg-lampskonstruktion (har förut tillhört numera uttrangerade torpedkryssaren Claes Horn) kan till följd av de svåra skakningarna under gång i is icke giva erforderligt jämnt sken samt tarvar för sitt betjänande och lampans skötsel åtminstone en man under hela den tid strålkastaren skall hållas klar för användning, som på grund av strålkastarens placering icke kan disponeras för andra arbeten. I stället för ifrågavarande strålkastare bör en ny strålkastare av AGA-typ med ljusstark lampa anskaffas och uppsättas å babords vindskyddstak å förliga bryggan med liknande

[31.] manöveranordning som den å styrbords vindskyddstak redan installerade strålkastaren, vilken visat sig ändamålsenlig.

5. För att förbättra möjligheterna att från en lämpligt belägen plats kunna leda och övervaka å akterdäck pågående förtöjnings-, bogserings- m. fl. arbeten bör en aktra brygga anordnas över aktra maskinkappen, sträckande sig från reling till reling och i jämnhöjd med rökupptaget vid skorstenen samt med direkt förbindelsebrygga till förliga bryggan. De nu å aktra manöverplatsen uppställda maskintelegraferna, ratt och kompass böra uppflyttas på den nya bryggan, i samband varmed maskintelegraferna böra frikopplas från dem, som utgå från förliga bryggan, så att deras manövrerande blir pålitligare. Genom anordnande av en dylik brygga skulle stora fördelar vinnas, enligt vad marinförvaltningen funnit vid undersökning på platsen.»

*Departements-
chefen.*

På sätt av den i detta ärende lämnade redogörelsen framgår, har chefen å statsisbrytaren med stöd av under fartygets expedition under 1926 års vintersäsong vunna erfarenheter] hemställt om] utförande å fartyget av åtskilliga ändringsarbeten, som avse såväl fartygets inredning som dess maskinanläggningar. De skäl som av marinförvaltningen anförts till stöd för vidtagandet av vissa av de ifrågasatta åtgärderna synas mig övertygande. Jag ber särskilt att få framhålla, att av de båda största utgiftsposterna, om respektive 12,000 och 13,700 kronor, den första avser avhjälpande av en bristfällighet, som kan komma att innebära allvarliga risker för fartygets och de ombordvarandes säkerhet, och den andra vidtagande av en anordning, som, enligt vad erfarenheten visat, skulle vara av synnerlig betydelse för fartygets behöriga navigering. Det är ju visserligen beklagligt, att så kort tid efter det fartyget tagits i bruk för sitt ändamål ändringsarbeten av så pass omfattande beskaffenhet som de, varom nu är fråga, visat sig vara nödvändiga. Med hänsyn till vad jag nyss framhållit och då även de övriga av marinförvaltningen förordade arbetena torde ur olika synpunkter vara väl motiverade, finner jag mig emellertid böra förorda, att framställning nu göres till riksdagen om beviljande av de för dessa arbetens utförande erforderliga medel. Härvid anser jag mig icke kunna föreslå någon annan minskning i de av myndigheterna gjorda kostnadsberäkningarna än att anslaget bestämmes till, i avrundat tal, 38,700 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utförande, i enlighet med vad av mig förordats, av ändringsarbeten å statens isbrytarfartyg å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 38,700.

D. **Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.**

1. **Reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshantering hör.** Det ordinarie reservationsanslaget till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshantering hör, förut 6,000 kronor om året, blev för ett vart av åren 1916, 1917 och 1918 å riksstaten upptaget med ett till 3,000 kronor nedsatt belopp. Efter att för år 1919 hava varit helt indraget uppfördes anslaget i riksstaten för år 1920 med 3,000 kronor samt höjdes därefter för ett vart av åren 1921 och 1922 ånyo till 6,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 liksom ock för budgetåren 1923—1924, 1924—1925 och 1925—1926 var anslaget i riksstaten upptaget utan angivet belopp. För budgetåret 1926—1927 är anslaget ånyo uppfört med 3,000 kronor.

[32.]

*Reseunderstöd
åt personer,
som önska i
främmande
länder för-
värva ökad
insikt och
skicklighet i
vad till bergs-
hanteringen
hör.*

(ordinarie
anslag.)

I skrivelse den 23 augusti 1926 har kommerskollegium nu hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd för beviljande å riksstaten för budgetåret 1926—1927 av ett belopp å 6,000 kronor, eventuellt å 4,000 kronor för det ändamål, som med ifrågavarande anslag avsetts. Till stöd härför anför kollegium bland annat följande:

*Kommers-
kollegium.*

»I sin underdåniga skrivelse den 24 augusti 1925 rörande åtgärds vidtagande för beviljandet av sådant anslag för sistnämnda budgetår hade kommerskollegium på i skrivelsen anförda skäl förklarat sig finna det icke tillrädligt att sänka anslaget under det sedvanliga beloppet 6,000 kronor. Med hänsyn till de allmänna sparsamhetssträvandena samt under hänvisning till att å tidigare beviljade anslag för ändamålet funnes en disponibel behållning av 1,137 kronor 50 öre, varigenom, om 3,000 kronor anvisades, något över 4,000 kronor komme att under budgetåret 1926—1927 stå till förfogande för ändamålet, förordade emellertid föredragande departementschefen allenast det av riksdagen sedermera beviljade lägre anslagsbeloppet å 3,000 kronor.

Ifrågavarande belopp av något över 4,000 kronor står fortfarande till kollegii förfogande för ändamålet. I början av år 1927 kommer kollegium att i samråd med järnkontoret vid denna institutions utdelning av resestipendier verkställa fördelningen av beloppet, som på grund av sin ringa storlek endast svårligen skulle kunna utan sådant samarbete medföra därmed avsedd nytta.

De driftsinskränkningar, som nuvarande konjunkturer föranlett inom vår bergshantering, göra det önskvärt, att personer, som eljest skulle hava varit verksamma i denna näringsgren, kunde begagna sin därigenom uppkomna ledighet till studieresor, varför kollegium i första hand får hemställa om åtgärds vidtagande för att det för dessa studieresor avsedda ordinarie reservationsanslaget för budgetåret 1927—1928 ånyo höjes till 6,000 kronor. Skulle detta av statsfinansiella skäl icke komma att bifallas, bör anslaget i varje fall ej understiga det belopp 4,000 kronor, som ansetts böra stå till kollegii förfogande för ändamålet under innevarande budgetår. Under ovan angivna

- [32.] förutsättning får kollegium därför hemställa om vidtagande av åtgärd för beviljande av ett till 4,000 kronor uppgående sådant anslag å 1927—1928 års riksstat.»

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till de allmänna sparsamhetssträvandena finner jag mig icke kunna förorda äskande av anslag för nu ifrågavarande ändamål till högre belopp än det senast för löpande budgetår beviljade eller 3,000 kronor.

Jag tillstyrker alltså, att i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföres:

Reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hörer, *oförändrat ordinarie* reservationsanslag kronor 3,000.

Befrämjande av slöjderna.

- [33.] *Befrämjande i allmänhet av slöjderna.* 2—6. **Befrämjande i allmänhet av slöjderna.** Med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen till 1920 års riksdag därom gjorda framställning bestämde nämnda riksdag för år 1921 de i den ordinarie anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av slöjderna» ingående reservationsanslagen till reseunderstöd åt olika kategorier av inom hantverk och industri sysselsatta personer till följande belopp, nämligen:

reservationsanslaget till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena till 75,000 kronor,

reservationsanslaget till reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri till 25,000 kronor,

reservationsanslaget till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien till 20,000 kronor och

reservationsanslaget till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, till 35,000 kronor.

Det sammanlagda belopp, med vilket ifrågavarande reseunderstödsanslag för år 1921 upptogs, översteg med nära 50 procent det belopp, som för berörda ändamål under de närmast föregående åren stått till förfogande.

Höjningen framgår av följande tabell:

	Anslag för år 1920 Kronor	Ökning för år 1921 Kronor	Anslag för år 1921 Kronor
1. Reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena	50,000	25,000	75,000
2. Reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri	18,000	7,000	25,000
3. Reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien	15,000	5,000	20,000
4. Reseunderstöd åt andra tekniker än bergstekniker	25,000	10,000	35,000
Summa kronor	108,000	47,000	155,000

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för år 1922 upptaga förenämnda olika reservationsanslag med enahanda belopp som för år 1921. Kungl. Maj:ts framställning blev av riksdagen bifallen allenast med den ändringen, att med hänsyn till då förefintliga betydande besparingar å teknikeranslaget detta anslag upptogs med ett till 10,000 kronor nedsatt belopp.

Efter nämnda tidpunkt hava anslag till reseunderstöd av nu ifråga-
varande slag anvisats för budgetåret 1923—1924 med sammanlagt
35,000 kronor samt för vartdera av budgetåren 1925—1926 och 1926—
1927 med sammanlagt 32,400 kronor. Anslagsbeloppen för sistnämnda
båda budgetår blevo av riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag
bestämda att utgå till de olika personkategorierna på följande sätt:

till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena	kronor	15,000
» » » idkare av hantverk och annan mindre		
industri	»	5,400
» reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien	»	4,500
» » » andra tekniker än bergstekniker	»	7,500

Summa kronor 32,400.

Det i anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av slöjderna» ingående
anslaget till manufakturernas befrämjande utgick tidigare med ett belopp
av 13,500 kronor om året. På Kungl. Maj:ts därom gjorda framställ-
ningar nedsattes anslaget av 1923 års riksdag till 8,000 kronor och av
1925 års riksdag till 4,000 kronor.

Från detta anslag hava under en längre följd av år anvisats bidrag till
Chalmers tekniska institut i Göteborg för upprätthållande av verksam-
heten vid den i samband med institutet stående mekanisk-tekniska material-
provvningsanstalten. Därutöver hava ur anslaget utanordnats diverse mindre
belopp till befrämjande av olika, slöjdväsendet närstående ändamål.

Med skrivelse den 30 september 1926 har nu kommerskollegium till Kungl.
Maj:t överlämnat till kollegium inkomna framställningar i fråga om rese-
understödsanslagen från ingenjörsvetenskapsakademien, svenska teknologför-
eningen, Sveriges hantverksorganisation och landssekreteriatet i Sverige, sam-
tidigt varmed kollegium avgivit infordrat utlåtande över en direkt till Kungl.
Maj:t inkommen framställning i enahanda syfte från Sveriges arbetsledare-
förbund, Sveriges mekaniska verkmästareförbund och styrelsen för Sveriges
grafiska faktorsförbund.

Av ovannämnda organisationer hava ingenjörsvetenskapsakademien, tekno-
logföreningen och Sveriges hantverksorganisation gjort framställning om
anslag, de båda förstnämnda till förmån för tekniker och hantverksorganisa-
tionen till förmån för idkare av hantverk och annan mindre industri, till belopp
av respektive 20,000, 25,000 och 9,000 kronor. Sveriges arbetsledareförbund,
Sveriges mekaniska verkmästareförbund och styrelsen för Sveriges grafiska

[33.] faktorsförbund hemställa i gemensam framställning om ett anslag av 20,000 kronor till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien. I landssekreterariatets framställning, som avser anslag till reseunderstöd åt arbetare, har icke yrkats något bestämt anslagsbelopp.

För egen del anför kommerskollegium — efter att hava framhållit, att besparingar å tidigare anslag numera uppginge till mycket obetydliga belopp — vidare följande:

*Kommers-
kollegium.*

»De skäl, som kollegium i sina föregående framställningar om anslag för ifrågavarande ändamål anfört till stöd för anslagens återupptagande i riksstaten, gälla alltjämt i full utsträckning.

Under nuvarande förhållanden, då kampen länderna emellan på näringslivets alla områden bliver allt hårdare och ett forcerat arbete nedlägges på att genom tekniska och organisatoriska förbättringar bibringa produktionen större effektivitet, är det givetvis av största värde för den svenska industrien och hantverket, att dess utövare sättas i tillfälle att förskaffa sig ökad utbildning och personlig kännedom om teknikens framsteg och organisatoriska anordningar i främmande industriländer. För upprätthållandet av den höga nivå vår konstslöjd nått erfordras, att yrkesmännen beredas möjlighet att förskaffa sig kunskap om och komma i beröring med motsvarande alstring inom de stora kulturländerna. Men minst lika nödvändiga som utländska studieresor äro, särskilt för vissa av här ifrågavarande yrkesgrupper, studier vid skolor och kurser eller annorledes inom landet för vidmakthållandet och utvecklingen av yrkeskunskapen.

Möjligheten för vårt lilla land att göra sig gällande i konkurrensen med de stora massproducerande industriländerna torde, enligt vad man numera alltmer anser, vara beroende av fabrikatens kvalitet. Skapandet och upprätthållandet av en kvalitativt hög standard kräva emellertid oavslätliga strävanden och studier. Erfarenheten har givit vid handen, att de genom nu ifrågavarande stipendier möjliggjorda studierna utgjort ett betydelsefullt led härutinnan.

Ehuru kollegium, på grund av vad ovan anförts, anser det önskligt, att anslagen till understöden i fråga å riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptoges med samma belopp som vid världskrigets början, har kollegium likväl, med hänsyn till de allmänna sparsamhetssträvandena, i likhet med föregående år ej ansett sig böra föreslå, att anslagen sättas till högre belopp än 50 procent av förkrigsbeloppen.»

Kommerskollegii skrivelse utmynnar i en hemställan, att å riksstaten för budgetåret 1927—1928 måtte under anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av slöjderna» upptagas ett sammanlagt belopp av 58,000 kronor, därav 4,000 kronor till manufakturernas befrämjande och återstoden 54,000 kronor såsom särskilda reservationsanslag till reseunderstöd, att fördelas på följande sätt:

	Kronor
Till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena	25,000
» reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri	9,000
» reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien	7,500
» reseunderstöd åt andra tekniker än bergstekniker	12,500

Summa kronor 54,000.

För närmare kännedom om innehållet i kollegii skrivelse ävensom de från ovannämnda organisationer ingivna framställningarna tillåter jag mig hänvisa till handlingarna i ärendet.

[33.]

Vad först angår det i anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av slöjderna» ingående anslaget till manufakturernas befrämjande, tillstyrker jag, att anslaget i den riksstat, varom nu är fråga, upptages med oförändrat belopp 4,000 kronor. *Departements-
chefen.*

Vidkommande därefter de i samma anslagstitel ingående särskilda reservationsanslagen till reseunderstöd är jag, lika med kommerskollegium, av den uppfattningen, att det för utvecklandet av yrkeskunskapen inom industri och hantverk är av synnerlig vikt, att personer, tillhörande olika yrkesgrupper inom sagda näringsgrenar, så långt sig göra låter beredas tillfälle att å ort och ställe taga del av och studera de nya uppfinningar, arbetsmetoder och organisatoriska anordningar, vilka i den period av hastigt fortskridande teknisk utveckling, vari vi befinna oss, tid efter annan å skilda platser prövas, utexperimenteras och bringas i tillämpning.

Vid beredandet av dylika studiemöjligheter har den statliga stipendieverksamhet, varom här är fråga, en viktig uppgift att fylla. Starka skäl synas mig följaktligen tala för att denna verksamhet även i fortsättningen uppehålls. Av skäl, som jag under nästföregående punkt angivit, nödgas jag emellertid — med ett enda undantag — avstå från att nu tillstyrka äskande av anslag till dylika understöd till högre belopp än de av riksdagen senast för löpande budgetår beviljade. Såsom jag nyss antytt, anser jag mig emellertid på en punkt böra föreslå en höjning. Jag syftar härvid på anslaget till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien, vilket anslag nu är upptaget med minsta beloppet bland samtliga ifrågavarande reseunderstödsanslag. Med hänsyn till den stora betydelsen för ett lands industri av att äga dugliga, erfarna och väl skolade arbetsledare, och då det här gäller en grupp, för vars utbildning på annan väg, d. v. s. genom särskilda utbildningsanstalter, endast är i förhållandevis ringa mån sört i vårt land, anser jag en höjning av anslaget påkallad. För egen del föreslår jag, att anslaget upptages med ett till 7,100 kronor förhöjt belopp. Härigenom skulle sammanlagda beloppet av nu ifrågavarande reseunderstöd återföras till det belopp, 35,000 kronor, som för enahanda ändamål var upptaget å riksstaten för budgetåret 1923—1924. Jag tillstyrker förty, att å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anslag äskas för reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena med 15,000 kronor, för reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri med 5,400 kronor, för reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien med 7,100 kronor och för reseunderstöd åt andra tekniker än bergstekniker med 7,500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptaga
dels det i den *ordinarie* anslagstiteln »Befrämjande

[33.]

i allmänhet av slöjderna» ingående anslaget till manufakturernas befrämjande med kronor 4,000,
 dels ock de i samma anslagstitel ingående reservationsanslagen med följande belopp, nämligen
 reservationsanslaget till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena med kronor 15,000,
 reservationsanslaget till reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri med kronor 5,400,
 reservationsanslaget till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien med kronor 7,100
 och reservationsanslaget till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, med kronor 7,500.

Befrämjande av hemslöjden.

[34.]

*Befrämjande
i allmänhet
av hemslöjden.*

(ordinarie
anslag.)

7. **Befrämjande i allmänhet av hemslöjden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen i riksstaten för vart och ett av budgetåren 1924—1925, 1925—1926 och 1926—1927 upptagit det ordinarie anslaget till befrämjande av hemslöjden, vilket anslag för budgetåret 1923—1924 utgått med 20,000 kronor och därförut utgjort 25,000 kronor för år räknat, med ett till 15,000 kronor nedsatt belopp.

Av ifrågavarande anslag utgå — förutom arvode av 3,000 kronor till en extra instruktör i hemslöjd — huvudsakligen understöd till hushållningssällskap och landsting samt, i ett fåtal fall, till hemslöjdsföreningar. Understöden hava under senare år beviljats för anskaffande av stil- och tidsenliga modeller för hemslöjdsalster samt för anordnande i vissa fall av undervisningskurser i hemslöjd m. m.

Även för budgetåret 1927—1928 torde ifrågavarande anslag böra å riksstaten uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag anhåller emellertid att i detta sammanhang få erinra, hurusom 1926 års riksdag i sin skrivelse nr 10 A bland annat uttalat önskvärdheten av att vid avlåtande av statsverkspropositionen för budgetåret 1927—1928 det toges under övervägande, huruvida icke äskande av anslag för det ändamål, varom nu är fråga, samt två andra anslagsäskanden, nämligen beträffande understöd åt föreningen för svensk hemslöjd och svenska slöjdföreningen — vilka två sistnämnda anslagsäskanden syntes riksdagen äga visst samband med förstnämnda anslagsfråga — borde upptagas under samma rubrik om ock uppdelade, på sätt dittills vore fallet, under särskilda punkter.

Häremot är från min sida icke något att erinra. Under nuvarande rubrik »Befrämjande av hemslöjden» torde alltså böra uppföras dels ett ordinarie anslag, benämnt »Befrämjande i allmänhet av hemslöjden», dels ock två extra anslag till understöd åt förberörda föreningar. Framställningar rörande sistnämnda båda anslag komma att göras under nästföljande två punkter.

Beträffande det ordinarie anslaget tillstyrker jag alltså, att i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföres: [34.]

Befrämjande i allmänhet av hemslöjden, *oförändrat ordinarie*
 anslag kronor 15,000.

8. **Understöd åt föreningen för svensk hemslöjd.** I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen åt föreningen för svensk hemslöjd, såsom bidrag för uppehållande av dess verksamhet, anvisat å extra stat för vart och ett av åren 1907—1922 ett förslagsanslag, högst, å 15,000 kronor, för första halvåret 1923 ett dylikt anslag å 5,000 kronor, för budgetåret 1923—1924 ett extra anslag av 10,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1924—1925, 1925—1926 och 1926—1927 ett dylikt anslag av 8,000 kronor. [35.]

*Understöd
 åt föreningen
 för svensk
 hemslöjd.*

(extra anslag.)

Rörande utbetalningen av det av riksdagen för budgetåret 1926—1927 till föreningen beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom beslut den 21 maj 1926, varvid stadgats skyldighet för föreningen att före den 1 maj 1928 till chefen för handelsdepartementet avgiva redogörelse för användandet av understödet och berättelse rörande föreningens verksamhet under år 1927.

Utöver av riksdagen, enligt vad ovan sagts, beviljade anslag har Kungl. Maj:t med anledning av framställningar från ifrågavarande förening, efter kommerskollegii tillstyrkan, ur manufakturförslagslånefonden tilldelat föreningen ytterligare understöd för vart och ett av åren 1918—1921 med 5,000 kronor, för år 1922 med 4,000 kronor, för första halvåret 1923 med 2,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1923—1924, 1924—1925, 1925—1926 och 1926—1927 med 4,000 kronor att av föreningen tillgodonjutas på samma villkor, som bestämts för åtnjutande av riksstatsanslaget för motsvarande tidsperioder.

Styrelsen för föreningen har vid tre tillfällen, nämligen då det gällt statsanslag för åren 1920, 1921 och 1922, hos Kungl. Maj:t hemställt om förhöjning av det för föreningen å riksstaten uppförda anslaget från 15,000 kronor till 20,000 kronor. Ingen av dessa framställningar har likväl, trots tillstyrkan av kommerskollegium, vunnit statsmakternas bifall.

Nu har föreningens styrelse i en den 14 juli 1926 dagtecknad skrift, med bifogande av tryckt exemplar av föreningens årsberättelse för år 1925, anhallit, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att åt föreningen såsom bidrag för uppehållande av dess verksamhet för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag till belopp motsvarande det, som för budgetåret 1923—1924 utgått till föreningen, eller 10,000 kronor. Efter att i korthet hava erinrat om vad i ämnet förut förekommit ävensom, med ledning av årsberättelsen, hava lämnat en redogörelse för föreningens ekonomiska ställning vid utgången av år 1925 har styrelsen framhållit, bland annat, att föreningen till följd av de

*Hemslöjds-
 föreningens
 styrelse.*

- [35.] tryckta tiderna och svårigheten att från enskilt håll erhålla bidrag till sin verksamhet måst vidtaga menliga inskränkningar i denna. För sitt fortbestånd vore föreningen i största behov av bidrag från staten. I högsta grad önskvärt vore, att föreningen kunde komma i åtnjutande av ett anslag å riksstaten till det belopp, som före år 1923 beviljats föreningen, eller 15,000 kronor. Därest det statsfinansiella läget fortfarande nödvändiggjorde en stark begränsning av statsutgifterna, ville föreningens styrelse emellertid inskränka sig till att begära anslag allenast till lika högt belopp som det för budgetåret 1923—1924 beviljade, i förlitande på att anslag från manufakturförlagslånefonden fortfarande komme att tilldelas föreningen.

Kommerskollegium.

I utlåtande av den 23 augusti 1926, varmed kommerskollegium till Kungl. Maj:t överlämnat nyssberörda från hemslöjdsföreningen inkomna skrift, har kollegium — under uttalande att kollegium visserligen behjärtade önskvärdheten och behovet för föreningen av det begärda statsanslaget — förklarat sig med hänsyn till statens allmänna besparingssträvanden och i viss mån även till på senaste tiden lämnade statsunderstöd för deltagande i olika konstslöjdsutställningar likväl icke kunna tillstyrka tilldelande åt föreningen av anslag å riksstaten till högre belopp än det senast för nu löpande budgetår anvisade eller 8,000 kronor. För det nya anslagets åtnjutande borde enligt kollegii mening uppställas motsvarande villkor, som gälla för det för innevarande budgetår beviljade anslaget, dock med det tillägg att redogörelse för anslagets användande och berättelse rörande föreningens verksamhet under år 1928 skulle avlämnas jämväl till kollegium.

Departementschefen.

Någon höjning av det å riksstaten för nu löpande budgetår åt föreningen beviljade anslaget kan jag för nästkommande budgetår icke förorda. Huruvida åt föreningen — utöver ett dylikt anslag — må kunna, liksom tidigare alltsedan år 1918 ägt rum, beredas något tillskott av fondmedel, torde i sinom tid få göras till föremål för övervägande.

Med stöd av vad jag sålunda anført och under framhållande, att de för statsbidragets åtnjutande hittills stadgade villkor — med det av kommerskollegium ifrågasatta tillägg — torde böra äga tillämpning jämväl i fortsättningen, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att åt föreningen för svensk hemslöjd såsom bidrag till uppehållande av dess verksamhet för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 8,000.

- [36.] 9. Understöd åt svenska slöjdföreningen. Med anledning av vid 1920 års riksdag inom dess båda kamrar väckta motioner anvisade samma års riksdag för möjliggörande av fortsättning och ytterligare utvidgning av svenska slöjdföreningens verksamhet å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, å 20,000 kronor.

*Understöd åt svenska slöjdföreningen.
(extra anslag)*

Beträffande de skäl, som föranledde beviljandet av ifrågavarande statsanslag, tillåter jag mig hänvisa till vad ovannämnda motioner (nr 84 i första och nr 154 i andra kammaren) därom innehålla.

Även för åren 1922—1926 har riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar beviljat extra anslagsmedel såsom bidrag för uppehållande av föreningens verksamhet. Anslaget, som för år 1926 är anvisat å riksstaten för budgetåret 1926—1927, har utgått med för år 1922 20,000 kronor, för år 1923 12,000 kronor samt för vart och ett av åren 1924—1926 10,000 kronor.

Rörande utbetalningen av det av riksdagen för år 1926 till föreningen beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom beslut den 21 maj samma år, varvid stadgats skyldighet för föreningen att före utgången av maj månad 1927 till kommerskollegium ej mindre avgiva berättelse över föreningens verksamhet under år 1926 och redogörelse för föreningens ekonomiska ställning vid utgången av samma år än även avlämna tjugu exemplar av föreningens tidskrift för att genom kollegii försorg utdelas till tekniska undervisningsanstalter för deras bibliotek samt till användande såsom belöning åt därav förtjänta lärjungar vid dessa undervisningsanstalter.

Utöver av riksdagen, enligt vad ovan sagts, beviljade anslag har Kungl. Maj:t med anledning av framställningar från ifrågavarande förening, efter kommerskollegii tillstyrkan, ur manufakturförlagslånefonden tilldelat föreningen ytterligare understöd för år 1923 å 2,000 kronor, för år 1924 å 4,000 kronor och för år 1925 å 6,000 kronor att av föreningen tillgodonjutas på samma villkor, som bestämts för åtnjutande av riksstatsanslaget för motsvarande år.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av kommerskollegium med eget utlåtande den 28 augusti 1926 överlämnad skrift av den 20 i samma månad har nu föreningens styrelse hemställt, att Kungl. Maj:t ville av riksdagen äska ett anslag av 20,000 kronor för uppehållande av föreningens verksamhet under budgetåret 1927—1928. Till stöd härför anför styrelsen i huvudsak följande.

Av brist på penningmedel hade föreningen gång efter annan nödgats avstå från realiserandet av framkomna projekt av större eller mindre omfattning, vilka uppenbarligen på ett utmärkt sätt skulle tjänat de allmännyttiga syften, som föreningen programenligt hade att tillgodose. Denna inskränkning i föreningens verksamhet vore så mycket mera beklaglig, som kraven på föreningens initiativtagande och konsulterande verksamhet för närvarande visade en tendens till ökning. De otvetydiga framgångar, som den svenska konstslöjden under de senaste åren vunnit såväl inom som utom landet, hade medfört, att såväl yrkesidkare som allmänheten sökte föreningens råd i avsevärt större utsträckning än under konstslöjdens genombrottsår, då föreningens arbete i stort sett bestod i de initiativ den själv tog. Därigenom hade föreningens omkostnader ökats. Om också utvecklingen inom vissa grenar av konstslöjden gått därhän, att ett medarbete

*Styrelsen för
svenska slöjda
föreningen.*

- [36.] i detalj från föreningens sida numera vore obehövt, så återstode dock särskilt inom industrien stora och betydelsefulla områden att bearbeta under de närmaste åren, vartill fordrades ett ökat understöd från det allmännas sida. Det syntes i annat fall vara fara värt, att reformarbetet skulle stagnera, vilket med tanke på de lovande resultat, som uppnåtts, vore att djupt beklaga.

*Kommers-
kollegium.*

I sitt ovanberörda utlåtande har kommerskollegium bland annat framhållit, att de moderna — socialt och ekonomiskt betydelsefulla — konstslöjdssträvandena i vårt land utan tvivel vore i behov av en såväl utåt som inåt sammanhållande organisation, detta oberoende av huruvida respektive konstslöjdsgränar ägde specialrepresentation eller icke. Den centrala ställning, svenska slöjdföreningen intog, berättigade därför enligt kollegii mening väl till en särställning även i anslagsavseende. Kollegium finge för egen del föreslå, att föreningen för år 1927 erhöles ett anslag å riksstaten till belopp av 15,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom kommerskollegium erinrat och jämväl jag kan vitsorda, har svenska slöjdföreningen utövat en energisk och målmedveten verksamhet till konstslöjdens höjande i vårt land. Resultaten av denna vägledande och rådgivande verksamhet torde vara allt för väl kända för att här behöva närmare angivas. Jag anser mig endast böra erinra, att såväl inom hantverk som industri beaktansvärda resultat vunnits samt att åtskilliga gränar av den moderna svenska konstslöjden blivit mycket uppskattade på utställningar utom landet till gagn för vårt land såväl ekonomiskt som i andra avseenden. Med hänsyn härtill skulle jag gärna hava sett, att föreningen kunnat få komma i åtnjutande av understöd av statsmedel till åtminstone det belopp, som av kommerskollegium föreslagits. Liksom jag nödgats avstå från att förorda höjning av det till föreningen för svensk hemslöjd å riksstaten utgående statsbidraget, finner jag mig emellertid icke heller kunna ifrågasätta någon höjning av det anslag, varav svenska slöjdföreningen enligt senaste riksdags beslut kommit i åtnjutande. Jag tillstyrker alltså, att anslaget å riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptages med oförändrat belopp, 10,000 kronor.

Såsom villkor för statsbidragets utbekommande torde skyldighet böra stadgas för föreningen att avgiva berättelse över sin verksamhet samt avlämna visst antal exemplar av sin tidskrift i enlighet med vad som genom Kungl. Maj:ts ovanberörda beslut den 21 maj 1926 föreskrivits.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att åt svenska slöjdföreningen såsom bidrag för uppehållande av dess verksamhet under år 1927 å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,000.

10. **Arvoden åt torvingenjörer m. m.** Torvstatens personal, som vid 1917 års ingång utgjordes av fem personer, förstärktes sedermera successivt, så att den vid 1920 års ingång uppgick till elva personer, nämligen en förste torvingenjör, fyra torvingenjörer, tre torvassistenter och tre torvbiträden. Denna personal bibehölls även under åren 1921 och 1922. Härefter har en betydande minskning av personalen genomförts. En torvassistenttjänst och de tre torvbiträdesbefattningarna indrogos från och med 1923 års ingång, en torvingenjörsbefattning och de två återstående torvassistenttjänsterna från och med den 1 juli samma år.

[37.]
Arvoden åt
torvingenjörer
m. m.
(extra anslag.)

Efter dessa reduktioner utgöres torvstatens personal, som i sin helhet är anställd på extra stat, för närvarande av en förste torvingenjör med ett arvode av 6,400 kronor, varav 400 kronor, utgörande ortstillägg, få uppbäras allenast under förutsättning, att han är bosatt i Stockholm, samt tre torvingenjörer, var och en med ett arvode av 4,000 kronor. Utöver arvodena utgår till envar av de nuvarande befattningshavarna personligt ålderstillägg å 1,000 kronor.

Förutom de medel, som utgå till bestridande av de sålunda angivna arvodena jämte ålderstillägg, sammanlagt 22,400 kronor, har för budgetåret 1926—1927 anvisats dels till rese- och traktamentspenningar åt nämnda fyra befattningshavare ett belopp av 8,000 kronor, dels ock till skrivhjälp åt förste torvingenjören ett belopp av 1,500 kronor. Det sammanlagda anslagsbeloppet till torvstaten utgör sålunda för innevarande budgetår 31,900 kronor, fördelat på följande tre anslagposter: en å 26,400 kronor för avlönande av en förste torvingenjör och tre torvingenjörer samt för beredande av rese- och traktamentspenningar åt dem, en å 1,500 kronor till skrivhjälp åt förste torvingenjören och en å 4,000 kronor för beredande av ålderstillägg åt ifrågavarande befattningshavare.

I skrivelse den 31 augusti 1926 har kommerskollegium nu avgivit förslag rörande anslag till torvstaten för budgetåret 1927—1928 och därvid överlämnat en från förste torvingenjören inkommen framställning i ämnet.

Kommers-
kollegium.

Förste torvingenjören har i berörda framställning föreslagit, *dels* att i stället för anslaget å 1,500 kronor till skrivhjälp åt honom skulle anslås 1,550 kronor till anställande hos honom av ett kvinnligt biträde av första graden, varigenom även dyrtidstillägg kunde få beräknas å det till biträdet utgående arvodet, *dels ock* att till envar av de tre torvingenjörerna skulle, då torvingenjörernas årliga utgifter för tjänsten i intet fall understeg 500 kronor, för expeditiionskostnader och andra expenser anvisas ett anslag till nämnda belopp eller sammanlagt 1,500 kronor.

För egen del har kommerskollegium tillstyrkt bifall till förste torvingenjörens framställning.

Kollegii skrivelse utmynnar i en hemställan om vidtagande av åtgärd för beviljande för budgetåret 1927—1928 av ett extra anslag å 33,450 kronor, fördelat å följande poster:

[37.]

Arvoden:

till en förste torvingenjör	kronor	6,400	
» tre torvingenjörer à 4,000 kronor	»	12,000	18,400
Rese- och traktamentsersättningar		8,000	26,400
Arvode till ett skrivbiträde av första graden hos förste torvingenjören			1,550
Personliga ålderstillägg åt förste torvingenjören och torvingenjörerna			4,000
Ersättningar åt torvingenjörerna för deras i tjänsten havda kostnader			1,500
Summa kronor			33,450.

Departements-
chefen.

Vad beträffar den gjorda framställningen om anställande av ett kvinnligt biträde åt förste torvingenjören, finner jag icke tillräckliga skäl föreligga att upptaga detta förslag.

Vad åter angår yrkandet på bestämmande av särskilda expensanslag, om 500 kronor, åt var och en av de tre torvingenjörerna, har jag, lika med kommerskollegium, med stöd av den förebragta utredningen kommit till den uppfattningen, att sistnämnda tjänstemäns utgifter för tjänsten torde för var och en av dem uppgå till minst nämnda belopp. Då samtidigt den möjlighet för ifrågavarande ingenjörer att erhålla fyllnad i sina inkomster genom utförande av uppdrag för enskilda, varmed statsmakterna räknat, under nuvarande förhållanden endast i obetydlig mån torde existera, vore det av billighetsskäl väl motiverat att tilldela dem de begärda expensanslagen. Emellertid anser jag mig med hänsyn till torvfrågans nuvarande läge i Sverige förhindrad att föreslå några åtgärder, som skulle föranleda ökning av det sammanlagda anslagsbeloppet för uppehållande av torvstatens verksamhet. Den långvariga depression, under vilken bränntorvtillverkningen i landet lidit och lider, sammanhänger givetvis med prisutvecklingen på bränslemarknaden. Oaktat staten under de senaste 25 åren i stor utsträckning understött torvhanteringen, synes denna med hänsyn till nyss omförmälda omständighet icke kunna upparbetas till någon livskraftig industri. På grund härav skulle jag snarast vara böjd att föreslå ytterligare förenkling av torvstatens organisation.

Emellertid torde vissa skäl tala för att denna avvecklingspolitik ännu något år ställes på framtiden. I torvstatstjänstemännens arbetsuppgifter ingår, bland annat, deras medverkan vid kontrollen över användningen av de ur torvlånefonden utlånade medel samt tillsyn över de olika torvlånens vederbörliga återbetalning. Då antalet utelöpande torvlån för närvarande uppgår till 90 med en sammanlagd lånesumma av 4,795,562 kronor 96 öre och då statskontoret, som ju i främsta rummet har att vaka över lånebeloppens återbetalning, härvid icke lär kunna undvara sakkunnigt biträde, som på ort och ställe kan följa företagets skötsel, torde redan häri ligga ett stöd för bibehållandet tillsvidare av de ifrågavarande tjänstemännen.

Svårigheterna vid bedömandet av bränsleprisens framtida utveckling mana även till varsamhet vid träffande av avgöranden, som kunna inverka på vårt lands bränsleförsörjning.

[37.]

Härtill kommer, att vid en eventuell avveckling av torvstaten i samband med en överflyttning av dess ännu kvarstående arbetsuppgifter på andra befattningshavare det bör tillses, att i sådant samband uppkommande personalfrågor kunna, under behörigt hänsynstagande till personalens berättigade intressen, erhålla en lämplig lösning.

Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som för närvarande alltjämt åvila torvstaten, anser jag mig sålunda vid beräkningen av de för uppehållande av dess verksamhet under budgetåret 1927—1928 erforderliga anslagsbeloppen böra utgå från att personalen å torvstaten under sagda budgetår bibehålles oförändrad. Till avlönande av en förste torvingenjör och tre torvingenjörer lär vid sådant förhållande liksom nu böra avses ett anslagsbelopp av 18,400 kronor. I anslutning härtill torde även anslaget till personliga ålders-tillägg böra upptagas med 4,000 kronor. Nu utgående resekostnads- och traktamentsersättning åt ifrågavarande befattningshavare anser jag ävenledes böra upptagas till oförändrat belopp, 8,000 kronor. För beredande av tillfällig skrivhjälp åt förste torvingenjören torde enahanda anslagsbelopp, som hittills utgått eller 1,500 kronor, ställas till förfogande.

Vid bifall till vad jag här ovan föreslagit skulle för budgetåret 1927—1928 anslagen till torvstaten sluta å samma belopp som för nu löpande budgetår eller å 31,900 kronor.

För vinnande av enklare uppställning av riksstaten synas mig de tre olika för torvstaten avsedda anslagsbeloppen nu lämpligen böra sammanföras i ett gemensamt anslag, förslagsvis benämnt arvoden åt torvingenjörer m. m.

För åtnjutande, vad förste torvingenjören angår, av ortstillägg och, beträffande samtliga nuvarande befattningshavare vid torvstaten, av personliga ålderstillägg torde motsvarande villkor böra gälla som de senast för nu löpande budgetår fastställda.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt torvingenjörer m. m., i enlighet
med vad av mig förordats, för budgetåret 1927—1928
anvisa ett *extra* anslag av kronor 31,900

11. **Understöd till Sveriges hantverksorganisation.** At Sveriges hantverksorganisation har för åren 1913—1922 såsom bidrag till dess verksamhet lämnats statsunderstöd med 7,000 kronor årligen, varav för ett vart av åren 1914—1922 4,000 kronor beviljats av riksdagen å extra stat och 3,000 kronor anvisats av Kungl. Maj:t ur manufakturförslagslånefonden. Å riksdagen för budgetåret 1923—1924 anvisades såsom bidrag till föreningens verksamhet under år 1923 ett extra anslag av 3,000 kronor. För år 1924

[38.]

*Understöd till
Sveriges hant-
verksorganisa-
tion.*

(extra anslag.)

[38.] nedsattes anslaget till 2,500 kronor. Med sistnämnda belopp har anslaget utgått även för vartdera av åren 1925 och 1926. Något understöd av fondmedlen har för sistnämnda fyra år icke tilldelats föreningen.

Rörande utbetalningen av det av riksdagen för år 1926 till organisationen beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom beslut den 21 maj samma år, varvid stadgats skyldighet för organisationen *att* före den 1 maj 1927 till chefen för handelsdepartementet avgiva redogörelse för användningen av understödet och berättelse rörande organisationens verksamhet under år 1926, *att* efter beprövande av redaktionen för svensk hantverkstidning offentliggöra reseberättelser, som av idkare av hantverk och annan mindre industri ävensom av arbetare i de särskilda näringsyrkena avgivas rörande av dem med statsmedel företagna studieresor, *samt att* till kommerskollegium avlämna 80 exemplar av organisationens publikationer för att genom kollegii försorg utdelas till de tekniska undervisningsanstalterna för deras bibliotek samt till användande såsom belöning åt därav förtjänta lärjungar vid dessa undervisningsanstalter.

*Styrelsen för
Sveriges hant-
verksorganisa-
tion.*

Nu har styrelsen för Sveriges hantverksorganisation i en till Kungl. Maj:t ställd, av kommerskollegium med eget utlåtande den 19 augusti 1926 överlämnad skrift av den 28 juni samma år anhållit, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärd för upptagande till förmån för organisationen å riksstaten för budgetåret 1927—1928 av ett anslag till samma belopp, som tilldelats organisationen för vart och ett av åren 1924, 1925 och 1926, eller 2,500 kronor.

*Kommers-
kollegium.*

I sitt förberörda utlåtande har kommerskollegium tillstyrkt bifall till framställningen.

*Departements-
chefen.*

Lika med kommerskollegium anser jag, att understöd av statsmedel även för år 1927 bör utgå till Sveriges hantverksorganisation. Jag tillstyrker, att för ändamålet å riksstaten för nästkommande budgetår upptages ett anslag till enahanda belopp som det för vart och ett av åren 1924, 1925 och 1926 beviljade, eller 2,500 kronor.

För understödets åtnjutande torde motsvarande villkor böra gälla, som de genom Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut för år 1926 fastställda.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att under de av mig tillstyrkta villkor såsom bidrag till Sveriges hantverksorganisations verksamhet under år 1927 å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 2,500.

[39.]

12. Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare.

*Befrämjande
av praktisk
lärlingsutbild-
ning hos hant-
verksmästare.
(extra anslag.)*

I enlighet med av Kungl. Maj:t därom gjord framställning anvisade 1917 års riksdag till statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av lärlingar samt till lärlingspremier å extra stat för år 1918 ett förslagsanslag, högst, å 8,000 kronor.

Sedan kommerskollegium avgivit förslag rörande användningen av sagda anslag, fastställde Kungl. Maj:t den 2 november 1917, i huvudsaklig överensstämmelse med kollegii förslag, *dels* bestämmelser rörande statsunderstöd för utbildande av lärlingar och rörande statspremier åt dylika, *dels* ock bestämmelser rörande statsunderstöd till hantverksföreningar, anslutna till Sveriges hantverksorganisation, för utdelande av lärlingspremier.

Enligt dessa bestämmelser, vilka finnas i sin helhet intagna i det vid statsverkspropositionen till 1918 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 14 januari 1918, skulle statsunderstöd till mästare för utbildande av lärlingar utgå med 300 kronor för varje lärling i den ordning, att 100 kronor utbetalades vid första, 75 kronor vid andra och 50 kronor vid tredje årets slut, sedan för varje gång av ombud för Sveriges hantverksorganisation avgivits utlåtande, huruvida mästaren, för så vitt på honom ankomme, bedrivit lärlingens utbildande på ett för utbildningens fullbordande vid tredje årets slut ändamålsenligt sätt. Återstående 75 kronor skulle utbetalas, sedan styrkt blivit, att lärlingen genom avlagt prov eller på annat sätt visat sig vara utlärd i yrket. Dessutom skulle lärling, för vars utbildande mästare erhållit statsunderstöd, och vilken efter avlagt prov undfått Sveriges hantverksorganisations utlärlingsbevis, vara berättigad till en utlärlingspenning av 20 kronor, varjämte, om han i samband med tilldelandet av utlärlingsbevis jämväl fått sig tillerkänd någon av Sveriges hantverksorganisations silvermedaljer, statspremium av högst 100 kronor skulle kunna tilldelas honom. Slutligen skulle genom hantverksföreningarnas försorg utdelas särskilda så kallade lärlingspremier, för vilket ändamål understöd enligt närmare angivna grunder skulle tillkomma hantverksföreningarna.

I fråga om planen för utbildningens anordnande finnas, utöver bestämmelsen om lägst tre års lärotid, endast allmänt hållna föreskrifter. Sålunda åligger det mästaren bland annat *att* bedriva lärlingens utbildande på sådant sätt, att denne, för såvitt på mästaren beror, kan efter den föreskrivna lärotidens utgång genom prov visa sig kompetent att erhålla hantverksorganisationens utlärlingsbevis, *samt att* ställa sig till efterrättelse de anvisningar eller föreskrifter rörande lärlingsutbildningen, som av kommerskollegium eller eljest kunna komma att utfärdas.

Anslagsbeloppen till statsunderstöd åt hantverksmästare samt till utlärlingspenningar och statspremier hava utgått med synnerligen varierande belopp, beroende därpå, att anslag ej anvisats samtidigt för understöd till fullständig utbildning av en lärlingsgrupp i taget utan endast för ett läroår i sänder, att understöden ökats såväl till storlek — från 300 kronor till 400 kronor — som antal — från 50 till 75 — ävensom att de, från att till en början hava anvisats i förskott för ett läroår, sedan utgått i efterskott och succesive helt avskrivits. Jag ber att i detta hänseende få nämna, att anslagsbeloppet varierat mellan lägst 5,000 kronor för 1918 och högst 24,945 kronor för 1922. Beträffande förhöjningen med 100 kronor i det för varje

[39.] lärling beräknade understödet är att märka, att detta belopp så fördelats, att de till mästaren under de tre utbildningsåren utgående bidragen ävensom det belopp, mästaren erhållit, då lärling blivit utlärd, ökats vart och ett med 25 kronor. Efter år 1922 ha anslag till utbildande av *nya* lärlingsgrupper icke utgått. Emellertid har Kungl. Maj:t, efter medgivande av 1926 års riksdag, bemyndigat kommerskollegium att bevilja statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av högst 75 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under budgetåret 1926—1927.

Understöd åt hantverksföreningar för utdelande av lärlingspremier hava utgått med följande belopp, nämligen för vart och ett av åren 1918—1921 med 3,000 kronor, för år 1922 med 4,000 kronor, för budgetåret 1923—1924 med 2,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1924—1925, 1925—1926 och 1926—1927 med 1,000 kronor.

Med skrivelse den 6 oktober 1926 har nu kommerskollegium överlämnat två till kollegium inkomna framställningar från styrelsen för Sveriges hantverksorganisation angående dels höjning av antalet understöd till 125, dels ock utfärdande av detaljerade föreskrifter rörande den praktiska lärlingsutbildningens ordnande.

För egen del anför kommerskollegium — efter erinran om vad i saken tidigare förekommit — följande:

*Kommers-
kollegium.*

»Vad först angår höjning av antalet statsunderstöd torde väl en sådan vara synnerligen önskvärd, men anser kollegium, att man av statsfinansiella skäl tillsvidare bör stanna vid ett antal av 100 stycken.

Vidkommande så de detaljerade föreskrifterna för lärlingsutbildningens anordnande har hantverksorganisationen förmålt sig vilja framdeles inkomma med förslag och för det närvarande hänvisat till ett protokoll över en i ämnet förd diskussion.

Givetvis vore det av synnerligt värde för ej blott den statsunderstödda lärlingsutbildningen utan för denna utbildning över huvud, om för den förstnämnda vissa planer eller normer kunde fastställas och upprätthållas, utan att verka störande på hantverksmästarens eget arbete. Kollegium skall därför i sin mån söka verka för, att sådana planer eller normer i möjligaste grad komma till stånd. Emellertid torde det vara tvivelaktigt, om de böra göras ovillkorligt bindande. Snarare vill det förefalla lämpligare, om de, åtminstone begynnelsevis, finge form av råd och anvisningar för den praktiska lärlingsutbildningen. I allt fall torde ej erfordras, att de underställas Kungl. Maj:ts fastställelse, utan kunna de utfärdas av kommerskollegium, efter samråd med skolöverstyrelsen, med stöd av den befogenhet, som Kungl. Maj:t enligt vad ovan angivits tilldelat kollegium. — — —

Såsom ovan nämnts har kollegium erhållit bemyndigande bevilja statsunderstöd till utbildande av högst 75 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under löpande budgetår. I följd därav erfordras för budgetåret 1927—1928 anslag till ett belopp av 9,375 kronor (125×75).»

Efter att vidare hava framhållit, att därjämte enahanda belopp, som senast för nu löpande budgetår beviljats, eller 1,000 kronor borde ställas till

förfogande såsom statsunderstöd åt hantverksföreningar för utdelande av lärlingspremier, föreslår kollegium, att den nuvarande benämningen å ifrågavarande anslag »Statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av lärlingar m. m.» bör ändras till »Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare». Till stöd härför uttalar sig kollegium sålunda:

[39.]

»Den understödsverksamhet, varom här är fråga, avser såsom nämnts tre i viss mån olika former av statliga bidrag, nämligen *dels* till hantverksmästare för utbildningen av lärlingar, *dels ock* till lärling två slag av uppmuntran för utbildning, det ena direkt och det andra indirekt genom hantverksföreningarna. De olika formerna avse dock alla praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare, till skillnad från den teoretiska utbildningen i lärlings- och yrkesskolor samt den praktiska i verkstadsskolor. Då samtliga förstnämnda understödsformer icke lämpligen kunna angivas vid anslagets rubricering och skiftande rubricering torde böra undvikas, kan måhända vara tjänligt införa benämningen: 'Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare'.»

Kommerskollegii skrivelse utmynnar i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av kronor 10,375.

dels ock medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium att enligt de av Kungl. Maj:t senast föreskrivna grunder bevilja statsunderstöd åt hantverksmästare för utbildande av högst 100 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under budgetåret 1927—1928.

I enlighet med kommerskollegii hemställan bör anslag, motsvarande understöd för första utbildningsåret för det antal lärlingar, 75 stycken, som jämlikt medgivande av 1926 års riksdag under nu löpande budgetår påbörjat lärlingskurs, anvisas å riksstaten för budgetåret 1927—1928.

Departement's-
chefen.

Likaledes torde, såsom hittills varit fallet och kommerskollegium jämväl föreslagit, något belopp nu böra ställas till förfogande för att användas till understöd åt hantverksföreningar för utdelning av lärlingspremier. Mot det av kollegium i dylikt hänseende ifrågasatta beloppet, 1,000 kronor, har jag intet att erinra.

Däremot kan jag — med hänsyn till den försiktighet med avseende å medelsanvisningen, som omständigheterna alltjämt betinga — icke tillstyrka den av kollegium gjorda framställningen om ökning av antalet lärlingar i den nya lärlingsgrupp, vars utbildning bör påbörjas under nästkommande budgetår. Jag tillstyrker sålunda endast, att antalet lärlingar i denna grupp sättes till samma antal, 75 stycken, för vilka understöd under de senaste åren utgått.

Vad kollegium anfört beträffande den av hantverksorganisationens styrelse gjorda framställningen om utfärdande av detaljerade föreskrifter rö-

[39.] rande nu ifrågavarande lärlingsutbildning har icke givit anledning till någon erinran från min sida.

Vidkommande slutligen den av kollegium ifrågasatta ändringen av benämningen å det anslag, varom nu är fråga, har jag icke heller härutinnan någon erinran att göra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium att enligt de av Kungl. Maj:t senast föreskrivna grunder bevilja statsunderstöd åt hantverksmästare för utbildande av högst 75 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under budgetåret 1927—1928,

dels ock till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,375.

[40.] 13. **Uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten.**

*Uppehållande
av den indu-
striella stan-
dardiserings-
verksamheten.
(extra anslag.)*

Den 27 september 1922 fastställde Kungl. Maj:t stadgar för svenska industriens standardiseringskommission, vars uppgift, bland annat, är *att* befordra en riktigt avvägd standardisering inom industriell produktion och teknisk verksamhet samt medverka till att härför erforderliga undersökningar och arbeten utföras ävensom *att* utgöra centralorganisation för standardiseringsarbetena inom landet.

Kommissionen utgöres av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande samt minst 18, högst 24 ledamöter. Av ledamöterna, vilka väljas för en tid av tre år, utses en av envar av cheferna för försvars-, kommunikations- och handelsdepartementen. Övriga ledamöter utses av Sveriges industriförbund, ingenjörsvetenskapsakademien, järnkontoret, svenska teknologföreningen m. fl. sammanslutningar. Kommissionens räkenskaper granskas av två revisorer, av vilka den ene utses av chefen för handelsdepartementet.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 23 maj 1924 tillerkändes kommissionen ett understöd av 25,000 kronor, att utgå från manufakturförlagslånefondens räntemedel med 15,000 kronor under år 1924 och 10,000 kronor under år 1925.

Vidare har riksdagen till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten anvisat för budgetåret 1925—1926 ett extra anslag av 20,000 kronor och för nu löpande budgetår ett dylikt anslag av 25,000 kronor.

Rörande utbetalningen av det för sistnämnda budgetår beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom beslut den 21 maj 1926, varvid föreskrivits, att ena hälften skulle utbetalas efter den 1 juli samma år och återstoden, sedan kommissionen hos kommerskollegium på ett tillfredsställande sätt styrkt, att från enskilt håll till den industriella standardiserings-

verksamhetens befrämjande lämnats antingen bidrag i penningar, utfört arbete eller annan antaglig form eller ock utfästelser om dylikt bidrag till belopp eller värde, motsvarande under budgetåret 1926—1927 minst hela statsanslaget. Vidare har stadgats skyldighet för kommissionen att senast den 1 oktober 1927 till chefen för handelsdepartementet och kommerskollegium avlämna redogörelse för kommissionens verksamhet under tiden 1 juli 1926—30 juni 1927, vilken redogörelse jämväl skulle innefatta redovisning för de lyftade anslagsmedlens användning.

Utöver nyssnämnda, av riksdagen beviljade anslag har Kungl. Maj:t såsom ytterligare understöd till uppehållande av ifrågavarande verksamhet ur manufakturförlagslånefonden anvisat för budgetåret 1925—1926 ett belopp av 10,000 kronor och för löpande budgetår ett belopp av 15,000 kronor att till kommissionen utbetalas under liknande villkor, som bestämts rörande utbetalningen av riksstatsanslaget.

Nu har standardiseringskommissionen i en den 27 augusti 1926 dagtecknad skrift, med bifogande av, bland annat, tryckt exemplar av kommissionens årsredogörelse för år 1925, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen äska ett anslag av 70,000 kronor såsom bidrag till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten under budgetåret 1927—1928.

Standardiseringskommissionen.

Efter att till en början hava meddelat, att av understödet för nu löpande budgetår å sammanlagt 40,000 kronor ett belopp av 8,000 kronor avsatts för kommissionens egen räkning för standardiseringsarbetet i allmänhet, 15,000 kronor tilldelats Sveriges maskinindustrieförening, 7,500 kronor Sveriges elektroindustrieförening, 1,000 kronor svenska avdelningen av internationella elektrotekniska kommittén och 2,000 kronor Sveriges varvsindustrieförening för standardiseringsarbeten inom respektive maskin-, elektro- och varvsindustrierna samt 4,000 kronor beräknats för standardiseringen på jordbruksområdet, ävensom att kommissionen tillsvidare reserverat återstoden, 2,500 kronor, anför kommissionen till stöd för sin framställning, bland annat, följande:

»Svenska industriens standardiseringskommission får nu i underdanighet anhålla om vidtagande av åtgärder för beredande av fortsatt ekonomiskt stöd från det allmännas sida åt det svenska standardiseringsarbetet. Standardiseringen innebär dels en begränsning av det stora antal utföringsformer för olika industriprodukter, varav marknaden för närvarande är översvämmad, dels ett fastställande av form och dimensioner hos särskilda mera allmänt förekommande detaljer eller enklare maskinelement i syfte att möjliggöra massfabrikation och större utbytbarhet. Vidare hör till standardisering i mera vidsträckt betydelse bestämmandet av allmänna normer för kvalitet och utförande samt fastställande av nomenklatur och beteckningar på det tekniska och industriella området. Betydelsen av detta arbete för det industriella framåtskridandet har vunnit allt starkare erkännande bland såväl producenter som förbrukare. Inom samtliga industriländer ägnas standardiseringen och därmed sammanhängande spørsmål

[40.] den största uppmärksamhet. Ett påtagligt belägg för det intresse, varmed man allmänt omfattar den industriella standardiseringen, erhöles å den i april månad 1926 i New-York avhållna internationella standardiseringskonferensen, i vilken aderton länders standardiseringsorgan deltog. Vid denna konferens, för vilken närmare redogörelse lämnas i bifogade, av kommissionens representanter avgivna reseberättelse, fattades beslut om bildande av en internationell standardiseringsorganisation med huvudsakligt syfte att verka för åstadkommande av överensstämmelse mellan olika länders industriella och tekniska standard och normer. De studier, som i anslutning till konferensen ägnades standardiseringsrörelsen inom amerikansk industri, gävo uppenbart vid handen, att standardiseringen i Förenta staterna tillmättes en väsentlig betydelse såsom en viktig betingelse för industriell utveckling och därmed för höjande av det allmänna väståndet.

Det svenska standardiseringsarbetet bedrivs alltfört under samma organisationsformer, som tidigare angivits. I kommissionens årsberättelse för 1924, som här bifogas, lämnas en översikt över organisationen. Beträffande utvecklingen under senare tid får kommissionen hänvisa till sin årsberättelse för 1925, som även närslutes. Det framgår därav, att ytterligare framsteg gjorts på standardiseringsområdet inom den mekanisk-tekniska och elektriska industrien och att även för andra branscher förmärkes ett fortsatt ihärdigt arbete eller ett nyvaknat intresse för hithörande spörsmål. Emellertid lider det organiserade standardiseringsarbetet i vårt land alltjämt av knapphet på medel för arbetets fullföljande i sådan utsträckning som synes önskvärd, och fortsatt ekonomiskt stöd från det allmänna sidan torde vara oundgängligt för verksamhetens bedrivande med erforderlig effektivitet.

Beträffande standardiseringen inom skilda branscher har redogjorts i kommissionens årsredogörelser, till vilka kommissionen härutinnan tillåter sig hänvisa.»

I fråga om beräkningen av storleken av det statsunderstöd, varav standardiseringsverksamheten vore i behov under budgetåret 1927—1928, uttalar sig kommissionen härefter på följande sätt:

»För kommissionens egen verksamhet har i tidigare framställningar om statsunderstöd beräknats ett belopp av 10,000 kronor. I utlåtande i ämnet den 28 september 1925 uttalade kommerskollegium, att en förstärkning av bidraget till täckande av kommissionens egna kostnader vore väl behöfvig, men kollegium förordade likväl, att anslaget beräknades till endast 8,000 kronor. Härvid utgick kollegium ifrån, att frågan om bidrag av statsmedel till resor i utlandet borde prövas i varje särskilt fall. Den på kommissionen ankommande verksamheten har emellertid ökat i omfattning även under senaste året. Särskilt har behov framträtt att vidtaga effektivare åtgärder för spridande av upplysning om standardiseringens betydelse icke blott bland producenter utan även i konsumentkretsar. Då de för kommissionen hittills tillgängliga medlen icke kunnat förslå för en sådan upplysningsverksamhet i önskvärd omfattning, får kommissionen anhålla, att bidraget av statsmedel till dess egen verksamhet — oavsett eventuella resor i utlandet — må beräknas till 10,000 kronor eller lika stort som näringslivets eget bidrag till kommissionen. Härför talar även den omständigheten, att kommissionen såsom medlem av den nybildade internationella

organisationen skall ha att erlægga ett årsbidrag till denna organisation på inmot 1,000 kronor.

[40.]

Beträffande standardiseringsarbetet inom de olika branscherna av industriell och teknisk verksamhet ha till kommissionen inkommit framställning om statsbidrag från Sveriges maskinindustriförening å 20,000 kronor, Sveriges elektroindustriförening å 15,000 kronor, svenska elektrotekniska kommittén å 2,000 kronor och Sveriges varvsindustriförenings standardiseringskommitté å 3,000 kronor. Som ovan angivits hava de ifrågavarande organisationerna tilldelats bidrag av statsmedel för nu innevarande budgetår, ehuru väl understödsbeloppen måst avsevärt reduceras på grund av minskningen i anslagsbeloppet i jämförelse med vad av kommissionen begärts. Under åberopande av vad som anförts i de särskilda skrivelserna, vilka här bifogas, får kommissionen för sin del tillstyrka beviljande av de nu begärda beloppen, vilka synas vara oundgängligen behövligen för verksamhetens bedrivande i önskvärd omfattning.

Till standardisering av för jordbruket behövligen industriprodukter torde i likhet med vad som skett under innevarande budgetår böra beräknas bidrag av statsmedel jämväl för 1927—1928. Den närmaste ledningen av standardiseringsarbetet på detta område har kommissionen för avsikt att överlåta på någon enskild organisation med hithörande arbetsuppgifter. Härvid har kommissionen letts av de erfarenheter, som inhämtats vid studiet av standardiseringsorganisationen i Nordamerikas förenta stater, varest ansetts förenat med betydande fördelar, att huvudkommissionen överläte de särskilda standardiseringsarbetena på ansvariga branschorganisationer (s. k. »sponsors»). En motsvarande anordning tillämpas ju också i vårt land på andra områden, såsom inom maskin-, elektriska och varvsindustrierna. Ifrågavarande angelägenhet har beträffande standardiseringen på jordbruksområdet ännu icke kunnat definitivt ordnas, beroende på förestående omorganisation av vissa ifrågakommande institutioner. Emellertid kan förväntas, att pågående förhandlingar snarast leda till resultat, varefter arbetet omedelbart kan upptagas. Betydelsen av detta standardiseringsarbete blev vid anslagsfrågans behandling föregående år väl vitsordad. I utlandet hava på flera håll upptagits eller planerats motsvarande arbeten såsom i Tyskland, i Norge och i Danmark, och avsikten är att under arbetets gång stå i den närmaste kontakt med särskilt de två sistnämnda ländernas standardiseringsorgan. Det för ändamålet erforderliga anslaget under nästa budgetår torde icke böra beräknas till mindre belopp än 10,000 kronor, därest något så när snabba resultat skola kunna uppnås.

I likhet med vad som varit fallet under föregående år får kommissionen även nu göra framställning om att ett visst bidrag av statsmedel beräknas för understödjande av standardiseringsarbete inom andra områden än de ovan berörda. Enligt vad som framgår av de i årsberättelserna lämnade redogörelserna för standardiseringsarbetets utveckling och läge hava på flera håll arbeten av hithörande art påbörjats eller planerats. Det torde kunna förväntas, att ett avsevärt hastigare tempo i dessa för industrien så ytterst betydelsefulla organisationssträvanden skulle kunna ernås, därest kommissionen ägde möjlighet att lämna ett om än relativt ringa ekonomiskt bidrag. Särskilt må därvid nämnas standardiseringen inom järnhanteringen, textilindustrin, pappersindustrin m. fl. För sin del anser kommissionen, att ett belopp av åtminstone 10,000 kronor bör för ändamålet beräknas.

[40.]

Med hänsyn till vad ovan angivits skulle det för budgetåret 1927—1928 behövliga anslaget uppgå till 70,000 kronor, fördelat sålunda:

Bidrag till täckande av kommissionens egna kostnader	kronor	10,000
» » standardisering inom maskinindustrien	»	20,000
» » » » elektroindustrien	»	17,000
» » » » varvsindustrien	»	3,000
» » » » av för jordbruket behövliga industriprodukter	»	10,000
» » » » inom andra områden	»	10,000
		kronor 70,000.

Kommissionen finner visserligen det anslagsbelopp, som sålunda ifrågasättes för det industriella standardiseringsarbetet, vara i och för sig av betydande storlek. Sett mot bakgrunden av de senare årens industriella utveckling och med hänsyn speciellt till betydelsen för vårt lands hela ekonomiska liv utav att den industriella produktionen hålles fullt uppe i nivå med utvecklingen i tekniskt och organisatoriskt avseende i de ledande industriländerna, måste emellertid beviljandet även av ett dylikt anslag få anses vara en relativt obetydlig uppoffring från det allmännas sida.

Kommissionen hemställer därför i underdånighet, att Kungl. Maj:t måtte av nästkommande riksdag såsom bidrag till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten för budgetåret 1927—1928 äska ett anslag av 70,000 kronor.»

Över standardiseringskommissionens framställning har kommerskollegium den 23 september 1926 avgivit infortrat utlåtande.

Häruti åberopar kommerskollegium till en början de allmänna uttalanden, som kollegium vid föregående tillfällen och senast i utlåtande den 28 september 1925, infört å sidorna 205 och 206 under tionde huvudtiteln av 1926 års statsverksproposition, gjort i fråga om statsunderstöd för uppehållande av standardiseringsverksamheten.

Kollegium fortsätter härefter sålunda:

*Kommers-
kollegium.*

»Det gångna årets erfarenheter giva kollegium endast anledning att ytterligare understryka dessa uttalanden. Den av standardiseringskommissionen avgivna redogörelsen för verksamheten under 1925 visar den gradvisa fortgången av standardiseringsarbetet inom ett flertal olika områden och det ökade intresse, varmed detsamma omfattas inom allt flera industrigrenar. — — —

Den stora vikten av standardiseringsarbetet för ett rationellt tillvaratagande av vårt lands produktionsresurser och för uppehållandet av vår industris konkurrenskraft har även vunnit synnerligt beaktande av statsmakterna, i vilket hänseende kollegium särskilt hänvisar till chefens för handelsdepartementet yttrande i 1926 års statsverksproposition (s. 208).

Under hänvisning till vad av kollegium tidigare anförts, får kollegium på det livligaste förorda ett fortsatt kraftigt understödjande från statens sida av standardiseringssträvandena. Av den ovan gjorda framställningen

liksom av standardiseringskommitténs årsredogörelser framgår, hurusom dessa strävanden även i vårt land år från år erhållit ökad omfattning och successive utbredd sig till att omfatta nya industriella områden. Det lär med hänsyn härtill icke kunna undgås, att ökade krav härvid ställas även på statens bidrag. Visserligen bör förutsättningen för en sund utveckling av standardiseringen förutsätta, att densamma uppbäres och stödes, även ekonomiskt, av industrien själv och icke i något hänseende får karaktären av en mer eller mindre utifrån påtvingad rörelse. Men standardiseringsarbetets verkningar i form av förenklad och förbilligad produktion komma dock indirekt jämväl många andra industriföretag än dem, vilka ekonomiskt uppbära detsamma, liksom även samhället i dess helhet till godo i en grad, som synes kollegium utgöra grundad anledning för att verksamheten ekonomiskt stödes genom bidrag av allmänna medel intill belopp, högst motsvarande de bidrag, som från industriella sammanslutningar och enskilda industriföretag tillskjutas vare sig i penningar, utfört arbete eller annan antaglig form.»

Kollegium övergår härefter till frågan om anslagsbeloppets storlek, varom kollegium utlåter sig sålunda:

»För täckande av *kommissionens egna kostnader* begäres 10,000 kronor. I sitt den 28 september 1925 avgivna yttrande rörande beräkningen av anslag för innevarande budgetår förordade kollegium, att statsbidraget för nu ifrågavarande ändamål beräknades till 8,000 kronor, varvid dock tillika uttalades, att täckandet av resekostnader icke borde häri ingå utan bero på särskild framställning i förekommande fall.

Med vidhållande av sin uppfattning i sistnämnda fall anser kollegium sig dock böra förorda, att anslagsberäkningen för kommissionens egna kostnader höjes till 10,000 kronor. Det vidgade omfånget av hela verksamheten lär nämligen oundgängligen medföra en viss stegring i de allmänna kostnaderna, varjämte den svenska kommissionen på grund av blivande anslutning till den »Internationella standardiseringsassociationen» torde komma att få räkna med en viss årsavgift — enligt uppgift beräknad till omkring 900 kronor — till denna association.

För standardiseringsarbetet inom *maskinindustrien* beräknas ett erforderligt bidrag av 20,000 kronor. Maskinindustrien torde erbjuda ett av de tacksammaste fälten för förenklings- och unifieringssträvandena och torde även jämte byggnadsverksamheten vara det område, där de mest påtagliga resultaten av utförda arbeten redan äro att påvisa i vårt land. Kollegium förordar därför det begärda bidraget.

För den maskinindustrien närstående *varvsindustrien* begäres 3,000 kronor. Även i detta fall förordar kollegium den begärda summan.

Beträffande *elektroindustrien* är att märka, att anslag hittills utgått till tvenne olika organ, svenska elektroindustriföreningen och svenska elektrotekniska kommittén. Statsbidragen till den senare, vilka utbetalats i efter-skott, hava huvudsakligen avsett täckande av kommitténs medlemsavgift till den internationella elektrotekniska kommissionen, uppgående till 100 pund sterling årligen, ävensom portokostnader m. m., vilka utgifter förskotterats av svenska teknologföreningen, som ävenledes uppburit det här- emot svarande statsunderstödet. Dessutom har under år 1925 av svenska industriens standardiseringskommission till kommittén utbetalats ett bidrag av 1,000 kronor, vilket, enligt vad kollegium inhämtat, använts till täckande av diverse omkostnader. Under 1926 har kommittén för samma

[40.] ändamål från kommissionen uppburit 1,000 kronor. Kommitténs arbete har inriktats uteslutande på utarbetande och fastställande av normer för elektriska mätningar, nomenklatur m. m., under samverkan med den internationella kommissionen, ett arbete som kan betraktas såsom grundläggande för den egentliga standardiseringen av elektrisk materiel, i den mån densamma berör internationella standardiseringsfrågor.

Kollegium har intet att erinra mot, att bidrag till kommitténs kostnader exklusive resor beräknas utgå med 1,000 kronor. Av skäl, som anförts i kollegii ovanberörda utlatande den 28 september 1925, synas de anslag till resebidrag, som därutöver må erfordras, böra bli va föremål för prövning i förekommande fall.

Svenska elektroindustriföreningen har tillsatt en särskild elektrisk standardiseringskommitté för behandling av frågor rörande standardisering av elektrisk materiel. Denna kommitté har för olika arbetsuppgifter utsett särskilda utskott, nämligen för installationsmateriel, för elektrisk bannmateriel, för isolerade ledningar, för jordkablar och för transformatorer, inom vilka, enligt vad collegium inhämtat, ett energiskt arbete bedrivits och pågår för utarbetande av standardiserade tillverkningstyper för materiel tillhörande respektive kategorier. Under år 1925 har föreningen av de till svenska industriens standardiseringskommission lämnade statsbidragen uppburit 8,000 kronor, varav 6,990 kronor 17 öre använts för verksamheten (nämligen 5,600 kronor till löner och arvoden, 299 kronor 55 öre till resor, 500 kronor såsom bidrag till standardiseringskommissionen och återstoden 594 kronor 62 öre till diverse omkostnader). Av statsbidraget jämte från föregående år reserverade medel 68 kronor 60 öre har till 1926 kunnat reserveras ett belopp av 1,078 kronor 43 öre. Under 1926 har av svenska industriens standardiseringskommission för den elektriska standardiseringskommitténs verksamhet anvisats tillhopa 8,500 kronor (varav 1,000 kronor från statsanslaget å budgetåret 1925—1926 och 7,500 kronor å anslaget för 1926—1927). Härav torde 500 kronor motsvara Sveriges elektroindustriförenings bidrag till standardiseringskommissionen. Med hänsyn till den nödvändiga begränsningen av statsutgifterna torde, med fullt uppskattande av den viktiga uppgift standardiseringen på hithörande områden har att fylla till förbilligande av elektrifieringskostnaderna, statsbidraget för nästkommande budgetår kunna begränsas till 9,000 kronor.

För standardiseringen av för *jordbruket behövligen industriprodukter* begäres av standardiseringskommissionen ett belopp av 10,000 kronor. Av de lämnade redogörelserna inhämtas, dels att av statsbidraget för löpande budgetår anvisats 4,000 kronor för påbörjande av arbetet inom detta område, dels att detta arbete ännu befinner sig på ett förberedande stadium, i det att avsikten är att för ledningen av själva standardiseringsarbetet behöver tillskapas ett särskilt organ (s. k. sponsor) genom sammanslutning mellan på området verksamma organisationer och firmor. Sedan ett sådant organ kommit till stånd, föreligger för detsamma otvivelaktigt ett antal synnerligen tacksamma arbetsuppgifter, vilka beröras i standardiseringskommissionens årsredogörelse för 1925. Emellertid torde anslagsbehovet tills vidare böra beräknas till enahanda belopp, som disponerats under innevarande år eller 4,000 kronor, varvid collegium förutsätter, att ytterligare anslag av fondmedel kan beviljas, sedan arbetet effektivt kommit i gång.

Under enahanda förutsättning och med hänsyn till önskvärdheten av att så mycket som möjligt begränsa de belopp, som begäras å riksstaten, synes

det erforderliga statsbidraget till påbörjande av standardiseringsarbetet inom *andra industrigrenar* än de redan nämnda ej böra beräknas högre än till 3,000 kronor.

[40.]

Såsom sammanfattning av det anförda anser kollegium det sammanlagda bidraget av statsmedel till svenska industriens standardiseringskommission under nästkommande budgetår böra beräknas sålunda:

För standardiseringskommissionens egen verksamhet	kronor	10,000	
» standardisering inom maskinindustrien	»	20,000	
» standardisering inom elektroindustrien:			
Sveriges elektroindustrieförening	kronor	9,000	
svenska elektrotekniska kommittén	»	1,000	» 10,000
» varvsindustrien	»	3,000	
» standardisering av för jordbruket behöfliga industriprodukter	»	4,000	
» övriga industrier	»	3,000	
			kronor 50,000.

Av detta belopp, 50,000 kronor, torde liksom förut 15,000 kronor kunna beräknas utgå av manufakturförlagslånefondens räntemedel.»

Genom det arbete, som hittills utförts av svenska industriens standardiseringskommission och de med densamma samverkande branschorganisationerna, hava å vissa industriella områden beaktansvärda resultat i standardiseringsavseende redan vunnits. Ett ojämförligt större antal av i många fall synnerligen betydelsefulla frågor, där det gäller att bringa till stånd ekonomisk förenkling och reda i mångfalden av modeller, typer och fabrikat, väntar emellertid alltjämt på sin lösning. För ett rationellt tillvaratagande av vårt lands produktionsresurser och uppehållande av vår industris konkurrenskraft framstår det därför såsom ett viktigt intresse, att det jämförelsevis nyligen påbörjade svenska standardiseringsarbetet, på ett efter våra förhållanden avpassat sätt, fullföljes och utvecklas.

Departements-
chefen.

Även bör beaktas den — icke minst med hänsyn till våra på världsmarknaden konkurrerande exportindustrier — viktiga del av kommissionens verksamhet, som består i uppehållande av nödig kontakt med standardiseringsarbetet i utlandet. På detta område pågår nämligen ett omfattande internationellt samarbete, uti vilket vårt land redan kommit att intaga ett framstående rum.

Standardiseringskommissionens och de olika branschorganisationernas arbete bör liksom hittills utföras under fri och frivillig samverkan mellan de därav närmast intresserade. Att arbetet till betydande del bekostas av industrien själv finner jag under sådana förhållanden vara i sin ordning. De skäl, som under de senare åren föranlett statsmakterna att lämna ekonomiskt stöd till den industriella standardiseringsverksamheten, gälla dock enligt min mening med oförminskad styrka. Jag finner mig sålunda böra tillstyrka, att även under nästinstundande budgetår bidrag av statsmedel beviljas för denna verksamhets uppehållande och utveckling.

[40.] I avseende å statsbidragets storlek och sättet för dess beredande har jag intet att erinra mot att, i likhet med vad för nu löpande budgetår ägt rum och kommerskollegium jämväl nu föreslagit, 15,000 kronor ställas till förfogande från manufakturförlagslånefondens räntemedel. Att därutöver taga i anspråk något belopp ur fondtillgångarna synes i betraktande av de stora krav, som för närvarande ställas på dessa tillgångar, icke tillrådligt. Vid sådant förhållande lär för anskaffande av det ytterligare bidragsbelopp, varav standardiseringsverksamheten är i behov med hänsyn ej mindre till dess ökade omfattning inom områden, vilka redan äro föremål för bearbetning, än även till den utvidgning till andra områden, som nu är avsedd att äga rum, ingen annan utväg stå öppen än hänvändelse till riksdagen rörande ökad medelsanvisning å riksstaten. Anslagsbeloppet synes mig likväl av budgetära skäl nu icke böra sättas högre än till 35,000 kronor.

Enligt mitt förslag, som sammanfaller med det av kommerskollegium avgivna, skulle sålunda för standardiseringsverksamhetens uppehållande under budgetåret 1927—1928 ställas till förfogande ett statsbidrag av sammanlagt 50,000 kronor. För åtnjutande av bidraget torde enahanda villkor böra stadgas som de, vilka under nu löpande budgetår äro i berörda hänseende gällande.

Med tillkännagivande, att jag i sinom tid kommer att hos Kungl. Maj:t göra särskild framställning om anvisande från manufakturförlagslånefondens räntemedel av det belopp, som enligt mitt förslag skulle därur bestridas, får jag alltså nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten för budgetåret 1927—1928 anvisa ett *extra* anslag av kronor 35,000.

[41.] 14. **Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade.** Under punkt 56 i tionde huvudtiteln av 1926 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg vore eller kunde varda för kronans räkning inmutade, för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

*Undersök-
nings- och
försvarsarbe-
ten å områden,
som genom
Sveriges geo-
logiska under-
sökning för-
sorg äro eller
kunna varda
för kronans
räkning in-
mutade.*

(extra anslag.)

För fullständig kännedom om de skäl, som föranledde avlåtandet till riksdagen av förberörda framställning, tillåter jag mig hänvisa till vad nämnda huvudtitel å sidorna 209—214 därom innehåller. Jag torde emellertid här få erinra om att till grund för det av Kungl. Maj:t gjorda anslagsäskandet låg en från chefen för Sveriges geologiska undersökning inkommen framställning om åtgärd för anvisande av medel för fullföljande av de medelst särskilda av 1921—1925 års riksdagar beviljade anslag genom

institutionen för kronans räkning bedrivna malmletnings-, blottläggnings- och försvarsarbetena inom vissa delar av Västerbottens län.

[41.]

I ärendet anförde min företrädare i ämbetet, bland annat, att han funne det uppenbart, att de av Sveriges geologiska undersökning på ifrågavarande område bedrivna arbetena, genom vilka påvisats betydande tillgångar av värdefulla mineralråämnena, vilkas förekomst i vårt land tidigare varit okänd eller som, såvitt varit känt, endast sparsamt förekommit, borde fullföljas, ävensom att de vid undersökningsarbetena vunna resultaten borde vederbörligen tillvaratagas. Departementschefen funne sig därför böra föreslå, att framställning gjordes till riksdagen om anvisande av erforderligt anslag för arbetenas fullföljande.

I skrivelse den 16 april 1926, nr 10 A, anmälde riksdagen bland annat, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förberörda framställning.

Det sålunda anvisade anslaget har genom särskilda beslut den 21 maj och den 7 oktober 1926 ställts till Sveriges geologiska undersöknings förfogande.

I skrivelse den 31 augusti 1926 har nu chefen för Sveriges geologiska undersökning hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå 1927 års riksdag att anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor — eller enahanda belopp som det för löpande budgetår beviljade — för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten inom de områden, som genom undersökningens försorg vore eller kunde varda för kronans räkning inmutade.

Chefen för Sveriges geologiska undersökning anför till stöd för sin berörda framställning följande:

»På förslag av Eders Kungl. Maj:t anvisade sistlidna riksdag för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade.

Framställning från chefen för Sveriges geologiska undersökning.

I den underdåniga framställning från Sveriges geologiska undersökning den 29 oktober 1925, som låg till grund för äskandet av ifrågavarande anslag, framhölls, att anslaget behövdes i första hand för möjliggörandet av ytterligare utredningar inom det nyupptäckta lovande malmförande distriktet i nedre delarna av Västerbottens län.

Liksom i åtskilliga tidigare framställningar från undersökningens sida framhölls behövligheten av en något annan procedur än den förut följda för anvisandet av nödiga medel för sådana undersökningar. Vid den tidpunkt, då riksdagspetita skola vara inlämnade till Eders Kungl. Maj:t, vore det i regeln omöjligt att beräkna medelsbehovet för kommande budgetår. Behoven vore i hög grad varierande samt uppenbarade sig relativt plötsligt och först under arbetenas fortgång men behövde då genast tillgodoses. Medan vissa tider inga eller blott obetydliga medel vore erforderliga, kunde andra år mera lovande uppslag kräva, att relativt betydande belopp omedelbart ställdes till förfogande, därest de nödiga undersökningsarbetena skulle kunna utföras på rationellt sätt och inom av gruvlagen föreskriven tid. Det vore därför av vikt, att ett ganska betydande belopp funnes till-

[41.] gängligt, från vilket Eders Kungl. Maj:t efter närmare motiverad anhållan från geologiska undersökningens sida kunde låta utanordna vad som prövades behövt.

Samtliga skäl som talade för anvisandet vid 1926 års riksdag av det då beviljade reservationsanslaget för budgetåret 1926—1927 kunna i oförminskad utsträckning anföras för äskandet av ett liknande anslag jämväl för budgetåret 1927—1928.

Inom de delar av det vidsträckta västerbottniska malm-distriktet, som särskilt varit föremål för direkt malmeffterforskning ifrån Sveriges geologiska undersökningens sida, återstå ännu icke närmare undersökta så många under geologiska undersökningens förberedande arbeten uppdagade indikationer, som möjligen kunna hysa lönande fyndigheter, att det ej låter sig göra att utreda dem alla med tillhjälp enbart av det för budgetåret 1926—1927 anvisade anslaget. Vare sig man betraktar frågan från synpunkten av statens intressen med avseende på direkt andel i malmfyndigheterna eller från synpunkten att främja ett rationellt tillgodogörande av distriktets malmtillgångar i det hela, synes det dock undersökningen i hög grad befogat, att dess arbeten med utredandet av vilka brytvärda fyndigheter som ytterligare kunna förekomma inom det nya distriktet få fortsätta ännu någon tid.

Med avseende på anslagsbehovet för nästa budgetår kan, nu lika litet som förlidet år beträffande behoven för innevarande budgetår, någon närmare beräkning föreläggas. På samma skäl, som anfördes i undersökningens underdåniga skrivelse av den 29 oktober 1925, får undersökningen dock anhålla, att anslaget icke äskas lägre än 100,000 kronor, av vilket belopp det sedan må ankomma på Eders Kungl. Maj:ts prövning, huru mycket som må komma till användning för avsett ändamål under 1927—1928.

Med stöd av det anförda och under åberopande jämväl av undersökningens ovannämnda underdåniga framställning den 29 oktober 1925 får Sveriges geologiska undersökning sålunda i underdånighet anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes till instundande riksdag avlåta nådig proposition om anvisande för budgetåret 1927—1928 av ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersökningens försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade.»

Kommerskollegium.

Kommerskollegium har i ett den 17 september 1926 avgivet utlåtande tillstyrkt bifall till framställningen.

Departementschefen.

Av den i nu förevarande, av chefen för Sveriges geologiska undersökning gjorda framställning åberopade skrivelser av den 29 oktober 1925 — införd å sidorna 210—213 under tionde huvudtiteln av 1926 års statsverksproposition — framgår, att åtskilliga av de under de senare åren av Sveriges geologiska undersökning inom Västerbottens län påträffade och för kronans räkning inmutade malmförekomsterna, även om en mera exakt uppskattning därav ännu icke är möjlig, dock representera en nationell tillgång, som med tämligen stor säkerhet kan antagas vara av ansevärt värde. Jag vill i detta sammanhang erinra, att ett enskilt företag, som under nedläggande av vida större kostnader än staten bedrivit ett omfattande malm-